
3 3433 06661851 7

HANDLINGAR RÖRANDE SVERIGES HISTORIA.

TREDJE SERIEN.

SVENSKA RIKSRÅDETS PROTOKOLL

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFVET

AF

KONGL. RIKSARKIVET

GENOM

SEVERIN BERGH.

IX.

1642.

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1902

Pris 7 kr. 50 öre.

HANDLINGAR

RÖRANDE

SVERIGES HISTORIA

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFNA

AF KONGL. RIKSARKIVET

Tredje serien.

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1902

SVENSKA RIKSRÅDETS

PROTOKOLL

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFVET

AF

KONGL. RIKSARKIVET

GENOM

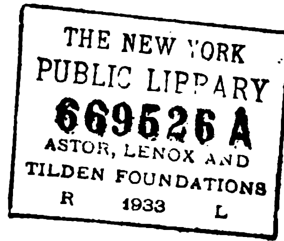
SEVERIN BERGH.

IX.

1642.

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1902

Innehåll.

Manuskriptet till 1642 års rådsprotokoll utgöres till största delen af konceptprotokoll, som på många ställen äro ganska svårlästa. En renskrift har dock påbörjats, men slutar redan med den 11 januari. Dessutom finnas tre särskilda protokoll, hvilka jämte utdrag ur kammarprotokollet (se förordet till del. VIII) äro tryckta såsom bilagor.

Stockholm i mars 1902.

Severin Bergh.

PROTOKOLL.

Anno 1642.

Den 4 Januarij vore uthi Rådh-Cammaren försambdlade Rix-Drotzen, Rix-Ammiralen, R. Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Axel Baner, Her Erick Rynning, Her Thure Bielke, Her Lars Kagge.

R. Cantzleren proponerade, alldenstundh dagen nu tillstundar, på hvilken Ständerne äre hijt förskrefne till Rixdagen, till den enda vill vara nödigt att man öfverlägger de saker, som dem föredragas skole. Mente det första skole vara, att man informerar dem hvadh som uthi kriget är passerat; 2. att man generaliter gör dem een historicam relationem om fredstractaterne.

Her Johan Skytte och Her Claes Flemming sade, att uthi sal. Kon:ge Maij:tz regements tidh hafver det samma alltidh varit brukeligit, och är det nödigt, mädan sådant måste vara fundamentet till sielfva hufvudhpostulata, som man Stenderne föredrager.

R. Cantzleren mentionerade sedan om armistitio, slutit medh Cuhrfursten af Brandeburg, om alliancen medh Hollenderne, Frankerijke och Portugall, som dels äre ratificerade, dels och ännu stå på ratification, begiärandes the andre gode Herrers betänkiande, om och huru vida man där öfver skall göra Stenderne communication.

R. Drotzen: Såsom alliancen medh Frankerijket iblandh desse fast är den förnembste, så synes nödigt, att man den någorlunda ihugkommer.

R. Ammiralen: Att Stenderne communiceras hvadh som är passerat, hafver sine skääl, allenast att secretiora blifva förbij gongne.

R. Skattmestaren: Om Portugisiske alliancen, mädan som then angåhr commercierne, så vore nödigt, synnerligen för städernes skull, att the thärom vete.

Her Johan Skytte: Det skulle vara Stenderne så myckyt kärare, om the finge veta, huru medh sakerne är beskaffat, särdeles mädan och alltidh tillförende på samma sätt är hållit.

Her Claes Flemming mente een general communication inthet vore otiänligh, särdeles hvadh som betreffar det Portugisiske förbundet.

Her Axel Baner hölt thet inthet för orimeligit, på det Stenderne så myckyt bättre kunde förfahra och aftaga, för hvad ordsaker de äre sammankallade. Det Portugisiske foedus skulle icke hafva någon fahra medh sigh, om thet blifver communicerat, synnerligen mädan det angåår commercierne.

Her Erick Rynning: Efter tillförende i bruk hafver varit att låtha Ständerne veta, huru sakerne ståå, kunde thet nu inthet skada, att de allenast generaliter finge veta, hvadh venner man nu hafver. Om Portugisiske väsendet skulle och inthet vara orådhsampt, att städerne sådant uppenbarades.

Her Thure Bielke var i samma mening.

Her Lars Kagge bijföll det samma, och att sådant skulle hafva sine gode skiäl.

R. Cantzleren: Jagh seer eder gode Herrars mening vara, att man informerar Ständerne om de förbundh, som giorde äre. Och kan jagh icke disputera däremot, uthan holler före, att man fuller något kan communicera medh dem, män icke att göra däruthaf någon lagh; och måste sådant skee mechta caute för de fahrlige conseqventiers skull, som däruthaf kunde uthspringa, synnerligen om det icke holles secret.

De andre gode Herrar vore i samma mening, och att man allenast kan röra därom generaliter; skulle någre particularia communiceras, då kunde det skee för ett uthskott, män elljest inthet.

Sedan informationen så är skedd in genere, mente Hans Ex:ce R. Cantzleren, att man skulle proponera Ständerne: 1. om hjelp i contributioner af penningar eller pennings värde, 2. om uthskrifningen.

R. Drotzeten: Om kriget skall uthföras, och fäderneslandet blifva erhollit, så är detta inthet till undvijka.

R. Cantzleren: Contributionerne äre höghnödige, och om Stenderne skulle pertinaciter stå däremoth, då är thet ett malum omen, och att Gudh vår stat vill omkull kasta. Vele liqväl förhoppas det bästa.

Her Johan Skytte: Man tviflar inthet uthan att Ständerne skole apprehendera fäderneslandets fahra och sigh beqväma.

R. Cantzleren föreslogh, mädan man hertill uthi contributionen hafver brukat boskapsskatten, om man och skulle denne gongen därom proponera Ständerne. Sade att boskapsskatten hade tillförende haft bästa skääl medh sigh, att den någon boskap haf-

ver haft, then hafver gifvit. Män nu kunde man låtha fahra boskapsskatten af desse skääl att: 1. mongen genom ovillja slachtar sin koos deres boskap, förän han vill gifva uth en pening eller två, därigenom handelen af smör, talg och allehanda slags hudhar till en ganska stoor deel hafver blifvit förminskat; 2. hafver och i detta förledne åhret varit en ganska stoor missväxt uppå höö, därigenom myckyn boskap i förleden höst är blefven slachtat. Mente om man i stellet för boskapsskatten skulle begära någon annan contribution efter hemmanen.

Her Clas Flemming mente, att sådant skulle falla besvärligit för dem, som boo i Finlandh och Norlanden, där de hafva ondt efter peningar.

R. Drotzeten förmente, att de, som icke hade peningar, skulle få gifva pertzeler, såsom spanmåhl, smör, tiära eller fisk, doch sådant efter een viss värdering.

Rix-Cantzleren: Man kan och fuller först in genere proponera Ständerne om contribution, män sedan tractera medh them de modo.

Discourrerades sedan om uthskrifningen, hvadh modus däruthinnan bäst skulle vara att finna. Mentes att then in genere först kan blifva föreslagin; sedan kan man komma att tractera om modo.

R. Cantzleren mentionerade sedan, att man skulle proponera Ständerne om gästningar och skiutzfärder. Det äre tvenne slags skiutzfärder, som icke kunne afskaffas, som 1. när H. K. M:tt reser; 2. när krigsfolcket måste reesa igenom landet. Sedan äre någre andre skiutzfärder, som man måste göra een viss ordning uthi, såsom när Commissarier sändes uth i landet till uthskrifninger och munstringer; item medh Landshöfdingarne, när de resa uthi deres landshöfdingsdömen; sammaledes medh Fougdar, Fougdekarlar och Profosser, och elljest när någre blifva förskickade uthur Collegierne.

Den 5 Januarij vore i Rådh-Cammaren församblade R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning, Her Pär Sparre, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Lars Kagge.

Rix-Cantzleren proponerade hvadh i går var resolverat öfver de substantialier, som skole komma i propositionen, såsom att un-

derrätta Stenderne om hvadh som är förelupit i krigsväsendet, fredstractaterna och förbunden; sedan om det som ordinarie plägar vara orsak till Stendernes sammankompst, nembligen om hielper och uthskrifningar. Mente härnäst vara uthaf nöden, att man öfverlägger modum, och hvadh som vidh uthskrifningar och contributioner bäst må kunna vara att practicera. Begärte att om de gode Herrarne kumme någre saker ihugh, som nödige ähre och maneerligen kunde ståå till proponera Stenderne, de ville sådant påminna.

Föreslogh så någre, som syntes att inthet kunna gåås förbij, såsom 1. om gestninger och skiutzfärder och deres afskaffande, hvilken punct alldeles för högnödigh blef befunnen, i anseende att man monge pass därigenom kan afskaffa. Allenast det största besväret vill falla uthi landsändarne, huru Ståthollare, Fougdar och Fougdekarlar skole komma fram.

Rix-Skattmestaren framvijste ett förslagh han hade låthit göra, och bestodh däruthi, att man skulle gifva dem foder och måhl uppå visse hestar, nembligen Landshöfdingen på 10, Bookhollaren 3, Fougden 2 hestar etc.

2. Om een skogsordning till bergvärkens fortsättning. Item om eke- och bokeskogar.

3. Om humblegårdar, hvilket lagen är lijkmätigt, och laga stadgar och recesser det tillförenne inneholla.

4. Om kornebodar i provincierne att uprätta.

R. Cantzleren mentionerade sedan, att man à part skulle proponera Ridderskapet och Adelen: 1. Om rosstiänsten, att den må blifva satt uthi een rätt ordre och skick. 2. Om bevillningen till deres cession af frijheten i den store tullen, som nu är uthe. 3. Om Riddarehuset, dess bygning och kostnat. 4. Om Ridderskapets jachter och skiuterij. 5. Sedan stoge till betenckia, om man skulle dem proponera om moderation af de expenser, som skee på bröllop; item om morgongåfvor, om godzen som rifvas ifrån sätegårdarne, om gelds betalning och omslagh.

Sedan Bisperne och Presterskapet: Om biskopsdömet Viborgh, som nu är vacant.

Borgerskapet: 1. Om allehanda handtvärkare att föra in uthi rijkedh och städerne. 2. Om städernes handell och näringar rätt att distinguera. 3. Att torgh och gatur till försel reguleras. 4. Om brandordningar och renligheet. 5. Om omslagh uthi gelds betalning.

R. Cantzleren påminte sedan om en Landtmarskalk att förordna för Ridderskapet och Adelen, hvartill desse efterföljande

kumme i consideration: Her Gustaf och Her Thure Oxenstierna, Her Erick och Johan Gyllenstierna, Skäring Rosenhane, Johan Berendts. Doch blef denne gongen inthet beslutit, uthan upsköts därmedh till neste sammankompst.

Resolverades att i morgon skall omslås, det Stenderne, som ankombne äre, skulle om nästkommande fredagh gifva sigh an, Adelen uppå Riddarehuset, Clerkerijdt, Borgerskapet och Bönderne oppe uthi Cantzlijt.

Näst detta var proponerat uthaf Hans Ex:ce Rix-Cantzleren: Mädan H. K. M:tt nu uthi sitt 16:de åhr inträdd är och icke allenast växer till uthi förstondh, uthan och veet att tiga [med] hvadh hon hörer, så alldenstundh H. K. M:tt icke väljes uthan är född och destinerat till regementet, jämväl där till nu upfödes, att fördenskuldh såsom man för någon tidh sedan allereda hafver begynt att communicera Hennes Maij:tt hvadh bref som komme ifrån Tysklandh, sedan instructioner som gifvas Commissarier, item att man låter fremmande sändebudh komma för H. K. M:tt till audience; om man icke finner gott, skäligit och görligit att komma thärmedh vidare och draga H. M:tt in uthi Rådh-Cammaren, synnerligen alldenstundh H. K. M:tz åhr temmeligen lijda, och man moste skatta att H. K. M:tt är capax imperii kommande till sine 18 åhr.

Rationes och skäl därtill upräcknade Hans Ex:ce desse efterfölljande: 1. Att H. K. M:tt upfödes till regimentet, och att man söker att göra H. M:tt däruthi capabel, så vida som Gudh därtill teckes gifva sijn nådh och välsignelse. 2. Att H. M:tt må uthi tidh vänjas till regementet och lära känna den besvärligheten, som därmedh följer. 3. Emädan uthi denne åldren, som H. M:tt nu är kommen till och härefter, folcket gärna skole insinuera sigh, däribland månge skole finnas, de der skole sökia att denigrera Regeringen och Rådhet och deres actioner, så är jemväl för den ordsaken gott, att H:s Maij:tt kommer uthi Rådh-Kammaren och sielf seer, huru der tillgåår. 4. Att H. K. M:tt och vänjes makligen att tractera sine undersåtare och see hvadh rijket är till gagn eller skada, på det H. M:tt sålunda vidh sine angående myndige åhr icke må illotis manibus, efter ordspråket, träda till regementet.

Män häremoot så är till betenckia: 1. Quo jure eller medh hvadh röst H. K. M:tt skall där sittia; icke därföre att man ju summa cum veneratione skall tractera H. Maij:tt så väl nu sub tutela som frambdeles, eller och att H. K. M:tt icke skall må hafva sitt votum deliberativum, men att här frågas allenast om voto decisivo. 2. Att endoch det är ganska nyttigt för H. K. M:tt att fö-

ras i denne scholan, om icke därjempte är till befahra, att H. M:tz præceptor sedan hoos H. M:tt uthi dess studier inthet skall kunna uthrätta, uthan detta blifva ett hinder för H. K. M:tt in acquirendis instrumentis necessariis. 3. På Regeringens vägnar, om de skole vara bastante att föra värcket, mädan de skole observera alle de ceremonierne att beledsaga H. M:tt up i Rådh-Cammaren och så tillbakars igen, ty att myckyn tidh därigenom vill bortgåå, och skulle den inthet tillräckia för sakernes myckynheet, särdeles de af ringare importance, och för supplicationers skull som förefalla.

R. Drotzeten skattade vara nödigt, att H. M:tt må härefter komma i Rådh-Cammaren till att därigenom blifva particeps consiliorum och sålunda vänjas till regementet, att thes administration icke må vara okunnigh och fremmande för H. M:tt, när den tidhen kommer. Men att H. M:tt skulle alle dagar komma neder i Rådhet, synes ännu inthet väl att kunna skee.

Her Claes Flemming: Det skulle taga myckyn tidh borth så väl för H. Maij:tt i sine studier som och Regeringen uthi deres bestellningar. Mente att det kunde bäst skicka sigh, om H. K. M:tt kommer i Rådhet, när de saker tracteras, som äre uthaf vichtighet och importance.

R. Ammiralen var i samma mening, och det för den ordsaken att H. K. Maij:tt dessemillan kunde achta sine studia.

Rix-Cantzleren remonstrerade samptlige Regeringens och Rådets skyldigheet vara att föra H. K. M:tt till det, som H. M:tt sampt riket är nyttigt och tilldrägeligit, och holler för sin person gott, på det H. M:tt må så myckyt bättre bekomma cognitionem rerum et status, att H. M:tt kommer uthi Rådhet, fast icke alla dagar, doch liqväl een gong om vekan, eller så ofta någre vichtige saker förehafvas.

Doch blef denne gongen inthet fullkommeligit resolverat, uthan att man skulle taga den saken uthi vidare betenckiande, såsom och medh H. M:tt sielf därom communicera.

Underskrefves pass för två Skipscapiteiner, som skole förresa åth Norlanden.

Den 7 Januarij vore tillstädes i Rådh-Cammaren Rix-Drotzeten, Rix-Ammiralen, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangel, Her Åke Axelsson,

Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse, Her Lars Kagge.

Uploses först någre bref, medh posten ankompne.

Sedan sköôt R. Cantzlerens Ex:ce till Rådets vidare betenckiande, om man skulle föredraga H:s Maij:tt public saker och göra henne därom underrättelse.

Och såsom det contra hade sine besvär med sigh, särdeles för denne tidens skull, där besvären för alle Collegierne äre så store, och tiden icke är däremoot proportionerat, jemväl flere skäl som tillförende äre uprepade; altså fans det af samptlige Rådhet skäligit, att det skee skulle af ordsaker: 1. Att Rådhet må gå H. K. M:tt sielf tillhanda. 2. Att H. M:tt må göras vahn vidh bördan och veta, att det är ett onus imperandi, uthlåtandes därmedh de Tyske Furstarnes maneer, såsom få imperii curam sine tiänare och begifva sigh på andre saker och blifva därigenom ignari imperandi. 3. År gott att hon i förstonde bekommer gode instituta och mestare, att hon kan dästo bättre skönja, om någon annan ville H. K. M:tt något ohelsosampt instillera. 4. Ar och så, att Gudh hafver destinerat henne till rijket, såsom hon därtill af naturen är berättigat, så gifver uthan tvifvel Gudh sin välsignelse därtill, och hon då skall lära holla Rådhet tillgodo och skicka sigh där till.

Om modo och tempore att gå till H:s Maij:tt vore allenast att sluta.

Rix-Cantzleren sade störste besväret vara, det vij äre af myckenheten af sakerne så graverade; hans krafter och ålder in particulari tilläthe icke heller ofta att gå up till H. M:tt. Saligh Konungen gick väl sielf i Rådhet, när något af svårheet och consideration förekom, såsom om electione Senatus, fœderibus, novis legibus, de pace et bello, eller igenom andre det förrättade; gaf och Rådhet dagh det att betenckia och öfverläggia. Den var åthskildnaden uthi Konung Johans och Konung Carls tidher, att consilia ofta gofves uthan Konungens erfordran, när Rådet sågh det vara nödigt.

R. Cantzleren mente liqväl det på thet sättet ståå att göra, att Rådhet inthet går oftare up till H. K. M:tt, än när vichtige saker och af deliberation förefalla, eller att H. M:tt understundom kommer nedher uthi Rådh-Cammaren.

Nu synes iblandh annat vara, som H. K. M:tt bör underrättas om, de förnembste om uthskrifningen och contributionerne. Och såsom däruthi äre store difficulteter. så vore bäst, att det

blefve för H. Maij:tt pro et contra därom discourrerat, att hon kunde finna statum patriæ, den hon däraf myckyt kunde taga.

Däruppå befaller R. Cantzlerens Ex:ce Secreteraren Gyllenklou att föreläsa H. K. M:tt brefven, som medh posten ankumme, tillijka och förnimma, om H. Maij:tt läglígit vore, att Regeringen och Rådhet kumme och talte medh henne om någre saker, därom och H. Maij:tts præceptor Doct. Johannes Matthiæ skulle blifva adverterat.

Imedlertidh förehölt Rix-Cantzlerens Ex:ce Rådhet, att det, som H. K. M:tt skall blifva föredragit, må skee uthi de saker, som äre af deliberation, då vij och vele stiga up till H. Maij:tt, doch så att vij hvarken vele obligera oss alltidh att gå der hen, eller H. M:tt dith nedher, uthan när något förefaller, då och en bör vara, som förer ordet, och det i visse fall, emädan särdeles dagar icke kunna därtill determineras för hvars och ens tiänsts skull, som en person heel och hollen erfordrar.

Discurrerades om Gustafs Horns aflössning, att Franzosen inthet vore härtill affectionerat, anseendes det han hafver låthit förmerkia exemptionen inthet vara så nyttigh, i det att Göstaf Horn kumme löös, som att dem skedde igenom Jean de Werth skadha.[1]

Uplas sedan Axell Lillies bref angående 1. armistitium medh Brandeburgeren. 2. Det han veet inthet, hvadh ordsaken är, att så långsampt medh ratificationen af neutraliteten tillgår. 3. Om Wrangelns sollicitation om accommodement och qvarter i Pommeren; begärer därom nu information, att bådhe armeen och Pommeren blifver conserverat. 4. Hans mening är, att Ständerne förskiuta peningar och fourage upbringas, det drägeligare syntes vara.[2]

Igenkom Secreteraren Gyllenklou, berättandes H. M:tt vara obehindrat, när Rådet behagade därhen att komma.

Dessemillan blef Stålhanskens bref till Lilliehöken upläsit och instruction för Wrangel.[3]

Sedan blef talt om Hans Furst:ge Nådes den äldre Pfaltzgrefvens anbringan till Regeringen och Rådhet, nembligen att erfordra rådh om sin sohns den unge Pfaltzgrefvens accommodement sampt uthi sijn dotters fröken Christinas giftermåhl medh Marggrefven.

Om det förra sade Rix-Cantzlerens Ex:ce sigh vara perplex, på hvadh sätt Hertigh Carl skulle blifva accommoderat, efter fa-

[1] Detta stycke är tillagdt från koncept-protokollet.

[2] 2. *Det han veet — vara* tillagdt från d:o.

[3] Orden *och instruction för Wrangel* äro tillagda från d:o.

dheren icke är uthi något vist stondh; alltså vill och falla svårth att sättia sohnen i någon viss estat.

Om det andra förmälte han, att hvart Pfaltzgrefven vill gifta sine döttrar, först det icke är till fienden, kan det eij stå att hindra. Men om det så proponerades, om det vore nyttigt eller onyttigt rijket, skulle där vara ett annat betenckiande.

Elljest mente R. Cantzlerens Ex:ce det vara att betenckia, hvar Margrefven ville henne sättia och entretenera henne efter hennes stondh. Marggrefven måste föllia kriget, och efter hans faders dödh kan eij heller vara myckyt att vänta.

Rix-Drotzeten sadhe: Om Pfaltzgrefven ville det ena sielf stella uthom tvifvel, nembligen om sijn dotters föda, vore inthet ondt att råda.

Dessföruthan mente R. Cantzleren dette vara een sådan saak, att man hvarken behöfde offendera Pfaltzgrefven eller velificera honom därmedh. Annat var medh Pfaltzgrefvinnan och honom.

R. Cantzleren: Efter såsom Ridderskapets tarf erfordrar en Landtmarskalk, jemväl vill vara, att vij svara på de ankombne brefven medh posten, sampt att öfversee propositionen, holler R. Cantzleren nödigt, att Rådhet skall komma tillhopa efter middagen.

På Pfaltzgrefvens värf achtade R. Cantzleren nödigt, att några allenast af Rådet ginge och gofve honom svar. Synthes inthet mehre vara emoot giftermåhlet, emädan personen vore inculpabel, eldste barnet, sedan vore icke heller emoot staten, än att han inthet veet, hvar han skall sättia henne.

Om sohnen den unge Pfaltzgrefven är stoor difficultet, ty 1. anthen måtte han vara in aula, 2. eller militien, 3. eller hoos fremmande. I aula blifver han medh ingen synnerligh heder. H. M:tt holler sigh modeste och som een qvinsperson, att han i hennes stat icke behöfves så att vara stilla. 2. I militien är considerabelt. 3. I fremmande landh att holla sigh vill store peningar till; fadren är något tillhollen att påkåsta medel; medh mindre H. M:tt skulle om någon hielp dertill ombidias i anseende af Pfaltzgrefvinnan sampt förvantskapen.

Den 7 Januarij efter middagen kumme tillstädes i Rådh-Cammaren Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure

Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse, Her Lars Kagge.

Secreteraren Gyllenklou befrågade sigh hoos den Kon:ge Regeringen, huru medh dee till fridstractaten præliminariske instrumenternes ratification skulle blifva hullit, om dee skulle förfärdigas och öfversendas Her Salvio, om och den puncten de — —[1]

Däruppå blef gott funnit, att emädan Salvius går caute därmedh om, 2. gärna hafver velat unflydt occasioner att blifva calumnierat, att honom skole blifva gifne tvenne instrument. Det ena skall göras de loco et tempore, att han må bruka det tempestive, på det om tractaten skulle stöta sigh däruppå, att tiden då icke skulle förflyta inutiliter. Det andre instrumentet skulle ratificera allt, när det samma på vedersidan skedde.

Discourrerades om H. K. Maij:tz eller Kejsarens titul skulle i instrumentet föresättias.

Rix-Cantzleren sade det vara ex dignitate regia, att där H. M:tt där (ɔ: det) läthe ställa och vore däruthi interesserat, skulle H. M:ttz nampn först blifva satt.

Sedan påminte Secreteraren Gyllenklou om det Portugisiske förbundet, hvilke[t]s extradition sades vara satt den 9 Januarij.

R. Cantzleren mente därmedh icke vara stoor hast eller fahra, emädan det uthi sådane fall väl plägades dröijas en månadt öfver föresattan dagh.

R. Cantzleren erinnrade däruppå Rådhet, det medh forderligste borde gifvas svar till H. F. N:des Pfaltzgrefvens anfordran, jemväl inthet vara af nöden, att han uthi een ringa saak, som rempublicam icke enkannerligen anginge, offenderades.

Och efter som Pfaltzgrefvens anbringande består i tvenne saker, nembligen om hans dotters giftermåhl medh Marggrefven af Baden och sohnens Hertig Carls accommodement, mente Rix-Cantzleren, att uppå det förra så skulle svaras, att hvadh Marggrefvens person beträffar, så är han Hans Furst:ge Nåde bättre än oss bekänd; eljest är han och vår stat väl affectionerat, såsom bådhe hans fadher hafver varit, jämväl och hans faderfadher i sal. Konung Johans tidh. Den Kon:ge Regeringen seer och gärna, att Hans Furst:ge Nådes hus blifver väl försörgt. Fröken Christina hafver och varit hoos Hennes Maij:tt, att hon hafver ordsak att vara henne obligerat; hvarföre kunna vij icke det afråda. Men vore att betenckia, att Pfaltzgrefven som en klook herre

[1] Meningen är ej utskrifven.

väl uthstädjer och steller sijn dotter, och efter hans fadher jemväl och Margrefven sielf icke kunna hafva så store och sufficient medel, det Hans Furst:ge Nåde sielf vore omtenckt, huru hon skulle blifva försörgd. Den Kon:ge Regeringen ville icke heller något föreskrifva Hans Pfaltzgreflige Nåde däruthi, uthan hemstelte hans egit gottfinnande.

Om Hertigh Carl mentes, att så tryggest skulle svaras, att om Hans Furst:ge Nåde viste, hvarigenom hans sohn skulle blifva accommoderat, och ville sijn intention däruthi upteckia, vore det väl, och ville den Kon:ge Regeringen göra sigh vinn om att göra hvadh som sigh bäst göra låther. Eljest för oss är ondt något att råda, emädan om man rådde till militien och annat, som fadheren inthet åsembde, så hade man otack tilleventyrs därföre.

Medh denne resolutionen blef för gott ansedt, att Her Johan Skytte, Her Claes Flemming och Her Matthias Soop skulle träda up till Hans Furst:ge Nåde Pfaltzgrefven.

Däruppå blef Johan Winbladh upskickat att förnimma, om det skulle falla Hans Furst:ge Nåde Pfaltzgrefven [lägeligit][1], att några af Rixens Rådh kumme och talte medh honom.

Imedlertidh discourrerades, att det vore mechta obeqvämbt att accommodera Hertigh Carl, emädan man inthet viste hvadh han för sijn ungdombs skull skulle vara beqvemligh till. Inthet kunde han brukas på den orth, där pennan borde föras. 2. Alle Tyske Furstar toge rudimentum rei gerendæ af militien, och därtill ville erfordras militaris ætas. 3. Om det vore så medh honom som medh dem, som af ringare stondh äre, beskaffat, vore en ting, emädan de kunne gå per gradus och där igenom blifva capabel så väl att föhra sigh sielf som andre. 4. Vore nu inthet sådant tillfälle för en ung furste som i sal. Konungens tidh, hvilken sådane kunde på varta och lida hans commendo, det nu vidh denne stats beskaffenheet icke skulle kunna skee. 5. Vill värcket på detta sättet inthet så föhras i denne tidhen, emädan man måtte sända en åstadh, som man kunde kräfva räckenskap uthaf. 6. Om en sådan absolut skulle committi summa rerum, så vore det fahrligit, 1. quod omnia in illo sita essent; 2. där animus blefve mobilis eller af irringar läthe sigh draga till annat partie.

Förän de deputerade af Rådhet stege up till Pfaltzgrefven, frågade Her Claes Flemming, att där Pfaltzgrefven sade sigh villja hafva sijn sohn till armeen, hvadh man då skulle svara.

---

[1] Enligt konceptprotokollet.

Mentes att Pfaltzgrefven svaras skulle, det man ville sända honom till Tyslandh: 1. Skall han då afvänta hvadh det blifver; 2. afråda vij det, så kan Pfaltzgrefven mena, att vij hindra hans fortun.

Discourrerades elljest om hvadh occasioner och vägar Hertigh Carl elljest skulle kunna hafva ögat uppå: 1. Anthen att upvachta H. M:tt i hofvet her hemma, det icke synes vara så högt af nöden, efter H. M:tt icke förer stoor stat. 2. Eller vandra, det både är honom onödigt, som tillförende reest hafver, jemväl och kostsampt. 3. Eller att [han] i Frankerijke eller Nederlandh skulle tiäna för en volontaire advanturerare. 4. Eller i vår armee, där om det efter ordinatam militiam skulle gå, skulle han där i förstonde inthet annat bekomma än en Öfverste-Lieutenants platz; 2. är och siälfsvoldet i Tyslandh så stoort, att han inthet myckyt däraf skall kunna lära. Mentes och därjempte, att om han skulle sigh en lithen tijdh däruthe förholla, skulle det honom lithet nytta; vore det länge, skulle det i jemförande af Printzerne i Bohemen vara honom myckyt kostsamt.

R. Cantzlerens Ex:ce steller till Rådhets deliberation, det han för nödhtorft erachtar för åthskillige infallande occurrentiers skull att kalla Peter Krusbiörn ifrån Muschou, särdeles efter det i detta åhret hafver sigh tilldragit, att Storfursten hafver skickat sitt budh till Dannemark om Fursten af Holsten angående de 60 tunnor guldh, som han för handelens skull hoos honom, Holstenern, prætenderar; så hafver Konungen svarat, att han ville upholla godh vänskap och hade nu medh honom det att göra. Däruppå hafver Kongen skickat sin sohn och en annan af Rixens Rådh till Muskovien angående renovationen på alliancen dem emillan, 2. om commercierne. Om där nu hafva varit under andre secreta, kan man icke veta. Adviserne förmäla, att där är ett slagh kummit uthi, att Gesandterne äre medh oförrättade saker afdragne. Skildnaden dem emillan skall vara kummin däraf, att denne Storfursten vill så tractera Konungen i Danmark medh titular, som hans fader hafver giordt; därtill hafva de Danske inthet velat förstådt. Om spanmåhl hafver Muskovitern efven så excuserat sigh som hoos oss, att åhrsvexten inthet hafver bracht något medh, som han och hoos oss sigh excuserat hafver. Om här nu är någon serpens in herba, vete vij inthet. Ju måtte vij see noga därpå, efter vij oss elljest så högt evertuerat hafva igenom manligheet och achtsamheet af vår reputation och authoritet. År det så, att därmedh är stannat, är det gott och ett tecken, att det, som emillan (!)

Feldtherren och Måns Mårthensson medh Muskoviteren hafver giordt och slutet, blifver i acht tagit. Hvar och icke att det skeer, måtte vij förebyggia medh authoritet och respect, att icke något föracht måtte excipiera oss på den orthen, ty såsom vij härtill hafva haft godh respecht, så måtte och vår nation icke komma därhän, att hoon låther sigh förachta.

Hvarföre resolverades att skrifva Storfursten af Muskou till och besvära oss öfver det introng, som hans undersåtare hafva giordt på våra ålefisken, repræsenterandes honom att det löper emoot pacterne och afhandlingh, sampt att vij äre benägne att holla vänskap, så lenge pacterne blifva oöfvertredde.

R. Cantzleren mente och häruppå, att anthen skole vij låtha det vara medh vårt præjudicio eller hindra det i tidh, ty alltidh måtte imperans diffidere vicino; och om vij vele öfverleggia om rätta sättet något besörjeligit att möta, så måste det af oss en gong tagas i betenckiande.

Her Åke Axelsson mente, man skulle Mouskoviterns dessein genom een legation sondera.

Rix-Drotzeten proponerade, om icke bättre skulle vara, att Hofräts-sessionen i Åbo hölles om vintern, 1. emädan för snös skull landet kan beqvämare komma dith än om sommaren.

R. Cantzleren frågade Silfverstiärnan, huru medh Hofrätten i Åbo holles.

Svarade att de holla som i Stockholms Hofrätt, och in Julio öfversee de criminalia.[1]

Däruppå blef då inthet resolverat.

Svarades på Salvii bref, som medh posten afgåå skulle, att vij beståå interessen, uppå hvilken han hafver upnegocierat peningarne.[2]

Därunder blef discourrerat och ex occasione af svaret blef discourrerat, att det icke skulle vara rådeligit att taga den af Linnar Torstensson begynte tull på Elben: 1. Att det alienerade ifrån oss trafiquanterne i Hamburg och Lybek, hvilkes assistenz vij i denne tidhen medh peningars upbringande myckyt behöfva. 2. Gifver Kongen i Dannemark tillfälle att leggia sine quæreler ihoopa medh deres, och vij alltså måtte göra necessitate att revocerat, det vij nu göra consilio; uthan heller lätha den tullen ske igenom någon discretion, som inthet förordsakade quæreler.

---

[1] *R. Cantzleren frågade — criminalia* tillagdt från konceptprotokollet.

[2] *att vij — peningarne* tillagdt från konceptprotokollet.

Kumme de afskickade af Rixens Rådh igen ifrån Pfaltzgrefven; och sedan [de] hade berättat hvadh dee medh Hans Furstlige Nåde efter förr fattade resolution talt hafva, sade de Pfaltzgrefven däruppå för Regeringens goda omhuga om giftermåhlet tackat, och särdeles det de hafve lofvat att begripa Margrefven i tractaten medh. 2. Angående hans sohns accommodement hafver han väl därföre tackat, män ville gärna veta de consilier till media, som hans sohn skulle blifva accommoderat medh. Mente honom böra betrachtas som en Pfaltzgrefve och sedan som Drotningens fasters sohn, hvilkens modher Hennes Maij:tt och hade adsisterat. Sade därjempte sine medel inthet vara att holla honom, efter han hade monge barn och måtte tillsee, att de blefve försörgde. Mente att hans sohn kunde komma uth medh Margrefven, män huru starck och medh hvadh medel, viste han icke; theendes sigh uthi sijn meningh abstrus[um] och ambiguum, anthen att hafva honom till militien, det ungdomen syntes hindra, eller som volontaire.

Befalltes att fattas een fullmacht för Borgmestaren Jöns Hindricksson, att emädan Fahlu stadh hafver afköpt copparcompagniet Åfvesta bruk för 18,000 Rdr, sampt att det blifver dit transfererat, hvarföre tillstås bemälte Jöns Hindricksson det att inventera, låthandes betala de värckredskaper, som där äre, behollandes en gårhärdh att låtha smelta den krassen, som öfrigh är.

Den 8 Januarij adfuere in Senatu Rix-Drotzeten, Rix-Ammiralen, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre, Her Lars Kagge.

Ankom General-Gouverneurens i Liflandh Her Bengt Oxenstiernas bref, däruthi han begärar, att för hans siuklige tillston[d]s skull, jemväl andre dragande ordsaker, honom måtte på någon tidh förlofvas att komma hijt.

Ankom och i lijka motto bref ifrån Otto benembd Sack, att honom måtte förunnas att på någon tidh reesa heem.

Af den occasionen blef af Rix-Canzlerens Ex:ce erinrat, att de Landshöfdingar, som vidh grentzerne äre satte, skulle icke lätteligen förlofvas att draga sigh därifrån för privat ordsakers

skull, uthan han blefve dädan aflööst, i anseende att grannarne kunna då rama occasion att tillfoga oss skada. Vij måtte alldrigh för myckyt förtroo oss våre grannar; öfver våre undersåtare hafve vij lagh och rätt, män öfver Pålandh, Ryssen och Juthen är ingen annan uthan den longsamme domaren Gudh. Mente och därjempte, man måtte lätha vara capitale, om en rörer sigh uthur chargen uthan summi principis förlof.

Rix-Cantzleren uplas propositionen, den Stenderne å Rixdagen förestellas skulle, som han och sielf conciperat och sammanfattat hade, erfordrandes däröfver Senatens censur.

Och ibland annat, som propositionen medh een godh methodo inneholler, jemväl de förgogne dagarne vardt debatterat, befrågade Rix-Cantzleren Rådhet, om han skulle något communicera Stenderne om de förbundh vij hafve medh Konungen i Franckerijke, Portugall, Hollenderne sampt den tractat vij äre begrepne uthi medh Kejsaren och Brandeburgeren, och huru vida det dem upteckias skulle.

Däruppå mente Rix-Cantzlerens Ex:ce vara att considerera, om man måtte alle förbundh medh Stenderne communicera; annat är det ex abrupto att görat, och kan för denne tiden föga hafva betenckiande, är och säkrare för oss. Men om det är ex jure regio eller utilitate patriæ, det är medh rätta frågan. Nu det man frågar och berättar Ständerne, anthen gör man par courtoisie eller necessitate. Si ex necessitate ac ordinum jure, så måtte vij ju hafva något i vår Svenske lag därom, det doch icke finnes. Eljest describerar vår lagh icke fulleligen jura majestatis föruthan det i Konungens edh förmäles om religionen, 2. att han eger styra rijket medh Rix-Rådhs rådh, 3. vedhmachtholla hvars och ens stonds rätt, 4. handholla intagne landh, 5. att rama Herredag och sammankalla Stenderne, 6. att stadga lagh, 7. förandra staten, 8. att leggia beskattningar på landet, det uthan samptlige Stendernes invilljande inthet skee kan. Och föruthan det att Konungen inthet vore därtill jure obligerat, 2. så vore uthi alliancerne ett stoort secretum, hvilket om någon minister uppenbarade, kunde det vara den högste proditio.

Rix-Drotzetens Her Pedher Brahes Ex:ce höllt een general communication nödigh och nyttigh för följjande skääl: 1. Efter man kan så väl af historierne som Svergies lagh aftaga, det framfahrne Konungar hafve förehullit Stenderne statum patriæ; 2. a simili måtte inthet Kongen stadga ny lagh uthan Ständernes invilljande och vettskap, så synes och skäligit vara, att [man] com-

municerar medh dem om fœderibus, emädan de oss obligera till fredh medh vår vän och motstondh emoot våre fiender, som och måste påkosta undersåtarnes tillhielp och blodh; och synes därföre icke obilligt vara, att de af commodis fœderum veta, efter de liqväl ad subita casuum skole vara betenckte. Hälst vore gott, om det dem om förbundet medh Frankerijke berättades. 3. Exemplo af sal. Konungen Gustaf, som inthet giorde uthan Rix-Råds råde, eoque amatus et venerabilis.

Emot det sidste svarades, att sal. Kongen ofta befrågade sigh medh Rådhet och Stenderne mehre att icke synas vara ordsaken till hendande olycka än af een necessitet.

Her Johan Skytte androgh af Konung Gustafs den gambles testamente, att inthet förbund skulle slutas uthan Ständernes invilljande och vettskap.

R. Cantzleren sade sigh icke väl det minnas. Berättade sal. Konungen hafva sagt, att när han var myckyt siuk, att de skulle föreskrifva Konungen den lag, som är möijeligit att holla, och tillijka holla deres friheet. R. Cantzleren androgh Nyköpings besluth, där han sadhe jura majestatis icke [vara] så exprimerade, som det sigh bör. Discourrerade sedan om den disputen, som han hade medh sal. Konungen. R. Cantzleren bekände väl, att uthan Rixrådhs betenckiande borde inthet ske, män om det skulle communiceras de öfrige Ständerne? Ehuruväl Konung Carl allt refererade till Senatum (ɔ: Ständerne?), liqväl bör nu annorlunda än in perturbatione rerum skee.[1]

R. Skattmestaren bijföll Rix-Drotzeten, män på det att den communicationen i framtiden eller succederande Konungar icke skulle præjudiceras, mente att man skulle i beslutet inföhra, att det för denne tiden allenast skulle communiceras, det doch för särdeles considerationer icke blef gott funnit.

Och emädan då däruppå blef af samptlige Rådhet gott funnit, att medh Stenderne skulle om förbunden een general communication hollas, särdeles 1. att Ständerne igenom consentementet till förbunden måtte obligera sigh till vim fœderis och bijstondh, på det de icke sedan måtte förevända, att de däraf icke viste och alltså icke ville underkasta sigh på all hendande fall någon assistence; 2. hafver i framfahrne Konungars tider varit så öfligit; 3. är och nu säkrare för den Kong:e Regeringen, emädan de H. M:tt och rijket förestå; 4. förordsakar det Stenderne till godh

---

[1] Detta stycke är tillagdt från konceptprotokollet.

affection; 5. synes och a simili efter R. Drotzetens och Her Johan Skyttes åfvanbemälte skäl, det Konungen någorlunda därtill obligeras quo sciant justitiam foederis.

Blef af Rix-Cantzleren frågat, om man skulle något particularius medh uthskottet särdeles om det Frantzösiske förbundet communicera, emädan det kan bättre kunne (!) holla förtegat.

Det och blef för gott ansedt, särdeles 1. att de kunne bättre tiga. 2. Att man medh förhollandet af communicationen icke må synas spela absolut, efter särdeles sådane procedere sampt inscitia juris civilis och politici, som Bodinus förmäler, hafver bracht Franckerijke öfver ända.

Däruppå frågade än vidare Rix-Cantzlerens Ex:ce, om af Stenderne skulle begäras, att de upsatte om ett och annat deras betenckiande. Däruthi blef icke något enkannerligen slutit.

Sedan blef deliberetat om en Landtmarskalk för Ridderskapet. Och kumme i consideration Her Erick Gyllenstierna, Hans Ex:ce Rix-Cantzlerens brodersöhner, Hindrick Flemming, Johan Berends, Skäring Rosenhane, Her Fredrick Stenbock.[1]

Taltes så om hvadh qvaliteter en Landtmarskalk egnade, som bestode däruthi: 1. Han vore venerabel och af medelmåtigh ålder; 2. han måtte kunna fatta skäl och persvadera andre; 3. kunna mäckla och moderera een saak, när det ene stondet hade medh det andre att göra.

Rix-Ammiralen mente, att han skulle per sortem eligeras.

Rix-Cantzlerens Ex:ce berättade Baron de Rorté hafva begärat att stå i Rixsalen på spelebencken, när Rixdagen begynnes, befrågandes sigh om honom det skulle tillåthas.

Och blef resolverat att det väl måtte skee.

R. Cantzleren sadhe:[2] Rix-Marskalken Her Axel Baner begärar, att emädan Gouverneuren i Wismar hafver anhullit hans salige brodhers hestar, som hans brödher och barn äre till arfs

[1] Härom står i konceptprotokollet:
Taltes om Landtmarskalks uthväljande.
R. Cantzleren gick Collegierne igenom, att see om någon dugeligh karl vore därtill, och Ståthollarne: Hind. Flem[ing], Vicepræsident Joh. Berndes, Skäring Rosenhane.
Johan och Erik Gyllenstierna syntes vara retirerade. Jöran Gyllenstierna, R. Cantzlerns brodhersöner hafva inga prober gifvit.
R. Cantzleren mente Vicepræsidenterne och Hindrick Flemming.
Her Flemming mente, att han måtte vara en alfvarsam och medåldrigh man och kunna svadera någon något.
R. Cantzleren sadhe: Landtmarskalken, den bör vara en af respect så väl för deres heder skull; 2. ståår för hela Collegium; 3. om det ene ståndet finge något att göra medh det andra; 4. en karl som borde förstå een saak och kunde de andre underrätta.
Her Mathias Soop mente Hendrik Flemming vara därtill capabel.
Her Carl Gyllenhielm mente Her Ture Oxenstiärna inthet vara odugligh, eller Fredrik Stenbock, Gyllenstiernorne.

[2] Orden *R. Cantzleren sadhe* äro tillagda från konceptprotokollet.

fallne, och det på Margrefvinnans begäran, att H. M:tt ville lätha honom befalla, det han dem lösgifver och på frijan foot steller.

Däruppå blef då inthet resolverat.

Underskrefves bref medh posten.

Item öfversändes till Salvium instrumentet af den Portugisiske alliancen; jemväl och instrumentet af præliminar sluthet medh Kejsaren medh någre notable claus[u]ler däruthi.

Ankom Carl Mörners bref om böndernes förrymmande vidh uthskrifningen i Viborgs lähn.

Den 9 Januarij kumme tillstädes i Rådh-Cammaren Rix-Drotzeten, Rix-Ammiralen, Rix-Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Åke Axelsson, Her Axel Baner, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse, Her Lars Kagge.

Blef discourrerat om de qvaliteter, som uthi en dugligh Landtmarskalk erfordrades, som 1. att han skulle vara prompt att recapitulera ens tal. 2. Försichtigh att dirigera en negociation. 3. Han måtte kunna persvadera sampt lämpa ene och andra delen; 4. han skulle kunna fatta een saak, som honom föredroges, jemväl den så väl höra medh raison som androm förebringa.

Taltes och om Consistorii generalis nyttigheet: 1. Att det deriverar monge saker uthur Collegierne, som därhän höra. 2. Hafva executionen i henderne, uthan hvilkens fahra icke gärna någon authoritet eller affection vara kan. 3. Giorde och Presterskapet då officii sui rationem och skulle uthi myckyt bättre sköta sitt kall.[1]

Underskrefs fullmachten för Borgmestaren Jöns Hindricksohn att lätha inventera värcken vidh Åvesta bruk.

Discourrerades om compagniet sampt att medh des orichtigheet myckyt reputationen af landet ligger under.[2]

Sedan gick samptlige då tillstädes varande Rådhet up till H. K. M:tt att informera H. K. M:tt om det, som så väl om uth-

[1] Härom står i konceptprotokollet:

Discourrerades sedan om Consist[orio] generali, det Bispen i Västerås var mestedelen hindret däruthi.

Rix-Cantzleren sadhe: Då hade först sakerne deriverats ifrån Cantzlijt och till sitt vissa Collegium; 2. hadhe monge saker igenom politicorum bisittiande bättre blefvet slutne. Uprepade så deres skäl emoot Consistorium, som 1. att de skulle göra räkenskap för sigh; 2. att politici skulle vara dem adjungerade, förmenandes sigh ingen böra göra officii sui rationem än soli Deo. Vore eij heller hos oss något Consisto[rium]. De andre Bisperne — föruthom Erkiebispen, som restringerades af Professoribus i Ubsala, i det icke han uthan de sätte Consistoriales till — spelade absolute; removerade sibi invitos specie honoris till giäll.

[2] Enligt konceptprotokollet.

skrifningen som contributiónen Stenderne föreholłas skulle; särdeles skulle Rådhet om contributions- och uthskrifningssättet pro et contra discourrera.[1]

Och begynte hoos H. K. M:tt Rix-Cantzleren sålunda:

Efter som vår allernådigste Drottning hafver för någon tidh sedan varit förordsakat att sättia och rama en Rixdagh att därigenom tractera medh Stenderne om det, som kan angå fäderneslandzens bästa och välfärdh, och uthi de saker, som icke uthan deres bistondh afhandlas kunna, fatta och sluta det, som kan lända Hennes Kong:e Maij:tt sampt fädernealandet till fromma och välfärdh. Och emädan H. K. M:tt hafver uthi propositionspuncterne låtit författa de ärender, som närvarande rixens nödh och tarf mäst beroor uppå, det uthi tree puncter beståår, såsom är om krigsväsendet, fredstractaten och hvadh däruthi kan vara att considerera medh tractatsconditionerne, jempte freds- och vänskapsförbundh medh allierade, som och däruthi blifva mentionerade, och det är ett secretum, som H. K. M:tt icke vill uthan särdeles för ett uthskott uppenbara, så vill och H. K. M:tt bättre tillfälle fatta därom att deliberera. Allenast synes för denne tiden nödigt vara, att de tu svåraste ärender, som först om uthskrifningen och sedan om krigshielpen, blifva väl öfverlagde och debatterade, att däruthi må resolution vara tagen och den sedan Ständerne blifva förehållen, som äre gement kompne att tala och svara. Därföre är nödigt, att I, gode Herrar, fatta resolution, icke att tvinga eller forcera därigenom Stenderne, uthan föra deres consilia till det rijket kan vara tilldrägeligit och dem möijeligit, och det beqvämast kan stellas i värcket. Så begärer nu först H. K. M:tt, att de gode Herrarne företaga bemälte tvenne saker att deliberera och skärskåda. Hvadh uthskrifningen vidhkommer, så synes hon vara ett af de störste besvär, som vij hafve medh att beskaffa. I, gode Herrar, vete och väl, att både för detta, såsom och nu för ett åhr sedan, hafver fallit store besvär uthi den uthskrifningen, som går efter mantalet. Där man nu medel kunde finna, som fäderneslandet skulle vara tilldrägeligast, och man kunde veta ett vijst antal på knechter, hvarvidh det och sedan stadigt blifva kunde, vore fuller dät bästa. Hvarföre hafver H. K. M:tt funnit gott, att I, gode Herrar, skulle stiga up, att discourrera pro et contra, på det H. K. M:tt må däraf fatta een fast resolution.

---

[1] Öfver sammanträdet hos drottningen finnes äfven ett särskildt protokoll, dateradt den 10 (sic!) Januari. Detta protokoll tryckes här som bilaga.

Sedan begynte Rix-Drotzeten Gref Pedher Brahe: Såsom H. K. M:tt och fäderneslandet oundvijkligen fordrar och kräfver, att samptlige Rixens Stender skola tillhoopa fordras, att öfverleggia om de medel, som kunne vara H. K. M:tt och fäderneslandet tilldrägelige och nyttige, så hafver Rix-Cantzleren höghförnufteligen därom discourrerat, jemväl oss å H. K. M:ttz vägna uppålagt därom att discourrera. Och kommer uthskrifningen först i consideration.

Om uthskrifningen går efter gårdetalet, så kan H. M:tt först fåå een vissare militie, och man då kan göra facit, huru myckyt som denne Chronan kan i krigsfolck åhrligen draga; där värdet gåår efter mantalet, så kommer myckyt folck medh förrymmande öfver grentzen och försvar undan, och går derföre Chronan så myckyt mehre af. 2. Gör det och een villigare militie, när som gårdarne sigh emillan slutha om en karl och taga den därtill, som läther sigh därtill öfvertala. Och där så vore, att dette sättet icke kunde i längden vara practicabelt, så kunde H. K. M:tt gripa till det sigh först hafver låthit practicera.

Sättet af contributionen angående, så holler Rix-Drotzeten bättre, att man rättar den i peningar efter hel, half och fiärdedels giärds gårdh och inthet på boskapen, som härtill är skedt. Ty ehuruväl boskapsskatten synes hafva skäl medh sigh och vara æquitati lijkmätigh, efter den, som mehre hafver, mehre gifver; män emädan bonden 1. att undslippa skattningen slachtar hemligen myckyn boskap och försticker hudarne, 2. synes nu stoort fehl på hudar, talg, smör, medh hvilke vahrur godh trafique skeer.

Rix-Ammiralen bijfaller Rix-Drotzetens mening. Seijer till det förste, att uthskrifningen efter gårdetalet är icke så siällsynt, uthan hafver i sal. Konung Johans tidh blefvet practicerat. Det folcket nu i uthskrifningen minskas, skeer icke så myckyt af paucitate hominum, som metu coactæ militiæ. Särdeles vore hans skäl desse föruthan Rix-Drotzetens: 1. Går uthskrifningen efter gårdetalet, villigare militie, af ordsak att 1. de blifva af hvar annan persuasi därtill; 2. hafva hemkall hoos sine, som icke ringa hugnat och tröst är. 2. Så lärer det sättet och bringa fram mognare folck, efter den åhogan att leta uth knecht står hoos bönderne, och de af compassion af sine barns späde ålder skole heller välja därtill någon fullvuxen dreng och tiänstekarl. Mente alltså bäst vara man läthe öfverläggia, huru monge helgiärdshemman här äre i hele rijket, att see om efter gårdetalet myckyt skall slå af ifrån det vahnlige, nembligen efter mantalet. Om sättet af contributionen bijföll han och Rix-Drotzetens mening.

Her Johan Skytte begynner så sin discours, att såsom Gudh den högste hafver medh denne gången velat göra H. K. Maij:tt een begynnelse till sådane acter och consultationer, alltså önskar han, det måtte lända H. K. Maij:tt till ähra och lycka. Proponerade quæstionerne anlangande, så holler han obstat emoot Rix-Drotzetens och Rix-Ammiralens mening i så måtto och uthi det förste om uthskrifningen: 1. Att det hadhe fahra medh sigh något ifrån det vahnlige att förandra för den emotion, som det hoos allmogen kan förordsaka, efter de medh uthskrifningen efter mantalet äre vahne; är och consuetudo longinqui temporis såsom en lex, ifrån hvilken man icke skall kunna dem draga sine turbamento et periculo reipublicæ. 2. När det efter gårdetalet hafver varit på gong, så hafver det inthet haft något longligit bestondh, och alltså nu icke kunne gå för sigh. 3. Hafver H. K. M:tt sal. Konung Gustaf nogsampt sökt att öfvertala därtill allmogen igenom Landshöfdingerne, män doch alltzinthet uthrättat. — Om contributionen efter gårdetalet höllt han inthet vara skäligit: 1. Efter det gamble sättet, nembligen boskapsskatten, vore skäligare, efter det den, som mehre hafver, gifver mehre; 2. är inthet rådesampt så myckyt på en gong att mutera.

Rix-Drotzeten höllt åther emoot Her Johan Skyttes discours uthi den 1 puncten: 1. Att ville almogen och adelen icke låtha öfvertala sigh, så kunde man icke heller forcera vercket och tvinga thet dem uppå; vore de öfvertalte, så vohre ingen fahra af någon motu att befruchta, emädan de det hade consenterat. 2. Där det consenterades och befunnes i lengden icke kunna gå för sigh, så kunde man det sättet abrogera, och alltså uthsee hvadh Chronan kunde vara tilldrägeligast. Uprepade så elljest commoda af uthskrifningen efter gårdetalet: 1. att det vore een viss militie, 2. och villigare till krigh, som till gode actioner myckyt skulle kunna hielpa. — Emot det andra, nembligen att medh boskapsskatten som här till förfahras skulle, invändes desse skääl: 1. att bonden af skattleggningen och att inthet yppa sijn förmögenheet däraf tager tillfälle att förslachta och uthöda sin boskap, därigenom 1. underslef, 2. afsaknat på hudar och talg, jemväl oxedrifter som för denne ordningen hafva varit i större myckynheet; 3. i det boskapen tager af, så tager och gödzlen sampt bruk af åkeren, som däraf beståår, och medh af; 4. är den inqvisitionen på boskapen så väl förtreteligh som kostesam, så Chronan medh flere exactorers löhn och undansnillande, 2. som bonden medh skiutzfärder och gästningar. Tviflar alltså inthet, det bönderne det ju gärna veder-

tagandes varde, nembligen att contribuera något vist af hvar helegärds gårdh.

Her Johan Skytte sade alltså inthet mehra häremoot, än bonden vara såsom i Ovidio ståår: Video meliora proboque, deteriora sequor, och fast han seer det vara gott, liqväl är hoos honom alltidh suspicio mali därunder. Mente alltså, att desse quæstioner måtte medh samptlige Rixens Stender ventileras.

Rix-Drotzeten sade detta efter Rix-Cantzlerens mening allenast vara skedt att debattera oss emillan och komma öfvereens om een mening, att kunna sedan dästo bättre öfvertala Stenderne därtill, och att vij ståndande i deliberationen medh dem icke måge vara oense och af åthskilligh mening.

Rix-Cantzleren: Att proponera saken så myckyt klarare, vill jagh taga Her Johan Skyttes mening. Rix-Drotzeten brukar tu skäl, som äre considerabel: 1. att H. K. M:tt hafver vissare militie, 2. folcket är villigare därtill, exaggererandes commoda af begge. Män nu är allenast quæstio, hvilken uthskrifning är bättre, anthen efter man- eller gårdetalet. Nu vete de gode Herrar väl, huru uthskrifningen på åthskillige sätt hafver blifvit practiserat, som i sal. Konung Carls tidh gick det efter gårdetalet, och huru då tillgick, kunne I väl draga eder sielf till minnes. Uthi Konung Ericks tidh var det så, att halfgiärds hemman blefve inthet skrefne. Uthi sal. Konung Gustafs, höghlofligst i åminnelse, tidh blef uthskrifningen efter gårdetalet förandrat och gick efter mantalet, när vij råkade i krigh medh Pålacken, till den ände att vinna mehre folck. Nu i förstonde för än folcket blef det varse och kunde achta sigh, råkade det som en fogel uthi een snara, och drogh det förste åhret myckyt folck. Män sedan och det andre åhret, när de begynte på att upfinna allehanda underslep och uthvägar, gaf det till en stoor del mindre, och så sedan allt borthåth åhr ifrån åhr. Ordsakerne till det ringa antal på folck behöfver man inthet att uprepa, efter man nogsampt veet, huru myckyt endels medh förrymmande öfver grentzen, dels medh försvar och tiänster till hofva Chronan afgick. Nu att gå efter mantalet vill inthet förslå, efter så monge döllje sigh under försvar och tiänster undan. Däremot där man ansteller uthskrifningen efter gårdetalet, då samka sigh monge familier på en gårdh, och Chronan mister ett anseenligit; 2. där det går efter gårdetalet, så skall och Chronan myckyt undangå medh den frijheet som enckior pläga hafva på någon dreng, om nu hele gården skall förskonas; komma och gamble gubbar i consideration, dem man elljest alltidh i mantal hafver

skoont. 3. så minskar det och myckyt knechtetalet i Smålandh och Daal, efter monge mantal komma på en gårdh, där doch sal. gamble Konung Gustaf hafver sökt åthskillige medel och vägar att skingra dem och alltså förmehra hemmanetalet och därigenom gifva dem bättre tillfälle att excolera landet. Sådane difficulteter finnas väl annorstädes, män särdeles hafva de odugligt folck, hvilke våre liqväl i respect och beqvämligheet af militien vida öfvertreffa.

Rix-Ammiralen mente, att man här uppe i landhet, som Up-, Väs- och Södermanlandh skulle förfahra medh uthskrifningen efter gårdetalet, män nedre i landet, som Västergöthlandh och Smålandh, efter mantalet, menandes Chronan därigenom inthet skee till korth.

Rix-Drotzeten förmente, att uthskrifningen efter gårdetalet skulle väl allestädes här i landet kunna gå för sigh och vara practiserligh, allenast dem, som äre ryckte i hoopa, gifves 3 åhrs anstondh att flyttia ifrån hvar andre, menandes ringare tidh därtill inthet kunna tagas, efter som både vinteren lärer vara förfluten, och de inthet kunna föhra något värke i hoopa, förän det dem blifver kungiordt, som och lärer något ahnlöpa, förän de hafve transporterat och upbygdt deres hemman. Mente och därjempte, att man proportionaliter därmedh moste gå tillvärka.

Rix-Cantzleren mente, att man något nogare skulle gå därmedh tillvärka där nedre ähn här uppe i landet, efter desse äre så väl stoor skatt och uthlagor som elljest öfverflödigt arbete, gästning och skiutzning underkastade, desse tidher inthet lijdha skonsmåhl sampt H. K. M:tz och rixens välfärd böra vara den bästa lagen. — Contributionen ahngående, så synes Her Johan Skyttes mening vara godh, i det att den, som myckyn boskap hafver, gifver mehre, och den som mindre i proportion, det som är æquitati quam maxime consentaneum, hvilket och var ordsaken, att sal. Konungen det sättet inventerade, det som bättre vore att förhöija någorlunda än alldeles afstella. 2. Så är det sättet consuetudini lijkmätigt och gör uthi värcket icke någen irring. Dät att ryggia och afskaffa, som är inrijtat consuetudine och hafver vim legis medh sigh, synes vara både betenckligit och fahrligit. Att boskapen kommer så myckyt af sigh, veet man icke, om därmedh skulle vara hulpit, att man skulle i det stellet påläggia een contribution på hvar gårdh, eller om det desto mehre skulle kunna afhindra boskapsdöden eller den räddhoga skattningen medh sigh hafver.

Rix-Ammiralen befann fuller Rix-Cantzlerens skäl vara gode, att där uthskrifningen ginge efter gårdetalet, så skulle monge

blifva skrefne, som elljest pläga vara frije, som gubbar och enckiedrengiar. Män däremoot är åther det igen, att mongen skulle godhvilligare undergå militien, än när de dragas därtill vidh håret, som det skeer medh uthskrifningen efter mantalet. 2. Kanna och förvanter, barn och mågar få vara hoos deres, och därigenom sampt igenom folcks hielp åkeren och landet blifva bättre brukat; togh så exempel af sine egne bönder. — Hvadh contributionen angår, så holler han som Rix-Cantzleren rådeligast, att det blifver vidh boskapsskatten, och den heller förökes än afstelles för de skäl, som Rix-Cantzleren därtill bijbracht hafver. Mente att såsom man hade myckyt att göra medh allmogen, förän man kom den att uthgöra qvarntullspeningarne, och man liqväl kom den därtill, fast än de för olägligheten skull blefve uphäfne, så skulle man och i detta fallet medh allmogen väl komma tillrätta. Mente och, om det medh qvarntullspeningarne hade richtigt umgådt[s], så hadhe thet varit een richtigh och tilldrägeligh skatt. Slöth liqväl, att där man kunde upfinna något sätt af contribution, som vore rättat på peningar efter hvar hel- eller halfgiärds gårdh, och det kunde ske medh mindre inqvisition sampt bondens besvär medh gästning och skiutzning, annorlunda än nu skeer medh boskapsskatten, så vore det myckyt bättre. Därigenom behöfde heller icke Chronan löhna så monge uppbördsmän. Vill allmogen inthet [samtycka] därtill, så måtte man den öfvertala.

R. Drotzeten: Det Rix-Cantzleren seijer, att det skulle draga mehre folck, om det ginge efter mantalet, vore väl een ting, om man nu finge så gode drengiar i rothan som tillförenne. Ty anthen får man rätt åldrige karlar, som sittia och bruka deres hemman, eller och små pojkar. De rörigste äre anthen de näste åhren förr tagne till soldater, förluppne eller under förvar. Där folcket vore så manligit och gott som tillförende, så kunde han för sin person det sättet väl gilla; män såsom man moste sättia een Chrona, att hon kan stå för allehanda blåstväder, så måste man och så däruthe som här inne see till att kunna bekomma vehrbahre män. Och ehuruväl han trodde, att man efter mantalet skulle kunna mehre folck vinna, liqväl är det sättet besvärligit, mehre coact och gofve tillfälle till underslep. Där det och går efter gärdetalet, så göra de tijo gårdar ett vist aftal sin emillan om en dugligh karl. Enckiors och gubbars gårdar kunde då och väl räcknas, efter de, sedan gärdetalets-uthskrifningen vore bracht på bahnen, skulle få mehre folck och drengiar till sigh, och så vara hoos dem något att hempta. Sedan äre och allenast een eller

twå provincier, där åthskillige hafva ryckt sigh i hoopa på ett hemman, och icke de andre, att Chronan icke kan taga där af så stoor skada. Där till medh äre ooh monge hemman, som ryttare och soldater innehafva. Höllt alltså vara bäst att gå efter gårdetalet. — Contributionen anlangande, så höllt han väl boskapsskatten vara billig och proportionerat eens förmågo, män 1. förtreetligh för inqvisitionen på ens egne saker, som en gärna allena vill veta af. 2. Att jorden och hemmanen skole förmedelst booskap och gödzel blifva brukade och hefdade, som boskapsskatten och räddhogan däraf myckyt uthöder. 3. Presterne blifva och de besvär medh boskapens uptecknande och längderne qvitte och undantagne. 4. Slachtas och boskapen myckyt igenom malitie, och alltså alle däraf flytande commoda medh talgh, hudar och smör förtagas. 5. Blifver och därmedh och medh boskapsskattens afstellande myckyn skiutzning, gästning, inqvisition och lands besvär uphäfne och af vägen satte. 6. Behöfver heller icke Chronan att löhna så monge påvachtare och inspectorer, och en godh del af bemälte skatt därmedh föröda, där det nu och efter gårdetalet kan beqvämligen skee af upbördsmannen. Altså mente Rix-Drotzeten bättre vara, att man satte på hvar gård contribution proportionaliter efter hvar hel- och halfgårda gårdh; vore een vissare contribution, 2. medh mindre förtreet och besvär behäftat.

Rix-Ammiralen berättade, att i Smålandh hafver den ene i fahra af uthskrifning hengt sigh up, den andre huggit sigh fötterne af, slutandes därmedh att uthskrifningen efter mantalet vore een coacta militiæ ratio.

Rix-Cantzleren reproscherade, att om än det går efter gårdetalet, så måtte det liqvist skee medh tvong, efter när där ingen dräng är, så måtte bonden gå sielf uth.

Sadhe så denne discours allena vara anstellt, att man skulle det practicableste och lindrigste sättet af uthskrifningen excutiera; nu begärte han på H. K. M:tz vägnar, att samptlige Rådhet ville häröfver votera, och skall det först begynna på den yngste af Rådhet.

Her Lars Kagge, General-Majorn, ogillade väl inthet Rix-Cantzlerens discours, men uthi det förste om uthskrifningen hölt han den, som ginge efter gårdetalet, för rådhsammare: 1. efter då mågh och sohn droges till gården igen, därigenom landet kunde bättre blifva brukat till gemene bästa; 2. kunde Chronan få dugligare, mognare och villigare folck till militien; contrarium skulle hända, om uthskrifningen ginge efter mantalet. Allenast kunde

man förslå, hvadh hemmanen öfver hele riket skulle kunna draga. Om contributionen mente han bäst vara, att boskapsskatten afskaffades, och i det stellet igen ladhes contribution på hvar och en gårdh, allenast att emillan hel- och halfgäle sampt mindre gårdar achtas proportionen af uthlagan.

Her Knuth Posse sadhe efter gårdetalet bättre förslå, efter monge äre till bergslagerne förryckte; att när man seer till roten, så skall där icke en vara, som till knecht är dugeligh; förmenandes att när det ginge efter gårdarne, så skulle en del [komma] uthur bergslagerne och undan försvaren. Om contributionen höll han rådeligit, att efter boskapsskatten förordsakar stoore undandölljande af boskap, 2. gifver bonden ofta ett lithet för ett stort ahn, ergo är bättre een contribution på hvar gårdh.

Her Lars Sparre bijföll de andre om sättet af uthskrifningen. Om contributionen sade han, att såsom contributionen icke allenast sker till fäderneslandssens bästa, uthan och att undersåtarne däraf icke måge taga skada, altså ehuru väl han troor, att efter gårdarne icke så stoort skall kunna gifva, liqväl i anseende af åfvantalde ordsaker emoot boskapsskatten holler han contributionen efter gårdarne vara mehre rådeligh, allenast man den så modererar, att de kunna därmedh uthstå.

Her Pedher Sparre bijföll de andres mening uthi puncten om uthskrifningen. 2. Om contributionen mente han, att om ett vist på hvar gårdh skulle blifva lagdt, så skulle man 1. alltidh hafva ett vist, 2. afstella monge Rixdagar och sammankompster, som elljest därföre mästedeles skee och anstellas.

Her Erick Rynning höllt och ett medh de andre Herrarne: 1. att efter gårdetalet var vissare militie, 2. een villigare militie; allenast vore att svadera Ständerne därtill. Contributionen anlangande så kan med boskapsskatten äntå icke länge continueras, efter de sticka så myckyt undan. Skiuter det liqväl till Hennes Kongl. Maij:tz betenkiande.

Her Axel Baner sade: Efter jagh denne dagen hafver haft den lyckan att see H. K. M:tt göra den begynnelssen af den svåre regementsbördan, som skall falla H. K. M:tt på halssen, så önskar jagh, att H. K. M:tt må öfverflöda i sitt hiärta medh allt förstondh och vinna den åhra och beröm, som H. K. M:tz Her fadher, glorvärdigst i åminnelsse, sigh genom konglige dygder värft hafver, att H. K. M:tz regemente må lända Gudh till åhra, H. K. M:tt och fäderneslandet till välfärdh och evigt beröm sampt H. K. M:tz fiender till stoor förskräckelsse. Hvadh de föreställte puncterne

angår, så finner jagh dhem så väl vara debatterade, att inthet mehre behöfves där till att läggia, uthan jagh träder och medh de gode Herrarne, som för migh hafva gifvit deras votum, uthi deras mening.

Her Åke Axelsson bijföll affirmativæ [sententiæ?] om uthskrifningen efter gårdetalet och contributionen sampt boskapsskattens afstellande.

Feldtmarskalken Herman Wrangell repeterar olägenheten af uthskrifningen efter mantalet; bifaller de andres mening medh desse skäl: 1. hemmanen blifva inthet öde, när det afvikne folcket lockas tillbakar igen; 2. är vissare militie; 3. det lockar folcket hem till hemmanens cultur. Contributionen mente han bäst skulle skee af uthsädet.

Rix-Cantzleren reparterade (!), att böndernes vilkohr här uppe och nedre i landet är åthskilligt, och alltså det förslaget icke att practisera.

Her Matthias Soop föreslog uthi puncten om uthskrifningen, om man skulle på de ortherne, som monge mantal vore på en gårdh, låtha den gå efter mantalet, som Väst-, Östergöth- och Norrlandh, män efter gårdetalet i de andre öfrige provincierne. Men efter det syntes hafva besvär medh sigh, bijföll han de andres mening. Om contributionen mente han, att väl kunde forthfahras medh boskapsskatten, hälst om presten medh sexmännen den noga ahntecknade.

Her Claes Flemming sade uthskrifningen efter gårdetalet 1. vara nyttigst, 2. görligit; det förste 1. att man finge gott folck, 2. det andre 1. medh mindre besvär. Att föllja uthskrifningen efter mantalet är icke heller uthan besvär, efter den och medh trögheet och besvär skeer. Medlevägen synes vara, om man skulle medh uthskrifningen och knechtholdningen gå på samma sätt till värcka som i Dalarne; bijföll liqväl de andres mening af åfvantalde skääl. Contributionen holler han icke gott att läggia så simpelt efter gårdarne, uthan mente att sökia een lijkheet uthi æstimen af landet, så att ingen för myckyt skedde; och bijföll däruthi de andre.

Her Johan Skytte tyckte de gode Herrarnes vota uthi det ene och andre vore gode. Män först uthi uthskrifningen efter gårdetalet vore att achta, att man först giorde förslagh, hvadh det i folck draga kunde, 2. att Stenderne kunde medh sufficient skäl därtill blifva persvaderade.

Rix-Ammiralen Her Carl Carlsohn bijföll de andre så väl uthi det förste som andre, och confirmerade sijn mening uthi det andre

medh det han trodde almogen det gärna skola vela, efter de hafva den superstitionen, det deres boskap skall sedan denne ordningen myckyt hafva tagit af.

Rix-Drotzeten holler de andre gode Herrarne vidh handen i det förre, 2. att contributionen skall gå proportionaliter uthaf hele och halfve gårdar, efter som i jordeboken den proportionen achtas.

Rix-Cantzleren sade desse 2 quæstioner vara väl debatterade och seijer för allt vara gott att hafva perpetuum militem.

Rix-Drotzeten sade allenast, att det blifver på gärdetalet så mongt mantal räcknat, som det är som gifver skatt och skull. Eljest skulle i Västgöthlandh och Smålandh entstå een stoor inconvenientie, och folcket elljest mehre dragas tillhoopa emoot företagne intention. Om contributionen repeterade Rix-Drotzeten, att medh boskapsskatten nu icke väl skulle kunna practiseras, efter det i åhr myckyt mindre skall draga ähn i fiord och alltså inthet förslå; hvarföre är bäst att sättia den på hvar gårdh, allenast det blifver specificerat huru myckyt. Då kunne revolter, som genom inqvisitionen skee, blifva uphäfne, och occasio därtill af vägen rymbd. Drogh exempel af revolten på Daal.

Rix-Cantzleren frågade så därpå, af hvadh meningh H. K. M:tt är, hvilken tycktes bejaka och gifva deres votis assensum, hemstellandes Rådhets förstondh.

Rix-Cantzleren: Denne discours är allenest giordh, att H. K. M:tt kan see difficulteterne. Vij vele elljest sökia att disponera Ständerne därhän.

Rix-Drotzeten mente det besvärligit skulle vara att bringa dem därtill, efter väl monge mantal i Smålandh och Västergöthlandh äre ihopa på en gårdh, män en eller två drengiar.

Rix-Cantzleren sadhe, om man gifver dem tillfälle att draga sigh tillhopa, så hafver 1. Chronan så myckyt mindre knechter, 2. så nås [h]eller icke den intentionen, att landet blifver igenom mantalets skingrande och flere hemmans inrättande brukat och excolerat. Togh af sine egne bönder exempel, att de äre monge på ett hemman ihopa; hafva myckyn jordh; män att inthet gifva större uthlagor af hemmanet än det är skattlagt, vele the inthet uptaga något vidare bruk, uthan lefva sigh och Chronan till skada.

Rix-Drotzeten mente det inthet vara practicabelt.

Rix-Cantzleren mente, om man skall leggia 10 gårdar i Västergöthland och Smålandh emoot 8 eller 9 gårdar här i Uplandh och de andre provincierne, så kommer Chronan i Smålandh och Västgöthlandh på 2 regementen till korth.

Rix-Drotzeten föreslogh så än vidare om hemmanens proportionerande i Västgöth- och Smålandh, att mantalen skulle mindras i Västgöthlandh och Smålandh och blifva flere hemman; alltså kunne Chronan uthi proportionerandet af länderne inthet komma till korth.

Rix-Cantzleren sade sigh då votera tillbakers.

Rix-Drotzeten mente, att 10 hemman i Västgöthlandh och Smålandh lägges moot 7 eller 8 här i Uplandh, proportionerandes därmedh provincierne den ene emoot den andre.

Rix-Cantzleren sade den ene provincien därmedh rifvas ifrån den andre.

General-Majoren Kaggen bejakade väl, att i Västgöthland och Smålandh föruthan qvinfolcket föge var annat än gamble gubbar och barn.

Her Axel Baner sadhe, att emädan folcket är tillförenne igenom uthskrifningen efter mantalet dissiperat och skingrat, så skall folcklösheten nu botas, när det begynner gå efter gårdetalet.

Den 9 Januarij efter middagen kumme tillstädes i Rådh-Cammaren Rix-Drotzeten, Rix-Ammiralen, Rix-Cantzleren, Her Carl Bonde,[1] Her Johan Skytte, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielcke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse, Her Lars Kagge.

Her Carl Bonde giorde rapport om bergslagernes beskaffenheet, inlefvererandes därjempte een skriftligh berättelse därom.

Öfversågs förteckningen på hemmanen öfver hele Svergie sampt hvadh folck de skulle kunna draga, efter gårdetalet att skatta.

Därhoos befalltes och Kaggen att thee förteckningen på det folck, som i Svergie kan vara behullit.

R. Cantzlerens Ex:ce uthvijste så däruppå, huru högt det för vår säkerheet och reputation vore anlägit, att vij understödja och continuera dette kriget, så lenge vij därtill blifva necessiterade. Så lenge vij holla värcket gående, så stelle vij alle att see på oss och göra dem tvehogse något emoot oss att företaga. Vij

[1] Tillagd från konceptprotokollet.

hafva ett särdeles vilkohr, att vij kunna sittia till hest i Svergie medh 5000 man, och när vij vele alle i hoopa, kunne vij komma till 45 tusende man, det oss näst Guds hielp icke ringa bör animera.

Uprepade och därhoos, huru svår vår nation är att contribuera och hiälpa i åliggiande nödh. I Danmark gifva the i fäderneslandets nödh hvar 5:te pening af löst och fast, dubblera och offta rusttiänsten, att ingen exception är på enckior. En måtte och sielf rida för sine sätegårdar.

Resolverades att Her Erick Gyllenstiärna i anseende af sine qvaliteter skulle blifva förordnat till Landtmarskalk.

Den 11 Januarij vore tillstädes i Senaten Rix-Drotzeten, Rix-Ammiralen, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Carl Bonde, Her Herman Wrangell, Her Åke Axelsson,[1] Her Axell Baner, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse, Her Lars Kagge.

Befalltes Secreteraren Tungell att upkalla på den Konungzlige Regeringens vägna Adelens och Ridderskapets designerade Marskalk tillijka medh en eller två af hvar classe.

Kumme up Her Åke Oxenstierna, Her Jacob Skytte, Her Erick Gyllenstierna, Ivar Nilsson, Evert Horn, Conrad Falkenberg.[2]

Vidh deres upkompst talte dem Rix-Cantzlerens Ex:ce sålunda till: Efter som Rixdagen är uthskrifven, och bland andre Ständer I och äre hijt förskrefne, kräfver och tarfven, att I hafva en Landtmarskalk, som förer solennia, convocerar, svarar och föhrer ordet, så hafver H. K. M:tt efter privilegiernes kraft och inneholl funnit gott att förordna Her Erick Gyllenstierna till eder Marskalk. Och efter som, Her Erick Gyllenstierna, eder den åhran är vederfahren, sampt den Kon:ge Regeringen hafver i H. K. M:tz nampn för gott ansedt eder den chargen att updraga, så erfordrar eder skyldigheet, att I låthe eder vårda, att allt väl tillgåår, och hvadh förefaller det väl uthtyde och föredrage. Tvifle inthet, att I ju göre eder därtill godhvilligh och eder andragne åhran erkenne. Vill och förmoda, att I, gode Herrar af Ridderskapet, bevisa honom all skäligh respect och gå honom i allt tillbörligit tillhanda.

---

[1] Tillagd från konceptprotokollet. — [2] Enligt konceptprotokollet.

Her Erick Gyllenstierna betackade den Kon:ge Regeringen för det den tecktes honom sådant värf updraga och påläggia; sade sigh väl befinna sigh därtill imparem, jemväl uprepade monge skäl och hinder, att han icke måtte sigh det understå; liqväl efter den Kon:ge Regeringen har behagat migh det att tillegna och ombetroo, vill jagh det medh tillbörligh respect vedertaga. Vill och göra efter mitt ringa förstondh all möijeligh flijt att vara H. K. M:tt och mitt fäderneslandh till underdånigh skyldigh tienst och välbehag, medh underdånigh begäran att den Kon:ge Regeringen ville de fehl, som hoos migh finnas kunne, nådigst ursechta.

Sedan giorde Rix-Cantzlerens Ex:ce påminnelse emoot Ridderskapet och Adelen, att de skulle gå up medh process och uthi H. K. M:tz matsaal, att beledsaga H. K. M:t i Rixsalen, achtandes att capita familiæ gå i rätt ordning.

Discourrerades sedan, om fruentimbret skulle föllja H. K. M:t på Rixsalen.

Pro mentes: 1. Efter det hafver tillförende varit brukeligit, måtte det väl skee; 2. Hennes Kon:ge Maij:tt är een qvinsperson, hvilken bäst anstår att vara circumsessa stipatione muliebri virginumque; 3. att fruentimbret alltidh följer H. K. M:tt, föruthan när secret audience eller consultationer holles.

Däremoot mentes: 1. Efter H. M:tt är en Kong, måtte hon manligen respecteras, efter man inthet kunde ändra köhnet. 2. Vägras fruentimbret att föllja H. K. M:tt i consultationer, så må de och väl entholla sigh den store rådhcammaren Rixsalen.

Liqväl på det man medlevägen däruthi skulle treffa och inthet hindra fruentimbret att beledsaga H. K. M:tt, jemväl de medh myckyt nigande förmedelst sitt genomträdande igenom Rixsalen skulle göra någon scandal och estonnement, blef gott funnit, att de skulle allenast föllja H. K. M:tt till Rix-Marskalckens cammar och där sedan taga afträde.

Gick altså den Kon:ge Regeringen och Rådhet up till H. K. M:tt att afhemta henne till Rixsalen och Herredagens initium.[1]

---

[1] Här slutar det renskrifna protokollet.

Den 12 [Januarij] kumme tillstädes Rix-Drotzen, Rix-Admiralen, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Carl Bonde, Her Matthias Soop, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knut Posse, Her Lars Kagg.

Taltes om flyttningen af hemmanen, där monge vore, huru den skulle skee.

R. Drotzen: 1. Om de komma i hast, hvar skall man göra af dem.

R. Cantzleren sade sigh det väl troo, efter de elljest aflöpa och skulle sigh instella till dem [som] dem behöfde.

Sade R. Drotzen vidare: 2. vore odugeligit folck; 3. sedan måste de häruppå, som gifva karl, vara förskonte i 10 åhr, och däremoot, där twå där nedre i landet sittia på ett hemman, i 5 åhr.

Eljest sade R. Drotzen det ske först landet och 2. hvar och en i synnerheet beneficium. Det förre att riket hafver et vist, perpetuum militem, det andre att de bättre fåå folck till sigh.

Her Claes Flemming mente, att en inthet nu vele hafva så monge på sitt hemman, efter det till ingen proufit eller jordens cultur lände.

R. Cantzleren: Det äro 2 rationes, som förordsaka oss att uthskrifva sålunda: 1. den oordningen med mantalsutskrifning, att hvarth ståndh hafver underslep, det att redressera. 2. Om man tillstädier att låtha dem sittia tillhopa, så skole de köras monge tillhopa och alle svara för hielperne; emoot alle Konungars placat; vij sökia härigenom att göra firmam militiam; vore calamitas patriæ så brinnande, kunde vij seija dubbelt; skulle därigenom bättre recreuten skulla skee och det, som afginge, kunna upfyllas.

R. Drotzen frågar, om i skrifning 3 gårdar där nedre skulle kunna svara mot tre här uppe.

R. Cantzleren sadhe vara en Konung myckyt go[d]t, att det inthet immuteras som i Dalarne medh soldats hollandet.

R. Drotzen mente, om man läthe gubbar och käringar döö af hemmanen och sedan sättia en på hvart hemman, skulle vara bättre än så straxt immutera.

R. Cantzleren mente bättre vara, att där 1 enkia och 1 annan vore ihopa, skulle svara för en.

R. Cantzleren fuller tyckte han vele gifva 2 åhrs resbith att flyttia annorstädes.

R. Drotzen mente vara svårth att byggia, svara för knecht och skatt innom så korth tidh.

R. Cantzleren mente 1 åhr vara nogh, ty om han tager öde, skall han niutha ödes rätt; meningen ähr, att där en godh bonde sitter medh en annan, skall han inom 2 åhr förplichtas att flyttia.

R. Drotzen mente, om enkior och gubbar excipierades, anthen att hi doge borth och andre sattes i stellet.

Her Åke frågade, om de sutte i een backstugu, om de skole blifva skrefne.

R. Cantzleren mente, att de äre sielfskrefne; om vij lidha backestugur, så lida vij horor, tyfvar, lättingar.

R. Drotzen mente icke allt svedas måtte som ludit är, uthan de vore stundom att besättia hemman medh.

Flemming sadhe därigenom hvar och en vele vara sin herre, 2. sedan bönderne få svårligen och om dyr lego drengiar.

R. Drotzen sadhe: Då blifver svårt att lösa hvarannan uth, där den företagne ordningen practiceras, efter de icke lätteligen skole cedera deres arfsrätt.

Her Flemming sadhe det myckyt [däraf] komma, att ingen vill vara tiänare.

R. Drotzen sadhe det vara modum, exceptis excipiendis: 1. tu åhrs tidh att flyttia; 2. de som komme på ödes hemman blifva frij, och de på bygde göre skatt.

Taltes sedan om skiutzfärder att — —

R. Drotzen mente, att där frälssebönder skole stå deres herrars skiusning och Crohnones tillijka och göra extraordinarie skiutzfärder, skall det vara svårth.

Kom på discoursen, om een chrone skall få tiäna frälsse och vice versa.

R. Cantzleren sadhe ingen borde bindas, när han tager orlof i rättan tidh; sade en bonde vara ingenuum, och är en ähra i Svergie att vara bondesohn.

Her Åke Axelsson sadhe practiceras i Södermanlandh, det de lysa vidh kyrkiorne, att ingen skatte eller crohne må tiäna frelsse.

R. Cantzleren sadhe det vara [däraf] kummit, att de taga andres försvar och de andre det tillstädja; vore vitterligit, att de toge för pening monge i försvar. Om han skulle tala någon till, så skulle han först definiera, hvad försvar vore. Om gårdarne skilljas och drengiarne gifva sigh till tiänst hoos frälssemän och inthet få misbruka försvaret, så gå de och begära 20 eller 30 daler löhn.

Uthi contributionerne om man ginge efter proportion emoth crohne och borgare och giorde af sitt frelsse så myckyt. som då [var] tarfven; att vij kunde gåå och seija: så myckyt kunde vij göra. Och vij behulle våre godtz och läthe dem arrendera hvem vij ville.

Han sadhe: Vij måtte icke see till hvadh andre seija, uthan att vij tala medh skiäl och liqväl ansee på vårth interesse. Exempel af sal. Konungens procedurer medh Rix-Rådh. Vårt fäderneslandh är där... att sättia i godh stath, gode Regenter och Rådh. Alle de olyckor, som vij hafve råkat uthi, är det att de hafva efter rixens tarf velat hafva, och vij inthet gifva.

Her Skytte: Att 1. icke blifver någon invidia hoos det andre stondet. 2. — —

R. Drotzen sade det om vij kunne contribuera hvadh vij vele till H. M:tt, så kan det ingen invidiam göra hoos andra, emädan hvarth stondh är särskilt och inthet angåår det andre, såsom frälsse, krone äre särskildte ständer.

R. Marskalken sadhe ståå hoos Konungen att gifva dem friheet, som han ville.

R. Cantzleren sadhe de 2 stridher gemenligen komma: 1. om landshielper, 2. sedan Konungen kunde draga någon fremmande öfver hufvudet.

Mente bäst vara, att proportionaliter emoot skatte och crohne Adelen kunde contribuera; därmedh graverades inthet stondh.

Den som hafver 5 mark gör så myckyt, den som har 10 gör så myckyt. Exempel att Konungen gifver den ene ifrån den andre särskilde privilegier, såsom Dalarne.

R. Cantzleren: Adelen är då först adel, om hvar och en finge bruka sitt, som han ville, och därigenom där nu ett hemman räntar 2 pundh smör, kunde låtha arrendera borth, att det kunde ränta 10, och komma till större medel att assistere Krohnan, såsom Elfsborgs lösen.

Contributionerne skole gå proportionaliter.

R. Cantzleren sadhe, om 1. uthskrifningen vore richtigh, 2. och sättet att contribuera, så vore inthet, som dageligen förelupe, därmedh man kunde offendera Konungen.

R. Cantzleren sadhe inthet kunna på dette sättet Crohnan beståå, emädan hon det inthet kan draga; det måtte någonstädes tagas, ergo af Ständerne. Togs exempel af Ständerne och Adelen i liberis regnis, som Pohlen, Danmark, allenast i Pohlen vore att inthet skedde uthan deres villje och vettskap.

R. Cantzleren mente, om Adelen cederade privilegium i store tullens friheet, skulle den 1. draga een godh landscontribution, 2. förhindra myckyt underslep.

Tullen hafve vij ännu meent att lätta H. K. M:tt medh. Hvadh skole vij begära igen, efter vij hafve förr fått det, som kan impetrari?

Mente det vij först förene oss därom och tillsee hvadh drägeligit är.

Den 18 [Januarij] kumme tillstädes Rix-Drotzen, Rix-Ammiralen, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Wrangel, Her Matthias Soop, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axel Baneer, Her Pedher Sparre, Her Erick Rynning, Her Lars Sparre, Her Ture Bielke, Her Knuth Posse, Her Lars Kagg.

Discourrerades om dem, som skulle uptaga Ständernes klagemåhl.

R. Cantzleren mente Her Claes Flemming och Her Pedher Sparre och Her Karl Bonde, i anseende att monga bergssaker komma till Ständerne, anthen de hafva att klaga af tillfogat orätt eller hafva något att fordra; synes höra till Cammaren.

Her Carl Carlsson mente nödigt vara att skipsarmadan på all händelsse sätte[s] i gott positur.

R. Cantzleren mente vara gott, ty ansee vij någon fredstractation, så måtte vij gripa i kriget medh starke hender. Ehuru status patriæ är, måtte vij alltidh vara i godh defension. Vore 3 murar, som vij hadhe: 1. skipsflottan, 2. krigsfolcket, 3. sielfve landet.

Till Almogen blef förordnat Her Matthias Soop och Her Åke Axelsson.

R. Cantzleren mente, att man ville afvänta Ständernes inclination och därefter lämpa consilia.

Uplas Rix-Cantzleren punchter, som skulle föreslåås Ständerne att berådhslå:

1. Om gästning och skiusning.

2. Om skogs fällande, huru det skulle bothas. Föreslår först, att 1. sågqvarnarne modereras, 2. att svedjande afskaffas, 3. inthet torp uthan syning sätties, 4. masthuggande skee medh upsicht,

5. lätha dem växa igen, 6. om deres straff, som släp[p]a skogselld, 7. om torps afskaffande, att een ordning i hyggie blefve fattat.

3. Om afhuggande på ekeskogh: 1. uprepa giorde stadga medh böther; 2. sedan de, som hug[g]e af crohne och skatte, att förän de hugga, plantera 10 i stället och hafva acht, till des de blifva frij för fähebet.

4. Om humblesättiandet: 1. att uthi hvar stadh skulle vara ett gille, som tilldeltes hiordhar (!), nära sigh däraf, 2. bönderne å landet lagen lijkmätigt.

5. Om missväxt och remedier i sådane fall; om magazin[s] uprättande i longt aflägne orther.

Uthi den 1. punchten hafver Rix-Cantzleren giordt betenckiesampt, att emädan han icke hafver kunnat finna något rådh däruthi, att han erfordrar deres rådh och möther deres objection om det, att det, som stadgat är, alldrigh hafver blifvit hullit, att de hafva giordt sitt till det.

R. Cantzleren seer inthet, huru det skall kunna bothas, om 1. förordning skeer i Cammaren, hvadh penningar skall sigh draga för dem, som måtte hafva pass; 2. sedan skall göras 1 ordning, hvadh een häst kosta skall; 3. sökias medel, om det ginge på 60 eller 80 rixdaler.

R. Drotzen sade, anthen måtte skiutzas eller gifvas peningar.

R. Ammiralen mente allestädes måtte gåå lijka medh skiussande.

R. Cantzleren sadhe, om man kunde [taga i akt] H. K. M:ts nytta och Ständernes privilegier, att den ene vore hulpen och den andre icke skadd.

Her Johan Skytte mente, att Moschus och Transsylvanus må väl vidh deres ordning.

R. Cantzleren mente inthet kunna så accommoderas till oss, som han, Storfursten, det hafver giort åth sigh.[1]

Om den andre puncten hafver Rix-Cantzleren haft betenckiande, i dett han hafver föreslagit medel och both därpå, nembligen att om det lägges till acta, man skall see, att vij hafva dragit därom åhoga.

Rix-Cantzleren mente vij skole kunna komma till 200 bergvärck.

Her Carl Bonde sadhe presterne myckyt kufva almogen, det de inthet töras uppenbara bergvercken, för det de mene där sätties ett koppel, och alltså de taga afsaknat.

---

[1] Här är antecknadt i kanten: Om Pfalzgrefven och den beskickning, som honom skedde af Her Johan Skytte.

R. Marskalken mente, att om de inthet skulle få svedja mehra än det de kunna hafva innom hanck och stöör, att det skulle vara görligare.

R. Cantzleren sadhe om svedjandet, om det skall alldeles afskaffas, så är betenckeligit, 1. om någon hafver odugeligh skogh och icke är tarfveligh till bergvärck, eller i hinder för åker och hvars och ens husholdh; 2. vore på åthskillige orther gagneligit, som Norlandh, Karlskoga. Sedan om något limiteras, så göra I ett hool, som man kan krypa igenom. Men hvilken medelvegen är, att hvarken I [blifva] violerade, 2. eller andre däraf taga tillfälle? Uthi andre puncten om såghqvarnars moderation, på hvadh orther de måge skee; sedan om någre såghqvarnar här in på stadhen skadde timbrazien och vedhinförandet.

Her Flemmingen mente nu böra skee, eller efter någon tidhs förlopp våre efterkommande hafva inge uthvägar till vedh.

Taltes sedan om den, som släpper skogseldh, om hans straff.

Her Matthias Soop sade tiärubrennare uthrotha monge trä och latha de öfrige liggia, om det kunde skee, som skedde i Preussen, att hele trä brennes up.

Her Matthias Soop sadhe Falckenbergh i Smålandh sättia monge torpare på almenningen[1] och därigenom den förderfva; begärer däruppå booth.

R. Cantzleren mente torpens afställande vore skadelighe Adelen: 1. för deres orichtigheet som syna, som Lända- och Fiärdingsmän.

Her Flemming mente Landshöfdingen väl kunna därom tillsee.

R. Marskalken sadhe, båtsmännen i skiärgårderne hugga till timbrazien eek, och däraf bönderne inge plantera igen.

Discourrerades, huru månge de skulle sättia i stellet.

Den 5. punchten om magazin mentes vara godh förslagsvijs; man kunde sedan af Ständernes betenkiande något fatta, om något vore att endra.

R. Cantzleren frågade och, huru man skulle skaffa tiggerijt af vegen.

R. Drotzen mente, att städerne försörje sine och soknerne sine.

Her Claes Flemming mente, det de fattige så omkring löpa, att de fattiges förestondare på de ortherne honom inthet försörje.

Läth infordras ordningen af de fattige, af Consistorialibus i Ubsala ställt.

---

[1] I kanten är antecknadt: de som icke hafva åkers eller engs lägenheet.

Discourrerades om omslagh,[1] 1. att det gör till societeten, att handelsmannen kan blifva bestondande; 2. att en ofta mindre skall taga till lens (?) än elljest; 3. såsom Her Carl Bonde berättade i bergslagen skee, att när de fåå till borgens, så blifva de lathe; elljest äre de trefne.

Her Johan Skytte mente, att embetsmän måtte föreskrifvas hvadh de för deres saker taga skulle.

R. Cantzleren sadhe det vara omöijeligit att göra.

R. Cantzleren påminte om myntet, att det blifver aldrigh gott, förän 1. anthen hafva fördragh att I blifva af medh dem, 2. eller bringa dem i det värde, att 12 mark svara emoot 1 Rdr, 3. eller 15 mark kopparmynt, 2½ [öre][2] på hvart hvitt runstyckie.

Hele fundamentet af myntets föracht [kommer] af kopparmyntet.

R. Cantzleren sadhe sigh inthet skulle hafva betenkiande att råda till det r[iks]dalern skulle gälla 15 mark, vore icke för böndernes uthlagor. Och det mästa är att achta i en stath, att myntet binder commercierne ihopa.

R. Cantzleren hafver upsatt några punchter, som han mente måtte föredragas Ridderskapet och Adelen:

1. Om rustetiänsternes richtigheet, att hon achtas. Vore rådh, att de specificerades, som opå rå och röö liggia; 2. icke räcknas flere än det sigh böhr under rå och röör; 3. mente gott, att Regeringen bijvistade Adelens munstring, och den anställtes tillkommande sommar i Örebro.

R. Cantzleren frågade, huru man skulle kunna uthbringa hiälpen till Riddarhuset, efter en stoor del det än inthet giordt hafver. Svårheten vore myckyn där af, att de icke ville slå sigh till visse provincier för deres gods discrepance skull.

R. Ammiralen mente, att Uthskrifnings-Commissarii skulle där på fordra.

R. Cantzleren mente Krigsrätten skulle om des beskaffenheet ransaka sampt lefverera längderne af deres rusttiänst och hvadh däraf efter bevilljande hielp till Riddarhuset gåår.

Discourrerades sedan om vigeste armaturen i rustetiänsten.

R. Cantzleren mente, att Adelen 1. skulle varnas och hotas medh executionen af Riddarhus ordning, 2. holla munstring och animadverteras ob exemplum.

---

[1] I originalet står här: »Discourrerades om omslagh, des nödigheet så väl för Adelen som för gemene, 2. om en bank af lähning till gellens betalning sampt des nödigheet». Men i kanten finnes ett införingstecken, hänvisande till ett utförligare protokoll, som börjar på följande blad och som här ofvan är infördt.

[2] Jfr 1643 års myntordning.

2. Rix-Cantzleren påminte om riddarhusbygningen och om salens lengdh, sampt till hvadh intention det achtas skulle: 1. om Österbotn skulle gifvas Adelen och de så ökes, 2. om Lifländske Ständerne conjungerades medh våre, att där då vore rum. Frågade och, om man skulle reqvirera af Adelen än 2 eller 3 åhrs genant af godzen, att när det blifver stoort och långt, det då icke må i vercket stutzas.

Resolveras att skulle därom talas medh Adelen.

3. R. Cantzleren brachte sedan fram om jachters afställande på de orther, som enom inthet tillhörige ähre.

4. Om mårgongåfvors och bröllopskostens modererande; förtaldes excessen af bastuguafton och hemkompneööl sampt kläder och gåfvor, hvilke tempora stegra högt; tillijka medh barnsööl och faddergåfvor.

5. Skulle sökia att erhollas, att erfvingarne, som hadhe en bondegårdh i den sochnen, som sätegården vore, skulle redimeras under sätegården.

R. Cantzleren mente, att igenom det godzen distraheras, kan ingen blifva hulpen, där en kan blifva mechtigh och förmögen, om honom allt tillfölle. Exempel af maneer att erfva i Engelandh; därmedh beholles slächterne; när en döör och legger godzen ihopa till en orths cultivement, så blifva de ofta efter ens dödh distraherade, och alltså hufvudhvärcket ruinerat. Berättades och om maneret i Liflandh att updraga hvarannan sine erfgodz till köps.

Blef i det seneste inthet slutit.[1]

[**Den 18 Januarij**] efter middagen kumme tillsamman Rix-Ammiralen, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangel, Her Matthias Soop, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse, Her Lars Kagg.

R. Cantzleren frågade, om han skulle tilläggia till humblens cultur om byernes excolerande; frågade och vidare om omslagh.

---

[1] I kanten är antecknadt: R. Ammiralen mente om rusttiänsten att tvinga Adelen skulle ridha sielf, att han därmedh vore i öfning.

Her Johan Skytte sade i konungabalken något om sådant fall förmålas, att Konungen eller hans domhafvande skulle om gällens afbetalande befalla; mente alltså komma till Hofrätten sådane saker.

R. Cantzleren sadhe vara 2 slags klagemåhl, om anthen de klaga sigh rättlösa, 2. eller om en hafver något att fordra. Om det in proprio hörer till Hofrätten, veet han icke; sadhe annat vara att befalla een ting ratione officii, eller som en privatus par courtoisie medh en commendation. Annat är när en kommer och klagar sigh, att en är enom skyldigh och inthet vill betala, och annat när han vill betala och betalar inthet. Uthi det förre eger Hofrätten anthen sielf göra eller andre befalla, uthi det andre icke så.

Den 14 Januarij vore i Rådhet församblade Rix-Drotzen, Rix-Ammiralen, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangel, Her Matthias Soop, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axel Baneer, Her Pedher Sparre, Her Erick Rynning, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse, Her Lars Kagg.

Uploses brefven medh posten.

1. Salvii af inneholl: 1. huru vida medh præparatorierne till tractaten är kommit; 2. om Pfaltz, att Bejeren är content den nedre delen däraf att restituera, doch Kejsaren; 3. excuserar drögsmålet på Feltmarskalkens uptogh; 4. om 150,000 Rdr vexels; 5. om Brunsvikernes och Lyneburgernes gode contenencer; 6. om Konungen i Dannemarcks lägers och folcks tillstondh; 7. säger sigh hafva hopp på 50,000 Rdr och vill præstera, om han icke seer sigh vara förlåthen, och hvar Hamburgerne icke undfalla; 8. om Elbtullen, att den något förlenger (?) gemöthen.

Resolverades därpå, att till Linnar Torstensson skulle skrifvas, att han simpliciter medh Elbtullen inställes (ɔ: -er); tillijka skulle och därom skrifvas till Commendanten, det oss undrar, att ehuruväl han hafver tillförende fådt vår befallning därom, att han det inthet efterkommit hafver.

Uplas och Lytzos bref.[1]

---

[1] I kanten är antecknadt: »Kurth von Lytzo, Keij[serlig] Commissarius.»

Ankom bref ifrån Her Bengt Oxenstierna angående trongmålet på korn och sädh i Liflandh; 2. relation om Coburgs skantz vidare fortificerande.

Än af honom ett annat bref, däruthi han 1. gifver tillkenna, att Ratzvilerne skrifva ofta till sigh klageligen om borgarnes i Riga ofogh emot deres landsmän; 2. öfversender copia af Cantzlerens bref om en, som hade en Pålack ihiälslagit; 3. att den unge Razevil hafver obekant besiehtigat Righ[a], sampt att Gref Woldmar hafver igenom en borgares tillhielp kommit obekandt öfver Dyna, sampt borgarnes lahme excuser; 4. om Fabians dödh, skiutandes till H. K. M:tt hvem de i steilet kohra vele.

R. Cantzleren mente gott, att Adelen och bönderne upfordrades, och tracterades medh dem om vårt förslagh; syntes vara tidh, att i det man fordrade dem up och frågade, om de hafva resolverat, repræsentera dem våre skiäl om uthskrifningen och hielpen. Presterne vele vij sedan tala om, att när de efter gårdetalet gifva, att de, för det 6 hafva giordt 1, skole nu fem göra det samma.

Sadhe denne Herredagen bestå 1. i relation af præsenti statu, 2. om krigsfolks skrifning och hielpen.

R. Cantzleren frågade, huru myckyt contribueras skulle på gården. Han mente 4 daler, sampt emoot crohne och skatte frälset 2 daler gott mynt. Att de, som hafva peningar, göre det; de som hafva sädh, tiära, smör, bringe till näste stadh och läthe det en kiöpman, som gifver Crohnan peningar derföre.

R. Drotzen mente kiöpmannen och bonden ske beneficium.

Mente och vara gott, om man och kunde komma dem till att gifva den vahnlige spannen, eller om man kunde slå then till peningarne.

1. Resolverades att R. Cantzleren skulle låtha sända till Landtmarskalken, att han giorde 1 uthskott och kumme up i morgon klockan 10, att aftaga Regeringens motiver och gifva tillkenna deres sentiment öfver propositionen.

2. Frågade R. Cantzleren, om icke skulle vara gott att läsa up punchterne för H. K. M:tt, och därom genom någre af Herrarne discourreras; hon kunde däraf taga godh underrättelsse, som och sal. Konungen giorde.

De kumme att discourrera om Pfalzgrefvens anhollan: 1. att det vore svårth att gifva consilium, som skulle vara authori periculosum och onerosum; 2. ähre icke plichtige att göra någon det uthan öfverheten.

Resolverades uthi Banerernes arfskap medh Margrefvinnan, att alle de andre hestarne föruthan de, som henne bevilljade äre, måtte hijt öfversändas. Däruppå befalltes skrifvas till Commendanten i Strålsundh, det Regeringen undrar, att när han hafver sedt Banererne hafva vårtth pass, honom hafva vägrat låtha föllja de hestarne, att han nu låther föllja de hestarne, som äre ordnade att öfverskickas, förmenandes Regeringen, att där hon, Margrefvinnan, hafver däremoot något att protestera, att hon det lageligen och medh fogh gör, anseendes att henne inthet undandrages, emädan hon och siälf är här i landet.

Den 15 [**Januarij**] kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzen, Rix-Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangel, Her Matthias Soop, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baneer, Her Pedher Sparre, Her Erick Rynning, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse, Her Lars Kagge.

Brachte Her Johan Skytte fram om Hambræi vocation, seijandes sigh hafva af hans bref förnummit honom den ännu inthet hafva blifvit mechtigh.

R. Cantzleren kom att tala om excessen af försvarskarlar; det vore en ting, att den lidas kunde, där det vore lindrigare tidher och staten nödsakeligen icke annat erfordrade.

R. Cantzleren sade, att efter gårdetalet syntes lithet förslå.

Her Flemming mente, om ½ och ¼-dels hemman blefve och tagne i acht.

R. Cantzleren sadhe, om försvarskarlarne afskaffades, vore en ting, som vore Crohnan tilldrägeligh; det vore inga försvarskarlar att lidha föruthan de, som gå till ens disk och duk.

R. Cantzleren sade: Vij sittia här som patres, måtte bådhe rikets och landetz bästa ansee; och moste sökia att treffa medlevegen.

R. Cantzleren sadhe, om det efter röketalet icke skall gåå medh uthskrifningen, så köras de ihopa, och landhet blifver obrukat.

Inkom Salomon Pedhersson medh uthskottet af bönderne, till hvilke Rix-Cantzlerens Ex:ce anstellte ett sådant taal:

Gode men, efter att dagarne lida, och synes falla longsampt drögsmåhlet, så äre fuller några saker att tractera medh edher

Men så hafve vij inthet velat hindra edhert samtaal, emädan vij här till inthet hafva haft saker af så stoor vichtigheet. Men nu hafve funnit nödigt att skynda Herredagen och förnimma, huru I hafve edher resolverat.

Bonden: Kongl. Rege[ring] och Rixrådh, vij hafva fuller betenckt, bidie att I inthet taga eder däraf; det äre så monge försvarskarlar, att de måtte afskaffas, och vij så myckyt bättre kunna bruka vår åker; monge gå och trampa i leerlafven hoos Adelen, som kunde hielpa, bruka up åkeren hoos oss; bidie att vara förskonte i dette åhret; men kunne vij icke få fredh, imedlertidh göre vij gärna hvadh vij kunna.

R. Cantzleren: Vij vete fuller fädhernesland[ets] tillstondh; den ene kan tala så och den andre så och döma om sakerne. Vij äre mehr belastade än någon kan troo. Vår Drottning är omyndig. När Konungen har setat vidh bordet, hafver mycket skedt hvadh hafver riket varit tilldrägeligit, och då hafver varit bättre. Vij hafve haft stoor åhoga och göra oss grå håhr, vij sittia i fahra; kunde vij det göra, skulle det gärna skee, män där behöfves monga händer till; så länge vij äre medh hielpen ense, så är det got; vij nödgas, vij hafve ingen uthvägh. Vij hafve så ondt som någon annan; våre frälsebönder holla och här, 2. cedera vij våre privilegier. Här hielper inthet annat; kommer att vij blefve slagne, så skole vij mootstå medh skepp, och blefve de, så vore inthet annat än bahra klipporne. Seer på de Danske krigens olägeligheter. Ehuru det är besvärligit, så är i hvars och ens orth säkert i fäderneslandet; vij kunna nu dröija medh Rixdagen, så lenge vij vele. Annat är, när fienden är i landet; då få vij inthet så dröija. Om uthskrifningen hafva vij haft åhoga; så att om I det viste, skulle I troo, att vij hafva giort som män. Vij läthe — att inthet bemöda edher — convocera någre i fiohl. Sal. Konungen begynte att skrifva efter mantalet, och det hafver följts dette sättet, och nu hafve vij inthet fådt folck..........[1] Regeringen hafver igenom Commissarierne väl giordt sijn flijt att borttaga all oordning. Så gör nu Adelen, Officerare, Presterskapet, Ländsmän, Borgerskapet, att allt går till[2] städerne; bergslagen, bonden, skatte och frälse; så hafve alldrigh någon sohn eller mågh i gården uthan undvijka uthskrifningen igenom föräldrarnes tillhielp. Till uthskrifningen kommer en gammal bonde. Det är så sant, att där jagh hafver haft nogh drengier emot 20 eller 30 bönder, haf-

[1] Originalet är skadadt i kanten. — [2] Öfver *går till* är tillskrifvet: *kommer på alle.*

ver icke mehre än snar[t] sagt 3. Nu är det godhe män hoos alle stondh; vore hoos Adelen allena, vore att göra, män är nu hoos alle. Jagh tager Gudh till vittnes, att så ähr; hvem kan gå och rifvas medh alle; det blifver och till våren bättre och folck dagh efter dagh. Gudh vari lof, att någon stoor dödh icke hafver uthödt folck. Nu löper sompt till Danmark, sompt til Carelen. Gode män, det är oss omöijeligit, vij vele säija edher vår mening, vij hafve lagt öfver; om det vore fredh, behöfdes inthet att kalla edher tillhopa. Vore i fredligit stondh, skulle [vi] inge flere soldater behöfva. Om vij kunde görat, att gå det förbij, skulle vij det fast gärna. Uthan krigsfolck kan det inthet vara, det veet hvar och en af edher så väl som vij. Hadhe vij så store peningar som andre nationer, att vij kunde värfva, det vij inthet kunna, för det att andra nationer, dädan vij skole det hempta, äre aflägne. Skåtterne och fremmande äre elaka, i det de illa igenomresa landet; vij vele värja oss; kan och för våre elake grannars skull vara af nöden. Vårt förslagh är, att försvar måtte afskaffas [hos] högh och lågh, 2. att vij skulle gå efter gårdetalet, så monga gårdar att de skaffa en karll; anthen det gåår omkring, så kunde de andre då hielpa till at upbringa en knecht. Om halfgiärds hemman inthet skulle skrifvas, så skulle medh den ½ hemmans friheet de store hemman blifva öde, i det att alle skulle begifva sigh på sådane. Det löper efter gårdar väl mindre till talet, men är vissare, att vij vete hvadh vij hafve; 2. I få och drengiar; 3. I kunna taaga — föruthan edher sohn, mågh — så myckyt drengiar I behöfve.

Bonden frågade, om de då skulle vara frij, så lenge den ene lefver.

R. Cantzleren: Om I kunde så handla som i Dalarne, så vore det eder till större besvär.

R. Drotzen sadhe det vore vissare.

Bonden begärade än vidare 1 åhrs resbith att skaffa en dreng. Imedlertidh mente han och, att medh försvarskarlars uthskrifvande skulle nöden kunna stoppas.

R. Cantzleren: Det kan inthet vara, 1. att vij måtte holla honom, fienden, ifrån siökanten, 2. är på vägen till fredh, och då skall tagas starkare uthi. Tager exempel af Ryssen; vij hadhe uthan så stoor macht aldrigh fått så godh fredh; så och medh Pålacken sammaleds. När vij tractera, så måtte vij vara som starkast; hadhe vij inthet folck haft i Preussen, så skulle man hafva sedt, hvadh fredh vij skulle hafva fått.

Bönderne sadhe, att inthet dugeligit folck är.

R. Cantzleren frågade: Huru kommer till, att uthi munstringen mäst är legdt folck, och det bondefolck? Vij see ingen annan uthväg att afskaffa den oordningen, som elljest är.

R. Drotzen sadhe: I kunne vinna dubbelt, om I gå på detta förslaget.

Böndren tackade därför; vele det taga i betenckiande.

Bonden stogh på sin förra begäran om ett åhrs resbith.

Rix-Cantzleren sadhe dem enthå hafva sändt myckyt lithet folck uth och unge hafva förskont, så att de inthet göra i otrengde måhlet. Om och fred blifver, så sända vij dem inthet uth; hielper icke någon fredh, så måtte vij. Detta kunne I hoos edher uthläggia. I, Salomon, uthviser dem vår mening.

Sadhe han sigh det vele göra.

R. Cantzleren: Om hielpen, hvadh seije I om den?

Salomon sadhe, de vete inthet hvar uthi den består.

R. Cantzleren sadhe boskapsskatten hafva varitt bevilljat på 2 åhr. Om I nu vele till boskapsskatten eller vidh annat stå, är hoos edher. Hoppas icke, att I dragen eder undan.

R. Cantzleren: Om vij skulle som i andre länder säija: så myckyt behöfves, och där det icke förslår, så måste mehra förstreckias. Vij hafva öfverlagd, att vij see boskapsskatten vara besvärligh, det jag af egen experience veet i Vestergöthland, af det att de hafva förskont och myckyt understuckit, 2. skall löpa och förtreta en i huset.

Bönd[erne] sade: Kunde vij det besvär undankomma, vore och gott.

R. Cantzleren: Om det och ginge efter gårdetalet.

Svarades att nu går bättre efter proportionen, den mehr hafver, gifver mehra; sadhe och, att 12 män kunde förordnas, som däruppå hadhe inseende.

Bönderne sadhe, att Rix-Rådh, som edhsvorne äre, fuller otviflachteligen göra sitt där till.

R. Cantzleren sadhe, 1. att man medh dem noga skrifningen tastar an på — —

Bonden tackade Regering[en] 1. för Regering[ens] åhoga, att vij sittie säkre därigenom, 2. att om jagh hade 2 kakor brö[d], ville jagh hellre äta 1 kaka i roo än i oroo 2.

Cantzleren: Motiv vore, 1. att den uthskrifningen på boskap är förtretligh, 2. boskapen minskas och Crohnan därmedh skeer skada. Det är väl sandt, som I seija, att den, som mehre har,

geer mehre, män I vete, att förän han gåår och gifver där af något, slachtar han sitt fäh bort: 1. Tager därigenom almogen af, 2. minskas gödzel, åkerbruk, 3. handel och vandel; däröfver vankar hvarken talg eller smör, så monge 1000 bockskin borthförde. Almogen hafver haft så myckyt, att de hafva kunnat spisa andre, men nu inthet så myckyt vij sielf behöfva.

Bonden sadhe: Om Regeringen kunde finna något gott rådh, ville de lätha sig underrätta.

R. Cantzleren sadhe, att landet fahrer illa; vore att Gudh icke välsignade oss medh bärgvärck, bestoge vij oss illa. Det [finner] jag för gott att seija, om vij skulle gåå och skrifva där uth, så vore bärgverken icke uthan skada. Vij gifve eder att betenckia, om så är gott eller elljest. Continuerade så medh exempel af Finlandh, som abunderar medh getter; de äre aflägne, hafva förän de hafva gifvit peningar, slagit ihiäl getterne.

R. Cantzleren sadhe det gå åtskilligt i husholle till så i det ene som i det andre; de som här när boo, hafva godha medel att föda sigh.

Bönderne causerade missväxten.

R. Cantzleren sadhe det vara åthskilligt, att somlige hafve fått godh sädh, somlige inthet, 2. dricka de up vinsten eller köpa snustobak.

Bonden mente, att myckyt är runnet borth.

R. Cantzleren sadhe, att de skulle bruka ryor.

Finske bönderne klagade sigh, att dee, the destinerat hadhe till knechter, lupe borth. Klagade om att 6 gårdar giorde 1 knecht.

R. Cantzleren: De hade det bevilljat; 2. hafva de åther det andre åhret varit frij.

En bonde frågade, om det skall gå efter gårdetalet, huru myckyt det då skulle sättias.

R. [Cantzleren] sadhe: Anthen att vij holla booskapskatten, 2. öfverläggia hvadh han drager, eller om de skole gifva efter tunneränta.

Svarades att mongen, som inthet såår sädh och består sigh väl, skulle inthet göra.

En i Nylandh klagade, att de gifva them så lithet för boskapen.

R. Cantzleren sadhe: Om somblige landskap gåfve partzeler, som spanmål, smör, tiära, och inthet hafva peningar, skall sättias för köpmannen et vist prijs därpå; somblige kunna bättre göra peningar, som Bergslagen. Hvadh som oordning giör, vele vij

bättra. Uthi det öfrige vele vij öfverläggia bättre och tillseija Salomon Pedhersson, att han edher underrättar. Vij vele göra vårt bästa, att fädernesländhet beståår.

Bonden begärte veta, huru länge det skulle hollas.

R. Cantzleren svarade det inthet kunna sättias, emädan tiderne äre ovisse; kanskee vij behöfva längre, kanskee inthet.

En dalkarsbonde begärte, att dett gambla dalefolcket måtte komma hem, och kunde då completera compagniet; de unga kunde här af de gamble öfvas.

R. Cantzleren sadhe: Regeringen vele see till, hvadh de kunde göra. I hafve godha vilkohr, det jagh på staden så inthet ville nempna.

Inkom Adelen.

R. Cantzleren: Vij hafva fördenskul läthit edher kalla, alldenstundh behöfves resolution och Rixdagen upskiutes. Är anläget, att vij i tidh få resolution: 1. att tidhen icke löper onödigt borth, kommer i discourser; 2. sakerne icke kumme på en stutz, hafva vij nu tänckt att förnimma, huru vida sakerne äre komne, eller om I kunna behöfva underrettelse.

Her Landtmarskalken tackar för Regeringens och Rixrådhs åhoga om fäderneslandets välfärdh i hvart stondh. Så hafva de så vida samsatt sigh, som Regering[en] gifver ett nådigt inrådande i samma punchter: 1. Tacka de för underrättelse om krigh, tractaten, allianceme; hemställa det deres åhuga. Såsom nödhen och Sveriges rikes tarf kräfver, att folck och hielp skulle skaffas, så hafver fuller Adelen varit i den mening, att folcket hafver skulle förslagit, efter det höpigt är uthbracht; män emädan de see, att det skall behöfvas på alle hendelser och tracteras maturerande, begäre att då, som medh uthskrifningen har varit vant, ännu blifva måtte; sedan att medh boskapsskatten continueres. I det öfrige skiutha de sigh till Regeringens gode behagh.

R. Cantzleren: På H. M:t[s] vägnar betacke vij edher, att I uthi de 3 punchter så vida förklarat edher godhe censur, att I finne dem godhe. Vij finnes Ridderskapet och Adelen obligerade, vij skole oss beflita om [att] fäderneslandets välfärd må blifva tagen i acht; det öfrige ställa vij Gudh i handh. Hvadh de 2 puncter angåår, så vete vij väl hvadh afgåår så väl för crohne och frälse; till somt är uthskrifning[ens] olägligheet ordsaken, sompt en prætext. När vij tale medh andre, kunde vij väl vete hvadh vij göre; när vij tale medh edher, äre vij och interesserade. Nu är så vida kommet, att rixens välfärdh och reputation ligger

i den ene vichtskålen, och i den andre fahran. Så när man bäär dem ihopa, seer man, hvilket bättre är. Uthan hielp kan det inthet bestå. Det I begäre att blifva vidh förre maneer, vore att det bestoge der vidh som 1627, när man fick så myckyt folck, kunde väl skee. Men nu är af alle stondh sökte uthvägar att undandraga sigh uthskrifningar. Att gå till en särdeles, är svårth, män när man seer till Adelen och per pares, så seer man i Adelen een stoor excess; ehuruväl arbetarne äro försvarade, så äre liqväl nu rothuggare, miälebindare, dikare och 500 nampn. Om man hadhe en att göra medh, som en Landshöfdinge, vore en ting; nu måtte man hafva att göra medh alle. Under det skeen af våre privilegier hengie alle officerare i landet därefter. Efter Landshöfd[ingar] hengie (?) Fogder, sedan Presterskapet, Bisper, Professores, anthen medh snickares eller skreddares försvar. Däröfver komma och Bergslagerne, det man och för minerernes tillväxt inthet förhindrar. Borgerskapet är och så vida brotzligit. när uthskrifningen är, så löpa alle till städerne. Af sådane processer går all uthskrifning borth. Om I och botha det, så skole I rifvas medh alle i landet. Bönderne causera siukdom, sända sönerne borth, sittia på backen och regementshemmanet. Detta är omöijeligit att afhielpa. Uthaf edher egen vettskap kunne I det och veta. Det är 1000-taal som undankommer Crohnan därmedh.

Her Erick Gyllenstierna sadhe dem hafva varit omtenckte om medel, män deres vota hafve fallit på mantalsuthskrifningen; det öfrige skiuthes till deres betenckiande.

R. Cantzleren mente myckyt bothas, om alle försvarskarlar upsättias. Mente 1. måtte definieras hvadh det är.

R. Drotzen mente det andre vara drägeligare: 1. för hvars och en[s] villigheet, där han blifver odragen; 2. folks mehra myckenheet och tillopp på hemmanen.

Her Erick Gyllenstierna mente, att efter inthet dugeliget folck finnes, skulle så falla besvärliget.

R. Cantzleren sadhe qvinkön kunna inthet vara uthan manshielp, och alltså dem komma i consideration; gubbar äre nu upsatte, och det skulle vara det samme.

Gref Gustaf sadhe 4 eller 6 sittia medh qvinfolk ihopa och hafva icke en koo.

R. Cantzleren sadhe 1 bonde sittia här uppe medh 1 pojke och gifva 24 tunnor emoth thet de andre sittia 8 eller 10 och göra icke halfparten så myck[et].

Adelen mente, om det skulle gå efter röketalet, så skulle vara svårth.

R. Cantzleren sade det skee duplici ratione: 1. komma dem ifrån hvarandra, 2. göra flere och förmögnare hemman.

R. Cantzleren sadhe, vore en skadha för landhet, att de så boo i hopa; I kunne det see af gamble placater; var och sal. Konung Gustafs intention det att botha.

Gref Gustaf talte, om de finge tidh att flyttia them uth, vore en tingh. Han causerade och sedan åhrsväxten.

R. Cantzleren sadhe, man måtte prætendera sådant; mente och, att man måtte skrifva alle uth, som äre öfver een, som besitter och beboor hemmanet.

R. Drotzen: Om I holle så gott efter gårdetalet, så vele vij väl finna ett slagh i det öfrige.

Man hafver, som bönderne mente, achtat uthskrifva försvarskarlarne, män vore att considerera bygningar därigenom sättias tillbaka.

Adelen mente, att igenom gårdetalets uthskrifning så blifver ondt efter tiänstefolck, efter hvar och en hadhe försvar af gården. 2. Mente att der efter gårdetalet gås, så skulle för trongmåhl, nu är på folck, inthet annat blifva än odugliget folck, och efter 2 eller 3 gongers uthskrifning så skulle 1 legokarl kosta 400 daler.

R. Cantzleren: Kriget kan inthet beståå uthan hielp; vij äre i stoor åhoga. Armeerne kunde mutinera. Är efter lagh och vår skyldighet att hielpa fäderneslandhet, att vij må hafva brö[d] och säkerheet. Nu är inthet quæstio an, sed quo modo?

Igenom detta sättet vinner inthet Crohnan uthan snarare tappar emot det förre, efter underslepet nu åhr, 1. för det att efter mantalet är myckyt besvärligare än det andre.

R. Drotzen mente, om man skulle gåå till försvarskarlar, vore stoor olägenheet; 2. Ständerne skeer ett stort privilegium medh det förre efter gårdetalet, att folcket komma tillhopa och cultivera de bättre hemmanen; 3. skulle ingen hafva att befahra sigh, när han hadhe sigh om en karl samsatt.

Landtmarskalken mente, om det skulle så gåå, så frågar han, huru monge Adelens bönder skulle emoth crohne och skatte räcknas.

R. Cantzleren sadhe: Crohne och skatte 10 och frälse 20.

R. Cantzleren sade, att där en vore bonde, skulle de öfrige tiäna honom.

R. Cantzleren mente, om en enka nu vore på ett hemman och 1 bonde därhoos, att hon då sorterade under honom.

Her Erik Gyllenstierna frågade, huru medh ½ giärdshemman skulle hollas. Om det skulle vara efter familierne eller eij?

R. Cantzleren sadhe: Inthet familierne, uthan som de särdeles göra skatt och skull till. Vij äre fuller så illa därahn som I.

Landtmarskalken sadhe dem vele det berätta sine medhbrödher.

R. Cantzleren badh, de vele considerera fäderneslandetz välfärdh sampt incommoditet 1. af inqvisition; 2. sedan om försvarskarlar skulle skrifvas; 3. att det vore en perpetuus miles. Godhe Herrar, vij sittia här i dagh och I eller våre barn i morgon; vij vore gärna alltihopa qvitte. Inthet landh kan uthan folck beståå, och dette är det lindrigste meddel och visseste.

R. Cantzleren frågade om contributionen, hvadh de meente.

Adelen mente boskapsskatten.

R. Cantzleren sadhe: Kunde vara skiäl, 1. vore proportion bättre än gårdetalet. Men desse skiäl beveka oss däremoot: 1. villervallan medh booskapsskrifvandet, besvärligit medh den inqvisitionen — syntes värdt att betenckia, huru man skall komma tillrätta medh oordningen —; 2. manqvement på oxar, talg, smör, hudar, det som continuation af boskapsskatten förordsakar. Berättade om böndernes fähs slachtande, det och är ordsaken till hans ruin, som förr är sagt. Dette moverar oss, att vij icke vete, hvadh vij skole göra. Det vore en sak, om de gofve peningar, där det skee kunde, och vahrur annorstädes, där de dem lägeligest göra kunde.

R. Cantzleren påminte om stolar och benckar på Riddarhuset, att de skola tilldela hvar och en sine visse rum, och om han inthet kommer, att de upholla hans platz, eller efter formen en annan sätties i stellet, det Landtmarskalken göra bör.

R. Cantzleren sadhe: Vij kunde inthet nogsampt erkenna den åhran, som H. K. M:tt hafver giordt oss vedh Riddarhuset; derföre seer väl till, att I holla dee ordningar, som H. K. M:tt vårth stondh hafver benådat medh.

R. Cantzleren badh dem, Adelen, att balancera välfärden och fahran; see hvilken som öfverväger.

R. Cantzleren kom att förtellja, att sal. Konungen hafver alltidh velat haft Adelen i ordningh och sade: malo habere rempublicam bonam quam aliquam, det som var regia vox.

Afginge bref till Salvium om Elbtullens instellande, tijllijka och till Linnar Torstenson och Commendanten vidh Elfven sampt till Commendanten af Stralsundh om Banerernes hestar och Her Johan Oxenstierna att han mehra corresponderar.

R. Cantzleren frågade, om den öfverrymbde soldaten ifrå Danmark måtte restitueras.

Blef bevilljat för den godhe correspondence, som Krabben medh Falkenbergh i lika mått drager, medh condition att honom sker i lijka fall samma vänskap.

R. Cantzleren brachte fram om Spirings hemkompst, om hon icke skulle vara nyttig.

Mentes gott, för det han kunde göra rapport och sedan in loco något rådha.

Den 17 [**Januarij**] kumme tillhopa Rix-Drotzen, Rix-Ammiralen, Rix-Cantzleren, Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse, Her Lars Kagg.

Uplas Rix-Cantzleren den sidsta punchten iblandh de andre, som Ständerne föreställas skulle, angående tiggerijts afskaffande, sampt sköts till Regeringens censur, som och fanns gott.

Discourerades om boskapsskatten.

Her Claes Flemming sadhe inthet väl kunna practiceras efter hemmanen, emädan det ingen proportion vore emillan ett stoort och lithet hemman.

R. Cantzleren sadhe ett skäl beveka honom till gårdhskatten, att boskapen så afslachtas och därigenom Crohnan kommer till korth, landhet blifver försatt af boskap så väl för gödande af åkrerne som för ull till vandtmakerijt.

R. Drotzen mente, att den ordningen efter gårdetalet skulle vara ett uphof till alle andre ordningar, och särdeles om framdeles rusttiänsten skall bringas i richtigheet.

Her Axel Baneer sadhe, att man skulle inthet väl kunna gåå efter boskapsskatten handelen obruten, emädan den uthi sådane saker mechta aftager.

R. Cantzleren sadhe, att om 3 daler toges af hvar gårdh, så skall det esgalera boskapsskatten, som han nu är; men gifves 4 daler, skall det fuller komma därmedh öfverens, som det för någre åhr varit hafver.

R. Cantzleren sadhe: Landshöfdingerne berätta, att i det de svenske bönderne gifva penningar för deres uthlagor, så draga the öfver till Dennemark och försällja deres vahrur sampt åtherhempta peningar, lempnandes them den proufiten af varurne. Förmente altså vara bättre, att bönderne förde uthlagorne i partzeler till närmeste städer, på det att vinsten må blifva hoos våre och icke medhdelas fremmandom. Mente och, att det framdeles skall tagas i consideration.

Den 18 [Januarij] kumme tillstädes R. Drotzeten, Her Rix-Admiralen, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Åke Axelsson, Her Axel Baneer, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Pedher Sparre, Her Erick Rynning, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Lars Kagg, Her Knuth Posse.[1]

Fans gott att efter Ståthollarne skulle sändas, det Regeringen måtte dem sådane rationes intryckia, som de kunde persvadera Adelen och Almogen medh.

R. Cantzleren berättade Regeringen hafva varit uppe hoos H:nes M:tt sampt föreläst H. K. M:t punchterne, jemväl berättadt, för hvadh ordsaker det blef ställt till Stendernes betenckiande, det H. K. M:tt så fann gott.

2. Emädan vij förmerckte, att Pfaltzgrefven vidh sitt afresande icke var alldeles väl till fredz, och vij väl trodde, att H. K. M:t skulle något däraf hafva merckt, ty hafva vij gärna af H. K. M:tt velat förnimma, om han hadhe sigh något öfver oss besvärat. Svarade H. M:tt honom väl hafva synts mescontent, men H. K. M:tt det icke upteckt.

R. Cantzleren berättade sigh hafva blefvet sändh förre gongen han här var att svara på hans anhollan om Hertigh Carl. Därtill medh sändes och nu senest till H. F. Nåde.

Her Johan Skytte, Her Claes Flemming och Her Soop sadhe inthet mehre vara än 4 vägar; den ene removerade the, nembligen om vandrande; vore sedan de 3 öfrige vägerne 1. i något Collegio 2. eller hoos H. K. M:tt, 3. vidh armeen.

Uthi det andre gofve Regeringen deres betenckiande, att giftermåhlet medh Marggrefven vore väl gott, där hans medel så kunde tillreckia, att han kunde henne efter hennes stondh uppe-

[1] I kanten tillägges: Her Carl Bonde.

holla. H. K. M:tt mente, det till Pfaltzgrefven skulle afgåå ett bref angående den förre saken.

Her Matthias Soop berättade sin discours medh den unge Pfaltzgrefven angående hans fadhers desgoust vidh sitt afresande.

Kumme sedan att discourrera om uthskrifningen, och öfverslogs efter förslaget, att efter gårdetalet lupe 4000 man mindre; vore derföre gott, den discrepancen att botha, gåå efter röketalet, oansedt det syntes och icke vara så practicerligit sampt draga stoor invidie medh sigh.

R. Ammiralen mente, att om det gåår efter gårdetalet, så skulle försvarskarlarne blifva skrefne medh, att stoppa det som fehla kan.

R. Cantzleren mente, om man kunde efter gårdetalet komma på 6000, skulle han änthå sigh contentera.

R. Cantzleren frågade hvadh medh Lan[d]shöfdingerne skulle talas, emädan de vore capabel subjecter att intala de andre.

R. Cantzleren sadhe, att där det icke vore så lithet efter gårdetalet, så vore det, sedan de 1 gong hade uthstodt incommodi[te]ter af flyttiandet, skulle det vara drägeligare och mindre underslep underkastadt.

R. Drotzen sadhe, att i Finlandh måtte somblige medh gewalt tagas till militien, eller man i öfre Finlandh ingen bekommer.

R. Cantzleren kom att repetera intentionen att skilja dem ifrån hvarandra, som så höpigt bodde på hemmanen.

R. Drotzen sadhe, om man där nedre i landet skrifver efter röketalet, så blifva de bäste uthskrifne, och blifva så allenast gubbar och käringar igen till hemmanens förvystning.

R. Cantzleren proponerade att considerera, anthen måtte det skee eller inthet, eller måtte vij gå till extremum omnium, uthskrifningen efter mantalet igen; vill ingen till assistens bevillja, så är det ett tecken till ett stoort syndastraff. Skall man då gå efter mantalet, så måtte man tillsee, att man tager någre af dette bordet, som väl däröfver tillsåge. Han, R. Cantzleren, sadhe, om det honom befalles, vill han det troligen göra. Men liqväl om det skall gåå medh skiäl, så är gott, att det gåår efter gårde- och röketalet.

Her Mathias Soop mente, om medh dem i Smålandh och Västergöthland skulle hollas efter förre maner.

R. Cantzleren sadhe, 1. vara een ineqvalitet, 2. den som hadhe något beneficium för den andre, den provintien skulle draga alle de andre till sigh.

R. Cantzleren sadhe, om det vore,[1] att det må återhollas i Västergöthland och Smålandh att gå efter röketalet på 1 åhr eller 2 och sedan, där de icke skingras, efter den tidhens förlopp på röketalet.

R. Drotzen frågade, om man hade en handtvärksman, om man icke skulle kunna hafva honom frij på sitt hemman.

R. Cantzleren mente igenom monge sådane Crohnan skee för när.

Her Claes Flemming mente, att man måtte väl definiera om dem, som såte på ens gårds egor, såsom för tegelslagare, inthet hafvandes åker eller engh, uthan kostpeningar.

Inkumme Ståthollarne.

Så begynte Rix-Cantzleren sålunda: Godhe Herrar, I vete, att man har proponerat samptlige R. Ständer någre puncter, att icke allenest ett svar, uthan godh resolution därpå måtte blifva tagen. Och ibland dem de 2, som icke lide drögsmåhl, Herredagen skiutes och därmedh up, däruppå näst Gudh består rikets defension. Och ehuru väl vij vete, hvadh besvär hvarjom och enom åligger, men kunna vij det säija: Om man vill däruthi opiniatrera emot r[ikets] nödh, 2. öfverträda laghboken, 3. sedan har och mästedelen af eder varit soldater, att I vete, att någon staths defension icke kan skee uthan folck. Vij opiniatrera inthet, uthan ärne att tillsee, hvadh tilldrägeligst och nyttigest kan vara sampt medh minste besvär aflöpa. Så länge fienden icke faller i landhet, kan vara en ting, män på det det icke må falla till de extremiteterne, måtte vij nu öfverleggia om medel sådant att förebyggia. Det äre nu 8 dagar sedan det först proponerades; vij hafva imedlertidh inthet velat turbera edher. På det inthet tiden må dröijas, hafve vij sändt budh efter edher, som äre H. K. M[:ts] närmeste hender och hafva högre och lägre att commendera; derföre hafve vij sändt efter edher, att vij må sedan om det förr slutit är drifva de punchter, som icke röra så när Crohnan. I göre edher flijt att intala det vij hafve öfverlagt så väl Adelen som Presterskapet och Almogen och göre underrättelse hvadh Stenderne kunne vara benägne till.

Her Gustaf Oxenstierna sadhe dem hafva efter classerne öfverlagt och finna åthskillige sentiment. Tyckia vara besvärligit i Smålandh och Västergöthlandh medh uthskrifning efter gårdetalet.

R. Cantzleren sadhe sigh väl tro det vara emillan dem disputerligit, men uthan betrachtan af fäderneslandets välfärdh. I vete,

[1] I stället för *det vore* har ursprungligen stått: *vij komma därom öfverens.*

att förgångne vinter, då I blefve hith sammankalladhe, fattade I resolution att continuera kriget. Nu är allena om modo för oss att göra, att det må vara riket tilldrägeligit, minst besvärligit, sedan minst underkastat underslep, inqvisitionen vara besvärligh. Nu vete I, att I den deliberation härom hafve underskrifvit och funnit gott. Skall det gå på andre sättet efter mantalet, så går att remediera vahnlige underslepen medh deres som här stå och där nedre på Riddarhuset skedt. Men att ungåå inqvisition, är det andre gott; 2. att en bonde kan få en dreng; 3. vij må hafva certum militem. Om I, gode Herrer, något häraf inprobera, så låther oss höra edhre skiäl; probere I, så persvadera medh nijth Adelen och Almogen. Ty som vij göra edert officium medh det vij tala medh Adelen och Almogen, altså tage och I medh nith före att göra det edher särdeles tillkommer.

Her Gustaf sadhe: Det är inthet tvifvel att på förre sättet ju är besvärligit; kunde man finna andre medel, vore gott. De af almogen blifver hälst vidh det förre.

R. Cantzleren: Almogen kommer mest medh suspicio hijth. Adelen tarderar, därföre att de see sigh sedan inge försvarskarlar fåå.

Her Gustaf sadhe Adelen icke veta, hvar efter det skall gåå, anthen efter röke- eller gårdetalet.

R. Cantzleren: Det hafver medh manthalet ju gått efter röketalet.

Her Gustaf sadhe, att om [det] går efter röketalet, så äre monge kiäringar och gubbar.

R. Cantzleren sadhe: Om de besitta hemman, så kunna de inthet vara uthan dreng, och han må för knechten stonda.

R. Cantzleren: Huru skulle vij göra att skillja dem ifrån hvarandre, efter gamble Kongars placater det och medhgifva, annat än på dette settet? Nu ehuru väl Crohnan tager afsaknat på någre hundrade man, liqväl vele vij efterlåtha, att det går ett åhr eller 2 efter gårdetalet och inthet efter röketalet, doch medh det villkohr att de i åhr flyttie och byggie så landhet bättre, än det nu är bygdt. Om fredh vore, kunde vij uprepa gamble Konung Gustafs recesser. Sedan om de efter 2 åhrs förlopp sittia qvar, skall man sedan gå efter röketalet. Därmedh uthrätte I, att de skingras och blifva godhe hemman, såsom R. Cantzleren sadhe sigh veta, att 3 sittia på 1 tunna uthsädhe på Daal.

Så är vår resolution: Jagh försäkrar edher, att sedan bönderne hafva sigh inrättat, skall detta vara uthan andre besvär;

vij och dette medlet för visshetens skull af militien, jempte och att bekomma dugligare knechter, dette medel hafva ansedt.

Her Gustaf talte om nybyggiare, om de skole dragas i consideration.

R. Cantzleren sadhe: Så länge frihetsåhren vara, så är skäligt, att han blifver frij.

Her Gustaf mente och Adelen skole inthet kunna få drengiar.

R. Cantzleren sadhe: När man gifver them löhn, kan man dem väl bekomma. Män räfvefängiare, stenvältare, dikare, miälebindare lährer sedan blifva ondt.

Her Thure Oxenstierna sadhe besvärligare vara för regementerne, som hemkomme, att de efter dette settet inthet kunde recreuteras.

R. Cantzleren sadhe ryttaren hafva hemman och hans hustro hafver något hon kan sittia opå. Mente att fastän det vore någon difficultet, dem kan man inthet alle ätha up.

R. Cantzleren frågade deres sentiment 1. om boskapsskatten. Boskapsskatten är en redeligh skatt; den gifver som har; men tu ting äre, som entholla oss därifrån: 1. Boskapen måtte skrifvas; nu vete I, huru förtreteligit, besvärligit, ovist det är, hvadh underslep där är; 2. see vij, huru boskapen har tagit af; 3. åkeren tager af; 4. commercierne minskas. Och så hafva vij ment att och gå efter gårdetalet och [taga] en viss pening af hvar gårdh.

Her Gustaf sadhe dem hafva det betenkt; boskapsskatten minskas, och så neppligen förslå [till] afbetalningen af officerarne i landsändarne. Sadhe sigh hafva omtalt så väl om uthgift efter gården som efter marketalet.

R. Drotzen repeterade och Cantzlerens skäl: Om det att aftaga, 2. är besvärligit, 3. tager af handelen.

Her Gustaf sadhe: Adelens bönder lida förtreet af Crohnans tiänare; om vij som andre kunde gifva en genandt.

R. Cantzleren sadhe honom tala något. Sade sal. Konung Carl och Konung Gustaf hafva tillbudit, men vij hadhe varit sådane tokar, att vij det inthet vedertoge. Vij vete nu inthet hvadh en adelsman frij gör.

Her Gustaf mente, om de icke för allt måtte gifva en genandt, att man kunde allehanda förtreet vara exempt.

R. Cantzleren sadhe dem kunna icke så snarth på H. K. M:tz vägnar der till svara. Sadhe att alle contributioner icke kunna så afskaffas, efter alle nationer däraf bestå. Sadhe kongerijket Bohemen hade varit det frieste iblandh alle rijker. Sedan holler

och lagen Ständerne till rikets hielp. Sadhe vara 3-handa uthlagor: 1. af fundo, 2. rebus, 3. personis.

R. Cantzleren sadhe: Om det ginge efter mantalet eller uncos.[1] Uthi det förre skulle Adelen veta (?) bönderne väl, i det andra skulle de hafva een viss jordhelängdh.

R. Cantzleren förtalde de commoditeter att göra en genandt: medh det man finge arrendera borth itt och vinna dubbelt däraf, att hvarken Crohnan eller Crohnones allmoge skedde orätt. Det är icke ett sådant steeg, som lätteligen är att taga. Nu balancerer allenast rixens nytta och vår välfärdh. I kunna komma i våhre ställen; vele vij Crohnan väl, så göre vij redeligen och väl emot oss sielfve, ty som Cicero seger: Tu putas res tuas salvas fore amissa republica. Detta är sagdt till den endan, att om I därom ären ens, så vele vij tillsee, huru vij fatta medel till des execution. Alle olägenheter emillan Konungen och Adelen äre däraf kompne i vårt rike om uthlagor. Det måtte så öfverleggias, att rixens välfärdh och blifver tagen i acht.

Förmentes att hvar Landshöfding skall taga sine före.

Her Gustaf sadhe de sine väl vara villige, män bodhe, att de måtte komma på hvar 15:de gårdh.

R. Cantzleren sadhe: Vij hadhe haft ordsak att endra(?), emädan efter gårdetalet så lithet stiger. Sadhe till det förre om visse genandten, att vore medel medh skiutzfärdernes afskaffande, så vore store giärden och inthet myckyt som åtherstode.

R. Cantzleren sköth några punchter till Rådhets betenckiande, som å H. K. M:tz vägna Ridderskapet föreställas skulle:

1. Om en richtigh rustetiänst, 1. att [i] godzelängderne för monge säterij införas; 2. rå och röhr extenderas otillbörligen; 3. längderne inthet nogh specificerade; 4. studerande, omyndige undandraga sigh rustiänsten.

Her Johan Skytte påminte om pantegodz, som ingen rustetiänst eller sällan holla.

Her Claes Flemming frågade, hvem som skall rustera (!) för sal. Bielkens godz, som äre pantsatte, efter inthet är än kommit till Riddarhusets bygning.

Blef svarat, att Crohnan holler sigh vidh godzen, och den dem om hender hafver svare för rustiänst.

R. Cantzleren mente den 1. punchten vara godh, först att rustetiänsten skeer tillbörligen, 2. att så monga onödige sätegårdar till Crohnones skada icke uprättas.

[1] Öfver *uncos* (= hakar) är tillskrifvet: *morgen*.

R. Cantzleren förde sedan in om pantegodzens orichtigheet, att de icke holla rustetiänsten, som det sigh böhr.

Den 2. punchten angående Adelens tullfrijheet, att de därmedh på någon tidh sine privilegier cedera vele. Det och gott befans.

Her Carl Bonde sadhe Adelen skiutha till Regeringen hvadh beneficium de skole af H. K. M:tt i det stellet niutha.

R. Cantzleren uplas Casper Sperlings klagan om det skoghfällande, som Her Pedher Baneer gör på den skogen, som Sperlingen störste delen uthi eger.

R. Cantzleren mente, att medhan trätan varar och inthet slitin är, att man då må lätha blifva ohuggit, till thes där laga domb ågår.

R. Cantzleren frågade, om den, som hade ett hemman, måtte hugga så myckyt han ville på den skogh, som monge äre interesserade uthi.

Negatur, om han icke måtte hugga medh medhegandes villje och samptyckio.

Synes billigest vara efter proportionen.

Mentes att Feldtherren, som vore Laghman, skulle sigh öfver där ågogne dom förklara.

Resolverades 'om Her Bengt Oxenstiernas hemkompst, att emädan H. K. M:tt finner hasardeux, att han begifver sigh hithåth sampt lempnar grentzeplatzerne, af hvilke någon fahra synes entstå; att han patienterar därmedh, till des en kan så lenge förordnes i hans stelle till Lieutenant, därom Regeringen ville nu straxt i vinter stelle ordre.

Inkom Landtmarskalken. Sadhe Adelen vela gå efter gårdetalet, allenast att icke gås efter familierne; 2. om hielpen vele de göra halfparthen emoth skatte och krohne efter gårdetalet.

R. Cantzleren sadhe Regeringen varit tillfrids, att på 2 åhr tillgörandes icke holles efter röke- uthan gårdetalet cum lege, att de skilja sigh innom den tidhen ifrån hvarandra. Detta är mästedelen giordt för Småland och Västgöthlandh. Sätter sigh någon på öde, hafver ödes rätt, [elljest?][1] göre skatt och skull.

Om uthlagorne badh Rix-Canzleren Adelen skulle samsättia sigh och sielf seije, hvadh de vele gifva, comparerandes halfveparthen emoot bönderne.

Gyllenstierna: De hade föreslagit, att de efter hvar punderänta skulle gifva viss pening.

[1] Originalet är här skadadt i nedersta kanten.

Cantzleren: Att göra det, förän I vete quo jure, är ett præjudicium. Måtte och sielfve kräfvia det af edre bönder. Badh de vele samsättia sigh, hvadh de vele gifva.

L. Marskalken sadhe boskapsskatten den probera.

R[esponderades]: Boskapsskatten improberas för förre ordsaker om spanmålen kan vara; man tager fuller heller en viss post peningar.

Den 19 Januarij kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzen, R. Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Carl Bonde, Her Matthias Soop, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her K. Posse, Her Lars Kagg.

R. Cantzleren frågade, om Rådhet icke för gott ansågh, att emedhan några af classerne sampt Presterskapet och Almogen vore sin emillan dissentient, det medh dem därom talas måtte, och att de kallades tillsamman.

R. Cantzleren befallte Salomon Pedhersson, att han skulle lätha upkomma en bonde af hvart ståthollaredöme.

Salomon sadhe bönderne väl bevillja uthskrifningen, men dissentiera om sättet. De i Fin- och några i Uplandh äre benägne till uthskrifning efter mantalet; de andre kunne väl därtill lempas, men ett stöter them för hufvudet, att där det går efter gårdetalet, så komma gamble gubbar in censum medh, som nu för ålderens skull inthet komma i rothan.

Secreteraren Silfverstierna giorde rapport af Feldtherrens förklaringh å Her Pedher Baners och Otto Sperlings tvist om skogshyggie; så befans att där var laga domb ågongen sampt skogen deelt, hvilken domb Laghmannen bekräftade; och då Her Pedher Baneer inthet vadde därifrån och liqväl icke exeqverade domben, hölt han honom inthet i oslitin saak böra något vedhyggie göra.

R. Cantzleren sadhe, att skiäligt syntes, att den, som någon lithen deel eger i en skogh, att när han öfver familiarem modum hugger, att det skeer medh de samme egandes samptyckio.

Resolver[ades] att skrifvas skulle till Landshöfdingerne, det skogen skulle inthet blifva huggen, och det allereda är huggit arresteras, till des saken är slitin.

Uplas R. Cantzleren ett bref ifrån Liflandh till Postmesterinnan angående stathen därborthåth. Därtill medh ett ifrån Hollandh.[1]

Uplas ett bref ifrån en Ståthollare i Finlandh, därmedh han ursechtar sitt utheblifvande ifrå Rixdagen.[1]

R. Cantzleren berättade bönderne af Jumkihl och Skuttunge hafva sigh beklagat öfver det vedhföhrandet de göra till Stockholms slott, begärande at få lösa det medh peningar eller föhra till någon närmare orth. Mente det vara odrägeligit och till böndernes ruin anrättat.

Her Claes Flemming sadhe mechta dyrheet blifva på vedh, att sedan Crohnan begynte något taga, har han stigit up ifrån 2 daler och till 14 marck.

R. Cantzleren sadhe ett medel skole vara, om båtzmennerne af Skipsholmen, som äntå föga hafva att göra, droge och hugge anderstädes vedh sampt flottade then in.

Her Claes Flemming mente det inthet kunna skee, emädan det måtte skee på andres egor.

Gref Pedher föreslogh: 1. om borgerskapet i städerne skulle gifva boskapsskatten; 2. om presterne skulle gifva något högre än för detta.

R. Cantzleren sadhe, att medh borgaren kunde elljest vara att göra medh een contribution.

Her Erick Rynning mente, hvadh under 3 daler är för bönderne, vore lithet.

R. Drotzen mente, att man skulle medh något begynna.

Her Claes Flemming sadhe, att han såge väl framdeles en stridh blifva emillan Drottningen och Adelen om friheten under gårdarne och skiutzfärder; och medel därtill synes inthet annat, än att de gifva en viss genandt.

R. Cantzleren sadhe det visserligen henda, men nu hindrade, att externus metus och fredh vore i landet; 2. vore Drottningen minorennis och quieta omnia. Derföre måtte man vara jaloux, att fienden icke kommer hijt till oss.

R. Cantzleren kom att discourrera, att om Adelen skulle contribuera en genandt, att det skedde af marketalet på rusttiänsten.

Inkomme några af Adelen, Presterskapet och Bönderne, och tilltalte dem Rix-Cantzleren således:

Godhe Herrar och männ, på H. K. M:tts vägna är Regeringen och Rixrådh förord[s]akat att sammankalla eder, godhe Herrar och

[1] Detta stycke är i originalet öfverstruket med ett groft streck.

menn, på samptlige Rixens Ständers vägna uthskickade, enkannerligen efther tidhen lidher, och vill falla longsampt så väl för oss som för eder, som herredagsmän ähro, och man dessföruthan hafver att meddela eder någre ärender, som edher särdeles anröra. Så hafva vij funnit gott att lätha någre här upkomma att see till, om I hadhe kunnat uthtydha hvar annan hvadh som Crohnan och edher kan hafva varit tilldrägeligit, att vij här hadhe kunnat aftala, på det vij icke behöfva att disputera offentligen på Rixsalen därom. Endoch att rixens män äre belastadhe medh embeten, så liqväl emädan r[ikets] välfärdh är det bästa, så måtte vij för vår Drottning tala, till des Gudh gifver henne den kraft, att H. M:tt kan det sielf göra. Hvarför see vij gärna, att dette samptaal skeer innom lychte dörar, att det kan fattas, som riket tilldrägeligit är och thet kan bestå medh. Och såsom I nu hafve edher meningh erklärat, att I vele oss det upteckia, så begäre vij, att I vele det efterkomma, att om vij funne det riket tilldregeligit, vij motte det bejaka; hvar och icke, kunde gifva eder vårt betenckiande.

Landtmarskalken Gyllenstierna: Ridderskapet och Adelen befinner sigh högeligen förordsakat i underdånigheet att tacka H. K. M:tt och å des vägna den Kongl. Regeringen för den åhogan, som de draga för fäderneslandsens samp[t] Ständernes nytta och välfärdh. Och såsom Adelen nogsampt erkenner communicationen af tillstondet i Tysklandh, fredstractaten och alliancerne, altså hemstella de sådant så myckyt mehre deres omvårdna, erbiuda sigh att vele finnas villighe sådant att erkenna medh all hörsamhet. Angående den 4:de punchten så hafve de väl varit i betenckjande att blifva vidh det förre maneret; men när man betrachtar det underslef, som den ene och andre holler, äre de villige, att 20 gårdar måge göra en knecht, 2. att krigsuthförandet må blifva medh hielp understödt; så emädan de icke vete, hvadh tilldrägeligit är, och i uthskrifningen så stort missbruk är, hvarföre skulle vara gott, att man funne ett annat medel än boskapshielpen. De hafva väl ett, som de hemstella Regeringens godhtyckie, önska att det måtte vara Gudh till ähra, fäderneslandet till bistondh och välfärdh, såsom 1. att af hvar tunna eller pundh smör skulle gifvas en up. Mente det skulle merkeligen förslå. Hemstelle det den Kongl. Regeringens betenckjande, om bättre eller billigare medel kunna finnas.

Erkiebispen på Prestestondets vägna tackar för communication af krigsväsendet, tractaten, alliancerne. Seger dem vela blifva

vidh den ordningh, som sal. Konungen hafver giordt om uthskrifningen och boskapsskatten. Sedan efter Gudh hafver besökt dem medh hårdh årsvext, skiutha till Regeringens lindrande.

Bonden tackar för den Kongl. Regeringens åhoga om det stondets bästa, tillbiuda deres lydnad, begära blifva vidh förre maneer i uthskrifningen sampt contribution, efter af chrono och skatte äre så fåå, föruthan den halfve spannen. Skiutha sigh doch under den konungzlige Regeringens villje.

R. Cantzleren: Godhe Herrar och män, vij hafva ordsak för H. K. M:tt att betacka edher sampt alle edre medhbrödher och medhständer, att vij befinne af det samptal I hafve haft medh hvarandra, det I och den resolution hafve tagit, att vij väl see edèr vara oförtrutne att komma riket till assistenz uthi denne besvärlige tidh. Olägenheterne äre icke mindre oss än edher bekändhe; vetta att uthskrifningen förblottar landet på manskap. Föräldrarne mista deres söhner uthur husen, hemmanen liggia däraf öde. Föruthom det måste man beklaga, det vår Herre har gifvit oss här i landet stoor missväxt; doch hafver den högste Gudh liqväl medh nådher ansedt somblige landh medh någon åhrsväxt, att vij kunna liqväl komma någorlunda till rätta och hafva korn att uthsåå. Det äre sådane straff, som Gudh oss hemsöker medh, dem vij medh våre böner måste afsohna; så är dette allt för sigh. Vij komme nu icke att klaga vår nödh; det kunde genom Bisper och andre skee. I komma ihoop som Stender, hvilke böra icke allenast komma tillstädes att gifva deres ahnlägenheter ahn och hvadh dem trycker, som man efter tiden och lägenheten gärna modererar, uthan förnembligst att vij skole sökia att erholla fäderneslandet, att det inthet ramlar omkull. Vij äre både lycksalige och olycksalighe: 1. att Gudh har bevarat rijket genom det vij äre samholne och få göra Gudh vår tiänst sampt sittia säkre innom vårt fäderneslands grentzer. Olycksaligheten är, att vij äre råkade uthi ett så stoort och besvärligit krigh; så är nu först att bidia Gudh och sedan holla fienden ifrån oss. Kunne saken lijda drögsmåhl till H. K. M:ts regeringstidh, så vore det een ting, män vij sticka i olägenheet, hafva par blotte hender. Hvadh skolle vij göra? Vij vete väl eder oläg[enhet], men hvadh rådh är att taga? Nu äre 2 punchter. Uthan krigsfolck kunne vij intet göra. Uthan krigsfolck få vij ingen fredh.....[1]

[1] En del af detta rikskanslerens yttrande har icke kunnat här återgifvas. Hela protokollet öfver konferensen med ståndens deputerade är affattadt i en mycket fragmentarisk form, men är ända till midten af rikskanslerens ifrågavarande yttrande försedt

Vij hafva tenckt det vara bäst att gå efter gårdetalet, 20 frelse och 10 skatte [och] chrone.

Bonden: Det har sig så med oss i Upland, att inthet är än blotte bara bonden; vele gärna gå där under, män skall enkia, så hafva vij inthet annat än ung[e] bonden.

R. C[antzleren]: Holler fienden ifrån oss.

Bonden sadhe: Vij vele oss inthet undraga.

Her Claes Flemming sadhe: Om det går efter gårdarne, så få I folcket hem; då vele I hafva dem hem. I vete, att I komma till migh och begära försvar.

R. Drotzen: Seen till, dannemän, hvadh fördel att I få edhre söhner hem; skola... 10 gårdar, när de hafve monga mantal, så samsättia sig om en.

Bonden sadhe arrendatorerne inthet släppa försvarskarlar i åhr, förän de äre uthan.

Om vij kunde få dem igen undan bruken.

R. Drotzen: I bevillja uthskrifning; derföre bör edher tack. När man skrifver up 10 gårdar efter mantalet, så kan icke [skrifvas] mindre än en knecht.

Bönderne sadhe gamble qvinnor och gubbar vara på hemmanen.

R. Cantzleren sadhe monge see [ut att] vara 60, som icke äre 50, 2. sättia sin sohn på hemmanet och sig i en stugu; desse underslefen äre, och kan inthet bothas uthan man rifves medh alle. Gifve och fuller 10 hemman en knecht. Vår intention: 1. att de icke må rifvas, 2. må få hafva sine hoos sig, 3. kunde få sams[ätta] sigh om en. Landhet blifver illa brukat. Nu synes edher väl svårth; män när I komme in därmedh, skole inthet I vela därifrån. Nu äre de som uthdreng [till?] ryttare legde; om drengen blefve skrefven, behöfde I inthet antasta.

R. Drotzen sadhe vara stoort beneficium; 1. undslippa inqvisition, 2. sedan få så myckyt folck de vele. Sadhe än vidare sig veta, att de gamble vele inthet, efter de befruchta, uthan alio modo derivera på unge bonden.

R. Cantzleren: Åthskillige maner att skrifva hafve väl varit brukelige; gå up efter mantalet, så måtte liqväl den unge uth.

Bonden frågar, om sohnen, som är i försvar, må få blifva i fadherens stelle knecht.

R. Cantzleren — —

---

med förtydligande rättelser och tillägg af sekreteraren. Slutet af protokollet har nödtorfteligen kunnat dechiffreras.

En annan bonde sadhe: Vij hafve så förste gong samptyckt, att vij blifve vidh 1 mantal (?).

R. Cantzleren sadhe: På det sättet behöfva vij inthet komma tillhopa. Krohnan vinner inthet därpå, bekommer 1000 mark mindre, uthan att undvijka undersleep; är vist folck. Om I så väl besinnat som vij, så är det edhert och icke vårt gagn.

R. Cantzleren sadhe måtte gammal och ung.

Bonden sadhe månge hemman vara, som ingen bonde hafva på.

R. Cantzleren sadhe: Är det öde, så hafver ödes rätt; sin minus så är gott.

Almogen: Enckior — —

R. Cantzleren sadhe dem inthet vara uthan hielp och ofta bestå sig bättre.

Bonden frågade, om de finge holla en i lifstidhen.

R. Cantzleren: inthet förslå.

En bonde sade, att de äre så dyre att leija.

R. Drotzen sadhe, att vij sielf äre däruthi interesserade; om I inthet taga det veder, så ångren I edher.

En bonde af Salbergs lähn sadhe dem vara tillfredz medh gårdhtalet.

En bonde sadhe dem inthet kunna göra det uth för Ståthollarnes hitkompst (?).

Her Claes Flemming sadhe 1. lända dem till stoor hielp.

R. Cantzleren sadhe ordsaken till deres obstination vara, att några gamble sigh befruchta, de doch efter noga inqvisition skole insättas.

R. Cantzleren frågade, huru det skulle blifva.

Bonden tackar för åhogan och begäre resbith.

R. Cantzleren sadhe beveka oss, att det är icke så tilldrägeligit, som oss mindre besvärligit att uthtaga; sadhe än vidare om de gå efter mantalet, så slip[p]e två eller tre; de andre skole för några fåhs skull gamble ruinera de unge.

Bonden sadhe: Om vij skole taga att leija, så är han så dyr, 2. uthlagorne äre store.

R. Cantzleren sadhe sine bönder i Småland gå tillhopa och fly en; där som förr så blir 1 ruinerat helt och hållit.

R. Skattmestaren sadhe en liqväl måste leija för sigh, när han står i rothen.

R. Cantzleren badh dem snarth betenckia sigh, att tidhen icke förhalas, att vij icke må disputera mot hvar annan på salen.

R. Cantzleren: Om boskapsskatten see de ett förslagh af Adelen på spanmålen; see fuller det, att det mehre stiger. Om I ville försträckia så myckyt vij behöfde, det edher borde, så vore en ting. Deducerade boskapsskattens æqvitet. Men som medh tidhen mongen uth . . ., 2. att man ofta efven något moste förandra. Att vij skole vara så enbentne, att vij stå derpå; män betenken edher. 2 ting movera oss: 1. besväret att skrifva, sampt om besvärligheten för Presterskapet att skrifva, samp[t] des incom[moditet]; 2. incommoditeten att skrifva killing och get sampt det undanstickande, som [man] därmedh gör. Hadhe alle samvete, vore en ting. Exempel af Dal och Vermlandh, att mehra än 3:die parten var af boskapen uthlåthen. De ha mäste boskapen, som äre i skokarne [!], och de taga occasion att sticka den undan. Måtte hafva åthskilliga Commissarier. År och att förän han gifver uth, slår han ihiäl boskapen. 3. Merckies af handel och vandel, att den aftager. Mente derföre bättre att gå på gårdetalet.

Bönderne mente, att då en fattig inthet hafver råh; mente det ännu vara billigare; sadhe att de motte plichta före.

R. Cantzleren: I seije så, huru skall man få vetat, sedan skiutha ihiäl inqvisitionen.

Bonden sadhe i Suder[man-]och Smålandh noga ransakningh skee.

R. Drotzen sadhe ransakningen draga monge besvär medh gestning. Om ett billigt edher föresloges, skulle vara bättre; deducerade olägenheten af inqvisition.

R. Cantzleren sadhe: När Gudh välsignar medh sädh i Uplandh, medh ollon i Smålandh, må de väl; den lijkheet skall vara så lika. Kommer att en torpare är flitigh och består sigh väl.

Klagades missväxt och boskapsdödh.

R. Cantzleren sadhe den förre icke allenast vara, uthan foder manquera.

R. Cantzleren föreslogh 3 daler h[vitt] m:t af helgiärdh och sådan mindre i proportion.

R. Drotzen: Vij sökie edhert bästa, att icke inqvireras; biudhe I hvadh tyckie I kunne draga.

Almogen begärer resbit till morgon.

R. Cantzleren sadhe: Vij vele hafva haft att tala medh edher sielfve, att om vij det bedde Salomon, så mene I, att det af honom och icke af oss kom. Vij see på det vij måge vara ransakningen qvitte och de mala; och om Fogden veet hvadh det är att göra; är någon fattigh, så hielpa vi. Underrätter hvarandra härom. Bahra vahnen här uthi holler edher. Jagh tager Gudh til

vittne, att jagh inthet veet, om det är till nytta, att I gifva 2 daler, efter vij vet landet är besvärat medh åhrsväxt. Föreslår vij ville fuller göra ett. Att de, [som] inthet kunde gifva penningar, gifva pertzeler, 2. läthe sättia ett vist prijs och sedan en, som det vedertager, och han gifver Crohnan peningar.

Bonden tackar, att de hafva gifvit honom det in.

R. C[antzleren]: När I see någon iblandh, så achte hvem iblandh edher sväfvar.

En bonde begärte, att 15 gårdar måtte göra en knecht.

[Af] R. C[antzleren] blef svarat: det stiger lithet.

Kumme sedan att tala, på hvadh sätt finnes förlöpande skulle bothas.

R. Cantzleren bedher, att de andre så väl Adelen som Presterskapet, att de taga det i betenckiande; förtelljer motif till de skälen; bedher att de vele det sine medhbrödher persvadera.

Den 20 Januarij kumme tillstädes R. Drotzen, R. Ammiralen, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse, Her Lars Kagg.

R. Cantzleren proponerade en casum, som hadhe tilldragit sigh i Gripsholms lähn om ett kätterij, som en stiuffadher hadhe begådt medh 2 sine stiufdöttrar. Nu frågas inthet om straffet, uthan blifver quæstio: 1. Om hans frender skole något kunna erfva, de såsom de hafva förment 2 delarne, och hans hustru, som ketterijt begick, tredje delen; 2. eller om när sådane högmåhlssaker skee, om deres godz och jordh icke höra under Krohnan?

R. Cantzleren: Är quæstio, om hans arfvingar må erfva efter honom, stiuffadren, uthi hoc atroci crimine.

Her Johan Skytte sadhe: Här måtte ratio æquitatis vara. Skulle modhren, hans hustro, mista barnen och allt arfvet medh, hvadh skulle hon hafva att födha sina döttrars oächta barn medh?

R. Cantzleren mente, om det skall blifva instar legis uthi sådane fall; om man interimsvijs gofve resolution, att till Hofrättens dom skulle inthet någon gripa i hennes egendom. Mente och, att om en ordningh skulle göras, att den skulle göras af Regeringen och eij af Hofrätten.

Blef och resolverat, att ett så lydande bref afgåå skulle.

R. Drotzen sadhe, om barnen skole något hafva att upholla sigh medh, och det synes höra till Crohnan, 2. om arfvingarne skole hafva något, att henne, modren, erlegges den skada, som hon kan hafva därå tagit.

R. Cantzleren sadhe modheren liqväl duplici nomine vara att considerera: 1. som hans hustro och deres modher, som var sine barns måhlsman, 2. den skada hon hafver tagit af sine döttrars dödh.

Her Johan Skytte sadhe sigh inthet troo hans arfvingar hvarken böra erfva vi legis eller ex consuetudine.

R. Cantzleren kom att tala om edzöres brott samt significatione nominis; han mente vara qvinnofredh, tingsfredh, kyrkiofredh, husfredh, afträdsfredh, däruppå och Konungen svär.

Kom Rix-Cantzleren att tala om boskapsskatten, att han mente den andre contributionen efter gårdetalet föga vara tilldrägeligit, efter ett malum lährer entstå, att vij 1. inthet få så det kan något förslå; 2. lähra de fattige hemmanen begära tillgifter så väl på peningar som elljest afradh.

R. Skattmestaren sadhe, att om det gåår efter gårdetalet, så komma torpare allenast att gifva 2 mark, och där han gofve boskapsskatten, kunde han väl gifva 5 daler, helst de som boo vidh skogar.

R. Cantzleren kom att discourrera om intentionen af uthskrifningen efter gårdetalet: 1. undvijka underslep och sedan skrifva alle lösedrifvare.

Her Matthias Soop mente almogen åstunda een stadga af legefolck.

R. Cantzleren mente den icke läthe sigh väl göra, förän det andre vore i richtigheet; och vore icke så att practicera i desse turbulent tidher.

Her Flemming mente, om det föllo efter gårdetalet, skulle upfyllas medh någon uthlago af hvar tunna sädh.

R. Cantzleren sadhe: Om vij icke gåå efter boskapsskatten, så få vij difficultet hvadh vij skole leggia på borgaren och presterskapet.

R. Drotzen sadhe inthet vara gott att öka nomina af uthlagorne, uthan heller dublera eller öka efter rikssens tarf, den de alleredha hafva.

Her Erick Rynning mente, att efter bönderne tvika (!), om uthsädesöre skall räknas i skatten efter gårdetalet, vore bäst att det dem i tidh tillseijes.

Fans gott att medh uptagandet af böndernes klagemåhl skulle upskiuthas, till des de hafve gifvit svar ifrån sigh, att de sequiori responso icke måtte blifva irresoluth.

Uplas förslaget på skatten efter 2 daler gården och discrepantzen emillan den och boskapsskatten.

Her Claes Flemming mente, om man kunde bringa them till en spann, skulle fauten kunna af gårdeskatten därmedh upfyllas; mente och efter 3 åhrs förlopp boskapen skall myckyt tilltaga, om Gudh i höst gifver godh årsvext.

De kumme att tala om qvarntullen.

Flemmingen mente, att där behöfdes longh tidh till.

R. Cantzleren sadhe böra vara godh insicht medh qvarnar, att därmedh hölles efter lagh, lätha de qvarnar, som ginge åhr och dagh, och afskaffa sqvalteqvarnar. Mente att een först måtte see, om hans qvarn hadhe varit af ålder, 2. att hon inthet hindrar någon annan hufvudhqvarn.

Uplas Silfverstiärnan Her Bengt Oxenstiernas bref angående fortification.

Resolverades att han skall gå efter Rodenburgs förslagh.

Inkom några af Presterskapet och Her Haral[d] i Tillinge.[1]

Brachte före, att efter det faller åthskillige meninger dem emillan om södhskatten, att de vele fråga, om den de skole här efter göra skall gå uth på uthsädet eller efter mantalet; vele gärna göra hvadh vij förmå.

[Regeringen] frågade hvadh de sielfve föreslå.

De svarade, att de ville sigh därom erkundiga.

Blefve lithet uthvijste, till dess Regeringen finge talas vedh därom.

Befalltes Sam. Andersson att taga up förslaget på store giärden, som Presterne emot bönderne göra. 64 helgiär[d]s hemman göra 2 tunnor torkat rogh, och af helgärds skatte och crohne en span rogh. Gör hvar bonde 9 öhre; löper emot 64 bönder 18 daler.

R. Cantzleren mente, man skulle föreslå Presterskapet [såväl] som bönderne 2 medel: 1. när en helgiärds bonde gifver 2 daler, att han af 64 hemman gifver 8 daler; 2. att det öfverslås, hvadh 3 åhrs boskapsskatt hafver stigit, och taga ⅓ del däraf och proportionera dem emillan.

---

[1] De öfriga, utom herr Harald, voro: »Mester Nils i Eggbyrinda, Magister Magnus Rector scholæ i Mariæstadh och D. Israel Lector Scharensis». Se ett af sekreteraren Nils Tungel skrifvet, till riksdagsacta hörande protokoll öfver ifrågavarande konferens med presterskapet. Detta protokoll är dateradt den 23 Januari, hvilket dock antagligen är oriktigt.

Her Claes Flemming mente vara ondt för Prester skull, som nys äre kompne till giäll och hafva lithet.

R. Cantzleren mente alldrigh kunna gåå så noga till. Kom sedan att tala om berghvärcken, sampt hvadh momentum däruppå är, och hvadh för oss in spe kunde vara, allenast att skogarne blefve vidh macht holdne; det Her Claes Flemming gott tyckte.

R. Ammiralen frågade, om man då inthet måtte få svidja till åker, och det icke borde så vida limiteras.

R. Cantzleren sadhe, om man gör limitation, så gör han hohl på garnet, uthan måtte vidh tinget det angifva och uthvijsa.

R. Ammiralen mente, om de skulle få rothhugga.

R. Cantzleren mente, att det gör nytta.

[Presterne inkommo].[1]

R. Cantzleren: Regeringen ville fuller fast heller i sådanne åhrender taga rådh af Presterskapet än som gifva dem rådh. Män effter de nu komma och förfråga sigh här om, så vill Regeringen stella dem tvenne förslag före, nemligen att anten holla der medh som de hafva giort förr om uthsädet, så att den, som hafver i sin försambling 64 mantal, gifver så mycket derföre, som förr vant åhr, och den mindre har, han gifver mindre; eller och 2. dividera uthi 3 deelar thedh, som de på 3 åhr tilbaka hafva contribuerat till Chronan emot allmogen, och gifva der af een tertial.

Der på svarade Presterne, att de sittia icke alla lijka; een part sittia bettre och een part ringare. Föreslogo derföre, att een prestman vill gifva dubbelt emot een bonde. 2. Begärade de, att 20 prester motte fåå giöra uth een knechtt.

R. Cantzlerens Excell.: Ehuru vääl deres förslag, den 1:a puncten angåendes, icke aldeles kunne vara oskäligh, män så kunne Regeringen thet icke gilla, ty på thet slaget skulle monge sådan komma och klaga öfver deres olägenhet och fattigdom, som man allredo monge exempel på hafver. Skulle man nu skatta deres förmögenheet, så skulle thet falla så mycket svårare, och der på följa ett oändeligit besvär. — Hvadh uthskrifningen vidkommer, så veet Regeringen intet, om Hennes Kongl. Maij:tt skeer något gagn där medh, att den skeer effter gårdetalet, män att förekomma underslef ansijr Regeringen för gott, att den skeer effter gårdetalet, fast Chronan något mindre folck skulle fåå än som tillförende. Och ändåg att Presterskapet hafva tillförende svarat i uthskrifningen emot chrono och skatt, lickväl för den re-

[1] Som rådsprotokollet öfver konferensen med presterna är synnerligen oredigt, äro de följande tre styckena återgifna efter Tungels nyssnämnda protokoll.

spect Regeringen drager till thet andelige ståndet, så vill Regeringen å Hennes Kongl. Maij:tz vägnar giöra dem däruthinnan lijka medh Adelen. Och effter een prestman hafver gemenligen 2 drengier emot thet att een bonde hafver een dreng, han vare sig frelse eller chrono, derföre skall 10 prestegårdar giöra uth een knecht.

[Presterne]: Tack för godh resolution och vele den rapportera; recommendera sig [i Regeringens] vahnlige gunst.

Her Flemming brachte för om det öfvervåldh, som skeer på vachten igenom Hården; sadhe att anthen måtte här inge vara, eller måtte vachten få försvara sigh.

Gref Pedher mente, att Landtmarskalken skulle dem förmana på Riddarhuset.

Flemming mente, att på Norremalm skulle och vara af nödhen vacht för röfverij, anthen att stadsvachten kommer hijt, eller Drottningens vacht sätties i staden.

R. Cantzleren mente, att Landtmarskalken skulle Adelen förmahna, att dee icke komma lijk hädan.

Her Flemming frågade, huru medh Städerne skulle hollas.

Resolverades som sidst medh Presterne: 3:die delen af de 3 nästförflutne åhren.

Den 21 Januarij kumme tillstädes R. Drotzen, R. Cantzleren, R. Ammiralen, R. Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Erick Rynning, Her Matthias Soop, Her Thure Bielke, Her Åke Axelsson, Her Lars Kagg, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse.

Uplas bref medh posten.

1. Salvii [bref]: 1. om special armeens contentement, 2. om sitt förslagh medh Stålhanskens och Linnar Torstenssons conjunction, 3. om Brunsvikernes tractat, 4. om staten, 5. om Hertig Franz Albrecht pousserar genom Secreteraren, att Konungen angriper på vår sidha, 6. Konungen i Danmark begärt hafva partem af tunica,[1] 7. om tractaten i Osnabrygs dilay, 8. om competenzen medh d'Avaux uthi præparatoriernes sluth, 9. om där han drager till Osnabrygg, huru då väsendet skall handteras, 10. om Klitzings accommodement till 4000 rixdaler, 11. om Sperreuters fauter att öfverlöpa, 12. begärer particular information om correspondenter däruthe.

---

[1] Jfr Salvii bref till rikskansleren $^{8}/_{1}$ 1642. (Riksarkivet).

2. Fegræi bref: 1. att han hafver misstenckt conventerne, som mäst angick Adelens contribution, 2. Adelens knechthollande, 3. att folcket holler sigh till reds emot våhren, 4. om Konungens dessein emoot Kejsaren och Hamburgh, 5. om salthandelens fall (?).

3. Linnar Torstenssons bref: 1. excuserar correspondenzens upskof för sijn opasseligheets skull.

4. Axel Lillies bref.

Linnar Torstenssons bref till Salvium.

Erick Ulfsparres bref.

Inkom Salomon Pedhersson och uplas hans skriftlige resolution på böndernes mening:

1. Att bevilljas efter gårdetalet, men begära, att 3 torpare äre moot en heelgiärds.

2. Att Smålenningarne, Vestgöthar och de borthom Östanstongh vele [blifva] vidh förre laghet och mantalsuthskrifningen.

3. Dalarne och Norrländerne vele blifva vidh sitt förre maneer, doch så att desse måge få inräckna sigh till godho de gamble lefvande soldater.

4. Finnarne begära, att 12 gårdar måtte vara om en knecht.

5. Om hielpen; bevillja alle 2 daler af helgiärds [hemman].

R. Cantzleren repeterade uthskrifningens commod[itet] efter gårdetalet.

R. Drotzen sadhe bönderne mente, att det blifver svårt att leija, så är det däremoot, att de få samsättia sigh, och 2. de ännu moste leija.

R. Cantzleren mente, att medh de 2 ören efter uthsädet kan väl remitteras, om de allenast, efter det åhr missvext, kunde Crohnan allena göra en half spann.

R. Drotzen mente, att concordia måtte anseces, och emädan missväxt är, att man dem oss tillholler och något efterlåther.

R. Cantzleren mente, att om man sätter sigh öfver stathen, så skall man hisna, när man ingen uthvägh veet till medel. Skall det ruere, så må det ruere uthaf sigh siälf, och en må då sleppa skaftet; uthan medel kan det inthet skee.

Där de icke bringas under en hat, så blifver vidh förre.

Inkom Presterskapet.[1]

Bisperne och Presterskapet hafva [af] oss närvarande begärt, vij skulle [tala] om de oss ålagde saker; begära, att de vele uptaga några besvär.

R. Cantzleren .....

[1] Protokollet är i det följande mycket fragmentariskt.

[Presterne]: 1. Hvadh boskapsskatten [angår], läthe de sigh väl nöija medh 3:dje delen af 3 åhr. 2. Emädan månge stift äre fattige, begära [de], att 15 måtte vara emot 1 knecht, att de blefve bättre proportionerade och hade något privilegium.[1] Ordsaken därtill [är], att de kunde nu inthet så väl få drengiar.

R. Cantzleren sadhe dem hafva förstodt Presterskapets godhvilligheet, att de [bevilja] den ene punchten om det förslaget [att gifva] 3:delen.[2] Angående den andre punchten skulle man icke allena göra, som man gör lijck Adelen uthan högre, det kan och icke så stort förslå och kunde väl hindras. 1. Står icke oss ahn att göra den ordning att förtaga den hielp, som hvart och ett stondh göra bör Crohnan; de modo kan vara en ting, män att suspendera alldeles, kan vara, godhe Herrar, betenkligit; om vij skulle estimera en prest som en bonde, kan väl vara. En bonde kunna vij för knektens skull inthet consid[erera] mehr än 1... enckior; men Prester [hafva] 4 eller 5 drengier. När vij då undantaga de fyra, att vij däm inthet estimera mehra än Adelen. Om vij skulle göra edher villje, skulle löpa så myckyt lithe; 2. så befahre vij och, att vij skole få stoor mothspennigheet af de andre. Vij hafva icke söckt att därmedh göra privilegier uthan att göra ordning, den hvar och en contribuerar. Man skulle giärna favorisera Presterskapet, men är res mali exempli; så jagh må betenkia vij deliberera om att icke skola låtha gå efter förre [ordningen]. Salomon brachte fram om bönderne; så äre de åthskillige. Den som menar de skola kunna vara uthan hielp, sättier sig i vårth ställe, han skall svettas. Annorstädes komma de till väga af som han det behöfver; men hoos oss måtte göra som patres medh barnen — lindrigt. Om vij skole göra som de vele, Almogen, så går dem illa. För några få skull så skeer communi skada.

Presterskapet tillbiudha då 12.

R. Cantzleren sadhe, att det är stor res mali exempli. Vij hafva sagt Salomon, att om de icke kunna bringas, så läth blifva vidh det förre. Tiender komma ifrån Tyslandh, att där behöfves proviant och folck, att vij svettas deröfver.

Presterskapet frågar, om det så kan lidhas, att de i somblige stift göra, [såsom i] Ubsala, Åbo och Söderm[anlands] stift, 10, men de andre.

[R. Cantzleren]: Jagh måtte icke tala med edher som medh bönder. Edher har naturen gifvit bättre cultur af förstondh. I

---

[1] I marginalen står: frälse hafva 20 gårdar; kan där och vara mågh, sohn; och oss minskas.

[2] Jfr ofvan sid. 68, 69.

skulle kunna, om I ville, öfvertala almogen. Våre saker, som... rempub[licam] äre suspect. Sadhe vele den beholla; väl, så skole vij sökia medh en eedh att afskära underslepet.

M. Gabriel sadhe såsom predikanter(?) böra förmå deres åhörare, så är och Västeråhs stijft inthet vidrigt mot denna ordningen.

R. [Cantzleren] sadhe sigh dem icke skylla, men undrar, att de i Västergöthlandh och Smålandh, där den medh resbith afflyttar sker beneficium, förstå det inthet. Crohnan vinner inthet der medh. Vij måste då taga före att afskaffa underslepen.

Presterskapet continuerade ännu att anholla om lindring.

R. Cantzleren sadhe rem vara mali exempli; sedhan vore icke att vij öfvertalte våre medhbrödher, så skulle svårligen skee; vij cedera våre privilegier bono patriæ. Begärer att Presterskapet öfvertalar almogen eller seija, att man då vill föllja förre ordningen. Men vele de lyda vårth rådh och vele hafva gott förtroende till oss, så kan dem inthet bättre ske.

Salomon sändes nedher att öfvertala dem eller seija, att de skulle blifva vidh förre [ordningen], och de skulle det ångra; 2. hvadh uthsädespeningar [angår], så vele de väl dem derifrå exemptera; 3. att de äre betenckte på något i stadhen för span.

R. Cantzleren bedher dem, att de vele referera det Bisperne.

M. Gabriel frågade, om dem står fritt att göra detta eller det andra.

R. Cantzleren sadhe: Om de kunna förena sigh, vore gott.

M. Gabriel: Om de 10 gårdar skulle göra en, om Capellanen hafver en dreng eller 2, att han blifver frij.

R. Cantzleren: År han på Crohnones hemman, så göre rätt, sitter han hos Presten, Klockaren eller i een stugu, så tastar ingen honom ahn; så vida han är en Kapellan eller sitter på kyrkiones jordh, då är han frij som Klockaren. Kunne vij sedan ändrat, så vele vij göra; är melius inventis aliquid addere, men nu kunde inthet väl skee.

R. Cantzleren badh Presterskapet att öfvertala eller seija, att det blifver vidh förre [ordningen].

Presterne sadhe dem i sitt stijft vara därtill benägne.

Till det andra: Hvadh deras besvärs föredragande anginge, skulle de det få förrätta ad finem comitiorum.

Adelen sadhes begära, att deres tiänare, som sittia på deres hemman, måtte blifva frij för ridande.

Inkom Adelen.

Landtmarskalken: Såsom H. K. M:tt föreställte då någre punchter, altså hafva de som trogne män giordt där uthi ett besluth.

Hoppas att Re[geringen] väl det uptaga och förläna gott och nådigt audience. Såsom de icke(!) vele hafva ospardt lif och gods för fäderneslandhet, så hafva de resolutionen skriftligen fattat, först till de 2 puncht[erne] angående uthskrifningen och hielpen.

R. Cantzleren tackade vänligen på Adelens resolution; att vij inthet måtte disputera på Rixdag; tackar att de icke hafva undandragit Hen. K. M:tt sijn tiänst. De hafva därmedh giordh inthet stort till den; allenast unkomma besvär.

År allenast en ting, som bör göras limitationer emot: 1. Om deres tiänare, som åthskillige nominibus äre meriterade, det äre af det slaget så monge vore(?) fogder, vore en ting. Det åhr inthet 50, 60 uthan monge; 2. skall alle draga sigh därtill, och på sidstonde alle frelse komma under det nampnet. Fougden är väl frij, men hans dreng kommer in censum. Om I, gode Herrar, considerere det underslepet, så skall det [icke] annat åhn blifva elakt; sedan kan det inthet blifva vidh en ordning. Om I nu det cassera, så turbera I ordningen.

2. Om nybyggiare, att den kan vara frij. En ödesgårdh niuther des frihet, men där ett hemman icke är alldeles väl besuttet, så kan det icke räcknas för öde. År det af stubben uth[t]agit, så skall han efter 6 åhr skattleggias. Men mongen passar inthet på, om det gåår 30 åhr, och det är Crohnan præjudicerligit. Continueren I medh friheten, så concurreren medh præjudicien.

3. Att Adelen begärer sielf att taga uth deres drengiar till uthskrifning; att sättia det, är att 1. gifva odugligt, 2. göra Commissariens verf om inthet. Män när jagh sätter för Commissarien, så måtte han på Crohnans vägnar honom censera. År han inthet godh, så moste han ogillas, och eljest skulle vara ett perpetuelt crakel; 2. skulle det vara, om en dreng icke ville continuera i hans tiänst — våre bönder är inge slavar uthan frie — så sätter man honom till knecht. Och alltså skulle en blifva schlaf. Om I sättia den in, så nödgas vij [göra] det som kan [vara] efter [hvart] stondhs naturlige friheet; vij see, att det sigh inthet skickar.

R. Drotzen mente, att där de det giorde, skulle de och försäkra Crohnan om en förrymbder.

Landtmarskalken: Emädan bönderne äre stundom dissiti, att det faller besvärligit att taga en dreng.

R. Cantzleren sadhe: Den som har sine gods i ett landskap, blifver därvidh; den mindre hafver, räcknas under landskap. Och kan aldrig gå så monge till.

L. Marskalken sadhe dem hop[p]as ville och (?) skulle vara Crohnan trogne.

R. Cantzleren: De holla ofta före ... gärna att hielpa en från knechten.

L. M[arskalken]: 2. Om tiänare sadhe, att det han tiänaren skall göra knechtpeningarne och därföre ridha, är besvärligt. 3. Om de nybyggiare, som Adelen ser inthet uthgöra.

R. Cantzleren sadhe de exceptionerne kasta kull alt annat. Och I måtte icke taga den förre [ordningen?], efter de andre skola och taga derefter. Vij hafva tillbudit de andre.

L. M[arskalken]: Den limitationen på deres tiänare vele de efter Regeringens villja samptyckia. Om de kunde nå om torp och nybyggen, vore gott.

R. Cantzleren frågade, huru de förstå de torp.

L. Marskalken sadhe: de som af urminnes icke hafva giordt någon skatt.

R. Cantzleren sadhe sådane vara försvarskarlar.

L. Marskalken sadhe, att häradsmän kunde därom inqvirera.

R. Cantzleren sadhe vara svårt att kasta sigh under inqvisition.

R. Cantzleren: Vore 2 [ting] att considerera: 1. Crohnan, 2. sedan oss. När vij hafva en dreng, som sitter på backen, är väl skäl, att den blifver exempterat. Män om detta skall indefinite sättias, så det I gifven medh den ene handen, så tagen igän medh den andre. De som lithet godz hafva, skola så räckna, att inga godz komma i räckningen.

R. Cantzleren [sade], det I hafven icke giordt orätt att mentionera det. Så vele vij finne medel, att den, som bör vara frij, blifver, och Crohnan icke tager skada.

De böre vara frij, som äre i ens enskilte tiänst, som fiskiare; män torparne äre inthet så, och göra onyttigt det I giorde gott.

R. Cantzleren sadhe enskijllte och ladugårdstiänare.

R. Drotzen sade, när det blifver fattat i pennan, så äre vij och interesserade.

R. Cantzleren sadhe, när en accorderar medh en, ger han torp i löhn; gör in præjudicium Coronæ.

L. Marskalken begärer att författa, hur dermedh skall blifva hullit, att de kunna blifva underrättade.

R. Cantzleren sadhe det vara svårth; ville väl görat, men veet inthet; vore sådan man hadhe samvet, men hvem ... samma interesse unna det bästa.

Efter något öfvertalande dem emellan:

R. Cantzleren: Tycktes vara skäl att exipiera alle tiänare, som dagligen tiäna på våre gårdar, enskijllte tiänare, och besitte icke något hemman, som gör skatt och skull, eller gamble torp, som lithet eller inthet göra; män den, som gör skatt eller går icke dageligen i arbete, män tegelslagare, som man hafver, de som äre alle hoos en för tiänst skull.

L. Marskalken sadhe inthet annat hafver varit deres mening. Men nybyggiare, när frihetsåhren vore uthe.

R. Cantzleren mente in summa skulle I svara (?): att dagelige tiänare och de, som hafva torp och dageligen tiäna, [undantagas].

R. Cantzleren brachte et exempel af sine torpare på Gångholmen, en skräddare, och den kommer in censum.

Resolverades att de sättia på paper: de drengiar, som äre i ens brödh, eller torpare som tiäna.

R. Cantzleren påminte om någre insolentier, som begås af Adelen medh grasserande, att Marskalken seijer till, om de icke bothas, så skall hårdeligen straffas; att man nu med lifsfahra måtte gå på gathan; den som sätter sigh moot vachten, så skall hufvudet skiutas emellan föttren på honom. Vachten måste vara i vyrdning.

Her Gabriel: På Edhers Ex:tiers godhe resolutioner äre reverendi domini Episcopi: 1. om uthskrifningen bevillja, 2. att Episcopi [et] Capitulares blifva frij, 3. att de, som låge vidh almänne vägen, måtte blifva förskonte. Sist att hvar och en vill förmå sine stifts Herredagsmän.

R. Cantzleren tackade för det förre, men svarade efter äre monge vägar och alltså monge komma undan, men in specie om någon anginge, vele de betenckia sigh om. Tackade för deres adhortation till Herredagsmennerne.

Salomon kom up och sadhe sigh hafva fördt almogen till sinne: 1. att adelen hafver sigh därtill resolverat, 2. att de vele gifva [efter] den förra ordningen; om de icke vele detta, lofvade endtligit svar klockan ½ 3.

R. Drotzen mente, att en Ståthollare och en Prest skulle gå till almogen.

L. Marskalken sadhe, att de så nödigt det göra.

R. Cantzleren sadhe det vara fåfängt, emädan han, som vore medh som medh brödher och i Konungens stelle, vill inthet lätha sigh det förtryta; 2. sadhe sigh hafva [varit] Konungens sändebudh till bönderne i Örebroo.

R. Cantzleren deducerade ståndens coherence, att ingen kunde vara uthan den andre. Gudh gifve oss ett got hufvudh.

Togh Adelen afträde.

Inkom Borgerskapet, Gavel[ius].

R. Cantzleren: Det hafver fuller några af våre varit där nedre; efter tidhen lidher, hafva vij velat tagit resolution på 2 puncter, som riket mest tryckia. Och efter edher saak är annorlunda skickat än de andres, hafve vij velat förnimma edhert svar.

Borgerskapet hafver varit tillsamman, fattat underdånigt svar och hafva det skriftligen anbracht.

R. Cantzleren: Begäres att de läthe merckia, hvar uthi de lenckia sigh medh de 2 puncterne.

Gavel[ius] sadhe Städerne hafva fattat ett sådant besluth, att de skole vara därmedh contente; hafva, emädan kriget dät fordrar, velat göra assistence på så väl personer som hielp. Annor assistence vele och gärna göra, att de skole spörja deres trohet.

R. Cantzleren hadhe fuller ordsak att insistera om myckyt mehra, men på det vij icke till efventyrs må förderfva hele vercket, vele dragat så vidt vij kunna. Blifve I vidh det, som sidst hafver varit, så gifve vij oss därmedh tillfreds, på det I icke måtte taga någon afsaknat på handel. Allenast boskapsskatten, som bönderne göra en penning, att I det och göra. Om de göra det de i de 3 åhren för 3:djedelen däraf hafve giordt.[1]

De syntes därmedh vara tillfreds.

Uplas R. Cantzleren Sigrots bref angående 1. att Ståthollare vidh bergsslagen måtte tagas liebhabers dessein (?).

Uplas en recommendation för Krisbach om säthe på Riddarhuset.

R. Cantzleren sadhe den böra hafva säthe, där han icke försitter, när hans bref är gifvit.

R. Drotzen mente den som före kommer.

Viben begärer hoos H. K. M:tt audience på sin Herres vägna.

Befalltes Secreteraren Tungel gå till honom och näst curialierna bidia honom, att han på 2 dagar patienterar.

Skulle igenom Her Thure Bielke tillfrågas Marskalken, att han severe straffar dem, som i H. M:tts hof hafva kummit pertinencier åstadh.

[1] I marginalen är antecknadt: att vidh förmedlingen på contributionen skal blifva som i Nyköping.

Den 22 Januarij kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzen, R. Cantzleren, R. Ammiralen, R. Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baneer, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Wrangel, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Lars Kagg, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse.

R. Cantzleren frågade, om Hen:es M:tt skulle komma på salen, det han för sin person icke fann nödigt.

Resol. — —

R. Cantzleren uplas 2 (ɔ: 3) punchter, som Ridderskapet i Regeringens nampn skulle föreställas:

I. Om Riddarhus byggiande sampt continuationen af hielpen till des bygnat.

II. Om store kostnader för, i och efter bröllop, 2. excessen af morgongåfvor, 3. sönderslitande af godzen.

Gör Regeringen uthan Ridderskapets præjudice någre förslagh, som excessen remediera skole:

1. Afstelles trolofningspanquet.

2 Att bastuguaftons panquet och möqväll afstelles.

3. Att bröllopet i städerne holles 2 dagar.

4. Att på landet skole de på tredje dagen skiljas från hvarandra.

5. Att alle brudegåfvor stelles in föruthom af fadher, modher och syskon, svägerfadher och svärmoder, och det som gifs kocken och tiänare, som hafva omak.

6. Att vidh barnsdoop inthet banquet anstelles.

7. Om mårgongåfvorna att det anthen sätties efter lagh och dette myntets beskaffenheet, eller att någre godz gifves i mårgongåfvor varande ens lifstidh, sedhan gånge till hans närmeste arfvingar igen.

8. Att de godz under fredsmijhl, som kunna liggia under en sätegårdh, icke distraheras, uthan uthlösa medherfvande medh andre sätegårdar eller spridegodz; löser medh pening efter Crohnones värdering.[1]

R. Drotzen insererade om hus, som på gårdarne bygde äre, huru medh dem erfvande emillan hollas skall, menandes att om en skulle dem medh lösören och jordh löhsa, att ens egendom icke skulle kunna förslå de medherfvande att uthlösa.

---

[1] I marginalen är antecknadt: Påmintes om begrafningarnes moderation.

9. Att hvadh i varande lifstidh om sätegårdarne af föräldrarne förordnas barnen, eller dem för deres dödh updrages, att sedan därmedh efter deres förordning holles.

Discourerades sedan bättre vara, att två brödher boo i ett hus och niutha begge tillydande gods i hopa sampt dele sigh räntan emillan, än att distrahera gården. Confirmerades exemplo af Italien, där en heel familie ofta eger ett hus och det holles af dem samptlige vidh macht; sedan och af Baronerne på Limburg, där all slechten bodde i ett hus, och somblige af dem ginge till krigs. Så i Liflandh, där 2 Grefvar besittia ett hus; den ehne drager till krigs. Så att man mente bättre, att brodherbarnen erfde än döttrarne, att mainteneras hoos familien.

R. Skattmestaren frågade, huru då kullarne emillan äldre brodheren eller yngre hollas skulle.

Responsio: Skulle åsemjas eller lottkastas.

III. Om jachter och skiutherij, hvadh rådh och medel Adelen veet, att Crohnan inthet blifver præjudicerat. Föreslås medel: att Crohnones parquer [bevaras och förbehållas H. K. M:t och Cronan];[1] 2. att Adelen skiuther på sine herligheter och där de hafva parther uthi och almenninger, och inthet Crohnones egor; 3. att de uthom frälsse äre och icke hafva särdeles privilegium, icke måtte skiutha; 4. att medh skyttar holles ordning, och tages gott och trogitt folck därtill.

R. Drotzen frågade, om en allenest hafver ett torp i en skogh, och en annan eger mäste delen af skogen, om han skall ega skiutha öfver hele skogen.

R. Cantzleren sadhe, att om man kommer till limitation, så blifva de oändelige.

Ginge altså up på Rixsalen att förnimma Stendernes svar.

När the då kumme tillbaker uthur Rixsalen i Cantzlijt, desidererade Rix-Cantzlerens Excellence, att Adelen uthi sitt skrif[t]lige svar inthet förmälte om krigsstondet.

Discourrerade alltså gott vara, att the them inthet uthlethe uthur deres societet:

1. För det de och vore ett stondh, 1. det som af herredagspatenterne vore att see, i det de särdeles förmälas; 2. vårth rike hafver och det, som ingen annorstädes är, jemväl och ex necessitate temporum giordt them till ett stondh; 3. de och uthi titulerandet sättias näst efter Cleresijt.

---

[1] Jfr propositionen till adeln den 4 Febr. 1642, tryckt i Sveriges ridderskaps och adels riksdagsprotokoll, III, sid. 265 o. f.

2. Hafver det stondet och i förre Rixdagar under Riddarestondet blifvit insluthit.

3. Som och Rix-Drotzens mening var, vore den societeten af det stondet ett firmamentum för det adeliga.

Och fans derföre gott, att de 1. skulle i Adelens svar blifva förmälte; 2. föllja den andre hopen af Adelen fram för Hennes M:tt; 3. hafva en kammar för sigh på Riddarhuset; 4. att de, som af adel vore och krigsofficianter, insererades det stondet och jemförde medh det sine vota, undantagandes allenast dem, som kunde vara capita familiarum, de som serdeles måtte holla sigh till Adelen och Ridderskapet.

Beslöts att Rix-Drotzen och Her Pedher Sparre skulle stiga up till H. M:tt att lätha Hennes M:tt föreläsas Ständernes svar på propositionen.

Den 24 Januarij adfuere in Senatu Rix-Drotzen, R. Cantzleren, R. Ammiralen, R. Skattmestaren, Johan Skytte, Her Pedher Baner. Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Axel Baner, Her Lars Sparre, Her Erick Rynning, Her Knuth Posse.

Discourrerades om Militarsstondets platz i Riddarhuset, och att de adelsmen, som hadhe ett officium, skulle vara ihopa medh officerarne ratione officii, såsom en efter regeringsformen borde föllja och ratione nobilitatis sättia en annan i sitt ställe på Riddarhuset, där en icke sielf vore caput familiæ.

Befalltes Kaggen, att han skulle see till, huru monga knechter gårdetalet skulle kunna komma tillväga, och befalltes att caute dermedh umgås, efter det är ett stort secretum.

Her Axel Baner sadhe sigh hafva efter Regeringens befallning förmanat hoffolcket till stillhet och ifrån de nattperlementen, men befinner, att minste delen af hoffolcket skeer.

Mente om man conjungerade 50 drabanter till stadsvachten, att den kunne vara deste mehr bastant.

Flemmingen mente svårest vara, att om någre excesser begås, så skall den ene skylla på den andre, och alltså dem emillan någon oenigheet upväxa.

R. Cantzleren mente, att man skulle lätha uprätta på Järntorget en galge och lätha uthgå ett starkt mandat, emädan det

då är sent att cavera, när 3 eller 4 äre ihiälslagne. Motte mainteneras publicæ personæ, som vacht är.

Her Pedher Baners Ex:ce och Her Lars Sparre blefve upsände till uthskottet af Stenderne i hofrättssalen att communicera dem brefven emillan de Kejserske och oss sampt det Portugalliske förbundet. Och skulle väl förklaras den reciproc religionsfriheet, som däruthi förmäles.

Resolverades om Danske Residenten, att han skulle hoos H. M:tt bekomma audienz 26 Jan. för middagen.

R. Cantzleren mente, att skynda Herredagen, skulle vara gott, att Her Pedher Baner, Her Claes Flemming eller Her Pedher Sparre skulle uptaga Stendernes anbringan och, efter myckyt däruthi består, handtera Stenderne.

Till Bönderne mentes skulle förordnas Her Åke Axelsson, Her Matthias Soop, Her Knuth Posse.

Discourrerades att H. M:tt skulle repræsenteras, att hon vore aditu och affatu facilis, emädan den inthet kunne vara Rex här i Svergie, som de dygderne inthet viste; måtte vara benägen att gifva hvarjom och enom handen efter hennes fadhers och fadherfadhers exempel.

R. Cantzleren frågadhe, hvadh remedium skulle finnas i skiutzningen: 1. Mente att medh skiutzningen skulle Adelen och skee mehn och inthet privilegium vara; 2. att landet skeer och skada medh; 3. så länge vij lefva, skole Ländsmännen fuller något respectera oss, män sedan vij äre ifrån, skole de kunna göra de våre meen och kanskee dubbelt göra.

R. Cantzleren mente och, att krigsofficerarne skole och vara därunder begripne.

R. Cantzleren uplas ännu en puncht, som angick värderingen på säterijshusen, nembligen att ehuru väl de äre bygde, att de inthet högre skattas än en godh sätegårdh af trä bygdt.

2. Angående möheqvellar och inridande hafver R. Cantzlerens Ex:ce medh en puncht afvärdt, sampt gåfvorne åth brudhen modereras.

Her Matthias Soop mente, att om det insättes, att de gåfvorne inthet måtte gifvas publice.

3. Om begrafningsomkostnaden, huru den skulle i stadhen, nembligen 1 afton, å landet på tredje dagen skee skulle. Sedan biudas allenast de af slechten.

R. Drotzen mente, att man heller ingen måltijdh måtte holla, än restringeras till få; det förre syntes vara honestius.

Discourrerades sedan om begrafningsstellen i kyrkiorne, att det vore public rum, där ingen särdeles hafver att seija uthi.

R. Drotzen föredrog maneret att begrafva uthom städerne i Tyslandh.

Discourre[rades] om skiutsfärder.

R. Cantzleren mente, att på crohne och skatte skulle läggias till skiutzfärdspeningar 2 daler kopparpeningar och på frelsse 1 daler.

Underskrefves någre bref till Her Bengt Oxenstierna, Riga stadh, Narfven, Landtrådhet i Liflandh, Her Philip Scheding.

Sändes en Cantzlist till Landtmarskalken, att han medh Landshöfdingerne sampt 2 af hvar classe efter middagen upkomma skulle.

Sändes och en Cantzlist till Pedher Vibe, och bevilljades honom audienz hoos H. K. M:tt den 26 för middagen.

Her Pedher Baner kom tillbaka och sadhe Stenderne betacka för communicationen: 1. önska lycka till fredscommissariernes upsath, 2. tacka för den åhoga Herrarne hafva om deres välfärdh, så väl det som lender till säkerheet som upväxt i handel och vandel, såsom uthaf fœdere medh Lusitano är att see.

Uplas R. Cantzleren ett bref ifrån Her Jöns Kurck, hvaruthi han andrager, att en borgares godz i Åbo hafver blifvit arresterat i Hollandh.

R. Cantzleren mente, att sedan de äre väl om sakerne informerade, att däruthi icke skeer någon exorbitanz.

Resolverades att ett bref skulle skrifvas till Mårthen Augustinsson, det han det skippets godz, som strandat hadhe vidh Västervijk, skulle låtha vara tullfritt, dock noga annoteras.

[**Den 24 Januarij**] efter middagen kumme tillstädes R. Drotzen, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Axel Baneer, Her Pedher Baner, Her Erick Rynning, Her Lars Sparre.

Kom bref ifrån Her Carl Mörner angående skiutzningens afställande sampt de medel han därtill föreslogh.

R. Drotzen mente, om vij hulle ett compagnie att förhindra i Ingermanlandh öfverlöpandet till Ryssen, som och han väl veet taga i acht.

[Inkommo Adelns deputerade].[1]

[1] Jfr förmiddagsprotokollet. I Adelns protokoll s. d. heter det: »Imedlertijdh kom en Cantzelist ifrån Regeringen och sade, att den Högl. Konungzlige Regeringen begärede, att

R. [Cantzleren]: Vij propon[erade] för någre dagar sedan någre punchter och hafva fuller hullit före, att riket och Ständerne skulle hafva varit betenkte på, huru de felen skulle hafva remediera[t]s. Tviflar inthet, I skulle ju af propos[itionen] väl mercha, hvadh skäl oss hafva drifvit till deres betenckiande. Vij hafve fuller stundom därom något förmält, men liqväl låthit anståå. Nu äre vij fuller tillfreds att inthet göra edher omak; somblige förstå det inthet, män när I see till, så drifver oss högsta riksens nödh till. Och såsom vij nu hafva begärt, att någre in particu[lari] och särdeles Landshöfdingarne [skulle komma hit, så förmoda vi], att de väl kunne förståå, hvadh ordsaak vij hafva därtill. Om tiggerij, humbleläggjande kan väl likväl en ordning skee af Regeringen, män när det skeer medh monges rådh, är det det bästa. Efter som Stenderne komma tillhopa sompt att [anföra] privat klagemål, sompt publice, I åhre och sielfve dertill interesserade; män så äre besvärlige punchter, först om gäst- och skiutzning, såsom I väl vethe, så väl [för skatte och crono] som för frelsse. De som uthan någon passion [med] saken omgå, skole seija, att det är sandt; men en som handterar sine kyklingar. Och såsom I vete om skogshyggie, huru myckyt det skadar bergvärcken, och Her Johan Berndt sampt andre af Cammaren, de veta, om vij hafva skäl. Det hafver väl varit något därom statuerat, höflat af de gröfveste spånorne, men hafver föga förslagit. Om jachten den som har skogh heller inthet. En fremmande hafver lijka privilegium som jagh. Hvarken skeer Crohnan rätt, eller få vij niutha våre härligheter. Om vij nu icke lagat, måtte vij af præjudizen, [som] skeer Crohnan, een annan gong måtte [göra] ex necessitate det vij nu kunna fatta. Hvarföre vele vij hafva medh edher öfverlagt, som förstondh hafva, på det I icke myckyt må deliberera medh hvarandra, förän I vete, hvarth vår intention går.

E. G[yllenstierna]: Vij tacka nu som tillförende för den store åhoga. Det som är communicerat på Herredagen, hafve de väl uptaget, män för tidsens kortheets skull icke kunnat det göra, uthan begärte Regeringens rådh, meddelande [det], som dem kunde vara tilldrägeligit.

R. Cantzleren: Vij kunna fuller tenckia, att I för [eder] upkomst i dag, sedan som äfven i lögerdags, icke hafva kunnat ef-

---

Landtm[arskalken] med alla Landshöfd[ingarne]så och en aff hvarprovintie eller landzhöfdingedömme af Adell skole komma effter middagen till Regeringen». — Protokollet öfver konferensen med adelns deputerade är affattadt i en mycket fragmentarisk form, hvilket särskildt gäller om rikskanslerens anföranden.

ter edher villja öfverlagt. Vij hafve icke tenckt att fordra någon särdeles resolution, uthan att efter det är vårt interesse och [vi] som adelsmen kumme till edher eller I till oss .....[1] Vij hafve väl tillförende gådt hafvande därmedh, och i Nyköping.[2] Vij vete och, att almogen drifver hårdt derpå. Att slå detta uth är att concitera passioner (?). Och efter I, godhe Herrar, näst H. K. M. och riket hafve I och bönderne det störste interesse, att vij måste så leggia öfver, att vij finna ett expedient där än uthi. Derföre är hoos edher att öfverleggia, om det skall skee eller inthet, eller I kunne finna något annat; begära någorlunda deres consideration.

E. G[yllenstierna] tackar för den godhe information, 2. begärer dilay, att de få medh hvarannan öfverleggia det, som är dugeligit och fäderneslandet nyttigt.

R. Cantzleren sadhe: Vij vele icke begära resolution, men fråga, om I än hafva funnit något expedient eller hvar till de inclinera.

E. G[yllenstierna]: Vij äre än icke ens; skiutha oss till E. Ex:s rådh och betenkiande.

R. Cantzleren sadhe, att det måtte vara, att vij det remediera. Anthen måtte vij skiutha öfver hufvudet eller laga så, att skiutzningen afskaffas, efter Crohnones bönder nu mindras. Om det hade varit om ordning att göra, hadhe vij väl kunnat göra uthi Rixdagh; den saken är sådan, är kommen i den kahnt (?), att där är ingen uthväg. Gå I åth Norköping, Arboga, och ingen provincie kommer i consideration mehra än Norlandh, Dalarne, Öster-, Västerbottnen. Män medh dem kunde man väl komma till rätta; men desföruthan är det landet en oboteligh skada, för fodhra (?) hästar att bruka landet. Vore på en orth i landet, vore att göra, men är hädan åth Götheborg etc. Drage I öfver åth Finlandh, så är samma [sak]. Jagh beropar migh däruppå, efter mine medhbrödher ville (ɔ: vete?) hvadh oss trycker. Dömer I, om det är rätt. Doch troor, att det är sandt. Och jagh kan väl gissa hvadh rådh vi skole få af almogen.

E. G[yllenstierna] begärte Regeringen vele uptenka medel, om det kan skee medh pening[ar], sedan och Landshöfdingarne äre här, som veta landets tillstondh.

R. Cantzleren: Vij kalla eder icke att fordra resolution. När I vända ögonen på fäderneslandet, så vele I niutha edre privile-

[1] En del af rikskanslerens anförande måste uteslutas (jfr noten sid. 83). Det handlar hufvudsakligen om skjutsfärdsfrågan.

[2] Om skjutsfärdsfrågans behandling vid riksdagen i Nyköping 1640: se del. VIII, sid. 9—12.

gier. Officerarne, som hafva skråmor, vele och vara frij och icke gärna löpa i skiutzfärdh. Almogen skulle gärna see, att I lupe i skiutzfärdh, om I och sielfve lupe. Hvar söker inthet annat på sin sidha, än att så må vara. Men när vij öfverläggia, så see vij, att det inthet annat kan vara — som Frankrike — att vi måtte finna ett uthslagh. Om migh till att göra, jagh skulle hellre gifva pening än att blifva tryckt och underkastat skiutzning.

R. Dråtzen frågade, hvadh de mente i Calmar lähn.

Falckenbergh svarade, att de äre väl considererande den olägenheet, som af skiutzning följer, och tyckia, efter de icke kunna slippa alle skiutzningar, att de göra en andeel peningar.

R. Drotzen sadhe, att det vore bättre, att de föresloge medel, än att Crohnan skulle framdeles något emot deres villje göra.

R. Cantzleren sadhe om skiutzning i Bothkyrke — —

Falcken[berg] — —

R. Cantzleren sadhe, att han fuller tycker bättre, om det gofves peningar, och de något försloge, undantagandes allenast Drotningens färdh och togh. Skulle då anordnas att..... skulle Ståthollaren förordna så myckyt peningar, som kan förslå; förslår inthet, men kunne vara efter ingen årdning har varit, men vore ordning, så skulle man kunna gå der efter. Vij vete väl besvären, såsom i sal. Konung Carls tidh föreslogs väl det samma, men kunde inthet länge hollas.

R. Cantzleren frågade, hur myckyt gafs i sal. Konung Carls tidh.

Her Flemming svarade: 6 mark h[vitt] mynt.

R. Cantzleren sadhe, att myntet är nu icke så hårdt estimerat ob luxum. Sedan skulle gestgifvaren sättias i ordning samt posterytt[are].

R. Cantzleren sadhe, om skatte och crohno ville gifva 2 daler, skulle vara till ett prob till närmste Herredagen; däraf skulle Ståthollaren förordningh skee; så skulle och miletalen rättas.

Uplas att persvadera därtill Her Lands[höfding] Mörners bref angående skiutzandes olägenheet.

Om det vore allenast ordinarie skiutzfärder, män där äre så monge missbruk. Vij måtte [hålla oss] till Landshöfdingen, och han kan det inthet förekomma. Den som gör oordningh, ärne vij föra här ifrån bordt medh pass, de som gifne äre medh moderation, men elljest inthet. 2. Den störste skiutzfärden är i landshöfdingsdömen.

Landtprofosserne skulle vara frij.

Falckenbergh sadhe, att skytterne under Crohnans prætext myckyt reesa.

R. Cantzleren: Det måtte inthet bestås.

R. Cantzleren mente, att försökias skulle; kunde hända, att det fölle så besvärlight för peningarnes ringheets skull, att vij måtte gripa till det förre.

E. G[yllenstierna] sadhe dem vela det förslaget taga till betenckiande.

R. Cantzleren: Man kan nu tenckia, att somblige gärna föllja den vahnan de tillförende hafva haft. Män såsom monge saker förbättra sigh, så kan och här uthi finnas ett expedient, oansedt det icke var så ordnat, när riddar[hus]ordningen giordes. Sadhe allt vidare, att de godzen, som liggia åth Vesterås, är allt frälse. Ens egen hest är svårth att hafva. Och en moste liqväl så laga, att en kommer fram.

E. [Gyllenstierna] sadhe: De som boo vidh vägarne, skulle det göra gärna, men de aflägne inthet.

R. Cantzleren sadhe derföre hafva varit besvär af, när de vore i Västergöthlandh. Mäste oordning kumme af Ståthollaren och des underhafvande; de andre, [e]huru de äre aflägne, participera liqväl däruthi. Men godhe Herrar, I måtte icke låtha turbera edher, att en karl eller några sittie under prætext af 4 eller 6 gårdar, som de drifva, uthan låtha heller gå på roten. Om I vele achta edre privilegier, uppå hvilke jagh och arbetat hafver; män considereren medh skäl 1. Crohnones välfärdh, 2. edre medhständers välstond, 3. edre privilegier.

E. G[yllenstierna]: Han bedher Regeringen vill troo, att Adelen alldrigh undandrager sigh, och hvad som kan vara consilievijs sagt, att det icke annorlunda än medh nådher [blifver] uptagit. Och såsom deres privilegier medhgifva, och alltidh hullit och (?) än vidare dem anse.

R. Cantzleren: Om vij hadhe tenckt läggia edher något på, hade vij inthet behöfdt edher att communicera, uthan att I rådha och deliberera expedienten däruthi. Att göra någon breck på privilegierne, är att præjudicera sig sielf. Om I såthe i vårt ställe, skulle I icke så svara uthan medh skiäl. Ty lika som I äre hit komne, måtte I mena I äre icke allenast köpare att gravera uthan vårdha (?). När en borgare är Rådhman, men nu äre I som Rix-Rådh och Ständer. Det moste I considerera, att I ären som en rikets pelare och stöd. I måtte bistå H. K. M:tt medh re och consilio; görs annat än en confusio och anarchia.[1]

[1] I kanten står: Bönderne äre därom icke myckyt eense, efter de det inthet förstå.

E. G[yllenstierna] sadhe: Vele taga i betenkande.

R. Drotzen svarade allenast, dätt var än rättare att informera dem, och blifva informerade af dem igen.

R. Cantzleren frågade Rosenhane, huru hans bönder vore.

Resp[onderade]: besvärligit och att de mechta klagade, och vore omöijeligit att så kunde ståå.

R. Cantzleren sadhe det väl vara till göra medh dem som svågrar, brödher och venner, men värst vore medh almogen. På det att vij då måtte hafva oss samsatt att persvadera dem bättre; kunne, om det icke remedieras, hafva att befahra uplopp af bönderne.

R. C[antzleren] sadhe och åthskillige fremmande hafva fått pass och causas därtill.

R. Drotzen mente myckyt vore, att de undslippa Ländsmännens commendo.

R. Cantzleren: Vij lähre hafva medh almogen att göra. Om I taga det i betenkiande och see hvadh annat expedient kan vara. Anten måtte I göra ett af de 2, eller finna det 3:dje; elljest är att befahra revolter. Sadhe och, att bevilljen I det öfver hufvudet, så bringa vij fuller bönderne därtill, efter de alltidh skiutha sigh på dem. Finne I det om peningarne gott, så persvadera och almogen därtill.

Rosenhanen sadhe att inducera almogen därtill efter almogen är under sigh different att inducera dem dertill, att de som longt borth lågo, gofve mindre än de andre; sadhe och en bonde i Qvillinge — —

R. Cantzleren sadhe det vara svårast att judicera, hvilke som låge vidh almänna vägar.

R. Drotzen mente, om Adelen och de, som vidh strockvägarne vore, [gåfve penningar], skulle fuller de öfrige lempa sigh därefter.

R. Cantzleren: Ordsaken att vij drifva häruppå är, att vij vele byggia före tribulant... män 2. att vij icke få oredor medh Konungen. På det att Konungen må hafva sitt högsta och I edher rätt, vore gott.

E. G[yllenstierna] frågade, om pening skulle gifvas för skiutzning, om differenz skulle vara emillan half och fiärdedels hemman.

R. Cantzleren mente billigt vara, att [det] proportionaliter ginge. Badh och, att de ville på det sättet handla medh de andre, att om de vore dissentient, att I trädde af classerne af (ɔ: och) concicperade skälen och disputerade sedan medh opiniastreté. Badh och, att Landshöfdingerne ville tillijka medh Presterskapet persvadera almogen.

E. G[yllenstierna] sadhe monge stödja på lagh och mente måtte väl uthtydas; män han måtte stundom skiärpas. Och såsom de förre tiderne hafva gifvit våre förfäder ordsak att göran, så hafve vij och af desse tiderne tillfälle att skiärpan.

Her Pedher Baner mente bönderne skulle lätteligen finna det gott, efter minste delen nu är krohne och skatte; om allenast Adelen vill göra det uthaf ett gott hiärta och icke simulate.

Her Matthias Soop mente Ländsmän och Fiärdingsmän inthet gärna undergå det, emädan deres kall då blifva afskaffade.

Discourrerades sedan, om frälsebonden skulle vara ett stondh; efter han inthet kunde bevillja uthan sin husbondes villja. Affirmatur prius.

Her Axel Baner erinnrade, om de bevilljade att gifva peningar, huru då man skulle komma forth.

Mente att hvar och en skulle låtha komma en forth för peningar.

R. Cantzleren mente först disponeras om Landshöfdingar och des underhafvande att tillordnas; 2. de skola nu reesa mindre starck; 3. att gästgifvare sättias, det bättre nu skee kan, än när frij skiutzfärdh är. I förstonde måtte man så honom göra, att han holler så monga hestar; uthan han aftalar sielf medh andre. Män att när han får görat medh en godh villje, att han icke blir tvungen. 4. Att vidh krogarne lades fleckiar som städer (?).

Her Claes Flemming mente, att gestgifvarne skulle hafva hestarne ihopa.

Afgick een recommendation för Charles till Götheborgh om borgerskap här i Stockholm.

Den 26 Januarij kumme tillstädes in Senatu R. Drotzen, R. Cantzleren, R. Ammiralen, R. Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre.

Sändes up att uptaga böndernes klagemåhl Her Åke Axelsson, Her Matthias Soop, Her Knuth Posse, och befalltes icke så myckyt att resolvera som att uptaga sakerne sampt att disponera dem till det medlet, som är om skiutzningens afställande.

Discourrerades sedan om bäste medel till skiutzfärdens afskaffande.

R. Ammiralen frågade — —

R. Cantzleren mente, man skulle föreslå dem allenast på 2 åhr, att där de det då icke funne gott, att det då afställtes.

Sadhe och därhos att vara 3 considerationer: först Hennes Kon:ge M:tts egne resor, 2. och togh, det som väl limiteras måtte, 3. profossfriheet, den och skulle limiteras.

Her Johan Skytte mente bäst vara, att profossen gofves resepeningar.

Infordrades Salomon och frågades, huru bönderne hafva sigh resolverat.

Svarade att i Norlandh, Västergöthlandh och Smålandh vele [de] gifva peningar för skiutzning; de i Uplandh och Östergöthlandh ville anthen skiutza eller holla hollhestar.

Salomon mente, att om någre af Adelen skulle sökia att disponera almogen.

R. Cantzleren frågade, huru det var resolveradt om skogshyggie.

Svarade att de excipierade rödiandet uthi engiar, skiutandes skull på finnar.

3. Om eek och böök, att de därtill icke äre brotzlige; 2. begära att rödia eek och bök uthur åker och eng.

4. Om humblen vele de göra sijn flijt, som det är och till deres bästa.

5. Om tiggerijt hafva de och bevilljat, att hvar sochn holler sine fattige; allenast när någre medh hessligh siukdom [äro] behäftadh, blefve elljest försorgde.[1]

6. Om kornhusen såge de gärna, men hafva sielf inge medel, uthan mente, att Adelen och Borgerskapet skulle skiutha det till och göra deres proufith.

Befalltes att Landshöfdingarne tillijka medh 2 bönder af hvart ståthollaredöme efter middagen upkomma skulle.

Discourrerades att om skiutzandet skall afskaffas och hvar och en vara förtenckt på hestar, att hestemarknader anstelles, efter det vore fundament af den cultur att de afginge.

Gick sedan den Kon:ge Regeringen up att assistera Hennes Kon:ge M:tt vidh audiencen, som Pedher Wibe bevilljades.

---

[1] I marginalen står: »Nota. Her Claes Flemming om ett öfvervoldh på landsvegen».

[**Den 26 Januarij**] efter middagen kumme tillstädes R. Drotzen, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Axel (Peder?) Baneer, Her Erick Rynning, Her Axel Baneer, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre, Her Lars Kagg.

Uplas vachtens supplication, begärandes att medh dem måtte gås medh en ordinarie rättegångsprocess emot dem, som dem insolenter anfalla och för öfvervåld beskylla.

Her Claes Flemming mente, om den saken skulle skiuthas till Hoffrätten, och där sees, hvem som är brotzligh, kehrande eller svarande.

R. Cantzleren mente, att någre män skulle commissionsvijs uptaga de sakerne, decidera och hårdeligen exseqvera. Det och gott fans.

Her Axel Baneer besvärar sigh öfver Hoffjunkernes nachlessigheet att upvarta.

[Inkommo Landshöfdingarne].[1]

R. Cantzleren frågade, om de hade talt medh allmogen om de punchter, som vij eder föredroge. Den förste är fuller besvärligest, däröfver man ville gärna veta så väl Ridderskapets som almogens sentiment och hvart till det inclinerer, och hvar efter vij skole rätta våre consilier.

Her Jöran Gyllenstierna sadhe, att så väl Adelen som almogen inclinera till peninger, allenast veta inthet om modo.

Johan Berendts sadhe det samma. Och viste han af sine, att de uthan exceptione det ville göra på de 2 occasioner: Hennes M:ts och Regeringens public resor sampt togh; tviflade om Norrlanden och Dalarne.

En Stothollare af Norlandh sadhe, att de äre väl därmedh tillfreds, allenast det skeer i proportion efter hemmanen.

Skäring Rosenhane sadhe sine väl vara benägne därtill, män somblige vela blifva vidh förre manér och befruchta, att när de hafva gifvit peningar, det de sedan liqväl moste skiutza.

Den af Närikie sadhe, att hans vore där till benägne.

R. Cantzleren: Om vij viste annat medel, skulle vij gärna gripa till; 2. är det och icke så ovant, efter i sal. Konung Carls tijdh det och begyntes; 3. kunna [vi], om det icke kan taga lagh, gripa till det förre.

---

[1] Se föreg. sida. Enligt adelns protokoll den 26 Jan. 1642 uppkallades jämte landshöfdingarne äfven »några af Adell af hvar provintie».

Frågade än vidare, hvadh de slå uppå.

Johan Bärndts sadhe: 2 daler hvitt mynt eller 1¼ öre hvitt mynt af hvar veka.

R. Cantzleren svarade därtill, att de måste på en tidh vara inhemptade.

R. Cantzleren frågade, hvadh de i Västergöthland mene.

Johan Berendts sadhe, att när hvar Ståthållare hanterar sine bönder särdeles, det de då äre raisonnablare, än när de komma alle ihopa.

R. Cantzleren frågade Ståthollaren, om vij skulle vara förente medh allmogen, hvadh I mente, att de skulle gifva.

Johan Berendts mente 2 daler hvit mynt.

Her Claes Flemming mente, att man skulle göra så rumt förslagh, att man kunne därmedh komma uth; elljest skulle man åther brytha den ordningen igen.

R. Cantzleren frågade General-Majoren, huru medh munstring plägar hollas, om de och skiutza eller gästa.

Resp[onderade]: Joo, de äre frij, så och folcket som går till arbetes; sadhe och 3 eller 4 öre läggias på hvart hemman, däraf Uthskrifnings-Commissarierne sigh uppeholla.

R. Cantzleren mente, att Commissarierne skulle elljest få en förordning; mente och, att om de gofve 2 öre h[vitt] mynt om vekan, så skall det stiga till 3 daler, och två däraf skulle vara till ståthollaredömen och den 3:dje till Munstrings-Commissarier.

Om det inthet går af, så må det [vara] i begges potestet att resignerat.

Erick Rynning mente, om de viste, att de inthet skulle contribuera Commissarierne, så skulle de lätteligare bevillja det andre.

R. Cantzleren mente, om desse casus allenast excipierades, när Drottningen reeser, och till hestar när Regeringen reser, efter de äntå sielfve måste betala mathen, sampt när de draga fahnetals.

Falckenbergh sadhe, att Ölenningarne ville blifva vidh det förre.

R. Cantzleren frågade, huru medh båtzmännernes togh skulle hollas.

Infordrades bönderne.

[R. Cantzleren:] I gode dannemän, edher drage fuller till minnes, att för någre dagar sedan blefve eder å H. K. M:t[s] vägnar [några] punchter föregifne. Så var fuller den svåraste, huru I skulle blifva skiutzningen frij. Så är fuller vitterligit, att när Regeringen och Rådhet reser, så är alltidh därom klagemåhl. Och är icke i det åhret uthan de förgongne. Och vi vete det af våre egne bön-

d[ers] skada. Och på det att en icke måge blifva ryckt i sitt hus, samp[t] deres fodher och math förödt; nu hafve vij tenckt att föreställa det eder och höra edert betenckiande. Jagh veet väl af dee klagemåhl; vore det ett besvär, vore en ting, men nu äre så monge; och är oss att achta, att bådhe I inthet blifve besvärade och Crohnan liqväl hulpen. Att I vele öfverleggia hvadh medel der uthi kan finnas. Vij hafve fuller hördt edher vara af åthskillig mening; vele liqväl först hafva edhert betenkiande.

Bondhen sadhe: Nådige Regering, vij klage där inthet uppå, efter som nu är att de drage till gestgifvaren.

R. [Cantzleren]: Jagh önskade, att alle i landet mente det I mehnen, så hadhe vij nått vår villje, och tacka eder, att I så väl mene därom. Vij gifve pass medh stort betenckiande och mästedeles åth gräntzerne. Men vore det de allenast. När vij tillsee, huru myckyt skiutzfärdh går af Hofrätt, Krigsrätt, Admiralitetet, Regeringen, Cammaren, Drottningens hof, det och måste genom pass skee; detta allt går igenom våre hender, så knapt det kan. Män I måtte hafva öfverheet i landet, Ståthollare, som I kunne klaga eder före. Eder är inthet möijeligt att löpa hith sielf; sedan måtte och något befallas göra å H. K. M:tts vägnar, som och fordrar uthlagor. Sedan äre och Fougdar, som behöfvas att upfordra rätten, den han omant icke uthlägger. Jagh veet af mine, att om de icke blifva mante, [göra de intet]. Så äre monge skiutzfärder, och han stundom drager efter en mark och förtiänte (?) myckyt mehra; sedan om Profossen, som är till en säkerheet, ty är inthet straff, så är ingen åhoga. Men dess föruthom är uthskrifning, munstring, och därunder löper, att mongen tager, som inthet är berättigat till, och det stiger högre än alle hans uthlagor. Han sedan om våhren, när han skall taga hesten till plogen, så årkar han inthet. Om I äre i den meningen som eder talman, så behöfva vij ingen endring. Män går till alle orther, där man reser, om I icke finne der klagemåhl. Vij see fuller, om det så continueras, så kunne I inthet blifva bestondande. Ofta måste och en Ståthollare rida och icke vara nagelfast. Nu vele vij gärna för våre personer, att de vore det qvitt, efter vij see, att det är besvär, att I och kunde bruka edher åker och alltså sökie medel däruthi.

Bonden badh, att de måtte få blifva vidh det förre; somblige af oroligheet klaga; vij tacke eder för eder godha åhoga. Gudh bättre att somblige af vårt ståndh äre så granlagade, att ingen kan göra dem till lags.

Her Claes Flemming frågade, om någre vore af Enköping; mente dem väl [hafva] ordsak att vele vara lättade medh den bördan, efter när de läggia 1 tunna öl in, vele föra lass vedh, kommer skiutzningen.

R. Drotzen sadhe: Hvadh besvär skiutza är, vete I sielfve väl; och kunne I tenckia, att Regeringen vele läggia edher något högt på? Men att slåå sielf något billigt före, om I kunne väl slippa medh peningar. Deducerade sedan hvadh gästa kostade däremot. Måtte considerera, hvadh en häst och karl kostar att holla.

R Cantzleren: Achter edher hvadh I säijen; kan skee att de [äro] inthet eller väl til fredz, och vij vele väl snarth låthe öfvertala oss. Män när de komma och klaga efter Herredagen härom, så hafva de att beskylla edher, och vij att referera oss på edher. I seija moot edhert egit samveth. Mene I, att vij uthaf lust det göra, att vij slå på sådant och på en ringa peningesumma? Deducerade den store omkostnat. Exempel af bonden vidh en köping medh 180 skiutzfärder. Uthan peningar kan inthet skee. I kunne vara i eder gårdh frij. Kunde vij det göra uthan löften, så vore vij lycksalige, och I skulle älska och ähra oss därföre. Män nu kan det uthan des icke skee; och eljest kunna vij icke holla ordning. Vele väl tillsee den, som gör orätt.

R. Drotzen: Vij sittia och betenckia om fäderneslandets välfärdh och kalla eder till rådhs. Vij vete, att om I det försöke, skall det eder behaga, och försöker det allena.

R. Cantzleren sadhe, att man kan begynna krigh, så kan ingen fred ske uthan två. Man seer, att barn efter barn träta om en ring, och är icke så snarth giordh. Vij sittia här och lidha så stort besvär, att vij måste svettas därvedh; vij måste liqväl i kriget icke underlåtha åhogan på godhe ordningar. Repeterade så den ordning vidh bergslagen, att de inthet blifva tvingade uthan få göra profith af deres. Seer nu till Crohnan kan inthet uthfå. Om I och hafva pröfvat, skole [I] inthet ogillat. I kunne hafva misste på oss, att sedan I göre penningar, att I liqväl skole måtte skiutza. Togh så exempel af Bothkyrkia, att den var öde, och sedan är genom den ordning kommen sigh före. Om man skulle nu bidia dem blifva vidh gambla vahnan, hvadh gäller (?) de skulle det icke göra.

Somblige bönder hemstellte Regeringens rådh.

Her Claes Flemming repræsenterade Nylandsbonden speserne af skiutzning: 1. laga skada, 2. hest, 3. särdeles pojke, 4. fö-

dha och kläder. Skulle det vara illa betenckt, om I giorde det, som är skiälight, att den ene hulpe den andre, och jemkades så dem emillan? Sedan om jagh gifver min fougde om vårth tillbodh tillkänna, så vachten edher.

Bönderne undandroge sigh; sadhe sigh icke hafva en span sädh.

R. Cantzleren sadhe: Hvadh hafve I då att gifva gästen? Badh dem betenckia det, af hvadh ordsak de äre hitkompne.

Her Axel Baner: Slån det inthet uth, emädan frälsebönderne som och liggie under sätegårdar och hielpa edher, att det komme eder tijll godo.

De af Norland och Väsmanlandh sadhe, att de äre medh en billig pening väl tillfreds.

R. Cantzleren: När vij gå och besinna, huru det står till, så vete vij, att det är oordning, och veet fuller, fast I detta seije, så äre de andre därmedh icke tillfreds. Jagh veet det af egen förfahrenhet. Det hafver bevekt oss därtill. Den gode mannen af Norlanden talar beskedeligen. Där är ett slags folck, och de hafva ett besvär medh hollehestarne; folcket måste forth i landet. När I nu räkna efter, att I komma till hollestället: 1. huru hästen ridhes, 2. sedan tiden drages, 3. drengen påkostas. Sedan det I tala om, att när en reser i landet, fast man än betalar, så gör man liqväl giärdh ihopa, och det ehuru hon är icke så stoor, så är hon liqväl kostsam. Sedan när Commissarier draga igen, mene I, att det icke är pening?

Joo, joo.

Landshöfdingarne vete och väl. Nu vele vij göra förordning, att Ståthollare, Fougder, Commissarier skole en pening tilldelas, att gästningen skall vara en till proufit.

I töre mena, att vij läggia så myckyt på edher, men om I räkne 50 skiutsfärder, föruthan mathen, så skole I see hvadh de draga. Nu mene vij så, att efter I äre .... gestning, är så myckyt besvär af ridande, af Officerare, Fougd[ar], Landshöfding[ar], så hafve vij ment, att vij sätte i sådant lagh, att I gifve 2 öre om vekan. Och sedan vele vij taga de samme peningar och förordna i landsändarne Fougdar, Landshöfdingar etc. Så på det att det ene stondet hielper det andre, så vele vij spänna ihopa medh Adelen, att de och kunna hielpa till. Och vele inthet mehra fordra, än när H. K. M:t reser, och soldater fäniketals. Sedan vele vij göra en ordning så rätt, att all oårdning skall blifva af vägen. Om en enskijlt soldat kommer, så skall han få peningar; medh tomme hender kunne vij inthet göra.

Somblige begärte att taga i betenkiande.

R. Cantzleren sadhe deres mening icke var annorlunda; vij vele icke tvinga eder, män på det vij måge underrätta edher och [icke?] någon elaak tryckia edher något ondt i troon om oss. Män vij gå och göra det för oss sielfva, och våre bönder äre det så underkastade.

R. Drotzen sadhe, att proportionen skulle hollas på den uthgiften.

R. Cantzleren: Vij hafva därföre kallat Landshöfdingarne, att vij skolle seija dem, de göra sijn flith hoos edher. Om I någorlunda vele gripa oss under armarne, så vele vij see till att skaffa ifrån edher de besvären. Så kunne de tala medh edher. Så betenken nu edher och beden Gudh om gott rådh och fäderneslandet tilldrägeligit.

R. Cantzleren frågade än ytterligare, hvadh de tenckte om de andre punchter.

1. Humblen att han drager monge peningar ifrån oss medh det de fremmande honom sälja, där vij kunna hafva den fördelen, och hafva efven så godh som andre.

2. Om skogar mente vara gott för bergslagens skull och den macht där å henger: 1. för deres skull i Dalarne, 2. sedan för inkompsten, som man mästedelen föhrer krigh medh.

Nu yppar sigh dageligen [i] bergslagen, att man måtte allestädes consulera skogen; Värmelandh gör och gott. Om vij icke göra ordning i tidh, så blifver allt uthödt.

I tale fuller om, att der vij skulle gå efter lagen medh peningeböther; men det då var 1 öre, är nu en Rdr. Och skulle mongen gerna bötha där han finge hugga.

I Finlandh yppas skogen, och där det kommer bergvärck, så få de peningar och blifva af medh sigh.

Bönderne fråga, om de måtte kohla.

Mentes de som i bergslagen bo.

Smålandsbönderne frågade, om de skole kunna rödia ekarne uthur åkern.

R. Cantzleren mente, att om det där skee skulle, så uthöddes alle; eller där det ske skulle, att det skedde medh det inseende som vederbör.

Her Claes Flemming repræsen[terade] nyttan af planterande för posterne.

R. Cantzleren bedher, att I läggie öfver om 1. punchten. Om den andre vele vij göra ordning och den tee edher. Vij vele

gärna hielpa edher, men I måtte gifva oss medel därtill. Förmante sedan, att de vele icke see på particulare bonum, uthan generale och icke see efter hvadh 10, 20 eller kanskee 100 seija, efter iblandh så monge aldrig (?) kan vara sådan lijkheet.

R. Cantzleren frågade Landshöfdingarne af Finlandh, om de trösta läggia någon annan skatt på i stellet af den, som de nu hafva.

R[esponderade]: Mente man skulle låtha läggia [med] tiden fleckiar; eller om bergvärk där yppas.

Johan [Berendts?] begärde, att den hielpen, som af Regeringen tillsagt vore, måtte anteciperas.

R. Cantzleren mente, att den kunde tagas af Bärgamptet och det refunderas.

R. Skattmestaren sadhe sigh vele giöra där om förordning.

Uplas ett bref af Konungen i Danmark, daterat den 25 Decembris uthur Glückstadt, hvaruthi han begärer, att räntan af lifgedinget måtte H. M:t Enkiedrottningen tillstellas.

2. Ett bref af Cuhrfursten af Sachsen angående samma saak.

Resolverades att Commissarierne till slagsmåhls afdömande med vachten skulle vara en af hvar Hofrätt, 2. R. Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Pedher Sparre, Her Lars Kagg, Her Flemming, Her Axel Baner och Secreteraren.[1]

Den 27 Januarij sute efterskrefne Herrar på ransakningen emillan differenzen af[2] vachten och Hofjunkrar och andre af adel sampt deres dependenter: Her Carl Carlsson, Her Pedher Baner, Her Johan Skytte, Her Clas Flemming, Her Erick Rynning, Her Axel Baner, Her Knuth Posse, Her Pedher Sparre, Her Lars Kagg, Her Thure Sparre.

Uplas Her Pedher Baner stadsvachtens supplication.

Her Claes Flemming brachte ahn om de, som äre ifrån Norlanden af Bärgmästaren hith upskickade och äre här medh fengilsse i 3 månad[er] beheftat.

Kom att talas, om hans arfvingar skulle erfva, som på Rekarne hade besåfvit 2 sine styfdöttrar.

[1] Detta stycke är i originalet öfverkorsadt. — [2] Orden böra här troligen kastas om.

Her Johan Skytte proberade af ett exempel af högmåhlbalcken, att efter som i dråpmåhl är, den som är ordsaken till ens dödh, hans arf efter honom skall vara förbrutit, altså efter fadheren hafver varit ordsaken till deres dödh, ergo — —

2. Han hafver varit gift; därföre skall han bötha sine lösören.

Argumenterades sedan a majori; efter här bådhe hoor skedde och incestus, så skulle hans arfving[ar] hafva allt förvärkat.[1]

Den 27 [Januarij] efter middagen kumme tillstädes R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Pedher Baneer, Her Erick Rynning, Her Matthias Soop, Her Knuth Posse, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre, Her Lars Kagg.

Uplas bref medh posten.

1. Salvii, Grubbens, Axel Lillies, reciproc bref emillan Cuhrfursten och Her Johan Oxenstierna, Linnar Torstenson.

Discourrerades sedan om skiutzning.

R. Drotzen mente, om Ståthollaren skulle particulariter taga sine bönders mening.

R. Cantzleren mente bäst sättias för Ståthollaren en summa peningar än höö. Mente att det ene ståthollaredöme skulle passas emot hvart annat.

R. Cantzleren mente, att Ståthollaren skulle kunna holla sine hästar på ladugårdarne.

R. Cantzleren uplas ett förslagh på resepeningar för Ståthollaren:

Landshöfding	500.
Bokhollaren	25.
Provincialskrifvare	
4 Fougdar	150.
Skrifvare	100.
4 Fogdekarlar	80.
Landsprofoss	100.
Slottsposterne	50.
Poster	

Löper alle ståthollaredömen — —

[1] Härefter följer ett långt förhör angående det i protokollets öfverskrift och äfven förut (sid. 70, 76, 80) omtalade slagsmålet. Inkallade voro: borgmästaren Gavelius, grefve Gustaf Leijonhufvud, en person vid namn Hård, hofjunkarne Hammar-

Drottning[en]s hoff	53,000.
3 Hofrätter på	3,000.
Krigsrätten	2,000.
Skipsfolcket	
Cantzlijt	1,500.
Räkne-Cam[maren]	1,500.
Bergampt[et]	2,000.
Drottning[ens] stath	1,500.
Jägerij	2,000.

R. Skattmestaren mente, att medh födhan på hest skall inthet så myckyt draga.

R. Cantzleren sadhe hvar Ståthollare heller fuller leija än förderfva sine hästar.

Om Landtprofossen svarades, att han skall hiälpas af fogdekarl.

Landtprofossen	1,000.
Utskrifning på hvar Ståthollare	500.
Munstrings-Commiss[arier]	500.
Munst[ring]	1,200.
Ambassadeurer	12,000.
Extraordinarie i landsändarne, när soldater komma hem särskilt, om han är hemma i den provinzen, bekomme som fordenskap	12,000.
Extraord[inarie]	{59,000. 49,000.

Herrarne mente om factorijerne, kopparförszlen.

R. Cantzleren sadhe dem: I kunnen alltidh böra achta tidhen och låtha föhra, och per compendium öfvervaka där man kan.

Den 28 Januarij vore tillstädes Rix-Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baneer.

Her Pedher Baner giorde rapport öfver examen af Gref Gustaf, Hården sampt de, som så väl af vachten som elljest vore interesserade.

1. Om Gref Gustaf kunde man inthet annat hafva, efter det inge flere vore än actor och reus. Vachten sadhe honom hafva

sköld och Gyntersberg, en löjtnant, en korporal m. fl. — Ransakningsprotokollet, som är ett i stor hast skrifvet memorialprotokoll, befinner sig icke i ett sådant skick, att det lämpligen kunnat i tryck återgifvas, och har därför här uteslutits. För öfrigt afgaf Per Baner följande dagen i rådet en rapport öfver förhörct (se straxt här nedan).

sökt vachten. Som Gref Gustaf berättade, skulle det inthet vara värdt; de hafva berättat, att han skulle komma och gå på dem sampt smädt Corporalen.[1] Gref Gustaf sadhe sigh dem hafva unvikit och dem begge tagit skada.

R. Cantzleren frågade, om vachten kände dem, som medh Gref Gustaf vore.

Baneren sadhe, att vachten dem inthet kände.

R. Cantzleren sadhe vachten inthet böra gå af sitt rum och efter en.

Flemming sadhe dem hafva mött dem på Baggensgatan.

R. Cantzleren sadhe vara 2 ting, anthen att komma i perlemente, 2. kalla andre samman att göra uplopp.

2. Om Hården sadhe Her P. B[aner]: Om Hårdens berättelsse, att han var kommen af Malmen och redh i hopen, vände sin hest på tvären, inthet vetandes, om han då någon stötte; nu slogo de honom; sedan kom han andre gongen ridandes medh svärdh och stack åth dem; alltså fattade de honom 3:dje gongen af hesten.

3. Om dem, som togo Hården af corps de guarde: att alle hafva varit medh af Hofjunkrar, och Lilliehöken hadhe dem tillsagt; de då ville gå och cavera för honom, det man icke kunne döma. Hammarskyldh kom tillsaghd af sin pojke på torget och begick den acten.

4. Om Stresslow giorde Borgmästaren väl stoort väsende, men på sidstonde repræsenterade, att det inthet var värdt. Så att vij af allt detta inthet hafva kunnat dömbt, att de skulle hafva giordt någon rottering.

Slötz altså, att Lieutenanten och ene Corporalen äre obeskedelige och odugelige till det embetet.

Her Claes Flemming sadhe, att emädan Stads-Capiteinen nogsampt medh fougdeembetet har att beställa, att en uthaf Krigs-Collegio tillsättes, som beträder den platzen att gouvernera de andre.

R. Cantzleren sadhe af Moltzens exempel, att de injurierade honom, att dem borde ledha och styra och icke slå.

Sadhe och vidare att see till på krogar, att de tideligen slutas, det böra igenom Borgemestare exseqveras och de brotzlige fällas till böther.

Ginge Herrarne up att uptaga böndernes postulata.

---

[1] I kanten står: sadhe honom otiänligen talte.

Sammaledes och Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Pedher Sparre.

R. Cantzleren påminte, att fuller städerna lära begära upstädernes marknader emoth Örebro besluth och det i Ubsala kröning därom stadgat är. Mente att de måtte löpa deres punchter igenom. Om hambrarne det de seija är fuller en ting. Den som är adelsman, eger honom specie privilegii, och de andre, som dem hafve, äre landskiöpare, och om de gofve peningar, vore en ting, män de betalades medh partzeler.

Her Pedher Baner förmälte om Mons. de Geer, att han vidh Österby hafver kramboo.

R. Cantzleren sadhe om Nymand, att han gör landsköp i bergslagen, läthandes lithet järn uthslå, köpandes några 1,000 skeppundh för vahrur, däröfver de högeligen klaga.

Inkom Salomon Pedhersson.

Sadhe bönderne angående skiutzfärden efter longt disputatz somblige hafva bevilljat 2 daler h[vitt] [mynt] och somblige 6 mark h[vitt] [mynt].

R. Cantzleren sadhe det inthet förslå för desseing. Dem och stå frit att kalla det tillbaka efter 2 åhrs förlopp så och oss. Befallte och Salomon att göra sijn flijth hoos bönderne.

Salomon sadhe bönderne befahra, att skogen skulle dem blifva förbudin.

R. Cantzleren sadhe, att abusus dem allenast är förbuden.

Sal[omon] sadhe och, att bönderne i Smålandh klaga öfver det de inthet få öfverföhra vedh till Dennemark.

R. Cantzleren sadhe, att de fördärfva därmedh mehre än de göra gagn.

Salomon sadhe Uplenningarne allenast bevillja 6 mark h[vitt] mynt.

R. Cantzleren sadhe det inthet kunna förslåå.

Salomon sadhe dem kring om Götheborgh klaga öfver trägne skiutzningar.

R. Cantzleren sadhe, att det allenast står på i ett eller 2 åhr.

R. Cantzleren sadhe sigh inthet veta, huru medh munstringen och ryttarens umkostnat hollas skulle.

Her Johan Skytte commenderade afskaffandet af skiutzningen exemplo Frisorum.

R. Cantzleren tryckte uthi Salomon skäl att persvadera: 1. att det löper icke fullt 2 öre hvit m[ynt] om vekan, 2. att om bonden skulle till det ringeste räckna 12 skiutzningar om åhret, och

hvar 2 mijl, så skall tillijka medh foringen äntå stiga om åhret myckyt högre.

R. Cantzleren uplas Grubbens commendation för Mortagne angående hans pension af en General-Major.

Spirings bref angående den processen, som Baudiz vill holla emot honom, för en obligations skull, som han honom i Prüssen gifvit hafver.

R. Cantzleren discourrerade, att vij lära få ett svårth krigh; därföre måtte vij sökia all medel att underholla vår armee, att vij kunna gripa stondh. Därmedh holla vij fienden uppe, och våre grannar skole icke heller töras något göra; ingen skall vela draga nomen belli på sigh och i sitt landh. Exempel uthaf Pohlandh; det honom brachte att göra fredh, är att han fruchtade, att moles belli skulle draga uthur Tysklandh och dith.

R. Cantzleren mente och vara af nödhen — —

Den 29 [**Januarij**] kumme tillstädes i Senaten R. Drotzen, R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Pedher Sparre, Her Axel Baner, Her Lars Sparre, Her Erick Rynning, Her Lars Kagg.

R. Drotzeten frågade om Bastian Bondes hustro om citationen, om hon skulle icke först bevijsa på Riddarehuset, att hon vore af adel.

R. Cantzleren mente, att hon först skulle citeras af Hofrätten; 2. när de då dith kumme, att de hennes, eller hon bevijsar sin rättigheet till adelskap; 3. eller att där det icke skee kunde, att då skrides till Riddarhuset och frågas där.

R. Drotzen frågade, om hon då skulle få förgöra barnens godha lite pendente.

R. Cantzleren mente, att därå måtte gå (!) lite pendente skee inhibition.

Her Johan Skytte klagade om ett infal på hans godz i Ingermanlandh.

Däruppå befalltes skrifvas inhibition till Nils Assersson, att han ransakar om det infallet; att den samme Urban Johansson anthen är borgen eller sätter borgen för sigh att stå till rätta, och afhielper det vidh lifsstraff.

R. Cantzleren sadhe sigh hafva af Landtmarskalken förnummit, att Adelen icke är benägen mehr att gifva i skiutzfärdspeningar än för hvar helgärds [gård] 1 daler sölfvermynt.

Uplas Närikes herredagsmäns skriftelige resolution.

Fans gott att emädan R. Cantzleren hafver sammanfattat de punchterne, som Adelen så väl som de andre Ständerne blefve förestälte, att han skulle gå på Riddarhuset och intala Adelen medh skiäl.

Gick alltså R. Cantzleren tillijka medh Her Lars Kagg på Riddarhuset.

Inkom Salomon Pedhersson, berättandes bönderne hafva beqvämt sigh på 10 mark h[vitt] mynt, men somblige vara tillfreds att göra 3 daler hvitt mynt.

R. Drotzen befallte honom repræsentera dem desse skiäl: 1. att i uthskrifningspeningar gifva de 1 mark, och då måste ofta deres drengiar stå i rotan medh, nu äre de kostnaden frie; 2. att han skulle gifva dem tillkänna, det han väl trodde, att om de bevilljade 3 daler, det då medh den spannen torckat sädh skall blifva instellt.

R. Drotzen befrågade sigh om de i hans grefskap, som äre i consideration emoth Crohnan crohne och emot Grefven frelsse, skole gifva skiutzpeningar; förmenandes att om de skulle gifva peningar, då skulle han icke kunna reesa fritt, det som syntes vara orimligit.

[**Den 29 Januarij**] efter middagen kumme tillstädes R. Drotzen, R. Cantzleren, Her Claes Flemming, Her Pedher Baner, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Lars Kagg.

R. Cantzleren giorde rapport om Ridderskapets svar, att de excipierade: 1. om skiutza allt annat föruthan Drottningens reesa och togh; 2. befruchtandes allena, att de skole hielpa dem som gå till arbetet medh; 3. sedhan att deres tiänare, nybyggie[re], torpare, ödesittare måtte blifva frije.[1]

R. Cantzleren mente, att emoot den exceptionen om folcket till arbetet, att man gifver dem, som vidt belägne äre, 1 daler eller något, vore inthet att gifva de andre.

[1] I kanten står: 6 mark h[vitt] mynt.

R. Cantzleren sadhe nödigt vara, att till att disponera gemutherne i landet, det en eller 2 af Regeringen reste till Jönköping i Svergie och Åbo i Finlandh.

Uplas och underskrefs bref till Linnar Torstensson, Salvium, Her Johan Oxenstierna och andre,[1] Lybecks stadh om oculisten.

Inkom Salomon, berättandes mestedelen af bönderne lämpa sigh till uthgifvande af 3 daler sölfvermynt skiutzpeningar: Uplandh, Väsmanlandh, Västerdalarne, Närikesboerne, Östergöthlandh, Sudermanlandh; men Smålenningerne och Västgötherne hafva alltidh att disputera.

R. Cantzleren förtalde Presterskapets svar: 1. och manglade däruthi först att de icke sielf fatta handen däruthi och see till hielps; 2. att de vele, att föreskrifter för fattige skole ställas af Presterskapet och inthet förmähla något om öfverheten. Remonstrerade den inconvenienzen, som där af skiuter, att de äre destituerade brachio seculari.

Salomon befalltes att än vidare öfvertala bönderne och holla dem därtill, att en bonde talte för dem samptligen, när deres skriftlige svar öfverlefvereras.

Her Pedher Baner och Her Claes Flemming berättade Städernes klagemåhl beståå: 1. om richtigh betalning och till hvem executionen skulle skiuthas, 2. om förökningh på officianternes löhn i städerne.

In specie att två städer [2] klandrade, det de vore hvarandra för nähr belägne.

Her Claes Flemming sadhe somblige i Finlandh begära, att när sådane hårde åhr äre, och de då föhra deres träkärl uth, att de då måtte föhra sädh tillbaka igen.

R. Cantzleren mente det inthet måtte tillåthas.

R. Drotzen påminte, att Landshöfdingerne skulle släppas tillijka medh bönderne, på det att han de vidrige gemuther, som icke äre tillfreds medh deres Herredagsmäns bevilljan, stillar.

R. Cantzleren frågade hvadh städerne förmälte om landtmarcknarne.

---

[1] I kanten står: holla vercket uprätt, skiutha saken på lange benken. — [2] Lakun.

Den 31 Januarij kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzen, R. Cantzleren, R. Amiralen, Her Johan Skytte, Her Pedher Baneer, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Axel Baneer, Her Pedher Sparre, Her Erick Rynning, Her Lars Sparre.

Discourrerades om Grönbergskans anfordran, att billigt vore, det de i Cammaren icke allenast criticerade räckningarne, uthan att de och efter samvetet såge till hvars och ens prætension.

Her Claes Flemming sadhe vara gott, att en vore i Cammaren, som förstode beskaffenheten af vechsslarne.

R. Cantzleren reqvirerade Regeringens betenkiande, huru medh munstringarne skulle hollas.

R. Drotzen och Her Carl Carlsson mente, att de kunde som de andre, som draga till arbetes, hafva deres egen kost medh.

Uplas R. Cantzleren förslaget af speserne till skiutzfärden.

Her Pedher Baner påminte om ammunitionsforslorne.

R. Cantzleren sadhe, 1. att de måtte menagera umkostnat medh öfverföhrande på vattnet, 2. att extraordinarie anordningar blifva, däraf sådant betalas kan.

Her Pedher Baner frågade om Lagmans resa och nembder.

R. Cantzleren sadhe, att därom skulle framdeles blifva disponerat.

R. Drotzen mente, att emädan lagmansdomen allenast skeer hvart 3:dje åhr, att Landshöfdingerne försträckte något af sitt.

R. Cantzleren sadhe 2 [ting] vara, som desidererades: 1. huru medh Uthskrifnings-Commissarier skal hollas; 2. om icke en viss ordning skall vara på miletalet.

R. Drotzen mente, om här om[kring] Stockholm skulle een mijl mehra kosta.

R. C[antzleren] mente måtte vara een æqvalitet.

Her Johan Skytte mente, om de fremmande skulle gifva mehra.

R. Cantzleren sadhe, att det skulle då vara ondt att skilja de fremmande ifrån hvarandra; 2. sedan att Regeringen skulle blifva benödt medh passgifvande; 3. skulle vara ondt att hemstella passskrifvande Ståthollaren.

Her Johan Skytte mente, att distingueras måtte emillan regioservos, advenas, cives.

R. Cantzleren sadhe, att det hafver varit i sahl. Konung Karls tidh så öfveligit.

Her Claes Flemming mente, efter vahnlige ordning taga om sommaren 5 öre h[vitt] mynt och om vintern 7 öre h[vitt] mynt. Klagade sedan öfver excessen af ridande. Mente tillijka medh R. Drotzen, att till att möijeligen fahra och icke öfver satte orthen fahras, vore, att de fohre medh vagn.

Taltes sedan om excessen af täringen.

R. Drotzen mente, om leges sumptuariæ skulle göras, emädan den ringeste lefver såsom den högste.

R. Cantzleren mente om miletalets ordinerande, att någon beställt karl ställer milerne och sätter gästgifvare.

R. Marschen mente, om icke alltidh vore så just till näste stadh.

R. Cantzleren mente, att det minste brottet skulle vara en ½ mijl; hvadh mehre vore, kunde föga räcknas. Annat vore, om någon droge af vägen och fordrade gestgifvarehestar till sigh; då måtte han gifva, som han kunde medh gestgifvaren åsembs.

Her Claes Flemming frågade, om tährningen skulle vara dyrare vidh städerne än uthe på landet.

R. Cantzleren sadhe, att man alldrigh kan så just görat; 2. det han spisar medh, hafver han hoos sigh sielf. Allenast är det, att han föhrer till staden. Mente och, att hvarföre skulle de icke kunna gifva så gott kööp på deres saker som de på landet, emädan de på landet måtte hafva mästedelen deres uthur staden?

Her Johan Skytte frågade, quo temporis att skiutzningen efter fattade resolution skulle begynnas.

R. Cantzleren mente 1 Julij, eller skulle vidare därom delibereras.

R. Cantzleren sadhe vara en fråga, hvem de skiutzfärdspeningarne lefvereras skulle; om de skulle Cammaren eller särdeles Landshöfdingerne lefvereras.

R. Cantzleren sadhe sigh icke gärna vela gifva det någon af Collegiis, emädan han gärna skydde att hafva någon inbördes querell. Om Landshöfdingerne fruchtade han icke så myckyt före.

Her Carl Carlsson mente, att en uthi Collegio skulle därmedh hafva att beskaffa.

R. Cantzleren mente, att en part skulle inscio capite det inthet kunna göra, och där den vore, så kumme man ihopa medh sielfve Collegio.

Om det, som på landet behöfdes, skulle vara bäst att lefverera Ståthollaren, medh förordh att hvadh publict är, skulle därpå först refereras till hofvet, om det måste skee, 2. att hvadh som i öfrigit är, anthen dispenseras där eller remitteras dijt.

Her Pedher Sparre mente, att om en Commissarie därtill förordnas skulle.

R. Cantzleren sadhe det vara att göra Commissarium commissariorum.

R. Cantzleren mente, att de penningarne skulle till hofvet läggias i een särdeles kista, göras af Räntemestaren särdeles räckning däruppå, och inthet till annat använde uthan särdeles Regeringens anordning. Gör han annat, vare eij man des bättre.

Her Claes Flemming mente bäst vara, att det vore i Cammaren.

Her Claes Flemming mente, att efter denne skiutzordning görs, skulle och en särdeles ordning göras i factorijn.

R. Cantzleren discourrerade om myntväsendet, och om man skulle lätha gå det mandats execution forth 1 Maij eller prolongera det, att allt skeer consilio, på det man icke skall menas refigera ordningen. Sadhe så vidare, att om r[iks]dalern kumme i 15 mark kopparpeningar och rätta ½ parthen hvit mynt därefter, så äre de incommoda däraf: 1. att räntorne skulle rättas efter myntet, 2. att tullarne skole och upsättias, så att de, som gofve 2 öre, skulle göra 2½. Commoda däraf skulle vara, att kopparmyntet skulle så myckyt man då myntade hafva afgong, om 15 mark gulle 1 Rdr.

R. Ammiralen och Her Claes Flemming mente, att medh executionen af placatet skulle differeras, att då vore bättre recours att ändra.

R. Cantzleren gillade det samma och mente att suspendera executionen på 4, 5 månader, att det kunde blifva värdare, och alltså 3 daler gälla moot 6 mark sölfvermynt.

Her Claes Flemming mente, om man läthe göra kopparmyntet vilt, så skulle proufiten komma i de fremmandes hender, och vij lidha skada.

R. Cantzleren sadhe, att det är bättre, att de en gong blifva rike af kopparmynt, än att de skulle hafva fördel af sölfvermyntet.

Mente och svårth vara att executera placatet, förän kopparmyntet var villigt blifvit.

Her Claes Flemming stodh äntå uppå, att differeras måtte medh placate[t]s executionen, förmenandes att r[iks]dalern skall innan Michaelis om icke till 3 daler, liqväl till 13 mark komma.

R. Cantzleren mente bättre vara att suspendera än förlöpa sigh. Mente till 1 Januarij.

R. Cantzleren sadhe vara förgätit i punchterne till Adelen, om när någre godz säljas, om de skole först bördemannen hembiudas, och hvadh Regeringen därom tycker. Sadhe det vara difficultet: 1. emädan gemenligen spridegodz säljas; 2. de äre ofta så longt bortha, att man om upbiudandet på tinget inthet kan fåå veta.

R. Drotzen mente väl skäligt vara, att det skedde, män vore en quæstio, hvar man i slechten skulle medh hembiudandet stanna, efter man icke kan gå hele slechten igenom.

R. Cantzleren sadhe qvæstionen vara, om han skall hembiuda eller inthet.

R. Drotzen mente, man skulle upbiuda sin brodher eller brodhers barn, och om det är å hennes vägnar sine svågrar.

Her Pedher Baner sadhe vara skäligit man hembude slechten, efter lagen om hembiudande så väl som opbiudandet förmäler, 2. Gudz lagh hafver och särdeles ansedt, att bona skulle blifva uthi familien och slechten.

Her Johan Skytte mente, om skyldemannen skulle skrifva till Ståthollaren, att han tillsade skyldemannen om säljandet.

R. Cantzleren sadhe, om bördsrätten skall vara ett jus, så måtte det icke vara elusorium jus, uthan hafva sijn vim.

Her Johan Skytte sadhe sal. R. Drotzen hafva inlefvererade deres skriftlige meningar om bemälte saak.

R. Drotzen mente, att emädan så monge Hofrätter äre tillsamman, att något vist statueras om gradibus prohibitis.

R. Cantzleren sadhe åthskillige Biskopar klaga om gradibus prohibitis och concubinatu.

R. Drotzen sadhe erfordras, att een lijkmätigheet holles i religionen och hälst sacramenten, som liqväl icke vore här, emädan att det och är medh H. K. M:tt communicerande. Mente väl ceremonierne inthet hafva myckyt att betyda; liqväl dem vara första uphof till förandring af religionen.

Her Johan Skytte sade det vara och förmält uthi itt rixbesluth.

R. Drotzen sadhe däste mehra calvinismum böra afvärjas, efter monge af adel och andre resa uth; innovationer, som när lithurgien upbrachtes, vara fahrlige.

R. Cantzleren sadhe sigh heller vela låtha andre disputera därom än sielf något statuera, men sadhe liqväl een conformitet myckyt göra till enigheten.

Her Johan Skytte sadhe Konung Johan specie ornamentorum ecclesiæ lithurgiam och solennitatem missæ infördt hadhe.

R. Ammiralen hölt obstat: 1. att monge ceremonier förordsakade superstitiones.

R. Drotzen sadhe, att nimias cæremonias förordsaka superstitionem och abolitas in totum atheismum.

R. Marschen mente, att en öfverhet bör föllja sitt folcks sedh.

Taltes om messesärckiarne.

R. Cantzleren mente det vara en ting, om res vore in integro, kunne väl finnas een lijkformigh drecht uthan scandalo. Män nu är frågan, om H. M:tt skall föllja sijn egen sedh uthi kyrckian eller sitt folcks sedh. Mente vara betenckeligit, att H. K. M:tt går i Slotzkyrckian.

Fans gott, att R. Cantzleren skulle inföhra den punchten om hembiudandet, och att det sigh sträckia skulle till 4:tum gradum i jure civili.

Gafs fram een supplication af 1:a classe om det att grefve- och friherreskap, att de i skiutzning måtte æqvipareres medh frelsse.

R. Cantzleren sadhe sigh vela som en Cantzlär svara på Crohnones interesse så myckyt, att emädan det icke är particulari beneficio, kunne vij det inthet begära; 2. kunne vij icke præscribera oss sielfve, uthan moste ex lege eller privilegio; 3. desidererade Rix-Cantzleren, att de sadhe sigh vela præservera sigh; 4. eller blifva vidh det förre.

Her Johan Skytte regererade, att om de i grefve- och friherreskapet skole vara lika medh crohne, så kunna deres herrar inthet hafva någon skiutzning.

R. Cantzleren svarade, att vij måtte det tola heller än göra oss privilegia. Sadhe och, att som de hafva som Grefvar och Friherrar consenterat till boskapsskatten, så måtte de och göra uthi detta, som är af lijka consideration.

Gref Pedher mente, att om det icke sker, att de då som Grefvar och Friherrar få peningar som Ståthollare. Frågade huru hans bonde skulle bestå, när han skall gifva peningar och sedan skiutza honom.

R. Cantzleren sadhe de måtte uthstå det besväret, efter de hafva frälsserätt i uthskrifning, i det två äre moot en crohnebonde.

R. Drotzen mente, att däruppå skulle gifvas privilegium till H. K. M:ts ratification.

Her Pedher Baner svarade, att grefveskaps bönder lida icke större mehn än för, efter som de hafva för skiutzat Crohnan och honom särdeles.

R. C[antzleren] sadhe och, om de skulle allena de som boo vidh sträckvägen hafva gifvit penningar, så hadhe väl lupit på hvardere 10 eller 20 daler.

R. Drotzen argumenterade a majori, att om Regeringen kan göra fœdera, gifva och sälja borth godz uthi minorennitate Reginæ, så kunna de och fuller göra uthi indulgenz af frelssefriheet till H. K. M:tts myndige åhr.

R. Ammiralen mente, om det ginge per vota.

Upsköts resolutionen till andre dagen

Februarius.

Den 1 Februari kumme tillstädes i Rådhkammaren R. Ammiralen, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Axell Baner, Her Erick Rynning.

R. Admiralen kom på förre dags discoursen och mente, att uthan H. K. M:tts præjudicio skall kunnas gifva grefveskapet den friheet som frälsse i skiutzpeningars uthgifvande.

Her Johan Skytte sadhe: Anthen måtte de i grefskapet skiutza Grefven eller eij.

R. Cantzleren sadhe det votum af prima classe vara olijkmätigt, emädan det var emoth de vota, som de samptligen på Riddarhuset tillförende gifvit hafve; förtalde så processen af deres votis, som ginge R. Cantzleren till handa.

R. Drotzen frågade, om han då inthet votum skall hafva som en Grefve.

R. Cantzleren sadhe honom hafva votum såsom en frälsseman, och böra gå efter ordningen i det som har frälsse och det som har crohne rätt.

R. Drotzen sadhe: Anthen måtte han, bonden i grefskapet, considereras som frälsse eller som crohne. Si hoc, så kan han inthet blifva skiutzat, emädan han menar sigh hafva uthlöst sigh hoc debito; han liqväl är den, som uppeholler debita munia i landet.

R. Cantzleren sadhe bönderne vara skyldige att göra 2 gonger emot en frälsse, 2. lätha inthet privilegia så göra sigh i H. K. M:ts minorennitet.

R. Drotzen argumenterade 1. a minori: Om en Fougde hafver i denne respecten större löhn, huru skall jagh då icke hafva det vilkohr? Sadhe än vidare, att deres bönder vore mechta afvände därifrån.

R. Drotzen mente, om det skulle anthen blifva vidh förre maneer, eller och att han finge frälssefrihet till H. K. M:tts myndiga åhr, medh exception att där H. K. M:tt det icke behagar, vill han gifva afslaget af peningarne tillbaka.

R. Drotzen repeterade exempel af en Fougde.

R. Cantzleren sadhe honom vara publicam personam och Grefven icke respectu emot grefveskapet Crohnones tiänare.

R. Ammiralen sadhe Feldtherren vara af det sentiment: 1. dem hafva i grefskapet inthet mindre gement medh frälsse än rustetiänst och kyrckiotienden ex privilegio; 2. att bönderne skole inthet vela skiutza, sedan denne ordningen upkumme.

Her Pedher Baner sadhe vara fahrligit i en Konungs närvaru att rådha, när såsom consilii author hetes göra tort.

R. Ammiralen insererade sedan, att om de kunne sälja godz och göra till frelsse, 2. gifva borth godz, alltså kunne de det väl ändra.

R. Drotzen frågade, om han icke lider mehra i sitt grefskap, än de andre frälssemän på frälsse.

R. Cantzleren sadhe: Ingalunda, emädan illi cedera privilegierne, och I allenast hafva grefveskapet medh crohnerätt.

R. Cantzleren: Om vij hafve tillförende giordt någon abus, såsom medh säljande och bortgifvande, så måtte icke alltidh continueras i excesser.

R. Drotzen badh, att Herrarne vele Grefven på något sätt salvera.

R. Cantzleren frågar, om icke de bönder, som äre under grefve- och friherrelähn, svara dubbelt emoot frälsse.

R. Cantzleren mente, att man heller måtte medh maner göra det tillbaka hoos Stenderne.

Her Johan Skytte menar honom liqväl vara en Grefve.

R. Drotzen sadhe honom i skiutzningen hafva haft halfparten medh Konungen, och såge väl, att det nu därigenom abrogerades.

R. Cantzleren sadhe: Hafva de haft dubbelt onus tillförende, så blifver det dem nu inthet svårare.

R. Drotzen insererade, att Corona är mater och icke noverca; alltså skulle hon icke vela hans värsta.

Sedan uthi allt hafver han i grefskapet såsom crohnerättigheet, excepto att han, Grefven, hafver haft halfve skiutzningen medh crohne.

R. Cantzleren sadhe: Hafva de haft dubbelt onus tillförende, så måge de och än ytterligare hafva.

R. Drotzen mente, att efter Drottningen blifver capax imperii, att det skiuthes till henne, eller och till de andre Ständerne, såsom Presterskapet, som skäliget är.

Sadhe sigh inthet mehre begära än tillförende, nembligen halfva skiutzningen, menandes Regeringen det kunna göra.

Her Pedher Baner sadhe Rådhet det inthet göra; Regeringen vore däruthi interesserat, och efter det är ett particulare och inusitatum beneficii genus.

R. Drotzsen sadhe honom hafva halfva skiutzen.

R. Cantzleren sadhe honom inthet hafva det privilegio. Protesterade än vidare, att han, så sandt Gudh vare honom huldh, inthet ansåge annat än rixens välfärdh.

R. Drotzen sadhe Pfaltzgrefvens bönder och fuller lära därom protestera.

R. Cantzleren sadhe honom inthet annorlunda possedera sine godz än jure hypothecæ.

R. Drotzen mente, efter han då förestår munia publica, som Lagmans officium, holler Lagläsare, Ländsmän, Profosser, han då måtte niutha samma rätt som en Landshöfdinge.

R. Cantzleren svarade, att den saken vore som droge exempel medh sigh af Gref Gustaf, Feldtherren etc., att de det och skulle villa hafva det samma.

R. Ammiralen mente det icke heller vara så oskäligit.

R. Drotzen sadhe vara 2 medel: 1. att han nöthe frälsse rättigheet till ratification, 2. eller blifva vidh förre [ordning], 3. eller blifva tracterat som en Landshöfdinge.

R. Cantzleren mente, om de bönderne, som liggia på Öön och närmest öfver, blifve skattade under frihetsmilen.

Her Matthias Soop mente, om allenast löhn skulle förordnas, såsom för en Landshöfdinge, Fougde, Skrifvare.

R. Cantzleren sadhe det stiga temmeligen högt.

R. Drotzen mente, om han då måtte få half ståthollareanordning.

R. Cantzleren: Om 1000 daler eller några kan inthet hafva att betyda, män att suspendera jus m:tis.

Her Johan Skytte frågade, huru R. Cantzleren ville göra i sitt friherreskap, när han inthet blefve skiutzat.

R. Cantzleren mente, att de honom det inthet vägra skulle, emädan han skulle sökia att hantera dem.

R. Cantzleren sadhe hafva consideration medh skiutzpening: 1. att de icke komma allt uth, 2. inthet skall räckia till; 3. när bella komma i landet.

R. Ammiralen sadhe Grefvar och Friherrar vara ornamenta regni och alltså borde i sådane fall ansees.

R. Drotzen mente, att man skulle consulera sigh in posterum för efterkommanders skull, som och kunde blifva medh sådane grader hedrade.

R. Drotzen mente, att där det icke skedde, vore han 1. ruinerat, 2. sedan blefve inthet respecterat hoos bönderne, 3. hade ingen skiutzning.

R. Drotzen sadhe än vidare om Enkiedrottningens lifgeding, att om det icke som förr hölles, så skulle de i lifgedinget hafva dubbel last, henne sielf och Crohnones skiutzfärdh.

R. Cantzleren sadhe det inthet hafva varit practicabelt, om Enkiedrottningen hadhe varit hemma.

Inkom Salomon Pedhersson och uplas några frågepunchter:

Om de skole blifva frij [från] båtzmans skiutzning, när de gifva peningar.

R. Cantzleren: Om de icke hielpa dem, som boo hoos dem, kan då hafva skäl, om de icke hielpa them, 2. äre de hopetals, så hafva the deres lådior, eller och dem skall peningar blifva tilldelte.

2. Om de, som Nembningmän äre, och hafve varit tillförende frij för gästning och skiutzning, om de och skole vara frij för skiutzfärdspeningarne.

3. Om de skole vara frij för tingsgiärden, efter de gifva skiutzfärdspeningar.

4. Hvadh tijdh skiutzfärdspeningar skole begynna tagas.

5. Om hoorkohnor som sättia sigh på torpen hoos Finnarne.

6. Om tiggerijts afskaffande.

Sadhe och alle vara benägne till lagmansgärden.

Salomon berättade, att Västgötharne vele gärna beholla skiutzningen.

Frågades så sedan Salomon Pedhersson om böndernes inclination, anthen de vore benägne till peningars uthgifvande eller skiutzning.

Resp[onderade], att till det sidste vore de mehre benegne, doch medh betingan att de, som vidh strockvegen boo, blifva af de aflägne någorlunda hulpne.

R. Ammiralen förtalde commoda af skiutzfärdspeningarne och incommoda af skiutzning medh passgifvande och det underslepet, som där under vara kan.

R. Drotzen mente, om på dette sättet skulle försökias på någon tidh medh Uplandh och Väsmanlandh, skulle väl kunna gå för sigh.

R. Cantzleren sadhe det inthet commode skee: 1. för passuthgifvande; 2. sedan för Adelens skull, som icke skall vela dissidera ifrån de andre af Adel.

R. Drotzen reprocherade, att om han gör som en frälseman af grefveskapets rustetiänst till Riddarhus[et].

R. Drotzen mente sigh vela gifva ett förslagh, nembligen att man skulle släppa de öfrige Stender hem med resolutionen att gifva skiutzpeningar och lätha sedan ett uthskott af Grefvar och Friherrar sampt deres underhafvande bönder komma, och då öfverleggia hvadh expedient däruthi skall stå att finna.

R. Cantzleren hölt ett sådant consilium vara gott, hälst om de det Ständerne således repræsenterade, att Regeringen betackade dem för godh resolution. Och emädan de icke kunna veta, huru deres medhbrödher lätha sigh därmedh åthnöija, så är H. K. M:tt och Regeringen tillfreds, att de tala medh dem därom och betenckie sigh däruppå, till dess den Kongl. Regeringen läther framdeles fordra något uthskott, så lagandes att vij alltidh holla armarne lösa och i vår macht att göra däruthi ett slagh, som vij kunne finna gott.

Det blef af samptlige Herrarne gott funnit, emädan man äntå för nästkommande Michaelis icke kunde ändra skiutzordningen.

Doch blef häruthi inthet resolverat, menandes H. Ex:ce Rix-Cantzleren inthet kunna skada, att man en natt eller två sofver däruppå, efter det som är e re publica skall alltidh hafva consilii moram.

Den 3 Februarij adfuere in Senatu Drotzen, R. Cantzleren, R. Ammiralen, R. Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Axell Baneer, Her Erick Rynning, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse.

R. Cantzleren befrågade sigh, om han skulle svara något på Ständernes svar in loco eller och taga ad referendum.

Mentes bäst vara att uptaga deres svar och gifva sedan däruppå sitt betenckiande.

R. Cantzleren frågade därjempte, om han skulle offentligen upläsa de punchter Adelen angående.

R. Drotzen mente det inthet vara af vegen ob leges sumptuarias, som och Presterskapet [såväl] som Borgerskapet angåår.

Uplas Rix-Cantzleren den puncten hembiudandet angående, skiutandes den till Regeringens censur.

Och gick den punchten därpå uth, att där det vore fädernegodz, så skulle de närmaste skylla; vore å modhren, så skulle hennes närmaste skyldemen hembiudas, eller och de som skulle, där de dogo, vara deres erfvingar.

Uploses punchterne, ställte till Ridderskapet:

1. Om prorogation till bygningshielpen af Riddarhuset.

Sadhes om den hielp sal. Konungen hafver tilldeelt Riddarhuset, den vara förempnat till Illustris Gymnasii uprättelsse och icke särdeles till Riddarhuset.

Mentes liqväl, att beneficia Regum måtte ample explicari; och sedan kunne där och, om så gott blifver funnit, [blifva] uprättat Gymnasium.

Her Johan Skytte mente, att till att desto bättre permovera Ridderskapet till bygning, att thee dem räckning och champelun af Ridderhuset.

2. Om moderatione sumptuum i gestabodh, morgongåfvor.

3. Att sätegårdarnes godz icke måtte distraheras, och om husens taxering.

Mentes att ett vist prijs af Regeringen sättias skulle på husen.

R. Cantzleren mente dette allenast vara förslagsvijs.

4. Om jäge- och skiuterij.

Ginge så sedan up i Rixsalen att aftaga Stendernes svar.

Sedan kumme Regeringen och Rådhet åther tillbaka igen och funne gott, att H. K. M:tt skulle föreläsas Ständernes svar tilllijka medh [med] posten ankompne bref.

[**Den 8 Februarij**] efter middagen kumme tillstädes R. Drotzeten, R. Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Axel Baner, Her Erick Rynning.

R. Cantzleren satte äntå en puncht till de, som Adelen sidst föreställtes, nembligen om en förslöser sijn hustros godz, huru thär medh skall hollas.

Uploses brefven, medh posten ankombne:

1. Her Johan Oxenstiernas bref angående 1. præparatoriernes ratification, 2. uthvechslingen af leigderne, 3. om armistitiehandeln medh Brandeburg, 4. angående Stålhanskens inmarcherande i Pommeren, 5. om Lilieströms ankompst, 6. om det han hafver affärdat tiänare till Stålhansken, 7. om Frans Albrechts armerande.

2. Grubbens bref angående 1. om Gustaf Gustafssons hemkompst, 2. om fiendens contenencer, 3. om Erzhertzogen[s] reesa till Brabandh, 4. om starcke præparatorier till krigh sampt Printz Casmirs verfvande i Pohlandh, 5. om Gotzlarske tractaterne, 6. om Lyneburgernes neutralitet, 7. begär veta, huru han skall sigh emot honom förholla, 8. om fiendens läger och contenencer, 9. tiender om Lamboys niderlagh.

3. Literæ Ducis Megapolitani Caroli; precatur novi anni fœlix inspicium.

Rix-Cantzleren varnade Cammaren attinthet för myckyt updraga Louis de Geer alle värcken, anseendes att om han kunde förtörnas, att då icke allt bestoge på honom.

Anbrachtes några privata:

1. Gubbertz Silentz begäran. Däruppå resolverades att han skulle öfver Herredagen patientera; då skulle han blifva hulpen.

Den 4 Februarij vore tillstädes i Rådhet R. Drotzen, R. Cantzleren, R. Ammiralen, R. Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baneer, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Lars Kagg, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse.

Uplas 1. Ridderskapets svar på punct. 1[om]gest- och skiutzning.

2. Uplas sedan Presterskapets svar på bemälte puncht.

3. Sedan och Borgerskapets svar på samme puncht.

4. Item böndernes svar.

5. Herredagsböndernes förfrågan.

R. Cantzleren sadhe Adelen excipiera dem, som liggia under råh och röör, sine gamble tiänare.

Sadhe vara att fråga, när omlägningen skulle afstellas, emädan om den skedde snarth, skulle man sedan ingen varths komma forth.

R. Drotzen mente, att krögaren skulle vara förobligerat att skaffa hestar, eller fiärdingsmannen för peningar.

R. Drotzen frågade, huru medh Nembdingemen skulle hollas; om de skulle vara frij, skulle ett merkeligit afgåå Crohnan.

R. Ammiralen mente, om laghmansting skall icke så tidt hollas, så skulle inthet falla svårth att göra laghmansgiärdh.

Her Matthias Soop sadhe åthskillige maner vara i provincierne.

R. Cantzleren mente, att om man heller gofve underlaghmannen 4 öre, och i det öfriga vara frij.

Om båtzmännen mente Her Claes Flemming, att om bönderne hulpe dem stundom åth till vägs.

R. Cantzleren mente, om han kommer hem, må han gå till bys, och där han hafver något tingest, lütha det medh böndernes hielp öfverföhra, efter de äntå gemenligen äre deres barn eller mågar.

R. [Cantzleren?] sadhe vara quæstio, hvadh prætium skall blifva på mihlen; 2. om skall på alle orther gifvas lijka; 3. om alle skole gifva lijka.

Her Johan Skytte alleguerade exempel af Konungen i Engelandh, att den, som hadhe hans pass, skulle gifva mindre.

R. Cantzleren förtalde om sal. Konung Carls ordning på adel och officianter i lijka måtto.

R. Drotzen mente det icke väl kunna gå för sigh.

Om Postmestaren mente R. Cantzleren vara en ting, att de skontes, men Nembningmennen droge myckyt.

R. Drotzen: Att göra desto bättre förslag hvadh åthginge, vore gott, att Ståthollaren tecknade up alle ferdsslor.

R. Cantzleren mente, att de det icke lätteligen göra skulle.

R. Drotzen mente, om man skulle betacka Stenderne för deres godhe villje; och Regeringen vill tillsee hvadh tidh det begynnas kan. Mente och, om man på senare sättet medh de orther procederade, som låge vidh största stråkevägen.

R. Cantzleren biföll uthi betackandet och inthet vist föreskrifvande R. Drotzen, säijandes att de vele först sättia gestgifvare och fohrmän, förän de det andre angripa, och peningar blifva upbrachte; rätta det på banen, att de icke gifva förgäfves deres peningar, och att man ville gifva dem det tillkenna ett fiärdedeles åhr tillförende.

[Sade] det och Städerne hadhe sigh obligerat där till, som och Rix-Cantzleren ville å deres vägna föhra i besluthet, och sedan köhras det att exeqvera.

Mente och nödigt vara, om någre af oss giorde en resa i landet, att profva hvars och ens tiänst och huldheet: Regiminis præsens authoritas är justitia.

R. Drotzen mente, att då sedan ingen måtte reesa fritt, och icke gifvas af Collegier pass.

Her Pedher Baner påminte om böndernes frågepuncters resolverande; mente det vara nödigt, förän svaras om skiutzfärden.

R. Cantzleren sadhe väl vara skäligit, att Nembdemennen vore frij.

Her Erick Rynning sadhe Nembdemennen anholla, att om de bekumme 6 mark af häradskistan, då skulle de fuller gifva sigh tillfrids.

Inkom Adelen.

[R. Cantzleren]: Godhe Herrar, vij hafve fuller ordsaak att förskona eder för dem, emädan eder i går 2 punchter blef förestellte.[1] Alldenstundh den första rus[tiensten angående] hafver inthet så stort betenkiande, allenast han rettas efter H. K. M:ts ordning, att de måtte holla som medh brödher dem till att det göra, att de icke måtte blifva brotzligh till det straff, som är i lagen och ordn[ingen]. Och emädan såsom framdeles fuller rust[tiensten må göras], att man dem icke måtte notera den ene eller andre. Den andre [punkten] kunna vij inthet göra mindre än att recommendera Ridderskapet, att de det funne gott, och såsom de väl taga det i beten[kande], som går fäderneslandets välfärd an.

Men äre någre andre puncter,[2] som röra Ridderskapet ahn, som i Nyköp[ing] Ridderskapet oss dem hemstellte: om Riddarhus bygning, att därmedh holla tillgiften richtigt; att efter den behöfver att conti[nueras], att I see på alle medel. 2. Sedan vete I, gode Herrar, huru såsom excesser skee med morgong[åfvor], gestabudh, jachter, godz parterandet, att man mister sin rätt af bördesman ..... det hafver sitt betenckiande. Så hafve edre medhbrödher ment att göra en skriftlig punct; icke så att det, som alle[redan] giordt är, skall uprepas, uthan huru här efter skall hända. Om I finne [dessa] förslag godhe, gilla; hvar och icke ogilla, och gifva betenckiande. Så kunna vij bättre gifva därupå ordning.

Ridderskapet förordsakas nu som alltidh [att tacka] för den favor, att deras ähra och välfärdh betenchtes, och hvadh som kan fattas blifver påmint. Begäre tidh att öfverläggia.

[1] Tryckta i Ridderskapets och adelns riksdagsprotokoll, del. III, sid. 264. Den 1:a punkten handlar om oordningarna i russtjensten; i den 2:dra begäres, att adeln fortfarande måtte afstå från sin tullfrihet.

[2] Ibid. sid. 265. Jfr ofvan sid. 78. — Protokollet är här mycket otydligt.

R. Cantzleren: Vij äre inthet opiniastre häruthi, och är det något olickt (?), så är inthet af oss infördt.

Gyll[enstierna]: Såsom vij äre upskickade, att vij skulle Edhers Ex:ce ett särdeles värf föredraga, så bidia vij om förlåthelsse. Stiärnskyl hafver för en tidh sedan syndat emot Gudh, H. K. M:tt, hafver supplic[erat], ångrar och faller till fotha; så hafver han begärt Adelen till intercession.[1] Så emädan han är af högh slächt, fadher och brödher låthit lif för Sverg[es] rike, han är en ung karl, kan göra tiänst; af desse skäl är [hos] Regeringen [Adeln] förordsakat att intercedera, i under[dånighet] bidiandes att de ville hoos H. K. M:[t] så begå, att han kunne komma till förre villkohr igen. Och såsom det är för förgong[ne] åhr sedan, föreslår att det hafver godh effect.

R. Cantzleren: Vij hafve sielfve haft ett lidande, men gärningen har varit grof; han hafver icke allenast sökt hoos edher uthan och hoos H. K. M:tt, så kunna vij icke plumpa däruthi; han är fuller på ene sidan svår och på andre betenckeligh; vele taga edert betenckiande och sedan gifva resolution.

Uplas den 2 punchten på Adelens svar angående skogshyggie.

R. Cantzleren mente vara ginare, att han indroge i besluthet pluggar för deres exceptioner, och skiutha det sedan till edher censur.

R. Cantzleren frågade om tiggiarordningen, hvem som skulle uthdela passen för de fattige.

Mentes att å landet skulle Prosten medh Presten gifva uth pass, efter uthi de saker Landshöfdingerne icke väl kunna skaffa.

Underskrefves 2 köpebref för Her Salvio och Secreteraren Gyllenkloo.

Underskrefs bref till Nils Assersson, att han skulle vidare [ransaka om det] infall, [som är skedt][2] i Her Johan Skyttes friherreskap, det R. Cantzleren giorde medh protestation.

Resolverades att till Rijbbingen skulle afgåå vocationsbref till Assessors platz.

Den 8 Februarij vore tillstädes R. Ammiralen, Her Pedher Baner, Her Johan Skytte, Her Matthias Soop, Her Claes Flemming, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre, Her Lars Kagg.

---

[1] Jfr föregående del, sid. 487. — [2] Se R. Reg. 29/1 1642.

Her Tungel giorde rapport af R. Cantzlerens befallning till sigh: 1. att han ursechtade hans utheblifvande i dagh, 2. Landtmarskalken vara offenderat af Gref Gustaf och lagt borth landtmarskal[k]sstafven. Så hölt häruppå Rix-Cantzleren gott, doch näst Regeringens censur, att Secreteraren skulle bidia först Landtmarskalken och bedher honom taga igen stafven, låfvar assistenz, att hans authoritet skulle vara inviolabel; 2. igenom en Cantzlist rådha Gref Gustaf, att han enthollcr sigh Riddarhuset, att icke honom måtte skee någon affront, förän saken är bijlagt.

R. Ammiralen och Skytten mente, att Johan (ɔ: Erik) Gyllenstierna hadhe inthet straxt bordt läggia borth marskalksstafven.

Her Claes Flemming rådde, först man skulle lätha tillseija Landtmarskalken, att han tager sin staf igen.

F. Ammiralen hölt rådeligit, emädan det är icke kummit till skällsordh, att det componeras.

Så hölts rådheligit, att Secreteraren skulle stiga nedher till Landtmarskalken och exseqvera R. Cantzlerens mening, och där han inthet ville föllja budhet, att han då sielf kommer för Regeringen.

Gick så Secreteraren där hen, medh befallning att där han inthet ville gå på Riddarhuset, att han då kumme up till Regeringen.

Sadhe och därhoos Secreteraren Tungell R. Cantzleren hafva ment, att till att maturera sakerne, det några och uptaga Presterskapets anbringan.

Igenkom Secreteraren och sadhe Her Johan (ɔ: Erik) Gyllenstierna allareda vara på Riddarhuset.

Blef alltså befallt, att Secreteraren skulle förnimma om han, J. (ɔ: Erik) Gyllenstierna, drefve sakerne på Riddarhuset eller eij; si illud, behöfdes inthet att tala honom till; si hoc, så skulle han det göra.

Igenkom Secreteraren och sadhe honom alleredha medh gott maner hafva igentagit marskalksembetet.

Höllts gott att emillan Gref Gustaff och Landtmarskalken bijläggias skulle.

Den 9 Februarij kumme tillstädes i Senaten R. Ammiralen, Her Matthias Soop, Her Johan Skytte, Her Erick Rynning, Her Lars Sparre.

Winbladh kom och excuserade, det R. Cantzleren inthet kan för någon opassligheets skull upkomma, eller upskicka besluthet, emedhan det icke alstinges är färdigt, uthan badh de öfrige Herrarne ville taga Städernes och Prästerskapets saker [före].

Blef svarat att de vore ännu embsige att uptaga Borgerskapets saaker. Presterskapets saker skulle de uptaga, när som de hadhe inlefvererat sine supplicazer.

Presterskapets anbringande.

[1. Om försummeligh kyrckiegong, och huru den skulle bothas.

Ea occasione kom Her Erick Rynning att påminna om tidare predikande i klosterkyrkian och sal. Konungens grafs hesslige positur.

R. Ammiralen svarade däropå, att om onsdagarne och fredagarne skulle hollas thär predikan alle dagarne och sedan — —

2. Puncht om sabbathsbrott.

3. Om bönedagar, om de skulle vidare hollas.

Resolverades att så skulle hollas.

4. Om Guds nampns missbruk.

Moverade R. Ammiralen, att därom starckare predikades och sedan straffades.][1]

2. Om een viss psalmbook, att den medh ett convent fattas.

Resolverades att Presterskapet skulle sättia dertill tidhen, personerne.

Her Johan Skytte kom så att tala om Erckiebispens catechesimo. 1. Om exordio: Jagh Herren tin Gudh. 2. Om det i troon salvificationis beneficio.

Dette allt hölts vara irrefutabelt: 1. för det att exordium gifver större pondus, 2. lijkmätigt Gudz ordh, 3. a simili en konungs mandat som prætexerar sitt nampn. 2. Att efter i troon beneficia carnalia upräknas, att och spirituale beneficium blifver förmält.

3. Om secundi gradus förbudh, så och tertii. Om kyrkieordningens formerande.

Resolverades: sköts up till Regeringens sammankompst.

Her Johan Skytte sadhe, att Juda sedan han besof sin sohnehustro, att efter han giorde det ignorans, afleth han sedan därifrån.

[1] Det som här ofvan står inom [ ] är i originalet öfverkorsadt. De där omnämnda fyra punkterna motsvara i sjelfva verket 1:sta punkten i presterskapets postulata af den 8 Febr. 1642, hvilken lyder på följande sätt: »Att H. K. Maij:t tächtes så väll detta åhret som the förrige låtha påbiuda några allmenne solenne bönedagar, effter som fäderneslandzens åliggiande nödh thet högeligen fordrar, såsom och nådigst förekomma, effter som låfvat var på mötet här i Stocholm anno 1636, the margfaldige förargelser, som med sabbatzbrått och Gudz ordz föracht sig meer och meer i fäderneslandet inrijta». (Efter originalet i Riksarkivet).

4. Om adelige begrafningar i höghkoren.

Resolverades att de skole gifva någre exempel, hvarest sådant är bygt,[1] så kan sedan däruthi statueras.

Her Johan Skytte mente, man måtte hafva considerationem, huru vidha Prestens och församblingens jus är däruthi.

5. Att visitationer blifva förachtade.

Her Johan Skytte mente om Adelen — theologice att tala — ginge i kyrckian ob exemplum.

Resolverades att frågas skall, hvilke stondspersoner de äre, och quo modo de det göra.

6. Om en Bisp i Viborg, och det de erbiuda sigh till electionem.

Och befans den titulen in Consistorio regni, som icke kunde proberas.

Resolverades att när Regeringen och Rådhet kumme alle i hopa, att det dem då skulle præsenteras.

7. Att ingen måtte rifva eller köpa till sigh prestebordh.

Resolverades att de nampngifva de orther, som det föröfves på.

Resolverades: De måtte göra distinction, anthen det är frälsse eller crohne hemman. Om icke de, som frälsse äre, måtte hafva jus på sitt.

8. Om de, som uthaf högre och nidrigare stondh liggia i bolerij och horerij.

Måtte sees på sal. Konung Carls mandath i Örebro därom.

Discourrerades hvadh straff skulle vara på enfallt horerij.

Her Johan Skytte mente, att det skulle anthen vara fällt till lifsstraff, eller exilium som i Lybeck.

9. Om legibus sumptuariæ och vestiariæ.

Resolverades: De skole sielf sättia upp, huru de mena att därmedh skall tillgåå. Att man inthet tviflar, det de icke in parato hafva något, att de thet thee.

Det tracteras medh Ridderskapet om deres stondh, att de gofve anledning på deres stondh sådant att remediera.

10. Om tiendes richtigheet efter Örebros mandat 1617 och vederlagh.

Resolverades att de vele först see mandatet.

Resolverades hvadh underrättelsse de hafve om de vederlagen.

Sedan att hvar och en gifver tillkenna, för hvadh ordsak han erfordrar vederlagh.

Emädan de äre, vederlagen, gifne af åthskillige tillfälle, att hvar och en gifver in particulari sijn prætension tillkenna.

---

[1] I marginalen står: i hvadh sochn.

Taltes sedan om confirmation.

11. Om gärdh under sätegårdar.

Resolverades: De skole angifva, hvilke sätegårdar det äre; hvadh skäl de därtill hafva.

12. Om sölfvermynt att de måtte för des trångmåhl få gifva kopparmynt.

Hölts skäligt att de gofve dem de hafve.

13. Om restantzen i kopparcompagniet, att de den måtte nåh.

Resolverades: Höllts skäligit, att de komma till richtigheet; sedan att de göra deres fullmechtige, som där på drifva.

14. Om Tijonde-Inspectorerne begäres, att icke laghbundne personer måtte därtill sättias.

Resolverades att de dem angifva hoos Ståthollaren.

2. Begära flere Inspectorer.

Skall läggias väl öfver vidh Regeringens ihopakompst.

Her Knuth Posse mente, att de Inspectorerne finge 1 tunna sädh af hvart kyrkieherberge, och det öfrige förrättades igenom Fougden.

R. Ammiralen mente, att Presterne skulle sända lengden af tertialen till Ståthollaren.

Postulata deres i Ubsala stijft:

1. Begära att till Västerbotn motte skick[as] sädeskorn.

Kom att discourrera, hvem det öfverföhra skulle, anthen Crohnan eller Stock[holms] stadh.

2. Om hiälp till Torne kyrckias uprättelsse, och H. K. M:tts förskott (?).

Resolverades att de skulle få bref: I. prestebordh, 2. klockor, 3. kyrkieprydnat.

Samptyckes hele punchten, så frampt de icke hafva fådt förr.

3. Om Prästens taxtiende i Tierpen, att han beholler sine vahnlige 4 tunnor.

Resolverades hvadh skäl de hafva att fordra, och huru länge han den mist hafver.

Begärar skonsmåhl på taxen.

Resolverades om gästning, att hon blifver afskaffat.

4. Arrendatorer.

Resolverades: Skole angifva, hvilka de äre.

Om controversien är om järn eller elljest hvaruthi den består.

5. Begäres regale salarium för Giäfle skolmestare.

Strängnäs stifts postulata:

1. Om domkyrkio torns uprättande.

Resolverades: De skole gifva tillkenna hvadh svar de hafve därupå förr bekommit.

2. Om Philosophorum ringa löhn i Gymnasio för missväxten.

Svarad[es] att nu kostar mehra 1 tunna sädh.

3. Om dieknarnes underholl.

4. Om orgenist att Crohnan den holla skulle, resolveras till Regeringens ankompst.

5. Om booktryckiare.

Vele tillsee i Cammaren hvadh desse hvar haft.

Föreslår ett kyrkioherberg[e].

Resolverades att de det angifva.

6. Att anrätta een pappersqvarn till böckers tryckiande, och corrector vore — —

7. Om en Medico, att den måtte vara uthan stadzens tunga.

Resolverades att han skall kunna vara frij för stadssens tunga, except att han på någre åhr det niutha skulle.

8. Om tiensters köpande att de finge.

Resolverades att skulle sees på privilegier och förnimmas, medh hvadh skäl de inthet vele sällja.

6.[1] Kyrkioherberg[e].

Resolverades att de skole klaga för Ståthollaren och Fougden.

7. Om excess af gästebudh, brudhen och brudgummens i Närikie. 2. Om siungande i byar som de resa igenom.

Resolverades att een ordning däruppå skall göras, och skiuthes up till Regeringens resolution. Och att Bispen gör ett förslagh pro præsenti där på.

3. Om tiggerij af brudarne innom sochnarne.

8. Om horerij och bolerij och sedan att de begifva sigh i echtenskap.

Resolverades: När den andre punchten debatteras, så skall och så detta blifva remedierat.

9. Om backestugur, att de afskaffas.

Mentes att i besluthet skall därom blifva förmält.

10. Om hesten, som vänder hufvudet ifrån altaret.

11. Vijnkanna.

12. Klaga öfver förtreteliga ordh af nembdskrifvare.

13. Om Her Siggie i Forss, att hans sohn måtte succedera.

---

[1] Numreringen är felaktig, men som besvärsskriften icke finnes i behåll, ej heller någon resolution är införd i registraturet, så kan saken icke kontrolleras.

Resolverades att det och kan gåå; står liqväl till Regeringen.

14. Begäres post i Österhaninge, vederlagh för det, som till Törisöö tagit är.

15. Om Kihla i Närikie.

Resolverades att frågas skulle, hvilket Kihla det är.

16. Om lappars tiggerij.

Resolverades att det kommer i punchten af tiggerij.

Den 10 Februarij kumme tillstädes R. Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Pedher Baneer, Her Matthias Soop, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre.

R. Cantzleren läth gifva tillkenna, det han icke mechtade komma up för middagen.

1. Uplas Superintendentis i Mariestadh supplication angående confirmation på deres kyrkiebygnat.

Resolverades att een attestation allenast gifva.

2. — —

3. Om Rectorum löhns förbättrande.

Resolverades att de lätha sigh resolvera (ɔ: contentera) medh den förbettring Crohnan har giordt.

4. Om Notario consistoriali.

Resolverades: Ställes till Regeringen hvadh de vele göra.

Brachtes fram några saker af Referendario, af Superintendenzen i Mariestadh, biskopsdömet i Linköping.

Resolverades att till gamble Västervijks kyrckias uprättelsse skulle förordnas 200 daler h[vitt] mynt.

Her Pedher Baner frågade, om 100 åhrs domar, som inthet hafva varit exseqverade, skole vara kraftige.

Förmältes uthi Bispens postulater i Linköping om de conventiculis, som Calvinerne i Norköping holla, begärande därpå böther.

Resolverades att först förnimmas, på hvadh sätt de conventicula hollas; 2. att medh dem så statueras, som för några åhr sedan medh Calvinerne här i Stockholm skedde.

Erchiebispens postulata om Vipedalen.

1. Resolverades att till Landshöfdingen Rottkijrck skulle afgåå ett befallning[s]bref, att han uptager saken för tinget och anthen skiuther ifrån sigh, där saken är besvärligh, eller afdöma så myckyt han kan.

Resolverades 2. om Sunnerstadh gårdhar, att skrifvas skall till Ståthollaren, att han lempar ryttaren och M:r Sven, sampt söker annat hemman igen.

3. Om Kimi Lappmarck.

Den 11 Februarij kumme tillstädes i Rådhet Rix-Ammiralen, R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baneer, Her Clas Flemming, Her Matthias Soop, Her Axel Baneer, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Lars Kagg, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse.

Uploses först 2 bref ifrån de våre i Portugall om dess stath sampt Her Lars Skyttes desperath siukdom.

Uplas Rix-Cantzleren conceptet af besluthet och sköth till samp[t]lige Rådhets censur, och däruthi:

1. Om krigets uprätthollande; svar på communicationen af krigsväsendet.

Taltes om directionen, det ordet det vore att thee een courageux resolution.

2. Svar på punchten om fredstractaten.[1]

R. Cantzleren sadhe sigh vele ställa det manligen och doch icke superciliose.

3. Svar på communicationen af alliancerne medh Hollandh, Portugall, Brandeburgh.

Sadhe i denne articlen vara 2 [ting]: först om förbundet medh Portugal, 2. om det må uthi minorennitate Reginæ gifva tillfälle till vidare förbundh medh andre.

R. Cantzleren frågade vidare, hvadh Herrarne därom tycktes. Mente att han hadhe insluthit, att man kunde göra förbundh uthan Rixdagen.

Her Pedher Baner mente, att om man skulle göra efter hvars och ens invilljande fœdus, skall han väl undvijka blasme; män om man alltidh skall vänta därefter, så blifver occasio calva i de saker, som äre anlägne.

R. Cantzleren androgh exempel af den fullmacht, som sal. Konungen honom gaf att inire bellum, pacem, fœdus och mehre, des occasion han måtte tempestive uthsee och icke alltidh släppa henne till principalen, det mechta ondt skulle vara då att servire

---

[1] I marginalen står: nye inkast.

tempori. Sadhe väl vara åthskillige exempla, som i Venetien, där Legati äre mechta restrict såsom in libera republica; men medh oss är annorlunda.

R. Cantzleren sadhe: Vij vele nu väl svara på gifne communicationen, nam quibus artibus partum est imperium, iisdem etiam conservetur, efter icke mehre än en Rixdagh kan åtherstå till H. K. M:tt[s] egen regering.

4. Bevilljas tu åhrs uthskrifning efter gårdetalet, medh Stendernes exceptioner.

Kom däruthi att nempna om de torpares frijkallelsse, som dageligh hoos enom arbetha.

R. Cantzleren sadhe, att därmedh skeer vårt privilegio för när, att torpare vidh den significationen skole komma in censum, och gåår liqväl Crohnan icke mehra än 200 man; om icke tempora så vore, så skulle man icke lätha det gåå, att uthskrifningen skulle gå under våre gårdars råh och röör.

R. Ammiralen mente, att bättre vore, att [man] exciperade de torpare, som liggia på deres åker, att icke medh de torparne uthi råå och röör må göras undersleep.

Taltes om den clausulen om ophäfvande af uthskrifningen, om fredh blefve 1643.

R. Cantzleren mente honom väl vela inire aptam militiæ rationem, om så blefve.

Om skilljande af parchierne på hemmanen efter 2 åhrs förlopp.

5. Svar om krigshielpen.

Om Presterskapet.

Fans gott att uthräckningen skulle göras af Presterskapet och Bårgerskapet på 3:dje delen af 3 åhr, och dem inlefvererades.

6. Om hielpespannen, att den göres nästkommande åhr, hvar gott åhr blifver.

7. Om gestning och skiutzning, att den alldeles skaffas af föruthan förenembde H. K. M:tts egen reesa sampt togh till eller från krigh medh dess præcautioner.

Her Pedher Baneer monerade, att insättias skulle för ryttarne och knechtar tilldelningshemman, att de för besvär blefve befriade i ordsaak att de stundom måste ryckia i städerne.

R. Cantzleren sadhe sigh därföre hafva satt officerars fördelshemman, att de föruthan, som dem tilldelte äre, icke måtte någre hafva befrijade.

Her Matthias Soop påminte om posteböndernes friheet på uthskrifningen, det R. Cantzleren sadhe sigh vela insettia.

8. Om skogs förödande till bergsbrukens ruin.

R. Ammiralen påminte om när skulle rödias och svedas, att då Ståthollaren det förlåfvade.

Om såghqvarnar sadhe R. Cantzleren, att de inthet stodhe att lidha här när Stockholm för monge difficulteter, som där af växa.

R. Cantzleren sadhe fallas (!) qvæstionen, om den skogsordningen, som H. K. M:tt gör, alle då skole tillhollas, förän de den see. Uthan ordning mentes inthet skulle vara. Men så hafver Hans R. Cantzlerens Ex:ce satt, att [de] den ordningen, som vore inthet missbruk medh och icke emoot deres åkers rödiande och rättmätige förkofring lupe, ville efterkomma.

Her Matthias Soop mente, som i Tiust, där adelsmennen hafva deres mäste inkompst af skogen, och där han skulle förtagas, skulle man då hafva skada.

R. Cantzleren sadhe det väl måtte skönias.

Kom att talas om parquen i Västergötlandh, Kinneskogh, och klagades att den vore borthsoldt.

R. Cantzleren sadhe, att den måtte heller köpas igen, emädhan vij vele hafve varit observantissimi uthaf Kongens rätt.

R. Marskalken sadhe, att Professores jaga under deres hemman i prætention af frelsserättigheet, som och må jaga.

R. Marschen mente gott, att skogsordningen giordes, förän Herredagen slöthes.

9. Om bärande träs värja.

Her Claes Flemming menthe, att 10 thres planterande skall falla för myckyt och svårare att practicera. Mente 5 vara nogh.

10. Om humblans cultur.

R. Cantzleren sadhe sigh väl veta det icke väl vara practicerligit, män liqväl att det påminnes och sedan medh placater pådrifves, som liqväl inthet är uthan effect, som om svidiande.

11. Om kornhus uprättande.

Uprepade nyttigheten af den ordningen: 1. frälssas monge siälar; 2. hielpa dem, att de icke komma på korth på 4 eller 5 åhr tillgörandes, hälst i Norlanden, sigh och Crohnan till störste skadha.

12. Om tiggerijts afskaffande. Därom Rix-Cantzleren sadhe sigh göra een ordning.

R. Cantzleren frågade än vidare, hvadh dem tyckes därom. Alle Herrarne läthe sigh det väl behaga.

Om skogsordningen sadhe R. Cantzleren henne erfordra stoor accuration: 1. skall han veta orthernes beskaffenheet, 2. hvadh bergsbruken kunna lidha, 3. städernes däromkring lägnes villkohr, 4. gräntzerne och hvadh därvidh är practicabelt, 5. hvars och ens tarf till gårds byggiande.

R. Cantzleren sadhe sigh veta ett expedient, i det man giorde een general ordning och icke inhibera alldeles, uthan skiutha up till vidare ransakning, att man så makligen seer fehlen och gör till ordningar.

R. Marskalken mente att tuera skogen vore att förbiudha, det sågebrädher inthet såldes uthlendes.

Svarades att huru skulle då Helsingelandh nähra sigh, som hadhe skogh i öfverflödh.

Resp[onderades] att de orther kunde det tillåthas.

Her Lars Kagge frågade, huru medh ryttarehemman, som hadhe sventiänare, skulle hollas i uthskrifningen.

R. Cantzleren sadhe: Borde uptagas alle Ständernes postulater, och först almogens, men Borgerskapet och Presterskapet är af stoor consideration.

Mente att på de 2 punchter om rusttiänsten och stortullen skulle ställas medh dem ett instrument särdeles.

R. Cantzleren kom att tala på Borgerskapets postulater: 1. Om marcknader, därföre vill komma i considerationer Bergslagerne, städernes situation. 2. Vara i consideration de som bodde på landet, friheet att handla af crohne och frelsse, i hvadh considerationer hambrar vore, och hvadh landsklöp vore.

Taltes om Gref Gustafs excess på Riddarhuset.

R. Cantzleren sadhe om Her Erick Gyllenstiernas klagande öfver Gref Gustaf: Mente Riddarhuset vara därföre anstijftat, att där skall vara respect, 2. ett stondh inthet vara tiänt medh det en deres skyllman gifver sin uthvisk.

R. Ammiralen: Han måtte publice bekenna fauten och icke oförsohnat ingå på Riddarhuset.

Taltes sedan om occasione litis på Riddarhuset.

[**Den 11 Februarij**] efter middagen kumme tillstädes i Rådhet R. Ammiralen, R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baneer, Her Matthias Soop, Her Erick Rynning.

Proponerade Referendarius några ärender, som hafva blifvit skutne till Regeringen.

Rix-Cantzleren sadhe quæstionem vara: 1. om djuregårdar, 2. höbergningar vidh ladhugårdarne, 3. skiutzfärdh och gestning.

Saligh Konungen achtade inthet ladugårdarne, uthan sålde, förlänte, borthgaf, bortharrenderade.

Vore diurgårdar: 1. Gripsholm, Stockholm, Ohmbergh, Höijentorp, Skara, Linköping.

R. Cantzleren sadhe: Hvadh ladugårdarne och des verckie vidhkommer, så måtte man dem moderera och see till, huru store godz där äro under; eljest hafva them Ståthollarne.

Mente liqväl man skulle göra een sådan ordning som [om] Västeråhrs ladugårdh, där nu 3 ladhugårdar har varit under, att man lethe ransaka, hvadh en ladugårdh skall kunna hollas medh. Ryttare och knechter kunne vij inthet belasta därmedh, uthan skall sees efter, att almogen icke blifver graverat medh. 2. Mente R. Cantzleren att lätha arrendera ladugårdarne borth och lätha dem sielfve holla des brus (!). och sedan hafva arrendet om så myckyt minder.

R. Ammiralen mente om Västeråhrs, det staden gärne hadhe velat haft ladhugården till humblegårdh.

R. Cantzleren sadhe det icke vara oskäligit, emädan det äntå vore Konungens.

R. Cantzleren: Svar allmogen gifvas skall på dagzvärcken, att H. K. M:tt vill ransaka, huru vidt de kunne holla; 2. om något är tagit till ryttare och knechter undan ladugårdarne, att dagzvärcken afgåår, att de då modereras.

Om diurgårdarnes byggiande sadhe R. Cantzleren, att i Sudermanlandh och Väsmanlandh kunde väl passera; men de, som elljest hadhe diurgårdar, skulle hafva att byggia deres fampnar, och det öfrige gifvas peningar till.

Sades Referendario, det han skulle svara bönderne på Svartsiölandet, att de hadhe stoor friheet medh uthskrifningen, att de desto godhvilligare skole det öfrige förrätta.

R. Ammiralen frågade, huru medh diuregården på Drottningholm skulle blifva.

R. Cantzleren: Där neder i landhet är Vastena lähn fritt, män [vid] Götala och Hentorp är allt borthgifvit eller såldt.

Där är inthet annat medel att salvera än efter föllja.

Om I vele hafva diurgårdarne där belägne, så måtte de hollas medh penningar.

3. Om skiutzfärderne svaras almogen, som i besluthet därom förmältes.

Upsändes Gyllenkloo till H. M:tt att referera uthaf adviserne och ursechta Regeringen, det de för allmogens postulaters resolverande skull icke kunne upkomma.

Taltes sedan om tingsgärdh, om de, som nu hafva blifvit frälsse, skole medh gifva.

R. Cantzleren sadhe: Anthen måtte de, som niutha justitien och tingen, gifva inthet och lätha beståå vidh häredshöfdingspeningarne, eller gifva giärden öfver hufvudet.

Her Pedher Baner sadhe: Om Crohnan skall holla Häredshöfdingen, så är besvärligit; elljest skole de för en så inkummen sedh här i Uplandh sigh inthet undandraga.

R. Cantzleren mente, om Landshöfdingen (ɔ: häradshöfdingen) finge 4 öhre för giärden och hölle sedan tinget sielf.

Resolverades: Man vill framdeles see till att göra een viss ordning; och synes billigt, att den ene hielper den andre, efter de alle vele participera af justitien.

Om tingsgårdar i Västergöthlandh blef afslagit.

Om herredagspenningar för herredagsalmogen resolverades, att därmedh skulle hollas efter 38 åhrs mandath och som förr är blifvit resolverat.

Om frälsse skall upbyggia krogehuset medh.

Resolverades: Man vill däruthinnan så laga, att de inthet skole klaga däröfver.

R. Cantzleren mente det vara slaverij, uthan bättre att lätha det byggia för peningar.

Om Nembdemänners förskoningh för uthskrifning eller, där den icke tillåthas kan, någon andeel af häredskistan.

Resolverades: Gifs dem förtröstning därpå, till dess att een viss ordningh blifver öfver skiutzning fattat.

Till Nembdingmenners löhn och för det de underkastas uthskrifningen blef resolverat, att de skole få 6 mark af häredskistan.

Om gästgifvare skole vara frij för skrifning.

Resolverades att de skole framdeles göra ordning, huru medh dem skall hollas.

Om Ländsmän och Fiärdingsmän.

Resolverades: Man skall taga i acht det deres embete fordrar medh skäl.

Quæstio om skiutzfärdspeningarne af Ländsmännen.

Resolveras att de skole vara frij och ridha deres egne hestar.

Om de, som hafve för considerationer varit 20 hemman om bonden, skulle ännu så blifva.

Resolverades: Så lenge den starcke gästningen varar, skall medh dem som förr blifva hullit; där man och kan finna böther därpå, att medh dem blifver som förr.

Om Ulfsu[n]dsböndren i samma fall.

Resolverades: Skall på 2 åhr hollas som förr.

Viby begärer, att icke flehre gårdar måtte borthköpas.

Resolverades att det icke vidare skall skee; skall och göras ordre till Cammaren, att de inge mehre borthselja.

Att preste-enkie skattehemman äre frij för uthskrifningen.

Resolverades: Man kan det icke så öfverhufvud göra, uthan där det skeer af particular occasion.

Att ryttare och soldater köra böndren ifrån väl häfdade gårdar.

Resolverades: Efter som har blifvit befallt tillförende att hindra sådant, att och det här efter skall skee; måtte liqväl de, som våga lif och blodh, hafva hemvist.

Resolverades att dem gifvas skulle general pardon, som öfverrymbde äre, i consideration att de då kunne komma igen, och denne gongen blifva för knechten frij.

Om messevijn.

Resolverades: Skulle sees i Cammaren hvadh hvar och en hafver, och efter tarfven sedan gifvas mehre till.

Gifves sombligom som på 2 åhr haft hafva viss sädh där till, till H. K. M:tts myndige åhr.

Om kyrckiors vidhmachthollande.

Resolverades att den, som är sochneman, skall hielpa till des uprättelsse.

I Österbotn, där sochnarne äre fördelte, att de måtte bekomma prästebordh, kalk, messhaka.

Resolverades att skrifvas skall till Landshöfdingen, att han uthseer därtill lägenheter, eller där skatte är, handla därom.

Om kyrckiepry[d]nat.

Resolverades att de sielf det göre.

Om klockan.

Resolverades att 1 skippundh skulle gifvas.

Begäre Öster- och Vester-Rekarne något afslagh på deres ränta, emädan de hafve lidit skada af missväxt.

De öfrige resolutioner, som på allmogens postulater fallne äre. hafver Referendarius tagit ad notam.

Upskiuthes resolutionen på Bergslagernes och Borgerskapets postulater till en annan gongh.

Her Claes Flemming giorde rapport om det han på Riddarhuset drifvit hadhe: 1. badh att de skulle taga munstringsrullarne före och dem öfversee; 2. vijste han dem desseignen på Riddarhusbygningen, sampt att därtill mehre erfordrades. Excuserade att de hadhe ändrat platzen 1. för magnificenzen, 2. för större säkerheet för elds skull. Begärade att de vele göra richtigt uth det, som resterar, och see hvadh påkostat är. Och emädan I till efventyrs icke kunna så snarth betenckia sigh, vill jagh afbijda edher resolution een annan gong.

Den 12 Februarij adfuere in Senatu R. Ammiralen, R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Matthias Soop, Her Claes Flemming, Her Erick Rynning, Her Knuth Posse, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre, Her Lars Kagg.

Förfrågade sigh Her Lars Kagg, om den differenzen emillan provossen under Her Gustaf Baners regemente och Öfverste-Lieutenanten skulle höra till Hofrätten eller Krigsrätten. Uplas så sedan någre af krigsarticlarne, därigenom uthvijses, hvadh saker till Krigsrätten egendtligen höra.

Inkom Johan Berends och tillfrågades om Bergslagernes tillstondh. Sadhe Krisbach hafva förtröstat oss, att vij efter 3 månaders förlopp nåh alle bottnerne vidh Sahlberget igen. Om Kopparberget sadhe han allt väl vara; sädhan vara gott kööp, och än hafva sädh. Järnbergslagen gifva myckyt och godh malm, och sigh inthet ynka dyrheten däruppå, efter den gör dem trefnare.

Sadhe dem hafva uptagit Gubbert Silentz saak och befinna honom behöfva hielp, hafva och i Anders Nilssons saak så vida accorderat medh Lovis de Geer, att han cederar arrendet.

R. Cantzleren uplas en puncht om officerarnes tilldeles- och fördelshemman.

Her Lars Kagg mente därunder inthet vara sluthne de hemmanen, som de hafve på deres hestar, som icke kunne räckna för fördelshemman.

R. Cantzleren sadhe, att därmedh skulle Crohnan myckyt afgåå.

Iblandh discourserne om bergsverckens cultur: Her Claes Flemming rådde, att man skulle uptaga bruk i Finlandh, att landhet måtte excoleras och en desto bättre komma att sällja sine godz. Commoda: 1. bättre kööp på allehanda, 2. ringare lego på folck.

Johan Berendts mente, om Bergsamptet läthe något mynta och gofve dem, som funne malm i Finlandh, sampt betala allt för peningar.

R. Cantzleren frågade, huru medh marknader och handelen skulle hollas i Bergslagen.

Stockholms stads klagemåhl på Börgie Pedhersson för drefne landskööp sampt någre andre, som det föröfva.

Resolverades på R. Marschens admonition att [hålla] tacksejelsse för de Weimerskes victorie öfver Lamboy.

Mentes vara ett medel att förekomma uthpronglande, att köpmannen köper järn till sigh för rede peningar.

Johan Berendts mente böra göras een distinction på köpingar, landsstäder och hufvudhstäder.

Her Claes Flemming påminte, att i de städerne, som handtvärckare äre, må leggias lideligh och det ringeste skee kan contribution uppå.

Johan Berendts mente, att de vidh bergsbruken måtte allenast hafva så myckyt hökerij — victuailler som salt fisk och spannemåhl, kött och fisk, smör; män salth, kläde och spezerij skall selljas i städerne — att det kan förslåå för hans dagelige arbetsfolck, emädan de skulle elljest, som aflägne äre, förlöpa sine husbönder. Sadhe bäst vara att rätta vägarne igenom städerne, till den ända han och hafver läthit göra öfver sitt landshöfdingsdöme een carte. Gaf ett förslagh på Näs gårdh att leggia under Hedenmohra, för des engiars lägeligheet.

Om marcknaderne.

Om hufvudstäderne skulle gifvas lof att handla å marcknans tiderne i landsstäderne och köpingarne.

Johan Bärendts menar, att i marcknans tider måtte det väl tillåthas, så vida köpingarne see på sine landsstäder det göra.

Blef så för denne gongen inthet däruthi slutet.

Ankom Knieps bref ifrån Götheborgh, det som ladhes afsides, till des de Götheborgske sakerne uptagas.

Underskrefves bref medh posten.

Den 14 Februarij vore tillstädes R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Axel Baner, Her Erick Rynning, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse.

R. Cantzleren lefvererade Salomon Pedhersson besluthet, att han bönderne det föreholler, medh befallningh att han dem underrättade om skiutzn[ingen], som inthet sluth på denne gongen skulle skee, tavernere och krögare; 2. om hielpespannen att de i dette åhret blifva derföre förskonte, allenast att när godhe åhr blifva, att de sigh det då icke undandraga.

R. Cantzleren proponerade först om handelen i landet, att upstäderne vele hafva bergslagshandelen under sigh, om det skulle dem uplåthas.

R. Cantzleren mente, att all bergslagh bruke handel fritt, bådhe främmande och andre; skulle man allt sättia på dem, så skulle ofta verket för medellösheet liggia neder.

Her Pedher Baner sadhe dem i Bergslagen vele fuller lidha dem, men att dhe boo i städerne, emädan de då skulle — —

R. Cantzleren mente inthet vara disputabelt, att man skulle hoc rerum statu förbiuda fremmande att drifva handel däruppe; en annan tidh varder man nogh hafvandes bådhe capital och folck. Hans Nymand vore värdh, att där han toge af hielpa honom medh ett tusende daler eller något, och allt hvadh uthan oordre skee kan, efter han liqväl vijsar vegen.

R. Cantzleren sadhe: Om vij strengie handelen till dem, som boo i bergsstäderne, så ligger landet ödhe, uthan är bäst att den ene ponerar den andre.

Uplas sedan Nymands excuse på hökerij och landsköpet.

Kom däraf att discourrera om bergslagarens nytta är så stoor, att de sällja där vidh bruken emot Chronones skadha däruthi.

Her Claes Flemmingh mente om kramegodz dem förbödes.

R. Cantzleren sadhe städerne skee stoor skada därmedh.

Her Pedher Baner talte om Matthias de Goce, som icke allenast handlar medh almogen uthan och medh Adelen.

R. Cantzleren talte till Johan Berends och sadhe, huru resolverat är om brukernes libertet, att den brukar som har hugh, capital, förstondh, och landet kan blifva excolerat.

Men den andre qvæstionen, huru vida de, som boo kring bergverken, måge sällja, otalat om det de sellja deres dagelige

folck, eller om han först må sellja annat arbetsfolck, 2. de som komma och bringa kohl.

2. Om han skall sellja hemma vahrurne.

Tillåthes det, så är den 1. ratio, att almogen blifver dragen till arbete till bergverck[s] cultur; 2. sedan att almogen icke där ifrån arbetet afvändes; 3. kunna the gifva bättre kööp almogen till lijsa.

Contra: Drages 1. almogen ifrån städerne och på landet, och alltså de ruinerade, emädan en sådan kan gifva bättre kööp, och städerne alldrigh komma up därmedh. I den stadhen att all handel måtte dragas till städerne, så blifva och städerne lefvererade.

Johan Bärendts sadhe nogh vara deducerat städernes och bergvärckernes nytta och skadha, såsom om brukernes libertet; därmedh hindras ingen stadh, emädan det inthet blifver practicerat.

R. Cantzleren: Där bruken blifve idkade, hafva städerne fohrlöhn medh hästar och skutor, broopeningar, vägepeningar och därmedh kunna holla deres handell.

Johan Bere[ntds]: Hvadh den andre punchten vidhkommer, vore gott, att man på den andre punchten excipierade någre parzeler, som salt, lerft etc., och icke betala sitt bruksfolck annat än på vedh, kohl, halm och höö, men fåglar, egg, höns på borgernes tompt.

Her Pedher Baner mente, om han betalar allt för peningar.

Johan Berendts sadhe, att de fåh det inthet för peningar, halm, höö etc., uthan för varur; togh exempel af Österdalarne om salt, sedan ett ordinarie kööp på vedh emoot salt.

2. Bästa bergvärcken äre på den landsorthen, och så måste vij dem inthet tryckia uthan liqväl limitera.

R. Cantzleren uplas uthur landslaghen om landsköp, och huru vidha det måh drifvas.

Johan Berendts sadhe, att vidh hvarth bruk skulle medh tidhen blifva en fleck; och afskaffa arrenderne, så blifver där mehra folck för det att de flehre elljest måttc leija för peningar.

R. Cantzleren mente om de vidh Hedemohra hadhe bodhar vidh närmeste bruk, det gofve honom occasion att draga dith.

R. Cantzleren mente, om alle arrender afskaffa[s].

Johan Berendts mente, att bönderne elljest inthet kan blifva af medh sijn sädh, emädan städerne inthet kunna kiöpat, uthan strengia bonden.

Johan Berends mente, om deres bodhar vore förbudne och confiscerade under nermste stadhen.

R. Cantzleren mente, att om osmunsjärn kunde en inthet annars bekomma, om han icke skall föhra bergsmannen sädhen medh något peningar i huset, men kohl och vedh för rede peningar.

R. Cantzleren mente att deschifrera det rätt, att allt hvadh crämerij, som hattar, handskar, spetz, sedan iblandh höckerij, att det, som kommer uthan efter, sill, salt, humble etc., som elljest efter lagen är förbudet, det må han inthet sellja; inländesk, som är spannemåhl, smör, flesk, kött, doch icke till prongs. Spannemåhlen måste vara där för deres underhollande. Hvadh almogen föhrer åther och fram, är en ting, män fiskiare kunna inthet längre föhra fisken än till Arboga.

R. Cantzleren kom sedan att tala om dem, som prongla medh deres förlähningar; tyckte det vara obilligt.

Her Claes Flemming sadhe, att om icke de få selja sine vahrur däruppe, så jagas järnet högt, och han hafver föga vinst.

Her Pedher Baner mente ett medel vara, om de bärgsbrukare toge borgerskap i närmaste städer.

R. Cantzleren mente spanmåhl, kött, flesk, ost.

Johan Berendts mente, om det skedde och tilläthes emoth them, som bodde på bergsgrund.

R. Cantzleren sadhe, att då måtte man hafva en man vidh hvarth bruk.

Her Claes Flemming mente, om hvar och en skulle angifva, huru myckyt han skall hafva på 50 eller 40 personer.

R. Cantzleren sadhe den inqvisition vara svår.

Her Johan Berends mente, att distingveras måtte emillan hvars och ens terminos, som de måtte handla innom.

R. Cantzleren sadhe af Machiavelli, att när man gör lagh, måtte man mena alle vore skalkar; äre de gode, är det gott. Togs exempel af tullarne, som hollas strengt.

Her Claes Flemming mente, att om de hafva salt fisks sälljande, så blefve järnet villigare, och han bättre kunde contentera dem, som arbetade.

Her Johan Berends mente, om de finge sällja salt fisk, så skulle det föga afgåå Bergslagen därmedh.

R. Cantzleren mente, om man då skulle bevillja strömmingsklöp.

Her Erick Rynning.

Resolverades därpå — —

Om marcknaderne proponerade R. Cantzleren, uprepade Städernes argument: 1. Att inge vahrur måtte föhras uth, uthan det må gåå igenom Stockholms hender; om de skole nu hafva marknader frij här, så skole och de andre det hafva i fristäderne. 2. Att Stockholm[s] borgare uthi handelen däruppe gå upstädsboerne förbij.

Her Claes Flemmingh sadhe vara att considerera.

Johan Berendts mente vara emot marknaders natur, att de äre frijhe.

R. Cantzleren sadhe hafva varit före, att de i Västeråhrs hafva haft lof att resa uth, och däremot Stockholmsboerne att handla dith up för redhe peninger.

Her Claes Flemming mente, att frijmarknaderne göre handel och vandel.

R. Cantzleren mente att låtha blifva frijmarcknader af desse considerationer: 1. Att det icke är anrättat för en eller två.

Her Claes Flemming mente, att embetsmän blifva igenom gestning och annat sådant, äre igenom marknaderne beneficerade.

R. Cantzleren uprepade det samma. 2. Att Borgemestarne öpnas ögonen att vinna mehre tlll. 3. Emoot det de eljest kunna jaga up deres godz, så kan en bonde i marcknaden gå och köpa fisk af Norbotnsboerne och hvadh mehr han vill för reda peningar.

R. Cantzleren mente, att om vij kunna bringa up handtvärckernes cultur, så skall Stockholms frijmarcknader draga Ryssland och Liflandh till sigh.

R. Cantzleren mente, att upstäderne inthet skulle höras: 1. om de skulle få segla uth igenom Stockholm, så skulle en där uppe handla allt till sigh och segla uth sampt draga proufiten medh sigh till Stockholms ruin.

Her Johan Berendt mente, att handtvärckare måtte blifva beneficerade.

R. Cantzleren mente dem böra hafva visse afnämare här i Stockholm.

Johan Bärends klagade, att här inge afnehmare vore.

Her Claes Flemming mente, om här gåfves en factor burskap, som måtte vara upstädernes handtvärckarnes afnämare och sällja det uth.

R. Cantzleren mente een difficultet vara, att de controllera oss i Hollandh.

Johan Berendts mente, finge man qvantiteten af embetsmän, så följde det andre.

Her Johan Berendts mente, att om de däruppe vidh Nohra tiente, att de sålde facturerne och i närmeste stappelstädher hadhe deres afnähmare, och de sökte dem sedan i hela världen.

Her Claes Flemming mente, att om rike afnämare vore, som kunde lätha arbetha godhe vahrur och det i myckynheet; förthy om en svagh köpman suthe och mätte uth 100 spijlor (?).

Her Claes Flemming sadhe myckyt hinder vore, att det vore monge helgedagar, och de drucke och vore däraf oduglige att göra deres arbethe, och alltså myckynheten af arbetet försatte.

Her Claes Flemming: Om man talte medh Clerkerijt om de monge helgedagarne.

Her Johan Berendts mente, att om marcknaderne hölles, att då de kunne holla sigh tillreds emot Stockholmsboerne, och de där boo sedan skäligare sällja deres.

Blifver medh marcknaderne som för så väl medh upstädsmarcknaden som Stockholm.

R. Cantzleren frågade, om han, Matthias Laff, skulle tillstädjas att reesa uth, emädan man väl troor, att han skall besökia Enkiedrottningen.

R. Cantzleren mente vela svara honom som i fiordh. Om han vill blifva boendes däruthe, må han reesa dith; elljest vore bättre, att han blefve qvar.

Salomon kom igen och sadhe bönderne allt annat behaga almogen, så när som om hielpespannen.

R. Cantzleren sadhe Baron de Rortée hadhe begärt audience hoos R. Cantzleren.

Den 15 Februarij vore tillstädes in Senatu R. Ammiralen, R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Matthias Soop, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre, Her Lars Kagg.

Befallte R. Cantzleren Secreteraren Gyllenkloo ställa ett avocationsbref till Academien i Upsala för Mag:ro Erico Gabrielis att reesa uthlendes, i anseende att han sigh därigenom qvalificera kan och vara patriæ Academiæ till större nytta.

Befalltes och att för honom stellas skulle en zedel till Cammaren på 200 Rdr.

R. Cantzleren uplas Presterskapets betenckiande, i 4 punchter bestående, på besluthet, af 3 prester honom tillskickade:

1. Att Professores och Scholæ Magistri att de måtte i besluthet blifva specialiter undantagne för uthskrifningen på förlähningshemman.

2. Om sädshielpen ursechta de sigh, sampt vederlaget för skiutzningens afstellande.

3. Om kornhusen; derföre ursechta de sigh alldeles.

R. Cantzleren förtalde sitt svar däruppå.

Stälites till deliberationen om spannens afskaffande.

R. Cantzleren mente, man måtte icke så lätteligen sleppa, 1. för det att när de thetta detta åhret afvinna, att de och andre åhr skole kunna göra det samma; 2. blifver trongmåhl på skepsuthredningen.

R. Cantzleren mente, man motte beneficera almogen därmedh, medh det förbehold att [de icke undandraga sig], där godha åhr blifva, och de igenom Landshöfdingen blifva tillsagde.

Resolverades på Presternes erinnring:

1. Att de inthet kunna excipieras.

2. — —

R. Cantzleren sadhe Baron de Rorté hafva refererat Konungen i Franckeriket hafva läthit sigh behaga det sluth, som d'Avaux och Salvius sigh emillan giordt hafva; och såsom krigh vore för freds skull, så ville hans Konung sigh det låtha vara anlägit; sedan sadhe d'Avaux förmält, att tractaten neppligen kunde gå an för än i Junio; då skulle de Rorté bekomma bref. Sedan berättade om Konungen i Frankerijke, att han achtade att reesa till Portugal, i anseende att Spanien där vore starkast; icke att undandraga sigh tractatens communication i Tyslandh; sedan om den desseing Konungen i Franck[rike] hafver att öfverföhra folck till Catalognen sampt den disposition han gör att fournera alle interesserade platzer medh officiers och folck. Badh fördenskull Baron de Rorté, att Rix-Cantzleren han ville de andre andraga, att efter som hans Konung armerar sigh, att de och å sin sidha holla vapnen i henderne att nåå een reputerligh fridh.

R. Cantzleren låfvade därpå, att Svergies Crono skulle göra allt hvadh han salvo satu regni göra kunde.

Sedan brachte Referendarius fram Borgerskapets betenckiande på r[iksdags] besluthet.

1. Att de begärade, att Crohnans och adelstiänare och måtte göra boskapsskatten.

Blef därmedh till en annan gång upskutet.

Uploses så städernes general postulata.

1. Om landsköpet af åthskillige adelspersoner och Crohnones tiänare.

Her Johan Skytte mente, att de skulle de af adel nampngifva.

R. Cantzleren sadhe vara ondt att inqvirera och disputera medh hvar och en.

R. Cantzleren sadhe förste qvæstionen vara, om det är ex usu civitatis, att den, som sitter i stadhen och handlar på landet, och det liqväl kommer till en stappelstadh, om den stadh skall hafva däraf skada. Men en ländsman ligger [och] köper till sigh till stappelstäderne; och sedan få de i upstäderne inthet.

Her Claes Flemming mente, om man framdeles skulle göra en handelsordinantz.

R. Cantzleren sadhe: Man kan inthet förbiudha en att hafva något i sin gårdh; gör man exception, så gifver man dem hundrade occasioner. På städernes sidha är det, att de icke kunna draga handelen till sigh, och göra så folck ville till dem, uthan vele allt per vim inhibitionis. Drogh så straxt exempel af Götheborg. Städerne mentes göra myckyt ex invidia; och de fehla däruthi, att de samsättia sigh att inthet gifva mere än dem åthlyster för een tunna sädh, bonden till skadha.

R. Cantzleren mente, om förlähningarne sloges under Chronan igen.

Her Axel Baner och Her Claes Flemming mente, att Landshöfdingerne måtte see Adelens fougdar på henderne.

R. Cantzleren mente, man kunde väl lätha Borgerskapet, män först seija, att de i Collegierne, hvadh nampn de helst hafva, inthet skole hafva att befatta sigh medh landsköp, uthan hafve special befallning af Regeringen. Och det icke allenast blifva förbudit i Collegierne uthan och i landsänderne hoos Ståthollarne, deres bookhollare; att de parzeler, som äre specificerade, skole och i städerne till Crohnones upbördsman lefvereras till en köpman, som gofve där Crohnan rede peningar före, så väl som för det andre åhrlige.

Her Pedher Baneer påminte häruthi, att så åthskillige förbytningar skee, att det, som till Ammiralitetet hörer, det går en annan och lefvererar peningarne till Krigs-Collegium.

Resolverades, det städerne svaras skulle, att det skall gå befallning till Collegia och särdeles till Cammaren, att de sigh så-

dant köp entholla, och sedan till Ståthollarne, att de see till, att bookhollare under dem och andre deres underhafvande, att de inthet förvandla något af ordinarie räntan; att de lefverera det i partzeler som i partzeler vara bör, och det i peningar som peningar vara bör, uthan Cammarens express ordre, och den Cammaren skall hafva fattat af Regeringens befallning. Och därå skall ett mandat uthgåå; qui aliter faxit, siet Jovi sacer; skall och det förbrythas under närmste stadh, sedan de honom laghligen anklagat hafva.

R. Cantzleren specificerade så sedan de personer, som skulle uthi mandatet om landsköps afstellande införas, som arrendatorer, adelige personer.

Uthaf den occasionen och att förnimma, hvilke adelsmennen vore, sändes efter Wästerman att förnimma därom.

Her Pedher Baneer kom att påminna om månadsräckningar, som vore ett vinculum att vara achtsam; 2. man kunde då icke så myckyt komma till korth; 3. vore bättre I minna principalen.

Uplas därpå 1617 åhrs handelsordinantie.

Her Carl Carlsson frågade om en, som vore af adel, sände ifrån Finlandh att försellja någre 100 tunnor sädh.[1]

2. Om contributionens förmedling; 2 (ɔ: 3). om retribution på contribution till gamble compagn[iet].

Resolverades att på näste 2 åhr skulle den dem bevilljas.

Till det andre svarades, att in totum skulle den nekas, 1. för Crohnans oförmögenheet; 2. de som contribuerat hafva äre mest döde.

Her Pedher Baner mente, om de städher, som mäst behöfde hielp, skulle proportionaliter blifva betalte af de compagnies skepen, som öfrige vore.

R. Cantzleren — —

Inkom Westerman.

R. Cantzleren: I hafve uthi de punchter, som I hafve [ingifvit], förmäldt någre personer som göra landsköp; till att examinera det vercket rätt, tiänar oss att veta hvadh det är för karlar.

Westerman sadhe dem inge flehre hafva nembdt, men vele vidh befallningh hvar i synnerheet dem nampngifva.

R. Cantzleren sadhe, att vij inthet känna dem alle; vij vete väl, att landsköp är förbudit; därföre borde dem kluga ordentligen å tinget och för Landshöfdingen.

Westerman sadhe, att de ofta hafva så longt till Landshöfdingen.

---

[1] Denna mening är i originalet öfverkorsad.

Om adelen frågade R. Cantzleren.

Westerman sadhe sigh ingen vetha, uthan Arfvedh Larsson i Söderköping hadhe sagt däromkring adelen handla starckt, och villja det vidh Regeringens befallning upteckia.

Befalltes att han talte medh Doct. Gavelio och de andre, att de dem nampngofve.

R. Cantzleren uprepade resolutionen i Nyköping om compagniets retribution, att emädan det föll svårth hvar och en efter proportionen att betala, så sloges de skeppen under Ammiralitetet, att de skulle blifva segelfärdige.

Her Claes Flemming mente, om han finge resbith till morgons, vill han uthvijsa hvadh de skeppen draga.

R. Cantzleren höllt bättre, att man sloge dem till skepen, och sällja dem det bäste de ville.

4. Om skullfordringar och omslagh.

R. Cantzleren sadhe det vara en puncht af consideration, 1. för tro och ähra, 2. att societeten, den ene och andre skall blifva erhollen. Det är det värsta, att adelen hafver nampnet för alltihopa. Denne punchten är inthet annat än en skerpning af laghen. Men sadhe vara qvæstionen, när en är gell skyldigh, huru han skall betala.

Her Claes Flemming sadhe, att ehuru han drager det an på Råstugun och de bevillja skulle, liqväl blifver inthet exsequerat.

Her Johan Skytte sadhe, om man hölle det sättet som i Liflandh, att de slå på deres godz.

R. Cantzleren sadhe det och andre republiquer vara lijkmätigt; är drägeligare för köpmannen, att han inthet kastar så myckyt på sigh medh resande hith och dijth, och uthkräfiande.

Her Johan Skytte uplas uthur konungabalcken om gells afbetalning.

R. Cantzleren mente att genom ett umslagh skulle vara att göra.

Secunda quæstio: Huru som creditorerne af debitoris godz betalas skall.

Her Johan Skytte mente, att fides måste vara, däruppå societas består.

R. Cantzleren mente, att man må lätha komma up städerne, att tala medh dem därom.

In contrarium sadhe R. Cantzleren, att när en adelsman länte en annan oadel peningar, att han och kunne komma till rätta.

Her Johan Skytte frågade, hvem det då exseqvera skulle.

R. Cantzleren sadhe, att det skulle sättias i den form för åthskillige occasioner.

R. Cantzleren mente då vara en Banc af lähning och den försäkrat på sijn betalning medh; dertill kunne en eller twå priviligeras.

Her Flemming sadhe, att man därigenom skulle bekomma bättre kööp hoos köpmannen, när man strictius handlade.

Her Claes Flemming mente, att om en viss dagh sättes om åhret, och då skulle de hvar annan betala.

R. Cantzleren mente, om man skulle sättia omslaget på marcknanstidherne vidh alle orther.

R. Cantzleren mente nödigt vara, att någre uthaf alle Ständerne kumme tillsamman att tala om omslaget.

Underskrefs ett bref för Her Lars Kagge, hvarmedh honom bevilljades en Öfverst-Lieutenants confiscerade löhn.

[**Den 15 Februarij**] efter middagen vore tillstädes i R. Cantzlerens cammar Her Pedher Baneer, Her Claes Flemming, Her Johan Skytte, Her Matthias Soop, Her Pedher Sparre, Her Erick Rynning, Her Knuth Posse, Her Lars Kagg, och är det protocollet fattat i skriftaflan, som följer.

Uploses Viborgs stads postulata och resolverades därpå.

Inkom Secreteraren Gyllenkloo och sadhe Adelens och Ridderskapets erinnrande öfver besluthet bestodh förnembst i 3 puncht[er]:

1. Att de inthet mechtadhe hvarken innevarande eller tillkommande åhr att uthgöra hielpespannen så väl för denne åhrs missvext skull, som 2. att bönderne svårligen hadhe sädeskorn.

2. Att uthi den punchten om skogs erhollande skulle infattas den rättigheet, som Adelen i almenninger kan prætendera.

3. Om medlande på bärande träs plantering, att allenast 5 eller 6 för hvar som afhugges planteras.

Inkom Doctor Gavelius medh sampt någre städers borgare och excuserar 1. dristigheten af deres inkommande; 2. causæ adventus äre de betenckiande och erinnrande de hafva på besluthet; 3. tackar för des communication; 4. seger Regeringen kanskee icke så väl hafva ihugkommit hvadh i den punchten om skiutzfärderne för städerne hafver varit att excipiera.

Den 16 Februarij kumme tillhopa i Rådhet R. Cantzleren, R. Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre, Her Thure Bielcke, Her Lars Kagg.

R. Cantzleren mente, till att desto bättre intala Adelen, vara gott, att en eller några af dette bordet stege dith nedher, så väl derföre att de mäst måtte contribuera, sedan deres interesse och heder är ochså inneslutben.

R. Cantzleren kom att discourrera om Banck af lehning sampt dess nödigheet så väl för Adelen och det de uthlähna som Borgerskapet.

Taltes sedan om Banck af lehning och dess nyttigheet så väl för dem, som hafva öfverflödige peningar, så och dem som behöfva att lähna, att de om mindre interesse det bekomma kunna, och då icke behöfva att gifva mecklaren något.

Torne postulata, hvilkes resolutioner Referendarius affattade.

Inkom Ståthollaren Värensten(-stedt) och tillspordes, om i Kimi vore frijmarcknader.

R[esponderade]: År så vidt, att där är Johannis tidh, eller som laxen och geddorne komma; kan understundom vara något smör medh.

Blef sedan frågat om intervallo emillan städerne i Österbotn och om stadhen Io och Limmingo.

Frågades om Salu.

Resp[onderade] att Åboboerne hafva marcknat i Salu om Olofsmessa.

Her Claes Flemming frågade, om bönderne vele blifva af medh frijmarcknan i Salu.

M. Värnsten sadhe sigh hafva förnummit, att bönderne vele för peningars och säd skull, som åboerne dem tillföhra, inthet blifva af medh marcknaderna.

R. Cantzleren frågade, om de då, som äre lagde till städerne, måge inthet reesa annorstädes.

Värnsten sadhe borgarne det gärna vele draga där hen.

R. Cantzleren sadhe det inthet så vara förståendes, uthan att borgarne skole hafva lof att sellja i de sochnarne, men inthet förmena bönderne att reesa till hvadh marcknat de vele.

Togh Värnsten därmedh afträde.

Herrensandhs postulata.

Discourrerades om de Norrlandsstäderne skole i denne dyra tidhen få segla uth efter sädh.

R. Cantzleren mente vara mehre publici consilii att uprätta kornhus i landet än gifva dem frijheet att segla uthländes.

Söderhampn.

1. Om magistratens löhn. Resolverades att de skole få, som andre, tredingen af accijsen.[1]

Inkom Her Johan Krus.

Och sadhe R. Cantzleren, att de i Hudigsvall, Sunsvall, Herrensandh klaga på tullnären Zegfridh Valcker, att han föröfvar landskööp.

Befalltes Johan Kruse, att emädan det är een cammarsaak, att de dem samptligen förhöra.

Her Johan Kruse sadhe Cammarrådh hafver honom, Valcker, tilltaalt, och att han begärer, det de motte honom anklaga.

Sedhan sadhe Her Johan Krus, att Valker hafver blifvit tilltalt om det hans drengh hafver tagit mehre än tullordningen [tilllåter], det han, Valcker, excuserade.

Togh han sedhan afträde, begärandes de punchter, som emot Valcker vore.

R. Cantzleren mente, att en rättegong skall hollas i Cammaren, när öfver de nu rätthengiande saker blifver väl inqvirerat.[2]

På Götheborgs marcknads afskaffande svarades, att Regeringen kan nu icke därpå resolvera, uthan att de blifva vidh förre lagh, till dess Regeringen kan däruthi resolvera.

Resolutio: Att de lätha det blifva denne tidhen, som det har varit, efter Regeringen finner däruthi bådhe lägeligheter och olägeligheter och vill en annan gong tillsee hvadh däruthi ståår att göra.

Her Lars Kagge talte om vegen till Götheborgh, att den neppligen kan af stadhen blifva fullbordat, 2. att någre af adel hafva deres godz på den orth, som vägen skall gå igenom.

Resolverades till det förre, att man skulle tillse, det man dem, som vägen byggia, skulle gifva någre peningar därtill; 2. skulle man försee, att de andre måtte blifva contenterade.

Uplas Knips bref angående salthandelen i Götheborgh.

Skall talas medh Mårthen Augustinsson om förhögning på knappholstullen vidh grentzen.

Kom att tala om förhögnin[g] på tullen på rått lädher, som öfverföhres.

[1] Detta är i originalet öfverkorsadt.

[2] I marginalen står: Johan Matzon, Bookhollare i Götheborg.

R. Cantzleren mente, att man dubbel tull dem skulle åleggia.

Resolverades att de twå, som sittia i Smidiegården ifrån Pithe silfverbergh, skole löse låthas uthur fengelsset, 1. emädan ingen klagar på them, 2. att de befinnes icke medh något maleficio.

Underskrefves brefven till Ubsala Senat och Cammaren för M:ro Erico Gabrielis.

[**Den 16 Februarij**] efter middagen vore tillstädes hoos R. Cantzleren Her Johan Skytte, Her Clas Flemming, Her Matthias Soop, Her Pedher Sparre, Her Erick Rynning, Her Lars Kagg.

Resolverades på några städers postulater, hvilke Referendarius affattade.

Den 17 Februarij kumme tillstädes i Rådhet R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baneer, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse, Her Lars Kagg.

R. Cantzleren befallte Johan Berendts att hafva saltmakaren, som är fängzlat, för Bergamptet och lätha honom tillbörligen plichta.

R. Cantzleren kom att tala om smederne här och thär på landet, att de 1. skulle persvaderas att ryckia i städerne; 2. om det icke hielper, straffas en eller twå, och icke straxt rifva kull det så diupt invetererat är.

R. Cantzleren proponerade: är quæstio, om de, som uppe i bergslagerne äre, skole hafva ½ mark järntull.

Resolverades på Nyköpings postulater.

Krusbarths supplication.

Svarades på Krusbarths supplication, att den, som vill köpslaga, flyttie i landet.[1]

Kom R. Cantzleren att discourrera om abusen af qvarteren i stadhen.

R. Cantzleren mente vara bättre att gifva them peningar.

---

[1] Denna mening i originalet är öfverkorsad.

Den 18 Februarij kumme tillstädes R. Ammiralen, R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Carl Bonde, Her Axel Baner, Her Erick Rynning, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse, Her Lars Kagg.

Uploses bref medh posten.

1. Salvii och andras.

R. Cantzleren frågade, huru man skulle hielpa värcken däruthe. Erfordras 1. folck, 2. peningar, 3. modh. Folck är väl medel till i Tyslandh att nåå för peningar, män därom är svårast. Om icke de, näst Gudz hielp, bekommas, så äre vij ruinerade, och hvar och en vill ridha på oss.

Adelens förklaring på föreställte punchter.

Den 19 Februarij kumme tillstädes R. Ammiralen, R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baneer, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangel, Her Erick Rynning, Her Lars Sparre.

Her Claes Flemming brachte ahn, att emädan Adelen är sigh emillan different om settet af contributionen af Riddarhusbyggningen, dy höllt han rådheligit, att R. Cantzleren och han stege dith nedher att intala dem. Förmälte att de väl äre benägne till någen hielp, allenast hon är möijeligh; mente att om man sloge halfparthen emooth det förre.

Her Claes Flemming frågade, vedh hvilken desseignen af Riddarhuset han blifva skulle.

Mentes den bästa för hederens skull.

Her Claes Flemming mente gott vara, om man kumme Riddarhuset i det laget, att det finge något capital, att innandömet kunde blifva skickat, och att man kunde där lätha ahnrätta ett gestebudh och bestella det där allenast.

R. Ammiralen erinrade på R. Drotzens vägna, att Lilliehöken skulle för Linnar Torstenssons opassligheets [skull] föhra commendo, till des han kunde taga hvila att courera sigh.

Resolverades att Her Claes Flemming och Her Lars Sparre skulle gå neder till Adelen att 1. see, att restanzen blifver richtigt erlagt; 2. att de anholla om helften af det tillförende är giordt.

R. Cantzleren proponerade, om man skulle communicera uthskottet Konungen i Dennemarcks bref angående restitution af lifgedinget; otrygt vore att communicera medh samptlige Rixens Stender.

Her R. Ammiralen sadhe, att kanskee gesanter komma ifrån Dennemark, att Ständerne kunna däraf föreveta.

Her Johan Skytte mente, emädan uthskothet hafver tillförrende hemstellt Regeringen att göra och laga däruthi, att det inthet skall vara af nödhen.

R. Cantzleren mente gott vara att i alt fall hafva deres communication till prætext, i fall att gesandter hijt komma.

R. Cantzleren frågade, huru medh Stiärneskölden skulle blifva.

Resolverades att det skulle om måndagh executeras.

R. Cantzleren sadhe honom hafva varit 2 åhr uthe; 2. att hon fast mehre hafver varit skullden därtill; 3. att han icke måtte komma till desperation; 4. [tog] af sal. Konungen exempel, att han gärna sökte draga sådane tillbaka, att hafva större obsequium ex pœnitentia; 5. hafver åthskilliges förbön och hafver sielf medh supplicerat; 6. vore unicus familiæ suæ.

Sköths up, till des flere komma tillstädes, och sedan de funne pardonen godh, ville de fråga H. M:tt Drottningen därom.

Igenkom Her Claes Flemming och Lars Sparre och sadhe Adelen inthet var alle tillstädes.

R. Cantzleren proponerade om conjugiis in secundo gradu lineæ æqualis.

Her Pedher Baneer sadhe: Hvadh behöfde der dubiteras om, emädan det uthi concilio Upsaliensi är uthtryckeligen förbiudet.

Her Pedher sadhe, förat måtte disputeras, om det skall vara prohibitum jure divino.

R. Cantzleren sadhe, att Levit. 18. förmäles först blodhsfräncka som genus, sedan species illorum, som äre kompne af ens blodh.

Sadhe bättre vara fahra vill däruthi att förbiudat än tillåthat.

Nu är quæstio, om det är en incestus eller ett civilt förbodh.

R. Cantzleren sadhe in linea ascendenti och descendenti är Gudz express förbudh.

Her Johan Skytte drogh exempel fram af Thamar och Ammon; Absalon sade, att där han hade begärt henne till ächta, hadhe han henne fått.

R. Cantzleren sadhe däruthi och kunna vara en errorem. Sedan androgh R. Cantzleren Laurentii Petri skiäl: 1. att secundus

gradus linæa inæqualis är förbuden och är dubitatio conscientiæ, 2. sepimentum tages borth, 3. scandalum, 4. och imitatio subditorum, såsom R. Cantzleren exemplo föredrogh af en i Östergöthlandh.

R. Ammiralen sadhe väl först vara dubitante conscientia, 2. scandalum; uprepade sin discours emoot sal. Drottning Christina uthi Leijonhufvudes echtenskap.

Her Pedher Baner sadhe, att man måtte föllja det däruthi tillförende är slutit i Ubsala concilio i Ubsala; 2. medh ett edicto skulle man ingen injuriam göra Gudz ordh; 3. att det är ett sepimentum för Gudz lagh.

R. Cantzleren frågade, om det kan bona conscientia dispenseras; är det af någon conseqvenz uthur Gudz ordh, kan inthet väl dispenseras; är lege civili, den är att dispensera.

Sadhe därhoos, att den appellatio blodzfrencka synes icke vara simpliciter på systren, såsom af någre skriftenes rum sees; och alltså syskonebarn vara därunder medh fattat. 2. Att gör samveten tviflande. 3. Förargar församblingen. 4. Öfverträder öfverhetenes godhe skick, som däruthi är öfverträdt.

R. Cantzleren uprepade vim scandali. Vore den gradus icke [förbjuden] lege divina, så måtte han lege humana.

Her Pedher Baner mente, att de inthet kunne hollas.

R. Cantzleren allegverade exempel på straff och tyfverij, att den straffas till lifvet, det doch icke expresse är budit.

Eljest och crescentibus delictis crescunt pœnæ; elljest kunde ingen respublica bestå.

R. Cantzleren uprepade de förre skäl; sedan och huru det in primitiva ecclesia var förbudit.

Her Johan Skytte mente, om dispensatio secundi gradus stoge hoos öfverheten, och tertius gradus uthi Presterskapets disposition.

R. Cantzleren mente bättre vara, att Magistraten det giorde; att däraf icke blefve någon köpenskap, uthan att Magistraten pålade dem een mulctam till de fattige såsom ob transgressionem decreti civilis.

Kom att talas, huru dristigt de däruthi synda, att de gå och taga peningar till Hofrätten.

Her Johan Skytte mente, att de straffades till hufvudet, emädan det vore hoor.

R. Cantzleren sadhe det vara dubitante conscientia, emädan secundus [gradus] a stipite är förbuden i skriften, och syskonbarn

hafva respectum fratrum et sororum, som synes hafva respectum secundæ linæa; 2. scandalum som indignius är för högre.

Discourrerades sedan om modo pœnæ.

R. Cantzleren mente icke allt vara gott, att alle leges executeras sanguine, uthan heller exilio eller mulcta. Och borde icke lätteligen någon dispensatio däruthi skee.

Her Pedher Baner mente, om man de novo disputerar detta, så skall myckyt upväxa; män följjer man det tillförrende är decreterat, så kommer man medh minste af.

Her Johan Skytte frågade då om modo pœnæ.

Om en dispensatio skulle skee uthi ett fall, som alles salus åhengde, så borde der först gå ett concilium därå.

Uprepade så de oheijlerne, som vore af conjunctione regnorum etc.

Slöts inthet däruthi.

Om kyrckieordningens fattande.

R. Cantzleren mente, att den måtte af en fattas, öfversåges af Bisperne och Rix-Rådh och sedan publicerade[s] uthi ett concilio.

R. Cantzleren mente, om man funne en godh theologum och gofve honom sumptibus publicis amanuenses, som congererade hvadh därtill hörde; han måtte vara gnarus rerum politicarum och theologicarum, privilegiorum cujusque.

R. Cantzleren mente Doctor Johan.

R. Ammiralen mente, om en af Secreterarne förde pennan.

R. Cantzleren kom att discourrera om Consistorio regni, att där skulle vara en Secretarius divini et humani juris.

Till punchten om begrafningarne uthi chorerne discourrerades om Bispernes jure däruthi.

Om elljest ingen skall få disponera om grafverne i kyrckian uthan Bispen?

R. Cantzleren mente att deferera det capitlet.

Her Johan Skytte concederade det, doch så, att om det inthet kan dem emillan slättas, att det remitteras Hofrätten.

Om storegiärds peningarne, som Presterne förfråga sigh om de skole [utgöras] under de nye sätegårdarne, blef så resolverat: Att såsom de inthet göra för de gamble säthegårdarne, så måge de icke heller göra för de nya, som rätte säthegårdar äre. Män är där något lohrendrägerij af sätegårdar, såsom däruthi skeer Crohnan orätt. altså måge de och göra det dem böhr moot Crohnan göra, ob rationes: 1. att de nya säthegårdarne syntes då in-

thet hafva så stoort privilegium som de gamble, 2. att Presterne behulle och sitt privilegium, som de för rätte sätegårdar niutha.

Om Biskopen i Viborgh.

Gaf R. Cantzleren sitt votum på M:r Pedher Biugg: 1. att han vore alfvarsam, 2. actif, 3. medhåldrigh att kunna något gott uthrätta, 4. vore en man att moderera. Det och af alle blef gott funnit; hölts alltså gott att Regeringen skulle det föreslåå Bisparne.

Den 21 Februarij kumme tillstädes R. Drotzen, R. Cantzleren, R. Ammiralen, Her Pedher Baner, Her Johan Skytte, Her Matthias Soop, Her Claes Flemming, Her Lars Sparre, Her Carl Bonde, Her Knuth Posse, Her Lars Kagg.

1. R. Cantzleren mente, att twå af R. Rådh skulle gåå till Feldtherren och Skattmestaren att förnimma deres sentiment om Konungens i Dennemark sampt Cuhrfurstens i Brandeburgh recommendationsbref för Enckiedrottningen angående liefgedinget.

2. Befrågade om de efter Jost Hanssons begäran skulle i varande convent taga hans saak före, att såsom den schimpfen honom är skedd, att och nu uthi deres samvaran- det må blifva slättat; 2. att om han beropar sigh på Landshöfdingarne, att de då äre tillstädes; 3. Domarne äre och tillstädes.

Resolverades: Fans inthet oskäligt, emädan Cammaren är svagh, och om han är oskyldigh, fruatur eo gaudio.

Om Hindrick Olofsson taltes och; honom hafva giordt tiufverij, om han hafver uthan sine principalers commendo giordt köpslagan medh Cronones förrådh.

R. Drotzen mente om Jost Hansson, om han vore oskyldigh, vore gott, att det blefve vetterligit i Ständernes närvaran.[1]

Discourrerades sedan om de personer, som skulle examinera och afdöma saken.

R. Drotzen mente, om än Herredagen förr sluthes, liqväl måste Ståthollarne så lenge blifva qvar.

R. Drotzen sadhe Pedher Ericksson hafva sigh beklagat, att somblige af adel inthet vele känna honom godh på Riddarhuset; förmente liqväl den fauten, han hafver giordt, icke vara af illvillje,

---

[1] I marginalen står: accusando et defendendo continetur respublica.

sedan vara och perdonerat, och adelskapet vara honom af Regeringen bevilljat.

Igenkomme de afskickade Herrar; sadhe de godhe Herrarne af Regeringen hafva funnit det gott; Skattmestaren allenast påminna, att det refereras Drottningen.

Där uppå blef gott funnit, att Her Johan Skytte och Her Pedher Baner skulle gå till Hennes Maij:tt [och referera], huru Regeringen hafva tyckt expedient, att man skulle rådhfråga sigh medh uthskottet, hvadh de skulle svara på Cuhr-Brandeburgs och Konungen i Dennemarks bref, sampt huru de skole sigh emoot hijtväntande legation ifrån Dennemark anstella.

Inkom Salomon och befalltes att tala vidh Skattmestaren, att emädan böndernes täringh här i Stockholm faller dyr och besverligh, det de sigh till lijsa ännu bekomma en Rdr hvar.

Blef bevilljat, att det Her Pedher Baner hafver i copparcompagniet ståendes skall han i peningar och eij i godz bekomma.

Igenkumme Her Johan Skytte och Her Pedher Baner; sadhe Drottningen hafva sagt Regeringen inthet kunna annars göra än communicera det medh uthskottet.

R. Cantzleren frågade, hvadh man skulle svara Presterne om gradibus prohibitis.

R Drotzen sadhe, att vore quæstiones: 1. om schriftenes rätte förstondh, 2. om Magistratens förbudh och des kraft, 3. om pœna skall vara capitalis.

R. Drotzen mente, om de af åthskillige Hofrätterne tillijka medh Presterskapet gofve där öfver deres betenckiande, och sedan Rix-Rådh sluthe och fattade ett däruthi.

R. Cantzleren mente det consilium vara gott.

[Inkallades Ständernas utskott].

R. Cantzleren: Edle, välborne, vyrdigste, vyrdige, manhaftige, höghvijse, ehrlige, gode Herrar och män. Effter dy en besynnerligh och anlägen saak är oss icke allenast för detta förekommit, uthan sigh särdeles anlåthit desse dagarne, så hafve vij icke kunnat gå förbij edher det att communicera, varandes uthi den tillförsicht att såsom vår obligation är att icke allenast göra det som länder fäderneslandet till välfärdh, uthan och holla det hoos oss secret och förtegat det som kunne göra olägenheet, så hafve vij väl det ärendet på ene och andre sidan öfvervägat hoos oss, män vele liqväl edher som förnembste hufvudet det att förestella, på det att de oss medh rådh bijspringe. Saken är så, att hon

tiänar inthet att komma i mongas hörssel; i saligh Konungens tidh hafve och Ständerne haft lof och beröm, att de hafve hullit det, som dem har blifvit communicerat, secret. Här finnes uthan tvifvel en godh deel, som minnas hvadh uthi een korth sammankompst är för ett åhr sedan handlat vordet; då var ibland annat H. M:tts otidige reesa icke det ringeste, huru hon till den tidhen var föreluppen, och achtar man det onödigt att uprepa, myckyt mindre achta nyttigt att seija hvadh consilia däruthi blef fattat. Men alldenstundh det då var nytt, resan blef genom Konungens i Dennemark skepp befordrat, och [H. M:t] förhöllt sigh hoos Printzen och blef upsatt på en alimentations plats, sedan blef specie honoris fördh till Fursten af Holsten. Sedan hafver hon fordrat på sitt lifgeding; hvad då blef resolverat, kunne I edher väl ihughkomma. Så recommenderades Regeringen och Rådhet, att de laga H. M:tts och fäderneslandzens reputation och välfärdh blifver ärhullit, och att H. M:tt kunde blifva uppehållen, till des att H. M. kumme till myndige åhr. Det läthe vij så blifva, efter hon icke synnerligen solliciterade, till dess straxt efter eder affärdh kom då ett bref af Hertigen i Holsten, att H. M:tt var uthaf sorg och disgouct af Regeringen och begärte lifgedinget. Så emädan det inthet [till annat] ärnat var än draga ränterne uthur landet, svarades realiter därpå. Sedan som det var skedt och på den communication sågh Regeringen väl, att vij inthet kunna få henne hem, efter hon inthet ville; och att sollicitera, vore betenkeligit; såsom vij [h]eller alldrig hafva förnummit henne hafva söckt att komma hem. Den platz som H. M. var på ... och än ther är, 2. att hon vore på en orth som inge onde stemplingar, 3. huru hon då skulle blifva entretinerat som en sådan höghprisligh konungs gemåhl. Så hafve vij emädan Churfursten hafver velat slagit sigh i alliance medh oss, så hafve vij dragit condolence öfver hans fadhers dödh och begärat, att han ville taga henne uthi sitt hus, til des H. K. M:tt måtte komma till sine åhr; och emädan hon Regeringen missgunstigh är, hafve vij funnit gott, att hon vore där: 1. såsom i sijn familie, 2. hoos trygt folck och oss allieradt, 3. att vij sedan såge till, huru hon hädan blefve entretinerat. Så hafva vij och medh H. K. M:tts Cammarherre gifvit bref till den gamble Cuhrfurstinnan, haft condolence öfver Cuhrfurstens dödh och förfrågat, huru practicabelt det vore.

Imedlertidh komma deres gesandter hijt, dem vij recommenderade saken och vijste vår oskyldighet och raisons. Såsom vij hafve alltidh tillförende ihugkommit hennes reputation, men hafva

för någre exorbitanzer, som hon begick, genom correction fått ogunst; så hafva vij honom, Legaten, det recommenderat. Doch syntes väl, att Brandeburgeren icke gärna ginge därpå; så hafve och sedan vij skrifvit Fursten af Holsten till, det inthet vara väl giordt de som befordrade hans bref, däraf då Konungen i Dennemark togh henne till sigh.

Nu i desse dagar äre kompne bref af Konungen i Dennemark, att vij lätha Enckiedrottningen bekomma sitt uth. Och emädan vij hafve desse dagar haft nödhvändigare saker än att vela dem turbera med detta för än nu, så hafve vij nu velat det uptaga och communicera, såsom nu seijes; doch vill man dät icke förvisso berätta. Uthan så hafve vij dett velat communicera, att I bijspringa medh godha rådh; förhoppas att såsom det länder H. K. M:tt till välfärdh, att I icke allenast upteckie edhert betenckiande uthan och holla det lönt.

Uplas så 1. Hertigens af Holstens bref till H. M:tt och Regeringen.

R. Cantzleren föll i ordet och sadhe, att till att distrahera oss från hvarandra, gick han till hvar och en isynnerheet, därpå vij doch icke svarade uthan conjunctim.

Sedan H. M:tts och Regeringens svar däruppå.

R. Cantzleren: Därpå hafver Konungen i Dennemark läthit fordrat henne tillbaka.

Sedan uplas H. K. M:tts bref till Cuhrfurstinnan af Brandeburgh sampt hennes svar däruppå.

Uplas sedan Konungens bref i Dannemark till H. K. M:tt af Svergie; svar därpå.

Tertium: Konungens bref i Dennemark medh Viben præsenterat.

Quartum: Cuhrfurstens bref.

R. Cantzleren: Detta är som här till är passerat och uthi de terminis, som det ståår. Nu att H. K. M:tt icke måtte vara förordsakat att lidha nödh och vara på en orth, som henne är icke till despect på den ene sidan, på den andre hvadh riket kan vara reputerligit, hafve vij funnit gott, att hon skulle vara hoos sijn skylde Brandenburgeren till H. K. M:tts myndige åhr. Att sollicitera H. K. M:tt hijt in, hafver varit betenckiande, efter hon aldrigh hafver läthit det merckia. Toge hon vedh, så hadhe kanskee vår condition varit svårare; hadhe hon inthet tagit vedh, hadhe oss skedt despect. Till det andre så vete I, huru vij i Västeråhrs och alle orther hafve delibererat, huru vij skulle här-

medh gå till värcka att föllja hennes humor: 1. för sal. Konungens skull, den vij i jorden billigt åhre, 2. för det hon hafver varit hans gemåhl, 3. för H. K. M:tt som födes up till regeringen. Mädan hon var här, som och somblige af edher vete, brachte vij 3:dje delen i vekan medh hennes saker till, och vore fuller saker, som icke så mycket lupe emot regementet, men vore liqväl præjudicerlige. Doch detta allt hafve vij kunnat lidha och som privati oss comporterat. Så skall Gudh vara vårt vittne, vij hafva förmanat H. K. M:tt, att hon ährar H. K. M. och läther heller avunden komma på oss. Nu sedan H. K. M:tt kommer att blifva vidh regementet, blifver svårt att regera, till des hon träder i regeringen; och då skulle det falla svårth. När vij nu see, att hon inthet vele så komma hem som få disposition öfver lifgedinget, så när vij öfverlegge det ene medh det andre, hafve vij funnit bäst, att hon till H. K. M:tts myndige åhr blifver där.

Nu skiuthes till edhert betenckiande: 1. om vij skole insistera hoos Cuhrfursten, 2. om vij skole föllja Konungens i Dennemark begäran, 3. eller om något annat expedient är. Af 2 åhrs räntor hafve vij betalt dem, som elljest hafva blifvit banqueroute. Och emädan Konungen i Denne[mark] skickar hijt 2 uthaf sitt Rix-Rådh, hvadh vij då skole svara eller göra, begära vij edhert betenkiande.

Gullenstierna: Ridder[skapet] och Adelen betacka Eders Ex:ce och Nådhe, betacka underdånigt och ödmiukeligen, att de teckes communicera något förlopp, som sigh är tilldragit medh Enkedrottningen sampt Brand[enburg], Holsten och Danmark, däraf man hafver förnummit hvadh inneborden kan vara häruthi. Och såsom H K. M:tt skiuter det [till] oss [att] betänka och [svara] efter vårt ringe förstondh; doch hafve vij heller sedt, att Regeringen som allt annat hadhe recommenderat deres åhoga. Doch vele vij det taga i betenckiande och recommendera oss E. Ex:s höge gunst.

Erckiebispen talte och — —

Gavelius: Höghvälborne, nådige, välborne, gunstige Herrar: Hvadh Edhers Ex:ce och Nådhe hafver communicerat hafve vij medh tillbörligh devotion hördt. Och såsom dette allt är väl fattat, så hemstelle vij underdånigh E:s Ex:ce; män såsom det oss är nådigast communicerat, alltså vele vij det uptaga och begäre, att det, som af oss blifver funnet, må väl och gunsteligen uptagas och uthtydas.

R. Cantzleren: Godhe Herrar, vij förnimme, att mästedelen behagar att taga det i betenckiande, oansedt Bisperne mena att,

till att skynda dem hem, vore bättre, att man maturerade Rixdagen, hemställandes det i Regeringens och Rådhets skön; doch är saken af så stoor importance för posteritetens skull, att vij det väl öfverleggia. Vij hafve allenast sökt hoos Cuhrfursten därom, män icke insisterat. Konungen i Dennemark manar på lifgedinget, Cuhrfursten låfvar inthet och skrifver inthet, att han inthet vill, uthan att hon hafver räntan att (o: af) sitt lifgeding.

Nu hafver man considererat: 1. huru högt vij äre H. M:tt Enkiedrottningen obligerade, 2. att H. M:tt är hennes dotter, är och Drottning. Enckiedrottningen vele vij gärna accommodera för sal. [K.] M:tts skull, 2. hafver hennes comportement fuller varit svårt. Och måtte så laga, att den enes och andres interesse blifver achtat. Nu som I see, godhe Herrar, hafve vij gått caute i saken, att see, hvar de vele uth; så emädan plus vident oculi quam oculus, är bättre att I gifva oss edre meningar, att vij må see, om de stemme medh oss öfverens. I kunne väl hafva skäl att vele hem, och vij vete väl hvadh edher trycker. I måge väl tenckia, att ingen lust oss därtill drifver, uthan vij hafve så myckyt på halssen så af privat som public saker. Monge komme hijt medh privat petiter och sollicitationer, mena att på R[iks]dagen skall allt resolveras. Begärar att de ingen annan än det hördt hafver communicera; lofvar att R[iks]dagen skall tillkommande onsdagh sluthas. Begärar att de vele om morgon gifva deres betenckiande.

Erckiebispen intercederar sedan i Presterskapets nampn för Stiärnskylden.

R. Cantzleren säger Regeringen och Rådhet vele öfverleggia, huru vidha det är cum honore och bona conscientia; sedan communicera det särdeles medh H. K. M:tt. Hvadh sigh göra låther skall tagas i acht. Ridderskapet hafve och inthercederat; vij och, så vida vij äre uthom dette regemente, hafva medh honom medhlijdande, och äre edher därföre obligerade.

R. Cantzleren påminte Adelen om Riddarhus peningarne.

Gyllenstierna sadhe dem mena, att när det som resterar och det som Crohnan låfvat hafver kommer, skall det väll ett ansenligit förslå. Uthan sedan de såge, att det kumme något up, de då ville göra sitt tillet.

R. Cantzleren sadhe: Jagh måste så tala däruthi: 1. Om I inthet troo de nu äre satte därtill, sätter andre öfver peningarne; 2. gifva vij fuller mäst därtill; 3. de som minst eller inthet gifva, tala mäst därom; 4. så måtte alle materialier föruth köpas; 5. är och ondt att göra så däruthi, att förän skepet blifver bygt, rutnar

köhlen borth; 6. är till alles heder; 7. vij hafva inthet mehre än ett votum och gifva så myckyt mehre än någon annan, och den minst gifver hafver lijka votum medh oss; 8. så går och efter rusttiänsten proportionaliter.

Gyllenstierna sadhe: Somblige äre så fattige och hafve mästa vota.

R. Cantzleren sadhe: Läthe det edher inthet irra; pardonerer heller dem och sätter up de andre, att man må see, hvilke de äre, och läther ett sådant gott verck inthet stutza.

R. Cantzleren mente, att hvar Landshöfding skulle uthnempna de fattige.

R. Cantzleren mente och, att de skulle halfvera det de hafve tillförenne gifvit på 2 eller 3 åhr.

Bårgerskapet intercederar och för Stierneskölden.

R. Cantzleren sadhe Regeringen och Rådhet vele uptaga den saken.

R. Cantzleren proponerade Landtmarskalken, att han förmanar Adelen om villigheten till saltpeterjerden. Åre liqväl de commoda, 1. att peningarne blifva i landet, 2. gifve peningar för allt. År så medh oss, som Livius seijer: aut dominamur superbe, aut paremus humiliter.

R. Cantzleren sadhe Regeringen vele öfverleggia det svaret, som de hafve gifvit på föreställte punchter.

Gyllenstierna proponerade om Bielkenstiernas intagande in classem secundam, efter hans fadher menas hafva varit af Rådhet.

R. Drotzen mente, att uthi det gamble Cantzliet skulle sees därefter.

Gyllenstiernan rådhfrågar sigh om Pedher Ericksson.

R. Cantzleren sadhe: Vij vele betenckia oss där om. Frågade hvadh de hadhe för sentiment.

Gyllenstierna mente, att barnen kunde inthet vägras.

R. Cantzleren repeterade hans faute, som icke var af malice; sedan hafva de sedt hans villigheet och flijth i ombetrodde embete i Götheborgh.

R. Drotzen mente, att han sielf skulle gå på Riddarhuset.

[**Den 21 Februarij**] efter middagen kom Rix-Cantzleren allena i Cantzlijt.

Den 22 Februarij kumme tillstädes R. Ammiralen, R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Matthias Soop, Her Claes Flemming, Her Erick Rynning, Her Carl Bonde, Her Lars Sparre, Her Lars Kagg, Her Knuth Posse.

R. Cantzleren frågade hvadh man skulle svara på Cuhrfurstens bref, emädan han hvarken nekar eller jakar, uthan söker att sondera oss sampt begärar lifgedinget.

Konungen i Dennemarks bref uthvijser, det Brandeburgaren inthet vill falla lägligit att vedertaga Enkiedrottningen. Uthan Konungen i Dennemark synes drifva på lifgedinget, och om vij det bevillje, så skall han seija: hvarföre må hon då icke hafva det i Dennemark så väl som Brandeburgh, det oss då synes vara meenligit och fahrligit.

R. Cantzleren mente vara fahrligit, att Enckiedrottningen kommer här in, emädan hon skulle fuller instillera Hennes M:tt in flexu ætatis något ondt. Och så vore svårth att läggia sigh emillan modhren och dottren, uthan en måtte heller mehre läggia till enigheet och respect dem emillan, då H. K. M:tt vore i sine myndige åhr.

R. Cantzleren mente, att vij måtte seija emot Konungen i Dennemark, att skrifva Brandeburgeren till.

Till Brandeburgeren vele vij skrifva, att om han vill taga henne till sigh, så vele vij fournera henne en anseuligh summa om åhret, men icke expresse förmäla lifgedingets ränta, i allt så fattandes att inthet kan vridas på Dennemark.

R. Ammiralen mente, om hon skulle vara i Pommeren.

Inkallades uthskottet.

Gyllenstierna: Såsom E. Ex:ce nådigest tecktes i går upteckia H. M:tt Enck[edrottningens] hemlige afresande, sampt på hvadh orth hon nu är, och de missiver, som H. K. M:tt tillskickade äre och hon däruppå svarat hafver, medh innehollet att hon kunde hafva lifgedingets ränta att hafva sitt uppehelle däraf; och emädan dät är oss hemstellt, så hafve vij det, så vidt den korthe tidhen hafver medhgifvit, öfverlagt, och finne vij den saken så svår, att vij heller hemstellte den E. Ex:ce. Men emädan vij äre reqvirerade, hafva de så gott funnit, att hon skulle vara hoos Cuhrfursten af Brandeburg och hafva een viss pening åhrligen till uppehelle; hadhe önskat, att den resan inthet hadhe varit skedt. Önskandes att så måtte lagas, att H. M:tt ingen skedde despect, sampt familierne i framtiden som det delibererat hafva till oheijl.

Erchiebispen uprepar först indignitatem discessus, och synes därföre inthet meritera någon alimentation; liqväl för sal. Kongl. M:tt, 2. den digniteth H. K. M:tt har varit uthi, 3. sedan Drottning[en]s modher, att hon finge af lifgedinget så myckyt hon nödhtorfteligen behöfde, och finge blifva uthi det Cuhrfurstlige huset; hvar och icke, att H. K. M:tt måtte betenckia sigh och see, det hon hadhe sigh förseedt, komma henne till des erkendtnis och så limitera hennes potestet, när hon då hemkumme.

Gavelius: Tituln. Uthaf den communication, som E. Ex:ce och Nådhe tecktes att göra några af Rixens Ständer, så hafve vij förnummit [hvad] H. K. M:tt Enckiedrottningen hafver sigh företagit sampt andre uthlendske potentaters intercession, och därpå begärt vårt betenckiande. Så är den saken svår. Vij see på den ene sidan rixens reputation, och den bör tagas i acht; vij see huru förtreteligh ting, att H. K. M:tt har varit så uphögdt, 2. hedern medh ett sådant echtenskap, 3. hafve haft obsequium. Så hafver och det hath, som H. K. M:tt hafver H. M:tt instillerat, sedhan och det förtal hon hafver lagt på Rix-Rådh, så hafver hon hädan reest och lempnat oss i suckan och vanheder så myckyt hennes resa angår. Och är denne saken så myckyt svårare, som hon är af slem och svår consequence. Ty ehuru väl han[1] sigh i brefven excuserar inthet hafva henne vidhtagit, liqväl är han i sij[n] conscienz öfvervunnen; så hafver han liqväl förkränckt naborligh vänskap och giordt inpas i r[ikets] jurisdiction. Sedan betygar och brefven, att han icke allenast försvarar H. K. M:tts skäl uthan och seijer henne skee orätt; om han nu practicerar der Machiavelli aut extreme esse bonum, aut extreme esse malum; det synes nu vara causa belli; under det försvara och där af spinna något. Och såsom den saken är svår, så kan [den] och föhra oss i någon conseqvenz. På andre sidan är först respecten, som vij hafve på H. K. M:tt, att hon är des modher. Seijer att atrocia consilia lätha moderera sigh af tempora. Altså undre vij inthet, att E. E:ce hafver det communicerat medh Rijkssens Stender, emädan som de hafve deriverat på sigh allt odium. Och göra de detta, så hafve vij väl för ett åhr sedan därom talt. Så hadhe man väl rätt, när man ginge efter strictum jus, så är den desertio icke particularis, som man talar i skolorne, uthan totalis. Hafver Eders E:ce proponerat desse punchter: 1. om hon skulle kallas in, 2. hafva sitt lifgeding, 3. eller blifva underhollen i Brandeburg. I den 1 punchten så skulle vara ondt emot vår dig-

[1] Konungen i Danmark.

nitatem, 2. constantiam; 3. häfvas alle actiones injuriarum up simulatione; 4. om hon vore i Dennemark, så skulle han hafva bådhe henne och peningar och skulle vara immotus (?). Så synes bäst vara, emädan Konungen i Dennemark synes vara därmedh qvitterat. Och såsom E. E. förslag är väl gott, så äre där några difficulteter medh: göra vij allt, så skulle synas vara vår skull, 2. hvadh titul det skulle hafva. Mente att henne gofves en viss genandt och det ex gratia och icke ex merito. Uppå denne deres mening önske de, att det skedde 1. een viss summa, 2. läthe H. K. M. igenom en annan befordra saken, att hon kumme till erkentzel; elljest vore svårth, att affecten skulle dotter och modher emillan delas. Synes att göra tillfyllest, att Hennes M:tt vinner (?) det ob respectum matris et conjugis; 2. Konungen i Denne[mark] att då icke hadhe nytta, och åhr hemstellt sedan till Regeringens disposition ob suam cæcitatem; licet plus vident oculi quam oculus, liqväl vore.... inthet.

R. Cantzleren: Godhe Herrar och men. Vij finne oss särdeles edher, gode Herrar, högt obligerade, att I väl hafve uptagit, förstodt och uth[t]ydt den com[munication], som vij giorde medh edher öfver H. K. M:ts Enkiedrottningens afresande. Och sedan att I, godhe Herrar, efter edhert löfte hafve tenkt att träda tillsamman och medhdela oss edhert rådhsamme och försichtige betenkiande. Vij blifva däraf icke ringa sterckte i vår fattade mening, att I låthe edher behaga vår process däruthinnan; att I uthi den discours I hafve öfver hufvudsaken stämma och in, att H. M:tt beqväm- och lägeligest måtte blifva entretinerat uthi Brandeburgerens hof; det hafver legat oss uthi vägen det afresande, och finna det hafver sådan indignitet medh sig. Den modum, som H. K. M:tts afresande hafver haft medh sig, som I och, godhe Herrar, hvar efter annan visligen hafva talt. På andre sidan ansee vij impotentiam sexus, som är åthskillig. Oss styrker först, att hon är eder Konungs enckia, en sådan Drottnings modher, af hvilken vij hopas få en vijs Drottning. När vij nu considerera indignitatem suscepti itineris, såsom och — —

Sedan see I och af brefvet, att Konungen i Danmark längesedan allerede gifvit det tillkenna; och då han begärte secret audienz, så resolverade vij att inthet göra uthan oss, då han och berättade, att han hafver alltidh afrådt; Cuhrfurstinnan sadhe sigh och alltidh hafva afstyrckt, så att vij kunne see, att communication hafver varit. Så är och sedan klagan kommen på Regeringen, Stenderne, det man kan döma af de communicationer hon

har haft medh Christian Ulrich om resan åth Götheborg. Och ehuru väl detta är icke directe lupit mot riket, är liqväl indignum. När vij liqväl betrachta hvadh besvär vij hafve haft att stella H. K. M:t [tillfreds], så måtte vij seija vij icke obilligt falla på den mening, att man lithet vore H. K. M:tt plichtig. Där och H. K. M:tt fölle ifrån, så skulle det vara fast värre. När vij see till, quid sit factum och hvadh juris är, så äre snarth alle rationes som movera oss till austeritet och hårdh resolution. När vij liqväl tänckia på naturalia [att hon är] Drott[ningens] modher, vij tencke sielfve, när vij hafva een otåligh modher, så kunna vij liqvel [icke?] undandraga vår lydnat; när vij see till, huru de hafva födt oss, så måtte vij hvarken jure divino, naturali, civili förvägra henne alimentum. När vij considerera, att H. K. M:tt och är qvinsperson, och på andre sidan att H. M:tt nu vandlade kring världen oss till spott, så att de seija: die Königin von Schweden ett leder(?) och måstet lida. En kan väl, om det icke är alt för groft, lägga teckie öfver; när det icke är allt för mycket öfver, så gör man som Japhet, att man legger tecke öfver; 2. att och [om] man considererar K. M:tt, så redunderar på Henne Majestas Regis och vårt rike. Om hon än blefve judicerat, att hon inthet skall bära det nampnet, så kalle liqväl andre henne så. När vij nu öfverleggia des svårhet, så är det en benigh materia. När vij ansee rätten, så måtte vij fördenskull inthet sky; men efter som I, godhe Herrar, [vete] att H. K. M:tt inthet fordrar att komma hem; vij hafva icke dissimulerat för edher, att om H. K. M:tt söker det, att vij ännu icke hafva resolverat, att det ske skulle. Att invitera henne, vore betenkligit, som vij hadhe skullen, män efter H. K. M:tt icke hafver solliciterat, hafva vij icke kunnat tillbiuda; 2. hafve vij icke ännu velat uptaga, där det hadhe blifvit tillbudit, emädan H. K. M:tt än icke hafver ännu den perfection, som vara bör; vill och att constantia ætatis kommer därtill; kan liqväl dageligen lidha. Så synes äntå besvärligit, att H. K. M:tt skall, om hon inkom, göra vårt svårare; när hon hvarken kan stå det före eller höra rådh, så skulle hvar och en hafva lust att sittia vidh regementet. Och om H. K. M:tt hafver haft tillförende correspondence; och de äre starcke. En Konung, som är till myndige åhr kommen, kan spela absolutius. Icke hafve vij resolverat häruthi eller hafve haft ordsak däruthi; liqväl på andre sidan hafve vij hullit expedient, att om H. K. M:tt vore uthi det huset, som hon hadhe sin födzel uthi. Och om vij då kunde bringa ho-

nom därtill, att man då [gör det], icke att göra oss skyldige, uthan att H. K. M:t[s] modher icke må lidha nödh; 2. att vij icke toge hele lifgedinget eller rättigheet, uthan en genandt däraf. Så löpa våre meningar öfverens. Vij hafve föruth velat föreslå det Brandenburg, förän Juthen hafver oss därom tillskrifvit, att endoch oss förtryter hennes afresande, doch kunne vij intet(?) väl annat göra än födha henne; att taga henne in, vore inthet annat än turbera staten. Af desse skäl ginge vij till och skrefvo honom af Brandeburg till. Om hon där hadhe varit bättre uptuchtat. Och bodhe honom så generaliter därom. Om I nu finne gott, så vele vij än insistera. Om I rätt achtar Cuhrfurstens bref, så hvarken låfvar han eller nekar, uthan kommer i det han gör det expressius. Så vele vi det uptaga som een offerte; och sedan han det bevilljat, så vele vij slutha om summan. Och är ondt att något här uthi slutha, emädan emergentia consilia vara kunde; så emädan I det oss hemstelle, så vele vij det göra, som länder till fäder[neslandets] nytta och välfärdh. Män ett faller besvärligit, huru vij skole göra. Såsom vij inthet sollicitera H. K. M:t hijt, uthan i Brandeburgarens huus. Om nu Cuhrfursten seijer neij: jagh kan eller vill inthet, quid tum? Om Konungen i Denmark kumme och sloge oss före att raccommodera henne, om det då skulle sollicitera8, att H. K. M:tt kumme tillbaka. Om nu sådane consilia oss proponeras, eller om han nu sänder Gesandter in. Om det kommer och biuder oss dertill, hvadh oss är att göra, och då kunne vij icke kalla Rixens Ständer tillhopa, så måtte Regeringen och Rådhet conferera däröfver, och vore gott hafva rådhet däruthi; eller om I hemstella oss, att vij göra e re nata, eller om I nu resolvera, hvadh skall vara att göra.

R. Cantzleren uprepade Gavelii taal: när H. K. M:tt erinrar eller sollicitera, så kan occasio gifvas suo tempore. Om det nu kan skee medh reputation, så är een ting. Vij hafve inthet velat skrifva H. M:t till, efter vij icke hafve velat gifva henne den titulen af Drottning i Svergie ob desertionem. Vij hafve och rådt H. K. M:tt Drottningen, att hon skulle däruthi agera en Drottning och inthet skrifva H. M:tt Enckiedrottningen till. Om I nu hadhe velat gifva edhert betenckiande; att om det ginge annorlunda, måtte vij gärna hafva de godhe Herrarnes betenckiande däröfver.

Gullenstierna tackar Gudh, att vår Herre hafver begåfvat Regeringen medh de rådh och visdom, att allt är allt härtill väl gillat, som af dem giordt är; så emädan det är een saak af stort betenc-

kiande, alltså hemstelle de det underdånigt Regeringen, att de inthet tröttas därvedh, och recommendera sigh.

R. Cantzleren sadhe: Vij kunne fuller fatta een resolution; man kunde ställa ett novum emergens, att vij kunna inthet stricte justera vårt förehafvande. Men så holla vij medh edher det bästa, att vij bringa henne i sitt fädernesshus; 2. hafver där fådt natalium splendorem, som mongen af Konungs hus blifver gifven i Cuhrfurst[ens]. Män om Cuhrfursten inthet vill, 2. eller hon är opiniastrerat, så är ingen annan rådh, än 1. att hon drager in, 2. eller blifver i Dennemark, 3. eller lätha henne draga till Kejsaren. Som han af Holsten har ment hon skulle blifva borgerska i Lybeck, det oss skulle lenda till ähra.

Gyllenstierna skiuther det än till Regeringen.

Erchiebispen mente, att där Enckiedrottningen läthe sigh förnimma vela hith in — —

Gavelius mente Cuhrfursten väl det skole tillåtha: 1. att hans ständer (?) interesserar däruthi; 2. är och vahnligit i hans landh, att sådanne af hans ränta lefva; 3. han skulle så myckyt heller göra det henne, efter hon skulle hafva sitt eget deputat. Mente om hon bättrade sigh och solliciterar, att man då certis legibus henne antoge, eller där hon blefve i Danmark, att hon hadhe något af lifgedinget; hvar hon icke ville, så vore vij för hele världen ursechtade, et quisque suo fruitur fato.

R. Cantzleren tackar för betenckiande, och efter de hemstella dem, så vele de det uppå sigh taga och providera ex usu rei. Det I mene, om hon skulle komma till oss, att hon då inthet hadhe lifgedinget uthan een pension, det vij och troo att det skall holla H. K. M:tt tillbaka, att hon inthet talar därom. Så uptaga vij edhert rådh och försäkre edher, att vij som godhe rådhspersoner skole taga i acht fädernes landets reputation. Votum för Guds församblings välfärdh. Begäre assistenz för framtidhen.

R. Cantzleren proponerade om de förbudne lederne, huru däruthinnan är att beslutha; kunne väl emillan Presterskapet sielf som oss vara difference och gifva eftertenckiande. Det som mest kommer i qvæstion, är ur Guds lagh, att det, som är budit och förbudit, måtte hollas, och måtte det lyda per conscientiam. Men det, som menniskior stadgat hafva, kunna de och uphäfva; och är väl conscientia män liqväl icke så. När vij tillsee 18 caput Levitici, see vij 18 ledher vara förbudne. Sombligsteds är det in secundo gradu i gemeen, och dispenseras stundom af princi-

pibus som een civil constitution, stundom af Papa. När det nu kommer till oss, så lefva vij uthan lagh, och hafve ingen resolution däruthi.

Uptalde så exempla hoos oss af dem, som det inthet hafver varit lidhit uthaf, som öfver Erick Gustafsson, sedan exempel af Hertigh Johan 1612, och föllja i sompt veteres canones och sompt tvärt emoot.

Uprepade så occasionen af decreto i concilio i Ubsala.

Uthaf de punchter, som I hafve gifvit in till Hofrätten, äre 2 godhe argument: 1. att det inthet må skee dubitante conscientia; 2. ob scandalum att en princeps måtte hafva ordsak att göra där ett sepimentum därför. Men I förmäle därhoos, att somblige fall tillåtha een dispensation och alltså icke synes per expressum vara förbuden; där det vore, skulle ett sådant straff föllja. Är det emot expressum Dei verbum, så måtte där separatio skee, det elljest inthet synes kunna skee, ubi non per expressum. Nu att inthet göra een licentiam, det förordsakar oss att resolvera därpå. Vij vele heller dependera af eder censur än aff oss däruthi. Bekenner för sijn person, att han inthet vill göra dubitante conscientia. Sadhe och, att om det dem högrom är tillåthit och inthet de ringare, så är det inthet expresse syndh; sedan kommer och incommodum af andre; drogh så exempel fram af Bispen i Linköping. Vele alltså inter Scyllam et Charybdim dependera af edhert consilio.

Erckiebispen seijer 1. den gradum vara förbuden ab æqualitate prohibitionis af andre gradhen lineæ inæqualis, 2. utaf reverentia sanguinis cum Augustino patribusque, 3. quod sit prohibitio graduum non personarum.

R. Cantzleren frågade nu, om det skall vara prohibitum, så måtte han straffas, och det måtte skee lege divina. Af andre exempel hafver man, att deras blodh är kummet öfver dem. Annat är, det Magistratus låther ob causas straffa till lifvet. Si est illicitum tum moriatur mortem, 2. fiat separatio; han kan elljest icke medh gott samvet administrera sacramenten; förän vij då komme till sådane poenas, så måtte vij see till, att vij icke göre efter dem som consequentz.

R. Cantzleren badh om förlåthelsse, att han talte emoth Erckiebispen, i det att den gradus är inthet satter jure divino, uthan lege canonica, när den räcknas a stipite. 2. Om blodhsfrenkan, så om det är ett generale, så strecker det sigh allt intill Adam; så måtte det stanna någorstädes vidh den gradh, som jagh inthet må

begifva migh i echtenskap medh. Uthi linea ascendenti och descendenti så räcknas inthet monge up, efter inthet monge kunna sammanlefva, män på sidorne går han exquisitius.

Talte sedan om att naturen abhorrerar som af Fursten i Oldenburgh. Frågade då, i hvilken gradh som samvetet skall contentera sigh. Gå vij ifrån skriften, så veta vij inthet, hvar vij stanna.

R. Cantzleren uptalde så exempel af Caleb och Othoniel, och blef då judex populi Israelitici.

R. Cantzleren: Om vij skole — —

Her Johan Skytte uplas en authorem, hvaruthi emoot Erckiebispen uthvijses, att man inthet lätteligen bör döma per consequentiam.

Erckiebispen uprepade de skäl af ratione gradus secundi lineæ inæqualis. Sadhe och, att a primo kunde icke skee computatio, efter det vore stipes.

R. Cantzleren togh exempel af ett trä och des grenar; om den grenen, som är af den andre ursprungen, att han inthet är så när stipiti som den han är kummen af; sedan ex absurdo, att det ginge emot naturalem copulationem. Sadhe så causas juris canonici däruthi, i det de såge, att gradus skulle elljest gå in infinitum.

R. Cantzleren sadhe: Emädan det holles vara syndh, så är och scandalum. Si est incestus puniatur, deinceps pro modo facinoris ac scandali.

R. Cantzleren uprepade ordningen i Denmark. [Sade] den vara godh; quod atrocia ibi ob exemplum.

Bispen i Stregnäs sadhe vara 3 quæstiones: 1. om hic gradus sit prohibitus jure divino; 2. om han kan ske jure humano; 3. om han kan kunna dispensera.

Primum är icke expresse förbudit. 2:do så hafver fuller godh öfverheet, emädan naturen skyr, därföre är förbudit; det icke är att öfverträda; att förekomma närmare copulation; patrum dubitatio, quod dubitante conscientia sit id periculosum. 3. Att dispensatio kan skee in civilibus; exempel af Adelen, att emillan nobilem och ignobilem förbudit är.

R. Cantzleren frågade, om det äre gradus prohibiti, så kan ingen dispensatio skee.

Est quæstio, om det må skee.

Att det icke skeer promiscue, kan hafva skiäl, emädan det är ingen ratio status.

I riken draga de stundom försyn att inthet taga någon i landet, att de icke må blifva förtryckte och andre considerationer.

I fall det icke är contra conscientiam, så läther det sigh myckyt gott der igenom practicera. Togh så exempel af Fredrick i Denmark och Konung Christoffers gemåhl; item exempel af Konung Staffan i Påland. Om de hade nu så när varit skylde, huru hade man då velat göra därmedh?

Erckiebispen mente, att man måtte achta Guds högheet, som under det nampnet blodsfrencka tydes; ratio att Gudh han vill hafva det, som åhrligit är.

R. Cantzleren sadhe af exemplo Calebis och Othonielis post legem latam.

Erchiebispen mente, att allt inthet är honestum, som [står] in veteri testamento.

R. Cantzleren gaf medh.

Bispen i Linköping sadhe exprimeras Numeri 21, versu 1:o, 2:o, 3:o, huru vidt det nampnet blodsfrenka sigh strecker.

Erchiebispen uprepade exempel af Ammon och Thamar; 2. att de lefvat illa ihopa.

Bispen i Stregnäs sadhe, att det kunde per rationem consequentiæ prohiberi lege politica; 2. jure dubio tutior prohibitio; 3. reprocherade att icke ex omnibus valent consequentiæ.

R. Cantzleren sadhe, att articuli fidei inthet måtte byggias på consequentier.

R. Cantzleren sadhe oss lätteligh vara af samma mening; men på det om vij göra een lagh, den då må vara funderat på skäl. Medh civilibus kunde fundamentalia ändas.

Den 23 Februarij kumme tillstädes R. Drotzen, R. Cantzleren, Her Karl Carlsson, Her Pedher Baner, Her Johan Skytte, Her Erick Rynning, Her Claes Flemming, Her Lars Sparre, Her Thure Bielke, Her Herman Wrangel, Her Knuth Posse, Her Axel Baner, Her Lars Kagg.

R. Drotzen proponerade om Baggens säte på Riddarhuset; förmente honom inthet böra sittia efterst, emädan han i åstående Rixdagar hafver varit uthrijkes i Chronones tiänst, det icke var igenom hans vållande tillkummit.

Mentes om han suthe nederst iblandh them, som sidst lottkastade.

Befalltes Jöns att gåå på Riddarhuset att seija Regeringen holla skäligt, det han för förtalde skäl bekommer näste platzen efter den sidste, då lottkastningen skedde.

R. Cantzleren proponerade quo loco som Her Bengt Oxenstierna skulle ståå iblandh Rådhet.

Mentes det Her Lars Sparre vore af något lithet större ålder än Her Bengt Oxenstierna, det kunde icke hafva så stoor consideration, anseendes den andres höge tiänster, 2. nästan jämlijkheet i ålderen.

Sedan repræsenterade R. Cantzleren Her Pedher Sparre, att Regeringen, ovettande af Her Lars Sparres högre ålder och förre förmån, hafver tillförende funnit gott, att Her Bengt Oxenstierna skulle nempnas och hafva sitt stelle näst Her Thure Bielke på Salstadh, det och blef hullit på Rixsalen, då R. Cantzleren uprepade dem, som till Rix-Rådh antagne vore.

Sedan gick Regeringen och Rådhet up i Rixsalen att göra slut på Rixdagen sampt lätha R. Drotzen jempte Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse och Her Lars Kagg göra sin liflige edh.

Den [2]5 Februarij vore några af Regeringen och Rådhet i R. Cantzlerens kammar.

Blefve brefven medh gräntzeposten [upläste].

Den 26 [Februari] efter middagen kumme tillstädes i Rådhet R. Ammiralen, Her R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Erick Rynning, [Her] Matthias Soop, Her Carl Bonde, Her Herman Wrangell, Her Claes Flemming.

Secreteraren Johan Månsson sadhe R. Drotz[ens] och Feldtherren[s] betenckiande om den andre punchten till Ridderskapet angående mårgongåfvan vara: att någon respect skulle hafvas på Grefvar och Frijherrar, i det dem skulle förlofvas mehre att gifva ähn andre; 2. om lösbestars afskaffande, att Grefvar och Frijherrar blefve och häruthi tagne i consideration, af ordsaker 1. att Adelen äre distincti 3:bus classibus, 2. af exempel i Tyslandh.

Her Johan Skytte mente, att alle Konungar liqväl hafva distinguerat de stonden.

R. Cantzleren sadhe sigh det väl gilla; män detta vore att considerera in apparatu nuptiali.

Her Carl Carlsson och Her Johan Skytte mente, att om man häruthi achtar den proportionen, som i lagen achtas öfver dem, som till hofva ridha.

R. Cantzleren mente, att man heller skulle proportionera det efter embetet, emädan då så stoor jalousie icke förordsaka[s] skulle, och där vij det giorde, då skulle vij falla ex Scylla in Carybdim, emädan de då skulle obligeras till en kostnat, det de nu icke äre.

Underskrefves någre bref medh posten.

R. Cantzleren befallte Johan Larsson taga punchterne till sigh och thee dem Ridderskapet, förbehollandes Regeringen att göra det, som dem sedan åsember och gott tycker. Skall derhoos underrätta them om trepundeläster och dess förstondh, 2. om inridandet.

R. Cantzleren sadhe Baron de Rorté hafva anbracht d'Avaux hafva sigh tillskrifvit: 1. att Lyneburgaren hafver begärat, att vij vele till angående tractat vijka u[t]hur hans landh; 2. om vij vete om Gref d'Aversbergs intention; 3. Kejsaren vara föga content medh Lyzo, som hadhe 1. satt dagen af tractaten för korth, 2. att han hafver satt in Hertoginnans af Savoyen titul, 3. att då geleider äre för henne tagne, inthet äre ihugkompne de för Princerne af Savoyen, 4. att han i instrumenten hafver egalerat Drottningen i Sverige medh Kejsaren.

R. Cantzleren mente vara nödigt att penetrera in culpam Hindrick Olofssons och Jost Hanssons, att staten skulle företagas.

Uplas Referendarius resolutionerne på Västerbotten.

Den 28 [Februari] kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Ammiralen, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangel, Her Axel Baner, Her Lars Kagg.

R. Cantzleren sadhe näst Ständernes affärdande vara [att öfverlägga]: 1. Huru man skall entsättia armeen medh proviant, amunition, folck, ty där de Beijerske vijka ifrån, så spela vij ex æquo, och då är anlägit, att vij understödja våre medh en vaillant succurs, förän vij komma på kneken. Och imedlertijdh skall Pålacken inthet våga sigh emot oss; där han då kumme, skulle vij medh fienden och allt ihopa och sättia honom så uth, att han icke skulle veta, hvar han vore hemma.

2. Formerande af staten att repurgera där de feces; och däriblandh är inthet annat att öka än jägerijt, om man vill sättia det i någon estat.

Secreteraren Gyllenkloo befrågade, quo loco stappelstäderne skulle ståå.

R. Cantzleren mente således: 1. Stockholm, 2. Ubsala, som i regeringsformen.

Uplas Referendarius resolutionerne på Vasa stads postulater.

R. Cantzleren kom att discourrera om frijmarcknaderne i Österbottn, att, emädan de förmehnes att segla, det då frijmarcknader hollas: 1. att en ormesaltare icke skulle få stegra sitt som han ville, 2. igenom marcknaderne drages folck i städerne till monges nähring, 3. och almogen i landet kring om. Och låfvas reciproce städerne frijmarcknader här i Stockholm, men inthet landet.

Bevilljades, att marcknaden skulle hollas i 8 dagar.

Infordrades Gyllensparren och blef befrågat om resolutionen på det nampnet, om hon blef honom gifven, eller elljest är öfverlefvererat Riddarhuset.

R[esponderade] att hon blef honom lefvererat.

Togh alltså afträde.

Taltes om giärdehöös uthgörande i Finlandh.

R. Drotzen mente nödigt vara, att almogen till deres understödjande skulle det höö efterlåthas för peningar på de orther, som Crohnan det inthet behöfde och på behageligh tidh.

R. Cantzleren mente det vara orådeligit, att allmogen för tidernes och åhrsväxtens hendelsse skull holles entre deux, att man kan hafva anthen korn eller peningar, där så behöfves.

R. Drotzen mente, att vidh Räfle på de finska båtharne inqvireras skulle, om de annat förde än fisk och vedh.

R. Cantzleren sadhe ingen inqvisition få hollas i Räfle; och på redden inqvirera, är fahrligit för storms och oväders skull.

Kom att discourreras om stadshantering på landet.

R. Drotzen mente, emädan det icke 1. vore emoot lagen, måtte hvar och en på landet arbeta åth sigh sielf, icke att arbeta åth andre. 2. Confirmerade det medh exemplo af tyska byar. 3. Att [de] i Svergie och tillförenne hafva haft store städer; sedan det väl förbiuder sigh sielf, när städerne blifva monge och store, och då kunna fournera landet. Uthan det vara rätt att landet föhrer deres godz i städerne och där säljat.

R. Cantzleren sadhe medh det beskedet alldrigh städer kunna komma up: 1. för det om de finge hvar för sigh arbeta, så skulle han och lätteligen arbeta för andre, och kunde det så väl då icke afvärjas, som när det in totum vore förbudit, undantagandes Adelen som det gör privilegio. 2. Skulle och samma ratio vara i städerne, att hvar och en skulle få bryggia och baka i sitt huus, och alltså gå emot den maxime, som till handtvärckernes förkofring är. 3. Det skulle efter R. Drotzens mening inthet falla af sigh sielf, emädan man seer, medh hvadh mödha man hafver bracht handtvärckerne i Örebroo.

Annat vore een quæstio, huru här medh skulle procederas, 2. eller huru det sigh läther göra hoc tempore och så fogeligen, att däraf icke entstår någon motus. Sadhe och, att igenom Landshöfdingernes ofoglighheet myckyt ondt skeer.

R. Drotzen mente, om man giorde limitation därpå, att ingen på landet måtte fåå smidja, så blefve den vahnlige consuetudo casserat. Mente och vara nogh, att det köpet inthet blefve förbudit.

R. Cantzleren svarade det vara af sigh sielf i lagen förbudit.

R. Drotzen mente gott vara, att correctionen skedde pedetentim.

R. Cantzleren sadhe annat vara om proceduren att tala.

R. Drotzen sadhe: Skulle då alle mista deres privilegium att arbeta för sigh sielfve?

R. Cantzleren sadhe det vara orätt, att de mena sigh hafva häruthi privilegium, efter det länder till städernes ruin.

R. Drotzen beropar sigh på lagen.

R. Cantzleren sadhe lagen och däruthi icke vara så noga; exempel af landsköp, där de varur inthet förbiudas, som landsköp kan drifvas medh.

R. Drotzen mente, att det skall falla af sigh sielf.

R. Cantzleren mente, om de få det privilegium, så skole alle de i städerne äre vela vara på landet och de där äre alldrigh vela in; förmenandes det alldrigh vara practicabelt. När det principium tages bort, att landsnähring må vara på landet och stadsnähring i stadhen, så är allt förgäfves.

R. Drotzen sadhe man måtte gå peditentim, att man inthet reta[r] städerne, som nu i Rixdagen äre väl nögde.

R. Cantzleren sadhe det vara een annan quæstionem om modo procedendi.

R. Drotzen mente nogh vara till städernes floor, att landsköp förbiudes.

Her Pedher Baner svarade, att det hadhe alltidh varit, som och i lagen är, förbudit, och liqväl föröfves alldrigh mehre än nu. Mente det vara klarth, om en får lof att smida i egen gårdh; ty ingen Ståthollare kan vara så skarpsinnigh, att han vidh hvadh (ɔ: hvar) gårdh skall kunna afvärja excessen.

R. Drotzen mente, om så sättes, att de nu arbeta i husen och icke för en annan, eller att betala sine uthlagor medh.

R. Cantzleren mente bättre vara att tolerera det än att tillstädja.

R. Ammiralen sadhe om vagnar och hiul, som man inthet finner i städerne.

R. Cantzleren sadhe till det förre, att det då går emoth vår förre mandats fundament. Mente och då disputeras emoot sal. Konungens egen intention.

R. Cantzleren uprepade incommoda däraf, 1. att vij inge gode handtvärckare igenom det sättet bekomme.

R. Drotzen mente vara 1. consuetudinem, 2. ab æquitate, att ingen borde förbiudas att arbeta åth sigh sielf.

Her Pedher Baner svarade, 1. att prava consuetudo stode inthet att lijdha.

R. Drotzen sadhe almogen myckyt däröfver klaga.

R. Cantzleren sadhe det vara ofunderade klagemåhl.

R. Ammiralen mente, om man hvarcken skall tillåtha eller förbiuda någon smida till sitt egit behof.

Sadhe och vidare, att sal. Konungen hade velat förordna hvarth härade en smidja.

R. Cantzleren svarade det vara billigare, män sal. Konungen hafva achtat att i hvart härade läggia en fläck och der hafva nödige handtvärckare.

R. Drotzen argumenterade af eden, som lyder att allmogens rätt måtte erhollas. Nu är allmogens rätt ex longa consuetudine, 2. icke emoot lagen. Ergo så skall man inthet något ändra däruppå, efter det är deres jus, och däremoot bör ingen lex statueras uthan deres invilljande.

Her Pedher Baner mente vara obilligt, att inthet skulle kunna endras emoot consuetudinem. Vijste att hon här i Sverige vore i förstonde tagen af necessitate; 2. ex absurdo, att man inthet skulle kunna ändra ex salute patriæ; 3. sal. Konungen hafva myckyt stadgat, som icke är skutet till allmogen; 4. så skulle och

vara annihilerat det emoot städernes privilegier om seglations frijheet stadgat är.

R. Cantzleren: Om allt det, som [sker] ex antiqua consuetudine, skall vara gillt och fast, så skall och den, som är vahn att skiutha på en annars egor, [ej hindras]; efven så skall Konungen inthet kunna förbiuda, om en hade haft consuetudinem att skiutha på des ägor.

R. Ammiralen mente, om dem skulle borttagas åker och eng, som äre handtvärckare, och lätha them föda sigh af sitt handtvärck.

R. Cantzleren mente det skulle inthet kunna gå för sigh.

R. Marskalken beropade sigh på sal. Kongl. M:tt[s] åthskillige bref angående sådane excessers afskaffande.

R. Drotzen kom sedan att tala om lata significatione på det ordet handtverckare, att om man ville taga den late, så skall hon väl kunna dragas på en bonde, men proprie på en, som gör profession däraf.

R. Cantzleren sadhe väl stundom åth en ex necessitate bruka det, som är medh andre handtvärck commune, såsom bryggia, timbra, baka; män när en däruthom gör något, så bönhasar han och gör ett handtvärck, som i staden vara bör, fraudem, uthan så att res pecuaria och rustica blifver vidh bonden och stadsvärck vidh stadhen. Sadhe och, om det är rixens rätt att inthet ändra af det, som giordt är, så hafve vij alle oredeligen handlat, emädan vij emoot consuetudinem ex usu communi myckyt måst göra.

Her Axel Baner: Hvartill tiänar då en Regering i landet, om hon icke må corrigera det, som löper emoot gemene nyttan? 2. Är consuetudo inthet expressum privilegium.

R. Cantzleren mente, om någre sochnar exciperades, som bodde vidh siösidan och inthet landsköp öfva, förlofvades segla öfver till Räfle, alleneст de hafva inthet annat än fisk, vedh, höns och egg sampt det i deres boo faller, och föra tillbaker salt och peningar.

Mentes att ifrån Hamne udd och Borgo lähn — —

R. Drotzen sadhe sigh dette för denne tiden vara gott; män elljest vore rådeligit, att vidh den siösidan vore 4 eller 5 hambnar, dith båtharne, som ville till Refle, skulle draga och angifva sigh.

R. Ammiralen frågade uthaf occasionen af groft smide, om en bonde må inthet bättra sijn yxe och plogh.

R. Cantzleren sade quæstionem vara, om en bonde måtte hafva smidja i sin gårdh. Annan byggning, som ladubodh etc., tillstås honom väl i lagen, män inthet talas därom.

Sköts up medh den punchtens deliberation till vidare öfverläggiande.

Liqväl blef gott funnit att för denne tiden hvarken nekas eller tillåthas skulle, föruthan det att nähringen däraf är förderfveligh och förbuden.

R. Cantzleren mente någre handtvärck vara, som icke väl kunde förbiudas å landet, som timbermän, laggare, svarfvare. Sadhe och, att som i Balbygden, där de göra skedar af skogen, som hoos dem ståår, det icke synes vara så obilligt, 2. och linväfverij; doch att de sända det till köpstaden exemplo Galliæ, att myckyt lerft till Indien uthskeppas.

[**Den 28 Februari**] efter middagen kumme tillstädes R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Ammiralen, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangel, Her Lars Sparre, Her Lars Kagg.

Infordrades Abram Pedhersson ifrån Hernösandh och blef tillijka medh Her Christer Posse examinerat i Rådhkammaren uthi den anklagan, som bemälte Abram Pedhersson emot honom stellte.

Underskrefves resolutionerne för allmogen och borgerskapet.

Martius.

Den 1 Martij kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, Her Axel Oxenstierna, R. Ammiralen, Her Pedher Baner, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Matthias Soop, Her Axel Baner, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre.

Blef resolverat på Her Pedhers och Lars Sparrens anhollan, att i resolutionen på Gyllensparre nampnet skulle så vida limiteras, att emädan saligh Her Erick Sparre hadhe sigh uthi public acter och bref stundomåth [så] nempnat, att det då icke måtte lända honom eller hans familie och efterkommande till præjudicium, såsom desse heutige Gyllensparrar vore en familie medh sal. Her Erick Sparres familie, eller han hadhe illorum jure afstådt det nampnet. Och blef däruppå giordh en särdeles act.

[**Den 1 Martij**] efter middagen kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Ammiralen, Her Herman Wrangell, Her Pedher Sparre.

Underskrefves några resolutioner, af Referendario framlefvererade.

Den 2 Martij kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Ammiralen, Her Claes Flemming, Her Johan Skytte, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangel, Her Erick Rynning, Her Lars Kagg.

Inkom Ridderskapet.

Och proponerade Ridderskapet igenom Gyllenstiernan: 1. att de hafve beslutbet förseglat; begära att det måtte i Archivo förvaras till odödeligh efterrättelsse. Lefvererade så det R. Cantzleren och recommenderar det stondet uthi Regeringens och Rådhets gunst.

R. Cantzleren sadhe H. K. M:tt vara kär den underdånige hörsamheet och villigheet, som de hafva H. K. M:tt så alltidh som nu på väl öfverstondne Rixdagh det tedt och bevijst. Tackar för den gode önskan och gode tillförseende; låfvar all villigh tienst igen på sine medhbrödhers och sine vägna och önskar dem allt gott. Bedher att de vele hielpa det de lofvat hafve att manutenera eller elljest, där tarfven så fordrar och H. M:t något till gemene bästa påbiuder, hörsambligen efterkomma.

Gyllenstiernan seijer Ridderskapet väl behaga de punchterne, som äre rättade till sumptuum moderation på bar[n]sööl, bröllop, begrafning. Män desidereras: 1. Att å landet man må inthet göra inridande medh löshestar; förmenar att det icke hederligen kan skee, uthan begärer att däruthi måtte blifva modererat. 2. Om morgongåfvorne till 3 pundeläste ränta, så äre väl mästedelen tillfreds därmedh, men somblige difficultera; begärer fördenskull Regeringen ville taga det i vidare consideration och sedan låtha på trycket uthgåå. 3. Begärar att och en viss ordning måtte sättias i klädebonaden, såsom det dem störste kostnaden gör, emädan ens dotter, som nu nyligen är adlat, går så väl medh gyllenduks-kiorthel som en grefve- och frijherres dotter.

R. Cantzleren seijer sigh hafva efter sine medhbrödhers villje giordt ett sådant project, och det icke till den ända att det skall blifva därvidh; [vore och sompt däruthi, som (af) honom sielf icke

alldeles proberades. Vill, där de det godt finna, sättia sigh däröfver och vele regulera det.][1] Det I förmåle om klädebonans rättande, är svårt att göra, [och gör jagh där uthi som Fursten uthaf Brunsvijk, som läth slå på ene sidan hvadh han för Brunsvijk uthrettat hadhe, och på den andre inthet. Sedan som en bärer ett kläde på ryggen, som man kan göra allehanda slags kläder af.][1] Stundom är en af högt slächte och oförmögen, den andre åter af förnembt kall och stoor förmögenheet och ringa härkompst. [Somblige af hvarken härkompst eller kall, uthan af förmögenheet. Stundom är mongen, som är förnembd och hafver inthet kall. Ofta kommer någon af Konungens gunst i Rådhet, som tör ofta icke vara så högh af herkompst, och när en så vida kommer, så är en kommen inter principes patriæ, som man ingen högre dignation hafver. Om man seer till gamble sättet, så fick ingen hafva gullringh och kiäd än som de, som vore af adel. Där och förgyllte sporor finnes öfver grifterne, som är ett teckn, att det hadhe varit riddare, efter som ingen hafver haft förgyllte sporor uthan allena the. Om man skall gå igenom proportionen af stonden och af herkomsten, och de högste skall moderate tillstädjas, så skall den nedrigare hafva valmar eller groft kläde, det och är orimligit. Presterne predika ofta därom, men ingen kan gifva consilium, huru man skall det rätta. Konungen i Franckericket hafver väl förbudit gullspitzer och cabinetskragar, men hafver det inthet proportioneret efter stonden. Konungen i Dennemark hafver väl förbudit gull på kläderne, men sedan begynte the att bruka perlor och giorde därmedh så myckit större excess. Uthi detta hafve vij allenast ansedt det, som hafver kunnat remedieras; förr var ringare kostnat än nu.][1] Nu måtte en hafva sin vagn och hestar emoth det man tillförenne hadhe sadul och gongare. Om man vill gåå efter embeten, så synes lagen gifva een anledning. Uprepade så hvadh allmänt kunde vara nyttigt, i anseende att de, som hafva för kalls skull en vagn, så kan dem inthet falla svårt att uthredha en sådan åth brudhen, men andre etc.

R. Drotzen mente på bygden vore fuller hederligit, om de inrede, efter den, som hafver någre hestar, han vill gärna thee them.

R. Cantzleren sade mäst vara att ansee brudhgummen, som i följet gemenligen är den fattigste, att han icke skulle af consuetudine därtill obligeras.

---

[1] Det som står inom [ ] är i originalet öfverkorsadt.

Johan Hindersson mente, det 1. och andre classen såge det gärna, allenast att den icke blefve straffat, som dith rede medh brudgummen medh vagnar och löshestar.

R. Drotzen mente och vara præjudicerligit, om en hade en vagn och ville gifva den brudhen, om han inthet skulle fåå föhra honom medh i process.

R. Cantzleren och Flemmingen mente, att därmedh vore samma ratio som præsentera gåfvorne offentligen, det som skulle dragas in exemplum. Om man skall föreskrifva hvem som skall hafva häst eller vagn, och den andre ingen, så skulle det vara mechta svårth att göra.

R. Drotzen mente om förbiudas skulle, att ingen måtte gifva den dagen sijn brudh någon vagn, uthan förr eller sedan om han ville, hvar han icke kan hafva en medh sigh, som han dagligen fahrer uthi.

R. Cantzleren mente, om man då skulle alldeles uthlåtha om infahrandet på landet och förbiuda det i stadhen. Förthy om man föreskrifver hvarth stondh sådant och sådant inrijdande, så obligerar man them ofta där till, som eens förmögenheet inthet sträcker sigh. Män huru man nu skulle regulera brudhgummen, om han skall fahra medh vagn, eller huru monge löshestar. Fuller vore stundom hederligare, som Rix-Drotzen seijer, att en fahrer in på landet, såsom en kan ofta vara af förnembligit embete eller hvadh mehre slijkt.

R. Drotzen föll på det förre förslaget om vagns förährande åth bruden, att han bröllopsdagen inthet någon vagn skall förähra borth eller och hest medh sadul till pompe och solennitet. Men där han hafver sielf en egen, att man får föhra den impune medh, anthen en vill lätha en annan sittia därtill, eller om en sielf ville åka.

Her Lars Kagg sadhe dem i Västergöthlandh tinga 60 eller 70 ryttare, som föllje brudhgummen till gestebudhs, och ähre så ordsaken till stoor täring om (ↄ: och) omkostnat.

R. Cantzleren sadhe emoot R. Drotzeten, att om man skall få föhra sin egen vagn för pompe och solennitet, så blifver straxt exempel uthaf. R. Cantzleren beropade sigh på Her Pedher och Axell Baners continent exempel. Sadhe och vidare sigh considerera en brudhgumme, att han anthen måtte borthpanta eller sällja sine godz, emädan de gemenligen äre unge karlar.

R. Cantzleren sadhe, om man så sätter det, att ingen måtte föhra vagn för sigh, uthan om han ville sielf åka däruthi, och då må han hafva honom så godh han gitter.

R. Drotzen mente, att höge embeterne blifva händerne så myckit bundne därmedh.

[R. Cantzleren: Om man vill tillsee hvadh en prydher, så är det hederligare att ridha till hest.][1]

Om morgongåfvorne sadhe Gref Pedher, att det var emoot andre landz maneer, 2. icke vara däruthi högheet och ofta förmögenheet betrachtat.

R. Cantzleren sadhe: Om I vele som Grefvar och Frijherrar gifva lifgeding, så behöfves inthet att talas, huru högt en skall gifva; män emådan det är Sveriges lagh lijkmätigt, att hon bekommer morgongåfvan, lagen och förmäler, huru myckyt svän, riddare etc. skole gifva, så synes vara, att om man icke vill, att morgongåfvan skall falla i hennes slecht, att de då skole för vist värde återlösas.

R. Drotzen sadhe på dette sättet vara een stoor æqvalitet; 2. lagen vara lijkmätigt, där åthskildnader äre emillan svenner och riddare.

R. Cantzleren sadhe lagen hafva respect icke till personerne uthan till stonden och embeterne.

R. Drotzeten androgh Wrangelens exempel, att han togh en grefvedotter; om han hadhe inthet fådt gifva mehre än 3 pundeläster ränta, så hade hon varit illa behulpen.

R. Cantzleren mente: Den som vill see på högt och förnembt gifte, han skall råda sigh store medel, [och en kan så snarth ruinera sigh igenom ett högt giftermåhl som ringa; och vore gott, att hvar och en såge sigh före, huru han sigh gifter.][1]

R. Drotzen mente denne stadgan förspilla monge godhe giftermåhl.

R. Cantzleren svaradhe, det hvar och en heller anseer personens qvalitet än hvadh han gifver. Sadhe och derjempte, att om ingen ordningh vore satt på, huru myckyt en skall gifva i morgongåfva och fåår gifva 10 eller 20 läster, och hvar läst skall kosta 2 eller 3 lödigh marcker, så skall det stiga så högt, att ingen skall kunna lösa thet igen. Sedan är det för en förmögen man een stoor morgongåfva. Skole nu godzen falla tillbaka uthan lösen, så synes det skee emoot maritalem amorem.

Eljest bekände R. Cantzleren efter Skyttens påminnande, att slächten inthet borde åthspörjas om morgongåfvans gifvande, uthan lagen hadhe allenast definierat quantitatem.

---

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

[R. Cantzleren sadhe, om då för Grefvar särdeles skulle förhöijas morgongåfvan, och sedan medh något mindre för Frijherrar. Män R. Cantzleren sadhe sigh på det sättet hälst vele vara hoos tertiam classem.][1]

R. Drotzen mente sine argumenta vara för mången, som kunde varda advancerat igenom ett gifte och fåå ens dotter.

R. Cantzleren sadhe lagen inthet exprimera, huru det skulle vara emillan en sven, som toge en grefvedotter, uthan indeterminate a persona dantis, att han inthet högre måtte gifva.

R. Drotzen sadhe, om det vore fritt, att hvar och en gofve hvadh han ville, så kunde den förnembd och fattigare är sökia den rijkare, och det alltså gifva bättre harmonie.

Gyllenstiernan badh [om] pass för Adelen: 1. för det de hafve [vid] det varit vahne. 2. Äre medh pass upkompne. 3. Om det icke skedde, så skulle mongen på reesan förthära mehre än en ägte.

R. Cantzleren sadhe det vara en stoor excess och tunga för allmogen och frelse, som de mästedeles komma igenom. 2. Är förmenat blifvit i Herredagen i Nyköping. 3. Skall myckyt bryta den skiutzordningen, som Regeringen achtar att göra. 4. Om den ordningen blifver ahnrättat, huru skole de då komma forth? 5. Om dem, som till Herredagarne reesa, skole peningar tilldelas, så måtte 4:de delen af peningarne gåå derpå. 6. Skola de kanskee göra vårt förbodh despect, hälst emädan de förnimma, att ordningen skall göras.

R. Drotzen mente: Om man skulle denne gongen det tillstädja, medh caution att det icke vidare skeer, på det att de veta vedh sitt uthresande på en sådan kostnat vara betenckte.

Gyllenstiernan mente Adelen måtte framdeles begära, att uthskott måtte komma till Herredagen.

R. Cantzleren sadhe det vara emoot 1. riddarhusordningen. 2. Vara att betenckia, att de måtte där vara icke allenast efter classes uthan familierne. 3. Interest dignitatis, att de dermedh erholla deres vota, som är een stoor dignitas och libertas uthi riket. 4. Att de komma tillsamman att afvärja ofta myckyt ondt, som påkomma kan.

Knuth Soop sadhe Adelen mäst besvära sigh, att krögare taga obillige peningar. Om een ordning kunde blifva däruppå fattat.

R. Cantzleren frågade, huru de vore sinnade om hielpen till riddarhusbygningen.

---

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

Gyllenstiernan sadhe, att det är vordet protocollerat på Riddarhuset, nembligen det de bevillje på 3 åhr halfparthen emoot thet de tillförenne hafva giordt.

Gyllenstiernan påminte vidare om Claes Stiernskylds pardon.

R. Cantzleren sadhe det vara en saak af betenckiande. Regeringen liqväl vela låtha sigh den saken vara till det bästa recommenderat, som någon tidh skee kan. Men efter det är H. K. M:ts personal saak, så vele vij först tala medh H. K. M:tt thårom.

De toge sedan afträde.

R. Drotzeten mente, om allenast Västgötharne och Smålenningarne sampt Finnarne och Norrlänningarne finge pass, och blefve sedan vidh närmeste Rixdagh Landshöfdingarne tillskrifvit, att ingen skulle göra sigh gefast på pass.

Her Claes Flemming mente: Om Herredagerne skulle hollas om sommaren, så skulle det för alle vara lägeligit: 1. för det siögarne vore öpne, 2. långe dagar, 3. höö på marcken.

Resolverades att alle stonds personer ifrån Finlandh skulle gifvas pass, men de ifrån Västergöthlandh och Smålandh, som fattigest vore, skulle kallas up i Cantzliet, och hvar och en gifvas så myckyt peningar, som hvar och en till sitt hem kunde behöfva.

[**Den 2 Martij**] efter middagen adfuere in Senatu R. Ammiralen, R. Cantzleren, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Erick Rynning.

Underskrefves några resolutioner för Finlands städerne.

Inkallades Johan Berendts och befrågades om bergslagernes tillstondh.

R. Cantzleren mente nödigt vara att tala medh alle uthaf städerne:. 1. Att skaffa bryggerijt under visse bryggiare, staden till merkeligh nähring och tillväxt. 2. Om fohrmän till vatens sampt vagn och hest, att där skiutzfärdsordningen skulle practiceras, det då præparatorierne lades därtill. 3. Att städerne icke så myckyt pressade och skattade handtvercksfolck, dem till ruin och skingrande.

Den 3 Martij kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzet, R. Cantzleren, R. Ammiralen, Her Pedher Baner, Her Johan Skytte, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Erick Rynning, Her Axell Baneer, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre, Her Thure Bielke.

Infordrades Ottho Sperling.

Tillspordes Öfversten Otho Sperling, huru han hadhe achtat Hindrick Olofsson.

Han svarade sigh hafva giordt all möijeligh flijth att achta honom, så väl att han hafver haft två knechter inne hoos honom och två uthanföre, tillseijandes them, att när något påkumme, de då ropade assistenz uthaf de som stoge i porthen. Sadhe sigh och hafva en straffat, som hade fölgdt honom i staden.

R. Cantzleren sadhe, att sådane fongar borde icke så civiliter hollas, uthan stängias medh låås, emädan de sittia på lif, åhra och redeligheet.

Inkumme så Cammarrådh Her Åke Axelsson, Her Johan Kruse, Sevedh Båth.

Däruppå blefve Secretarii uthvijste.

[**Den 3 Martij**] efter middagen kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, R. Cantzleren, Her Pedher Baneer, Her Claes Flemming, Soopen, Åke Axelsson, Her Herman Wrangell, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre, R. Marskalken, Her Lars Kagg, Her Erick Rynning.

Uploses bref medh posten ifrån Fegræo, Salvio, Linnar Torstenssons Ex:ce och andre.

Resolverades att samptlige Regeringen och Rådhet skulle gå nedher i Cammaren och examinera den oredan, som hafver varit medh Jost Hansson, Börje, Arvedh Hansson, Hindrick Olofsson.

Den 4 Martij vore Regeringen och Rådhet i Cammaren för och efter middagen. Och hvadh då förehades, är ett särdeles protocoll uppå.[1]

Den 5 Martij vore tillstädes R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Claes Flemming, Her Pedher Baner, Her Matthias Soop, Her Lars Sparre.

R. Cantzleren proponerade om Stierneskyldens eliberation. [Sadhe sigh hafva haft considerationer falla därpå, att godzen

[1] Se bilagorna här nedan.

skulle blifva honom ifråntagne, 1. på det han inthet skulle desesperera honom, det som sal. Konungen considererade medh hans fadher.

R. Cantzleren uprepade så hans fadhers brott, som var myckyt större.][1]

Det endeste, som är considerabelt, är att han 1. hafver tagit henne uthur Drottningens hoff; 2. huru vidt Sopen är däruthi interesserat.

[Om nu det exilium är nogh till brothen, veet jagh inthet.][1]

Hele Regeringen och Rådhet var benägit till perdon: 1. För det han hadhe stådt straff medh 2 åhrs exilio. 2. Ende barnet. 3. Merita parentum. 4. Ungdomen som kunde bringas till myckyt gott. 5. A bonitate ingenii och indolis sampt föröfvade flijt uthi varande tiänst hoos H. K. M:tt. 6. Delictum vore mästedeles af hennes vållan. 7. Regeringen hadhe honom tillåthit räntan af hans godz och synes tacite därmedh hafva gifvit honom spem till perdon. 8. På det att han af desperation icke måtte gripa till ett fiendtligit parthij. 9. H. K. M:t synes och vara honom väl affectionerat.

För desse skiäl höllts gott, att emädan det enkannerligen vore syndat emoot H. K. M:t och dess hof, att man ginge up och toge H. K. M:tz sentiment sampt representerade skiälen till perdonen.

Inkomme Ståthollarne.

R. Cantzleren sadhe de skulle lätha sigh vara anläget det att exseqvera, som var i Herredagen beslutit: 1. Att I holle alle i gott humeur. 2. Om uthskrifningens drifvande, att I uthi edher Kammar göra listan af de, som uthskrifvas böre, gifvandes allmogen tillkenna, att de skaffa sigh i tidh gott folck och den som är en freigde (?) man af chrono och skatte och af frelse, som afskedat är, eller att de skrifva sielf eller gifva dilation om att skaffa till munstringen.

R. Drotzen mente om att rothan skulle contentera den, som blefve knecht, något mehre än elljest. Sedan läthe de sigh villigare uthleija, och så finge han mehre på sijn tiänst.

[Johan Berendts sadhe det i Dalarne lätteligen vara att göra, efter de rotera sigh sielf; och ingen blifver legd uthan 300 daler.][1]

Her Knuth Soop frågade, om saltpeterbrukare, som i myckenheet äre, skole vara frij.

R. Cantzleren: Däruppå skole I bekomma instruction. Det är betenckeligit att görat, emädan om de sätties i rotarne, så draga

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

de sigh ifrån hvarandre, och bruket ligger öde. Blifva de frije, så blifva allt för monge knechter bortha.

Mentes att de, som hemman hafva, skole af ingen respect blifva excipierade.

[Förmahnte så vidare Ståthollarne till achtsamheet att see hvadh som brister, förfrågande sigh därom; stundom uthgifva rådh sielfve; achta sigh, att de inthet blifva implicerade medh deres bokhollares brott, att däraf icke skall komma ogunst.

Sedan skole I och see på Chronones jordhböcker, att dee justeras; bruka presters angifvande på nybyggie, frälsse och chrone.

Förmahntes att see på fougdarne, sedan på bokhollaren, att han gör sijn bok där nedre, och den underskrifves sedan af Ståthollaren.][1]

R. Cantzleren sadhe, att extracten uthur böckerne och förslagen sändes hijt up, förän räntan gåår uth.

R[esponderade] att de hafva dem tidigt insendt.

Falckenbergh begärte, att knechterullorne måtte tidigt insändas, på det man måtte veta hvadh man behöfde att uthgifva.

Förmantes att holla correspondentz vedh grentzen, så att handelen icke drages ifrån oss uthan deres till oss. Om köpingernes inrättande där bortha, af hvadh consideration de äre; afvärjes landsköp gårdarne emillan. Påmintes om städernes cultur medh bryggerijt; sedan att factorijn drages in, doch allt discretemente. Tillholles så Borgmestare och Rådh, att de handtera handtvärckaren discrete.

Resolverades att ingen gör hielpen, som förr hafver blifvit förskonat för boskapsskatten.

Förmantes Landshöfdingarne att taga afskedh ifrån H. K. M:tt, att gåå H. K. M:tt, som nu snart träder till regementet, tillhanda.

Den 7 Martij kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Ammiralen, Her Pedher Baner, Her Herman Wrangell, Her Claes Flemming, Her Erick Rynning, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre.

Discourrerades om någre af Rådhet, som skulle gå nedher i Cammaren och skiärskoda oredorne därsammestädes.

---

[1] Öfverkorsadt i manuskriptet, men i marginalen är antecknadt: »Sint hæc rata, ifrån den paragrapho: Förmante så vidare Ståthollarne till achtsamhet.»

Kom på taal om slachtare, och huru de dyrka kötet.

Her Claes Flemming mente gott vara, om man hadhe en frij slachtare, som vore frij för all annan contribution undantagandes accijsen, på det han kunde komma de andre att gifva bättre kööp.

Resolverades att till Landshöfdingen i Södermanlandh skulle afgåå ett bref, att han å Cronones vägna byther medh R. Cantzleren den engen, som under ett chronehemman är belägen i Jäder sochen, för en annan äng, som Rix-Cantzleren är olägligh och chronehemmanet lägligare.

[Den 7 Martij] efter middagen kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzen, R. Cantzleren, Her Claes Flemming, Her Pedher Baner.

Discourrerades om strömmings fiskerij och des handel, huru han skall kunna deriveras till Stockholm och uthan lande[t]s skada.

R. Cantzleren mente, om man först förböde Ålenningarne och Finnarne att draga igenom strömen och up i landet, och tillåtha det allenast de rätta skiärkarlarne. Sättia och för de Finnarne en viss marcknat i Stockholm 5 eller 4 vekor, att landhet finge anthen bytha sigh till fisk för sädh eller, det de hellre framdeles skulle göra, gifva rede peningar. Eljest kunde en karl eller 2 draga den handelen till sigh.

Den 8 Martij kumme tillstädes R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Herman Wrangell, Her Matthias Soop, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre, Her Lars Kagg.

Och underskrefves nogre resolutioner för städerne i Finlandh.

Kom bref ifrån Konungen i Dennemarck, daterat in Octobri 1641, angående Hertzog Frantz Albrechts von Sachsen friheet uthi des landh.

Den 9 Martij kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Claes Flemming, Her Pedher Baner, Her Axel Baner, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre.

Infordrades Her Johan Kruse och befalltes att sända en till Giötheborgh och lätha slå handen på alle Nils Hanssons saker, emädan han hafver hustrun om dem varnat.

R. Cantzleren påminte Kaggen om Giötheborgs fästning, att den helst i sommaren fullbordas skulle. Vidh Calmar kunde man allenast planera Qvarnholmen och comparera reqvisiterne till fästningen, att man tillkommande åhr kunde bringa den i temmeligh defension; till den ända kunde där och, tillijka medh 2 anslagande pråmar, Calmar båtzmän sampt de af södre och nårre Möre förblifva.

Kumme bref af vår Resident i Moskow af den 21 Januarij angående staten därsammestädes.

Discourrerades om desseignen på holmarnes bygning kring om staden.

Her Claes Flemming påminte vara nödigt, att till H. K. M:tz plaisir en ladugårdh uprättas.

R. Cantzleren mente, om det skulle skee, så måtte där uprättas itt lusthus, och så anordnas att det kunde umbgifvas medh een trägårdh.

Discourrerades sedan om broarnes lopp holmarne och landen emillan.

Befalltes Secreteraren Silfverstiärna, att emädan Regeringen och samptlige Presterskapet hafva funnit M. P. Biugg capabel till att förträda biskopsembetet i Viborgh, att han då skulle till den ända låtha till honom afgåå i H. K. M:ttz nampn ett vocationsbref.

R. Cantzleren kom att tala om Michelsmesse-marcknaden här i Stockholm, det han för landet äfvensom och för skiärgården är nyttigh, män för de ifrån Norlanden är svårth för åhrstidhens skull sampt fråsten, som kan hindra deres reesa tillbaker.

Om man satte twå dagar förr, så kommer det en 8 dagar allenast ifrån Mårmesse-marcknaden.

Hölts alltså bättre, att emädan mästedelen af Norlanden, föruthan Torne och där kringh boende, kunne komma till sitt, att den blifver vidh förre ordning, hälst mädan ingen särdeles sigh däröfver beklagar.

Her Claes Flemming frågade, om Börjes hustru måtte för hans opassligheet skull få gå in till honom.

Hölts betenckligit, 1. för det hustrurne kunne bringa andres bref och correspondenzier in; 2. ingen kan them väl ransaka.

Den 10 Martij kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzet, R. Cantzleren, Her Claes Flemming, Her Pedher Baner, Her Herman Wrangell, Her Matthias Soop, Her Carl

Bonde, Her Erick Rynning, Her Axel Baner, Her Lars Sparre, Her Pedher Sparre, Her Lars Kagg, Her Thure Bielcke.

R. Cantzleren berättade Wiben hafva i går anhollit om audidienz, och emädan Hans Ex:nz då icke var lägligit, sände Wiben Rix-Cantzleren een copie af Keijsarens bref till Konungen i Dennemarck angående det tillstondh Kejsaren, på Kong[ens] i Dennemarck uppå sigh tagande, gör Hertoginnan af Savoyen på tutoricis titul, doch så, att det icke må ländа Kejsarens tutorium jus, som han för Förstarne af Savoyen hafver, i framtidhen till præjudicium. 2. Om præparatorierne till fredztractaten, 3. sampt hvadh som hollas skulle, där tractaterne ginge säär.

Sändes Secretarius Gyllenkloo till Baron de Rorté, att communicera honom Kejsarens bref till Konungen i Dennemark och erfordra däruthi hans betenckiande sampt hans communication medh oss, där han medh näste post kan något particularius af d'Avaux bekomma.

R. Cantzleren: Emädan vij hafve stämbt up städerne, hvadh skole vij tala medh dem? De skulle fuller förmahnas, att de öfverlöpa oss icke medh een hoop vaniteter.

1. Synes vara, att de förmahnas till bryggerijs cultur.

Medh små städer är inthet att vinna, uthan en måtte liqväl alltidh göra mine, att en vill göra en ordning, män doch liqväl att see hvadh hvar och en kan draga, förmenandes att när de store städerne brachtes därtill, så skulle de små lätteligen föllja deres exempel.

2. Om handelens partering.

3. Att vrak blifver på godzet, som medh järnet. År det uthvaldt gott, så köpe icke allenast alle, uthan gifve mehre derför. 1. Måtte det vräkias i bergslagen, 2. i Köping eller däromtränt, 3. i Stockholm eller Daleröön.

Her Claes Flemming mente, om medh lakt godz skedde det samma, så skulle man göra godh uthländes köpenskap där medh.

4. Tiäran, att den drefves och idkades i myckynheet.

5. I Finlandh sämskemakerij.

Her Pedher Baner påminte om smöretz hanterande.

Her Claes Flemming påminte, att de läthe deras ungdom sättias i tidh till någon handtering; skulle det blifva dugligare och promptare folck af.

Inkomme Borgerskapet af städerne.

R. Cantzleren:[1] [Högvijse, ehrlige, välachtade, vij hafve och äre vordne nödgade at något lithet upholla Borgerskapet, sedan de andre hafva blifvit affärdade, 1. för det vij inthet hafve hindt att släppa alle tillijka och slätta deres gravamina; 2. har man måst sleppa allmogen först; 3. hafve städerne icke som allmogen enahanda uthan åthskillige klagemåhl hvar efter sin stads lägenheet. Och hafve vij nu fuller mästedelen affärdigat och underskrefvet deres resolutioner, och de, som skola stå tillbaker, skole medh det första blifva affärdade. Och angående somblige edre gravamina så är väl 15 eller 50 gonger resolverat och däruppå svarat. Inthet komma I att communicera medh oss, huru I skole tilltaga, eller att hafva öga på edher granne, att han och tillväxer, uthan klage heller, att den ene ligger dän andre för när, där doch annorstädes städer icke liggie mehr ähn ett musqueteskott ifrån hvarandre, så att Stockholm skulle mena, att Calmar och Götheborgh ligger det för när, och de samme åther Åbo. Och det trycker oss, att I allenest gravere edher och icke tenckie att hafva godhe ordninger, excolera handeln, inbringa handtvärcker. Om sådant vore gott att hielpa them. Skole the löhna en skolmestare, så skall Chronan hielpa därtill, eller een klocka skall giuthas uthi en stadh, så skall Chronan, eller en källare uprättas, så att där städerne skole hielpa Chronan och riket, så skall hon hielpa them. Eljest hielpe vij edher gärne och uthi H. K. M:ttz nampn uthan passion. Men det väl alle städer annorstädes men särdeles här hielper, är en godh Magistrat, som skippar lagh och rätt, där mongen är som icke kan skrifva eller läsa; och är icke det nogh, uthan att en veet hvadh enom skadar eller gagnar, såsom ofta af egenvillighet mongen bygger mit uppå gathan, där elljest den, som skall lefva i staden, skall lefva efter lag. De skole heller inthet lätha sigh irra, att mongen höres att vele klaga för Regeringen, och de ofta af sakernes öfverhopande gifva bref att inqvirera därom, det icke alltidh är rätt, där om I ville, kunde I det afvärja.]

Män det jagh vill seija näst een godh öfverheet är 2. bryggerijs cultur, och icke det kittelbryggerij. Det är ett värck, som en lärdh karl kan jempte sitt kall det medh hedher bruka, och vill därtill vara förmögne män, såsom vedh Råstock och Elbingen,

[1] Hela första afdelningen af rikskanslerens tal, här nedan inom [ ], är i originalet öfverstruken, och i stället är i marginalen tillskrifvet: Och förmantes af R. Cantzlerens Ex:nz, 1. att de icke skulle öfverlöpa Regeringen medh det the ofta hafve fådt resolution på, uthan heller förebringa några godhe förslagh och ordningar till deres egen upväxt och förkofring.

som hafva sin föda där af. Och veet man det kan icke så snarth skee, emädan där vill hus och andre reqvisiter till. Nu vele vij hafva eder det recommenderat, efter dät är ett stort näringsmedel. Hvar och en behöfver det. [Somblige äre så egenvillige, att de seija, emädan de andre det icke giordt hafve, så vele icke vij. Vij hafve icke pålagt ju alle det, uthan de störste städerne, dee som det förmåh. Och så kan man sedan tala Magistraten till, lätha citera den och slå honom i taskan, att det svider; eller och där han det icke förmåhr, sättian i stadzens hechtelsse. Den som fattigh är, blifve bonde.][1]

Det tredje år, att I drage handtverkare till edher. 4.[2] Sedan är och ett stoort feel, att edre barn blifva illa uptuchtade. De sättia them i skolan; och är väl så, att det är hederligit att blifva präst, män så kunne icke alle det. Det skulle vara, att det I hantere sielfve, det skole I holla edre barn till, att I sielfve kunne pröfva, om de sitt förstå eller eij. [Män däruppå är så stoort manquement, att om icke främmande slå sigh därtill, få äre det af våre egne, uthan det hadhe varit någon som af särdeles affection hade dragits därtill, och det mäst bondebarn. Somblige kunna fuller befordras till hofva, män så äre där inthet monge platzer, och när de en gong blifva besatte, så blifva de icke alltidh löse; det är icke heller allt guldh som glimmar. Män de, som borgarebarn äre, de vele spela junckrar, och icke att seija af något missunnande, uthan heller af välmening; uthaf det stondet så förgöra de hvadh deres föräldrar ega. Förr har varit så, att man hafver mäst läthit giordt kopparen går där uthe, och vij hafve snart sagt fördt stenen dith uth. Osmundsjärn hafve vij och läthit slå där uthe. Alt sedan det uphörde i Dantzig, så blefve mehr än 60 hambrar ruinerade, så att Borgmästaren där sammastädes hafver migh därom tilltalt.[3] Lucas Heddings efterlefverska hafver frijheet, och det medh rätta, fast det är något præjudicerligit för städerne, för det att hennes man brachte in garmakerijt. Om I vele see på edher förkofring, så seer på Järfva ström, som ligger så att man kan fatta honom i stadhen, och ligger bättre än någon tidh Brunsvik. Vidh Götheborgh kunde I och det göra. Om I excolerade strömar och de vahrur vij här hafva; därmedh blifva städerne rike, Magistraten bättre löhnt; i det och edre barn blefve därtill att använda, så förtoge I lättia.][1]

[1] Öfverstruket i manuskriptet.
[2] Denna siffra är tillskrifven efteråt.
[3] I marginalen är antecknadt: Dantz[ig] hafver haft 15:de delen af deres handel af vårt järn föruthan kornhandelen, som stoor är.

4. Att de gifva gott kiöp och icke föda sigh af een tunna strömming; draga därmedh landhet till sigh och förordsaka, att de handle mehre i gross.

5. Om handtvärck i städerne och des förläggning.

6. Om handelens förpartering, därom Ståthollarne är tillskrifvit. Om hvar toge sitt, att hökrare och krämarne vore åthskilde, och de hadhe det hökrerij och de det krämerij, att den ene icke löper emot den andre, och den som är en smedh blifver det, och bryggiare eller hvadh annat det. Härunder måste alle stappelstäder uthan exception blifva tagne jempte och andre som Giäfle. Hvar I icke det göre, så skole vij i marknaden förordna de, som skole omkullrifva och borttaga sådan oorder och skickia det i hospitalet.

7. Hälst skall förmahnas bergslagsstäderne, att de arbete sitt järn väl, att det 1. må blifva högre hullit anderstädes; 2. att en annan stadh där uthe icke må kunna göra bättre, och sålunda vårth blifva ratat. Därom vij vele och befalla Landshöfdingen. Den det då icke efterkommer, den vele vij citera och genom Rixfiskalen anklaga låtha.

Förmantes och Stockholms stadh, att de det efterkomme.

[Sedan undrade R. Cantzleren, att de äre här hoos oss så slappa. Annorlunda var i Strålsundh, där Rådhet för ett ordh, som lopp emot samptliges proufit, sätte honom af embetet. Så ifrige vore de, det jagh icke alldeles kan ogilla; säije vij orätt, så informerer oss. Förr hafver det varit, att de hafve förachtat vårt järn: das Schwedische Eisen geht in Schweden wohl ab. Sedan förarbetade de i Dantzigh en tidh vårth järn, gofve det uth under sitt nampn och behullit för det bästa järnet. Nu är så vida kummit, at det är icke Dantziger järn mehre uthan Svenskt. Om någon beträdes sällje elackt järn, så skall hans skep och godz blifva confiscerat.][1]

Her Carl Bonde sadhe, att då finge de och bättre smedher.

8. Sedan påmintes de och om tiäran, som nu blifver rathat.

Trosten och Johan Hindersson sadhe, att tiäretunnorne äre så olijka, af ordsak att ingen lijkmätigheet öfver hele landet däruthi är. 2. Att så myckyt trää föhres åth Hollandh, och man då måste taga them sådane som man them kan bekomma.

R. Cantzleren sadhe: Om I hadhe oss sådant uthi edre punchter föreslagit, så hadhe vij funnit medel.

---

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

Viborgs stads man sadhe, att där är merckie på tunnorne, och vidh Lappestrandh blifver det rathat.

Trosten: Att därom är befallning gongen till Norland, män är inthet exeqverat.

R. Cantzleren sadhe, att det skall skrifvas till Landshöfdingen.

Pedher Ericksson sadhe, att i Götheborgh går tiäran richtigt uth, stötes om och görs i ekefath.

R. Cantzleren sadhe, at i Norlanden borde vrak skee.

9. R. Cantzleren sadhe och landet vara att excolera; sadhe om fisken, som lax och strömming, som vore en begärligh vahru, och om dän rätt accommoderades, så skulle den vara att æqviparera medh det bästa.

10. Smöret skulle och hafvas upsyn medh, efter när det försälljes, är halfparthen kärnemiölk uthi, där det elljest tyder emot det bästa.

11. Att I icke prässa handtvärckarne, når de komme till eder.

12. Icke göra fribref för edre borgare att boo på landet. Repeterade och summan på det förr var sagt.

Her Claes Flemming påminte 2 tingh: 1. At de uthi de Tyske skråerne förmanes att resa uthrikes och lära handtvärken, uthan resa här i landet. 2. Dubito, att de sättia dem i tidh därtill.

Trosten mente, att då en rät gilleordning måtte blifva fattat, efter de Svänske inthet blifva vedertagne på uthlänske gillen.

Her Claes Flemming påminte, att de sättias i tidh till handtvärckerie, hvaraf de taga större styrckio och blifva promptare. Drogh exempel af reparebahnen och barnehuset.

R. Cantzleren frågade, om städerne hafva något betenckiande däruthi, så vele vij därom discourrera medh hvarandre.

Trosten tackar de godhe Herrarne för åhogan och seger, att Stockholm finner det got och hafver däremoot inthet att disputera, uthan hvadh de små städerne hafva, skiuter han därhän.

Johan Larsson i Nyköping sadhe, att om bryggerij och handtvärcker skole de göra sijn högste flijt, så myckyt som någon tidh kan vara görligit.

Borgmästaren af Carlstadh sade, att de vore väl fattige, män hoppades att snarth bringa det i lagh.

Daniel Kempe sadhe: 1. Om bryggerijt, att det gemene folcket mechta fruchtar för den ordningen, veth inthet af hvadh ordsak; skole liqväl sökia H. K. M:tz ordning däruthi. 2. Om handelens parterande så trodde han, att den för denne tidhen skulle bättre vara att practicera i siö- än landsstäderne; begärer därom

information, om det skulle i förstonde vara nogh, att den, som hökrerij hadhe, inthet måtte handla medh krämerij; än någen specialare parthering.

R. Cantzleren sadhe sigh väl veta ordsaken, emädan en, som hafver förlupit landet och är inflytt i stadhen, hans hustro kan bryggia, och däraf kan han föda sigh; män sådane skole icke lijdas; det måtte icke alltidh befallas violent, uthan intalas dem i respect af deres nytta. 2. Om handelens parterande mente han väl, att i Västeråhrs skulle kunna skee; hafver allenast en godh bodh i den staden; i Stockholm de hafva monge gode bodhar af samme slagh. Vij vele en gong rätta edher partering efter den i Stockholm är giordh. Sadhe att i Götheborgh den ordningen inthet exseqveras; hotades medh straff.

R. Cantzleren påminte Stockholm och Norköping, att emädan de hafve ett handelshus i Nogården, att de det heller sielfve nyttje än lätha det gå oss uthur henderne eller till Hollendere och andra, som det skulle taga till tecke.

[Flemming sadhe, att de Svenske äre så selsamme, att de vele icke vinna på främmande uthan på sine egne.][1]

13. Påmintes sedhan om rätt måth och vicht.

14. Jempte om staketer kring stadhen.

[Accijsen hafve vij anordnat till edher Magistrats löhning, att I fuller temmeligen komma därmedh uth.][1]

Förmantes och dem i Örbro, att de inthet läthe bönderne holla marcknat uthom staden. 2. Att almogen icke må empöra sigh; elljest skole I samptligen blifva straffade.

Borgmästaren i Örbroo sadhe, att det efter hans dithkompst inthet var skedt, uthan tacite hafver Peter Pflygg klagat, män icke offentligen. När det kommer, så skall han göra det rätt är så myckyt honom står till göra.

R. Cantzleren påminte och Götheborgs stadh om bryggerijt, 2. slachtarhus, 3. bygnat.

R[esponderades] att bryggiare äre förordnade så monge som behöfves och kunna öfverkommas. 2. Bygning hafve de för ordsakers skull icke så kunnat komma tillrätta medh. 3. Slachtarhus skole the byggia i sommar, män hafve inthet än hindt för annan bygnat.[2]

15. Påmintes än vidare småstäderne, som icke så hafva siöstade nähring, att de som i Fahlköping och Skara, som hafve

---

[1] Öfverstruket i manuskriptet. — [2] I marginalen står: Frantzösiske skråernes frihet.

gott landh om sigh, byggie humblegårdar. Hvadh edher brista kan, skole vij ex usu temporum remediera.

Edert afskedh skole vij arbete på, att det må blifva medh förste färdigt.

16. Sid[s]t påminte R. Cantzleren, att städerne corresponderade sigh emillan om vraken på vahrurne, at den ene vore den andra lijk.

Borgmästaren i Stockholm sadhe handtvärckernes ruin vara, att när en lärer hoos en mästare och blifver något hårdt tilltalt, så löper han till en annan stadh, sätter sigh där nedher och blifver en elak embetsman. När hans husholdh då trenger honom, och sedan han hafver tagit hustru och barn, söker han att sättia sigh nedher och föda sigh; lithet kan han då sielf och illa lährer sine barn, och därmedh blifva då städer och handtvärckare förderfvade. Begärer att Regeringen ville sådant remediera.

R. Cantzleren sadhe Borgmästaren tala visligen och väl, män vore gott, att de författade een skråå-ordning och förde in deres förslagh.

Borgmästaren sadhe, om det måtte blifva så hollet, att vill någon af adel hafva någon handtvärckare, det han då skrifver till närmeste gillet och begärer en, då hafver han först en dugligh. 2. Om han misshandlar, så kan man få rätt på honom, hvar han då vore i världen.

Därmedh toge de afträde.

[**Den 10 Martij**] efter middagen kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Claes Flemming, Her Pedher Baner, Her Herman Wrangel, Her Matthias Soop, Her Carl Bonde, Her Axel Baner, Her Åke Axelsson, Her Pedher Sparre, Her Erick Rynning, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse, Kagg.

Uploses bref medh gräntzeposten: 1. Salvii bref och Her Johan Oxenstiernas sampt det project, som Her Leutmar genandt Kalkun Her Johan Oxenstierna Legaten föreslagit hafver angående compositionen emillan våre och de Brandeburgske.

Uplas sedan ett bref ifrån Krisback vidh Salberget angående dess tillstondh, begärandes att borgarne måtte medh några stafrum vedh entsättias.

Den 11 Martii kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Claes Flemming, Her Pedher Baner, Her Herman Wrangell, Her Matthias Soop, Her Thure Bielke, Her Erick Rynning, Her Lars Sparre.

Blef Cantherus sänd af den Kon:ge Regeringen till Cammaren, att de holla tillbaka medh revocationen på panten, som Hindrick Olofsson hafver sätt (!) Her Fredrick Stenbock, emädan det hafver samma considerationer därmedh som medh huset, att det är fast och man finner det igen. Eljest skole de inqvirera, huru därom är beskaffat, och försäkra sigh om det i lösören kan vara, hollandes saken in integro uthan præjudicio af Chronan och Stenbocken.

Sedan underskrefves några resolutioner för städerne.

R. Cantzleren talte om bergsbrukens cultur och kostnaden däruppå. Mente att de måtte väl skötas, emädan om de icke drifvas, så cesserar commercierne af metallerne, som allt vårt förnemsta måtte komma uthaf.

Her Claes Flemming påminte om brandtordning och renligheetsordning.

R. Cantzleren sadhe, att vele vij lefva i hopa, så måtte hvar och en hielpa till det, som kan vara anrättat till gott skick.

R. Cantzleren proponerade, att man skulle vara betenckt, hvadh man skulle tillskrifva Salvio öfver missivet, som han hafver tillskickat Konungen i Dennemark, emädan han hafver 1. velat vägra vår Drottning sin titul; 2. där han gaf Lytzow mechta ampel instruction att handla medh oss, hafver han honom återkallat och synes improbera det af honom slutit är. 3. Hafver Kejsaren ingen asseurance gifvit oss om guarnisonernes frijheet, uthan tillskickat därom Konungen i Dennemark ett missif, i det stellet han det hade bordt göra emoot oss.

R. Drotzeten mente man skulle erkundiga sigh om tractatens förevettande däruthe, att vij sedan kunne gifva bättre rådh.

R. Cantzleren mente, att tiden är knapp, och i fall något uthi den handelen förefaller, så vele vij hafva dem förr instruerat och hoos oss fattat resolution.

R. Cantzleren uprepade, huru anläget oss vore att holla väsendet uprätt: 1. för säkerheten; 2. hvadh skada och nytta vij hafve haft af Frantzosen.

R. Cantzleren sadhe på denne saken vara anlägit, att man fattade resolution: 1. att om tractaten vore irritus, att det inthet

må lända oss till spott. 2. Om vij skole slå oss ifrån tractaten för foedere medh Frantzosen, efter vij vete, at han därtill inthet förstår.

R. Cantzleren sadhe sigh vela kalla Wiben till sigh och tala medh honom, om han hafver i commission något mehre att erinra hoos missivet. Sedan vill han i morgon kalla Baron de Rorté till sigh att sondera honom, så att man för postens afgående må veta hvadh man resolvera skall.

R. Cantzleren sadhe anlägit vara, att man om denne och andre slike qvæstioner ginge up till H. K. M:t och discourrerade därom.

[**Den 11 Martij**] efter middagen kumme tillstädes in Senatu R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Claes Flemming, Her Pedher Baner, Her Herman Wrangell, Her Matthias Soop, Her Axel Baner, Her Erick Rynning, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre.

R. Cantzleren giorde rapport af det han hadhe talt medh Pedher Wibe: 1. Att Wiben hafver bekommit H. K. M:tts skrifvelsse tillijka medh det brefvet, att han oss det communicera skulle och facilitera värcket till fredens afhandlande; annat sadhe han sigh inthet hafva befallning om.

R. Cantzleren reprocherade, att han väl seer hvadh Keijsaren H. K. M:tt tillskrifver, och att det löper emot fattade afskedh. Han hade bordt göra det emot oss och gifva fullkombligh försäkringh.

2. Sadhe han, att Konungen hadhe honom medh egen handh tillskrifvit, att Wiben skulle oss brefvet communicera, att vij skulle hafva att see hvadh Kejsaren mente, infordrandes däröfver vårt betenckiande.

3. Sadhe att han inthet beskedh viste, hvem ratificationerne och salvos conductus hafva skulle jempte all fullmacht att tractera; förmente honom af Aversberg.

Sidst talte han om det, som sist stodh i brefvet, nembligen om det som præjudicerade Kejsaren, och sade sigh inthet väl veta, hvem det anginge.

Han mente, att det skulle vara om Franckerijket förstondet.

[Sedan kumme vij till tals om Enckiedrottningens saak, hvilken att drifva Wiben sadhe sigh och särdeles vara ombidin; sadhe

H. M:tt vela resa till Brandeburg förste vårdagh, där hon får resolution.

R. Cantzleren uprepade, huru ambigue Cuhrfursten hadhe skrifvit, att hvarken han nekade eller jakade att vedertaga henne. De hafva icke heller vägrat att hielpa, män de quanto var inthet sluthit.

Wiben sadhe, att Brandeburgeren hafver inthet velat svara något categorice däruppå, emädan han hafver befruchtat, dett de Svenske då inthet skulle henne någon pension tillskicka, och alltså hon liggia honom på halssen.

R. Cantzleren sadhe, att man väl skall holla hvadh man låfvar, män man måtte betänckia, hvarföre hon det måtte hafva. Förtalde så hennes impatience.

Wiben förtalde sedan, huru förhateligh Pens och Klenow är Enkiedrottningen vordne. Och sedan hvadh Marskalk och hof Enkiedrottningen nu hade om sigh, nembligen de som hade henne i sichtet.

R. Cantzleren circumagerade discoursen till Konungens i Denmark inclinationer emot Kejsaren och multa alia.][1]

Discourrerades om man icke skulle svara dem på svenska, som skrifva oss tyska till; eller holla dem till att de såsom vij skrifva latin. Occasionen der till togs af Brandeburgeren, som skrifver på tyska.

Resol[verades] att emädan det vore ex dignitate regni, det då skulle skee.

Blef talt att Salvius skulle drifva på, att de Kejserske skole uthlefverera ratificationerne in forma, efter som afskedet är, eller förnimma hvadh Kejsaren desidererar.

Taltes om den finske staten.

Her Axel Baner mente gott vara, att man sätte sigh nedher och giorde en viss stat öfver Finlandh, att bonden måtte veta hvad och huru myckyt han skall uthgöra.

Bevilljades efter H. M:tz eget gottfinnande basisten [Georg Weber][2] för någre dedicerade melodier 40 Rdr, därom skulle skrifvas bref till Cammaren.

Discourrerades om beqväme Ståthollare till Finlandh.

Den till Åbo skulle komma, skulle 2 tingh achta: [1. hafver han medh ett häradt eller 2 att göra, som ingen besvärligheet är uthi; 2. hafver han stadhen att cultivera.][3]

---

[1] Hela samtalet om enkedrottningen är öfverstruket i manuskriptet.

[2] R. Reg. $^{15}/_{8}$ 1642.

[3] Öfverstruket i manuskriptet.

R. Cantzleren mente inthet vara af vägen, om en rådsperson dith sättes för authorithetens skull.

Den 12 [**Martij**] kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Claes Flemming, Her Pedher Baner, Her Herman Wrangell, Her Matthias Soop, Her Pedher Sparre, Her Erick Rynning, Her Lars Sparre, Her Lars Kagg.

R. Cantzleren giorde en rapport af det han hadhe talt medh Baron de Rorté angående Kejsarens bref till Konungen i Dennemark.

Underskrefves uthskrifningśmemorialerne.

Uploses tu bref ifrån Staterne i Frislandh angående Loquens saak.

R. Cantzleren frågade, om man skulle brytha up 3 åthskillige Churfurstens af Brandeburgh bref angående nyåhrsönskan sampt kallelsse till hans fadhers och Hertzog Sigismundi begrafning.

Resol[utio]: Fans gott, att de skulle upbrytas, och Cuhrfursten igen gifvas för *Durchleutig*, som han H. K. M:tt gifvit hafver, den titulen *Höghborne*, och det på svänska.

Resolverades att däruppå svaras skulle och brefvet dateras 14 dagar tillbaka.

Uploses och underskrefves de bref, som medh posten afskickas skulle.

Den 14 [**Martij**] kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her M[atthias] Soop, Her Herman Wrangell, Her Lars Sparre, Her Erick Rynning.

R. Cantzleren proponerade om Hindrick Olofssons lijk, huru därmedh skulle hollas.

Sadhe hans saak vara stoor: 1. hafver han otroligen handlat medh Chronones proviant; 2. rymbt Chronones fengzsle; 3. hafver skutit ihiäl folck, och däröfver hafver han præcipiterat sigh sielf. Och emädan här uthi måtte statueras ett exempel, och hans missgiärning condemneras — —

R. Cantzleren sadhe rationes vara däremot: 1. att man sævierar itt cadaver, och det synes vara något inhumanum. 2. Han hafver haft en så väl meriterat och förnembds mans dotter.

[Om man vill se till puniendi modo, så plägar efter där incestus begåås, och demortuum corpus straffas. När sacrilegia begås, plägar hårdare blifva straffat. Dätta är nu fuller inthet crimen læsæ M:tis, som elljest ob exemplum plägar hårdeliga straffas, såsom i Franckeriket dän som slogh Henricum 4: tum ihiäl.][1]

Resolverades att han androm till exempel skall blifva hängd i galgen.

2. Skall Ståthollaren däruppe ransaka om Hendrick Olofssons dödh, och huru därom omständeligen förevetter.

Resolverades att emädan hoos Hindrick Olofsson blefve fundne 69 Rdr, att de uthi anseende af upvachtarnes möda och flijth skulle proportionaliter delas them emillan; och det öfrige, som i guldh kunde vara funnit, skulle af Cammaren i peningar värderas till att Regeringen däruppå giorde förordning.

3. Frågade R. Cantzleren hvadh medh Soltow göras skulle.

Resolverades att ett extract skulle göras uthaf acterne om Soltow, och det öfverlefvereras Hofrätsfiscalen. 2. Att 3 af Krigsrätten och Hofrätten sampt 2 af hvar af de andre Collegiis skole sittia rätt öfver honom kommande torsdagen.

Blef däruppå befallat Secreteraren Silfverstierna, att han skulle ställa een resolution, att de godhe Herrarne af Collegierne skole däröfver sittia.

4. Om krigsuthredningen åth Tysklandh.

5. Befaltes Johan Månsson, att han skulle skrifva till Cammaren, det de göre anordning i Finlandh på det förslaget, som Bergzamptet fattat hafver; och ville Regeringen vidh general statens formerande taga det ad notam.

Inkomme de, som hadhe fasttagit Hindrick Olofsson.[2]

R. Cantzleren befallte Kylandrum, att han som Rixfiskal skulle klaga Salto ahn, tagandes punchterne uthur acterne. In securitatem Secretarii Kempii är vordet noterat, att igenom Her Lars Sparres och Her Erick Rynnings vittnesbördh den gårdhen, som

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

[2] Följande stycke, som i manuskriptet är öfverstruket, innehåller något mer än hvad som nyss förut resolverats om samma sak: »Resolverades att de rixdalerne, som efter Hindrick Olofsson blefve fundne, skulle delas emillan de upvachtare, som hafve Hindrick Olofsson åtherhemptat, sampt det i gulld vore skulle värderas i peningar i Kammaren, och de tillsändas 2 tredjedelar åth deres arfvingar, som hafva lidit döden, och den 3:dje delen åth bonden, som hafver honom ihiälslagit.»

Her Johan Oxenstiärna achtar af Chronan köpa, ligger inthet närmare Vadstena än $2^{1}/_{2}$ mijl.

Discourrerades om transporterne af godzen sampt dess säljande.

Blef Her Pedher Sparre afslaget godz köpande på transport.

Resolverades att dee i morgon skulle komma neder i Räckne-Cammaren, att formera där staten.[1]

Den 14 Martij [efter middagen?] kumme tillstädes i Rådhet Her Pedher Baner, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre.

Resolverades några privata, af Referendario proponerade.

Resolverades på supplicationen emoot Paul Wudd angående begongne manslaget i Västeråhrs, att emädan han tillförende hafver tiänt Rix-Cantzleren, och honom härom tilleventyrs kan vara vitterligit, det R. Cantzlerens Ex:ce först därom blifver tillspordh.

Den 15 [**Martij**] vore nedre i Rådh-Kammaren Rix-Ammiralen, Rix-Cantzleren, Her Pedher Baner, Her C. Flemming, Her M. Soop, Her H. Wrangell, Her C. Bonde, Her E. Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her L. Sparre, Her L. Kagg.

Och förehades då statens fattande så för som efter middagen, tillijka och den 16 och 17.[2]

Den 18 [**Martij**] kumme tillstädes i Rådhet uppe i Cantzliet R. Drotzen, R. Ammiralen, Rix-Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axel Baner, Her Erik Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse, Her Lars Kagg.

Uploses adviserne och brefven, medh grentzposten ankombne.

---

[1] I kanten är antecknadt: »1. Myntet. 2. Commissionerne åth Finland och Lifland. 3. Huru medh Hindrick Flemmings saak skall hollas.»

[2] Jfr bilagorna här nedan.

1. Salvii bref: 1. Att Kejsarens sändebudh hafver alle salvos conductus hoos sigh och begärer dem att uthväxla. 2. Om loco tractatus och terminens upskiutande. 3. Om Spanske leigdernes utheblifvande. 4. Att Kejsaren inthet kan ratificera Lytzows tractat: 1. för det han har tracterat medh Salvio al pari, 2. att ortherne Ossnabrygh och Mynster räcknas för neutraler. 5. Att d'Avaux brukar sigh det att trainera värcket medh. 6. Om Kejsarens mescontentement. 7. Om d'Avaux finnande däruthi, si recte sensiret Cæsar. 8. Om Her Johan Oxenstiernans thuende medh Brandeburgeren, och att rådheliget synes, att han det icke så snarth släpper. 9. Om Decani samptal medh Aversbergh. 11.[1] Uthi amnestie puncten hafver man Engelandh. 12. Quibus insolescat Hispanus Gallusque. 13. Om vår armees tillstondh. 14. Begärer entsatt till Erfurdts erhollande. 15. Begärer information om alle saker.

Post scriptum: 1. om svårheet att upbringa flere peningar, 2. om Stålhanskens relaxament igenom Frantz Albrechts logerande i vinterqvarter, 3. om spanmåhlens arrests relaxament, 4. om Phuls betalning, 5, att han icke alldeles väl hafver öfversedt Her Johan Oxenstiernas instruction, 6. om Hertigens af Mechlenborgs sohns öfverresande, 7. om Grefvinnans — —

2. Her Johan Oxenstiernas bref till Salvium angående conferencen medh Leutmar.

Befalltes Secreteraren Gyllenkloo att gratulera Landtgrevinnan af Hessen slagets lycklige aflopp vidh Kempen.

Uplas Linnar Torstenssons bref till R. Cantzleren om våres och fiendens tillstondh på den orthen.

Uplas Leschhorns bref uthur Hamburg angående 1. kruthmakande och folck där till. 2. Huru folcket skall blifva accommoderat, och hvadh de skulle göra. 3. Om pistolmakare deres entretenement, och att Chronan toge arbetet om vist prijs, och det han inthet behöfde, måtte tillstås honom att sälja. 4. Om saltbetermakerij i Götheborgh, att han och det öfrige, som Chronan inthet behöfde, till alle andre föruthan våre fiender försellja må.

Häröfver kom Rix-Cantzleren att discourrera, om icke nyttigt skulle vara att till att draga handtverkare och saltbeterbrukare i landhet, Chronan skulle taga däraf så myckyt hon behöfde och lätha honom det öfrige sigh till fördel förselja: 1. Vore det att vij finge det vij behöfde i landet, såsom kruth och pistoler; 2. excoleras och bruken hoos oss.

---

[1] Punkten 10 finnes ej i manuskriptet.

R. Cantzleren kom och i hugh, att medh vandtmakerijt skulle och så vara beskaffat, att man icke nödgades att köpa kläde däruthe, som senest skedde; därmedh föhres all proufithen i andre landh.

Därmedh hölt Regeringen och Rådhet secret conference.

[Den 18] efter middagen och in till den 22 Martij vore Regeringen och Rådhet i Cammaren att formera staten.[1]

Den 22 Martij kumme tillstädes i Rådhet up i Cantzliet R. Drotzeten, R. Ammiralen, R. Cantzleren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangel, Her Erick Rynning, Her Axel Baner, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke.

R. Cantzleren sadhe i går vara förgätit see på bygningsstaten: 1. Om fortificationer i Liflandh. 2. Andre konungshus, som Upsala bygnat.

R. Marskalken sadhe vara nödigt, att Upsala slott redresserades, i anseende att där Gudh sparade H. K. M:tt lifvet, att hon där måtte krönas.

Af den ordsaken sändes efter Cammarrådh.

Inkom Johan Kruse.

Frågades om anordningsstaten på räntorne och befalltes att bringa det up till Regeringen.

R. Cantzleren sadhe, att till krigsexpeditionen skulle göras visse anordningar, att där icke blefve någon faute uthi; jämväl och att uthi Revisions-Cammaren skulle vara en åthskildnat på löhnen uppå dem, som där hafve lenge varit och de unge: 1. Att åthskildnat måtte vara; 2. att han, sedan han det slipper, icke lätteligen tager någon annan lägenhet, som mediocer är.

R. Cantzleren sadhe, att dem i Cammaren borde göra anordningar på räntor uthaf det ene landet till det Collegium och consequenter.

[Påmintes och, att Jost Hanssons saak skulle uptagas, randsakas och upptecknas, att man öfver honom må sittia dom.][2]

---

[1] Jfr bilagorna här nedan. — [2] Öfverstruket i manuskriptet.

Befalltes Her Johan Kruse: 1. om staten att I den kunne visa; 2. expedition; 3. göra assignation på åhrlighe räntan; 4. taga Jost[s] och Byries sak före och taga Skattmestarens sentiment därom.

R. Cantzleren sadhe, att Anthonius Groth hafver varit hoos H. Ex:nz och klagat, först att han inthet silfver hafver; 2. att rixdaler vinner han inthet på, och små runstycken äre och så högt valverade, och han därföre måtte afskaffa sine drengiar.

Taltes om en Carl Olofsson benembdt, som hadhe fallit uthur galgen och har kommit sigh till igen. Frågades om han hadhe stådt sitt straff eller skulle blifva benådat.

R. Cantzleren mente neij, emädan straffet var ansedt på privationem vitæ och den inthet blef honom därmedh ifrån tagen. I fall som en hadhe en annan dödat, så kan det inthet gälla, att en så unginge hugget, uthan vore något som elljest clementiæ dispositio vore uthi.

Her Herman Wrangell mente; man skulle sända honom till Novam Sueciam.

Her Pedher Baner mente, 1. han hafver bracht twå om sijn välfärdh, 2. blifvit dömbd från lifvet och det icke uthstodt hafver, det han inthet skall förskonas.

R. Drotzeten mente, emädan han inthet hadhe begongit något manslagh, det medh hans lif expieras borde, 2. hafver fallet uthur galgen, och han sigh illa krossat, sampt en månadh sedan är förfluthen.

R. Cantzleren sadhe emädan han är en elak sälle, så gör man väl bådhe emot rempublicam och honom, att man honom straffar; kunde kanskee förordsaka mutination i landhet.

Her Claes Flemming mente, att han ob exemplum måtte straffas.

Her Pedher Baner sadhe, emädan han hafver rymbdt fahnan, och särdeles när de vore på togh, tyckte han, att han vore döden värdh. 2. Hafver han låthit leija sigh, som syntes större straff värdt vara.

R. Drotzeten sadhe, han hafver 1. setat ett åhr fengzligh. 2. Hafver han och fallet uthur galgen. 3. Befinnes att han enom 7 åhr tiänt hafver, och af det intervallo kan dömas, att han hafver hullit sigh väl. Vore bäst man sökte ett annat medel, som i Italien medh sättiande på gallejor, och det pro modo culpæ, mindre eller längre.

R. Marschalken sadhe: I Hollandh hegnas förr en mordenär än en tiuf; sedan om deres sätt att straffa tiufnat.

R. Cantzleren frågade, hvadh folck man skulle få, som man skulle sättia i Revisions-Cammaren, sända till Åbo, Kexholm, Ingermanlandh. Mente Erick Gyllenstiärna vara till Ingermanlandh dugeligh.

R. Cantzleren discourrerade om partagement af gouvernementet i Liflandh och Ingermanlandh, att Ingermanlandh behöfver sin särdeles Gouverneur. Att Gouverneur är satt öfver Ingermanlandh, är: 1. att han hafver kunnat opponeras Voivoderne och de höge i Nogården; 2. att drifva commercierne.

Discours om Petter Antoni och Krusbiörn.

Resolverades at den unge Peter Krusbiörn skulle sättias till Biörneborgh, Metstack till Kexholm, Lilliehök till Nylandh.

Inkom Patkel och intercederade i H. K. M:tz nampn för Soltou, att hans kropp icke måtte sättias på stegel.

R. Cantzleren förtalde hans store brott; vore anlägit att han exemplariter straffas. Ville liqväl see till hvadh som sigh till H. K. M:ts nytta göra låther.

R. Cantzlären gaf medh, att kroppen väl måtte begrafvas, män hufvudet sättias på staka till eftersyn.

Därhen inclinerade och Her Claes Flemming.

Discourrerades om dem, som skulle till Åbo, att man snarare medh ähran kan gifva dem mehr ähn mindre.

Föreslogs Her Pedher Sparre, emädan han kunde handtera både lechte och lärde. Hvilken sigh excuserade, 1. att han inthet förstodh språket; 2. ovan medh folcket; 3. svagh och siukligh.

Resolverades inthet.

Taltes om räntornes rättande i Finlandh.

Revisions-Cammaren.

R. Cantzleren föreslogh den unge Rosenhanan såsom den därtill inthet vore odugligh.

Her Claes Flemming hölt gott, emädan han är ung och kan i tidh beqvämas.

R. Drotzeten föreslogh Johan Ericksson, emädan han är en dugligh karl och arbetsam.

Kumme och i consideration Sopen och Her Gabriel Gabrielsson.

R. Marskalken sadhe Sopen hafva sigh begifvit på mathesin.

Her Claes Flemming mente bäst vara, att hvar och en tillåthes hans egen inclination till hvart och ett Collegium.

Åhr resolverat:

Till Ingermanlandh: General Gouverneur Her Erick Gyllenstierna, Underståthollare Nils Nilsson Tungell.

I Kexholm: Metstack.
I Nylandh: Knuth Lilliehök.
I Åbo:
I Biörneborgh: Peter Krusbiörn.
I Revisions-Cammaren Gustaf Rosenhane.

Underskrefs privilegium för D. Sparmans book de conservanda valetudine.

Underskrefs Rix-Cantzlerens bref till Rotkirch om engieförbytandet i Jäder sochn.

Underskrefves några pass för Uthskrifnings-Commissarierne.

Underskrefs ett bref till Fru Beata Oxenstierna, det hon sigh hith medh det förste förfogar.

Proponerades några privata af Referendario.

R. Cantzleren proponerade om Commissarier till Finlandh och Liflandh.

Den 22 [**Martij**] efffter middagen: R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangel, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Lars Kagg.

Uplas Hindrick Olofssons skrifvares supplication angående hans liberation uthur fengzlet.

R. Cantzleren trodde väl, att han inthet var brotzligh till Hindrick Olofssons undanrymmande.

Secreteraren Gyllenkloo befrågade sigh, om han uthi tituln till Hamburgerne skulle sättia *liberæ et imperialis civitatis Hamburgensis*.

R[esponderades] att det importerade föga att leggia appellationem *liberæ och imperialis civitatis* därtill: 1. emädan man alltidh kan bättre läggia det till, än sedan det är tillagt draga därifrån; 2. man kan icke heller särdeles vinna deres humorer därmedh; eller om det stodhe att nåå, 3. hafve the icke adverterat oss något särdeles.

Not. Canther frågade om Strasburgernes titul.

Res[ponderades]: *Nobiles et spectabiles*, i anseende att Skattmestaren är af rätt adel.

Uploses af Referendario några resolutioner att underskrifvas.

Resolverades att Fahlu stadh skulle sättias näst efter Västeråhrs.

Västeråhrs sätties efter stappelstäderne och näst det Fahlun.

Inkallades Johan Berendts och tillspordes om plantan af Kopparberget.

Discourrerades så sedan om den stadhens vilkohr.

Öfverlefvererades Johan Berendts een liste på några godz som [1] vill bytha medh Chronan, att han skulle det på begge sidor balancera.

Taltes än vidare om Carl Olofsson.

R. Drotzen biföll R. Cantzlerens project att låtha föhra honom hijt och sedhan afskickan medh ett skepp, medh förbodh och lifsstraff om han igen kommer.

R. Cantzleren sadhe det värste är, att han medh honore inthet kan sigh födha, uthan måtte gripa till skalkestycker, och då är allom till skadha. Uthur dette landet kan sigh inthet holla.

Her Claes Flemming påminte, att Landshöfdingerne skulle straffa notorie malefacta. Såsom en barnemörderska i Vembdöön.

R. Drotzen sadhe sigh vela påminna Her Thure Oxenstierna därom.

Resolverades att Olof Carlsson (ɔ: Carl Olofsson) skulle förvijses af landet under det skeen att han hadhe fallit uthur galgen, och tillskrifvas sedan andre Landshöfdinger, att hvar han efter föresatt termin theer sigh, det de låtha taga honom lifvet af, och han då icke skall vara voldhfrij.

Den 23 [**Martij**] vore i Rådhet Rix-Drotzeten, R. Ammiralen, Rix-Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, [Her] Herman Wrangell, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Lars Kagg.

Inkom en afskickat ifrån Her Claes Bielckenstierna, som den 16 hujus var lyckligen ankommen till Götheborgh. Berättade om staten i Portugal och deres resa.

Inkom Slotzfougden och frågades, om Soltou hadhe gifvit testamente.

R[esponderade]: Ja.

Frågades än vidare, hvarföre han icke förr hadhe det uptaget och tillåtit, att brödherne skulle det emoottaga, hälst af en sådan

[1] Lakun.

fonge. Frågades än vidare, om det testamentet var blasphemt på någon.

R[esponderade] att där var inthet blasphemt förmält uthi; sadhe att han elljest hadhe giordt ett diarium på sitt lefverne, det han tillijka medh det andre hempta ville.

Gafs honom så en starck reprimande, att han hafver tillåthit honom att extradere någon skrift.

Gick därmedh uth att uphempta sakerne.

R. Cantzleren kom att discourrera om tyghus, att det vore nödigt: 1. att det icke måtte af trengzlet förlohras och förderfvas. 2. Om Upsala är consideration för kröningens skull, efter där är moris och consuetudinis att där cröhnas.

Så är först betenckiande, huru huset skall fattas: 1. att Drottningen kan vara där, 2. att man kan där holla Herredagh. Motte och snarth fattas, emädan där erfordras en stoor tidh till.

År att deliberera, om något däruthi skulle angrijpas.

Difficultet vore, att därmedh vore icke så beskaffat som medh Vadstena eller annorstädes, där taket kan vara att bota. Män där vill een total reparation.

Uthaf det komm att discourreras, att det skulle vara slotten nyttigt, att Ståthollarne och Landshöfdingerne skulle boo däruthi.

R. Cantzleren projetterade, att om man ville något göra därmedh, så vore gott, att man affärdade därhän en Architecte, som tillsåge, huru vidt därmedh vore att göra.

Ankom Slotzfougden. Uplas Soltous testamente, och lades tillijka medh diario ad acta.

[R. Cantzleren]: Om I vele öfverleggia, om det ähr att fatta. Jagh mener, att man medh flere anckar något skall kunna göra.

R. Drotzeten mente, att man skulle lätha rifva nedher hvalfven och binda veggiarne ihopa medh ankar och bielkar, läthandes dem sedan med vackert arbete förzijra.

Her Claes Flemming sadhe taket vara mechta svårth.

Menthes så att där skulle göras koppartaak på och fatta murarne ihopa medh bielkar och anckar, det och Her Pedher Baner bijföll.

R. Cantzleren sadhe mäst vara anlägit om Konung Johans bygning, commenderandes det a dignitate loci, 2. templi, 3. Academiæ, 4. operis.

R. Drotzen föreslogh Feldtherrens byggemestare.

Her Matthias Soop M:r Hans Murmestare.

Her Claes Flemming sadhe Louvis och La Vallée.

Her Matthias Soop påminte om Bockholms bygnat.

R. Cantzleren: Om man finner Ubsala slotts reparation godh, att man förat sender dem, som see till, om det är att fatta; 2. att man läther göra däröfver ett koppartaak; 3. så kunde man och lätha fatta Konung Carls och Konung Gustafs bygning.

Meriterar: 1. en sundh orth; 2. plaisant; 3. celebris af Academien, vetustate urbis; 4. en retirade för Konungar i fredstidher och siukdom; 5. een platz som och folck kan rummas på.

Så kunde man tillkommande åhret skaffa alle præparatoria, tegel, kalk och ankar därtill.

Resol[verades] att skickas skulle till Ubsala några Architecter, att see om det är till att fatta medh ankar och bielkar sampt lättare tak af koppar; och där det vore, vill man tillkommande åhr skaffa præparatorierne därtill.

R. Drotzeten mente rådhligit vara, att Her Claes Flemming reste framdeles medh bemälte byggemestare till Ubsala och tillsåge hvadh där vore at göra.

R. Ammiralen påminte, att godh kalk skulle därtill tagas.

Discourrerades 2. om bygningen af tyghhuset.

Om kruthetornet höllts orådeligit, att det skulle conjungeras medh tyghuset: 1. för oskians skull och vådeelds; 2. vore inthet maneer.

Resolverades att hvadh de hafve besparth af krigsstathen eller särdeles kunne bespara, att det användes till tyghusbygningen.

3. Fortificationsbygningen i Liflandh.

[Vidh Nymynde bör in Augusto vara till ände.][1]

R. Cantzleren frågade, om man skulle lätha något fortificera i Liflandh.

Befaltes Johan Månsson skrifva till Her Bengt Oxenstierna, huru han hafver disponerat medh Evest skantz, om han hafver comporterat dät till bygningen behöfves. Om och Nymynde vore färdigh, att Eveste skantz begyntes. Den skantzen vele vij särdeles att man skall taga på; doch att man skall taga medh macht på Evest skantz.

Om de andre fortificationerne vore extra ordinarie att tala.

Rix-Cantzleren discourrerade om Narfvens befästning och transplantation till Uluga.

Her Claes Flemming mente, att om handelen där tilltoge, så skulle och fästningen inrättas.

---

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

R. Drotzen påminte om Kexholms befästning: 1. för det det är mechta trongt, och skulle man medh en fyrboldh förderfva allt folck däruthi; 3. är lithet folck inne emot den fahran, som där är, och myckenheten af Ryssar som dithkomma.

Resolverades att 100 man starckare skulle läggias in i Kexholm, och på det bönderne icke skole sättia lähnet i fahra, så måge soldaterne arbeta, och bönder gifva för sigh något till deras underholl.

R. Cantzleren sadhe myckyt väl hadhe bordts göra, som brandtordningen, men den kan emot sommaren skee.

Nu är att deliberera: 1. Hvadh man skall tilldela Enkiedrotningen hoos Brandeburgeren. 2. Om fredstractaten. 3. Svar till Dennemark och Konungen i Frankeriket.

Om fredztractaten är så vidha, at Her Thure Bielke holler sigh till reds.

4. Huru vij skole förklara oss emot Pfuhl.

5. Att sterckia, underholla och regera armeerne: 1. att sterckia och uppeholla dem vill vara att betenckia; 2. om fredstractaten går för sigh och Her Thure skall uth, hvadh vårt extremum skall vara.

6. Om myntet, att det väl måtte blifva snarth öfverlagdt.

R. Drotzeten påminte, att man skulle förklara resolutionen om Enckiedrottningen för H. M:tt den unge Drottningen.

R. Cantzleren: Konungen i Dennemark måste gifvas beskedh. 2. Brandeburgeren.

Mentes inthet vara rådheligit att deputera quantum, förän man förnimmer, om Brandeburgeren vill vedertaga henne.

R. Ammiralen föreslogh, om man skulle hemstella Enckiedrottningen at komma hith, där henne tecktes, väl vettandes att hon inthet skulle det göra.

Hölts inthet rådheligit för företalde rationes.

R. Cantzleren fordrar Rådhets sentiment öfver Enkiedrotningens åhrlige pension. Repeterade så hvadh uthi skrifvande på begge sidor var passerat; men nu hvadh svaras skulle.

R. Drotzen [och] Her Pedher Baner hölle rådeligit, att man inthet specificerade summan uthan förfrågade Brandeburgeren, om han ville henne vedertaga upå den resolutionen på åhrligh pension och inthet determinera summan.

R. Cantzleren tycker att tractera medh Cuhrfursten är inthet periculum in mora. Men mente, att man måtte medh skrifvelse tacka honom, såsom han det tillbudit; sammaledes till Dennemark,

och låfva pension. Sedan skulle skrifvas till Brandeburgeren, at där han ville, vill man tractera de modo stipendii. Och därtill kunde förordnas en af Rixens Rådh, som därom tracterade.

Stat sententia; och blef därvidh.

R. Cantzleren låfvade sigh att vela svara.

R. Ammiralen — —

R. Cantzleren sadhe nödigt vara, att emädan skeppen ifrån Portugal äre igenkompne, att man delibererar om commerciernes fortsättiande. 2. Om de Hollendskes bref.

Efter middagen mente han, at man skulle hafva för privata, sättia dem up och sedan resolvera därpå.[1]

[Om Claes Hansson resolverades, att han först skulle något vänta den flottan ex Nova Suecia; 2. resa igenom Sundet, fölljandes instructionen; 3. öfversända bref och något, som öfver land gå kunde; 4. lätha blifva några stycker där qvarr.][2]

Att Schaumborgh blifver vidh förre afskedh och resolution.

Bertill Staffansson solliciterar om adelskap.

Den 23 [Martij] efter middagen kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Pedher Baner, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Erick Rynning, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Lars Kagg.

Johan Uddessons supplication.

Commendationsbref ifrån Linnar Torstensson för — —

Grubbens bref om staten däruthe.

Om Arendt Uddessons begrafning mente Rix-Cantzleren, att han skulle begrafvas i kyrkiegårdhen uthan ceremonier: 1. för det han hafver begådt een scandalos syndh och måtte ob exemplum straffas; 2. hafver icke läthit merckt någon synnerligh bättring; 3. kyrckiodisciplin böra erhollas.

R. Drotzen och Her Pedher Baner mente gott vara, att efter han var en edel man priviligerat, att han icke blefve skimpflight begrafven; 2. att detta exempel skulle icke dragas till imitation af Presterskapet; 3. den rätta plichten stå i boot och bättring emot Gudh och böther emot öfverheten.

R. Cantzleren sadhe vara anlägit 1. om disciplinen, 2. scandalo.

---

[1] I marginalen står: Carl Gregersson, Oluf Pedhersson, någres supplicationer.

[2] Öfverstruket i manuskriptet.

R. Drotzeten mente, att hans erfvingar måtte bötha till kyrckian sampt presten holla däröfver een repræhensionspredikan.

R. Cantzleren mente, efter han förr hafver varit uthsluthen uthur Guds försambling för missgärnings skull, att på hans lijk skulle statueres exempel.

R. Cantzleren förtalde Theodosii kyrckoplicht, som Ambrosius honom tillbrachte.

Det samme bijföll och Her Claes Flemming.

Resolution: Att han skall blifva begrafven i kyrckiegården. Om då Bispen vill, att inge ceremonier skole göras öfver honom, eller tillstädja, att en holler en repræhensionspredikan, steller man därhen.

Uplas Windblads supplication anlangandes Doct. Drysenium.

R. Cantzleren improberade Nils Pedherssons svärfadhers hastigheet, 2. Drysenii procedure att göra emoot inhibition.

R. Cantzleren mente, att Drysenius skulle removeras eller suspenderas officio, till des han slättar saken. 2. Presten skulle fåå skamm, klagas an för Consistorio i Ubsala, och Bispen därom adverteras af ordsaker 1. att han inthet hafver lydt förbodh. Hölt inthet vara rimeligit, att han pendente lite skulle vara in officio.

Her Pedher Baner mente, att man skulle taga och sättia in Drysenium.

Resolverades att Drysenius skulle blifva här i stadhen arresterat, till des att emot honom vore uthfördt af dem, som på honom hadhe att tala. Till den ända och vachtmestaren af Cantzliet sändes till honom.

Her Pedher Baner badh Regeringen och Rådhet, de ville slätta den controversien emillan Hindrick Flemming och honom, beklagande sigh öfver hans beskyldningar.

Den 24 [**Martij**] kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Ammiralen, R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangel, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Lars Kagg.

Befalltes Referendario skrifva till Claes Hansson Bielkenstiärna, att han sänder up brefven och ratificationen sampt låther där blifva

så myckyt salt, som till Götheborgs festning behöfves. Det öfrige måste deputeras till de andre festningarne här i landet.

Inkom Her Knuth Posse och blef befallt att göra anordning på festningernes fournement af salth.

Förehöllts och annat om deres i Cammaren officio uthi upbörderne och assignationer.

Deputerades till Fru Catharina Flemmings räkningars slättande — —

Taltes om Doct. Drysenio: 1. Lägrat henne; 2. viste att hon prætendera[de] echtenskap och kan gå re indiscisa. 2. Begådt sidevyrdning emot öfverheten och Her Claes Flemminghs förbudh.

Hans resolution.[1]

Brachtes fram några privata af Referendario och resolverades.

R. Cantzleren proponerade om Comissionen åth Finlandh, Liflandh och Ingermanlandh.

I Findlandh är att taga i acht, att räntorne rättas och redresseras, och det efter handen, allenast att det tager een gong een begynnelsse.

R. Cantzleren projetterade, att man skulle göra det uthi een provincie först och see, huru det vill taga lagh, menandes att vidh Åbo skulle man först begynna.

Syntes därtill erfordras: 1. godh Commissarius och en Landtmätare.

R. Drotzen föreslogh Lipsdorf och Cammarfiskalen i Åbo.

Her Herman Wrangel föreslogh Schmidt.

Mentes en alfvarsam och fogeligh skulle därtill tagas, att icke nimia severitas everteret bene cogitata, eller facilitas adimere authoritatem.

R. Drotzen sadhe Commissarii officium skulle vara: 1. att han såge räntorne och uthsädet, att han kunde göra ett project; 2. att hemmanen skulle pro modo blifva räcknade för hele, halfve och fiärdedeles hemman; 3. att deres uthlagor skulle sättias anthen i fisk, tiäru, smör, sädh eller peningar; 4. att byarne gofves deres visse nampn, på det att de icke måtte dem transferera eller aboliera medh afbrennande.

Her Pedher Baner projetterade Pedher Nilsson.

Her Lars Kaggen föreslogh Buræum.

Sedan föreslogs Melcher Falckenberg.

---

[1] Härvid är i marginalen tillskrifvet: 2. Att efter Dryseniom skall sändas budh. Mentes att och Nils Pedhersson plichta skulle.

R. Cantzleren: Uthaf den förste profven och ett landskap skulle man see alla difficulteter, att man viste hvadh man skulle i de andre remediera.

Mente att föruthan Landtmätaren skulle 2 andre därtill tagas.

Föreslogh Schmidt.

R. Drotzen mente, att Landshöfdingen, Fougden, Ländsmännen, Bokhollare skulle vara där tillstädes, och vore då Landshöfdingen något att göra, så kunde han där förrätta.

R. Cantzleren: Om Lif- och Ingermanlands Commissioner vill man och beställa.

Om Enckiedrottningens sak är resolverat.

Om fredstractaten.

Nu synes vara nödigt, att man ginge till H. K. M:tt och informerade henne om alle saker.

Mentes att man på någon postedagh skulle gå up till H. K. M:tt och discourrera pro et contra.

R. Drotzeten talte om H. M:tz inclination till reesa.

R. Cantzleren mente, att H. K. M:tt skulle först resa till Svartsiö, sedan till Ubsala, Salberget, Västeråhrs och till Ulfsundh, och då fatta resolution till ytterligare reesa; rättandes den så, att hon kumme till general Adelens munstring. Då kunde väl Regeringen och Collegia begifva sigh åth Örebro så väl för landets klagemåhls skull, 2. som postens vicinitate. Allenast besvärligheet skulle vara om sollicitanterne uthanefter kommande.

R. Cantzleren proponerade om Pful, hvadh resolution honom skulle gifvas.

R. Drotzeten mente, att man skulle honom tillskrifva: 1. betacka honom för hans tienst; 2. låfva generaliter recompence, när armeen igenom fredhen blefve contenterat.

Her Pedher Baner mente, att honom skulle tillskrifvas, att han kumme hijt sielf och toge sitt afskedh.

R. Drotzen mente det vara ondt, emädan man då inthet skulle slippa honom uthan stoor recompence.

R. Cantzleren mente, att man inthet måtte honom tillskrifva: 1. för föracht och blasmes skull; 2. skall däraf fåå occasion att draga till fienden.

Frågade än vidare, om han skulle vinna afskedh.

R. Cantzleren förtalde, huru han hafver repræsenterat honom, Secretario, inconveniencen af Pfuhls afskedh tagande.

R. Cantzleren mente, att han ville som amico skrifva honom, Pfuhl, till; säija vara otiänligit att så taga afskedh af sijn Drott-

ning. uthan honom böra komma sielf in. Kommer han, så är fuller någon last, men vij kunde kanskee beneficio obligera honom. Kommer han inthet, så är det bättre, att vij inthet gifva honom afskedh, så äre vij för allom excuserade. Det och fans gott.

Underskrefs bref till Bielkenstiernan.

Resolverades att hestemarcknader skole anstellas up ifrån grentzen och nedher åth igen.

Sedan discourrerades hvar den skulle begynnas.

Rynning mente i Södermanlandh.

Rix-Cantzleren mente att i Vestergöthlandh.

Her Claes Flemming mente, det den om Olofsmessan skulle begynnas och skulle gå nedher åth Calmar, att purgamenta sedhan kunde gåå uthåth.

Her Pedher Baners saak.

Huru jus retractus skall gälla.

R. Cantzleren mente, man måtte först decidera, huru högt en må i sådane fall sättia sine godz, att icke dess prijs äre bördemannen till last; eller och säljaren fåå för ringa.

Resolverades inthet, uthan mentes om måndagh.

R. Cantzleren proponerade om Elias Trips saak.

Den 26 Martij kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Ammiralen, R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Erick Rynning, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Lars Kagg.

Discourrerades om fredstractaten.

R. Cantzleren: Öfvergifve vij Frantzosen, så hafve vij 1. blasme, i det vij nu hafve gott nampn af dem. 2. Hafve vij icke att förvänta in præsens eller futurum någre subsidia och assistenz af Konungen i Dennemark. 3. Släppa vij Frantzosen, så hafve vij först blasme och sedan hafve entå icke något vist af Kejsaren.

R. Cantzleren mente, att emädan Konungen i Dennemark inthet hafver skrifvit oss till medh copian af Kejsarens missif, uthan elljest fordrat vårt betenckiande, att vij läthe hans Resident förmärckia, det detsamma oss inthet contenterar uthan borde vara efter sluthet medh Lytzow.

R. Drotzeten förtalde sin discours medh den Danske Residenten.

Qui semper est pertæsus rerum præsentium, han råkar alltidh i labyrinther.

R. Cantzleren begärar Rådhets inrådande och betenckiande på det bref, som Printzen af Orange honom tillskrifvit angående Tripps efterlefverskas skuldfordran hoos Chronan.

Uplas Trips supplication därpå.

R. Cantzleren uprepade tillfället till den gielden och successum.

Inter hæc befahltes Gyllenkloo att skrifva till Feldtmarskalken, det emädan officianterne pressa och tryckia Secret. Jeniken ex adversiore successu petitorum, han honom då skyttzar och maintenerar.

R. Cantzleren mente man måtte icke betala ett runstyckie.

Her Claes Flemming mente det svårast vara, att Erick Larsson hafver så väl af oss som sal. Konungen fådt instructioner och fullmachter därpå att accordera medh them, de vij nu inthet medh hedher kunne ryggia.

Uplas een supplication uthaf en regementsskrifvare öfver Uplands regemente, som hadhe undan dölgt 4 knechter.

Resolverades att han skall löpa gatulopp.

Om den, som hadhe försummat vachten medh Hendrick Olofsson.

R. Cantzleren frågade hvadh han svara skulle på Leschhorns bref om linväfvare, pistolmakare etc.

Her Claes Flemming mente bättre vara, om pistolemakarne af egit bevågh vele sättia sigh här.

R. Cantzleren projetterade, man skulle så svara, att det om handtvärckarnes inbringande Chronan väl behagar, skole och förordna honom platzer därtill; män emädan han är främmande, och man inthet kan tractera medh honom, allenast han legger fundament där till. Om Göteborgh har föga betenckiande, så och om uptagande och tillstädjande att sällje det öfrige.

Her Lars Kagg påminte, att man skulle göra provision på kruth för armeens skull.

Her Erick Rynningh sadhe, att Erick Hansson i Wismar hafver honom tillskrifvit, det han ville hoos den Kon:ge Regeringen anholla om några hundrade tolfter sågebräder.

Taltes om mynterijt.

Uppå Grothens besvärande rådde Her Claes Flemming, att man skulle den tidhen, som hans mestersven inthet hafver att göra, gifva dem ett särdeles entretien.

R. Cantzleren mente, att man skulle upskiutha edicte[t]s execution om myntet till den 1 Maij 1643, på det att allt kopparmyntet kan draga uthur landet.

Uploses och underskrefves brefven uthåth.

R. Drotzen begärte att på några dagar resa uth att bruka cuur.

Den 28 [Martij] för middagen: R. Drotzeten, R. Ammiralen, R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangel, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning, Her Carl Bonde, Her Pedher Sparre, Her Knuth Posse, Her Lars Kagg.

R. Cantzleren förmälte emot Her Åke Axelsson, 1. att Her Erick Gyllenstierna reser hem för sine privat sakers skull och skall sändas uth medh en Commissario, om Cammaren kan dem umbära. 2. Om Falckenbergs dimission i anseende af charge, som honom erfordrar, och uthskrifningen.

Her Åke Axelsson svarade, 1. att den Regeringen vill hafva till Commissarium, hafver än inthet uthredt sine saker; doch sköth till Regeringens behagh. 2. Viste han inthet, om Falckenbergh skulle kunne komma här ifrån, förän Jost Hanssons saak blifver slättat, i fall att Jost honom för något beskyller.

R[esponderades]: 1. Att två saker bekende Jost Hansson; 2. att publica medh uthskrifningen moste skiötas.

Sedhan föll talet på Pedher Jönsson, huru man skulle få rätt på honom.

R. Cantzleren mente: 1. anthen gifva honom leigde, 2. eller klaga honom ahn hoos Konungen i Dennemark som en tjuf. Män vore det senare något betenckligit, på det att Konungen i Dennemark icke erfore våra secreter.

Ankom Carl Siggessons bref angående en krogs sättiande, 2. några förbudne godz köpande. Det öfverlefvererades Cammarrådh.

Begärtes att Axel Baner och Her Lars Sparre skulle afträda.

Vij hafve en long tidh varit i tvist om den saken medh Her Pedher Baner och Birkholts erfvingar, och inthet ville hafva göra medh Her Hind. Flemming.

Status controversiæ består däri, att sedan som godzet är Her Pedher Baner tilldömbdt, är quæstio, huru högt godzet skall värderas.[1]

[1] Protokollet öfver den följande diskussionen om denna sak är oredigt och svårläst. Ett bättre redigeradt sammandrag är tryckt som bilaga i slutet.

Her Hindrick Flemmingh hafver budit 15,000 Rdr och skulle niutha åthskillige andre conditioner, män såsom han [var] befarandes att det inthet skulle stå fast, är det serslagit. Sedan är det medh 6 godhe män afdömbt.

Värderingen därpå är för stor lagd, det och Hofrätten betygar, där öfver Baneren sigh klagar.

Flemmingen klagar, att han inthet hafver någon viss possession eller saken är erörtrat.

Skullen att det inthet kummet till richtigheet, är inthet deres uthan vår, som hafve haft så myckyt att göra.

Dette är nu att betenkia. Och efter denne resolution skall hafva hvar icke vim legis, liqväl vim exempli, som hädanåth skall hollas och lijkmätigast skall vara och skäl i, så att på den ene sidan bördesrätten icke annulleras, 2. att de andra icke något må göra in fraudem illorum. Och respecteras dett inthet så för Her Pedher Baners skull; om nu därför skulle uthvijsas.

Begärtes att det först in genere skulle discourreras därom, att man kunde capta generali resolutione något sluta.

Uploses protocollet och resolutionen af [16]41 in Martio, som var projectvis resolverat.

Her Claes Flemming mente, att Her Hindrick Flemming kunde betyga, det han medh bygningen myckyt påkostat hafver.

R. Drotzen sadhe: Om det skall gå efter lagen och mätesmanna ordom, så är en annan ting; män är det efter en sådan resolution, som bör transire ad exemplum.

Her Claes Flemming sadhe inge bättre mätesmän skole vara än Rix-Rådh.

R[esponderades] att meningen vore så, när den skulle transire in exemplum.

Her Johan Skytte allegerade någre måhl af laghen 3 cap. i jordabalken om mätesmän; 2. att bördesman må hafva macht att åtherlösa så högt hon står; 3. huru medh fremmande är, man sälljer så högt man kan.

R. Cantzleren frågade då, huru högt hon skulle stå.

Skall det honom(?) stås det hon är sold före.

R. Cantzleren uprepade så paragraphen så högt hon står före, nembligen så högt hon är värdh, och är mätt.

Her Johan Skytte: 27 capit. i ting[målabalken]: hon skall sälljas som 12 mätesmänner seija dyrast vara.

R. Cantzleren r[esponderade]: Huru skall thet dyraste vara?

R. Cantzleren uplas det samma, frågandes huru bäst v[ore].

Her Johan Skytte frågade, 1. om man skall gå och förändra det man har most göra så myckyt han har kunnat göra; 2. förändra en så receptam consuetudinem.

R[esponderades] att sådant var betenke[ligt?] köp.

R. Cantzleren sadhe sigh väl particulari affectione hafva så högt köpt godz; men om bördesmannen skall lösa, kan han icke gifva så mycket.

R. Cantzleren sadhe sigh väl particulari affectione hafva så högt köpt godz; men om bördesmannen skall lösa, kan han icke gifva så mycket.

R. Cantzleren sadhe om sin brodhersson.

Her Åke Axelsson mente, att en måtte så säljat och läthia återlösas, som han det köpt hafver.

R. Drotzen uprepade controversen emällan Fleming och Her Pedher Baner. Mente efter som att mätismän hafve där varit, att där vidh skulle det blifva.

R. Cantzleren frågade, huru skäligt det var mätt. Konungen vara bäste mätesman.

Her Åke Axelsson sadhe om Carl Cristerssons arf.

Her Erick Rynning sadhe quæstionem vara, om det skall så högt selljas byrdemän.

R. Drotzen mente den consuetudo hadhe vim legis.

Her Johan Skytte mente consuetudinem vara communem consensum och hadhe vim legis.

Allegerade och exemplum af monge saker, att de ex consuetudine äre approberade.

R. Cantzleren — —

Her Erick Rynning sadhe, att inthet väl vara dömbdt han skulle hafva så myckyt, uthan sedan de hafve varit tvistige, hvadh skäligest har varit.

R. Cantzleren sadhe quæstionem inthet vara, om man skall så sällja som i förre tidher, uthan hvadh nu skäligest är.

R. Cantzleren sadhe lagen vara klar, och missbruk inthet vara lagh, och så hadhe man ingen lagh att gå efter.

Her Johan Skytte sadhe, att consuetudo vore lex non scripta.

Her Claes Fleming svarade, att om man ville uphäfva den 2. parag. och inthet de andre, quæ ratio?

Her Åke Axelsson sadhe myckyt vore i lagen, som per consuetudinem inthet holles, som Ericksgatha.

Her Johan Skytte sadhe, att consuetudo, när hon är medh skäl, ähr godh.

Her Claes Flemming sadhe, att om det är skäligt — —

R. Cantzleren sadhe, om det är uphäfvet, så hvadh behöfves att achta lagen.

Her Johan Skytte: Myckyt nu vara förandrat, som Laghmäns väljande.

R. Cantzleren: Häfve vij den lagen up, så är bördesrätten inthet, uthan sälljaren kan sällja det så högt han vill, att den andre det inthet mechtade.

Her Åke Axelsson sadhe han moste sällja bördesmannen.

R[esponderades]: Neij.

Her Claes Flemming sadhe, att det först skulle upbiudhas på tinget och mäthas.

R. Drotzen alleguerade det i Her Pedher Skenks saak om sin Her fadher; efter det skulle säljas (?) efter mätesmän och mente vinna godzet tillbaka.

Her Åke Axelsson sadhe, att sedan när godzet sälljes, så förstås att det skall mätas.

Fleming sadhe det inthet behöfvas, om de hadhe sin emällan afsked.

R. Drotzen seijer, 1. att mätesmennen må man inthet disputera; 2. att præscribera mätismen lagen, är inthet rätt, emädan de skole mäta, som skäl är.

R. Cantzleren: Mätesmen måste hafva fundament, som de gå efter; ju bättre man kan dem föreskrifva, ju bättre ähr det.

Her Johan Skytte — —

Drotzen [sade] att mäthesmännens ordh måtte en inthet disputera, efter de mäta det som är omätt, och det är ansedt till tvisternes deciderande. Vore en ting sedan att endra det ex post facto, men ex ante facto är ondt. Sadhe ähn vidare, att man måtte se, hvadh emphasis mätismannen vore.

R. Cantzleren sadhe lagen vara det. Och de hafva mutuo consensu varit där emoot. Så måste den recoursus komma till lagen.

R. Cantzleren allegerade om citationen, att de i Hofrätten inthet lydes; sadhe och, att lagen kan i somt (?) astringeras eller restringeras, män icke tagas uthur luften.

R. Drotzen sadhe disputeras om mätesmen skole vara.

R. Cantzleren sadhe neij.

R. Drotzen: 1. Om mätesmen skole vara. 2. Om man skall föllja dem.[1]

[1] I marginalen står: Om vij vele tillstädja mätesmen öfver våre godz.

Her Claes Flemmingh uprepade, huru godzen vore stegrade, och sedan nu det är kommit af skeedet, så disputerar man där uthi.

R. Drotzen sadhe fuller lageligt vara, att mätesmän äre: 1. lijkmätigt lagh; 2. att endra det är betenckeligit. Män huru de skole mäta, det vore qvæstionen; och om dem skall præscriberas modus. Syntes vara emot deres officium.

Her Claes Flemming sadhe, om consuetudo skall gälla, så skall och det att Konungen köper frälssegodz, det doch är förbudet lege.

Her Erick Rynning sadhe, man måtte inthet bemöda sigh att döma, efter de hadhe varit tillfredz medh mätesmanna ordom. Hvadh här efter vore att göra, är en ting som skulle sättias.

R. Drotzen mente nu Pedher Baners skäl vara store om bördsrätten; män Hindrick Flem[minges] och om mätesmennen; holler före, att det motte blifva där vidh, och kan ingen lagh göras ex post facto. Men här efter vore rådeligt att den stältes; elljest är börderätten inthet.

Her Erick Rynning frågade — —

Her Åke Axelsson sadhe, om efter det gamble skall gå, så skole så komma (sic!) de unge adelsmennen väl tilrätta, emädan de få köpa en 10:del öreslandh på skatt, om de nu skola vara.

R. Cantzleren sadhe, att myntet är nu mehra — —

R. Drotzeten uplas uthur lagen 1. angående mätesmän, att de skole mäta som hon har varit värdh. År nu det så blifver det därvidh, att deres värdering är här uthi godh.

Sadhe och om mätesmennen [gifva] egen underrättelsse om sigh.

R. Cantzleren: Skall han låtha gå där efter, som hvar och en vill gifva, så expirerar bördsrätten.[1]

R. Drotzeten sadhe mätesmännen äre af lagen; är det de mäta gott, så är det gott, som de göra, och det är en compromiss, att de gifva sigh under deres domb.

R. Cantzleren sadhe annat vara in specie att tala; vij ville in genere. Består icke denne sensus, så är allt illa. Uthi dette facto så förmenes mätesmännen icke hafva mätt rätt.

R. Drotzen proponerade om att två hafve compromitterat och underkastat sigh censum, om öfverheten skall kunna kalla det tillbaka.

R. Cantzleren sadhe det vara svårth, om icke öfverheten därtill skulle hafva macht, i fall orthens beskaffenheet [det medgifver].

---

[1] I marginalen står: Taltes om godzes godheet.

Her Johan Skytte sadhe en bekommer 3 mätningar och nembden, och alltså bestås flere mätningar än een.

Her Claes Flemming sadhe i stadslagen stå, att när de inthet mäta efter delandenas åthnöije, så måge de taga andre.

R. Cantzleren discourrerade — —

Her Johan Skytte mente bäste vara, att man läthe dette så vara, som det är, 1. efter där är compromitterat, 2. [mätesmännen] äre efter Regeringens befallning uthur Hofrätten där till tagne.

R. Cantzleren holler liqväl skäligt, att de mätesmän göre öfverheten reda och skäl till sin mätning.

Det gott höllts.

R. Drotzen sadhe därpå, att man kunde höra deres skäl.

R. Cantzleren — —

Inqvirerades på mätesmäns skäl, och mentes att de hafve mätt hvad af gården hafver åhrligen kunnat svara emot deres peningar.

Her Herman Wrangel mente, att Flemmingen hadhe inthet bordt vara hoos mätesmennen.[1]

R. Drotzen mente, man skulle inqvirera hoos mätesmennen hvadh skäl och lätha dem försvara sigh.

Her Åke Axelsson sadhe quæstio vara: 1. huru de skole skiljas Her P[eder] B[aner] och Her Fl[emming]; 2. huru här efter skall hollas.

Her Erick Rynning sadhe sigh tyckia ett, att de mätesmän skole hafva varit edssvorne; om det har varit.

R. Ammiralen mente man måtte sällja godzet så högt man kan.

R[esponderandes]: Doch att salvum är jus tertii och bördsrätten.

R. Cantzleren sadhe det ene är bördsrätten, den man icke kan eludera; 2. på andre sidan om en kan fåå mehra, 2 för ett.

R. Cantzleren androgh exempel af Her Bielkens godz, om det skall lösas efter creditoremes tax, så är den obilligheten, att godzet kan aldrigh draga så högt, det i lösen synes vara obilligt.

R. Cantzleren uprepade commoda af att sällja hvem som mest gifver; 2. på andra sidan igen är bördsrätten.[2]

Her Johan Skytte uplas edhen,[3] däruthi förmäles, att han skall dömma efter gammal godh sedvana.

R[esponderades] att den måtte vara funderad på lagh.

R. Cantzleren sadhe, att i aflinge godz måtte een göra hvadh en vill, män arfvegodz.

---

[1] I marginalen står: Her Pedher Baner mener honom hafva haft sigh mätesmennen tillhanda.

[2] I marginalen står: eftersom den kan dyrest värd vara.

[3] Härvid är tillagdt: Assess[orum].

Her Åke Axelsson mente, att man skulle detta upskiutha, till des samp[t]lige Rixens Rådh skulle komma till hopa, hälst om — —

R. Drotzen mente det skall inthet behöfvas uthan föllja lagen medh mätesmännen.

Her Johan Skytte dref uthi speciali, att efter de vore om det öfverens, att det skall blifva efter mätesmanna ordh. Det andre vore hårdt att gå på.

R. Cantzleren: Det måtte liqväl ske.

Skytte — —

Uplas Kurckens vittnesbördh på begge parternes nöije medh mätningen.

Sedan uplas Her Pedher Baners supplication emot den mätning (?) och värderingh; hans skääl därtill.

Uplas och Her Hendrick Flemmings supplication.

R. Cantzleren sadhe: Hvadh Her Pedher Baner manglade, veet jagh väl, nembligen att Hieronimus Birckholtz hafver skattat Avillene gårdh högre än Ullenöö, där doch Avillene inthet kan så mycket vara värdt som Ullenöö nu skattas före. 2. Sedan mente Rix-Cantzleren, att Nynäs var en fast treffeligare gårdh än Ullenöö, och den föga högre kunde skattas. 3. Att värdering på godz är olijka i Sverige och Finland. 4. Att den ordsaken till högre värdering: hafve tagit frijhet af rustetiensten etc.

Her Johan Skytte mener de skole förlijkas.

Mentes icke väl vara görligit.

R. Cantzleren sadhe mätesmännens domb[s] executerande vara inhiberadh medh H. K. M:tz bref.

R. Cantzleren sadhe, man måste informera mätesmännen, hvarefter de skola gåå att värdera, såsom man seer, att desse hafve tviflat, hvarefter de skole hafva gådt.

R. Cantzleren remonstrerade, att det var oskäligt att läggia 2 tunnor för een.

R. Drotzen sadhe, att man moste föllja mätesmännen.

R. Cantzleren: Det man betroor dem, är att man förmenar thet, att de skole vara skälige uthi det de hafve att gåå efter och det som är funderat på skiäl.

R. Cantzleren sadhe: Man hafver ju recours ifrån ting till Lagmans dom, ergo memorerandes (?) a pari, när man inthet är därmedh väl åthnögdh; ergo må man i detta här.

Uplas Her Johan Skytte mätesmännens skäl till mätningen.

Och däremot befans: 1. Att godzen äre dyrare på den orthen värderade än de här sälljas. 2. Excipierades emot de skäl de ha-

dhe att värdera sätegårdens uthsädhe högre än böndernes: 1. efter de inthet göra rusttiänsten, 2. efter där äre monge dagsverckie tillgiorde.

Mentes att mätesmennen skulle upfordras, och förnimmas deres skiäl.

Her Matthias Soop mente, om emillan Her Pedher Baner och Flemmingen skulle förlijkas, om dee godzen äre högre värde än syskonskifte.

Befaltes Secreteraren Silfverstierna, att han skulle tala medh mätesmännen öfver de skäl de hafve haft att mäta det så högt.

Mentes att Her Pedher Baner och Her Hindrick Flemming skulle komma up, att man hörde begges skiäl.

Resolutio: I morgon.

Her Johan Skytte sadhe sigh vele upsättia punchter, som de skole blifva tillfrågade medh.

R. Cantzleren hemstellte Rådhet att så sättia saken, att bördsrätten inthet expirerar, 2. och emoth att en mann inthet blifver graverat i sitt hus.

Den andra quæstio är, huru högt stenhus å landet skole skattas.

Uploses bref af Nills Jönsson till Befallningsmannen på El[f]sborgh, däruthi han begärer leigd.

Resolverades att Nils Jönsson skulle i H. M:ttz nampn gifvas leigd att komma hijt och draga hädan och förklara saken. Befinnes han då oskyldig, så blifve här; hvar och icke, drage tillbakar igen.

Den 29 [**Martij**] för middagen kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Ammiralen, R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baneer, Her Clas Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Lars Kagg.

R. Cantzleren påminte Her Carl Bonde, att han skulle förnimma hvadh conditioner Krusbarth vidh bruket begärte, afslåendes de obillige och remitterandes det öfrige till Regeringen, hollandes henderne obundne, och liqväl icke sättiandes något vist prijs för honom, uthan sedan han är kummen i vercket, då sättia hans vahrur efter skäligt prijs.

R. Cantzleren proponerade om ett Anders Hendrickssons skepp, som förmentes hafva mindre förtullat än han hafver haft godzet till.

Förmentes 2 medel vara att randsaka det; anthen att lätha det uplasta eller upbrytha medhkompne bref.

Ankom Krusbiörn, skickat ifrån Her Johan Oxenstierna medh bref till H. M:tt Drotningen.

Begärtes att Her Pedher Baner och Her Lars Sparre ville taga afträde.

Sändes efter Rix-Cammarrådh.

Uploses frågepunchterne, som till Her Pedher Baner och Her Claes (ↄ: Henrik?) Flemming stellas skulle.

Frågades Secreteraren Silfverstierna, om han hafver talt medh mätesmennen.

Infordrades Her Pedher Baner och Hendrick Flemming.

Frågades Her Pedher, 1. hvem som agerade medh hans fullmechtige i Åbo.

R[esponderade]: Mente det stå i domen.

2. Huru kom det till, att I hafve inthet velat svara Hendrick Flemming; han sitter ju i possession.

R[esponderade]: Det är oskäligit, efter köpet är olagliget efter Hofrättens dom. Sadhe sigh hafva först tillbudit det att köpa.

R. Cantzleren allegerade exempel, att om alle andre äre döda, så måtte man taga den närmest är.

R[esponderade]: Sadhe att Birkholt lefde den tidhen, och sigh då hafva där å talat, såsom det inthet var laghstondet. Sadhe att Hendrich Flemmingh hadhe det som pant.

R. Cantzleren sadhe han måste liqväl då tala därpå.

Her P. Baner sadhe, att han vill inthet hafva honom däruth, förän han hafver gifvit peningar, allenast han ville veta, huru högt godzet skall vara värdt, där det lageligen köpes.

Repræsenterades så, att han liqväl som creditor possiderade godzen.

Her Pedher Baner sadhe, att det var contractus elusorius, och han inthet hafver fådt de peningar som förmäles 3:e del, det och dömbdt var.

R[esponderades] att man mente inthet så vara, efter han hafver gifvit R. Cantzleren 6000 Rdr.

R. Drotzen mente, att Fleming skulle nu vara actor.

Her Pedher Baner sadhe, att Birkholt kan hafva tutores och dem vara närmare därtill.

R. Drotzen frågade, hvilke som närmast slecht äre.

Her Johan Skytte sadhe, att uthi domen conjungeras Flemmingen och Birkholt emot Her Pedher Baner; därföre moste och han nu Her Flemming svara.

Uplas domen, nembligen att det köpet är olagliget; mente derföre dess possession icke vara lagligh.

Her Pedher Baner frågade allenast, om det skall blifva vidh mätesmäns ordh.

R. Cantzleren frågade, om Her P. Baner hadhe sin fullmechtige där.

R[esponderade]: Han var väl fullmächtigh att see och veta, huru det mäthas skulle, men [hade] inthet fullmacht att gilla det. Mente honom icke hafva kunnat affärda någon fullmechtigh, efter förr vore ställte mätesmänn.

Uplas därpå Her Jöns Kurks bref, därmedh han finner godh mätesmännens värdering, däruthi han och förmäler om Her Pedher Baners fullmechtige.

Frågades om hans fullmecht[ige] hafver varit där och gifvit sigh till fridz.

R[esponderade] att till att see, huru det skulle aflöpa, män inthet att bevillja.

R. Cantzleren sadhe mätesmännens inventum är ad finiendas lites. Hofrätten är tillskrifvit att deputera 6 ovälde män. De inthet beskyl[la] skulle. Och skrifver Jöns Kurck om den fullmechtige, och han då icke excipierade.

R. Cantzleren frågade, hvarföre han då hafver varit där, anthen att gilla eller excipiera.

R[esponderade] att han inthet kunde räkna medh them; ex ceptionen deffererade han till migh.

Uplas H. M:tz bref till Hofrätten att förordna mätesmän, och huru de mäta skole.

Her Pedher Baner uprepade occasionen till det brefvet.

R. Drotzen sadhe, att när man deputerar å sine vägna, så gör man dem fullmechtige att göra och låtha. 2. Hafver hvarken Hindrick Flemming eller han då straxt sagt däremot.

Her Pedher Baner sadhe, att uthi brefvet till Hofrätten är förmäldt, att de skole gå efter någon viss värdering och syskoneskifte; det hafver honom förordsakat att klandra det mätandet.

R. Drotzen frågade, huru lagen därom förmäler.

Her Pedher Baner mente gamble domar skulle finnas, där bördesgodz vore skäligen återköpte.

Her Pedher Baner sadhe: De hafve lagt högre bådhe böndernes och sätegårdarnes ränta.

R. Cantzleren sadhe: Efter Hendrick Flemming inthet hafver principaliter medh Her P. Baner att göra, hvem skall då Bircholtz arfvingar?

R. Drotzeten frågade, efter Her Pedher inthet hadhe att göra medh Hindrick Flemming, om han ville göra arfvingarne.

R[esponderade]: Han mente bäst vara, att det skedde här medh mätningens rättande.

R. Cantzleren uprepade vim literarum Kurchii som vice Præsident, att Her Pedher Baners fullmechtige inthet hafver där å talat.

Her Pedher sadhe, att han icke så väl kan minnas; vill uptaga sin tiänares bref, huru vida han det gillat eller ogillat hafver.

Her Pedher Baner: Och om än tiänaren af missförstondh hadhe det ingått, om det skäligt skulle vara, att det liqväl revoceras och uptages.

R. Cantzleren sadhe, att det vore skäligit, att det hölles; män kunde vara särdeles casus, som det muterade.

Her Pedher Baner mente, att det uthi dette fallet då måtte skedt för des vichtigheet, efter det blifver för ett exempel.

R. Cantzleren uplas rättegongsprocessen. Sadhe den controversien icke heller hafva varit drifven på någre 100 åhr.

Her Pedher Baner sadhe honom vara så godh, som han har kunnat honom fådt.

Uplas åther H. M:ts bref till Hofrätten, att mätesmennen skulle företaga byteslengderne.

Her Pedher Baner sadhe, att de inthet hafve haft bytheslängderne före.

R. Drotzen sadhe i lagen förmähles, att efter ingen bytheslängd där företages uthan efter skäl, och deputeras af vederdelerne.

Her Pedher Baner sadhe väl hadhe bort deputeras, män orthens beskaffenheet icke hadhe gifvit därmedh.

Sadhe vara obilligt värdera, efter engien är skildh ifrån åkeren och särdeles värderat. Mente vore 1. först ob exemplum; 2. inthet gifva att mongen blifver en slösare.

R. Cantzleren balancerade bördsrätten, 2. och commoda af frijt sälljande såsom i gälls afbetalning.

Her Pedher Baner sadhe vara åthskillja, när man af nödh det gör, än när man gör det af afvundh eller prodigalitate (?) som Birchholt.

R. Cantzleren sadhe, att när en ting är förbättrat, så är hon mehre värdh än oförbättrat.

Her Pedher Baner mente där mehr vara förderfvat, och dätt, som skall kunna förbättras, skall medh umkostnat skee. Sadhe och, att Regeringen skulle fuller falla för svårth att see de acter, som han hafver läthit afgå till Hofrätten, då som Her Hindrick Flemming kom och ladhe sigh uthi then handel, som han hadhe däröfver medh Birkholt.

Därmedh togh han afträde.

R. Cantzleren sadhe, att revisorerne synes icke hafva giordt rätt, det och ordsaken var, att vij skrefve, det skulle icke vara till præjudicio den ene eller andre. Vore och ondt ob exemplum, att andre skulle och så värdera. Uprepade så vidare det höge värderande på engiar och uthsädhe i syskoneskipte.

R. Drotzen sadhe, man måste föllja hvadh mätesmännen giordt hafva.

R. Cantzleren sadhe, de måtte göra medh skäl; och om de icke andre är skylldige göra redha, så äre de skyldige Chronan. Elljest skulle vara svårt att vara mätesmän.

Alleguerade exempel, att hofrättsdomarne skiärskådas.

R. Drotzen mente, att det är en compromiss, därmedh han gifver sitt jus borth att klandra där å.

Her Åke Axelsson sadhe, att efter Her Pedher Baner hafver försummat fatalia juris.

R. Cantzleren mente, att de solennia juris måtte så vara astricta, att man icke skall kunna dispensera. Elljest måste justitien stundom liggia neder. Gref af Turn.

R. Cantzleren: Huru kom I till den handelen medh Her Pedher Baner, efter han komme i hopa medh Birkholt?

R[esponderade] att sedan Birkholt hadhe budit Her Pedher Baner och Falckenberg sampt R. Cantz[lerens] fru, sadhe R. Cantzleren inthet vele köpa, gick jagh som en köpesman därtill. Nu hafver jagh inthet vist, på hvadh fundament Birckholt kunde sällja sitt godz, efter det var stridigt i Hofrätten.

Inford[rades] Her Pedher Baner.

R. Cantzleren sadhe, att Birkholt hade medh Her Pedher Baners vetskap sökt.

Her Hendrick Flemming uprepar så historiam illius för Bircholts skull, som var nödhtrengd, biudandes förts R. Cantzlerens fru, som inthet understogh sigh det. Icke understogh sigh heller Flemmingen det att köpa, förän han sigh Her Pedher Baners bref

till Birchholt, der medh han vägrar att köpa. När då Falckenbergh kom i handel, begärer han att veta, hvarföre Flemmingen lägger sigh däruthi. Så skrifver Birckholth till och undrar där på att i [1] och biuder migh så godzet. När jagh då undrar, huru han hadhe lof därtill, tedde han Regeringens underskrefne bythesbref på pergament.

Her Pedher Baner undrar, att han berättar: 1. hvadh Birckholt tillkom, påminner han sigh om, att R. Cantz[lerens] fru sänder till hans.

1. Svarade jagh han skulle handla medh honom efter lagh; 2. att han tillstodh Her Gabriel att handla med honom, män när som då Birchholt skulle underskrifva, så drogh han af.

När Her Pedher Baner kom hit, så stodh B[irchholt] i handel medh Falckenberg; sadhe sigh det villa lösa. De talte sedan allenast om priset.

Nu seijer Hindrick Flemming, att jagh hafver igenom brefvet gifvit H. Flemming lof; bedher att han teer [det]. 2. Om det vore, hvarföre då Hofrätten fäller en sådan dom öfver detta; här hafver han gått till, mädan jagh stogh i handel, dät och domen uthvijser.[2]

Her Flemming svarade till nota bene, att han hadhe det giordt icke på deres uthan sitt bref.

Svarar så 1. — — 2. Att Birckholt hafver skrifvit honom, Her P. Baner, till och upbudit, men Her Pedher Baner hadhe honom förhalat.

Sadhe sigh väl hafva sedt brefvet, men inthet hafva fådt det.

Her P. Baner fordrade, att han skulle läggia det fram.

Her Hindrick Flemming uprepade incommoditeten att slechtemännen (?) de skole gå efter, det Her Claes Flemming bejakade.

Her Pedher Baner sadhe, att han hafver copien af det Flemming hafver taxerat godzen för mätesmännen.

R. Drotzen sadhe, att han därefter hafver köpt.

Begärte att han måtte som en possessor och creditor betalas.

Her Pedher Baner beropade sigh på domen.

Flemming sadhe honom liqväl icke vara förtagen betalningen.

R. Drotzeten frågade, hvadh skiäl de hafve haft att således mäta, att de hafve mätt engien ifrån åkeren.

R[esponderade]: Aldenstundh där är berg och engiar.

R. Drotzen: Huru komme de där till?

---

[1] Lakun.
[2] I marginalen är antecknadt: teddes bythesbrefvet, som gifver honom macht det att — —

R[esponderade]: Det kan han inthet veta.

R. Cantzleren tyckte, att åkeren var högt lagd.

R. Cantzleren frågade, huru longe godzen äre.

R[esponderade]: På ene sidan 3 mijl, på andre 5.

Vijste han sedan ett bref i Carl Knutssons tidh om des längd.

Frågades — —

Rix-Drotzen, frågade hvem han, P. Baner, hadhe fullmechtigh.

R[esponderade]: Fiskalen sampt när de äre föreslagne tagit 3 personer: Arfvedh Horn — —[1]

Her Pedher Baner frågades därom och nekade sigh ingen hafva beställt.

Frågades så, om icke Fiskalen var fullmechtigh.

R[esponderade]: Neij.

Flemming sadhe Fiskalen hafva rest på ting till Viborg och satt en annan i sitt stelle.

Flemming frågade, om Her Pedher Baner samtyckte till personerne.

R[esponderade]: Till alle.

Her Pedher Baner sadhe skäligt vara, att Birkholts erfvingars förmyndare svarade därföre.

R. Drotzen sadhe: Seijes att Flemmingen hafver ridit medh mätesmännen.

R[esponderade] att han hafver ridit medh i husherrens nampn och som en fremmande.

I det öfriga vore de instengde.

Därmedh toge de afträde.

R. Cantzleren sadhe, att här måste blifva decision på: 1. att här kommer endere dagen det exempel; 2. när en kan få bruka sätegården medh des godz genast, är monge peningar värdt.

R. Cantzleren tyckte det var högt i respect, att Her Johan Skytte hafver köpt Strömsrum.

Uplas Kong Birgers lagh.

R. Cantzleren sadhe: Om aldeles ingen modus är därpå, så blifver bördsrätten ingen, och om landet blifver excolerat, så skall priset alltidh stiga högre.

R. Drotzeten föreslogh att förlijka dem. Vore judicis officium.

Det som mentes vara eij görligit.

R. Drotzeten mente, att det skulle [ske] ex post facto.

Om man elljest skulle statuera däruthi.

Her Johan Skytte mente Kongl. stadga vara att förlika dem.

---

[1] I marginalen står: Anders Isra[e]lson.

R[esponderades] att punctilier kunna väl förandras.

En Konung liqväl kunna dispensera, aut suum cuique manet jus.

R. Drotzeten frågade Her Pedher Baner, om han ville förstå till förlijkning.

R[esponderade] att om den måste skee, så måtte de å begge sidor cedere suo jure; och han inthet kunde något gifva efter af sin bördesrätt, och på hans, Flemmingens, sidha att cedera suum.

Desidererade att see ett förslagh därpå.

R. Cantzleren svaderade och till composition: 1. Så vore censuren frij, 2. salvum jus tertii, 3. Adelens petitum till nöije, 4. bättre för begges edher [skull].

Her Pedher Baner frågade än vidare, på hvadh slagh det skulle vara. Mente om han skulle gifva Flemmingen, så komma alle Bircholts creditorer på migh.

R. Cantzleren sadhe ett vara, hvem skall Her Pedher förlijkas medh, efter han, Flemmingen, är icke principaliter.

Her Pedher Baner uptogh Regeringens offerte om förlijkning medh respect och till betenckiande.

Det och Flemmingen tillseijas skulle.

Resolverades om skepet inthet däruppe, uthan hemställtes Cantzleren.

Den 29 [**Martij**] efter middagen kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzen, R. Ammiralen, Rix-Cantzleren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Carl Bonde, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre, Her Lars Kagg.

Öfverlåses någre instructioner för Landshöfdingarne och Uthskrifnings-Commissarierne.

Uplas Her Johan Oxenstiernas bref af den 23 Martij[1] uthur Strålsundh, däruthi är een historica relatio om alle sakers förlopp där uthrijkes.

1. Beroper sigh på sitt förre bref; 2. berettar i hvadh terminis sakerne äre med tractaten så medh Keijsaren som Brandeburg, armeernes tillstondh och Stålhandskens sampt medh sine obegripelige consilier. In specie gör relation om 1. sijn commu-

[1] Konceptet till detta bref finnes bland Johan Oxenstiernas papper (Oxenstiernska samlingen i Riksarkivet), men är dateradt den 20 Mars.

nication medh Salvio, 2. om sijn dessein medh qvarblifvandet i Strålsundh.

2. Om præliminar tractaten sampt des ovissheet.

3. Om hufvudtractatens ambiguité sampt hvadh mehre där är att considerera, särdeles uthi andre ständers adhibition på geraltractaten. Hemstellte om de icke conjunctim skole underskrifva brefven som uthgå skole.

4. Om tracterande medh Leutmar och hvadh han på sidste punchten hafver svarat. Begärer därpå H. M:tz betenckiande: 1. om procuratorii extradition; 2. om Werbens razering sampt andres erhollande och sustentation; 3. accidentet som däruthi inföll om meisterdömet och conterijen. Hans rådh däruthi.[1]

5. Om staten och platzernes försäkring där uthi Pommeren. 2. Om Consistoriis.[2] 3. Inlösande af panthen Hertiginnans af Wollin. 4. Proviants förskiutning. 5. Begärer commiss kläde för soldater. 6. Om Tafelgutherne. 7. Om några tompters upbyggiande och betenckiande däruthi; Stetin, Kolberg och Wollin måste vara beholdne. 8. Att hvar och en, som hafver beneficia, skole mandato inkomma och giöra räkenskap därföre. 9. Om landttullarne sampt dem han achtar dem medh fogh att påbringa, att qvarntullen och lille tullen upbringes. 10. Hvadh de andre städerne draga. 11. Synes att store tullen måste modereras. 12. Om siden och linne, som går oförtullat; frågar om han skall kunna sättia tull därpå. 13. Inthet kan förhöija på taxen. 14. Landtcontributionerne. 15. Om gravaminum remedier; des acter. 16. Om contributionernes delande. 17. Om Furstlige ampternes conjunctioner uthi contributionen, och huru därmedh är lagat. 18. Om Strålsunds contribution. 19. Strålsunders postulater. 20. Om hvadh skefel [und] drank[3] kan draga. 21. Om Mäkelburgske staten.

R. Cantzleren excipierade: är i arbetet begripen.

22. Påminner om gott proviants fournerande. 23. — — — 24. Skrifver han om deres humorer. 25. Om hufvudharmeens tillstondh. 26. Om Stålhanskes armees recreutering.

R. Drotzen påminte, att man skulle upbringa medh sidenvahrurs tull; 2. att skrifves till Her Johan och Linnar Torstensson medh honom af Mechlenborgh.

R. Cantzleren sadhe, att det är 1. inthet att upbringa, 2. men alienerar gemütherne.

---

[1] I marginalen uppräknas: »Sänneberg (?)), Lago konterij; Landsberg, Driesen, Krossen, Frankfurth, Sternberger Landh, Schifelben.»

[2] Marginalanteckning: »Hermestaren Krakewitz».

[3] Scheffel- und Dranksteuer.

R. Cantzleren mente, man skulle tractera honom humaniter, och vara nu oftare af våre consilier.

R. Cantzleren påminte om att gå till H. M:t Drottningen.

Mentes att man postedagen skulle gå up.

Befalltes Secreteraren Silfverstierna att göra leigd för Nils Jönsson.

Resolverades att Rix-Cantzleren skulle medh [1] gå neder i Kammaren;[2] 2. Krigs-Collegium taga Her Johan Oxenstiernas förslagh att eftersee; 3. taga en del privata och supplicanter.[3]

Resolverades att Doct. Stenbergh — —

Resolverades om Her Clas Stiärneskäldh, att honom skall gifva[s] pardon, emädan Drottningen hadhe honom perdonerat; doch böta 500 Rdr till Skara och 500 till Stregnäs domkyrkia.

Om arresten på Viborgs skepp skall skrifvas till Staterne, vissas dem, att de göra orätt. Vij vele inthet lidha deres arrest. Om de i Åbo och Viborgh skulle gifvas commendation till Staterne.

Befalltes Secreteraren Gyllenklou [svara?] däropå, och det till General-Staterne och inthet svara Väst-Frisiæ ordinibus, efter de icke hafva kallat oss amicos.

Trips postulater skole communiceras medh Conrad Falckenbergh.

Den 30 Martij kumme tillstädes up i Cantzliet för middagen R. Drotzeten, Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Matthias Soop, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Lars Kagg.

Infordrades Her Hindrick Flemming.

Rix-Drotzeten: Emädan saken synes erfordra en long tidh, så hafve vij gärne velat förnimma, om I skole vele förståå till composition; hafve och det samme eder vederparth hemstelt. Hafve funnit bäst, om det kunne komma till een förlijkning: 1. för det att det är Regeringen till longt besvär; 2. på ene sidan är jus och [på] den andre æquitas, kan och hoos mätesmennen hafva varit fehl; 3. om slötes, skulle vara exempel och monge till præjudice; 4. att uthi mätandet är engien dragen undan åkeren.

---

[1] Lakun.

[2] Jfr kammarprotokollet bland bilagorna här nedan.

[3] Marginalanteckning: »Om Kratzensteins sak.»

Her Hindrick Flemming tackade först för åhogan. Hvadh förlijkningen tillkommer, efter handelen icke är händh casu och uthaf argelist, uthan rätt, är honom som bördeman tilldömt, och är sedan mätt; det mäthet han och de 3 mätande tillstält hafver.

R. Drotzen excipierade, att Her Pedher Baner icke hafver satt de mätesmän på sijn sida, uthan funnit godh Hofrättens election.

Sadhe Her Pedher Baner hafva tagit compositionen i betenckiande.

R. Drotzeten repræsenterade, att mätesmännen[s] dom att han icke är absoluth, uthan underkastat Konungens censur. 2. Att det icke var ett compromiss som är starckare.

Her Hendrick Flemming svor på sitt samvet, att han i rede hafver betalt 13,000 Rdr, och de andre hafver han låfvat sigh vele betala, när är blefvet accorderat. Göre han migh frij därföre och mijn caution.

R. Drotzeten frågade, om de peningarne, [som] satte äre för Yllenö, äre till hans gelds betalning.

R[esponderade]: Ja, först betalte Rix-Cantzleren 6,000 Rdr, sedan till hans flyttiande ifrån Dorpt 1,600 och elliest 11,000 Rdr.

Frågades om godzes lägenheet.

R[esponderade] att det är 5 mijl longt tvert igenom lengden, och bredden sammaledes. Sigh gärna vela beholla godzet och äntå gifva några hundrade rixdaler åth Birkholtz arfvingar. Icke vara bättre godz i Sverige.

Her Matthias Soop frågade: Efter som Her Pedher Baner åtalte på mätesmanne ordh, hvarföre Flemmingen då gaf mehre peningar.[1]

Frågades så än vidare, om alle peningarne, som Birckholt betaltes, vore till hans gells afbetalning.

R[esponderade]: Ja, måste föllja sijn gifne obligation. Hans rationes vore: 1. Hafver gifvit peningar; 2. vore mätesmän, som kunde asseverera medh edh. Om Her Pedher Baner icke ville betala migh, så nödgas jagh gå på Bircholtz barns möderne.

Discourrerades sedan af Herrarne vidlöftigt däröfver. Och sköts resolutionen up till samptlige Rådhets igenkompst.

Uplas en liste af några, som begärte adelskap.

Förehades några privata af Referendario.

Resolverades på några Tyske sollicitanters privata.

År resolverat att Anthonius Grafeus skall bekomma till åhrligh pension 200 Rdr, inthet förmälandes behageligh tidh.

[1] I marginalen står: Gabriel Bengtsson sadhe sigh vela thee längd därpå.

Den 30 Martij efter middagen kumme tillstädes up i Cantzliet R. Drotzeten, Her Pedher Baneer, Her Pedher Sparre, Her Erick Rynning, Her Thure Bielke, Her Lars Kagg.

Taltes om Anders Marthens och Albrecht Jerners saak, hvadh uthslagh hon skulle vinna.

Her Claes Flemming begärte, att fyra eller fem gode karlar förordnas, som efter Regeringens domb satte sigh öfver att see hvadh skäligit interesse vore.

Resolverades att därtill deputeras skulle — —[1]

Inkom Anders Marthen.

Frågades om saken var afdömbt i Åbo, först Rådstugu, sedan Hofrätten, och den sedan gifvit revision till Stocholms Hofrätt.

R[esponderade]: Ja.

Uplas så domen i Åbo, H. M:t[s] förklaring och stadhfästelsse, revisionen sampt Stockholms Hofrätts förklaring därpå.

Frågades huru myckyt de hafve bekummit af Jernerne.

R[esponderade]: 15,000 daler hvitt mynt.

Sadhe att inventariesumman var 32,000 daler h[vitt] mynt. Och dem inthet vara nögde medh så ringa värdering af inventario.

R. Drotzen frågade, hvarefter Jerner betalte 15,000.

R[esponderade]: På det underskrefne inventarium medh hans handh 32,000 daler. Sadhe sigh där liqväl icke hade varit tillfreds därmedh.

Frågades så, hvarföre de toge peningar.

R[esponsio]: sadhe dem måste för tidssens longheet skull 6 åhr måst tagit. Och ehuru väl Hofrätten den räkningen och inventarium Anders Marthen lefvererade, liqväl kenna de den inthet godh, efter hon var besvoren, det Jerner doch icke efterkom.

Frågades hvarföre han då icke läth sittia honom re indicisa.

R[esponderade] att han inthet hafver där till hielpt.

Her Erick Rynning frågade, huru han hadhe kommit att förholla Jerner sine saker.

R[esponderade] att hans kista blef arresterat, de då såge därpå och förnumme honom falskt hafva inventerat, och där blefve böckerne uptagne af Hofrätten. Sedan begärte han några åhr därefter af Hofrätten några acter där uthur att upväckia förmyndarne efterlåthen, hvarföre han då det fick och icke olofligen.

---

[1] I marginalen stå följande namn: Muncken, Rosenhan, Girssen, Olof Nilsson, Brömsen, Johan Larsson, Simon Simonsson, Cablieau, Pedher Nilsson, Hindrick Vulf.» — Jfr nedan sid. 233.

Her Rynningen frågade, hvarför de inthet formerade inventarium af begges acter, och sände honom sine acter igen.

R[esponderade] att en del lågh i hans kista, en del i Hofrätten.

Frågades hvar han hafver fådt de documenter på högre inventario.

R[esponderade]: togh uthur hans egit inventario.

Men det mehre är upspanat, är af hans undandöljande.

Frågades hvem som hafver gifvit tillstondh att få acter uthur Hofrätten.

R[esponderade]: Præsidenten, det acta uthvijsa.

Frågades att när Järner insattes, om det icke var för den controversiens skull.

R[esponderade] att han sattes in för det att han rymbde ifrån Åbo, och då klagade vij honom an; och sedan han kom uth, gaf han oss ingenting. I fängslet giorde han räckning, och de contraräkning.

Frågades om Marthen hafver varit tillfreds medh räckningen.

R[esponderade]: aldrigh, uthan alltidh är der på klanckat.

Frågades om han hafver förandrat, raderat boken.

R[esponderade]: de andre hafve dem orichtigt lefvererat från sigh. Sadhe sigh hafva bevijs, att han hafver gått där richtigt om. Om han det giordt hafver, vill han bötha för hvarth bladh 500 Rdr.

Frågades när Tynnes och Carl Olofsson giorde räckning, att de vore oense.

R[esponderade] att Carl Olofsson sadhe sigh hafva göra i Hofrätten.

Och huru Tönnis kan extricera sigh uthur räckningerne, efter de äre på skottske.

Låfvades honom till skärskådere Gustaf Rosenhan, Assessoren Munck, Cabliau, Olof Nilsson, Brömsen.

Togh så afträde.

Infordrades Doct. Stenbergh och Transæus.

Och recommenderade dem Her Pedher Baner att skärskåda Nagels och Skrödhers saker och achter emot Kratzensten sampt see, hvaruppå saken beståår, emädan de dageligen sollicitera och vij icke hafve tidh därtill; hemstelle så edher att referera och lätha förnimma edhert gottfinnande.

The vedertoge så dermedh acterne och låfvade att vela see därpå.

Resolverades att till sakens skiärskådande emillan Anders Marthen och Albrecht Jerner skulle förordnas som Director Under-Ståthollaren Gabriel Gyllenankar, Assess. Johan Munck, Gustaf Rosenhan, Assess. Olof Nilsson, M. Erick Bröms, Cabliou. Och till att declarera räckningerne Tönnis Langman och Rådhmannen Arfved Davidhsson. Och emädan Cabliou var siuk, förordnades i stellet Pedher Nilsson Gyllenax.

Resolverades om den bonden uthi Feldtherrens förlähning, som hafver lidit skada af branden, det Chronan inthet kan redressera den skadan: 1. för det att det är ett beneficium att hafva een förlähning, emädan allt är efter Chronones värdering; 2. att det icke måtte dragas till conseqventz och exempel. Derföre skulle Referendarius förmäla Rådhets sentiment däruthi.

Den 31 Martij för middagen vore tillstädes up i Cantzliet R. Drotzeten, Rix-Ammiralen, R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangel, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Lars Sparre, Her Lars Kagg.

R. Cantzleren kom att tala, hvadh deficit som hade befunnits i Cammaren på extraordinarie uthgifter.

R. Drotzen mente det att resarciera skulle vara gott, att man ökade lille tullen och den inlandstullen.

R. Cantzleren höllt orådeligit: 1. att inthet turbera gemüthet på folcket; 2. inthet gifva dem tillfälle till underslep; 3. inthet förhindra commerciernes cultur, som elljest indrager förhögningen.

Rix-Cantzleren gick igenom Collegierne och vijste omöijeligheten att menagera, uthan om det skulle vara, så vore det: 1. vore att skaffa af det Tyske Rådhet; 2. göra mindre Ståthollare; 3. i hofvet skära af några Hofjunckrar; 4. af kyrkior eller skolor draga något; 5. återkalla förlähningar på behageligh tidh.

Mentes att draga något af personerne i Collegierne: 1. skall man först taga fundamentet af bettringen borth; 2. mister respect och affection.

Her Lars Kagg befrågade sigh, hvar rytterijet och uthredningen i Finlandh skulle komma till siös.

R. Drotzeten mente i Helsingeforss eller Åbo. Findlan[d]s rytterijt i Åbo, och de i Nylandh i Helsingeforss.

Af samme mening var och Rix-Cantzleren.

Mentes att Metstack skulle adjungeras Krigsfiskalen.

R. Drotzet: Kurken och Klabben skulle skaffa rytterijt och uthredningen uth i Åbo.

Kumme i consideration till Ståthollare i Åbo: Conradt Falckenbergh, Jacob Uggla, Bengt Bagge, som af Her Matthias Soop föreslogs, Hans Drake, Thure Sparre, Johan Gyllenstierna, den R. Drotzeten commenderade.

[Mentes att han skulle tagas till Ceremoniemeestere].[1]

Johan Gyllenstierna syntes vara retiré.

R. Drotzeten sadhe vara anlägit om Åbo, att dith en dugeligh man förordnades för att cultivera stadhen, 2. Academien, 3. a dignitate urbis.

R. Ammiralen föreslogh Värensten.

Her Pedher Baner begärte, att Rådhet ville företaga hans tvistige sak medh Hendrick Flemming.

Underskrefves någre resolutioner så elljest som till Krigs-Collegium.

R. Cantzleren frågade, när man mente, att skepen skulle vara tillreds att föhra uth folcket.

Mentes den 15 Junij.

Därtill skulle någre skepp ifrån Pomeren och Sundet förskrifvas, det som blef Secreteraren Gyllenkloo ahnbefallt.

Fegræus skulle befallas i Sundet att bestella skiepp.

Den 31 [**Martij**] efter middagen kumme tillstädes up i Cantzlijet R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Erick Rynning, Her Lars Kagg, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Carl Bonde, Her Lars Sparre.[2]

Befalltes Secreteraren Silfverstierna att göra resolution på Mårthen Augustinssons inlagde punchter angående tullen.

Underskrefs ett bref till Capitlet i Stregnäs angående Uddessons Örneflychts begrafning.

---

[1] Öfverstruket i manuskriptet. — [2] De fyra sista äro tillskrifna i marginalen.

Muterades resolutionen: 1. att när han har velat göra boot, är per mortem ereptus; 2. bekenner en honom och hafva giordt godh bekennelsse; 3. giordt enfaldt hoor och skildh från sijn hustro; 4. är icke dödh in delicto adversus patriam; 5. är heller icke så stort, att däruthi måtte straffas ob exemplum, helst medhan han är fäldh till böther och sedan skijldh vedh hustrun, och så den actus uphäfven.

Resolverades att ehuru väl vij ob exemplum måtte något statuera öfver honom, liqväl när vij considerera, att han hafver contesterat sin ånger emot presten, 2. var till den ände att han ville förmå att slippa kyrckiestraffet, 3. att han igenom döden är exempterat umgenget och dermed honom förtagit att göra fullkomligh expiation; hvarföre holler man christeligare, att man inthet sævierar på den döde, uthan lempne honom under Gudz dom; see liqväl att han begrafves i kyrkian och stelle därhen, om sochnepresten gör påminnelsse. Och följjer man i dubiis heller benigniorem sententiam. Där och någon kan stöta eller förarga sigh däröfver, så falle Gudh bettre alltidh occasioner att statuera däruthi exempel.

Underskrefs pardonen för Stiärnskölden.

Befalltes Secreteraren Silfverstierna att ställa ett vocationsbref till Secreteraren Schmitt att blifva Underståthollare på Åboo.

Befalltes Secreteraren Silfverstierna ställa vocationsbref till Liliehöken och Metstack.

Discourrerades om prohibitis gradibus.

Her Pedher Baner påminte, att man skulle afhielpa Doctor Vilbrandt.

Mentes att det inthet vore görligheet. Blef så oresolverat.

Ankom så posten, och uploses brefven.

Salvii bref: 1. Om Linnar Torstenssons betring. 2, 3. Hollendske regementens öfverträdande till Hollandh. 4. Projectet på accordh medh Savoijen. 5. Spanske leigdernes ankompst. 6. Värdenhagens tentamenta. 7. Om tractaten medh Turcken och Kejsaren. 8. Baner till Pohlen gesandtvijs. 9. Brunsviks och Lyneburgs Gesanters förklaring om Gotzlar-tractaten. 10. Att våre inslutha dem i generaltractaten, 2. att vij måtte evacuera deres festningar, 3. vele sända Gesandter till Svergie; Salvii svar därpå. 11. Sadhe d'Avaux contentement af det brefvet han är honorerad medh. 12. Huru d'Avaux hafver minerat moot köpmennen, som vela transferera pensionen af subsidierne till Amsterdam. 13. Hvadh peningar Generalen bekommit hafver.

Post scriptum: 1. Att han vill entsättia Gustaf Horn, som är i Tybingen. 2. Kan det inthet göra Brandtfurstinnan.[1]

Tillsades Cammarrådh, att de uthi Finlandh skulle gå uth vidh Åbo, de i Nylandh åth Helsingefors, och — —

Den förste Aprilis för middagen vore Regeringen och Rådhet hoos H. M:tt Drottningen att lätha henne föreläsa hvadh posten hafver medhbracht, sampt underrätta henne om consiliis belli.[2]

Contra pacem particularem: 1. Obestendigheten af våre venner, att vij inthet äre försäkrade. 2. Vidh congressen svårhet i conditionerne för postulatorum differenz. 3. För det vidlyftige interesse medh Frankrike, Kejsaren, Niderlandh, Spanien, Denmark, Pohlen, hvilket allt läther sigh particulariter bättre tractera, 4. Frantzosen skall difficultera restitution af intagne platzer för säkerhet. 5. Skall eij Kejsaren kunna slutha uthan Spanien. 6. Vårt interesse att drifva under Kong[ens] i Denmark mediation är hel svårth. 4.[3] Att vår armee i lengden för orthens manquement inthet kunne bestå, efter fienden söker att holla oss i trengzlen. Vij äre inthet mechtige uthur riket mehre att hiälpa än guarnisonerne; staten faller knapp, svårt att få peningar. 5. Är och att betrachta, att Kong[en] i Frankerike är dödeligh, och däraf vill följa stoor mutation, och inthet tvifvel att Franckeriket lärer slå sigh uthur kriget.

Pro universali tractatu: 1. Af particulartractaten är ingen godh fredh att nås; exempel af de tractater, som [af] Kejsaren äre hållne medh Sachsen, Brunsvik och Lyneburgh, hvilke han söker allena att draga ifrån oss och icke præstera dem någon recreute, så synes fiendens intention af tractatibus præpa[ra]toriorum, hvilke när Kejsaren inthet vill approbera, som doch saken inthet så stort touscherar, myckyt mindre lärer han ratificera sielfva freden, uthan sinnar hehl att kasta den öfver ända. Lytzo hadhe ju så godh fullmacht som Aversbergh; oss är denne inthet vidare bekändh än den, som i Nederlandh inthet blef stadd till audienz.

---

[1] »Grefvinnan af Brandenstein faller mig mächtog besvärligh ... och är heelt husfattigh, och ståndet vill likväl hollas.» (Salvius till rikskansleren 19/3 1642. Riksarkivet).

[2] Följande protokoll är under rubriken »Den 1 Aprilis discourrerades hos H. M:tt Drott[ningen]» inskrifvet omedelbart efter protokollet för den 6 April, men är här ofvan infördt i den rätta ordningen.

[3] Numreringen felaktig.

Fans därföre gott, att man icke skulle kasta sigh i hazard medh particular tractat, uthan gå justo pede och drifva universalem tractatem, giörandes därmedh contentement Gudh, samvet, låfven och hele världen. Och derföre ännu holla an om ratification på det som slutet är.

Her Pedher Baners dubium om Dennemark, att han oachtat förbundet medh Frankrike slöth à part.

[**Den 1 Aprilis**] efter middagen kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Pedher Baner, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Erick Rynning, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre.

Resolverades att 6 compagnie ryttare skulle gå uth vidh Norköping sampt tu compagnie af Vasbo och Valle häradt i Nyköping.

Befalltes att skrifva Her Johan till: 1. Att han blifver vidh tractaten medh Brandenburgh, läther dem inthet letha honom uth, uthan holler saken öpen. 2. Om Pomerske staten att de försäkre sigh om ortherne, och vill H. M:tt tillsända hielp; skall svaras därpå vidlyftigt medh hans expresso. 3. Om generaltractaten; är om præliminaribus gifvit beskedh Salvio; abvarta i medlertidh den Brandebur[g]ske saken. 4. Han läther sigh vara recommenderat Stålhanskens armee. 5. Att de achta, att icke någon af armeen faller in i Pohlen.

Stålhandsken skulle tillskrifvas, att han achtar sijn armee; 2. actar sitt folck för ströfvande i Pohlen, att icke det kommer till ruptur.

Till Salvium: 1. Han holler Brunsvikerne, att det inthet kommer till conclusion; 2. sollicitera om ratification; 3. lätha see sigh inthet vara mot d'Avaux; sedan inthet medh d'Aversbergh; och fordra att anthen det renoveras, som det förr har varit, eller ratificerer de förre.

Till Linnar Torstensson att advertera om tillstondet.

Befalltes Johan Månsson, att han skulle ställa ett placat, det executionen på R. dalerens afslagh skall instellas till i Maij 1642.

R. Cantzleren proponerade om Krusbarths saak, att vara mestare af strömen vidh Arboga, att den måtte blifva efterlåthit hans barn och consequenter sigh vele förskaffa in åthskillige handtvercker ifrån Aken; vill det byggia, allenast att possessio fundi och ædium må höra hans barn till.

Her Claes Flemming sadhe, att Ståthollaren måste see, hvem vidh strömen har rättigheet. 2. Seijer Krusbarth, att han vill laga, att stadhen skall byggias till Jäder. Och höllt nödigt att en godh borgemestare dijt förordnades.

R. Drotzeten mente, man skulle skiuta det till Bergamptes betenckiande.

Her Claes Flemming sadhe 2 tingh vara att achta: 1. att han inthet för myckyt förknipper Chronan, 2. och honom det inthet blifver odrägliget.

Her Carl Bonde mentes skulle därom, om deres rättighet i strömmen inqvirera.

3. Talte R. Cantzleren om att saldthandelen i Calmar faller Mårthen Augustinsson svår.

Om restanzen uthi kopparcompagniet mentes: 1. att till deres afbetalning, anthen måste de betalas medh godz, 2. eller peninger. Det förste hölts för jederman och in genere betenckligit.

Den 2 Aprilis för middagen vore tillstädes i Cantzliet R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Lars Sparre.

Inkom Lars Hindricksson; beklagar först, att han kan inthet folck vidh tullarne beholla, efter tullen är inthet på längre tidh anslagen. 2. Begärar prolongation på 3 åhr, låfvar sigh vele öfver de 30,000 vill gifva för de små tullarne 4000 [daler] hvitt mynt åhrligen.

Därom tillspordes Cammarrådh Sevedh Bååth, om det icke skulle honom accorderas.

Frågades hvaraf han löhnar folcket, sedan han gifver netto 30,000 daler h[vitt] myntt.

R[esponderade]: Han betalar af obyttan deel folcket efter staten; det öfrige bythes emillan Chronan och honom.

Han förmahntes att thee räckningarne, att man måtte see, hvadh tullen bättrar sigh, sampt see till att bryggerijen bättra sigh.

Her Claes Flemming förmante, att han skulle löhna sine knechter väl.

Uthaf den occasionen kom på talet om staqueter, muhrar, vallar och grafvar kring städerne, att achta inlop och underslep af förtullande vahrur.

Her Claes Flemming mente, att man föruthom staqueter skulle förordna några vachtestugur, som sökia att attrapera dem.

[Her Claes Flemming mente, man skulle allenast lätha honom hafva provisionen.][1]

R. Cantzleren mente, man skulle stängia de vägarne medh steen, som skulle vara att göra underslep på.

Resolverades att Lars Hindersson skulle efterlåthas lille tullerne, som han förr innehaft hafver, för 4 tusen daler hvitt mynt åhrligen mehre än tillförende, på tre åhr tillgörande.

Her Claes Flemming påminte, att man skulle stegra tobaaktullen i Narfven och Liflandh.

Taltes om Krusbarths anhollan.

Och mentes att strömmen vidh Arboga kunde honom och hans barn väl bevilljas, medh det beskedet att så lenge de holla det vidh macht.

Her Carl Bonde mente sedan, att man måtte sättia en ålderman öfver de spijkebönderne i Närikie och gifva dem rätte modell.

Sedan kom på talet om rätt skrååordning, då Her Claes Flemming sade sigh hafva sammanfattat en ordning efter Tyslands och vårth bruk; sedan lempnat öpet rum.

R. Cantzleren sadhe, det han ville i helgen och sättia sigh däröfver.

Mente däruthi vara att considerera sombliges privilegia. 2. Handtverckernes cultur och tillhollan till gott arbete.

Underskrefves brefven, som skulle uth medh posten.

Befalltes Secreteraren Gyllenkloo att förandra i fullmachten för Lilliehöken etc.

Underskrefs Hof-Jägmästarens Stesslous bestellning sampt ett bref till Cuhrfursten af Brandeburgh.

[R. Drotzeten förmente det skulle vara Rix-Jägmestaren till præjudicium, att Hof-Jägmestaren skulle hafva större löhn.][1]

Uthi Stesslofs fullmacht mente att väl skulle exprimeras Rix-Jägmestarens interesse och respect.[2]

R. Drotzeten mente, om man såge på instituta Churfurstens eller andres om jägarordningar sampt respecterne emillan Jägemesterne. Mente att Rix-Jägemestaren skall hafva en recognition af det Hof-Jägmestaren tager och fongar.

Resolverades att Stesslou skulle förähras 300 Rdr och något till värfningspeningar 500.

---

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

[2] I marginalen står: Hvadh han slår med sitt egit folck. Åland skulle excipieras.

Den 4 Aprilis kumme tillstädes up i Cantzliet, R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Erick Rynning, Her Lars Sparre, Her Lars Kagg.

Befalltes Referendario svara Västeråhrs stadh, att så lenge de hemmanen, som ähre staden tilldelte, äre af bönder besittne, så måge de undergå uthskrifningen; men när de läggia det under stadhen till beet och åker, så måge de vara frij.

Uplas brefvet till General-Staterne [angående] commendation för Cröel och hans medhconsorter. Det och underskrefs.

Kom åther på talet om en Commissario i Finlandh.

Befalltes Referendario skrifva ett bref till Schering Rosenhane, att han inthet tillåther att hugga till boijorthar ekar, och att han det inthet uthan ordre tillåther.

Sammalunda skall och tillskrifvas Holts-fougden vidh Vadstena.

Her Lars Kagg påminte, att Under-Jägemestare inthet skulle tillåthas att selja föråldrade ekar; därunder de hugga monge duglige ekar.

Om diurgårdsengiernes tillslagande till diuren skall handlas i Cammaren.

Resolverades att blifva Commissarius till uthredningen i Finlandh Hindrick Flemming.

Uplas tiggiareordningen.

Resolverades att den i hospitalet komma skulle, skall gifva 20 daler h[vitt] mynt.

Inkallades Rix-Jägmestaren och tilltaltes, hvarföre han icke hafver tidigare tillkennagifvit om ekehyggie.

Han klagar, att han ingen skrifvare hafver, det han kan advisera om förefallande saker.

R. Cantzleren badh honom, han ville fatta en stat på dem, som hölle justitien i macht, förslaghvijs.

R. Cantzleren mente, att 3 Jägmestare under honom skulle vara: en i Svergie, 1 i Finlandh, och en i Götha landet.

Han frågade om den Lieutenanten, som hade jagat.

Mentes att han skulle anklaga honom för Ståthollaren; sedan skulle därpå blifva dömbt efter sakernes beskaffenheet.

Uplas resolutionen på Mårthen Augustinssons frågepunchter.

[Befalltes införas, att det salt, som komer från Portugal, skall gifva sådan tull, som nu gifs; och Spanien $^{1}/_{2}$ högre eller helt.][1]

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

Memorial för Stallmestaren i Sverige och Ålandh underskrefs.[1]

Någre privata.

Tiggiarordningen skall publiceras och kungöras Biskoparne och Landshöfdingerne.

Wibens scriptum till H. K. M:tt angående Enckiedrottning[en]s pension; när hon skulle draga till Furstinnan af Brunsvijk.

Desidererades i underskriften, att han hafver inthet satt mehre än sitt nampn.

R. Cantzleren ställte till Rådhets betenckiande: 1. Skall H. M:t det communiceras. 2. R. Cantzleren tyckte bättre vara att blifva vidh fattade resolution.

Det och Rådhet höllt gott.

R. Cantzleren brachte för Kefvenhyllers sollicitation, att han begärar rästen af interesset; 2. begär att de 20,000 daler innestående, som hans brodherbarn tillhöra, måge blifva i richet; 3. han må blifva här naturalizerat.

Her Pedher Baner mente vara en stor raison att hielpa honom, efter han hafver för religionens skull afstådt sijn godhe lägenhet.

R. Cantzleren sadhe honom vela gifva ett delatorie svar.

Uplas Fru Catharina Flemmings supplication.

R. Cantzleren mente, att det, som är redeligh geldh, det skall först uthtagas, och man måtte see, att det gåår rätt.

Uprepades så processus däraf.

Resolverades att befallas skulle den ene och andre medh ett öpet bref [till] Commissarios af Collegierne, att de läggia in deres beskedh och räckningar, theendes dem, som däröfver tillförende hafve varit deputerade, och icke obligationerne eller restitutio in integrum.

Resolverades att slysemakaren skulle sättias på stathen.

Uplas ett bref ifrån General-Staterne angående Æmilii i Ytrecht förmynderskap.

Efter middagen **den 4 Aprilis** kumme tillstädes R. Cantzleren, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Erick Rynning, Her Lars Kagg.

Uplas Her Bengt Oxenstiernas frågepunchter, och resolverades därpå.

[1] Dessutom är tillskrifvet: »till Lifland» och »Finland». Jfr memorial för stallmästaren Hans Wachtmeister angående hans resa till Finland och Lifland (R. Reg. 4/4 1642).

Deputerades till Fru Catharina Flemmings sakers slättande: af Hofrätten M:r Erick Bröms, Nils Pedhersson Secreteraren, Johan Månsson Bokhollaren på Skipsholmen, Secreteraren Johan Månsson, två af stadhen, rättandes sigh efter det brefvet.

Bevilljades enom adelskap.

Förehades några privata, af Secreteraren Gyllenkloo och Referendario proponerade.

Den 5 Aprilis vore tillstädes i Cantzliet R. Cantzleren, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Erick Rynning, Her Carl Bonde, Her Lars Kagg.

Skall per occasionem skrifvas till Her Johan Oxenstierna om ekeskogen i Pommeren.

Her Claes Flemming sadhe Anders Matzon mästedeles vara därtill bestellt att byggia strutzer och lådior moot fienden på fall.

Taltes om skepsbygningen, det best vore att dirigera henne hijt; det bringer folck in, giör nähring.

Her Claes Flemming sade: Vij hafve här repareban och luntemakerij.

Mente gott vara att hempta af Narfven hampa.

R. Cantzleren mente vara gott, om man kunde uprätta ett luntemakerij vidh Götheborgh, att man finge lätha skeppa der uth.

Uplas Noræi supplication om bommerijs peningar; befrågar om saken må komma till revision, efter hon så förvetter.

R. Cantzleren mente, att man för Don Roderigos redeligheets [skull] skulle lätha honom bekomma sin ottonde deel.

R. Cantzleren förmenar Hofrättens domb inthet vara orätt; men emädan de hafve lagdt peningarne in i Hofrätten och revision begärth, sampt Hofrätten det approberat, därföre måtte dem det då tillstås.

Bevilljades och citation.

Resolverades på Krigs-Collegii puncter, och befalltes Secreteraren Silfverstierna att ställa dem.

Frågades 1. om de 2 compag[nier] finske skulle dragas därifrån, och sättia i stellet landtsåterne; om de compagnien skole så högt kunna försäkra Liflandh, att man inthet skall kunna draga dem tillbaka, så som man sågh dess nytta vidh Båthens infall.

Taltes om skattleggningen efter hakarnas beskaffenheet, och huru högt.

Mente vara anlägit, att der anrättades een godh militie 1. för säkerheet, 2. att accommodera godhe karlar.

Resolutio: Uthi det vunne Liflandh skall göras 3 compagnie, och om de icke göra 125, så skole complet[teras]. Uthi Estlandh skall talas medh Rådhet, att och så skeer. När det skeer, så skall de 3 compagnien i det vunne Lifland dragas tillbaka.

Quæstio: Huru man skulle komma till richtigheet medh rusttiänsten.

R. Cantzleren: Bäst vore, att Adelen kumme sidst tillstädes och lätha munstra sigh i Örebro; till den enda kunde och Regeringen komma dith.

Mentes gott vore, om de tedde deras gårdars längder.

Her Claes Flemming sadhe, att till Riddarhuset vore nödigh en bokhollare, som kunde correspondera medh Krigsbokhållaren.

Hemman åth soldaterne.

1. Om någre vele afstå sine förlähningar; 2. lätha taga någre hemman i lifgedinget. Skall befallas till Cammaren, att ingen förlähning gifves uth, förän officerarne äre försorgde.

Till den 10:de puncten.

Resolverades att Krigsrådhet skall den nampn gifva.

Befalltes att skrifves till de Räfvelske, det de uthlefverera de afluppne soldaterne; eller H. M:tt nödgas att göra sigh rätt sielf.

Resolverades att Södermanlänningarne skole afföras ifrån Calmar och i deres stelle igen Västgötharne.

[Resolverades att compagniet skall blifva vidh trehundrade man till dess.][1]

Befalltes göras bref till Landshöfdingen i Västergöthlandh, att han vidh officerarnes anfordran släpper så myckyt folck till Elfsborgs slots förbättrande.

Bref till Landshöfdingen i Calmar, att han skaffar något steen af Ölandh till festningen.

R. Cantzleren påminte, att vij skulle bemechtiga oss handelen af Rysslandh, sampt Narfvens lägenheet.

Debatterades om vidh Nyen skulle uprättas en stadh och skantz.

Resolverades då, att der skulle byggias stadh: 1. för det det ligger inthet för nähr Viborgh och Narfven; 2. hafver hele Rysslandh bak om sigh, samt occasionen att draga handelen till sigh.

[1] Synes vara öfverstruket i manuskriptet.

Inkom Hofmarskalken på H. M:tz vegnar och befrågade, om det icke skulle vara tiänligit, att H. K. M:tt skulle skrifva ett handhbref till Cuhrfurstinnan af Brandeburgh.

Svarades att det inthet vore otiänligit att deliniera de exasperationes publicas medh public acter oss emillan.

Uplas Her Carl Bondes betenckiande om Jerfva ström åth Veinandt Nacken.

Resolverades därpå, det Secreteraren Silfverstierna fattade.

Bevilljades den strömen[1] Krusbarth medh conditioner.

Den 6 Aprilis kumme up i Rådhet R. Cantzleren, Her Herman Wrangell, Her Erick Rynning, Her Lars Kagg, Her Matthias Soop, Her Claes Flemming, Her Carl Bonde.[2]

Resolverades åther på Krigs-Collegii puncter.

Inkom en ifrån General-Majoren Her Carl Wrangell, brachte 6 standarder, 21 cornett. Begärte något för sitt omak. Det och bevilljades.

Mentes om Mannhuset i Vadstena, att inge andre tillåthes att upholla sigh, ähn de för lammheets skull kunne vara i kriget och de, som straxt sedan de blifve licentierade, då komma straxt och sollicitera.

R. Cantzleren påminte, att de, som liuge sigh beneficium till så af Krigs-Collegio som Regeringen, skole straffas.

Her Lars Kagg mente, man kan förfahra därom på munstringen.

Her Claes Flemming klagade, att Landtbokhollarne hafve giordt visse anordningar; begärer befallningsbref till dem, och där thet inthet exseqveras, att de sielf måge få slå handen i rentterne.

Inkom Mårthen Augustinsson och vijste förteckningen på det, som är ringare angifvit ähn det åhr.

Her Claes Flemming rådde, att man skulle lätha väga det på nytt igen sampt lätha vägaren sättia caution för sigh, till des de hafve stådt till rätta.

Frågades hvadh resolution däruthi skulle tagas.

Her Claes Flemming mente, man skulle först fråga dem och höra, om de kennas därvidh.

---

[1] Jäders ström vid Arboga (se nedan sid. 252). | [2] De tre sistnämnda tillskrifna i kanten.

Resolution att de lätha skeppet segla tillbaka och lätha det väga up på broen i Stockholm: 1. att de göra dem rädde, 2. att man beslår vägaren.

Han skulle befallas att sättia caution för sigh, till dess skeppen komme tillbaka.

Resolverades och att på hendelsser een starck broo göras skulle vidh Dalarön, som man kunde väga på.

R. Cantzleren sadhe af nödhen vara, att man fattade een rätt köpordning och een godh skråå; däraf skulle myckyt så för köpmännen som embetsmennen slättas.

Uplas resolutionen på Mårthen Augustinsohns puncter.

Bevilljades att den Regementskrifvaren, som skulle löpa gathulopp, skall gifva till Krigsmanshuset 300(?) daler h[vitt] myntt.

Her Claes Flemming begärar leigde för en Borgmestare, som hafver slagit sin dreng.

Det väl mentes kunna tillåtas.

Den 8 Aprilis. Occasion af Grubbens bref om Enkiedrottningen.

Contra: 1. Sutte H. M:tt i Brunsvik i fiendeland, unde 1. skada, 2. affront, som redunderar på Chronan. 2. År icke heller sielf för sitt lif, och där Furstinnan något dödeligit vidhkommer, måste H. M:tt straxt därifrån, efter som Furstinnan som en enckia hafver uthaf sitt lifgeding allenast alimentation, elljest uthan någon landsrätt. 3. Mentes och att dette förslaget är een tentation, giordh af Konungen i Dennemark. Exempel af hans bref, att den saken hafver varit länge berådd; modus incertus.

Den 14 Aprilis. Inlefvererades ratificationen på det Portugisiske förbundet, 2. Bielken[stierna]s creditif, 3. bref af Commissarien Skytte till H. Maij:tt.

Den 16 Aprilis hadhe den Holstenske Envoyé audienz præsentibus R. Ammiralen, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangel, Her Pedher Sparre och Her Axel Baner.

Näst curialierne: 1. helssade och önskade lycka, 1. på sin Hertigs vägna, 2. på sijn Hertiginnas vägna.

Her Axel Baner svarade, tackade för önskan, låfvadhe å H. K. M:tts vägna amicitiam.

Brefvet skulle öfverläsas och sedan gifva beskedh.

Den 19 Aprilis vore tillstädes i R. Cantzlerens cammar R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Axel Baner, Her Carl Bonde, Her Erick Rynningh, Her Lars Kagg.

R. Marskalken påminte om den Holstenske Gesandtens depeche.

Uplas däruppå brefvet till Hertigen af Holsten, det och underskrefs.

Underskrefs befallning till Salvium att stå fadder i H. K. M:tts stelle hoos Hertigen af Holsten sampt ett creditif.

R. Drotzen giorde påminnelsse, att vij skulle skrifva de fremmande till på svenska en cas att de skrefve tyska.

Resolverades till faddergåfva 1,500 Rdr.

R. Drotzen mente gott vara, att man i sådant satte ett vist, som man gifva kunde.

Taltes om Perno festningh, huru important den vore.

R. Cantzleren sadhe förat vara att svara Konungen i Dennemarck på öfverskickande af Kejsarens missif.

Mentes bäst att förmäla, det Salvius skall veta därom beskedh; drifva på ratificationens extradition på præliminar tractaterne.

2. Hvadh svaras skall Konungen i Denmark på Enckiedrottningens förslagh att draga till sijn syster i Brunsvik.

Om Öfverste Lesles affärdande. Mentes rådeligast, att man på hans commission svarade Konungen i Engelandh. Congratulera honom och låfva affection in causa palatina, och altså släppa honom medh ordh tillbakar igen.

Uplas resolutionen på Krigs-Collegii punchter.

Discourrerades om folcks hollande i Livoniis: om där kunne af Chronones hakar holla[s] ryttare, som här i Svergie.

Taltes om orichtigheten medh knechts lefvererande.

R. Cantzleren mente, att hvar och en måtte i Krigs-Collegio göra reda derföre, och lätha begynna af Regeringen ob exemplum.

R. Drotzeten påminte, att man skulle vidh Ståthollarnes omväxlande lätha den ene inventera den andre bygningerne i henderne.

Taltes om kruthbruket vidh Gripsholm, samt att där manquerade trä till hoer.

Mentes att två ekar uthur diurgården huggas skulle, sedan de hadhe varit medh bårande proberade.

Resolverades att Sassen skulle få Hans Drakes regemente.

Huru slutorne vidh lille Edh skulle underhollas.

Discourrerades om een slutha vidh Trollhettan, och huru det skulle vara görligit.

Mentes vara consideration för Båhus och dess osäkerheet.

Mentes gott vara, att en egen karl vore, som abvartade slutorne och såge därpå.

Resolverades att en skall sättias därtill, och Chronan hafva sijn rättigheet däraf. Skall hafva lås för slutorne och drängiar som uplåtandet abvarta.

Her Lars Kagg påminte, att de enckiorne, hvilkes hus äre refne i Götheborgh, skole bekomma recompence.

Resolverades inthet.

R. Drotzen brachte fram om Jacob Wulle, att honom i Cammaren måtte skee richtigheet; ansees hans tiänst, 2. att om han inthet får hielp, så ligger vercket öde.

Resolverades inthet.

Underskrefves några privata och andre bref.

Her Carl Bonde påminte, att de i Askebergs sochn, som smidde spik, skulle för brukens nyttas skull göra deres uthlagor i vedh och kohl.

Uplas Pfhuls bref till R. Cantzleren.

R. Cantzleren uprepade de formalia, som han ville svara på Phuls bref.

Resolverades att hans Secretario skulle gifvas till thärepeningar 300 Rdr.

Her Lars Kagg togh dermedh afskedh att reesa till munstringen i Öst- och Vestergöthelandh.

Den 20 Aprilis vore tillstädes i R. Cantzlerens cammar Rix-Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning.

1. Discourrerades om godhe Borgmestares nödigheet i Arboga, och föll i consideration Julius Groth: 1. för det han hafver studerat; 2. vore ett snellt ingenium; 3. förstoge sigh väl på Hollendske commercierne.

Det och de andre bijfölle.

R. Drotzen nempde Gref Gustafs Præceptor.

2. På Wilbrands anbringande att uthföra saken medh Råfle stadh resolverades, att R. Drotzeten och Justitiæ-Collegium skulle företaga alle Doct. Wilbrands saks angående acter och sigh in particulari därom informera, adjungerandes sigh till underrättelsse Secreteraren Silfverstiärna, gifvandes däröfver sedan Regeringen deres betenckiande.

3. Förmentes att den Corporalen, igenom hvilkens vollan Hindrick Olofsson var entkommen, skulle efter sijn anhollan förblifva vidh tiänsten, emädan han hafver lupit gathulopp.

4. Her Erick Rynning befrågade sigh, om han efter den Holstenske uthskickades begäran skulle lätha honom bese skeppen förmedelst att 2 eller 3 Ammiraler honom följde.

R[esponderades]: Måtte väl ske.

5. Resolverades att Lipsdorf skulle bekomma citation.

6. Resolverades att den, som hafver afrijtat H. K. M:ttz contrefaict, skall bekomma 100 Rdr, quidem 100 daler h[vitt] mynt.

7. R. Drotzeten påminte om statens underskrifvande.

8. R. Cantzleren uplas sitt svar på Pfuhls bref, det de andre Herrarne mechta efvent befunne.

9. R. Cantzleren sadhe desse saker nu vara att företaga: 1. Fegræi depesche. 2. Krusbiörns affärdande, hvaruthi voro att betrachta den Pommerske staten; svara på Nicodemi och Axel Lillies bref. 3. Commission åth Finlandh. 4. Commission åth Liflandh och Ingermanlandh. 5. Krusbiörns avocerande ifrån Musco och Peter Antonii insättiande. 6. Svar på Konungens bref i Dennemark. 7. Om upsynesmän öfver bookhollarne.

Föll så tal hvadh till landsens cultur var att achta, att här vore landen och bergvärcken att excolera, 3. commercierne, att Chronones inkompster kunne något ökas af tullen, och städerne skole kunna uthstå contributioner.

R. Skattmestaren mente, om man kunde practicera godhe män till Norlanden, som kunde taga up deras vahrur, och alltså förkofra handelen.

9.[1] Om Jostes och Börjes afdömande.

[1] Numreringen felaktig.

Her Erick Rynning befrågade sigh om skepsbygdningen skulle transporteras ifrån Ysedom och till Pommeren.

Det R. Cantzleren mente inthet vara obeqvembt.

Rix-Drotzen sadhe i Her Johan Oxenstiernas bref 2 ting allenest vara att påminna: 1. att Fursten af Mechelenborg inthet blifver mestare af contributionernes uptagande, 2. att han inthet graverar tullarne och söndrar därmedh gemütherne.

R. Cantzleren sadhe sigh alltidh hadhe påmint Her Johan, att han si non vinner sitt upsåt, liqväl inthet binder sig och hafver händerne lösa.

Elias Trips saak. 2. Börjes och Jost Hanssons saks slettande.

R. Cantzleren påminte, att de skulle det slätta i Cammaren.

R. Skattmestaren sadhe, att Jost[s] saak inthet kan företagas, förän Nils Jönsson kommer hem.

R. Cantzleren sadhe, att medh Börje är att see hans siukdom; vore illa, om han vore oskyldig att holla.

R. Cantzleren uprepade Jostes brott och om hans olägenheet i fengzlet och desperation.

Skulle först undersökas om det som rättare (?) är: 1. om gods köpande; 2. om räntorne i landet och huru medh dem år.

Resolverades att Börje Pedhersson i anseende af sin siukdom och att döden icke præcipiteras, och han inthet kunna göra reda, skall komma uth och på borgen hender. 1. Han har hustru, barn, hus, grundh; 2. icke sådan handel som Jost; 3. kan göra sijn richtigheet. Skall sees hvadh borgen han sätter för sigh.

R. Drotzeten mente, om man först såge hans saker igenom, att man medh skäl må kunna sleppa honom på borgen hender.

Om Jost resolverades, att man skulle göra ända på — —

R. Skattmestaren mente, att skulle förordnas någre gode män.

Det bevilljades.

Ex malis moribus nascuntur bonæ leges.

Som medh skeppet som är arresterat.

R. Cantzleren rådher, att af Chronones del skall byggas en bryggia vidh Dalhambn; 2. att Cammaren må see på de som sittia öfver vågen.

Resolverades att två af hvart Collegio skulle i andre vekan sittia öfver Jost Hanssons saak.

Taltes om de tvenne bröderne[1] och Olof Knutsson, som begärte adelskap.

[1] Bertil och Nils Staffansson.

[Brochenhusens svåger, som har gift sigh i Dennemark.][1]
Bevilljades de tre adelskap.
Om Bubben togs i betenckiande.
Secreteraren Gyllen brachte och fram om Ammiralen Bloms adlande, det och befans skäligit.
Öfverste Paikel skall contentera sigh medh det honom gifvit är, nembligen 200 dalers ränta.
Någre privatå, af Her Silfverstierna proponerade.
Resolverades att för Paikel skall ställas en zedel till Cammaren, att de gifva honom brudskatten af godzet.
Resolverades att den, som hemförde de tagne fahnorne, igenom General Majoren Her Carl Wrangell skulle gifvas 300 Rdr. Två gårdar kunde och på hans lifstidh honom tilldelas.
R. Drotzeten påminte om Her Pedher Baners och Hindrick Flemmings saak.
Uthaf occasionen af bergsstädernes privilegier kom på taal, om man skall i bergstäderne hafva båtsmen.
Skulle däruthi inthet privilegium förmählas om båtzmenn.
2. Uthslutha clausulen att förandra privilegia, uthan att ratificera. Elljest kunde ingen byggia därpå.
Her Carl Bonde höllt rådeligit, att man skulle vidh Sätra göra rännevärck och hambrar.

Den 21 [Aprilis] vore i R. Cantzlerens cammar R. Ammiralen, R. Skattmestaren, Her Herman Wrangel, Her Erick Rynning, Her Lars Sparre.

Ankom posten och bref ifrån Salvio, Her Johan Blom, Spiring etc.
Her Salvius befrågar sigh hvadh han skall svara Her Gustaf Horn på det betenckiande han begärer af honom på sijn hemreesa. 2. Om de 20,000 daler, som Landtgrefvinnan Juliana skall gifvas, att han henne förhalar och väntar meddel.

Den 23 Aprili[s] vore i Rix-Cantzlerens Cammar Rix-Skattmestaren, Her Erick Rynning.

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

Resolverades att Kurtzrock skulle slippa sitt fengzle förmedelst han[s] i Finlandh giorde gode profver af saltsiuderijt, och altså ersettia sine förre fauter.

Den 25 Aprilis kumme tillstädes i R. Cantzlerens cammar R. Ammiralen, Her Claes Flemming, Her Erick Rynning, Her Carl Bonde.

Uplästes Bro stads privilegia och öfversågs.

R. Cantzleren sadhe sigh vela fatta en köphandels-ordinanze, fattat af uthgongne mandater och förre ordinanzer, att alle städer måge däraf fatta resolution så bergs- som up- och stappelstäderne, och man altså vara deres sollicitationer qvitt.

Resolverades att Bro stadh skall kallas Christinehamn efter å radh heta Marie-, Philip-, Carlstadh.

Vapnet.

Uploses jämväl Järle stads privilegia.

Delibererades om där skulle införas om censu bonorum.

Her Claes Flemming mente den ad rationem(?) juramenti till att bekenna sin förmögenhet inthet duger.[1]

Lucas Heddings supplication, att han i Mehlaren för Arboga stadh inthet får bruka sin boijorth.

Her Claes Flemming mente boijortherne vara fördelachtige, att de kunna i tidh komma till uthskeppningen i Stockholm.

Resolverades att Lucas Hedding skall hafva boijorthen, efter han får skeppa uth, allenast att han hafver någon, som participera[r] medh honom i Arboga, eller någon som föhrer skutan.

Taltes om borgmestarevahlet i Arboga, om hvilken stadh är högt anlägit.

Her Claes Flemming mente, att man ingen hökrare skulle taga, att de icke hindrade publicum.

Befalltes skrifvas ett bref till Borgmestare och Rådh i Arboga, emädan 1. inga stadgar blifva holdne, 2. stadzens och Chronones bästa ligger neder; så emädan bårgmestarevahlet skeer, vill K. M:tt tillsee om godhe Borgmestare och förstendiga them därom.

Resolverades att Grothen och Jon Jonsson skulle blifva Borgmestare i Arboga.

---

[1] I marginalen står: »hvad stadsrätt och hvad friheet de skole hafva».

Uplas Krusbarths privilegium på Jäder ström.

Her Claes Flemming påminte, att Louis de Ge[er] på Södre och Krusbarth på Norre malm medh järnvärck skulle holla de andre till skälighet.

R. Cantzleren mente då, om man skulle få godhe handtverckare.

Uplas resolutionen uthi Fru Catharina Flemming[s] saak; om perssonerne som den uptaga och skärskåda skulle. Den och underskrefs.

Befalltes bref till Carl Siggesson och Fougden på Ulfsundh, att Printzens hestar blifva medh fodher försedde.

Uplas ett bref ifrån Dantzig.

Underskrefs fullmacht för Töris Ammunsson att blifva Secreterare på Skipsholmen.

Om Blom mentes: 1. merita, 2. nationem att han må meritera adelskap.

Bevilljades den frun, som är hoos skottske Doctoren, 100 Rdr.

R. Cantzleren discourrerade, om det icke skulle vara expedient, att våre egne skep skulle convoyera köpmansskep till Portugal.

R. Cantzleren mente man skulle gratificera Konungen i Portugal, där han hafver lycka, lätha lasta ett skep medh 1000 harnesk, musqueter, befrachtande sedan ett skepp medh godz och sedan sända 1 skep och sällja honom ett skepp, som Draken, och lätha honom det efter ett möijeligit värde på terminer betala. Det skall 1. inclinera undersåtarne, 2. vinna respect, 3. proufit medh handel, 4. vänja honom att taga våre vahrur, 5. under deres nampn komma åth Ostindien, 6. gör öfvat folck.

Her Claes Flemming mente den proufiten skulle af handelen fuller byggia ett gott skepp.

R. Cantzleren mente, så frampt vij icke hadhe krigh medh Kejsaren, skulle man assistera honom om en möijligh flotta.

R. Cantzleren: Ett är Juthen, att han skall kasta oss omkull våre desseiner. Män synes icke vara att befahra stort: 1. gammal, 2. folck [och] undersåtarne ledes vidh honom, 3. slippa vij väl, så går heller icke Pålacken gärna på oss. Eljest skulle man göra en flotta vidh Götheborgh, en hampn, och lätha innan siös dit bringa.

Her Claes Flemmingh mente den portugalliske handelen skulle fuller något nötha tackel; liqväl medh salt förande stärckias botnen på skeppen. Och väl proufitera till 6 åhr.

Bevilljades den uthskickade ifrån Carl Wrangell det han sitter på fritt för saltbetterhielp och kyrckiotionden.

Den 27 Aprilis kumme tillstädes up i Cantzliet, R. Cantzleren, Her Carl (ɔ: Herman) Wrangell, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning.

Uplästes några criminal saker ifrån Finlandh, skutne till Regeringens gottfinnande.

Inkom Her Thure Sparre och befrågade på H. M:tes vägnar, om de skulle tillåtha de sigh anbudit hafva att spela comœdien.

R[esolverades] att om det vore godhe personer, däri man ingen fahra kunde hafva, därom man förre skall förfahra, och sedan H. M:tt det till lust tillstädja.

Underskrefs bref för Her Carl Wrangels uthskickande.[1]

Ginge så samptlige af Rådhet att ordinera staten neder i Cammaren, hvarest som allerede vore R. Skattmestaren, Rix-Amiralen, Her Claes Flemming.

Underskrefs då specialstaten och förseglades.

Den 28 Aprilis: R. Drotzen, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Herman Wrangel.

Resolverades: Till Calmar 2000 tunnor att fördubla anordningen till provision; det öfrige skall Landshöfdingen få borgaren att sälja för skäligt pris efter 1. den humoren (?) nödhen.

Medh samma condition till Åbo.

Till Helsingefors 500.

Nöteborg fördubblas och Kecksholm medh dubbel provision efter ordningen.

Norlanden sufficerat kornbodhar.

Är vidhlyftigt, disject platzer.

Skall skrifvas Falkenbergh till om prætio.

Om det en ½ mark såldes bättre än i Christianopel, skulle draga almogen dith.

Regeringens resa till Örebro: 1. gott för landet, 2. besvär för Regeringen.

---

[1] I marginalen står: Pass för Pfalzgrefven.

Om Stockholms dyrheet.

Statueras ett vist prijs därpå, att de som — —

Huru medh såcker, kanel, ingefähra, ollja.

Cultur i Nova Suecia, mulbär, fåhr för ull, och det andre för silke, tabac plantande.

Her Claes Flemming påminte att facilitera köpet, att lätha grafven gå igenom Telge. Gott för vedh, kalk, fisk, bräder, höns, ägg.

R. Cantzleren holler incommodum föra fisk, som skulle dö i Mälaren. E contra commodum för Telge, 2. Västervijk och Calmar, när segla till; 3. gott köp på eek; 4. commoda för Adelen.

Om skärkarlarne och Mälarboerne komma till Stockholm.

Om Finnarnes marknader; mente man måtte för deres handel förlofva dem 3 vekor för Michelsmessa och marcknaden medh, och bytha här merces, och så inthet få draga kring i landet.

Ex occasione af Kimi Lappmarcks trongemåhl, att kornhus skulle stellas.

I Torne, Ule och Pithe magazin.

R. Drotzen påminte att sättia en Gouverneur i Lappmarcken.

R[esponderades]: 1. Ståthollarne äre nogh; 2. man skall ingen få, som drager däröfver.

Om saltsiuderij.

Her Claes Flemming sadhe sigh hafva talt medh Kurtzrock; sadhe sigh vele gå på ett annat sätt, savoir i solen och vädret gradera. Mente om han kunde draga till Finlandh, reversera sigh: 1. gott köp på vedh, 2. bättre köp på arbetsfolck, 3. per æmulationem.

R. Cantzleren sadhe det vara anrättat att veta hvadh det kan draga i fall af nödh.

R. Cantzleren uprepade resolution medh Kruk, att han bekommer sin månadtliga befordring, att han icke dröijer.

Her Carl Bonde påminte, att Kruk skulle hafva en svensk karl, som handlade up vedh.

Sigroth till Findlandh och det medh special privilegio, och uthlagan ske ex arbitrio principis, vore ett gott regale, och lätha honom göra à propres despens.

Det skulle hindra Spanien, om man kunde sättia tunnan à 1 ½ Rdr.

R. Drotzeten sadhe een difficultet vara, att därmedh all vedhen uthbrännes.

R. Cantzleren sadhe vara blandning af godz: frälse, skatt, chrone.

Her Carl Bonde mente, att skogen borde delas medh reep.

Her Claes Flemming påminte, att de sågeqvarnarne skole afstellas.

R. Cantzleren talte om brefvet till Konungen i Dennemark; sadhe det begära, att Enckiedrottningen måtte hafva dispositionen på lifgeding apud amicos.

Skall skrifvas och visas.

Om saltet skall statueras.

Om mandatet för fiskemarcknaden skall göras för Stockholms upväxt: ad morem aliorum regum.

R. Cantzleren sadhe, om man läther båtharne komma hit: 1. skall accisen af öl ökas; 2. diverteras den handelen, som sker på landet; 3. ökas lille tullen; 4. drages sädeshandelen in; 5. handtverckerne och fahra väl.

Nyttigt: 1. bonden i landet att han värderar spanmåhlen och gifve peningar för strömingen; 2. et econtra, 3. skärkarlarnes landsköp; Korpoboerne draga undan Åbo, som drifva borgerligh nähring, sälja malth.

Skall uthgå placat: 1. att de komma i otidh; 2. de skole draga i stadshampnen det de inthet göra. Ergo efter marcknaden blifver, att de då måge 3 vekur för bruka marcknans retten lätha det: Mälaren och skären notificera.

R. Skattmestaren sadhe Uplandsbonden kommer icke till rätta för båttlösheet skull.

Her Claes Flemming mente, att då skulle vrak ske på godz.

Locus för fiskiehandlaren vidh Östermalmen; inthet igenom slutan.

Påmintes Flemming att gräfva på andre sijdan om berget.

Flemming sadhe 2 ting: 1. Att man väl öfverlegger om sluthan vidh Telge; 2. att Bothkyrckje siön uthgräfves till beet.

Her Erick Rynning mente den fiskiemarknaden komma på Korsmessan, så hindrar han inthet Mårmessan.

Därpå mentes, att man då kunde sättia 2 vekur före Michaelis.

Respect däruthi: 1. Göra fiskiaren ovilligare; 2. städerne ovilligare, för förre privilegium.

Däremot städerne få sielfva fiskja: 1. blifver mehre reesa emillan städerne.

Resolutio: Mandat 5 vekor ut supra.

Uplas ett förslagh på privilegierne för salthandelen i Finlandh.

Påmintes att Admiralitets proviantet skulle vara i städerne: 1. att man inthet uthaf landet fåhr selja; 2. de draga in i städerne; 3. göra 2 gonger förtullat.

Det mentes gott vara.

[R. Cantzleren talte om byggia stadh i Kimitho.

R. Drotzen sadhe sigh det villia göra, allenast — —][1]

Befalltes göra ordre öfver Siegrotz petita.

Ankom posten.

Salvii bref: 1. Han vill exseqvera befallning af tracterande. 2. Ovisshet af tractaten. 3. Creditorer antagne. 4. Försögdt guarnisonen af Blekede. 5. Klitzing antager inthet tiänst, efter inge äre specificerade; begärar tidhen att veta myntet. 6. Phul skall och stå att afpassera (?). 7. Våres marche. 8. Ragozis tillbodh att secundera evangeliske väsendet. 9. Salvii svar därpå. 10. Uthur Frankerike står väl. 11. Bispen[s] giftermåhl i Bremen. 12. Catholiske religionens exercitium. 13. Om Aversbergs uthspridande af tractaten. 14. Att han vill vulgera scriptum däremot.

Grubbens bref: 1. Om marchen. 2. Linnar Torstensons helssa. 3. Laxamentet af Elbtullen.

Her Johan Oxenstiernas bref: 1. Communication medh Salvio.

Den 30 Aprilis vore tillstädes i Cantzliet R. Drotzeten, Her Herman Wrangel, Her Erick Rynning, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming.

Androges några privata af Referendario.

Præsenterade Cantherus Ståthollarens Rothkirchs berättelsse om engiebythet emillan ett chronehemman och H. Ex:ce R. Cantzleren vidh Fiholmen.

Och gillade på den berättelsen Regeringen det bythet, menandes att bythesbref däruppå väl måtte stellas.

Bevilljades Lipsdorf citation på Hofrätten.

Privata af Secreteraren Johan Månsson proponerade.

Albrecht Ridder. Efter som ingen tiänst är förhanden, att han skall blifva vidh lägenhet ihugkommen. Därpå skulle honom gifvas bref, inge vachtpeningar, eller skall gifvas commendation till Krigsrätten.

Underskrefves några köpebref.

Nekades Printzen pass på sine hester.

Hans begäran på Korsholm. Det och nekades.

Underskrefs brefven medh posten.

---

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

Om båtzmän.

Presten i Väddö.

[Uplas Consistorii bref för de fattige i Ubsala.][1]

Bevilljades Printzen adelskap.

Transæus och Stenbergs relation om Öfverst-Lieutenants Nagels och Maijors Skröders saak.[2]

1. Hafve de värft ett compagnie och anvendt stoor kostnat; den andre nekar. Sedan är kompne under Kratzensten. 1637 hafver han commenderat Nagel i Nieburgh. Bernhardt Spannhaken skulle de öfvertala, att han skulle öfvertala att öfvergifva festningen; sände Spanhaken honom att permovera; Nagel svarar, seijer en saak vara af betenckiande; skiuther den till King. Han, Crastensten (!), gör en inqvisition emot Nagel och gifver auditori recompenz; tager Nagel i arreșt anno 1640. Därpå besvärar sigh Nagel. Regeringen skrifver till Feldtmarskalken. In Junio är han relaxerat. När Baneren skrifver man skall honom relaxera; och skall stella sigh till en ordentligh krigsrätt. Cratzensten vill förlika honom. Han reser till Baneren, achtar honom up. 400 man tilldelas honom; under dem är Majorens compagnie medh. Drogh så uthan ordre, kommer så. Kallas sedan Aprille brodher. Det hafver han illa antagit, och förmåhr att det kommer till Krigsrätt, Assessores. Inge kommit tillstädes mehra än Schmidt och Cratsenstens fullmechtige; föll så domen. Den uplas 19 Novemb. 1640. Efter domen och ingen supplication, så hafver Nagel anhollit om bref hoos Feldtmarskalken. Her Banerens bref, att de inthet få charger och simultet, 2. bevilljas varthgeldt. När det skeer, så går armeen up åth Pfalts, så begära de, att hans gottfinnande måtte exseqveras. De begära, att man måtte låtha dem föllja deres compagnie, deres hinterstellige geldt, 3. att de måtte få commission, 4. att Borgemestaren och presten måtte anklagas för förräderij. Ex officio skulle sigh finna att vara.... skickat till Chratzensten, var derom uthskickat.

Item hvem ordsaken hafver varit, att det Hessiske regementet etc. af supplicationen.

Kratzenstens svar och genom honom Major Ketler: 1. Att han hafver inthet velat parera Cratzensten. 2. Smädt inqvisitionen. 3. Hadhe folck tvunget till sold. 4. När han var siuk, så lopp han och stora vachten. 5. Pryglar borgarne. 6. Giordt förandring i vachten. 7. De hafve honom inthet upteckt de fahr-

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

[2] Den följande redogörelsen för innehållet i denna relation är mycket oklar.

lige vägarne. Där så är, att han det inthet vet, så hafver han det måst bruka emot dem; 2. tiänar honom inthet att icke informera sigh därom.

Deres compagnie, 2. advancera, 3. tractamentet bekomma.

Underskrefs resolutionen för Fru Catharina Flemming angående commissionen af gellernes skärskodare.

Underskrefs ett leigdebref för en, som hade begådt dråp på sin tiänare.

Majus.

Den 2 [**Maj**] kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangel, Her Lars Sparre.

Uplas citationen för Lipsdorf.

Delibererades om på Lipsdorfs begäran Hofrätten i Dorpt skulle citeras att försvara deres dom: 1. Efter det vore en hel rätt; 2. lång vägh hitåth; 3. pläga alltidh sända i deres stelle acter och skäl.

Lefvererade Cantherus Samuel Andersson Rothkirchs bref till H. M:tt Enckiedrottningen, däruthi han finner gott det engiebythe emillan Chronan och R. Cantzleren.

Uplas instructionen för General-Ingenieuren Olof Hansson.

Befans däruthi, att till Korpehufvudh skantz skulle heller tagas klinkert eller ekeplanker än Ölands steen.

Infordrades Lipsdorf och frågades: 1. att han begärar citation på Hofrätten.

R[esponderade]: Ja, das Hofgericht selbst.

R. Drotzen uprepade maneret; 2. de äre longt bårtha.

R[esponderade]: Han vill deducera acterne, efter de äre honom hith skickade.

Frågades hvarföre han icke består vitnen.

R[esponsio]: Han sadhe, att när han kom i gelagh, så vitner en, att han icke har brukat någon obeskedenheet, den de och hade beropat sigh på. Kom uthaf skåldrickande, att han inthet mechtade.

Sadhe det vara kummit, att 2 edhsvorne vittnade emot hvarandre.

R. Drotzen frågade, huru de bestode det emot hvarandre.

[Her Claes Flemming frågade, huru det folket kunde veta det i protocollet, att det skellordet blef infördt.

R[esponderade]: En Amptman hafver det vulgerat vidh Hofrätten. Sedan han hafver sigh hoos dem befrågat, hvem som hafver det infördt och förnummit.

Berättade så ordsaken, att han var satt i protocollet.

Frågades om de vore edsvorne.

R[esponderade]: Ja, män feri homines, som ingen edh achta.][1]

R. Drotzeten repeterade, huru svårth det vore att kalla Hofrätten hårdt, hälst där saken skulle gå honom under ögonen.

Begärdes ut eam quam prætenderet contradictionem in actis monstraret.

Monstravit uthi Probstorps vittnande.

R. Drotzen viste vidhlyftigheten af trätan.

Resolverades att han skulle få citation. Förmahntes liqväl, att han achtade sigh, att han icke lade sigh i store vidlyftigheter: 1. medh vitnen, 2. Hofrätten. Han skulle däraf råka in refusionem sumptuum.

Underskrefs citationen för Lipsdorf samt instruction för Olof Hansson.

Den 4 Maj vore tillstädes i R. Cantz[lerens] cammar R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Erick Rynning.

Om canelen och ingefähren resolverades, att därmedh skall Chronones gieldh hoos några particularer betalas; i medler tidh skulle det förvahras uthi ett tort hus.

Uplas Jost Hanssons supplication.

R. Cantzleren påminner: 1. om canelens förseljande och transporterande af saltet. 2. Svar till Her Johan Nicodemi, Axel Lillie. Angår 1. Pommerske väsendet och krigsväsendet, 2. tractaten, 3. Cammaren.

Det sedhan Gyllen har utharbetat, skall skiuthas till censur. Staten i Pommeren är stor och mödesampt att hollan. Däruppå har Renskyldh giordt project. Det är för statens conservationen vär (!) approprierat. Kunde vij hielpa den staten medh 300,000 Rdr. Det är oss anläget för desseignen vij hafva. Vore gott, 1. att vij skole kunna sustinera vercket, om vij blefve nedher drefne, till des vij åther repade oss up igen.

---

[1] *Her Claes Flemming* — *achta* öfverstruket i manuskriptet.

R. Cantzleren mente man skulle sedan man betalte gällen där skulle för den komma till medh 200,000. Kunde göra dem förslugh på 54,000 till klädning. När armeen vore uppe, kunde man lätta besväringen.

R. Drotzen sade det vara gott: 1. man sustinerar staten; 2. är lindrigare än det andre, som armeen fordrar.

R. Cantzleren sadhe han gärna hadhe sedt, att man hadhe erhullit civile staten, 2. och hadhe kunnat haft att kasta i Tyslandh eller tempore pacis i Hessen. Omöijeligit är att betala armeen; män kunne vij näst subsidierne kasta in 600,000 Rdr, så vore hon att erholla. Probavit suopte exemplo pariterque egentiam loci. År svårth, men borde vara görligit. Om modo är svårth; liqväl hafve vij mehre än någre Konungar dragit oss där uth. Våre krigh hafve vij fördt medh geldh och skuld, vij måste göra för rede peningar.

R. Cantzleren: Det som är tagit, måste vij richtigt betala.

Her Erick Rynning mente, om man hade gott folck, som giorde soldaterne lefrantie, så skulle man hafva längre låf på dem.

Om kläde: Mentes att våre vandtmakerij skulle fortsättias. Af dem skulle Chronan taga till soldaterne; 2. att Collegia taga det de nödigt behöfva.

R. Cantzleren mente, om man halfverade 54,000 Rdr och skicka allenest 26,000.

Att de får kläde är 1. i min (?) tidh sedhvahnligit. 2. Necessitas; de hafva elljest inthet föruthan bara mathen.

R. Drotzeten mente, att man kunde fåå borgen för kläde.

R. Cantzleren mente om vandtmakerij, om vij ginge och bestälte medh factorerne här i landet, 2. och göra det vij göra andre lefverera dem straxt halfve posten. Det ökar kläde som alle slitha; 2. drager fåhr in.

R. Drotzeten mente, att därmedh vore så beskaffat som medh 1. pistolemakare, 2. saltbeter, 3. harnesk, som vij hafva uthi vårt landh.

Resolverades att till Pommerske och Mechlenburgiske guarnisoner skulle förordnas 24- eller 25,000 R.daler.

Sända Feltmarskalken förslagh på det vij vele sända uth, att han det må veta i tidh.

2. Strömfälts affärdande. Strömfeldt är hit kommen att låtha förnimma staten, 2. consilia.

Strömfeldt asseurerar efter Rixrådhs i Dennemarks sägen, att de holla sigh stilla non lacessiti.

R. Cantzleren: Quod crediderim. Sed Danus söker dibilitera oss. 2. Taga våre medel. 3. Interjungere tractatus. 4. Få oss uthur Pommeren. 5. Upväckia något i landet. 6. Alliera sigh medh Pohlandh och Mousco.

R. Drotzeten mente infidam pacem ex Polono förhindret vidh Dantzig.

R. Cantzleren: Ferantur quæ mutari non possunt.

R. Cantzleren: Si ratio status requisiverit, possunt mutari odia.

R. Cantzleren sadhe quod hic Poloniæ Rex prodigus rerum et verborum hafver obstat af landet, som har peningarne, quod nos tutos facit. 2. Feldtherren som är effectu Marsch och Drotzet, qui from, godh patriot, girigh.

R. Drotzen: Om Juthen är: 1. Rådhet emot Konungens desseigner, quibus partitum imperium; unde securitas nobis.

R. Cantzleren uprepade så Konungens creaturer, per quos arbitrium statuendi.[1]

R. Cantzleren: Hvadh skall man committera Fegræo.

R. Drotzen mente 1. att han sonderar consilierne, 2. följer förre instruction.

R. Cantzleren: Oss tiänar inthet annat än att som de på deres sida inthet sökia något, så hafve vij icke heller ordsak. Äre 2 tingh då att komma i hugh: 1. Pro forma gifva Fegræo een commission till Konungen om mediationen af fredshandelen: 1. Göra Konungen tackseijelsse för flithen till freds bileggiande; 2. repræsentera, huru Kejsaren hafver läthit sigh förliudha genom Aversberg; 3. bidia honom han hielper till extraditionen af ratihabitionen, det elljest den Danske Residenten skulle få. Och repræsentera, om vij så inthet kunne troo på Lytzo, igenom Kongl. mediation, hvadh skole vij då — —

2. Det vij gofve Fegræo i Köping att andraga Rådhet i Dannemark. Fast vij inthet få något gott svar, doch liqväl göre vij saken anhengigh. Vår störste tvist lärer medh den tidhen [komma] af commercier, och någon act af begges förtreet lätha blifva ordsak til krigh. Men som nu navigationen är omöijeligit att mista; och då spenner han så högt sine regalia: 1. skole flackorne afleggias i Sundet; censurerar ratificationerne; 3. lägger tull på de Narfske och Liflendske. Sundet är liqväll icke heller så proprium. Det kunde nu väl vara att medla per legationes. Sed pejus om han igenom allt som har speciem af pulvere(?) tager bårth alle commercierne af armatur; och att vij måste draga

[1] I marginalen står: Hannibal Sehstedt.

därmedh på Götheborg. Han har läthit sigh förliuda, han vill inthet höra därom. Men det icke emot oss. Men contra jus, regalia consueta, då kommer till disputer, så motte vij seija, det är inthet rätt. De sakerne nu att fullföllja, är inthet tidh; tamen hafva saken in suspenso. Vij gåfve honom senast att sollicitera, att de ville sålunda gå, att negocierne måtte gå fritt, lätha armatur gå fritt; det var 1. emot consueta jura, regalia, icke heller andre förbudit; 2. förbettrandes commercia, navigatio. Ut Fegræus urgeret, disputaret; sed relinqueret rem. Wiben skall hafva i commission om sådane saker. Skulle Fegræo gifvas commission att tala medh Rådhet, att han liqväl icke pressar deres svar. 3. Att han holler navigationen richtigh, om certificationerne. Quæstio: Huru skall hollas medh ratificationerne.

Her Claes Flemming sadhe transgressores vara straffade.

R. Cantzleren mente ett lohrendrägerij vara, att på ett skepp taga de åthskilliga certificationer. 2. Skottarne sättia dem uthe i Köpenhampn.

Fegræus skall det hafva till minnes, där han får det godzet, att han det kan hafva. Fehl medh godzet: att de måge få tidh på en måhnadt att få det tillbaka.

Fegræus gaf det förslagh, som Cracou hafver i Dennemark, att alle, som köpmän äre, adresserade deres certificationer på honom, så vill han svara för lohrendrägerijt, emädan när det kommer till illhälningen, så skall han liqväl disputerat för Konungen. Approberat exemplo af en Hollendere, som uthbödh certificationen påtullen.

Commissionen för Fegræo hölts så godh.

Infordrades Bielkenstiernan.

Bevilljades R. Drotzeten, att han måtte få vidh saltskeppets åtherkompst ifrån Åbo lätha föhra sine hestar ifrån Runsala.

Knips punchter, som svar fordrades på, och stadzens förkofring i seglatzen: 1. Att de måtte hafva 12 skep, som de måge allena segla medh.

R. Cantzleren repræsenterade hvadh nytta de kunde hafva medh masthandelen.

Her Claes Flemming repræsenterade, att master nu gå mehre uth: 1. segla flere nu än förr; 2. igenom grigh(!) nöthes myckyt; 3. i Dennemark få de inthet.

Contra mente R. Cantzleren, att det är betenckeligit, 1. att de Engelske och Hollendske vänja sigh af. R. Cantzlerens consilia hadhe varit så att inthet förbiuda något, uthan effectu förbiuda. Förbudh äre väl gode; män de, som på vahrur äre, äre onde.

Her Claes Flemming mente, att såsom beneficium för de Svenske på deres skep hafver, hafver seglatzet öfvas; alltså vore gott, att man giorde tullen på masterne för de Svenske något lindrigare.

Resolverades att hvar 3:dje pening skulle unnas de Götheborgske bättre, och stegra de fremmandes.

Om skepsbygningen i Pommeren rådeligit: 1. vij måste hafva folk där, att där göre något; 2. in subitu casuum, efter vij måste tutera strömmarne.

Den 2 punchten om frijmarcknaden i Götheborgh: om icke Jutharne måtte föhra igenom Götheborgh, och tagas där; 2. att uthi de städerne giordes vrak.

R. Cantzleren: Är considerabel punct pro et contra. Recenset (?) incommoda och Jutharnes irregularitet.

R. Cantzleren: Om det vore practicabelt, så skulle vij draga all landhandelen ifrån oss. 2. Incommoda af dem, som i Norgie handla medh Brette.

Her Erick Rynning sadhe det vara att befahra, det han görer oss difficultet i Sundet.

Resolutio: Hafver considerationer.

3 punct. om en Myllendals qvarn.

Resolverades att de, som vele byggia där, komme och tractera medh Chronan.

4. Om reparebahnen, att hampan som infördes inthet belastades; fremmande rep belades; 3. våhre laxerades.

Resolverades: Ja, efter några vahrur moste vij draga till oss, och gravera det andra; 2. inthet släppa prætention af tull.

Om man vill conjungera houthandelen medh masthandelen.

Reparebahnen skickar sigh inthet illa dertill.

Her Claes Flemming mente om hampan gofve mehre på våhre än Hollenderen i Riga; och man heller på det som ginge uthur landet ökte på det. Commoda: Hadhe vij alle bompeningar etc. frij; 2. kunde divertera commercierne, skulle hafva pass ifrån Götheborgh, quod sint civis; 3. vinna tidh, hafva proufit.

Befahrades att då skulle ske materies [till] lohrendrägerij.

Quæstio: Om man må gifva en Svensk lideligare tull i Liflandh, exemplo een 8:de parth. Commoda: 1. om våre draga medh, skulle det draga een stoor qvantitet af trafiquanter.

Quæstio om man skall gravera det, som kommer in af tackel och tågh.

Resolverades att man kan det göra: 1. för det änthå ingen behöfver att segla dith.

Det andre om tullarnes faciliterande i Liflandh togs i betenckiande.

Defect af tullen kan compensari medh myckenheten af trafiquanter.

Det öfrige af puncterne upsköts till morgons.

Ett bref om tumultet i Norköping medh Olof Hising. 1. Tumultus cavendi, som man måtte alltidh lindra consilia.

Hic statueras exemplo: 1. att de hafva öfverhet; 2. cavera talia. Quamvis omne magnum exemplum habet aliquid ex iniquo, tamen etc. In republica ubi exorbitant saker, straffa starkt, levibus erroribus veniam. 1. Det gör authoritet, 2. cavet imitationem.

Om stenhuggarens tumult.

Underskrefs pass för Wachtmeister.

Den 5 Maij vore tillstädes i R. Cantzlerens cammar R. Drotzeten, R. Skattmestaren, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Erick Rynning, Her Lars Sparre, Her Thure Bielke.

Skulle i Commissionen af Fru Catharina Flemmings sak i Tönissees stelle tagas Pedher Andersson.

Om Lipsdorfs saak taltes, om honom skulle förunnas citation på Dorpts Hofrätt.

R. Drotzeten sadhe: deres rationes det att förunna hafver varit: 1. att acterne äre något lamme; 2. att inthet göra rätten säker; 3. veet man väl, att där icke går så trårätt till;[1] 4. hans tregne begäran; 5. Hofrätten offererar sigh och därtill.

R. Cantzleren sadhe: 1. är svårth, när domaren skall alltidh stå anklagaren; 2. instringeras judicis authoritas; 3. stoor omkostnat för them; 4. punire gravia delicta et excusare levia, ubi non adsit malitia.

Mente alltså bätre, att det skrefves till Dorpt, att de öfverskickade acta.

Om det är att corrigera errores, så skicka expresse efter them; sed in hac causa fahrligit för Lipsdorf; 2. meriterar det icke straxt för een lithen saak; 3. han absentibus illis bättre kan hielpas.

Resolverades att dem skall tillskrifvas, att de i Dorpts Hofrätt informera Regeringen fusius om sakerne och skicka acta.

[1] Här är i marginalen antecknadt: Ulrich giort (?) stort anhang. R[esolutio]: Hæc non scripto sed facto mutanda; uppfylla vakant loca.

Eljest skulle honom, Lipsdorf, tillseijas, att han läther citera parterne och achtar sigh för judice.

Resolverades att den dödde H. M:tts skreddare skall gifvas peningar till begrafningskostnadt.

Om bönderne ifrån Äckerön, hvilke besvära sigh, att de inthet få blifva vidh sine förre vilkohr; de skiutza myckyt öfver Ålands haf.

R. Cantzleren mente annat vara nu och den tidhen krigh var i Rysslandh; då var där mehre farth, och då hadhe de mehre friheet; nu hafva de mindre mödha, ergo mindre privilegia.

Mente man skulle följa förr därå gongne resolution.

Bevilljades Bälings häradh dilation på deres uthlagor till hösten: 1. Att de denne tidhen, att de inthet hafva etc.

Uploses de öfrige punchter på Knips förslagh.

Den 5 punchten, att vidh accisen sätties flere personer, som exeqverade handelsordningar.

Discourerades om Götheborgs Magistrat. Mentes gott, att där efter lagen förordnades Borgmestare och Rådh, maintenera dem därvidh; 2. sättia en af Adel för authoritetens skull till Gouverneur.

R. Cantzleren mente, att man näst Gouverneuren af landet förordnar en Underståthollare i Burgrefvens stelle, som alltidh sitter på Rådhuset.

Kom i consideration Gustaf Rosenhan. Si peregrinum Strömfeldt, Trancheum.

R. Cantzleren togh den stadhens ordination till notam.

R. Drotzeten mente, om Transcheus skulle komma dith, så skulle han komma som Burgrefve; och [man] sedan transporterade Gyllenanckar dith till Underståthollare, quod pejus: 1. att han, för det han var fremmande, skulle ingen respect [hafva]; 2. inthet förstoge vår stath. Axel Åkesson, Gabriel Gabrielsson.

R. Cantzleren mente, 1. att de vore inexperti; 2. hadhe qvickstiertar.

Qui Burgrefve 1. måste förstå justicien, commercierne, handtverck, conferencer etc.

R. Drotzeten mente, om tvenne munia skulle leggias ihopa, och att han skulle blifva Burgraf: 1. Att han förstår begges lägenheet. 2. Exemplo af de Spanske Gouverneurerne, som och regera landet.

Resolutio på 6:te punchten: man kan så hastigt icke resolvera; lätha blifva vidh det förre.

Uprepades Knips virtutes och vitia.

Mentes att emädan de föga duga af Magistraten i Götheborgh, att een commission skall framdeles förordnas att rangera officia.

Her Claes Flemming förmälte om en prest, som procacius hafver talt på predikstolen om öfverheten. Mente att han måtte få tilltaal.

Om natt-tumultet.

Den 6 puncten om vinhandeln, att den, som hafver frans[k]t vijn, må inthet hafva renskt och spanskt.

Resolutio: Skall skee partering.

Den 7. Om ketlebryggerij, att det blefve afskaffat, och att bryggiaren får selja salth åth bonden för sädh.

R[esolverades]: Neij, men spanmåhlshandelen blifver hoos bakare och bryggiare.

Den 8 puncten, att de inthet måge mutera civitatem, förän han hafver där varit efter Svergies lagh.

Den 9. Att Svinger försälljer sitt becksiuderij privilegium, som var unius personæ.

Ankom grentzeposten.

Salvii bref: 1. Befrågar sigh, om man skall taga Ragozi in societatem armorum. 2. Hans institutum om de 50,000 R.dalers vexel. 3. Om en Öfverste, som har varit förr hoos de Weimerske, och sedan Kejsaren. 4. Om någre, som de Kejserske sökia att debeauchera. 5. Han vill beflitha sigh att få General-Commissarium Pfuhl vidh hufvudet. 6. Om någon lättning. 7. Om Dömitz emportement. 7. Om Gen. Lieutenant Redvins ankompst till Svergiet. 8. Om Kniphusen. 9. Att sökia devotion hoos Borgmestaren och Syndicum. 10. Lybeck begärar frihet på tullen i Glyckstadt.

Inkom Baron de Rortés sohn och brachte berättelse om Frantzosens victorie i Catalonien.

R. Cantzleren tackar för communicationen, önskar perennitatem.

Lilieströms bref.

Her Johan Oxenstiernas bref.

Den 7 April (ɔ: **Maj**) vore tillstädes i Rådh-Cammaren R. Drotzeten, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangel, Her Erick Rynning.

R. Marskalken läther förfråga sigh, om H. Maij:t i sommar skall reesa och hvarth, på det där så belefves H. K. M:tt kan i

tidh låtha Ståthollarne i landsändarne tillskrifva, att de holla all apparat till H. M:ttz resa färdigh.

Svarades att det inthet vore orådeligit, hälst medhan H. M:tt skulle rätta sijn resa först på Svartsiö, Ubsala, Salberget, Bergslagerne, Kopparberget, Örebro; sedan dädan till Vadstena och de städerne i Östergöthland och tillbaka till Ulfsundh.

Her Matthias Soop befrågar sigh, om han nu får lätha begrafva sin prest i Gråmunkeholms kyrckiegårdh.

Resolutio: Neij, 1. ob exemplum, 2. ob exprobrationem, att det skulle snarare låfvas en adelsmans tiänare.

Regeringen sköte det till Her Claes Flemmings disposition, som därom hadhe ordre.

Her Herman Wrangels Ex:ce besvärer sigh öfver den domb, som Hofrätten i Dorpt öfver gräntzestridhen[1] emillan Her Feldtmarskalken samt Buræum feldt hafver; beklagande Hofrättens upskof i afdömmande samp[t] Jöran Lillies torter. Begärar af den Kon:ge Regeringen, det hon ville medh ett bref till Hofrätten göra een förklaring om den resolutionen om arfsrätten, som af anno 1599 inthet skedt är; jemväl befalla, att emädan Hofrätten kommer tillhopa i midsommar, sampt där de inthet vore nögde medh Landtrichterens domb och syn, att de då förordna någon af Hofrätten, som det syna, och fälla sedan een extra ordinarie domb däröfver.

Resolverades att emädan R. Cantzleren sampt de andre icke vore tillstädes, att de acterne skulle i tillkommande veka företagas.

R. Drotzeten befrågar sigh, om Anna von Billes saak skall uptagas här i Hofrätten, emädan domben är fält, sedan Hofrätten i Jönköpingh var satt. Om man skall ex miseratione ætatis [et] paupertatis för henne att resa dith nedher; kan elljest inthet drifva sin rätt. Om så är, så begärer jagh expressum mandatum till Hofrätten i Stockholm; eller om en skall sändas till Jönköping, som där agerar hennes sak.

Läth R. Drotzeten upläsa några bevijs pro illa.

Befalltes däruppå Referendario, att han skall skrifva ett bref till Hofrätten i Jönköping, att de där taga en Auscultant, som uthförer hennes saak publicis sumptibus: 1. För det hon är fattigh, som rätten inthet bör nekas; 2. siukligh, gammal; 3. förmenande att hon därmedh inthet komme tillrätta. Befalltes vice Fiscalen att gå till dem, som hafva vittnat medh hustro Anna Bille, om de vele det för rätta bestå, i Hofrätten om måndagh.

[1] Här är tillagdt: emillan Ober-Pahlen och Randen.

Underskrefs bönedagspatentet.

Pernow präst.

En bonde i Finlandh, som hafver seglat emot ordinanzen.

Underskrefves brefven medh posten.

Underskrefs ett bref till Ståthollaren, att han läther de egenvillige på Svartsiö plichta medh böther för svedje och ekers fällande.

Her Erick Rynning begärte, att ett bref skrifvas måtte till Götheborgs stadh, det de tidigt framstelle deres båtzmän.

Carl Pomerenings begäran på sin fadhers vägna.

Om Her Pedher Baners och Her Hindrick Flemmings tvistige saak.

R. Drotzen begärar förlof att resa på landet.

Den 10 Maij vore tillstädes i Rådh-Cammaren R. Skattmestaren, Her Matthias Soop, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Bref ifrån Mosko af den 27 Martij [och] den 2 April: 1. een förteckning på de vahrur, som gå uth på Archangel.

Uploses bref ifrån Feldtmarskalken Lindorm Torstensson, ankommit medh en expresso, af den 12 Aprilis: 1. Ordsaken till upskofvet af skrifvelssen; 2. toget öfver Hafvelen och Elben; 3. intagit medh accord.

Resolverades att emädan friheten på en Ländsmans och bondegårdh och en Ländsmans gårdh i Väddö sochn vore uthe, sampt så är belefvat, att de, som liggia vidh siön, skole lyda till Ammiralitetet, att de och skulle lyda därtill.

Den 12 Maij præsentibus in Senatu R. Drotzet, R. Skattm[ästaren], Her Claes Fleming, Her Matthias Soop, Her H. Wrangell, Her Erich Rynningh, Her Lars Sparre.

Richz-Skattmestaren begiärar den Kongl. Regeringens förklaringh, huru högt som Chronan skulle uplåtha kiöpmennerne här i staden dätt spesserij, som ifrån Portugall ähr ankommitt och för dätte resolverat ähr skall Chronones creditorer här i staden uthi betalningh tillslås.

Hvaruppå den Kongl. Regeringen sigh förklarade, som följer, att ett skålpund pudersocker skall dem leffreras för 10 öre s:mynt, ett skålpund ingefähr för 12 öre, ett skålpund caneel för 2 daler 8 öre s:mynt, ett stoop olja för 8 öre och een tunna salt för 4 daler och 4 [öre] s:mynt.

Sädan ankom posten, och ginge Regeringen med Rådett up till H. K. M:tt att där hööra sigh breffven föreläsas.

Hooss H. K. M:tt bleff resolverat, att een Johan Trauman benemt, hvars moder haffver uthi sin liffztidh tient H. K. M:tt uthi sin kammar, skall på tu åhrs tidh åhrligen bekomma 200 daler s:mynt till att continuera sina studier med.

Såsom och bleff bevilljatt dee comedianter, som hooss H. K. M:tt haffva agerat, ett för alt bekomma 200 daler s:mynt.

[**Samma dag**] effter middagen præsentibus in Senatu Rix-Dråtzet, R. Skattmestaren, Her Herman Wrangell.

Resolverades på några privat supplicationer.

Den 14 [**Maj**] vore Regeringen och Rådett tillstädes hoss Richz-Cantzlären.

Bleffve några breff underschriffne.

Den 16 [**Maj**] præsentibus hooss Richz-Cantzleren R. Drotzen, R. Skattmestaren, Her Clas Fleming, Her H. Wrangel, Her Erich Ryningh.

Företogz Krusebiörns affskied angående svarett uppå Legatens Her Jahan Oxenstiernas breff aff den — —

Den 17 Maj vore tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, Her Herman Wrangell.

Företoges några privata.

Befalltes Secreteraren Silfverstierna att stella en fullmacht för Schwengel att vara General-Qvartermestare öfver Liflandh, Estlandh och Ingermanlandh; och på bestellning Öfverst-Lieutenants gage 500 Rdr.

Underskrefs ett bref till Rådet i Riga, att de tilldele den af sal. Konungen adlade Hans Detterman sijn tillbörlige ähra.

Underskrefs än ett bref till General-Gouverneuren Her Bengt Oxenstierna, att han inrättar gräntzetullarne på sätt, som han sielf projetterat hafver och bijfogat var under H. K. M:tz nampn på tyska stellt.

Androges några privata af Referendario.

Befalltes Referendario att ställa ett bref till Ståthollaren, det han ransakar om böndernes klagemåhl emoot Fabian Berends skälighet och statuerar efter rättvijsan.

Resolverades att Chamberlan skall för sine afsågade bens skull bekomma 100 Rdr soulagement och en gårdh eller två att sittia på.

Skotske Öfverst-Lieutenantens i Calmare supplication.

Inlefvererade på R. Drotzetens befallning Secreteraren Silfverstierna ett bref ifrån Dorpts Hofrätt, hvaruthi de förklare skälen till domen i Her Herman Wrangels saak.

Resolverades att skrifvas skulle ett mahnebref för Troskan.[1]

Her Pedher Sparres supplication.

Her Knuth Soops supplication om några gårdar.

Den 18 [**Maj**] vore Regeringen och Rådhet hoos R. Cantzleren, hvilken för opassligheet skull inthet förmåtte något att drifva, hemstellande de öfrige Herrarne att gå i Cantzliet. Där vore tillstädes R. Drotzeten, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Åke Axelsson, Her Herman Wrangell.

Resolvenda: Jost Hanssons handling, där 1. reputation; 2. nytta af Chronan; 3. Cammarens reformation; 4. den projet, som Cammaren hafver författat, öfversees. Nu är allenast att cavera, att icke flere exorbitanzerne förekomma. De i Cammaren skulle därmed inthet skempta. Han si vires ville vara där hoos. Är miseratio personæ, sed non culpæ debet esse.

Resolverades att företagas skulle om fredagh medh deputatis uthur alle Collegierne och sluthas.

Af Hofrätten Her Matthias Soop, Ballingstadius; Krigsrätten Her Herman Wrangel, Hindrik Flemming, Andreas Buræus; uthur Amiralitetet Flemmingen, Dufvan; af Cantzliet Secret. Tungel.

[1] Mårten Trotzes enka (R. Reg. 1642 $^{28}/_{5}$).

2. Börjes sak: 1. handlat medh Hindrik Olofsson; 2. lefvererat peningar, där parzeler hadhe bordt lefvereras.
3. Arfvedh Hansson.
4. Lutterske kyrkian i Hagh.
5. Grefvinnan af Sköningens breef.
6. Her Johan Baners efterlefverska.
7. Norköpings, Nyköpings stads borgare.

Befalltes, att emädan R. Cantzleren är dels af ålder och machtlösheet och mästedeeles af bekymber och arbete svag och opassligh, att han tarfver att relaxera animum och reesa på landet, att Her Pedher Sparre skall medh det forderligste komma hit att vara i R. Cantzlerens stelle.

Discourrerades om revisionen, att där hon nu vidh uthskrifningerne anstelltes, så skulle af skattehemman flere yppas.

Underskrefves några privata.

Underskrefs privilegium på saltsiuderij för Öfversten Sigerot i Finlandh.

Her Claes Flemmingh befrågade, om man icke måtte få något af det Spanske Chronones salt till skepets afbetalning, på hvilket de allenest hafva betalt 7000 Rdr.

Ehuru väl för detta var resolverat, att till Åbo 2000 tunnor salt och så myckyt till Calmar, nu till Åbo 1200, och till Calmar 1000, och till Helsingeforss 500.

Den 21 Maj vore tillstädes i R. Cantzlerens cammar R. Drotzeten, R. Ammiralen, R. Skattmestaren, Her Matthias Soop.

Ankom bref ifrån Krisback om Fahluns och Salbergets gode tillståndh.

Item ett bref ifrån Her Carl Bonde medh begäran att till slysebyggiandet måtte förordnas 2 compagnier af Sperlings regemente.

Däruppå befalltes att stellas bref till Sperling.

Uplas memorialet för Residenten Strömfeldt.

R. Cantzleren mente vara att ihugkomma, det han tager store tullen af dem, som äre nostræ ditionis. Nu att tasta det ahn, är fahrligit; lidha är ondt; och kan stilla tigandet præjudicera medh tidhen. Migh tycker att see lithet igenom fingret och lätha anstå, till des vij sända en Gesandt till Dennemark att mälda därom.

I bimemorialet skulle förmälas, att R. Rådh skrefve till Rix-Rådh och graverade sigh däröfver.

Han trycker och de Narfske medh dubbel tull.

I memorialet skall per occasionem hoos R. Rådh drifvas: 1. Att nostræ ditionis att de som äre tullfrij icke måtte högre graveras än som andre. 2. De Narfske icke skole graveras medh dubbel tull. 3. Om den Pernouske handel.

De cætero drifva gamble gravamina.

Taltes om det vara svårth, att R. Rådh som publicæ personæ commendera privatos i Dennemark: 1. att Juthen kan reprochera; 2. om inthet följdes, vore skimpf.

Resolverades att ehuruväl icke uthan Regeringens särdeles befallning någon uthräckningh på rustnings ryttarehemman uthlefvereras skulle, liqväl emädan någre ryttaregårder äre Her Thure Oxenstierna donerade, befahles Cammaren att gifva honom däruppå uthräckning.

Nekades Her Matthias Soop att köpa godz vid Gulhem(?): 1. för det att det skulle hindra uprättande schäferij.

Estiske Adelen begärar citation på Räfle stadh, som förmehne Adelen att skippa uth deres vahrur.

Befalltes Samuel Andersson att tillseija R. Marskalken att upteckna folcket, som medh H. K. M:tt resa skulle.

Den 24 Maj kumme tillstädes up i Cantzliet R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Matthias Soop, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre.

R. Cantzleren frågade hvadh resolution Nyköpings borgare gifvas skulle angående bryggerijs cultur.

R. Drotzeten mente, att man skulle följa Hans Ex:tz Rix-Cantzlerens mening, nembligen gifva den fattade resolutionen och upskiuta medh executionen.

R. Cantzleren: Om man gifver dem tidh och resbit, så göra de inthet i medler tidh; ergo statuendum modicum temporis. Ståthollarne drifva och inthet tanquam ex utili, uthan tanquam ex mandato. Mente att dem allenast skulle gifvas tidh till nyåhret.

R. Cantzleren sadhe Her Ture Sparre hafva varit å Drottningens vägna 1. om Sparmans bröllops täring, 2. Susannas föråhring, efter hon inthet hafver bekommit löhn. 3. I hvars nampn, som den döde Hofmesterinnans uthfärdh skulle ske.

R. Cantzleren mente, att ledsagningen i kyrkian kunde väl skee i H. M:tts namn, men begrafningen sedan i hennes, Hofmesterinnans, förvanters namn.

Hvem som H. M:tt uthi public acter leda skulle?

Mentes att uthi hennes omyndige åhr aldrahelst en af Regeringen skulle leda H. M:tt och nu till denne act för R. Cantzlerens opassligheet skull R. Skattmestaren.

Her Johan i Clöstret.

Johan Hindrickssons Ståthollarens i Vestergöthlandh bref om uthskrifningen, att nu mehre folck än förr är blifvit. 2. Almogen vägrar och beder sigh undan att gifva skiutzfärdspeningar.

Befalltes Referendario svara om skiutzfärderne, honom Johan Hindricksson vara vitterligit, att därmedh icke skall executeras, förän krögare och fohrmän äre satte, det han skulle medh flijth drifva.

Johan Drakes bref 1. förmäller om uthskrifningen; 2. om dem, som sticka sigh under båtzmennen; 3. om de, som under Dalhems bruk äre, inthet skole komma i roten.

Skall svaras ad posterius, att de notera up de samme, läthe liqväl blifva vidh förre ordning; 2. att de Dalhems bergsmän måge denne gongen vara frie för uthskrifningen.

Befalltes Referendario att stella bref till Nyköpings stadh sampt gifva dilation på executionen af bryggerijt till 1:mum Januarij.

Om den trätan emillan Landtrådhet och staden i Estlandh, om de skulle hit citeras.

R. Cantzleren mente, att R. Drotzeten skulle den saken en gong consilievijs proponera att deliberera om.

R. Drotzeten mente, om Regeringen skulle af sigh sielf citera dem hith att här uptaga saken och förlijka dem.

R. Cantzleren mente det väl vara gått, att vij af begge delernes affection skulle citera dem hith och påminna, att de sigh medh gode fullmachter och att tractera om förlijkning försee.

Underskrefs privilegium på saltsiuderij i Finlandh.

Inkom Her Johan Kruse, och förhölts honom af Rix-Cantzleren, att han i Cammaren skulle anbringa, att de medh Crusbarth skulle accordera hvadh han för strömen åhrligen gifva skulle, skattandes lägenheten, 2. beneficium.

R. Cantzleren mente om 500 daler hvitt (?) mynt åthminstone.

Skrefs under ett köpebref för Anders Nilsson, Arrendatoren, att han skall få köpa 3/4 hemman under skatten.

Kom ett bref ifrån Dorpts Hofrätt, anklagandes la Barres sohn för åthskilligt hoor.

Resolverades att Hofrätten skulle döma däruthi. Syntes den sententia till fengsle vara den bäste, och mentes att han skulle sättias på Nyslott.

Om Schwinders i Göteborg privilegio.

Knips frågepunchter.

Articulus om privilegio, att de, som sättie sigh i Götheborgh, skole vare frij för uthlendsk geldh.

Den articulus skall en annan gong öfversees, att han kan suspenderas, fast om icke uthtagas.

Om icke Secretarius skall vara förplichtat att extradera uthur protocollet resolutiones, vota et illorum rationes.

Uplas R. Cantzleren svaret till Kongen i Danmark angående Enckiedrottningen: 1. demeurancen, 2. dispositionen af lifgedinget, skiutandes det till Rådhets censur.

R. Cantzleren uprepar skäl till sitt stylicerande.

Befalltes Secreteraren Gyllenkloo att gifva ett svar på Churfurstens bref angående Enckiedrottningen.

R. Cantzleren föreslogh, att emädan som Leutmar nu är där tillstädes, att därhen skulle anthen en affärdas medh instruction att tractera om Enckiedrottningens pension, men det synes för svårth, 2. eller committeras Her Johan, 3. eller Johanni Nicodemi gifves särdeles instruction däröfver.

Om Drysenii brott.

Befalltes Vinbladh att tillskrifva sijn svägerska, det hon sigh medh det snareste hit up förfogar, eller han svare för henne och klage vederparthen ahn, alldenstundh att saken kan hvarken för Consistorio eller Regeringen sine accusatore uptagas.

Den 25 Maj kumme tillstädes up i Cantzliet R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Lars Sparre.

Underskrefs brefvet till Nyköpings stadh, hvaruthi gifs dem frist medh bryggerijs inrättande till den 1 Januarij i anseende af deres oförmögenhet, att de det i så måtto icke kunna så snart bringa i esse.

R. Cantzleren proponerade om Doct. Sparmans begäran att få någon förähring till sitt bröllop; 2. att hans tillkommande hustru skulle blifva förährat i anseende af hennes giorde tiänst.

Resolverades att begge skulle inthet bekomma: Doct. Sparman för det han 1. inthet hafver lenge tiänt; 2. drages in exem-

plum, det Chronan blifver een odrägligh last. Susanna 1. för det hon icke längre hafver varit i tiänst än 1 åhr, och nu siu åhr allereda passerade äre, tyckiande besvärligit att betala så gammal skuldh; 2. fadhren är förmögen nogh.

Underskrefs förklaringen på upstädernes general puncter.

Inkumme Her Claes Flemming och Her Åke Axelsson, Her Hindrick Flemming sampt Tungel och Balingstadius; giorde rapport af det, som medh Jost Hansson var öfverlupit och skärskådat och afdömbdt.

Flemming sadhe åthskillige klagemål vara, som man inthet kan få bevis på; frågade emädan lif och åhra något angår, om det icke vore skäligit, att man om hans adelskap något statuerade.

R. Cantzleren tackar, att de hafve velat giordt sijn flijt och communicera oss. I kunne väl sielfve af begge parternes anförande aftaga hvadh här är att göra; begärar de vele först upläsa acterne eller extractet däraf. Mente vara nödigt, att man hölle medh R. Rådh concilium om hans adelskapet, af ordsak att en kan dö som en adelsman, när han begår manslagh. Och ehuruväl han är adlat, liqväl inthet är insinuerat på Riddarhuset, och nepligen skola de honom heller vedertaga.

Uplas extractet af rationibus, som döma Jost Hansson.

Rationes sententiæ definitivæ:

1. Om edsbrottet; så väl efter lagen som 2. andre vindiceras medh fingers afstympande.

2. Förfalskat Chronones jordböcker och landsböcker i Västgötlandh medh falske uthräckningar.

R. Cantzleren frågade, om han jordböckerne och fundamenta af inkompsten hafver förfalskat eller förvandlat räntorne.

Her Claes Flemming sadhe begge vara skedt, 1. för det han hade undandölgdt fodernöthen i Vestgöthlandh; köpt mindre än förmähles i Chronones jordbok.

3. 2 Smålands landsböcker, sedan de öfversedde vore, raderade, och bladh uthskurne.

4. Negotierat medh peningar, som äre gifne för Chronones godz.

5. Giordt uthräckning och sielf giordt parcar (?).

6. Upköpt några 1,000 tunnor medh Cronones peningar à 4½ och 5 och såldt dem i Strålsundh för 7 daler ½ rixorth.

7. Hafver bracht Fougdar och Bokhollare att göra orätt; exemplo af Nils Jönssons bref. Uplas och Jostes caution för Nils Jönsson.

8. Hafver Chronones peningar till 1,100 Rdr behållit hoos sigh i $1^{1}/_{2}$ åhr och alltså begådt jus peculatus; och prætenderar att hafva lånt dem Feldtherren; taget interesse till sigh.

9. Uthi uthräckningen uthdölt 4 pundh smör och

10. kummit Hindrick Olofsson att gifva sigh falskt qvittenz på 800 tunnor sädh.

Inter hæc uplas domen: 1. 2 finger afstympas; 2. straffas till lifvet.

Her Claes Flemmingen frågade om de godz, som han hadhe köpt, för än han blef adelsman; 2. sedan han blef; 3. huru medh dem som äre köpte i andras nampn; 4. de i förbudne orther.

Uthi det förra mente, att går till Chronan. 2. Uthi det, som andre hafva köpt, om de skole gifva Chronan peningar igen och beholla dem igen, att de icke kumme på skada.

R. Cantzleren: Om det han emot det förre hafver giordt mentes vara skäligit efter resolutionen den 15 Maj 1641, att det ginge tillbaka igen.

R. Cantzleren: Domen och censuren kunde oss icke ogillas. Uthi det andre, som I hafve oss frågat, vele vij taga det i betenckiande, att däruthi icke skeer Chronan eller och Jost Hansson nimium, emädan sådane exempla alltidh hendt, och man i sådane fall följde det skäligste: 1. ne delicta maneant impunita, 2. och man annan gong skall kunna gå efter samma exempla.

Her Claes Flemming sadhe Jost Hansson hade låfvat, om han finge pardon, att han ville skaffe Chronan 300 gårdar igen; det han hafver inthet kunnat, si quid insit momenti, att gifva tillkenna.

Resolverades att Rixens Rådh skulle efter middagen komma tillstädes att deliberera därom.

Den 25 Maj efter middagen kumme tillstädes i Rådh-Kammaren R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Åke Axelsson, Her Pedher Sparre, Her Erick Rynning, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse.

Uplas R. Marskalkens förteckningh på det folck, som H. M:tt på resan föllja skulle.

Resolverades att Erick Lindh skulle blifva Marskalk vidh Hofmestarinnans begrafning.

Taltes om de af Rix-Rådh, som skulle föllja medh. Mentes att Her Åke Axelsson skulle Rix-Marskalken adjungeras, och de uthi några små ärender hafva commission.

Därmedh hölt Rådhet secret conferenz, och toge Secretarii afträde.

Den 26 [Maj] kumme tillstädes i Rådh-Kammaren R. Drotzeten, R. Skattmestaren, R. Cantzleren, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangel, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse.

Ankom gräntzeposten, och uploses adviserne.

Ankom Frantz Kruses bref, förmälandes om förrättande uthskrifningen; 2. begärer någre knechtar af dem, som uthskrefne äre och förr hafva varit vidh Ula bergvärck, måtte för des bruks skull komma undan knechte locan.

Resolverades att därhen skrifvas skulle, det han undandroge någre nödige knechter till bruket och satte i stellet igen någre andre.

R. Drotzeten: Krigs-Collegium skulle ihughkomma, det i Slesien skulle kopparstycken uthtagas, och inleggias järnstycker.

Den 27 [Maj] kumme i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Åke Axelsson, Her Lars Sparre.

Underskrefs Residentens Strömfeldts bimemorial och pass.

Uplas Secreteraren Silfverstierna instructionen för Her Gustaf Oxenstierna till Liflandh.

R. Cantzleren talte om Estiske staten; vore anlägit om någon uthaf Regeringen eller Rådhet reste där hen 1. att underholla Konungens regalier, högheter, som medh brudhskatt, folcks hollande, Domen på Räfle, hermestarerätten; 2. sedan deres trätor; 3. brachte Chronones saker till richtigheet.

Taltes om exorbitanzen uthi justitiens administration medh monge procurateurer, som trainerar vercket.

Derföre mente R. Cantzleren, att Hofrätterne skulle en gong igenomgås, och rescinderas sådane exorbitantier, det som var achtat i Nyköping.

Bar Secretarius Kempe up Jost Hanssons adelsbref, det af Regeringen blef sönderskurit.

Bref ifrån Vermedals (!) och Dals Landshöfdinger om uthskrifningen.

Resolverades att Krusbarth skulle åhrligen gifva af strömen vidh Arboga 600 daler h[vitt] mynt, i anseende 1. att han det får beholla perpetuellement; 2. hafver 6 åhrs friheet.

R. Cantzleren påminte, att Cammaren 1. reformeras; 2. de andre föras tillrätta.

Den 28 Maj adfuere in Senatu R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Lars Sparre.

Underskrefs på pergament Krusbarths privilegium.

Uplas Melcher Jongs supplication: 1. begärar platz för sine förväntande glasbrennare på Munckelägret och uthi huset; 2. en orth till vedh och qvarner; 3. föreslår på Ridöön och Taxinge.

Her Claes Flemming mente bäst vara, att dee beropas under staquetet, att afvärja underslef.

Lofvades honom beskedh af Her Claes Flemming; 2. skulle Secreteraren Silfverstiärna tala medh Jongen.

Taltes om det nödigt vara skulle, att een ordning giordes, det ingen skulle få begrafvas i kyrckiorne eller kyrkiegårdarne, vare af hvadh condition de helst ville, uthan de skulle stellet så högt betala, att de därmedh skulle graveras.

Inkom en H. M:tts Hofjunker medh een supplication af Jost Hanssons hustro.

R. Cantzleren uptog den, sadhe Rådhet sedan vela H. M:tt därom underdånigst referera. Præmiis et pœnis continetur respublica; si non metus pœnæ et spes præmii, tunc in ambiguo respublica.

Uplas placatet för skärkarlarne, att de inthet måge resa igenom strömen, och begynna deres marcknad den 17 Septemb.

Taltes om een Commission till Finlandh, som skulle rätta skatterne.

R. Drotzeten mente en Ingenieur därtill erfordras

Uplas och underskrefs vocationen på nyt för Hambræo.

Bref till Salvium.

R. Cantzleren sade Doctor Henckel vara värdh befordring: 1. af godh affection; 2. giorde tienster medh book skrifvande; 3. fängzle; 4. lärdom och brukligheet; 5. skulle elljest komma i desperation.

Hans sohn skulle elljest något till sine studier hielpas, och gifvas fadheren och som andre ett åhrliget deputat.

Resolverades att han nu till helgen skulle bekomma 300 daler h[vitt] mynt; efter helgen skulle om hans pension delibereras.

Resolverades att Doct. Sparman skulle efter brölloppet i anseende af den dedicerade boken något bekomma.

[Junius].

Den 4 Junij vore i Rådhet R. Cantzleren, Her Herman Wrangell, Her Erick Rynning, Her Knuth Posse, Her Claes Flemming, Her Axel Baner.

Her Hindrick Flemmings supplication om privilegio för pistolmakare i Helssingforss, att bönhåsare icke måtte sittia i landet.

Resolverades: skall skrifvas till Ståthollaren, 1. att uthaf landet skall det bönhåserij skaffas och fogas anthen till Borgo eller Helssingforss.

R. Drotzeten mente, om vidh Borgo skulle förbiudas att föhra råå hudhar af landet.

R. Cantzleren mente vara medel att stegra tullen därpå à 2 eller 3 Rdr; då skulle det lätteligen instellas.

R. Drotzeten mente rådeligit vara, att en stadh ladhes vidh Sordevalla, af ordsak 1. att dit kunde södre och norre pogosternes handel leggias, och de sedan obligeras att draga till Viborgh.

Befalltes Secreteraren Silfverstierna att tala medh Borgmestaren af Viborg, det han sätter sin anbringan på papper.

R. Cantzleren sadhe vara att fatta ett consilium om våre Ryssars religion.

R. Cantzleren mente man skulle inthet förbiuda, att godhe skinn föhras uth, att däruppå icke....[1]

---

[1] Manuskriptet är skadadt i nedre kanten.

Underskrefs Her Gustaf Oxenstiernas afskedh.

Uplas en Rysses supplication, som klagar på sin svåger, att han icke hafver läthit föhra hans pälterij till Råfle, där de hafva varit licentfrij.

Her Claes Flemming brachte an, huru medh de skepen uthaf Nova Suecia skall blifva hullit, emädan skepen skole inthet kunna förmå af sigh sielfve att holla sigh, där icke Chronan participera[r] däruthi. Periculum är in mora, så frampt de i detta åhret skole hinda dith. Förmentes om Chronan skulle ennu hielpa ett skipp därtill. Förmente att det ene skulle köpas. Därigenom 1. ökas handeln, 2. öfvas folket i seglatzet. Mente att man och skulle sända några skep till Portugal.

R. Cantzleren mente, emädan Öfverst-Lieutenant Printz hafver tagit sigh uppå att resa till Novam Sueciam, att göra honom flijt och han måtte hafva ett öga på beneficia, att han 1. giordes till adelsman, 2. gofves några gårdar. Recenserade så malefacta.

R. Cantzleren kom att repetera att erväckia 1. handelen, 2. affectionen, 3. att hielpa honom undsatte honom på betalning och alle evenements ett skepp, dels medh järn, dels medh metallstycker sampt een partie harnesk, tagandes därföre vahrur och icke strengia dem.

Föreslogs Draken eller Leoparden och Engelen sampt till Ammiral Åke Ulfsparre.

Uploses och underskrefves brefven medh posten.

Om några som sökia tiänster: 1. Dugmester (?), 2. Schildt, 3. Berendt. Mentes Schildt skola till Liflandh.

Om Furstinnans sak af Pommeren.

Uplas Her Jöns Kurcks bref om uthredningen i Finlandh; 2. om en Assessors vacerande platz, föreslagande några.

Inkommo Her Johan Berendts och Krisback, berättade om Salbergets godhe tillståndh; 2. järnbergvärcken stå väl; 3. klagade om fehlet på peningar vidh Kopparberget, af ordsak att de inthet få nytta af kopparen; 4. grufvan vidh Fahlun holler sigh väl sampt accisen; 5. hafver mönstrat folcket, bracht till 1,200 man, 6. om deres destinerade förähring till H. K. M:tt.

Om mynthet vore svårth.

Her Johan Berendts sade, att allt vidh Fahlun sätties ringare efter kopparpeningar, 2. besoldningarne att — — —

[Underskrefs Schwengels fullmacht.][1]

---

[1] Öfverstruket i manuskriptet. Ett »memorial» för fältqvartermästaren von Schwengeln är infört i R. Reg. $^{2}/_{6}$ 1642.

R. Cantzleren sadhe ett medel vara att värdera 1 daler emot R.dalern och hvitt mynt efter en R.daler i kopparpeningar.

Her Johan Berends påminner den extraordinarie hielpen till verckenvidh Kopparberget, som resolverades i Bergsamptet; 2. hvadh considerationer de hafva haft att lätha stå den ene posten, som doch icke är ett bergfäste.

Om en remsnidaregesell, som sitter på lifvet.

Sköts resolutionen till måndagen up.

Den 6 Junij kumme tillstädes i Rådhcammaren R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Axel Baner, Her Erick Rynning.

R. Cantzleren berättar om Renskölds och Otto Sacks ankompst och om stutzande af ratificationen på Brandeburgiske alliancen.

Om Landtrådets och stadens tvist i Estlandh.

R. Cantzleren sadhe, att de förre Konger hafve inthet gärna gådt att förlijka dem, quo foverent in sui securitatem dissidia, exemplo Regis Poloniæ.

R. Drotzeten sadhe vara att göra anthen per compositionem eller decisionem, utraque erfordra deres presence.

Resolverades att de skulle citeras hijt, att anthen per compositionem bijleggias, eller afdömas jure. 1. Vinnes därmedh tidh, 2. göra oss reputation, 3. skaffa rätt.

R. Cantzleren sadhe interesse reipublicæ, ut et conservetur nobilitas et civitas.

Inkom Cammereraren Rensköldh medh bref ifrån Her Johan Oxenstierna och blef tillfrågat om statu däruthe.

Taltes om en Assessore i Olof Nilssons stelle, och kumme i consideration Granen, M. Laurentius Petri.

Gick sedan Rådhet up att lätha H. K. M:tt föreläsa de medh Rensköldh ankompne bref.

Den 6 [**Juni**] efter middagen adfuere in Senatu R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Claes Flemming, Her Axel Baner, Her Erick Rynning.

Uplas några Her Bengt Oxenstiernas bref af — —

[1. Om de 20,000 Rdr, som borgarne i Riga böra uthgöra; 2. att recognitionspeningarne skole ökas; 3. öfverskickas förslagh på anordningarne; 4. om sädens taxerande emot soldaterne.][1]

Anders Erickssons bref, däruthi han sigh befrågar, om han skall defrayera Muskovitiske Gesandterne till Dennemark.

R. Cantzleren mente, att man skulle skrifva till Gouverneuren, att det var väl svarat härtill; men efter vägen vore long att fatta resolution, så ville han liqväl sine præjudicio af pacterne och par courtoisie, och till des därom blifver aftalt, defrayera dem, att inthet upholla dem.

R. Drotzeten mente, att man skulle lätha veta, det H. M:tt dem den ähran giorde i fall att hafva det samma igen.

R. Cantzleren mente adfirmando göra vij een consuetudinem däraf; vij sända icke heller ofta därhän; altidh hafva liberas manus.

Resolverades det efter R. Cantzlerens mening skall blifva, och skall göras anordning på speserne.

Hertigh Jacobs af Cuhrlandh bref till Rix-Cantzleren varnar om tullnären därsammestädes, att han Chronan inthet skall bedraga.

Samsonii skrifvelsse om Consistorii orimligheet i Dorpt.

R. Marskalken androgh på H. M:tts vägna om hennes ammas sohns stipendio.

Resolverades att han skall blifva betalt.

Arfvedh Horns bref om uthskrifningen: 1. att inge restancier äre beholdne.

Än af honom ett annat bref om uthskrifningen.

Borgmestare och Råds bref till R. Cantzleren, klagandes om våre värfvares excess sampt något annat.

Androgos någre privata af Referendario.

Discourrerades om revisionen i Finlandh.

R. Cantzleren mente, att man skulle af någre provincier begynna.

Föreslogs därtill Carl Mörner, Johan Ericksson och Underståthållaren på Åbo.

Resolverades att M:r Laurentius Petri skall kallas till borgmestareembete i Ubsala, Granius till assessoratum i Stockholm, Johannes Bas till Secretarium i Hofrätten.

Resolverades att den fongne Capitainen vidh det Prussiske uploppet skall lösgifvas, doch först komma till Stockholm.

---

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

Non ut male faciat sed ne maledicat.

Taltes att de skieppen uthur Nova Suecia skole åther där hen försändas och förstärckias medh ett skepp 1. ob locum, 2. förmodande proufiten.

Den 7 Junij kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Axel Baner, Her Erick Rynning, Her Åke Axelsson, Her Knuth Posse.

Resolverades på Carl Classons supplication att taga up den store vasen och bekomma försäkringsbref, att ingen skall apa efter hans konst; skall remitteras till Ammiralitetet och accorderas medh honom, 1. att han medh participanternes umkostnat skulle det uptaga, behollandes halfve delen af allt, doch medh condition att Chronan skall få köpa till sigh det henne behagar.[1]

R. Marskalken recommenderade en Stallmestare till beridare-embete.

Delibererades hvadh medh Jost Hansson företagas skulle.

R. Cantzleren: Sententia till executionen var: 1. att han alldrigh kunde göra sigh meriterat, efter honom alldrigh committeras någon tienst; 2. magnis delictis poenam parvis veniam commodarem; 3. Hennes M:tt skall väl severitas tiäna men icke crudelitas; 4. justitia causæ; 5. Gudh hafver och sielf ob exemplum straffat levia delicta; 6. den skulden severitatis kommer icke på H. M:tt quibus adesse debet justus rigor; 7. om Jost Hansson skall skonas, reus tot criminum, hvadh skäl hafve vij då att straffa levia delicta; potius bevisa barnen och hustron barmhertigheet; 8. skall medh lägenheet sökia att tvätta sigh medh andras skull reen.[2]

R. Drotzetens rationes däremot: 1. är priverat honore, bonis; 2. H. M:tt beder för honom; 3. är gott att hoos H. M:tt är clementiæ fama; 4. han kan göra tiänst och sigh meriterat igen; 5. kunna calumniera Regeringen som sævos.

H. Claes Flemming: 1. skall Regeringen hafva blasme; 2. är åthskildnat emillan ährligit och oährligit folck; 3. si non lifvet, hafver varit bättre inthet fälla domen.

R. Cantzleren: Sätt att straffa föruthan lifvet är perpetuus carcer.

---

[1] I marginalen står: »Resolutio: saltbeterhielpen, bygningshielpen, kyrkietienden, extraordinarie krigshielpen. Sedan tages i frihetsbref.»

[2] I marginalen står: »Supplicium ad paucos, exemplum ad omnes. Ubi notoria statuera exemplum och inqvirera inthet mehr.»

H. Åke Axelsson: Vore fahra, att han sluppe däruthur.
R. Skattmestaren: Fiat justicia et pereat mundus.

Den 7 Junij efter middagen kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Axel Baner, Her Knuth Posse, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning.

R. Marskalken brachte fram, om de loskyttarne i Finlandh måtte besittia deres hemman sampt i uthlagor göra skinn.

Mentes att de under det nampnet löpa omkringh och göra hvarjom och enom introng, sampt bättre vara, att de belöntes och vore uthan hemman, eller sändes till Novam Sueciam.

Uplas och underskrefs svar till Konungen i Dennemark, af R. Cantzleren stellt.

R. Cantzleren: In genere om de fremmande officerarne, huru skall man bära sigh uthan dem.

R. Drotzeten mente som R. Cantzleren bäst vara att gifva dem pension: 1. att icke på en gong så myckyt gifvas måtte; 2. en må hafva dem till handa; 3. leniera quæruliteten.

R. Cantzleren: Tvänne saker äre, som tryckia: 1. hvarmedh vij skole contentera armeen och guarnisonerne, 2. contentera officerarne och de förväntande, quorum pars inhemiske medh godz, andre medh recompence och afskedh. Sakerne äre nu uthi de terminis, att det kan stå till hielpa, si tempestive, nam hafver fäst foten.

Quid consilii?

R. Skattmestaren mente vara svårth: 1. köpegodz äre inge mehre öfrige; 2. borgarne behöfva sine peningar, att man inthet kan få af dem.

R. Skattmestaren mente, om medh spanmåhl och ammunition skedde någon entsett, då måtte det skee igenom Liflandh och Dantzigh.

R. Drotzeten mente, om man kunde Oderen upåth till Glogou bringa en ansenligh post spanmåhl och väl fournera den orthen. Mente att spanmåhlen skulle i tidh bestellas, på det om fienden kommer tillbaka, vij då kunne beståå; soldaten contenterar sigh medh commiss. Mente att Cammaren upsättia skulle hvadh de i proviant och peningar kunna komma tillväga.

Infordrades Andreas Buræus och frågades, om folcket är upfordrat till marchen.

R[esponsio]: sadhe sigh för sin siukdom skull inthet viste däraf; trodde det än inthet vara af Krigscollegio ansagt.

R. Cantzleren sadhe, om det inthet vill lyckas, tunc revolvenda fila, och skäras staten af på alle sidor.

R. Skattmestaren mente, om man skulle förhöija värderingen på spanmåhlen.

R. Cantzleren sadhe det, som skall gifvas soldaterne och guarnisonerne, kommer dem i halssen och bör inthet värderas högt. Förläningarne draga inthet my[cket].

Her Åke Axelsson sade, om uthlagornes betalning skulle dragas till jul.

R. Cantzleren sadhe, att det vore ett brysterådh, si practicabelt.

Befalltes Referendario göra ett ransakningsbref till Ståthollarne.

Cammaren skall visa medel och uthvägar till proviandt och peningar.

Befalles att gifvas Gustaf Baner ordre att upfordra sitt regemente rytterij till den ytterste Junij, så och upfordra de kringliggiande, när skeppen äre ankomne och förbyg ... till Ståthollarne i Nykö- och Norköping att ... blifva tillstelte och advisera om skepens an[komst].[1]

Infordrades Secreteraren Nils Pedhersson och frågades, om någre ordre vore ställte att ryckia up för Östgöthe rytterijt.

R[esponderade]: De skulle komma, när skieppen vore ankompne.

Uplas bimemorialen för Fegræo att lätha förnimma om H. M:tts i Svergie inclination.

R. Cantzleren proponerade, om Fegræus skulle Enckiedrottningen communicera och bidia att secundera H. K. M:tt och anholla hoos Cuhr-Brandeburg.

Om han nu läther sigh förliuda, att hon vill hith, och sonderar honom, Fegræus, skall han seija sigh inthet hafva förnummit, efter hon alldrigh hafver solliciterat. Si vult, perscribat ad nos, att vij måtte hafva henderne lösa och svara ex re.

R. Drotzeten: Om hon skulle komma i landet, så sättias tutores.

---

[1] Manuskriptet är skadadt i nedre hörnet.

R. Cantzleren: Discours medh Drottningen 1. skall inthet skicka sigh att göra, mädan hon är i Dennemark; 2. skall man tractera medh henne, så är det på den orthen svårth, sed tractandum in Borussia.

Resolverades att Claes Skalm skall blifva Adsessor i Finlandh.

Bevilljades Bengt Tålamods sohn till sitt båtheslagandes fortsättiande 300 Rdr.

R. Cantzleren: Nu är om armeens erhollande, 2. officerarnes contenterande, 3. ordningens fortsättiande, 4. affärda Superintendenten i Ingermanlandh, 5. commission åth Finlandh och Liflandh.

R. Skattmestaren: Om visse uthlagor, skulle mehre bebyggias.

Stallmestaren. Discourrerades om 500 Rdr.

Resolverades inthet.

Den 9 Junij kumme i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Erick Flemming (ɔ: Ryning), Her Lars Sparre, Her Knuth Posse, Her Thure Bielke, Her Åke Axelsson.

Ankumme bref medh posten ifrån Salvio och andre.

Secreteraren Nils Pedhersson befrågade sigh genom Referendarium, hvar det ankommande krigsfolcket vidh Stockholm skulle logeras.

Resolverades att det skall som förr blifva logerat uthanföre Södermalm; 1. är närmare att hempta math och dricka uthur staden.

Ankom bref ifrån Her Lars Kagg, begärandes att Regeringen ville skynda den anordning till Götheborgs festning.

Ex occasione Fahlun brachtes fram, huru man skulle bringa kopparmyntet till ett vijst prijs och afskaffa fremmande mynt som R.daler.

R. Drotzen: proufitabelt Chronan, almogen ondt.

Her Claes Flemming mente, det skulle vara een proufiterlig ting, om man som Ryssen sätter så högt prijs man ville på Rdr, brukandes sine denninger.

Discourrerades om medel till Feldtmarskalkens entsett.

R. Drotzeten föreslogh, om man skulle kunna läna något af Riga stadh.

Om mynthet: att tillätha mynta kopparmynt. Rationes: 1. att de få betala deres folck; 2. alle vahrur äre satte efter kopparmynt.

Contra: 1. köpmannen proufiterar för myckyt; 2. efter det är kommit till svårheet, så kan lätteligare sättias prijs därpå.

R. Drotzeten föreslogh, om Chronan skulle lätha vidh Fahlun uprätta ett magazin, att de måge hafva spanmåhl om lindrigare prijs, och så mindre dragas ifrån them.

R. Cantzleren menthe inthet gott vara, att Chronan interesserade sigh monge saker.

R. Cantzleren sadhe: Kunde man komma kopparmynthet emoot hvitt på 12 mark, så vore en ting, att man läthe mynta; elljest göra de alltför stoor proufit af hvilket helst man myntade.

R. Drotzeten sade: Om man skulle lätha mynta ringa, inthet i valvation efter Rdr, uthan efter kopparmynt.

R. Cantzleren mente det vore ondt gå från det förre modo; det vore allenast medh små runstyckyr; sed quomodo medh markstycker och 1/2 markstycker, huru monga marck på dal. 10 mark.

Her Claes Flemming: Om kopparmynt skall blifva à 15 mark och hvitt à 6 mark, så skall af den förbytningen folck emillan stutza.

R. Cantzleren: In speciem contra: 1. vij måtte göra fractur, att 5 fyrkar göra ett runstycke; 2. anthen måtte vij lijda uthlagorne som förr eller öka tullen och uthlagorne, det inthet hafver varit säkert att tala om uthom R[iks]dagarne.

Om inthet annat vore än store runstycken, så vore; sed nunc diversæ monetæ.

R. Cantzleren mente, om man liqväl efterläthe 600 skeppundh, och det inthet fyrkar eller store runstyckyr uthan halfören: 1. animerar bergslagen, 2. kan icke eller stort skada.

R. Cantzleren: Quæstio, om vij vele lätha våre consilia turberas, att vij skole tillstedja dem.

R. Drotzen anthen koppar eller orth.

R. Cantzleren androgh Louis rådh att inthet lätha honom myckyt myntas, uthan sättia på fast footh; mynt är gott i krigh.

R. Drotzen föreslogh, att Bergamptet skulle pro och contra fatta därpå consilium.

R. Cantzleren: Om man giorde femtingar, att det svarar bådhe emot hvitt och kopparmynt.

Om Jost och denne saken blef oresolverat.

Correctores öfver finske bibelen.

Den 10 Junij vore tillstädes R. Drotzen, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Erick Rynning, Her Cnuth Posse.

R. Cantzleren: Om man icke må citera dem, som uthan afskedh draga ifrån oss.

R. Drotzen mente — —

Uplas Pfaltzgrefvens bref till H. K. M:tt, begärande det han ville förlofva sin sohn att reesa till armeen.

Delibererades quid respondendum? Anthen kommer att notificera; tunc remitteras till H. M:tt till Svartsiö; si frågar till råds, så måtte betenckias.

Considerationer hafver man att hielpan: ob honorem regni, sanguinis nexum; solum att han agnoscerar, att det är beneficium et non obligatio.

Skall det nu vara nyttigt, att han drager till armeen, si visendi gratia, siet; sin minus et imperandi gratia, tunc quo titulo; et anne hoc periculosum si adversior illi in nostrates voluntas, ac conspiratio illi cum peregrinis de ingenio periculum. Estote memores verborum meorum, cum me fata subtraxerint.

Därmedh stadde Regeringen Printzen [till] audientz och förordnade 2 af R. Rådh att mötha honom på trapporne.

Inkom Pfaltsgrefven.

Excusat adventum, commendat. Och lika som han är af sin Her fadher recommenderat, så hoppas att de äre medh rådh och dåd behielpligh; han vill det efterkomma. Efter som han inthet veet bättre göra sig förtiänt hoos fäderneslandet och att vijsa sin tacksamheet, så hafver hans Her fadher befallt, att han skulle upvachta Linnar Torstensson, att han kan göra sigh capabel. Leffvererar brefvet ifrån sin Her fadher, begärer väl uptaga och communicera deres betenckiande. Betackar för all vördnat och affection, som han skall beflita sigh; recommenderar sigh och försäkrar, att han sigh så skall förholla, som deres respect och mijn obligation medhgifver.

R. Cantzleren: E. F. N:des desseing att resa till armeen att tiäna sigh H. M:tt och att recommendera eder gode intention, det erkenne vij; vij ville önska Gudh ville dirigera E. F. Nådhe[s] consilier, särdeles att E. F. N. kunde tilltaga i ålder, mandom (?) både för Gudh och menniskor, och må sedan bättre tiänst göra. H. K. M:tt hafver eij behagat att öfversända oss det brefvet till sigh; vij och finne gott att E. F. N:des bref upbryta och öfver-

leggia, om Eder F. Nåde hafver så myckyt tidh, att vij vele komma efter middagen oss förklara. Och såsom vij alltidh hafve haft hugh och villja tiäna, så vele de göra alt möijeligit.

Pfaltzgrefven tackar, seijer sigh vara ocababel att förtiäna det goda; skall liqväl därom göra sigh vin, att allt skall lända i framtiden till godh vänskap och correspondence.

Uplas Pfaltzgrefvens bref, hvaruthi han resolverar att sända sin sohn uth och skiuter Regeringen hem, på hvad sätt det bäst skee kan.

Quid respondendum Principi? Tacka för communication. Efter han har lust därtill, hans Her fadher hafver det gott funnit, tvifle inthet hans Her fadher ju hafver betenckt väl, ergo hafver Regeringen inthet däremot. Informera in aliquibus; de cætero skiuta honom till H. K. M:tt.

Stat sententia.

Ankom Kongens bref af Engelandh; commenderar sin systersson General Linnar Torstensson.

Uthaf Drottningen de mesme suject en françois.

Mauritii bref angående hans egen commendation till Linnar Torstensson.

Uplas och underskrefs ett bref till Borgmestarne och Rådh i siöstäderne, att de skole deres certificatier præsentera vår Resident i Dennemark.

Resolverades att Her Erick Rynningh skall vidh uthtagandet bekomma sitt vijn såsom i förgongne åhret.

Den 10 [Junij] efter middagen kumme i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Om Jost Hansson.

Pro vita: 1. H. M:tt har bidit för honom medh någon commiseration, sedan och andre flere; 2. exutus omnibus beneficiis, det och æqvipareres vitæ.

Inkom Mons. Berends.

R. Cantzleren: Vij hadhe läthit efter eder skicka quod intensis [1] ac gnarus.

[1] Lakun.

Om myntväsendet.

1. Om vij göra det, så turbera vij consilia, som vij förr hafva fattat. Myntande skadar myckyt. När vij hafva något att sällja, så får han peningar, som när här är dyr tidh, så föra vij våre peningar till Dennemark och e contra, och vij alltså medh myntandet synda secundum magis et minus; Ryssen skall och draga af medh en hoop.

2. Hvad ratio skall och nu, när som kopparen är i värde, bringa oss därtill; det vij giorde anno 1622, så var mycken koppar, 2. köpmennen vele göra stoor proufit af sin koppar. På det de nu inthet skulle i Bergslagen vara nödstellte, och att det satte sigh i handen på dem. Quæ ratio att göra det; att sättia ett regale att continuera på dem. Nu har kopparen satt sigh, messingsbruken äre i floor, köphandelen är frij.

Johan Berendts sade däremot. Nu kladdar köpmannen medh bergsmannen och tager till sigh kopparen för 10 Rdr; 2. köpmannen de peningar han hafver, behöfver han sielf.

R[esponderades]: Skall man straxt läggia sigh emillan dem, såsom medh skärebonden och Uplandsbonden, om de bedraga hvarandra, hvem kan läggia sig där emillan.

Bärends: Kopparen som han nu är, så går han i sitt rätta värde. Mente liqväl, om man lâthe dragas hele sommaren, giorde det inthet och gofve liqväl förtröstning. Nöden är allt för stor.

Her Claes Flemming sade, att när de komma på vägen, så är kopparen betalt, och alltså inthet behöfves peningar, 2. irrar handelen.[1]

R[esponderades] ut supra.

R. Cantzleren: Det är inthet skäligit att bortgifva Chronones regalier; 2. behöfver hon inthet vara förmyndare för hvar och en.

3. Hafver och Berget kunnat stå sigh, förän kopparmyntet begyntes.

Her Claes Flemming mente bättre vara, om 10 handelsmän toge den kopparen af för peningar.

Johan Berendts sadhe, att Chronan skall äntå behöfva handpeningarne; 2. kopparen är inthet villigt.

R[esponderades] att Chronan blifver det besvärligit i betalningar af stycker, amunition, kruth etc. Om hon vinner, så är på löningar, som och är svårth.

Johan Berendts mente, om man skulle sättia kopparmynt efter sölfvermynt eller silfvermyntet efter kopparmyntet.

[1] I marginalen står: »besvärligheet i grufvan medh diupheet.»

R. Cantzleren repeterade sal. Kongens consilia, som var det förste, nembligen göra copparen rar.

R. Cantzleren sadhe: I fredh så är bättre att mynta inthet uthan indraga peningen för värde.

Aliud bello cum vicino.

Johan Bärends: Ju mindre mynt, ju mindre vahrurne.

Her Claes Flemming: Hoc pro me. När köpmannen hörer, att een vahru är om ringa, dit förer han sine peningar och köper. och alltså inkomma peningar dit.

Johan Berends: Kopparen hafver sitt prætium medh sigh, att han alldrigh kan mindre gella; ergo non peccaremus att lätha mynta.

Contra: Chronan går myntarlöhnen, 2. tullen af uthförningen af, 3. emoot fattade consilium, 4. fama att mynta, som skall göra det förachteligit.

Resolverades att emädan det vill falla emoot fattade consilia om myntet och den nyttan, som där af henger, det då bergsmennen inthet skall tillstädjas att mynta, uthan de skole heller see att tillbringa sigh köpmän, som för deres liggiande kopparpeningar lefverere, dem till tarf och nytta.

Resolution: Emädan 1. målseganden hafver bidit för honom, 2. han är godhvilligt igen kommen, sampt andre considerationer, pardoneran kyrkioplicht.[1]

Den 11 Junij fuere præsentes R. Drotzen, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Her Claes Flemming bringar an om compagniet till Novam Sueciam. Mente att efter Chronans bästa interesserar däruthi, att hon och hielper till, det och hölts skäligit, effter privati icke kunna där medh uthärda.

Spiring skulle och kunna moderera staten.

R. Cantzleren påminte 1. om underholdh åth armeen, 2. guarnisonerne, 3. een armee vidh Elben.

R. Cantzleren mente, att ifrån Räfle skulle gå så myckyt spanmåhl som kan och ifrån Riga sammaledes, det kan hielpa något; 2. behöfves peningar; 3. ammunition hafve vij i landet.

[1] Personens namn är ej utsatt.

Discourrerades så vidare om een armees nödigheet vidh Wäseren och Elben.

Uplas och underskrefs bref till General Linnar Torstensson.

Den 14 Junij kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Matthias Soop, Her Claes Flemming, Her Erick Rynning, Her Knuth Posse, Her Thure Bielke.

Om Jost Hansson.

R. Cantzleren sade, att emädan vij hafve nogh debatterat skäl till straff och pardon, så är nu bäst, att det går per vota.

R. Drotzeten uprepade sine förre rationes: 1. H. M:tz intercession.

R. Cantzleren sadhe: Satius quod monstret se esse mitem, cum non admota sit ad imperium; 2. hafver Kongen därföre kastat puniendi potestatem till Hofrätten; sed non potestas vitæ, nisi innocens.

R. Cantzleren: 2. ratio, det äre så många andre som bidia därföre; 3. commiseratio medh hustro och barn; 4. han skulle kunna upteckia något tiufverij.

R. Drotzen: 4. ratio, si non sufficiens pœna perpetuus carcer; 5. stort straff privatio honoris, nobilitatis, bonorum; 6. severitatis exemplum quod potest accommodari famæ reginæ.

R. Cantzleren: In manifestis et enormibus non est severitas.

Her Claes Flemming: 1. inthet Chronan hulpen; 2. varnagel för andre; 3. om han inthet blifver straffat, quomodo puniendi alii, sed potius hielpa hustro och barnen; 4. sal. Konungen hatade sådane acter; 5. hvadh skall [man svara] almogen på R[iks]dagen, om de begära lindring, att Regeringen dem hafver skont.

R. Cantz[lerens] sentent[ia]: Han hafver i sitt embete inthet kunnat otroligare handla. 2. Patientera vij medh honom et deferimus aliorum intercessioni, medh hvadh skäll skole vij straffa en annan, eller skall oss det blifva imputerat. 3. Att medh straff, når man finner dem prægnantes, skall man och spectare exemplum. 4. Hvilket regemente går alfvarsampt, där måtte straffas. Quamvis qui vult regnare languida regnet manu, ubi levia. In magnis non [modo?] inquirenda omnia ac exsequenda strictissime; sed ubi plane 5. göra justitien tillfyllest. 6. Oderunt peccare boni virtutis amore,

oderunt peccare mali formidine pœnæ. 7. Kanske mången lärer sigh ongra. 8. Att han lärer allt procedera medh skålmerij cum tanta in his audacia. 9. Hans list kostar så mongens svett, och det kan väl æqvipareras vitæ. Delicta: 1. perjurium, 2. furta, 3. fraudes, 4. peculatus.

Vota.

Her Cnuth Posse: Han hafver fådt en rättvijs domb, nullæ rationes in contrarium, 3. ob exemplum.

Her Thure: Nihil mehre än H. M:tz intercessio; 2. han skall inthe kunna försvara den saken att perdonera honom, om H. M:tt skulle honom den betroo.

Her E. Rynning: Skäl pro vita: 1. H. M:ts intercession och andras; quamvis H. M:tts ordh i godh observantz, tamen saken grof, monge elake conseqventier; H. M:tt hafver giordt som en qvinsperson clementer och aliorum instigationibus, men när hon kommer till sine myndige åhr, så skall H. M:tt sådant straff inthet efterlåtha. Ergo stå sitt straff, som domen medhgifver.

Her Matthias Soop: Efter som jagh hafver setat i domben och sedt acterne sådant förtiäna: 1. Hennes M:ttz intercession, 2. monge små barn; hemstelles om icke skall plichtas medh ett evigt fengsle.

Her Claes Flemming uprepar delicti magnetudinem, 2. quo præmia bonos et pœnæ malos coerceant. Quamvis en kunde sättia honom i fengsle, quod tamen tyrannum för hustro [och] barn, sed hustron försörjes.

R. Skattmestaren: 1. efter han har bedragit Chronan, 2. sin jemchristen, 3. præmia in bonos et pœnæ in malos. Och si in carcerem, så är som Her Claes Flemming sade.

R. Drotzen: Att gå till den skarpare meningen, är inthet mehre obstaculum än emädan det inthet var crimen læsæ majestatis, 2. intercessio H. M:tz, veet och H. M:tt kan inthet annorlunda göra.

R. Cantzleren: Jagh måste skattat, som jagh finner saken. Est delictum exemplare; om det icke skulle exemplariter straffas, quomodo alios? 2. Om man skall indulgera intercessionibus, tunc nunquam puniendum. Est quidem possibile salva conscientia faciendi, sed non sine periculo status, efter undersåtarens och Chronans interesse af uthlagorne hender (ↄ: hänger). 3. Inthet handla slapt. Ergo severius, därtill vij hafve skull och alltså icke till det andra.

Adjunxere Thesaurarius et Flemmingen: ingen skall vara om sin tiänare säker.

Stat ergo sententia, att han skall döö och om lögerdagh, allenast icke fingrarne afhuggas.

2. Om Pfaltzgrefven, skall om hans pension resolveras till torsdagen, då adviserne skole H. K. M:tt tillsändas.

Ankomme bref ifrån Cuhrfursten af Brandeborgh om jägerijt, det han gärna befordra vill. Item Jägmestarens Stesslous bref: 1. hvadh han uthrättar, 2. begärar rum och hus för sigh och sine.

Ankom bref ifrån Viborgh om deres kyrkias bygnat och andre deres tarfver.

Resolverades att uthaf hvarje däker bockeskinn skall gifvas 1 1/2 Rdr, der om ett bref till Mårthen Augustinsson skall afgå.

Men huru vidh grentzen skall hollas — —

Ankom Churfurstens bref af Brandeburg till R. Cantzleren om Stesslow, jemväl Stesslows värfning.

Den 15 Junij kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzen, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangel, Her Axel Baner.

Frågades om af det smide, som Crusbarth vidh Arboga förarbetade, skulle gifvas tull.

Svårt och hinderligit för culturen att gravera myckyt manufacturerne. Chronan måtte och skee rätt.

Her Claes Flemming begärar på Jostes vägna, att han måtte få bryta up en kista i sitt hus och få någon skrifvare, som den registrerade.

Resolverades att Samuel Kempe skulle förnimma hoos Jost Hansson hvadh saker uthi den kistan vore, om de Chronan något touscherade.

Uthi David Reimers saak resolverades, att till Hofrätten skulle skrifvas, att de uthsee, om fundamenten af brefven äre rätt eller orätt; non interpretari privilegium.

Ankom Rodenburgs bref om Nymyndiske skantzens fullbordande.

Her Bengt Oxenstiernas bref till H. K. M:tt.

Her Claes Flemming talte om privilegio af banc af lehning: 1. att den, som vill hafva peningar, må det inthet hafva uthan pandt; 2. à 8 pro cento i förstonde, sedan à 6 och mindre. Ett sadhe han dem befahra, att de mene, att Chronan skall något lähna af dem.

R. Cantzleren mente, att Drottningen skall vidh chröningen Ständerne försäkra.

Taltes om Printzens resa till Novam Sueciam och det folck han borde adsisteras medh.

R. Cantzleren: Cammarens revision, 2. skråordning, 3. brandordning, 4. banck af lähning. De skole medh tidhen draga Chronan myckyt gott in, allenast att considereras det Chronan och Adelen hafve till gagn. Intentionen ähr, att folck må lähra richtigt uth, det myckyt gör i perfectionen på godz och consequenter på handelen, 2. för Adelen när de blifve anmodde, så gör han gott arbete.

Her Claes: Gör han gott, så blifver han mestare, sin minus blifver i hele världen förhefd (!).

Her Claes Flemming giorde och påminnelsse om köphandelsordinanzerne, att de skulle rättas och öfversees.

Om Joen Liliesparrens pantegodz.

Hölts skäligit, att hans arfvingar skulle njutha af panthen 1300 Rdr.

R. Drotzen talte om hvadh criminal saker vara skulle, om åhrerörige saker skole där under räknas.

2. Androg sedan, huru medh tjufverij skulle vara, efter han efter sitt samvete seer, att det icke meriterar döden, där doch lagen det medhgifver.

3. Om snatterij, som kåken och gatulopp, om därefter skall dömas.

4. Om Hofrätten skall Kongens villje i dömandet.

R. Drotzen begärte, att hvar rätt motte constitueras sin visse modus och limiter.

5. Hvarföre en rik skall i hoor bötha mehre än en annan.

6. Amovendi procuratores.

R. Cantzleren: 2 tingh hafve vij att see på: 1. lagh, 2. att hvar och en må niutha sitt.

Mentes att två af hvar Hofrätt skulle komma hijt, jemväl någre af Liflandh, att de skole de revisionssakerne företaga.

Dalekarlus ifrån Åbo.

R. Cantzleren mente, att ett compagnie till arbethes på Holmen förordnas skulle.

R. Cantzleren: År att svara: 1. Hertiginnan af Brunswik, 2. Drottningen af Böhmen och hennes sohn.

Kempen gör relation af Jost Hanssons tal: 1. om kistan, att det var allenast hans private saker.

Kempen frågade om det var Chronones.

R[esponsio]: nekades.

2. Begärte därtill en skrifvare, efter han inthet kan sielf skrifva.

3. Måtte få skaffa sin hustro tutorer.

4. Att han måtte få uthräckning på det han kan hafva behullit.

5. Begärte dilation till öfver måndagh otta dagar.

6. Om någon hafver att klaga på honom, skall han svara, mädan han lefver.

7. Excuserar andres tal.

Resolverades han skulle hemställa andre sine saker, att bereda sigh bättre till döden.

Den 17 Junij vore i Rådhet Rix-Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangel, Her Axel Baner, Her Erick Rynning, Her Claes Christersson Horn, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse.

Ankom posten.

1. Salvii bref: 1. om vår victorie; 2. d'Avaux post till Franckerike; 3. sijn vexel till Torstensson på 20,000 Rdr; 4. om Hildeshems neutralitet sampt securitet som det begärer af Chronorne; 5. om Båths varelsse i Hamburgh; 6. begärar något rytterij vidh Elben att hindra Pfuhls intent; 7. om Ständernes begäran till Kongen i Dennemark.

Linnar Torstenssons bref af den 17 Maj: 1. Om Wolaus och Drachenbergs inkrechtande etc.; 2. begärar stycker till festningernes defension; 3. begärar 100 artilleriekarlar.

Item den 15 Maj ifrån Lignitz: 1. Parkewitz intagit etc.

Ankom Ifvar Nilssons Ståthollarens bref, begärandes ordning om gästgifverij, gifvandes sitt förslagh.

Befalltes Referendario att stella svar därpå.

General-Majorens Her Lars Kagges bref om folckets absence ifrån byggiandet vidh festningen, 2. om marcknadsplatzer, 3. om någre som hade förmedelst deres hus afrifvande lidit skada, 4. om peningar till vägens resolution.

Befalltes att skulle svaras på sompt, sompt oresolverat.

Skåring Rosenhanes bref, svarande på de huggne eker.

R. Cantzleren frågade hvadh H. K. M:tt om Jost Hansson svaras skall; han holler därföre regementet måtte vara alfvarsampt; uprepade så sine förre skäl. Om icke vij äre alfvarsamme, hvem skall då straffa eller svara?

Befalltes därföre Her Axel Åkesson att skrifva H. M:tt till, det Rixrådh hafver fattat resolution, att Jost skall döö, ne fiat fraus justiciæ et violatio statui. Det som är periculost och scandalost, id non perferendum.

Skiep åth Pfaltzgrefven.

Cantherus giorde rapport af det den Danske Residenten vidh öfverlefvererande af brefvet till Kongen i Dennemark medh honom talte.

Däruppå delibererades: 1. om han skall få copia af Kongens bref, 2. hvadh man skall svara, om han vill tractera medh oss om Enckiedrottningens pension.

R. Cantzleren mente: 1. vellet audire; 2. dicere causas nostri decreti; 3. att de inthet tracterade medh H. M:tt, när hon drogh uth, ergo nu heller icke. Sed i sitt fäderneshus; vele vij sustinera, att det Fursten icke skall lända till onus.

[Il sonde 1. vel resolutionem nostram, 2. vel hvarth uth vij inclinera.][1]

R. Drotzen mente man skulle trainera resolution.

R. Cantzleren påminte om armeen vidh Elben, huru lithet det vore nu att göra medh och huru nyttigt och breck för fiendens consilier, 2. huru han skall blifva Linnar adsisterat medh peningar, 3. om Dyring och Österling, Barclay, 4. revisioner; skulle några af Collegiis förordnes, som giorde Regeringen rapport.

R. Drotzen mente, om 12,000 soldater och 2,000 ryttare toges af succursen till den desseing.

R. Cantzleren sade sigh inthet gärna turbera Generalernes consilia, sed mutent illi e republica.

Resolverades därpå, att Torstensson skulle tillskrifvas och fordras hans consilium, anthen att han sände till Elbströmen een volant armee, cum id tutum sit, eller sända något af succursen hädan och dith.

---

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

Den 17 Junij efter middagen kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzet, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming.

Ex occasione af Helsikers bref uthur Riga taltes om commerciernes tvong i Riga et quam noceat in publicum.

Inkom en bonde, Michil Johansson i Broborgh i Vesterhaninge, och klagade öfver allt för trägit arbete vidh ladugården i Stockholm.

Föll så discours, att det vore bättre, att ladugården afskaffades, och taga sådant i stellet som Drottningholm och Svartsiö.

Incommoda af denne ladugården: 1. gör det trälachtige arbetet bönderne ovillige; 2. är ingen nytta medh.

R. Cantzleren: Bönderne hafva ingen friheet som frelssebönderne.

R. Skattmestaren mente, att på ladugården skulle hollas legodrengiar, och bönderne förskonas.

R. Drotzeten mente, att ladugården skulle afskaffas, eller hollas en lithen till lust medh bara legodrengiar, lätha südh och höö införas medh gårdzens hestar, och bönderne göra peningar för hielpedagsverken.

R. Cantzleren mente, om bönderne skulle holla så monge drengiar, som det kan ske.

Her Claes Flemming mente, att de skulle blifva vidh de dagsverken efter jordeboken.

Resolverades att de skole blifva vidh deres vahnlige dagsvercken efter jordeboken.

Om styckyrne, som skole uthsändas till Slesien.

Mentes bäst vara, att till Slesien sändes särdeles stycker hädanefter, att styckerne, som äre aptera de festningarne i Tyslandh, icke måge blifva förryckte.

Taltes om landets cultur i Nova Suecia och om nyttigheet det vidare att fortsättia: 1. för occasion till handel; 2. skönt landh; 3. på det icke någon må taga det ifrån oss; 4. öfvar folck medh seglatz; 5. där vij taga där till af folck, kunde vij bemästra oss hele landet; 6. att kunde förplanta vår religion; 7. kunna komma dädan att segla ad Mexicanum sinum.

R. Cantzleren mente, att därom skulle hollas ett concilium; efter det är anrättat till Chronones nytta, så måtte och Chronan interessera däruthi medh.

General-Qvartermestarens Olof Hanssons bref: 1. om icke slutepeningarne skulle något högre beleggias; 2. att allt trävärke går igenom slutan, och i strömen Trollhettan uprättas laxefiske; 3. sätt huru slutan skall vidh macht hollas.

Resolverades att Skattmestaren skall göra där öfver och efter värcket, som där går igenom, ett förslagh.

Den 18 Junij kumme i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Claes Christersson Horn.

Resolverades om bönderne, som göra dagsvärcker till ladugården vidh Stockholm, att — —

Uplas resolutionen för Borgmestaren i Viborgh.

R. Drotzeten mente, att vidh Sordevalla skulle byggas en stadh.

Resolverades att Her Erick Gyllenstierna skall vidh sijn ankompst informeras därom.

Her Claes Christersson togh afträde att mönstra det ankompne folcket.

Då blef han påmint, att han skulle upteckna de yngste et qui essent militari ætate: 1. att de inthet måge förderfvas præmatura militia, 2. att de icke måtte brukas ad vilia veteranorum ministeria.

Her Claes Horn tedde längden af det General Torstensson till sigh fordrar.

Her Claes Flemming föreslogh till artilleriefolckets värfvande Skedingen, och att han skulle taga några af knechterne, som därtill kunde beqvämas.

Det samma mente och R. Cantzleren; föreslogh och därhoos Måns Ulfsparre.

R. Cantzleren sadhe sigh i dag inträda i sitt 60 åhr. Gudh uppeholle honom, monge flère följande sigh till ähra och fäderneslandet till stödh.

R. Cantzleren projecterade, om man icke skulle förnimma hoos Linnar Torstensson, om han kunde behielpa sigh medh det folcket han hade, och något af den uthsände succursen vore för een volant armee i nedre Saxiske Creisen: 1. att icke Linnar Torstensson skall dragas ifrån cursu victoriæ; 2. att fienden må där dempas; 3. att han må vara Dyringen och Meissen när, att förhindra

den recreute platz de Kejserske förehafva att fatta i Marck Brandeburgh; 5.[1] att förstöra fiendens löpeplatzer; 6. maintenera Elben och impatronera Dömitz; 7. hafva ögat på Wäserströmen och Wästpfahlen; 8. skulle kunna hafva ögat på Linnar Torstensson och Pommeren, där hon armeen låge i March Brandeburgh.

På det slaget befalltes att stellas ett bref till General Linnar Torstensson.

Uplas memorialet för Stalio.

Bevilljades Stalio 600 Rdr åhrligen och några obser landt.[2]

Toge R. Drotzen och R. Skattmestaren afskedh att resa till H. M:tt på Svartsiö.

Bevilljades Carl Gyllenstierna till hans stats understödjande och uthreesande 200 Rdr.

Den 21 Junij vore i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Pedher Baner, Her Matthias Soop, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning, Her Knuth Posse, Her Thure Bielke.

R. Cantzleren androgh Melcher Jungs postulata: 1. Att sättia sitt folck på Munckelägret för närmare conversation för hans folck, läglighet af orthen. 2. Taxinge qvarn till materiens malande. 3. Några hemman, af hvilke han må hafva vedh.

Resolverades till det första, att han skall få platz på Munckelägret: 1. för deres beqvämheet; 2. efter han hafver dem inbracht uthan någon Chronones umkostnat, att Chronan något accommoderar honom.

2. Upläthes honom Taxinge qvarn, sampt tillseijes att han där medh den gamble glasmakaren om ungnarne accorderar.

3. Kunde Regeringen för denne gongen inthet svara.

Det befalltes Secreteraren Silfverstierna det att författa.

Androges några privata af Referendario.

Uplas Jost Hanssons supplication vedh sijn sidsta stundh, begärandes 1. omvårdnat om hustrun och barnen, och förunna henne Nyrudh, hustruns skattegårdh medh några hans tillköpte godz; 2. att creditorerne icke måtte hans efterlefverska öfverijla; 3. att hans brodher Arfved icke må komma i olägenheet, hans hustro och barn till bistondh.

[1] Numreringen felaktig.

[2] I marginalen står: »Civilizera folcket; hielpa till himmelen. Petitur iniquum, ut æquum obtinentur».

Uthi Jacques de Wits och Knips saak resolverades, att han skall draga till Götheborgh och stå där till rätta, och inthet Præsidenten sättia borgen för sigh, uthan han, de Wit.

Wit infordrades, och R. Cantzleren befallte honom han skulle draga till Götheborgh och där uthföra saken, så skall statueras exempel.

Den 22 Junij kumme i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Matthias Soop, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Thure Bielke och Her Knuth Posse.

Ankom Gustaf Horn af Kanckas medh bref ifrån Feldtmarskalken och Her Johan Oxenstierna.

Uplas så Generalens bref, däruthi han näst adviser om sakernes förlopp begärer succurs af folck, peningar, proviant, ammunition.

Uplas sedan Her Johan Oxenstiernas bref näst adviser om proviantets samblande.

R. Drotzeten tedde ett extract af Villebrands acter emot Stampel.

R. Drotzen mente 2 medel vara slätta den saken, anthen per compositionem vel per citationem; illud synes vara potius.

R. Cantzleren sadhe, om de tillstädja honom citation så under hans adversarios, så kommer staden och Rådhet in medh, och blifver så publica lis, och altså stadhen och Rådhet i tråta och dissension. [Säijandes att citationen gafs cum conditione ne turbaret statum.][1]

R. Drotzeten mente, han ville svara honom, att saken vore så beskaffat, att han inthet kunde komma för Hofrätten; hans åhra vore honom inthet ifrån tagen, skulle gifva sigh till frids.

Her Claes Flemming talte sedan om seglatzens fortsättiande till Novam Sueciam.

Brachtes så fram Printzens förslagh om den stathen därbårthåth.[2]

R. Cantzleren kom att tala om nyttan och om omkostnaden på den orthen.

Her Claes Flemming sadhe, att deres accijs skulle privat interesset medh tidhen ergella, det andre etc.; 2. ett Chronones skep därtill.

---

[1] Öfverstruket i manuskriptet. [2] I marginalen står: »folcket vänjas vidh vatn».

Politie därsammestädes måtte och skötas [af] en som regerar justitien, räckningar, commercien.

R. Cantzleren mente man skulle see, huru Engeländerne och Hollenderne göra, att vij där efter kunne fatta staten och förbättra vårth.

Om man skall taga än ett Chronones skipp och folck.

Skulle författas puncter, och de sedan öfversees.

Resolverades: Printzens privata skulle man moderera: 1. adelskapet kan fuller tillåthas, 2. gårdarne 6 gårdar, 5 under sätegården.

R. Cantzleren: är 1. expeditionen, 2. Redvins och de andres contentement. Ille begärer tillstondh att selja sine godz, 2. recompens.

2. Österling, Dyring. Hvarmed skole de contenteras?

R. Cantzleren mente aldra bäst vara per pensiones, till des de komma i actuell tiänst.

Däruppå skulle R. Cantzleren göra een project på de officerarne.

Jost Hanssons efterlefverskas supplication att lätha begrafva honom medh några ceremonier.

[R. Cantzleren mente, att han måtte väl begrafvas i kyrckian och följjas af sine närmeste venner, efter hans synd är morte expierat, män om det skall skee medh klockor eller ceremonier, så är det att spela medh justicien.][1]

Resolverades att han skall blifva i kyrckiegården begrafven, och presten må honom begrafva uthan klockor och ceremonier; 1. att det må synas, att man icke spelar medh justicien.

Arfvedh Hanssons supplication, begärande att han måtte unvijka domben.

Däraf delibererades, om man skulle acquiescere med hans brodhers straff, som han ledh för justitien et ob exemplum, eller om man och skall statuera exempel på brodhren och alltså göra modhren barnlöös.

Sköts up till härnäst.

Den 23 Junij vore tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning, Her Claes Chri-

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

stersson Horn, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse.

Ankumme bref medh posten.

1. Salvii.

2. Her Johan Oxenstiernas.

Ex occasione af Strasburgernes bref till Nurenbergh om tractaten i Osnabrygg, kom R. Cantzleren att tala, om icke skulle vara tiänligit, att vij vidh collegialdagen i Frankfurt skrefve först Cuhrfursterne, som äre våre religions förvanter, till och beklaga oss öfver Kejsarens bedrägerij uthi præliminar sluthet: 1. Uti victoriæ fructu som vij hafva haft; 2. skrefve Cuhrfurstarne oss till; 3. kan Kejsarens menees göra dem ondt; 4. see vår benägenheet till freden; 5. den då straxt skulle till de andre uthflyga.

Ankom ett bref ifrån Ståthollaren i Östergöthlandh angående tumultet i Norköping medh Olof Hijsing.

R. Cantzleren: Est res mali exempli.

Vore af nöden een commission därhen.

R. Cantzleren erbödh sigh, om krafterne vore, därtill.

Item bref om sal. Johan Nilssons tompt.

Resolverades att han skall lätha sijn tompt till torget och taga betalning intuitu boni publici.

Resolverades att hädanåth inge confirmationer eller attestationer af Regeringen skulle gifvas.

Uplas R. Cantzleren mandatet om finnarnes och skärkarlarnes handlande hijt, af honom sielf stellt.

R. Cantzleren sadhe 2 vara att considerera: 1. om de skole hafva längre friheet än een månadt för michelsmessa, att allmogen skall icke qværulera däröfver, 2. förhindra att de icke draga up i Mälaren, 3. att binda handelen till visse orther. Vij förtaga inthet privilegium uthan binda [och] transferera till en viss orth, att afvärja landsköp. 2. Om de skole få lof att förbyta sigh emillan.

Däruppå sade Cantzleren, att när de, almogen, komma till Stockholm, så lära de sälja sin sädh och gifva peningar; om alle tidher skulle tillåthas, så sker så myckyt då och då underslep medh andre vahrur.

R. Cantzleren sade och mehre båthar skole och blifva; 2. dubium om man skulle tillåtha Ålandsboerne samma privilegium.

Mentes att man och måtte tillåtha Ålenningarne.

Mentes att tidhen skulle begynnas den 1 Augusti.

[Krusbiörns bref därmedh han vedertager ståthollaredömet på Biörneborgh.][1]

Erick Gudmunsson klagar på Her Claes Horn om ett sönderrifvande på hans hammar.

Resolverades Luthenisten till resepeningar 100 Rdr.

Michel Pipare 30 Rdr.

Den 28 Junij vore neder i Cammaren R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Erick Rynning, Her Claes Horn, Her Knuth Posse, Her Thure Bielke.

R. Cantzleren uplas det placatet, som skulle limitera finske skärkarlarnes seglande ifrån 1 Augusti till den sidste Octobris.

Her Claes Flemming befrågar sigh, huru han skall båra sigh åth medh den hithskickade fengzlige Capiteinen.

Resolutio: Han skall gifva revers från sigh om huldheet och troheet, det Schvalk skulle stella.

Eljest vore sådane instrument att bruka till spion.

Item skall en uthur smidjegården sleppas och stellas pardon.

Efter han har förlik[t] målseganden, considerera omstendigheten af acten. Ergo pardon.

Her Pedher Baner gör rapport om det de hafve besichtigat Upsala bethmarck: 1. bref till honom och svågeren, efter jämväl svågeren var bortha till Jöran Gyllenstierna.

De begära 2 hagar: 1. Bärby hage, 2. tu skatthemman, bidiande Regeringen, att de vele dispensera, att de det må få köpa.

Nyby är svårth att nåå för bondens skull; eljest communicera de egor ihop.

Her Hohensköldh har varit däröfver, och då hafver han läthit boskapen gå klöf om klöf; nu han efter 12 åhr i Nyby hafver stängt för sigh allena.

Her Pedher Baner mente, 1. om Regeringen ville lätha handla medh Vallii barn om den ene gården; 2. ratificera Her Hohenskölds dom, att thet må [gå] klöf om klöf.

Las så domben up. Saligh Kongh Carls och Kongh Gustafs confirmationer på Hohenskölds domb.[2]

Her Pedher Baner sadhe bethen väl var vidhlöftigh, män odugeligh.

---

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

[2] En kopia af domen jemte konfirmationerna är bilagd protokollet.

Sadhe sedan hvad de under staden hade, det de hafva köpt af Tönnis Langman.

Där af sade R. Cantzleren qvæstionen vara, om städerne måge köpa frälssegodz.

Her Pedher Baner sade, att han igenom contractet holler rustetiänst därföre.

Sedan hafva de Bärby för åhrlige visse uthlagor och slippa de ovisse för det de ingen eng hafva.

Staden kan blifva förbättrat: 1. Det ene skatthemmanet Nyby. 2. Hagen i Bärby, särdeles efter Chronan ingen nytta däraf [hafver]. 3. Vachsalahagen, den är skön och ingen mehre behullen än dän, där doch ingen mehre nytta däraf [hafver] än om hofholdning där vore. 4. Ligger en hoop och vretar innom stacketet som Anders Hindrickssons, Cnuth Hindricksson[s], anthen staden ville handla medh them. 5. Båthens hagen om den vore att nåå. 6. Saltbeterbruket som är öde. 7. Malmahagen som de hafva sal. Kong Johans privilegier på, däraf de hafve giordt sigh åker, och alltså däraf är gongit afra[d] den de begära till Magistratens underholdh. 8. Öfverheten hafver väl ett hundrade och någre tompter, som Adelen och Presterskapet hafve giordh, begärande att staden må få lösa dem till sigh, der till de sigh erbiudha; det nyttar stadhen och des cultur.

R. Cantzleren sadhe hvadh sådant är, som Chronan kan göra, där måtte och borgaren göra recognition af. Män att bekomma privatorum platzer inom staquetet, är bäst att stadhen handlar af dem sielf.

Her Pedher Baner sade de göra det inthet.

R. Cantzleren mente, att man skall göra project, huru det skall byggias, och lämpnas så sedan scampelun på slottet och råstugun.

R. Cantzleren sade, att Professores hade bidit därom, att de inthet måge fehla medh bygnat.

R. Drotzeten sade, om de, Borgarne i Stockholm, ville bebyggia deres platzer, så vore gott.

R. Cantzleren sade det bästa vara, om en Ingenieur därhen sändes, att man kunde fattan uthi en rätt ordre.

Om Academien godh, kunde bringas in handtvärckare, så skall det florera. Berättades så det, som Spiringen hafver sagt om vårt järn, om man allenast kunde laga, att det gott vore kumme hädan.

Her Claes Flemming sadhe en Rysk köpman hafva begärt att låtha få göra efter vårt maner 3,000 musqueter, befrågande om han måtte det tillstädja.

Resolverades: Ja, 1. gör mehre afgong, 2. reputation.

Her Pedher Baner begärte resolution: 1. om Bärby hagen, 2. confirmera Her Hohenskölds domb; det som togs ad notam.

Taltes sedan om Skattmestarens holme vidh Munkelägret.

R. Cantzleren: 1. Hans Strick, 2. Olivebladh, 3. Öfverst-Lieutenant Schogh(?), 4. Schla[n]g, 5. Dyring, 6. Østerling, 7. Dyring, 8. Taubenheim, 9. Nagel, 10. Skröder, 11. Nils Pedhersson, 12. Jäniken, 13. Skulman, 14. General-Major Wrangell, 15. den på Wenikens vägna, 16. på Radekens vägna, 17. Öfverst-Lieutenant Barclay, 18. Lesle.

Taltes om General-Major Pfuhl och hans fauter. Mentes att han meriterade, att hans nampn blefve, som annorstädes brukeligit är, slaget på ett bleckstyckyt på kåken.

R. Cantzleren: om Goltz, anthen måste I beneficeran eller straffan.

Resolverades pension, att han blifver i gott humör.

Om Østerling resolverades, att honom skall gifvas pension, till des han kommer i actuel tienst.

Taubenheim 800 Rdr som een Öfverste-Lieutenant.

En evigh hoop tyske privata.

Uplas instructionen för Her Erick Rynning att reesa uth medh folcket.

Her Erick Rynningh sadhe högnödigt vara, att Gerdt Anthonisson reste uth med. att sättia väsendet i lagh däruthe.

R. Cantzleren sadhe att achta medh folcket: 1. ordningen hvadh de skole hafva, 2. hvadh man dem är skyldigh.

Item uplas instructionen för Commendanten i Wismar.

Item till Her Johan Oxenstierna.

Om transporter.

R. Cantzleren: Om det skall transportera enom. så skall man för den andre.

R. Skattmästaren sadhe det lätta Chronan, i det om det ståår i copparcompagniet, så är; elljest skall åhrligen gifvas 10 pro cento, där hon nu slipper medh 5.

Om Adelen skall blifva betalt och de andre inthet.

R. Drotzen påminte om ryttarehemman, att de inthet skulle köpas op, af ordsak att om man köper dem up, så hafver man inge för dem sedan igen, uthan om en träder af, så må en annan ryttare träda i det stellet. Där igenom kunne regementerne hafva bestondh.

Her Claes Flemming begärer recommendation till Her Johan Oxenstierna för Fruns sohn på Skeboo.

1000 par pistoler.

Någre 100 underverjor.

Artoleriefolcket skall sompt tagas af de förfahrneste neder i landet, sompt som timbermän af dem värfvas.

Timbermän.

Proviandt.

Resolutionen därpå togh Secreteraren Gyllenklo.

Her Claes Horn brachte fram listen på en hoop ledige platzer, däruppå han och sielf togh resolution.

R. Cantzleren sadhe, att dispositionen af charger måtte vara hoos Regeringen; doch liqväl hemstelles Generalen att nempna, inthet förbijgåendes de meriterade cavailleri.

Medh transporter är inge peningar, som Chronan är hulpen medh; väl taga gods på sin egen summa, sed non per transport.

Her Claes Flemming sadhe, att om man inthet blifver betalt af Cammaren, så mister den crediten.

R. Drotzen sade om en, som söker revision; mente, att den inthet lätteligen måtte bevilljas för Hofrättens authoritet.

R. Cantzleren mente, då man såge af malicie att en giordet, så läther en gifva honom en näsestyvert.

Resolverades att om den Qvartermestaren, som är hoos Her Johan Oxenstierna, det Her Erick Rynning skulle medh Axel Lillie tillseė, om han det meriterar.

Her Erick Rynning togh afskedh.

Den 30 Junij vore i Rådhet tillstädes R. Drotzeten, Her Pedher Baneer, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Erick Rynning.

R. Drotzeten berättade, det Baron de Rorté dagen tillförende medh honom talt hadhe, såsom att d'Avaux hafver skickat till Kongen i Dennemark en exprès, 1. att draga all skulden af fehl på tractaten på Kejsaren.

Sedan sade sigh hafva frågat, huru medh Cardinalen tillstode, om han vore oppressus invidiæ.

R[esponderade]: Neij, och sade rationes.

Uplas sedan Salvii bref: 1. om vår lycklige progress; 2. conferencen han hade haft medh Aversbergh om tractatu prælimina-

rium, jempte om Langerman att han är om den lusu berättat; 3. Kongen i Dennemark ressenterar Cæsaris lusus; 4. om den deductionen Kongen i Dennemark vill göra öfver titulens föresättiande som skrifver; 5. Kongen i Dennemark vill rapportera det Kejsaren och Cuhrfursterne; 6. Aversbergh præsenterar oss een particular tractat; 7. begärar pass för Smalzio att antamera een tractat medh Her Johan Oxenstierna om Stetin; 8. om svar därpå; 9. om befahrande Cardinalens fall; 10. begärar armee vidh Elbströmen; 11. några privata.

Uploses och några Salvii bijlagor.

Her Claes Flemming förbrachte om den utlossade Capiteinen uthur Västeråhrs fengelsse, att han begärar resepeningar. De honom och bevilljades, och efter Cammarrådh inthet äre hemma, låfvadhe Her Claes Flemming så lenge peningar att förskiutha.

Julius.

Den 1 Julij vore tillstädes i Rådh-Kammaren R. Drotzeten, Her Pedher Baner, Her Herman Wrangell, Her Axel Baner, Her Claes Flemming.

Brachtes fram om de documenter, som Capitein Theth vijste på sijn adelige slecht, deducerandes den samme af Birgir Jarls tidh, begärandes emädan documenta äre något abstrusa, att han af gunst måtte därmedh blifva benådat; det som då blef upskutit till fleres sammankompst.

Her Axel Baner frågade, huru han sigh stella skulle, emädan 8 Hofjunkare på en hop begära af H. K. M:tt afskedh; menar hofvet därmedh nogh förblottas.

Uplas een supplication ifrån Medelpadh i Såga sochn, besvärande sigh att de inthet få niutha sijn båtzmansholdning, uthan måtte och holla 2 knechtar.

Resolutio: att om det så är beskaffat, att de äre undantagne för knechteholdning, det de då skulle holla båtzmen allena.

Her Axel Baner befrågade sigh, om han skulle taga an i stellet af Hofjunckrarne den unge Möller.

Resolverades att emädan han är adelsman, så kan det väl skee; men den von Brunswik kan så lenge stå, till dess man får förnimma, om han är af adel.

Resolverades att emädan H. K. M:tt hade bevilljat den unge Pfaltzgrefven ett spann hestar, det Her Axel Baner skall iblandh de unge hestarne i Linköping uthvälja ett spann hestar.

Taltes om att det inthet väl anstogh H. M:tt att skiuta, 1. ne feritas, 2. aliquid supra sexum muliebrem.

Resolverades att för Marini trångmåhls skull skulle ett bref stellas till Cammaren, att de honom, där han tillförende inthet af sitt deputat bekommit hafver, skole låtha af andre medhel blifva förnögd.

Taltes om det, som hafver varit stadigt under prestebordh, och det, som nyligen ob personam hafver blifvit donerat.

R. Drotzen mente, att det, som gammalt varit hafver, skulle inthet confirmeras, uthan gifvas zedel i Cammaren, att de lätha dem stå, att man må vara obunden.

Her Claes Flemming mente ondt vara att hafva medh Presterskapet att göra. Sal. Konungen hafver hälst skutit sådant på Capitlet och invidien medh.

Quæstio: Om det, som en friherre uthi sitt friherreskap lägger till prestebordet och friherren gifver till åhrlige räntan, om Chronan skall vara förplichtat att tillgifva de ovisse medh, eller och om sedan friherreskapet faller till Chronan igen, att Chronan skall obligeras att holla det, som friherreskapets innehollare till gellet lagt hafver.

Prius mente R. Drotzen, fast att Kongen skulle inthet kunde (!) förandra uthi. Posterius läths in suspenso.

[R. Drotzeten befrågade, efter de äre oense därom i Hofrätten, hvem som skall hafva rätte naborätten, anthen den som hafver lidit servitut af rök eller insicht, eller elljest granne. Sadhe det jäfvet vara hendt i Västeråhrs.

Her Pedher Baner sade om Cyro, som gaf den longe kiortelen den longe och den stackota den stackote; den store hafver så stoor rätt som den mindre.

Her Claes Flemming sade, att maner är, det tompten gifves den som bäst kan byggian.

Her Claes Flemming recommenderade decisionen om een holme Regeringen.

Begärte att Claes Eden i Ubsala måtte suspenderas af bruket af engen lite pendente, det mentes väl skee kunna.][1]

Om Bubbens adelskap.

---

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

Den 4 Julij vore tillstädes i Rix-Cantzlerens cammar Rix-Cantzleren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Axell Baner.

Uplas brefvet till Linnar Torstensson, hvaruppå blef discourrerat quid momenti esset att fatta en fast foot i Slesien: 1. att afhindra Polackens occasioner, 2. att imminera dädan occasioner i Kejsarens erflender; alleguerandes sal. Kong[ens] exempel i Prüssen: 1. fatta stond i Slesien, 2. sedem belli i Böhemen, 3. och asseurera oss Elben.

Ankom bref ifrån Her Erick Rynning.

Befalltes att göras ett pass och recommendation för unge Her Gabriel Gabrielsson till Feldtmarskalken.

Bevilljades Jochum Skytte att få något af sijn löhn till resepeningar.

Underskrefs pass för M. Erico Gabrielis.

Jämväl underskrefs ett bref till Nils Assarsson.

Underskrefves bref till några Ståthollare, dermedh dem placatet af fiskehandelens reglering tillsändes.

Sedan brachte Her Axel Baner fram om platz för förväntande Jäghmestare, deres redskap och hundar. Det Her Claes Flemming blef pålagt dem att uthsökia.

Af den occasionen att Drottningen skulle alle skaffa qvarter, blef discourrerat, att det vore myckyt bättre, att hvar och en legde sigh sielf logement. Därmedh 1. skulle hvar och en vara villigare att herbergera; 2. skulle icke så monge torter och injurier komma; 3. skulle det gifva nähring och förordsaka mongen att hyra uth logementer, byggia sigh därefter beqvämheet, att en kunde blifva hulpen.

Her Pedher Baner: Om det skulle statueras, så skulle och viss hyra och en skäligh lego statueras, att folck icke blefve öfversatte öfver deres förmögenheet.

General-Majoren Wrangell och Öfversten Baner toge af den Kon:ge Regeringen deres afskiedh.

Den 4 Julij [efter middagen?] vore i Rix-Cantzlerens cammar R. Drotzen, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Knuth Posse.

Ankom bref ifrån Her Hindrick Flemming i Finlandh.

Resolverades att ehuruväl tillförende har Knuth Lilliehök varit till Nylandh förordnat, liqväl i anseende af hans qvaliteter af en tractabel, vigilant och en godh hushollare, är blifvit beslutet, att han skall blifva Ståthollare i Åbo.

Discourrerades och nödigt vara att till klagemåhls slättande och räntors justerande skulle hvart tredje åhr sändas en Commission till Finlandh.

Her Claes Flemming mente i räntornes justering vara, att de mantalen, som för hele äre lagde och doch liqväl icke draga, legges ringare.

R. Drotzeten recommenderade Commissarien Johan Ericksson, efter han är struken ur statum, att han måtte få något de quo vivet.

R. Cantzleren mente myckyt vara att göra medh gode Landshöfdingar.

Resolverades att Jacob Claesson skall blifva Landshöfding i Nylandh.

Resolverades att Kemannus skulle blifva Svenske Secreterare hoos Her Gustaf Oxenstierna i Estlandh.

Uplas itt commendationsbref till Feldtmarskalken Leonhardt Torstensson för majoren Nils Pedhersson, att när någon platz blifver öpen där uthe, att han holler honom det tillhanda och skrifver H. K. M:tt till därom; alltså skulle ratificatio föllja.

Underskrefs General-Majors bestellning för Mortagne.

R. Cantzleren proponerade om de Tyske sollicitanterne.

1. Skulman om sine godz efter Norköpings beslut etc.

2. Om General-Major Wrangell.

Resolverades att Her Carl Wrangell skulle till reesepeningar bekomma 1000 Rdr, inthet godz få i Pommeren, få een recommendation till Linnar Torstensson att få något i Slesien.

Taltes om den secreto statu, att ingen resolution tagas skulle nisi conjunctim.

Den 5 Julij kumme tillstädes i R. Cantzlerens cammar R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Carl (ɔ: Claes) Christersson.

Förehades om officerarnes contentering.

Resolverades om Goltz: 1. att man inthet vill veta af hans prætension, män skulle gifvas dem resepeningar och pension, till

des han kommer i actuell tiänst, eljest 1,000 Rdr; vill han hafva afskedh, tamen pension till recompence och pension indeterminato tempore. Kädh af 200 chronor.

Befalltes Her Johan Kruse tillijka medh Secreteraren Gyllenklou att tractera medh Goltz, Österling, Dyring.

R. Cantzleren underrättade då Her Johan Kruse, huru han därmedh förfara skulle.

Discourrerades huru de pensionerne skulle ställas, anthen indeterminato tempore, 2. eller till H. M:tz myndige åhr, 3. eller till H. K. M:tts ratification.

Resolverades bäst vara att göra indeterminate: 1. är det stylus, 2. graverar man H. K. M:tt.

Om Redven mentes skulle gifvas pension och gifva honom de 6 gårderne till och till H. K. M:tz myndige åhr.

Lesle: 1. skall svaras Kongen i Engelandh på hans bref; 2. Lesle som en Skotte måtte vij maintenera vänskap; 3. man skulle och lätteligen erholla reputation hoos Stenderne i Engellandh.

R. Cantzleren sadhe det skulle vara gott, efter de äre jaloux om Dennemark för tull, som de subçonnera, att Kongen deres skall anstijfta, äre och mechtige; de publica motte man menagera in posterum. Erhollas Skottarne igenom Lesle och Engelenderne per Redven.

Privata hans är een pension, den honom så väl som Redven bevilljades.

Barclay.

Jeniken.

Skulman.

Resolutionerne därpå excipierade Secreteraren Gyldenklow.

Inkom Anders Ericksson ifrån Riga, görandes rapport om sitt förrättande därbårtha.

1. Begärar denne vinteren att vara hemma, quod negabatur. 2. Begärte lof för Her Bengt Oxenstierna att resa hem.

Frågades om de i Riga äre väl affectionerade.

R[esponderade]: Quamvis att de handla medh Polackar, liqväl är trogne, fortificationen gåår forth och uthan deres besvär. Borgmestare och Rådh äre godhe; stundom äre jaloux om deres privilegier; vore i förstonde soldaterne desaffectionerade, men sedan Bärniken kom därunder, då ville hvar och en af deres, och altså blefve de väl affectionerade. Detterman disputerade stoolrummet. Vij hafva varit något tvistige om vägen vidh Coburgs skantz;

sadhe dem hafva tracterat Rodenburgh; mellan slottet och staden är inthet fäst; disputera inthet platzen.

R. Cantzleren frågade, huru det henger ihop med Evesten; sade att Creutzburgh skulle hafva fått ett stycke landh däraf.

R[esponderade]: Han hafver i varande stillestondet haft, våre hafva åter på andre sidan. Sade att när Fäldtherren där var, så äre limites statuerade 80 perticæ (?) ifrån vallen.

Sade sigh en gong hafva hotat honom att lätha skära af hans säde, sedan ätit sigh mehre in; nu är commanderat att vidh enden skall skäras, efter han alldrigh vill lätha sig remonstrera.

Det ligger 60 eller 70 ruder[1] därifrån. Skantzen är väl defensabel, en godh karl som där är.

Kåkenhusen kommer af sigh, är inthet att hielpa; Rodenburg desprererar och därom.

Vid Lennevardh, Yxijl, en vidh Kerkholm, Kåkenhus, Evesten; där skall sättias i defension, då är orthen säker.

Holtzhandelen hafver gått fort, icke så det andre, efter det icke hafver så varit tillhanda, hälst hampa och lijn.

Mente att compagniet skall inthet kunna bringa så myckyt peningar up.

Sade dem hafva giordt den ordningen, att anthen de skole blifva vidh en viss, eller till compagniet, där man får 1 Rdr för sitt omak.

Ankom bref ifrån Wärensten, Staken.

Anders Ericksson begärar att få resa ifrån sin gårdh till Sundet.

R. Cantzleren påminte, att de skole gifva soldaterne brödh, på det att de icke måtte missbruka det de få.

Anders Ericksson causerade inge qvarnar vara; mente om de som statien gòfve, att de gofve miöl.

R. Cantzleren rådde att bagare skulle det göra.

Bevilljades den General-Majorens Secreterare 100 Rdr för det han hade tiänt i publique tienster.

R. Cantzleren till Anders Ericksson: 1. tractera staden realiter, 2. hantera inthet soldaterne en esclaves, laga att de få en del i korn och resten i peningar.

---

[1] = det tyska *Ruthen*.

Den 7 Julij vore i Rix-Cantzlerens cammaren R. Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Claes Horn, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse.

Ankomme bref medh posten ifrån Her Salvio om de våres lycklige succes i Mehren; 2. erfordrar att crediten erholles; 3. om en volant armee i Westpfahlen att hindra Hatzfelds uthmarsche uthur Cölen.

Her Johan Oxenstiernas bref af den 12 Junij om menagerande af succursens employe; 2. huru han skall förholla sigh, där Cuhrfursten af Brandeburgh reassumerar tractaten; 3. befrågar sigh om caverandet för Hofkirck.

Därpå tog då Secreteraren Gyllenklo resolution.

Än ett af den 16.[1]

Uplas bref ifrån Adam Pfuhl.

Her Johan Kruse giorde rapport om afhandlingen medh Redvin, Österlingh, Schulman.

Redvins begäran bestodh i 2 saker: 1. att han måtte beholla de obygde gårdarne tillijka medh det andre honom confirmeras; 2. att hans sohn måtte blifva accommoderat till hest. 1. Han är ett vackert empne, 2. merita parentis, 3. blifver i landet.

Begge hölles skälige och låfvades honom. Om sohnen, skulle han få occasion anthen till foth eller hest.

Skulman begärte, att förlähningen på Norköpings beslut måtte extenderas på hustron, 2. om [de gårdar i] Kin och Yderö, som han på behageligh tidh haft, måtte honom confirmeras på hans manlige brystarfvingar.

Det förre är skäligit. Resolverades och, att hustron skulle få en act, ifall han doge. Om det andre resolverades och i anseende af hans föräldrar.

Eljest taltes om de fremmande Öfversternes affärdande och donerande, att gifva alle 2000 Rdr är ondt ob exemplum. Resolverades liqväl, att emädan de, särdeles Österling och Schulman, äre meriterade, att de alle samptligen skulle bekomma 2000 Rdr.

Goltz skall svaras, att man inthet vill räckna medh honom.

R. Cantzleren: Han ville Tyslandh i sådant aldrigh decidera eller abnuera. 2. Skall få som de andre Öfversterne och pension, den att uthtaga i Hamburgh.

[1] I marginalen står: Johan Radeken ifrån Franckfurt an der Oder.

Befallte R. Skattmestaren annotera vara resolverat, att deres transporter, som inthet vore af adel, skulle vara giltige och en adelsman därföre kunna fåå köpa godz: 1. att de tillijka medh de andre måtte komma till betalning; 2. är proufiterligare Chronan, efter hon i compagniet gifver 10 pro cento och i godzköpandet löper inthet mehre än 5 pro cento.

Stat sententia.

Bref till Cammaren därpå.

Den 11 Julij vore tillstädes i Rådhet neder i Räckne-Cammaren R. Ammiralen, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Cnuth Posse.

Ankom ett bref ifrån General-Ingenieuren Olof Hansson om fortificationen vidh Götheburgh.

Däruppå blef Secreteraren Nils Nilsson befallt, att han skulle ställa ett bref till Olof Hansson, det han adviserar om Ryssarne där nider.

Ankom och bref till H. M:tt Drottningen ifrån Her Lars Kagge 1. om fougdernes bedrägerij att taga räntan af de knechten påförde 8:dels hemman och gifva dem därföre 9 mark sölfmynt, visandes sitt remedierande däruthi; begärer veta, huru därmedh skall procederas, om refsten skall på 24 åhr stellas tillbaker. Därhos var förteckning af manquementet.

R. Cantzleren proponerade om någre officerare, som depescheras skulle.

Af occasionen af de gode tienderne ifrån Lybeck begynte Rix-Cantzleren att påminna om förstereckning. Uprepade så, att våra saker alldrigh hafva varit i det stond ab exordio belli.

Officerarne 2000 Rdr och een gullkädh. Att man skall lätha officerarnes pockande gälla och icke lätha stå resolutionen, så skall ingen resolution ståå, quidem lätha all prætension vara inthet.

R. Cantzleren sadhe en måtte alldrigh lätha det höras, att man icke ville betala. Förist är icke så högt; betala när vij få rådh officeraren; gemene kan ingen betala....

Ankom bref till H. K. M:tt och R. Cantzleren ifrån Furstinnan af Brunsvik, begärande Crossen.

Resolverades att det inthet kan skee.

2. Kongens i Engelandh och Drottningens af Bohemen recommendationsbref till öfversteskapet för Printz Moritz Pfaltzgrefve.

Där skulle svaras på. Frågades quid respondendum.

R. Cantzleren: 1. är ondt att slå uth; 2. e contra de äre öfverlestigade; 3. äre inthet contenterade medh lithet; 4. en som alltidh skall tala för dem, som inthet vela väl, om de äre kloka, sin minus odugse. Bättre hafva karlar, som man kan commendera.

Resolutio: Excusera höfligt, att I vele treffeligen gärna: 1. äre alle regementen besatte; 2. är svårth att accommodera en så högh person; om de vele sända oss peningar att värfva folck, kunde vara. Däremot Konungens af Engelandh och Drottningens af Bohemen förmedlan.

3. Skulle svaras till Pfaltz[grefven] Moritz.

4. Redven, Lesle.

Om officerarne differerades till morgonen.

Om revisionssakerne, huru skall därmedh [hållas] i Liflandh.

Revisionssakerne i Svergie.

Upräcknades så några saker.

R. Cantzleren mente, om revisionerne skulle komma så monga, så skall vara een Revisionsrätt; elljest räcker hvarken Konung eller Rådh till. Bör och vara sådane personer, som hafve varit i Hofrätten.

Hofrätten måtte inthet alltidh see på fatalia juris och punctilia.

Böre uptagas Liflänske revisionerne, och reguleras justitieverket därefter. Ingen ordning; böra döma efter Svergies lagh.

Her Herman Wrangel badh om sine saker, som hade varit anhengige.

Her Pedher Baner: Om ingen är, som tar regeringssakerne, uthan Rådet skall hafva allt på sigh, quod impossibile.

R. Cantzleren mente, man skulle taga en af hvart Collegio: 1. en Secretarius som extraherar rationes, 2. gör rapport, 3. hafva acterne hoos, att man af extracter i hastigheet kan veta, hvaruthi det sticker, hafvandes acterne à part, i fall.

Det af alle fans gott.

Inkom Her Spiring.

R. Cantzleren sadhe: Vij hafve eder föreskrifvit, att I skulle göra oss rapport, huru sakerne stå, att vij måtte veta hvadh vij härefter skulle göra.

Spiring sade man hade inthet tords skrifva af fahra att blifva brefven interciperade.[1]

1637 pousserade på succursseu; hafver det inthet vidare kunnat bringa på 4 (?) månader; ordsaken att vij ingen fast foth hafve haft. Han hafver Cammaren sökt på succurs; 150 tusen gulden måtte så hafva Camerarius på 120; sedan på 100 tusen; sedan de hafve sedt, att det inthet har hulpit, hafve de [sökt] 1. trainera om de skulle vända H. M:tt...., 2. vända fahran af dem. Sedan de conditionerne voro fattade i papper, så ville de så göra som de giorde det och Kong[en] af Bohemen. Det var så då. Nu hade jagh det fullfölgdt och Her Johan, så hafva de alldrigh gifvit resolution; hafva 1. consenterat på 3 månader, sedan på 7:de, så brachte Gröningen 3 månats subsidiem. Jagh att pröfva deres sinne, tackade jagh dem, och så brachte de af Gröningen på 12 månader. Sedan hafver jagh vill jagh (!) det bringat, att man skulle [taga] af landzmedlen, att de måste vara fast. Nu seer jagh det, att af long tidh så blifva de slaperigh, att man inthet rätt hårdt där på pusserar. Ergo drifva på een resolution hårdt. När jag reste, gaf jagh mitt memorial öfver: 1. att de skulle betala, att de skulle få på de 6 månader, 2. att på de 12 månader. På det ene hafva de lofvat; 2. ville de renvoyera till Radt af staten.

Begärte då ville veta, på hvadh tidh det då skulle vara resolverat. Nu menar, att de inthet skole seija neij, hälst Ytrecht, Gelderen etc. Män Holland, Seland vegre; menar så, att de skole tracteras hårdt och den natio ist so; det vet Frankrijke om de andre vore. Han hafver propositionen af Portugisiske Ambassadeuren mechtig hårdt. Det äre väl monge, som väsendet äre affectionerade; de mena att våre vapen — —

Her Claes Flemming mente, om de inthet skulle fordra på skuldh.

R[esponderade]: De kunna inthet hoc rerum statu, när vij göra prætension däremot; mente det skulle skee, att vij prætendera ifrån det de låfvade.

R. Cantzleren: Huru skola de då bringas därtill, 1. på hvadh maner, 2. medh hvadh condicion?

Spiring mente så lenge vapnen äre på Tyske botnen; andre condiciones om man giorde dem så stora som bibelen, så vore nichts.

Sadhe svårheten i Holland vara, att de må väl värfva, män vi unionis i Uthrecht inthet att afdancka; den ene vill, den andre inthet.

[1] Den följande redogörelsen för Spirings rapport är mycket oredig.

Sadhe Nederlandh skulle lätteligen vara därtill resolverat.

Spiring: När man får een provincie därtill, så skole väl sombblige föllja; uthi Gröningen är väl Her Kusner, som står till affectioneras. Neka oss skole de alldrigh. Jagh hafver det drifvit, tanquam befallt; ergo skall det väl gifva dem eftertenckiande. Om vij gå som förr, så skole de oss lätteligen uthslå.

Berättade att när H. M:tt begärte ett pass för någon, som till taffelen hörde, så berättade han processen.

R. Cantzleren frågade sedan om de förarresterade skep; sadhe Staterne hafva giordt oss stoor tort.

R[esponderade]: Det sker uthi stederne af particulari, så och i hofvet uthan deres vetskap. Menar att man skulle, när de arrestera 4 man, här arrestera 8, det gifver minste disputen; det han sade sigh hafva dem berättat.

Spiring klagar, att efter han hafver haft licenten i Liflandh och gifvit honom hvar tredje pening, nu strengia de i Liflandh negocierne med compagnien och göra så ringare tull; berättar så huru myckyt ringare commercierne äre hemmade. Ryssarne skole igenom det de ringa påleggia gå och transportera handelen till Königsbergh. I Riga veet han inthet hvadh rätt de hafva att bringa negocien innom landet uthi compagnien, uthan uthomlands, det i alle andre stater och landh. Om de nu skole få göra monopolium uthan ratification; om det icke förandras, så skall det komma så ringa. Det hindrar de Herrarne, som hafva deres godz, att de intet få. Om de tryckia trähandelen, så lasta de sigh högt.

R. Cantzleren sade de hade consideration: 1. så lenge Dynan kommer där uthför, så moste de komma på Riga; 2. hampa, lijn, aska äre tunge vahrur, att de moste sökia strömande gå på Riga; 3. att det florerar är att landet slår sigh mehre på handel; 4. att inge förlöpare uthan gode inländske män blifva rike; elljest köpa fremmande det up i landet. Om nu inthet handelen kan annars diverteras ob rationes ante dictas, så måste det florera; licet stutza(?), tamen soll kommen. Det holler dem, att de sättia i andre landh deres peningar på interesse, och vij unna väl fremmande, men heller våre undersåtare.

R[esponderade]: De kunde om vintern komma; om han der stutzar, så gå de på Polotzko ifrån Vilden.

R. Cantzleren: Så måtte man komma på Kouven, där och kommer stor, det är stoor besvärligheet.

Spiring: När en inthet får så myckyt han vill, en köpman, så drager han hellre longt än stutzar sin handel. Landen äre lycksammare medh factorer än compagnie och negociant ratio.

Mentes härpå att Spiring skall sättia up sine considerationer och de Rigiske sina.

R. Cantzleren hölt därföre, att hvar myckyn handel är, där fahr folcket, väl.

Spiringh sade, om de i Riga lade accis på den consumerlige varan och läthe handelens libertet, så skulle det consumera och upfylla den nyttan de particulari nu hafva, nam ubi commerciorum libertas, indicium florentis reip[ublicæ].

E contra.

Riga ligger longt från andre städer, så måtte de hafva peningar uthan efter; beviste det exemplo af Nederlandh, om de skulle icke uthan efter hafva peningar; därföre vore bättre att där i Riga vore factorer.

Togh alltså afträde, och befalltes att sättia up på papperet.

Begärte att han måtte säkert blifva öfverfördt.

R. Cantzleren påminte, att Cammarens betenckiande om redresseringen skulle upläsas och den så väl som Revisionscammaren reguleras.

Om Arfved Hanssons saak.

Resolverades: 1. bötha 2000 Rdr; 2. orätt köpte godz revoceras, män beholla ähran, lifvet. Rationes: 1. är satisfactum exemplo med brodhren, 2. han kan föreståå sin brodhers hustro.

Hindrick Olofssons saker.

Den 12 Julij kumme tillstädes nedre i Cammaren R. Drotzeten, R. Marschen, Rix-Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Herman Wrangell, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse.

Den Kon:ge Regeringen improberade, att Hofräts-Collegium hade uprepat Russous rättegongsproces, där doch Regeringen hade befallt, att stadzens domb skulle exseqveras, menandes vara emoot Regeringens högheet att gå och reassummera, sedan Regeringen hade befallt att fullföllja domben, menandes att de inthet skole taga up ifrån Kongen och Regeringen, förän de blifva därhän skutne. Måtte en stadh hafva macht att straffa en turbatorem tranquillitatis.

R[esponderades] att 1. de böre taga up criminalia och see på deres dombar. 2. Hofrätten hade [intet] att göra medh staden förän befallning kom. 3. Regeringen befallte Hofrätten skulle tee deres skäl. 4. Frågades om de skole då i staden hafva macht in criminalibus.

Resp[onderades]: Regeringen hafver befalt dem uptaga, sluta och exseqvera, cui nemo quo cunque respectu debet obsistere. Majestate præsente cætera imperia conquiescunt.

R. Cantzleren sade H. M:tt kunde väl vidh sijn regering uptaga och öfversee dömbde saker; sed si hoc justum, af ordsak att om man skulle upskiuta alle executioner till H. M:tt[s] omyndige åhr, så vore inthet imperium.

Resolverades att den, som vidh munstringen i Jönköping begick det mordet, skall straffas till hufvudet och det sättias på en stake: 1. att hafva begådt mordh på — —

R. Cantzleren skiuther till Rådhets betenckiande, att efter tractaten medh Kejsaren sigh hafver stutzat, om man nu vidh denna vår lycka skulle reassumera tractaten att justificera vårth väsende hoos våre officerare; om vij skulle försökia, om det vore något hopp till tractat, att skrifva det Cuhrfursteliga Collegio till, remonstrera processen, justificera oss, præsentera oss, att de drifvat hoos Kejsaren, att det kommer till tractat. Om man och icke skulle skrifva till Cuhrfursten af Sachssen och Brandeburgh. Hvar han icke vill, så ser hela världen justitiam tutamentorum nostrorum. Om det funnes gott, skulle ett concept fattas och thees Rådhet. Mente dem inthet vara så godha vener Kejsaren.

Det och hele Rådhet höllt gott.

Her Pedher mente ad hoc accedit, att Konungen i Dennemark hafver fulminerat på Kejsaren.

R. Cantzleren togh det consilium, som Cammaren hade författat om des redressering; begynte så att uprepa den listen, som fougdarne i Vestgöthlandh medh knechternes ottondels förhollande föröfvat hafva; sköth det till Rådhets betenckiande.

1. Inscriptio.

2. Landssakerne och jordeböcker, att de skole göras kortare, uthslutande af det Chronan inthet hafver behollit.

Mentes om siöfolcket och där infördes, att de och skole tilllijka medh det, som proprie hörer till Chronan, hafva särdeles böcker.

R. Cantzleren sade det betenckiandet vara att inthet förandra böckerne, såsom Konungarne hafva haft respect att så sättia det uthur Chronans böcker, som bortgifvit vore etc.

3. Skulle vara een sperancebook, där förlähningar på behageligh tidh [införas]; det skole Fougderne hafva under deres hender och afdraga, sed non ea quæ perpetua donatione.

4. Om de godz, som ingen expectantz är uppå, liqväl icke är någon viss condicion på, som det under academier, skolor, hospitaler; 2. de som äre bortbytte; 3. de som äre donerade evärdeligh.

5. Om förmedlingar, huru de äre därtill kompne, eller holle illa hemmanen, de då inthet högre blifva införde än de äre värde.[1]

Blifver därmedh som tillförende efter Konungens ordning.

R. Cantzleren: Skattebonden ingen brandstodh.

6. Att partzelerne eij skole så monga införas, uthan göra en särdeles viss partzel, den [i] den landsorthen blifver och förslagh på landsorthen däruthi. Landtogsgärden pariter, proufiten Chronan förbehollen. Skall sättias fisk — —

Däruppå taltes om vicierne af uthlagorne i Finlandh. Huru skall det rättas?

Mentes per Landshöfdingerne, gode Cammarskrifvare, Ingenieur[er]. Commoda däraf; läggia så myckyt på han kan draga.

Her P. Baner, Feldtherren: per Cammaren.

R. Cantzleren mente, att medh ett landshöfdingsdöme skulle tagas ihopa, ty allt i sender vill inthet räckia folck till.

Her Pedher Baner sade det vara tvenne saker där att göra: 1. att justera hemmanen; 2. draga räntorne i ringare partzelar.

Rix-Marschen påminte, att det skulle göras een ordning eller tillgifvas restantia; elljest repa de sigh alldrigh ur skuldh.

R. Cantzleren mente, man gör dem säkre och de draga på sigh, män göra 1. per commission och sedan gifvas till.

R. Cantzleren vill sättia det erfordras till Finlandh.

Pröfvas på en landsända: 1. om inthet går an, är skammen inthet stoor; 2. seer alle difficulteter; 3. kan sättias i alle instructioner.

7. Att böcker på alle behållne räntor sändes hijt in Julio och 14 Augusti, att de då vore här; Landshöfdingarne skole lätha inventera i proviantet och sända öfver; 3. att icke räntorne blifva förmengde; 4. att de, som arrendera kyrcketiender, skola inthet slippa medh mindre, när säden vederslår; 5. att Fougdarne hade zedlar af förlähningshemman på förlähningh; 6. att restancierne erfahras på tinget.

---

[1] I marginalen står: Chrone och skatte lijka i gärdelagh.

Her Peder Baner mente nembden kan inthet blifva så lenge på tinget. Förslagen göras efter åhret tillförende.

.Her Pedher Baner frågade, om man då kunde fåå göra anordningarne, efter de komma så seent; då skall förslagen komma in.

R[esponsio]: Det görs ett åhr föruth intill Johannis.

R. Cantzleren: Förlähningar slås öde för den, som dem hafver och icke för Chronan, 1. efter det är ett beneficium att få förlähning.

R. Skatt[mästaren] mente, att Fougde skulle 4 gonger om åhret tingta.

R. Ammiralen: Somblige mentes att hafva Sochneskrifvare, som är som en controlleur moth Fougden, Landshöfdingen.

R. Marschen påminte om orichtigheten af rusttiänsthollande i Liflandh, där 15 hakar landh [räknas] på en hest; där [det vore] 30 hakar på hesten, så skulle Liflandh holla 1,000 hester. Badh att det skulle tagas till betenckiande.

Ankom bref ifrån Fursten af Lübeck medh fehl på titulen.

Ankom ett bref till Rix-Cantzleren ifrån Furstinnan af Mechlenburgh, begärande blifva mainteneråt.

Her Pedher Baner intercederar för Dyring och Österling.

R. Drotzen mente, om någon prætext kunde föreslås, ne noceat exemplum.

Her Johan Cruse sade Goltz begära audience.

Her Flemming: Johan Dufva i Finlandh dugeligh till Ståthollare.

Spirings säkre hädanresande.

Her Flemming påminte om koppar på H. M:tt[s] gemach i trägården.

Den 12 Julij efter middagen R. Drotzeten, Rix-Ammiralen, Rix-Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Knuth Posse.

Företogs åther igen cammarconsilium och 1. om Revisionscammaren, huru räkningen skall ländа därhän och skrifva præsentatum etc.; 2. och om allehanda fall däruthi; 3. huru gamble böcker måge uptagas, anthen på 9 eller 10 åhr tillbakar.

R. Cantzleren sade, om en må kräfia Chronan på sijn prætension, skall han då icke få see öfver räckningen.

Her Pedher Baner sadhe, man måtte inthet förtaga Drottningen sitt jus.

R. Drotzen mente, att elljest skulle een vara tillijka medh hustro och barn i stoor pericel, om icke en tidh statueras. Går myckyt ur minnet.

R. Cantzleren sade det vara att moderera, att både herre och tiänare äre därmedh benögde.

Her P. Baner mente, om den exceptionen sättes, att där en vore dödh; mente medh det andra göras säkert folck i Cammaren.

R. Drotzeten mente, man skulle allenast [sätta] 6 åhr; sadhe multa disputabilia pro et contra.

R. Cantzleren mente, man skulle ingen sättia: 1. sätter man tidhen korth, så gör Chronan præjudicium; 2. glömmer en på så long tidh allt borth; taga liqväl de facto och actat, men inthet statuera, ne fiat præjudicium. Exemplum ex absurdo om en, som dör innom den tidhen, så kan han inthet göra de efter honom lefva räckenskap, då vore icke viss tidh satt, kunde man det moderera.

R. Cantzleren vill inthet see efter räckenskapen hvem som skall betala, uthan att göra reddhoga.

Slöts uth för förbenembde skäl och stelltes till delib[e]ration een annan gong.

Om proviantmestaren och hans embete.

Rentmestaren, hofbokhollaren, inköparen.

Till Revisionscammaren kumme i consideration Gustaf Rosenhan, Casper Lilliecrona, Stiernskölden, den unge Creutzen, Johan Ericksson.

Befalltes att stellas vocation till Gustaf Rosenhan; läth då ståå den 4:de platzen för Johan Ericksson.

Bookhollerijt att det görs kortare.

Cammararchivet, där behöfves en annan än Bengt Tålamodh. Essentiale af Regeringen att inthet secret gifs uth.

Om Cammarråds embete sampt Secretarii och Referendarii etc.

Her Pedher Baner påminte, att resolutionerne inthet skulle sättias på brefven uthan i protocollet.

Om consultationer samt dagar därtill. Item en Adjutant som gör påminnelsse.

Förlähningar att man beholler dem quales sunt och inthet tager andre än peningarne i stellet.

R. Cantzleren: När Kong är, tunc decernit, men Cammarrådh måste finna medlen, hafva credit. När Kongen duger, så kan han lätta Cammaren, sin minus då geller på Cammaren, som måtte vara tenax eorum quæ habere potest; amplificare, augere.

R. Cantzleren uprepade nyttan af vantmakerijt i landet: 1. ökar folck, 2. bygger städer, 3. mehrar tullen, 4. gör landet gott, 5. ökar fåhren.

Om rättegonger i Cammaren.

R. Cantzleren påminte, att Fiskalen tiänar Cammaren i landet och icke spelar procurator.

Att det blifva flere Cammarrådh af ordsaker, som probabiliter blifva förmälte.

R. Cantzleren: Om de äre monga, så är hinder; 2. äre de nogh, nembligen 5; 3. ondt efter beqvembt folck.

Ratio däremot: 1. är ett gott seminarium, 2. lisar väsendet.

R. Marschen intercederar för den gamble Ramsay att få brödh i dödedagar.

Skall delibereras om vice Præsident i Hofrätten för Jacob Skyttes opassligheets skull.

Om de Tyske officerarne.

Resolutio: att Österlingh och Dyringh skole gifvas i anseende af deres troheet 5000 Rdr hvardere, bidiandes dem att de holla det hoos sigh, på det det exemplet icke retar flere till sollicitationer; seija allenast publice, att de bekomma 2000; och een assignation till Salvium.

Uplas förslaget på tullen vidh sluthan vidh lille Edh, så väl Cammarens som Olof Hanssons.

Resolverades inthet.

Den 13 Julij vore tillstädes nedre i Räckne-Cammaren R. Drotzeten, R. Ammiralen, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Claes Horn, Her Thure Bielcke, Her Knuth Posse.

Bevilljades en, som rijtade fronten på finske bibelen, 120 daler h[vitt] mynt.

Ankom bref ifrån Pedher Larsson i Narfven: 1. att den orthen är temmeligen rättat af missväxten, 2. om Narfvens tillstondh och trögheet att gifva accijsen och hvadh mehre som det inneholler, 3. om landsköps föröfvande.

R. Cantzleren mente att göra dem villige skulle man citera hijt Hofrätten och gifva dem tilltal, förmenandes att därpå då skall stellas boot.

R. Drotzen mente till 3:e puncten, att Narfven skulle leggias till Sordevalla.

R. Skattmestaren mente vidh Vassnarfven.

Her Pedher Baner mente vidh Elfven.

Där staden nu ligger, är osäkert seglatzet; ergo fortificera, eller flyttias till Ivanegrådh.

R. Skattmestaren mente, att holman skulle befästas.

R. Drotzen mente, att Her Erick Gyllenstierna skulle plantan af Narfvens befästande medgifvas, att han den kunde stella i värcket.

Uploses instructionen och fullmachten för Peter Anthoni.

Underskrefs Pether Anthonii sköldebref.

Taltes om Krusbiörns degagement uthur Moskow. Blefve så upläsne hans advis bref på den gell han där giordt hafver.

Resolverades att General-Bookhollaren skall däruppå göra räckning.

R. Cantzleren sköt till betenckiande, om man skall uptaga revisionssaker.

Uplas 1. Andreæ Buræi supplication emoot Her Herman Wrangells öfvervoldh, begärande att han måtte blifva fredat, till dess att revisionsdomben där af gåår.

Mentes skäligit vara, att [med] allt öfverwåldh hafves fördragh, mädan saken är sub judice, heller hafva till rätta och lätha dem skiljat.

Om Nagels och Skröders saak.

Resolverades att de till Jönköpings Hofrätts hus skulle bekomma 10,000 daler hvitt mynt, inräcknande det de tillförende hafve bekommit.

Den 15 Julij kumme tillhopa nedre i Räckne-Cammaren R. Drotzeten, Rix-Ammiralen, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Claes Horn, Her Thure Bielcke, Her Lars Sparre.

Då blef åther uprepat tvisten emillan Her Herman Wrangell och Andream Bureum.

Däruppå uplas Her Herman Wrangells supplication och justification emot Her Burei klagan.

Förehades några Lifländske privata, som Strafferskan.

Sköts af Hofrätten till Rix-Rådhs resolution, om på honom, som hade tagit två hustror, skulle exeqveras till lifvet.

Mentes skulle straffas: 1. för det han missbrukar nampn medh det han rygger sitt löfte för Gudh; 2. på det man icke må under Guds nampn bruka horerij, derföre bör en straffas till lifvet.

Underskrefves något köpebref.

Taltes sedan, om icke 2:dus gradus skulle vara jure divino prohibitus, och när de gifvas tillhopa, straffas till lifvet.

R. Cantzleren uprepade så hvadh som Presterskapet emot saligh Kong Gustaf den 1 sigh förklarade i samma fall.

R. Drotzen mente väl böra straffas, män icke till lifvet, efter det — —

Om en skall straffas till lifvet, som hafver lägrat sijn hustros syster?

Taltes om Lifländske rustetiänsthollandes rättande och inæqvaliteten af hakelanden.

An de Lifländske skulle naturalizeras i Sverge?

R. Cantzleren berättade sal. Kong Gustafs meningh att inthet naturalizera dem, så skulle man hafva å herredagar controlleurs, där man nu kan, si res ita poscat, imperare och mandera det gott synes.

Befalltes Underståthollaren Gyllenanckar att tillseija dem, som byggia vidh Riddarhuset, att de upholla medh byggiande, till des man något vidare däruthi statuerar, i anseende att det myckyt skadar Riddarhuset. Skall liqväl elljest vidare däröfver statueras, när Her Claes Flemming hemkommer.

Om fahrtetullen vidh slussen vidh lille Edh.

Däruppå då blef resolverat och resolutionen lefvererat Cammaren.

Underskrefs bref på svenska till Churfursten af Brandeburgh, betackande för öfverskickade röhren.

Ingefähr 10 öre h[vitt] m[ynt]. Canel 2 daler.

Den 16 Julij kumme tillstädes nedre i Räckne-Cammaren R. Drotzeten, R. Marschen, Rix-Ammiralen, Rix-Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Herman Wrangell, Her Claes Horn, Her Lars Sparre.

Resolverades om ett drååp, begongit i Alingsås af en soldat, det han skall mista lifvet af ordsakerne som domben inneholler.

Sedan resolverades och om de knechterne, som hade föröfvat öfvervoldh på tullknechterne, 1. att de skulle bötha 40 mark, 2. ställa borgen att de alldrigh mehre så göra skulle.

Befalltes Secreteraren Gyllenklow på den eldre Pfaltzgrefvens begäran att ställa i H. K. M:ttz nampn recommendationer [till] våre Ministrer och Legater däruthe, att de befordra Hans Furst:ge Nådes sohns reesa till armeen.

Uplas Rix-Cantzleren Götzes bref och sitt svar därpå, skiutandes hoc till Rådets betenckiande: 1. om Enckiedrottningens underhollande i Prüssen; 2. om Brandeburgerens stutzande i ractaten medh oss; 3. ursechtar det vij svara på svenska, i anseende att accordet medh Leutmar det medhgifver.

Det så blef gott funnit.

Om Messenii hemman på Munsöön.

Togh Referendarius däruppå resolution.[1]

Uplas instructionen för Her Erick Gyllenstierna, däruthi blandh annat var att considerera, att de i Ingermanlandh inthet tvunges till religionen, icke bevilljas präster, uthan lidas där de äre inkompne, doch medh förbeholdh att de icke flere komma. Mentes att medh våldh att görat är: 1. fæderi adversum; 2. obstinat folck; 3. är bättre att de elljest dragas godhvilleligen därtill; 4. vore bättre man droge barnen därtill.

Taltes något om Grotii avocation sampt en Residents nödigheet på vår sida i Sibenbürgen.

Underskrefves brefven medh posten, så och några andre till Landshöfdingerne och Pfaltzgrefven.

R. Cantzleren befrågar sigh, hvadh skall svaras Kniphusen på hans begäran på Stinckenburg, som tillförende är Erick Hansson bortgifvit.

Mentes negative.

Den 18 Julij kumme tillstädes nedre i Räckne-Cammaren R. Drotzeten, R. Ammiralen, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Matthias Soop, Her Thure Bielcke. Her Lars Sparre.

Uplas det öfrige af instructionen för Her Erick Gyllenstierna.

Blef discourrerat på hvadh sätt man skulle komma till rätta medh dem i Narfven, som vedersakade att gifva portorium, huru

[1] I marginalen står: Hans Drake till Nöteborg. Chamberlan på Coburgs skantz.

man skulle them därtill vinna, eller huru man bäst skulle det manquementet ersättia.

R. Cantzleren frågade, hvadh medh Narfven och Kexholms lähn skulle göras.

In præsens mentes, att till Magistraten i Narfven skulle skrifvas, att de exeqvera H. M:tz villje, eller de skole blifva citerade.

R. Cantzleren: Si bellum cum Moscho, tum belli locus statuendus satis ad Onegam lacum.

R. Drotzeten frågade, hvadh resolution fattas skulle, emädan vidh Kexholm mästedeles Ryssar arbeta, det för oss är osäkert; mente vara bättre, att Muschoviterne gåfve peningar, att man finge därföre leija finskt arbetsfolck.

Underskrefves några bref för Redven, till Axell Lillie, Salvium och Carl Gregersson.

Befalltes Secreteraren Gyllenklow att stella een recommendation till Lindorm Torstensson för Redvens sohn till öfverstelieutenantsplatzen.

Underskrefves pensionerne för Österlingh, Dyring, Goltz.

Underskrefves och en hoop Gyllenkloos privata.

Om Messenii begäran på förlähning i sijn och sijn hustros lifstidh.

Ex occasione af Lenæi bref och begäran, att hans hustros syster må blifva oqvald för sine gäldnärer, 2. om kostnat till notas in Novum testamentum; 3. om honom varder befallt att arbeta locos communes theologicos, nyttige för oss här i landet.

På det förste bevilljades, att henne ett friheetsbref meddelas skulle; 2. skulle uthsökias Lenæo een kyrkiotiende; 3. skall han blifva befallt att göra locos, som sedan skole blifva authoriserade.

Secreteraren Silfverstiärna begärte på tryckiaren Keisers vägna att blifva handhollit vidh sitt privilegio af svenske bibelen och privilegium på Januam linguarum. Det gott fans.

Bevilljades till den Hagiske kyrckians upbyggiande 1000 Rdr.[1]

Den 19 Julij kumme tillstädes nedre i Rådh-Cammaren Rix-Drotzeten, R. Cantzleren, Her Pedher Baner, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Thure Bielke.

R. Cantzleren befallte annotera, att emädan Öfverste-Lieutenanten Bruno, som för sijn siuklige lägenheets skull i Brunsvijk

[1] Detta beslut blef sedan ändradt: se nedan sid. 360.

anhollen hafver giordt gode tiänster, skall Salvio tillskrifvas, att han hielper honom medh några hundrade rixdaler, att han må komma närmare hem, på det man må kunna göra honom godh recompence.

Discourrerades om Häredshöfdingernes domb och Underlagmennens, att de inthet uthtryckias medh sententiæ skäl. Mentes ett exemplar till dombar vara Her Erick Sparres domar.

R. Cantzleren sadhe vara att deliberera, huru starck man ville hafva flottan.

Ankom een recommendation af Her Johan Oxenstierna för Major Bong.

R. Cantzleren: Inge förlähningar skola gifvas uthan uthaf Regeringen.

Befalltes att förlähningsstaten skulle företagas och den skolieras.

Om Slangen resolverades, att uthi ett af Satagunderne skall uthväljas några godz och hollas Slangen tillhanda, och när han kommer hem, meddela då confirmation.

R. Drotzeten mente, att alle ladugårdar i Finlandh skulle ödeläggias; Cumo och Rasela kongsgårdh skulle göras till byar.

Resolverades att bönder skole sättias på Cumo i Finlandh, gifvas 2 åhrs friheet, skole förskonas för dagsvärcker, i anseende att landet inthet blifver graverat, 2. gårdarne bättre bygde, och skall ingen ladugårdh mehre blifva än Runsala och Kiriasti för Biörneborgs skull.

Resolverades att på 3 mijl rundt kring om Cumo skall inthet godz inrymas, bortsäljas eller bortgifvas, i anseende att där är den förnembste härligheet för Konungen.

Blefve resolutionspuncterne för Knip upläsne och underskrefne.

Underskrefs och till Knipens anfordrans befordring några bref till Landshöfdingarne i landsändarne om vrak.

Tvisten emillan Rörstorp och Torpa.

Resolverades inthet däruthi.

R. Drotzeten föreslog väl några saker.

Quæstio om Lagmannen får sittia i domben öfver Underlagmannens domb.

R. Cantzleren mente negative, efter Underlaghmannen seer på sin principal, och alltså Lagmannen inthet kunna skrifva bref om sin underhafvande.

Taltes sedan om revisioner och huru de äro beskaffade.

R. Cantzleren mente af nöden vara Hofrätten skulle proponera Underlaghmännen och Laghläsaren een viss form på domar; jemväl göras ett consilium, huru medh alle jäf skulle procederas.

R. Drotzeten mente, man måtte förskrifva någre af alle Hofrätter och Collegier.

Her Herman Wrangell och Her Matthias Soop begära förlof att resa hem, det them bevilljades.

R. Cantzleren: Huru medh dem skall hollas, som äre tillta-[la]de?

R. Cantzleren sade och vara myckyt om Lifländiske staten.

Den 21 Julij kumme tillstädes i Rådh-Cammaren Rix-Drotzeten, Rix-Marschen, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Lars Sparre, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Ankumme bref medh posten, de då blefve igenomläsne.

Ankumme 2 bref ifrån General-Gouverneuren Her Bengt Oxenstierna om de Muskovitiske Gesandternes durchtogh genom Liflandh, jämväl andre flere saker.

Rix-Marschen sade, att Nils Assersson hade Krigsrätten tillskrifvit, att Ingenieurerne inthet approberade den project på festningen, som General-Qvartermestaren Olof Hansson hade giordt vidh Ivanegordh.

Mentes att begges projecter skulle af Krigs-Collegio öfversees.

Her Claes Flemming befrågar sigh, huru medh de skepen, som åth Portugall destineras, hollas skall; mente att de måtte hädan skyndas.

R. Cantzleren sadhe vara att resolvera om fahrten åth Nye Svergie, 2. om skepsflottans rangement och hvadh däruthi kunde vara att menagera.

Den 21 Julij efter middagen kumme tillstädes nedre i Räckne-Cammaren Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Thure Bielke.

Rix-Drotzeten sade en köpman i Muskow, David Ritz benembd, som sadhe den muscovitiske handelen väl vara hijt att derivera. Om vij vele gifva up tullen hoos oss, så skole Ryssarne föra hijt till oss.

R. Cantzleren mente det inthet vara görligit, 1. efter man gemenligen medh ett sådant afdragh ifrån sin granne drager all jalousien på sigh; 2. Ryssen hafver hampu och vij ingen; 3. om feigd blefve, så blefve så monges fortunæ turberade. Desse rationes holla oss tillbaka.

Rix-Drotzeten så och Rix-Marschen mente, att om vij remitterade tullen, så skole vij draga Ryssarnes handel till oss, 1. för det att Storfursten tager stoor tull à 6 pro cento, 2. achta inthet fortzlen, 3. är longt att skeppa till siös vidh Archangel, menandes om nogre i Muskou giorde på sin egen handh uthan vår kostnat, föruthan relaxament på tullen.

R. Cantzleren sade det väl vara sökt i sal. Konungens tidh, män står emot: 1. att man bryter tullordninger och gifver enom ett hohl; 2. några particulari, som man inthet fundament kan byggia på; 3. det skulle af particulari inthet myckyt vinna.

Mentes om på ett åhr allenast skulle practiceras, och considereras hvadh skada vij skulle däraf taga, så att skadan icke vore stoor.

R. Cantzleren sade Kongen i Dennemark hafva oss föreslagit att vela läta i Narfven taga tull af sigh, om vij vele, och läta taga af oss, det inthet är trygt.

R. Cantzleren sadhe: Vij hafve 2 medel att draga handelen till oss: 1. anthen sielfve, som att föhra våre metallevahrur dith, som de göra sine hijt; att draga handelen, om man skulle medh det godzet see igenom fingret, vore raison; 2. taga store karlar, som äre mechtige att renovera handelen, om han stutzar eller lidher en stööt.

Män huru man skall nu kunna få de karlarne, som inthet bruka lorendrägerij, det är konsten.

Om en adelsman må uppå köpte godz taga halfve parthen af bonden och lätha honom bruka till helften.

Om Ryssiske handelen.

Her Claes Flemming sade, att en Borgmestare af Nyen hafver ment, det handelen i Muskou, som af de Lybiske där öfvas, skall kunna bringas hijt, 1. att de kunde doublera farthen, 2. få de aldrigh tiender ifrån sine för longvägenheets skull.

R. Cantzleren sade sigh vela tala medh dem.

Mente 2. vara att betrachta, först om man kan bringa någon på de husen, fast man skulle dem beneficera; 2. är quæstio huru myckyt man skall slå af tullen, att ordningen icke alldeles turberas.

R. Drotzeten mente, om någre fåå personer skulle medh tullens lättande beneficeras, 1. att icke monge andre måtte sticka sigh där in under medh. Om icke ett betenckiande är, att handelen kunde falla af sigh sielf i Musko.

R. Cantzleren mente det vara orådeligit, efter man helst seer, att hvar och en hafver då något att föhra.

Ankom bref ifrån den unge Marggrefven.

Resolverades man skulle tillsee, hvadh tull Narfven och Nyen skulle draga, att man såge, om Chronan af des laxament toge stoort afslagh. Skall öfverläggias medh Spiring och Mårthen Augustinsson, huru vidt det kan bringas.

Rix-Cantzleren mente, om vij på visse partzeler gifva efter, som sablar etc., och vara betenckte hvadh vahrur vij åter vele därhän förskicka.

R. Cantzleren påminte Flemmingen att laga torgh och hampn för de Finske strömingshandlare.

Resolutio: Efter där finns någre köpmän, så väl de i Nyen som andre, som gifva förslagh, att om man ville mitigera tullen, så vele de draga handelen ifrån Ryssländh, så är gott funnit att bruka moderation däruthi; doch att man communicerar det medh dem, som hafva medh tullen att beskaffa.

R. Marschen mente, man skulle advertera Fegræum att tala medh Juthen om medel att transferera Ryske handelen hith, som Viben hadhe läthit sigh förliuda.

R. Cantzleren sade det vara gott, att man talte vidare medh Viben och sonderade honom. Att vij förr hafve hollit det orådeligit medh Juthen, är att han och icke skulle komma att bruka tullfriheten i Liflandh och drifva där handelen.

Seglatzen till Räfle mente Rix-Cantzleren man skulle på det sättet myckyt öka, när man gofve våre egne, som härhän fahra, tredjedelen licentefrij.

Skall göras privilegium, att Munckelägret skall bebyggias och instengias medh staquet.

Om farthen åth Nya Svergie och Portugall.

Her Claes Flemming mente, att skeppen skulle härefter arrivera till Götheborgh att vara så myckyt närmare till segels och lätha det medh små fahrkoster det godzet, som de föhra, till Stock-

holm föhras; sade det godzet vara, som dith föras skulle, frijs, knifvar, yxor; därföre få vij skinn, tobak.

Mente proufiten skulle väl blifva af tobac; först Chronan får accis; 2. interessenterne proufit; 3. våre vahrur och deres vij få igenom; 4. är gott att maintenera landet och hampnen; 5. behöfver man där inthet att föda dem, efter landet föder dem; 6. man kan inthet öfvergifvat, efter man måtte äntå hempta folket dädan.

Begärte till compagnies skepet än ett annat, det Chronan köpa ville och sedan att löpa till Portugall att taga hvadh godz Chronan vill befalla.

Resolverades att de 2 skepen skulle på Chronones umkostnat dijthresa.

Begärar Her Claes Flemming, att en ordre måtte gå till Ammiralitetet, att skepen uthrustas och löpa till Götheborg att taga Printzen in. Det och fans gott.[1]

Sedan frågade Her Claes Flemming, hvad skep man skulle sända till Portugall, och om man inthet skulle göra Konungen i Portugall något assistenz af skepp och ammunition; uprepade så nyttan däraf, som R. Cantzleren tillförende uprepat hafver; mente Göteborgh och Draken; mente att endera af dem kunde säljas.

Frågade hvadh skulle sändas till Portugall, si master, bräder, tiära eller järnstycker.

R. Marschen mente, om några giorde handel af järnloo, så vore een proufitabel handel.

R. Cantzleren uprepade så, att man väl ville skänckia Kongen i Portugall 1000 musqueter och 1000 harnesk. Skepet kunde han per terminer betala; skulle göra oss reputation, affection och hielpa honom mycket hoc rerum articulo.

Frågade Her Claes Flemming, huru Spiring skulle komma hädan. Mente om befallning gofves till Her Erick Rynning, att han läther Kattan löpa till Götheborgh, där Spiringen till siös skall stiga.

Det och blef gott funnit.

Resolverades på det, som medh posten svaras skulle.

R. Marschen påminte, att man skulle poussera Brandeburgaren, att han pousserar på generaltractaten hoos Kejsaren.

Krukemakarens perlemente.

Om Arfved Hansson blef vidh förre resolution, att han skall pardoneras; de godzen, som han under andres nampn skall köpa, skole igenlösas.

---

[1] I marginalen står: »Her C. F[leming]: Om privilegio för en general byggemestare.»

Den 22 Julij för middagen kumme tillstädes nedre i Räckne-Cammaren R. Drotzeten, Rix-Marschen, Rix-Cantzleren, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell.

Uplas Rix-Cantzleren den förklaringen, som Konungen i Dennemarck läther igenom sin Resident Viben lefverera den Kon:ge Regeringen på de puncter, som Fegræus för halffiärde åhr sedan hoos Rixrådh och Konungen i Dennemark föredrogh.

Där uthi manglades förat, att på de punchterne läth Kongen i Dennemark genom sin Resident svara; så måtte vij och svara härpå igenom vår Resident.

Förklaringen bestod i 3 punchter.

1. Att ingen ammunition kunde föhras igenom Sundet uthan hans Kongs särdeles tillstondh, i anseende att medh sådant godz vore särdeles beskaffenheet och icke af trafique.

2. Om certificationernes orichtigheet, medh begäran vij vele see därpå, så skall hoos hans Kong inthet fehl vara.

3. Förklaringh att de hafva tagit tull af Bernou staden, förmenandes den orthen för deres store måhls skull vara belägen i Pommeren.

Resolverades inthet på.

Befalltes ställas bref till Her Gustaf Baner och Skäring Rosenhane, att de icke trängia och pressa ryttaren i hopa i skepen, uthan lätha en hop ervarta flere skepp, eller där de icke komma flere, att då några skutor befrachtas.

Uplas och underskrefs instructionen för General-Gouverneuren i Ingermanlandh Her Erick Gyllenstierna.

Underskrefves åthskillige köpebref och andre missiver; item till Her Bengt Oxenstierna.

Her Claes Flemming brachte fram af nöden vara, att några, som där till hade inclination, sättes till några charger, som commercierne anginge och hvaraf de kunde hafva occasion sigh däruthi att öfva. Och kumme i consideration Appelbomen och Trotzigen.

Resolutio: att de begge skole komma i Blomerts stelle till Amsterdam, och löhnen delas dem emillan; ille är en karl af action, alter af stoort vett.

Ankom bref ifrån Her Gustaf Oxenstierna, Gouverneur i Estlandh, om sitt företagande vidh sijn ankompst till Räfle, medh mehre.

Uploses och underskrefves brefven medh posten uthåth.

Resolverades att till Calmare kyrckias i Calmare sochn upbyggiande skulle tillordnas 4 tunnor sädh.

Ankom bref ifrån Cuhrfursten, recommendation för Kniphusen.

Den 28 Julij kumme tillhopa nedre i Räckne-Cammaren Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell.

Bevilljades Bengt Ribbing förläning i Vermelandh.

R. Cantzleren sade Goltz hade sigh förklarat sigh vara oskyldigh för sal. Her Banerens beskyldning.

Därpå infordrades Jenicken, som saken var bewust.

Jenicken: Han hafver fått ogunst för åthskillige klagemåhl af stadhen; 2. hade trädt emot alliancen, det inthet var obilligt; 3. lagt imposter på; 4. illa administrerat justicien; 5. presterat sijn löhn; 6. inthet achtat magazinen och cassan, däremot han föreväuder ankommande andre våre troupper; 7. hadhe beskylt Her Commissarium; detta befallte Feldtmarskalken att taga för rätta; 8. hadhe längre varit borta, än honom var tillstadt.

Underskrefs brefvet till Landtrådhet i Estlandh och Liflandh.

Resolverades uthi Robert Thuves saak, den Secreteraren Silfverstierna affattade: Skedingen skall vara närmast till de godz, som Tauberne hafva, om de andre i Sachsen confisquera hans godz. Ratio: 1. att den ene inthet vill irra den andre, om det blefve fredh, 2. äre — —

Om Wolter Yxels saak är quæstio, om man skall taga den up, efter hon inthet hafver varit uptagen för Hofrätten; 2. saken hafver för 14 åhr sedan varit afdömbd; 3. blifver aldrigh finis litium, om man alltidh skall taga up sakerne. Ab exemplo att præscriptio och usucapio är ob finem litium.

Resolverades heller inthet däruthi.

Befallningsbref till Axel Lillie, att godzen revoceras.

R. Skattmestaren sade Falckenbergh förfråga sigh, om Fougdarne måtte appellera ifrån honom in criminalibus, och sedan till hvadh rätt.

Ex occasione af General-Majoren Schlange och de godz han begärte i Cumo lähn blef resolverat, att inthet godz emillan Cumo

och Biörneborgh sampt 3 mijl när Cumo på de andre tree sidorne skall blifva någon försoldt eller inrymbdt.

Den 26 Julij kumme tillstädes nedre i Räckne-Cammaren Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Her Claes Flemming, Her Thure Bielcke.

Infordrades Cammarrådh och befrågades hvadh anordning de hafve giordt på peningar på den Pommerske staten. Mente väl måtte tagas i acht hvadh där bör vara eller inthet vara och medlen att erhollat. 2. Att de formera staten, att de vete hvadh de hafva behullit, hvadh som är bespart. 3. Uprepade Rix-Cantzleren hvadh till Pommerske staten behöfves: proviant habemus, ammunitionen kunna hafva, kläde borde göras här, hvarföre köpa vij icke af våre att entretinera folcket; våre skole borga; därmedh hafva vij tidh, hafva in parato, våre fahra väl däraf. 4. Repræsenterade att de accordera medh folck efter hvitt mynt och betala medh kopparmynt, däruppå de så mycket tappa. 5. Peningar till Pommerske staten, så hafva de förstreckt till Stålhanskens armee 20,000 Rdr; hade de det, så kunde de holla credit.

Påminte om en rätt menage medh kläde, som de eljest kunde hafva öfverflödigt ammunition.

Her Claes Flemming påminte Cammarrådh, att de lätha göra staqueter kring staden och icke lätha det komma på borgaren ahn.

R. Cantzleren mente, man måtte heller [använda] något af det som af tullen kunde falla till proufit till stenmuhr, och gripa inthet allt ahn i sender.

R. Drotzen mente, om bönderne skulle därtill hielpas, och repræsenteras dem des nytta och nödigheet.

Infordrades Johan Flemming, och frågades, om han hade sedt det Österbotniske folcket, säijandes sigh inthet veta hvadh han skulle göra medh så små.

Uploses och underskrefves några privata.

Om Yxel Wolters (sic!) saak delibererades, om den skulle uptagas, efter saken så lenge hafver varit nedlagd; 2. sakerne skole öfverhopa Regeringen medh revisioner.

R. Cantzleren hölt därföre, att emädan saken så länge hafver varit nederlagd; hade han sökt revision, hade varit en ting; 2. är gongit in rem judica[tam].

Resolverat att emädan uthi Yxel Wolters sak är sententia in rem judicatam, de hafve inthet sökt straxt efter Konungens bevilljande revision, att det måtte blifva litium finis, och ob exemplum kan den saken inthet uptagas.

Sedan uploses någre Secreteraren Silfverstiernans privata.

Ankom bref ifrån Honora Verlet om tillstondet på den orthen han är på.

R. Cantzleren brachte för om Goltz.

Mente så skulle honom svaras: 1. att I inthet vete af edre saker; 2. prætentionerne kunne vij hvarken uthslå eller uptaga, uthan vill han prætendera, så legge räckningar på det han bekommit hafver.

Det och blef gott funnit.

Möllers enckia: skulle gifvas henne förtröstning om hielp.

Ankom General-Qvartermestarens Olof Hanssons bref om värckens drifvande.

Den 27 Julij kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, Rix-Marschen, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Thure Bielke.

Androgh Her Herman Wrangell kruthgörarens vidh Grimsholm postulata.

Resolverades att Runsala gårdh skall bortharrenderas för 50 daler silfvermynt.

Ankom bref ifrån Her Åke Axelsson om H. K. M:tz resa sampt 1,000 rixdaler, som H. M:tt till sine uthgifter behöfver.

Taltes om landtullen vidh Nyen, och höllts rådeligit, att man den afstella skulle, särdeles efter Storfursten hafver lagt på dem 8 pro cento, som resa till våre landh, att afvänja folck.

Mentes däruppå att skrifvas skulle till Krusbiörn, att han informerar oss om Ryssens tilltagande.

R. Cantzleren mente 2 remedia vara: 1. skrifva till Storfursten och exaggerera vim fœderis æterni; 2. att vij hafve brukat medel att öfva och idka commercierne emillan Ryssen och oss.

Ankom Marggrefvens af Baden bref, begärande det vij vele honom medh i tractaten, där någon för sigh gå skulle, begripa och meddela salvum conductum.

Ankom bref till Rix-Cantzleren ifrån General Lesle af den 30 Junij, berättandes om tillstondet i Skott- och Engelandh.

R. Cantzleren gör påminnelsse om acten i Norköping medh Borgmestaren Olof Hising, repræsenterandes att hvar där icke statueras exempel uthi, så hafver man af slikt sådant vidare att befahra. Uprepade så Rix-Cantzleren processen af acten; om de finnas brotzlige, så straffas de, som mest äre skyldige, till hufvudet och de andre medh möijelige böther.

Uplas så berättelsen om väsendet i Norköping.

Resolutio: Att Her Åke Axelsson och Her Axel Baner medh en Secretario vidh deres ankompst därhän skole saken skärskoda, förhöra begge sidor och aftaga deres rapporter. När någon brotzligh befinnes, sättia fengsligh till Commissariernes vidare rapport.

Af den occasionen föll discoursen på skråordningen.

R. Skattmestaren befrågade sigh, huru medh een Stockholmsskuta, ifrån Gäfle ankommen, hollas skulle, som inthet hade gifvit lille tullen.

Resolutio: Att den, som den hade igenom slept uthan lille tullen, skulle den betala och erleggia.

Her Claes Flemming befrågar sigh, huru han skall sigh förholla medh en fängsligh fendric, som är dömbd till böther för tiufverij och vill heller döö än slås i järn och arbeta.

Resolverades han skulle sättias på ett skepp åth Tyslandh och ställa sigh där under armeen, jemväl att H. Claes Flemming skulle tala medh honom.

Uplas Fru Anna Bielckes supplication, begiärandes att få åtherlösa för sine barns byrdsrätts skull de godz, som Her Jöran Gyllenstierna sigh af Fru Gyllenstierna tillhandlat hafver.

Resolverades att Her Jöran Gyllenstierna skall vijsa sine köpbref, om det är laghbudit och lagstondit.

R. Marschen brachte före, att han ville köpa Öfverst-Lieutenant Capelle[s] af sal. Kongen donerade godz, 4 hakar landh, begärandes af H. K. M:tt bejakelsse därtill.

Resolverades att Öfverste Goltz skulle bekomma 2,000 Rdr och sijn pension.

Resolutio: Fabian Berends får köpa godz för sijn innestående summa i copparcompagniet.

Om Lifländske sakerne, 2. om Spirings affärdande.

Gafs Öfverst-Lieutenant Capell resepeningar 500 Rdr.

Bevilljades Fabian Berends att för sine innestående peningar i kopparcompagniet bekomma godz till köps; och efter som han begärte några, som för hafve varit förarenderade och låge något när ett järnbergh, så blef det honom bevilljat; och ehuruväl nå-

gon consideration hades på det, att det lågh när ett järnbergh, liqväl efter det har förr varit förarenderat, så må det honom uplåtas.

Den 27 Julij efter middagen kumme tillstädes nedre i Räckne-Cammaren participanterne i Vestindiske compagnie, Rix-Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Petter Spiring.

Och blef då discourrerat, på hvadh sätt handelen och seglazet medh proufit fortsättias skulle.

Taltes 1. om det, som förr hafver varit hinderligit.

Nu är först, att de skepen, som nu liggia färdige, ju förre ju heller affärdas, att de skulle dem lätha gå ifrån Götheborgh den sidste Augusti; eljest gå vij emot strömen. Eljest vore att beställa i Hollandh ett skep, som lupe öfver medh gargasun. 3. Måtte där väl tobac planteras, efter Engelandh och Hollandh hafve medh profiterat; sedan efter compagniet hafver det privilegium att handla medh tobac allena, och skole dem göra ringa i Hollandh och kunna stegra här medh det vij lätha göra åthskillige sorter af tobac, det man då af det bästa kunde komma i 7 eller 8 gylden, när man valde bladh.

I Götheborgh att uprätta compagniet, vore gott, att man inthet längre släpar sigh omkring i skären och Östersiön.

Vij hafve medel af tobacs säljande och medh frijs säljande, så väl medh det vij köpa som selja.

I Hollandh är fahrligit att taga skepp efter för än dit skep kommer och dädan uthur hampnen. Nu medh convoyer.[1]

R. Cantzleren frågade, huru man skulle det sättia på visse fötter, hvem det drifva skulle. Vij hafva ingen tidh; sedan och att see på tobacet, om det är gott.

[Spiring mente man skulle sättia tobacet att selja i visse hender.][2]

Mente att den, som skall confisquera tobacet, skall inthet säljat.

Vij måtte om vij skole sättia handelen på en viss foot, så måtte vij göra participation, see hvadh fehlar och hvadh öfver är. Skulle en godh man [sättas] därtill, som förestode väsendet.

---

[1] Meningen otydlig. — [2] Öfverstruket i manuskriptet.

Her Claes Flemming mente Chronan skulle gifva 12,000 Rdr, och så myckyt herrarne, och skepscompagniet 36,000.

Att de må bruka till sådan fahrt compagnieskep.

Att det vore nyttigt, att Chronan participerar.

R. Cantzleren: Först måtte vara suman därtill.

2. Administrationen: Att det folck, som dith går, vet hvadh de skole göra, och en som så här som där vore.

3. Om tiden att anstella navigationen, när de skulle resa dit.

Spiring mente, om de komma in Octobri, så kunna de såå.

1. Till det första mentes, att interesserande herrarne skulle hvar så myckyt förskiutha, att hvar giorde 3,000 Rdr.

Resolutio: Skall talas medh Regeringen, att hele compagniet skall sittia på 36,000, däraf Chronan 6,000, skepscompagniet 18,000, sedan 3,000 hvar, och sedan herideter efter det de sättia in.

2. Administrationen. Cammaren skall vara i Götheborgh, där måtte och vara en bokhollare.

Mentes Beyer skulle medh compagnie correspondera.

Her Spiring mente, om en vore i Hollandh, som corresponderade medh Beyer om gargazun, huru det går och om det är färdigt.

Mente man skulle stadigt hafva ett skep, som lupe uthur Hollandh i tidh medh gargazun.

Her Claes Flemming frågade, huru man skulle sigh förholla medh pelterijt, efter det inthet ginge af här, om det skulle föhras till Nederlandh.

Spiring mente heller man måtte draga handelen hith.

Uplas däruppå instructionen af Nova Suecia, medh Spirings advertissements därpå.

Gouberneuren och skantzen in Nova Suecia, mentes att de skulle erhollas af tobaksaccijsen.

Till Johan Berendts, Olof Stake, Ifvar Nilsson, Peter Kruse, ifrån dette dato 4 vekor till Götheborgh, gott folck, måge taga sine familier medh sigh.

Den 28 Julij kumme tillstädes nedre i Räckne-Cammaren R. Drotzeten, Rix-Marschen, R. Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Thure Bi[e]lke, Her Knuth Posse.

Ankom posten, och uploses adviserne.

Ankom den äldre Pfaltzgrefvens bref till H. K. M:tt af inneholl: 1. tackar för sin sohns hederlige affärdande; 2. befrågar sigh om sijn dotters giftermåhl medh Margrefven, att det kunde skee H. K. M:tz respect, vyrdning och högheet lijkmätigt; 3. recommenderar sin sohns hofmestare.

Item ett ifrån den unge Pfaltzgrefven: 1. tackar för undfongne præsenter, 2. recommenderar sin hofmestare.

R. Cantzleren befrågade sigh om Goltz, huru medh honom förfahras skulle, efter han vill sigh för uthsprengde beskyldningar purgera. Sade honom vele hafva protectionsbref och skriftligh förklaring, 2. recommendation till Feldtmarskalken, 3. hans godz fritt för Skiffelbeen.

De 2 efterste bevilljades, och befallte[s] stella salve guardie för honom, och befalltes skrifvas Linnar Torstensson till.

Den 29 Julij kumme tillstädes nedre i Räckne-Cammaren R. Drotzeten, Rix-Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Claes Christersson Horn, Her Thure Bielke.

Resolverades af den Kon:ge Regeringen på 2 criminalsaker, ett dråp och ett lägersmåhl, att både skulle straffas till lifvet.

Her Herman Wrangell befrågade sigh, om man skulle straffa en till lifvet, som hade 3 gonger rymbt fahnan och skulle då hafva blifvit straffat.

Resolverades inthet.

Ankom bref ifrån Erfurdt, begärande laxament på uthlagorne.

Uplas Spirings project på sijn instruction till Staterne. Och däruthi blef förmält om det han skulle see, att han kunde få igen handskriften, som H. K. M:tt Konungen hafver den giordt.

Sedan uploses Spirings privata:

1. Om superintendancen öfver tullen i Pommeren och Liflandh, att det honom måtte confirmeras, så länge han kan där göra reda före.

Det förste blef bevilljat.

2. Om Peter Heltzscher, att han måtte afsät[tas].

3. Att hans brödher måtte af all hans egendom blifva exhærederat, och stiufbarnen hæredes och blifva adlade.

4. Att han kan få för det öfver betalt är af subsidierne köpa gods.

5. Hans hustrus gell.
6. De officerare, som vela citera honom för rätta.
7. Begärer att citera Baudzen.

Skall skrifvas till Grasvinckel.

Den 30 Julij kumme tillstädes nedre i Räckne-Cammaren R. Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Claes Horn, Her Thure Bielke.

Kom att talas, huru myckyt döttrarne skole hafva uthaf godz efter Norköpings besluth donerade.

R. Cantzleren sade vara att considerera, att ingen skeer för när eller för myckyt. Menandes att där en dotter är allena, hon då skall hafva ett åhrs ränta; män äre de flere, så hafva inthet mehre än ett halft åhrs ränta.

Occasionen togh af Glatzstens och Styverts controversie, om den — —

Mentes att emädan han har bekommit godzet af Chronan, förän brudhskatten derå gifven var och dottren gift, att han, som godzet inbekommit hafver, skulle vara plichtigh att betala brudhskatten, män inthet Chronan, efter han hafver det honom öfvergifvit, förän dottren blef gift.

Han skall betala honom. Män där de inthet kunne förlijkas, så skall Chronan framdeles resolvera däruthi.

Styverts sohn succederar faderen i godzet jure donationis på Norköpings besluth, och hans syster, som Glatzsten hafver, skall bekomma brudhskatten icke af Chronan uthan sin brodher ob rationes ante etc.

Uploses och underskrefves brefven medh posten.

Her Claes Christersson Horn brachte fram om twå förluppne soldater; den ene öfvat sigh medh röfverij, den andre [med] Gudz försmädande; om de skulle straffas till lifvet.

Resolverades inthet, uthan skall skrifvas till Landshöfdingen i Nyköping, att han omstendeligen därom berättar.

[Augusti.]

Den 3 Augusti kumme tillstädes nedre i Räckne-Cammaren Rix-Drotzeten, Rix-Marschen, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Herman Flemming, Her Klaes Horn.

Uploses någre bijlagor sampt Her Salvii bref.

Ankom Her Bengt Oxenstiernas recommendationsbref för de afskickade ifrån Narfven.

Item Borgmestares och Råds bref ifrån Narfven, besvärande sigh öfver portorio och begärandes laxament.

Rix-Cantzleren frågade därpå, om man skulle lätha de Narfskę sielfva hafva audience eller inleggia skriftligen.

Discourrerades att emädan Magistraten i städerne icke kan holla sigh, synes vara skäligt, att den gofves något af portorio.

Landhtullen i Liflandh stutzar mehre handelen och vrider den ifrån våre staplar. Ergo är bäst att relaxera honom så väl där som i Ingermanlandh.

Spiringen menar, att af de varur, som uth- eller ingår, gifves licenten 1 1/2 pro cento och inthet portorium, på det man måtte vänja handelen dith, det som doch i myckenheten skulle löhna laxamentet.

R. Cantzleren mente ondt vara spe melioris släppa medelen uthur henderne på sigh; 2. förminska vij i Narfven, så vill Righ[a] och Räfle efter, det skadeligit [vore]. Ergo quid consilii?

R. Drotzen mente, man skulle på det godz, som särdeles Ryssisk är, afslå tullen, att vänja dith godzet.

R. Cantzleren: Där Ryssarne ville sättia sigh i Chronones hus vidh Nogården och vinna dith handelen, om då något skulle af tullen [blifva] remitterat, vore då en ting. Sal. Kongen lönte folck till sådane saker.

R. Drotzen mente, om man skulle ställa den tullfrijheten på Nyen allena, så skulle man sedan upväckia Narfven till handel, efter det i tull tillförende icke myckyt hafver dragit.

R. Cantzleren mente, om man skulle lätha tull laxamentet gå, efter somblige vahrur taga 1 rixdaler i licent och 2 uthi portorio.

Om landtullens remitterande.

Resolverades inthet, uthan befalltes Secreteraren Silfverstierna att bidia Bürger och de Ritz, de ville upsättia sine förslagh, då H. K. M:tt ville taga det i nådigt betenckiande.

Taltes om commission till Liflandh och Estlandh, och generalrefningen; jemväl hvadh personer der till skulle kunna brukas.

Den 4 Augusti kumme tillstädes i Räckne-Cammaren Rix-Drotzeten, Rix-Marschen, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangel, Her Claes Horn, Her Thure Bielke. Her Knuth Posse.

Uploses adviserne, medh grentzeposten ankompne.

Ankomne bref ifrån Staterne i Västfrislandh, af inneholl det de gärne ville emoot Baudizen och Kongens i Polands intercession och menaces erholla Her Spirings authoritet, begärande den Kon:ge Regeringens förnuftige rådh därtill.

Däruppå resolverades, att Baudizen skall citeras, och skall af Spiringh honom svaras.

Underskrefs Spiringens despesche och sköldebref för Spirings stiufsson och hans syskon.

Sedan androges någre hans sollicitaturer, somblige för honom sielf och somlige för Hensio, 2. sedan en stenhuggare och giuthare ifrån Engelandh, à desseing att göra Kongens epitaphium.

Befalltes skrifvas till Pfaltzgrefven svar på hans bref om 1. hans dotters giftermåhl, 2. Rosenhanens befordring.

Inkom Spiring att taga afskedh.

Taltes då om, huru skadeligit oss är att vedhtaga de Spanske krytzdalerne för fullt, af ordsak att man af hvar daler lider förlust på 4 styver. Eljest bringas vårth mynth uth och kan inthet afvärjas, förän allt är öfverfyllt.

R. Cantzleren repræsenterade Spiring det, som hans memorialer inneholler, och drifva det så vidt sigh göra låther, män achta hvadh præjudicerligit kan hända så väl i public staten som på commercierne och på våre nabor Dennemark, Polen, Musko. Edre privata hafve vij giordt ett nöije. Förmanandes honom, efter så myckyt gott vore honom vederfahrit, att han i varande sin lifstidh, som han här till giordt hafver, blifver uthi det åhogse, som länder Chronan till respect och tiänst, som H. K. M:tt skall än vidare göra honom all nåde. Om oss är behageligit att hafva där Resident eller återholl; önskar lycka på resan.

Spiring låfvar sin flijt i public saker och blifva beständig i trogen tiänst. Tackar för privatorum bevillning och votum.

Spiring klagar öfver Olof Hansson, att han beskyller honom för öfverskickat klinckert, som inthet duger.

Resolutio: Den andre skall och höras.

Engeländeren, stenhuggaren skall förskrifvas.

Goltz togh och afskedh; begärar Regeringen ville hans skuldfordran ransaka.

Den 6 Augusti kumme tillstädes i Räckne-Cammaren Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Claes Horn, Her Thure Bielke.

Ankom de Brandeburgiske Gesandternes pass, Herrn Goltz (ɔ: Götze) och Herrn Leutmar von Kalkun.

R. Cantzleren: Huru vele vij excipiera, huru tractera dem? Om fritt?

R. Skattmestaren sade som en Cuhrfurste och Drottningens syskonebarn.

Mente man skulle blifva vidh tagne resolution att defrayera dem i 3 dagar.

R. Cantzleren mente, man skulle begynna af dem, som oss sålunda tractera, Engeland, Franckerijke.

Resolverades: De skole defrayeras, och klädas logementerne därtill nödige hoos Grundel.

Befalltes Patkel och den unge Tauben att blifva prestafver för Gesandterne. Borgmestaren Grundel skall blifva värdh. Skall een jact gå emot Gesandterne.

Her Johan Skytte skall befallas att blifva här qvar.

Bref till Her Pedher Baner, Carl Carlsson, [Per] Sparre, att de komma hith.

Ankom Krusbiörns uthur Muskou bref till H. K. M:tt.

Item ifrån Anders Larsson vidh Viborgh.

Infordrades Trancheus och befalltes resa emoot Gesandterne, hugna sigh öfver deres lycklige ankompst, att herbergh är för dem bestellt etc.

Skall [skrifvas till Residenten Strömfelt], att efter vij hafve låthit resa Spiring hit öfver och han är resefärdig (?) och tagit vägen på Göteborgh, hafver förväntat att skep skulle [hämta honom]. Nu där så är der bortha, och han får Spirings skrifvelsse, att han talar medh (?) en convoyer, som löper till Götheborgh honom där att afhämta.[1]

[1] Residenten Strömfelt skulle aftala med | hämta Spiring i Göteborg (R. Reg. 6/8
en holländsk skeppare i Sundet att af- | 1642).

Bevilljades Louis de Geer — —

Inkom Johan Rosenhane att taga mundtligh underrättelse om det han Pfaltzgrefven svara skulle.

Rosenhanen: 1. [Pfaltzgrefven] tackar att H. K. M:tt har teckts att bevillja och befordra resan, försäkrar igen att resan och hans actioner skole lända H. M:tt till trogen tiänst, att H. M:tt skall hafva ordsak sådant att continuera. Her fadheren fröjdar sigh öfver så godh benägenhet, tackar, låfvar förmana sine barn till all respect.

2. Har inthet kunnat medh mindre upteckia H. K. M:tt Margrefvens intention att fullborda påbegynte värcket medh hans dotter, skiuter H. K. M:tt till eget skön hvarest; 2. Pfaltzgrefven vill göra bröllop därnedre vidh H. M:tz ankompst, skiuter det i H. M:tz godhtyckie; 3. recommenderar sigh tiäna H. M:tt.

Rix-Cantzleren: Vij förnimma, att den befordring vij hafve under H. K. M:ttz nampn giordt H. F. Nådes sohn, är vorden tacknemligh. Önska att hans actioner måtte lända Gudh till ähra.

2. Det han communicerar om sijn dotters bröllop, hafve vij att tacka: 1. gör önskningh; 2. Pfaltzgrefven sielf veet betrachta hvadh Hans Furst. Nåde är till heder och nytta; 3. kenner familien.

Våre betenckiande äre: 1. Att efter Hans Furst. Nådes Her fadher hafver för desse troubles mått see sitt landh uthan; vij berömma H. F. Nåde och hoppas det bäste; i den måtto kunde H. F. Nåde så föresee sigh, att H. F. Nåde, där han vore i fäldt, [visste] hvar han skulle sättias. 2. Om bröllopets hollande tiänar H. K. M:tt är därhoos och Regeringen. 3. Att hollas i Östergötlandh skall inthet kunna vara, efter H. K. M:tt skall det holla sielf; Regeringen inthet kan komma hädan. 4. Om eder egen person äre vij gärne benägne att befordra eder; vij påminne oss och om eder person.

I vele referera H. F. Nåde vår villige och hörsamme tiänst, uthtyda allt till det bästa.

Den 8 Augusti kumme tillstädes nedre i Räckne-Cammaren Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Thure Bielke.

Rix-Cantzleren påminte Her Johan Kruse om vandtmakerijts fortsättiande i Arboga.

Rix-Cantzleren: Efter de Brandeburgiske Gesandterne äre hijt förväntande, och jagh väl veet hvadh de vore medhbringandes, som särdeles om armistitii accord; 2. den som principaliter kommer före, är om Enkiedrottningens saak; hvadh nu vidare kan komma, veet jagh inthet. Män nu frågas, om sändebuden komma och vele draga till Drottningen, huru då? 2. Där de drifva Enckiedrottningens saak; alia eunt certo modo som armistitia, sed hæc.

Mente därföre Rix-Cantzleren, att man vill lätha them hafva audience om torsdagh, att man hörde hvadh de ville proponera. Altså mente Rix-Cantzleren, att H:nes Maij:tt skulle än förblifva 8 dagar vidh Ulfsundh; att de då kunna sändas på en lådia dijth, det uthan landets besvär skeer.

Hvarföre resolverades, att bref skulle därom skrifvas till H. K. M:tt, det H. K. M:tt förharrar än 8 dagar vidh Ulfsund på all hendelsse, 2. notificera om Rynningens och Gustaf Horns ankompst.

Några Lifländske privata.

Vainiken.

Resolutio: Om han vill sända någon, som uthseer lägenheet i Finlandh af 150 dal. åhrligh ränta.

Uthi Savonii saak och stridh medh Harald Bengtson om löhnen resolverades, att Academien af Dorpt och Harald Bengtsson skulle hijt citeras. Muterades. Skall underkastas Hofrätten i Dorpt.

Bevilljades saligh Her Johan Baners efterlefverskas godz, och det som husgerådh är, må gå tullfritt, män hvadh under tullen hörer, där skall tullas före, i anseende att det exemplet skadar.

Den 9 Augusti kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Erick Rynning, Her Claes Christersson Horn, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Her Erick Rynning: Efter som Eders Kon:ge Maij:tt hafver teckts att påleggia migh att öfverföhra folcket till Tyslandh, så hafver jagh taget mijn skyldigheet i acht. Så äre vij ifrån Dalarön gongne och på 3 dagar öfver åth Rügen, där vij hafve så lenge väntat, att vij hafve öfversatt folck och proviant, att alt

var behollit. Då jagh straxt adverterade Her Johan Oxenstierna om vår ankompst, och blef så på Feldtmarskalkens ordre allt folk fördt till sijn visse orth. Sedan confererade jagh efter befallningh medh Her Johan Oxenstierna, om något folck skulle till Elben; så befans efter Feldtmarskalkens dessein, att det där så snarth inthet var nödigt uthan upåth. Sedan talte vij om Hasfeld(?) på Usedom, att där een bygning skulle sättias och een skipsgårdh att hafva dem tillhands; då skulle någre officerare det besättia; det att uthsee reste Legaten dijt att uthsee hvad därmedh förevetter. Om Blom och Stralsundh och skepsbygning, så var inthet värcke fördt; därföre funne vij gott det hygget på vidare ordre att hemma. Och efter som där vore tu skep, som där hadhe blifvit giorde, hafve vij icke funnit gott, att där skulle göras stoor kostnat medh folcks hollande. Sedan begaf jagh migh till skepen, och då mötte de skep ifrån Svergie ankompne, som hade befallning att hempta något gammalt folck dädan; män efter de vore longt up i landet, sädan var eller icke trygt att sleppa det folcket, förän folcket kom ifrån Finlandh; män sedan de ankumme, så fans gott, att de skulle uthhemptas, och Bubben nu ligger där till den ända. Hafver att tacka Gudh, att han är väl och [med] behollen flotta igen kommen. Sedan att allt lyckeligen och väl gådt för oss där uthe. Hafver och Gustaf Horn hem, och Her Johan är vidh godh helssa; de begge som han sielf recommendera sigh i H. K. M:tz tiänst.

Rix-Cantzleren tackar för väl förrättade saker, åhoga och flijth.

Befalltes Gyllenanckar att resa emoot de Brandeburgiske Gesandterne: 1. tesmognera det Regeringen på H. K. M:ttz vägna angenehm; 2. begära att de vela komma in i stadhen och [säga] det herberget för dem är beredt.

Undervijstes så sedan om processen.

Blef Her Johan Oxenstiernas bref, medh Her Erick Rynning ankummit de dato [31 Juli][1], upläsit.

Om de Brandeburgiske Gesandterne, hvar de skulle bekomma audience och när.

Resolverades: I audiencesalen i det nye Cantzlijt och tillkommande torsdagh.

Förehades sedan någre privata.

[Resolverades att på Gripsholm skulle tillsees, huru där förevetter.][2]

---

[1] Se Johan Oxenstiernas koncept. (Riksarkivet). — [2] Öfverstruket i manuskriptet.

Resolverades att man skulle svara de Brandeburgiske på svenska, där de oss tilltala på tyska; sammaledes och medh alle, som oss på deres modhersmåhl tilltala, föruthan de på latin tala, dem skall så svaras.

Den 10 Augusti kumme tillstädes nedre i Räckne-Cammaren Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Herman Flemming [ɔ: Wrangel], Her Pedher Sparre, Her Claes Horn, Her Thure Bielke.

Ankom ett bref ifrån Her Åke Axelsson och Her Axel Baner, berättande det i Tuna sochn een stoor alteration sigh hafver yppat af sochnens parterande, och att somblige hafva blifvit lagde till Sätra kyrkia.

Af samma occasion taltes om, huru af nöden var, att Regeringens respect erhålles, i det att mandata blefve exeqverade och icke måtte blifva contrequarrerade.

Resolverades att Landshöfdingen Peter Kruse skall därom ransaka och göra rapport och förnimma, af hvem det härkommer; 2. att den döda bondehustrun, som man af alteration menar skall vara dödh, skall i Thuna kyrckia begrafvas, män lijkstolen komma till Säther kyrckia.

Rix-Cantzleren kom att tala om de Brandeburgiske Gesandternes anbringan. Mente vij måtte vara cauti och öfver allt achta, att Romanus Imperator icke kommer till Östersiön, det lärer lända oss till stoor osäkerheet.

Om det 3:dje, giftermåhlet, skall svaras: 1. om henne behagar, om hennes behag är skäligit och legi consentaneum, af samma religion, det som är sufficiens; 2. Ständernes consens och inrådh; det att göra tillåther sigh inthet in hac ætate, det väl pater cum consensu ordinum kan göra, sed non nos tanquam tutores. Eljest mente R. Cantzleren, man skulle resa till H. K. M:tt, upteckia henne det och råda quod ex usu siet.

Rix-Cantzleren upteckte så sal. Kongens discourser där uthe därom, och occasionen att saligh Konungen det projecterat hafver.

Skäl att inthet slå det uth: 1. Uthi Tyske kriget att hafva någre en kan holla sigh vidh; finge jagh sohnen, hade jagh pignus fidei. 2. Att häfva up någre pacta, att jagh kunde beholla

Pommeren. 3. Om hertigdömet och det jagh innehafver i Pommeren, så kan jagh hafva tillfälle att utharma Polandh och tasta dem braf ahn.

Sed e contra inthet sätt seer jagh det att göra; han är fuller som han medh ingen rationem har fattat den religion han nu har; altså skall han snarth kunna mutera. Sed modhren constans pertinax, att hon inthet är till vinna. Män mente att därmedh skulle spelas.

2. Frågade Rix-Cantzleren, på hvadh språk man skulle svara de Brandeburgiske vidh audiencen, där de tala tyska. Vijste och sedan inconvenient, om någon af städerne inkomma och icke så kunna förstå vårt språk, om vij och skole svara dem på vårt måål.

R. Drotzeten mente, att där de tala tyska, vele vij svara på svenska: är 1. ex dignitate regia; 2. exemplo aliorum regum; 3. efter fattade aftal medh de Brandeburgiske; 4. hafver Regeringen då det bekräftat, som inthet tillförende hafver kunnat blifvit practicerat.

Resolverat: Att hvilken nation, som oss skrifver eller tilltalar på latin, dem skall därpå svaras; den som talar sitt modhersmåhl, honom skall svaras på svenska. Medh Franckerijke skall vidare aftalas, och i medler tidh skrifvas och talas på latin, af skäl som tillförenne hafve blifvit förtalde. Och skall man sedan denne resolutionen inthet ändra.

Nu är quæstio, om vij vele, när Ambassadeurer komma medh oss i publique conference och inthet förstoge annat än tyska, om vij då skole tala svenska eller det språk de förståå.

Rix-Drotzeten mente, när de kunne anthen vårt språk eller latin, att vij då svara them därpå; män när de af stoltheet inthet annat tala än ens modhersmål, då tala vij svenska.

Den 11 Augusti kumme tillstädes nedre i Skattmestarens cammar Rix-Drotzeten, Rix-Marschen, Rix-Ammiralen, Rix-Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Herman Flemming [ɔ: Wrangel], Her Erick Rynning, Her Claes Christersson, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Rix-Cantzleren brachte fram sigh inlefvererade creditif af de Brandeburgiske Gesandterne, som ett feel på titulen noterades på,

i det att de hade inthet repeterat det ordet *Dominæ*, uthan Serenissimæ et potentissimæ Principi ac Dominæ Christinæ, på det sättet som liqväl den ringare plägar emoot den förnembdare bruka. 2. Manquerades att där icke ståår *hæreditariæ*.

Skulle moveras 1. om tractaten, 2. Enkiedrottningens saak, 3. — —

R. Cantzleren brachte före, huru medh revisionssakerne så väl här som i Liflandh förhollas skulle, och på hvadh sätt de skulle bäst kunna förrättas. Mente sompt i det manifest mootvilligheet är inthet böra uptagas; jemväl att medh tidhen måtte en Revisionsrätt sättias att afbörda Regeringen och Collegierne; exemplo af Franckerijke, där de hafva till distinctas res diversa ministeria. Discourrerade och sedan om den authorithet sal. Kongen gaf Hofrätten, i det han somblige revisioner icke tilläth.

Quid consilii?

Rix-Drotzeten mente, man skulle lätha igenom andra extrahera acterne, och vij vidh revisionerne bijfoga acterne, att compræhendera sakerne.

Rix-Marschen bijföll Rix-Drotzeten.

Nu kommer i consideration hvadh saker man först skulle uptaga.

Her Pedher Baner mente [man] skulle uptaga deres saker först, som allereda hafva bekummit citationer.

Uthi det förste resolverades, att Her Pedher Baner och Her Pedher Sparre tillijka medh Secret[erarne] Tungell och Silfverstierna igenomläsa och extrahera acterne och göra om sakens beskaffenheet rapport.

Discourrerades sedan, huru härefter medh de revisionssakerne förhollas skulle, och om en Revisionsrätt förordnas skulle.

Slöts inthet, uthan mentes man ville lätha därmedh anstå till H. K. M:tts myndige åhr och regering, att då een ordningh till lasts afhielpa[nde] däruthi fattas måtte.

Eljest mentes att två de bäste och laghfahrneste af hvar Hofrätt öfver hele riket skulle göra ett Collegium, där hoos uthaf de 5 Collegiis, och Drotzeten skulle vara Director.

Staddes Brandeburgske Gesandterne [till] audience i morgon klockan 9 för middagen.

Uthi Anders Mårthenssons saak emoot Albrecht Järner blef gott funnit — —

R. Drotzeten mente, att två af Cammaren och sedan en af hvart Collegio skole [sammanträda] till sakens endtlige afdömande och skärskodande, som skulle authoriseras.

Ankom posten, och tillbrachtes den öfrige tidhen medh advisernes läsande.

Ankom och bref ifrån Commiss[arien] Lars Skytte ifrån Portugall.

Af den occasionen påmintes om fattade resolution öfver Kongens i Portugall entsätt medh skeps säljande och ammunitions förährande.

Ankom och Her Lars Kagges bref om kalk och steen till Qvarnholmen vidh Calmar etc.

Rix-Cantzleren begärer till tillstundande bröllop 2 hiorthar, det H. Ex:ce blef bevilljat.

Den 12 Augusti staddes till audience i salen vidh det nya Cantzliet Churfurstens af Brandeburgs Gesandter Her Sigismond von Götzen och Her Leutmar genandt Calkun uthi närvaran af Rix-Drotzen, Rix-Ammiralen, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangel, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Claes Horn, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Och var Götzes taal af denne mening, som härhoos fogade papper uthvijser, tecknat litera G.[1]

Her Johan Skytte blef förlofvat att reesa till sin dotters begrafning.

Den 13 Augusti kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Ammiralen. Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Feldtmarskalken Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Erick Rynning, Her Herman Wrangell, Her Pedher Sparre, Her Claes Horn, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Igenkom Her Feldtmarskalken Her Gustaf Horn medh alles särdeles frohlocken.

Ankom bref ifrån H. K. M:tt, svarande på Regeringens och Rådhets skrifvelsse, om H. K. M:tz förblifvande på Ulfsundh för de Brandeburgiskes förmodelige ankompst.

---

[1] Detta finnes icke i behåll.

Item Her Åke Axelssons bref etc., förmenandes H. K. M:tt lägligast skulle kunna abvartas i Örebroo.

Resolverades det H. M:tt tillskrifvas skulle, att emädan Gesandterne icke hafva särdeles läthit sigh förliuda att förresa till H. K. M:tt, uthan vidh audiencen allenast beklagat, att H. K. M:tt eij var tillstädes, det Regeringen icke hölle H. K. M:tts giorde förslagh orådhsampt medh förresandet till Örebro, då Regeringen ville H. K. M:tt, när de det erforskandes varde, om des vissheet vidare berätta.

Her Gustaf Horn gör rapport om Pommerske staten, armeens beskaffenheet och de consilia däruthe i vår stat förehafves, och giorde nästan lijka rapport medh Ammiralen Her Erick Rynning, och sedan om förde consilierne medh Salvio i Hamburgh.

Inkom Hofmarskalken Her Thure Sparre, och taltes medh honom på samme slagh som befalltes skrifvas till H. K. M:tt.

Uploses och underskrefves brefven medh posten, jemväl andre till landsändarne.

Taltes om seglatzet till Nya Svergie, 2. om handelens diversion ifrån Archangel.

R. Cantzleren: Kunde 1. vij få en hoop Ryssar hijt; 2. där vidh Nöteborg några Ryssar, som sigh där nedersatte, ty där folck kommer, dijt drages och handelen.

Om Lif- och Ingermanländiske tullens modererande.

Om i portorio $^1/_2$ procento och i licenten $1\,^1/_2$ procento.

Rix-Drotzen mente portorium skulle tagas 1 och licenten 2.

Landtullen mente Rix-Cantzleren, att man inthet skulle hårdt beläggia, efter man då skulle afvänja Ryssen; annat är medh tullen vidh Dennemark att man graverar den, på det de skole inthet resa öfver grentzen.

Taltes om tullen på de Norske etc.

Den 15 Augusti kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Ammiralen, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke.

Rix-Cantzleren giorde rapport om sitt samptal medh de Brandeburgiske Gesandterne och sade dem intet vara kompne på tal om de proponerade punchterne. Eljest sade Rix-Cantzleren sigh väl hafva sonderat, att de inthet något medhbringa om freds-

handelen, säjandes sigh inge correspondenzier hafva medh Kejsaren.

Däruppå frågade Rix-Cantzleren hvadh man ville på propositionspuncterne resolvera. Det seer Rix-Cantzleren, 1. att de inthet draga snarth hädan, 2. sända en till Enkiedrottningen medh resolution, 3. att de inthet resa till Prüssen härifrån uthan till Pommeren.

Secreteraren Gyllenkloo giorde rapport af talet medh Gesandterne:

1. Det de giorde förslag, att Hennes M:tt måtte komma hem i riket.

2. Om armistitio: 1. att vår Resident residerar i Berlin; 2. contributionen att den blifver en tillijka medh Altemark.

Rix-Cantzleren mente, om Agenten kan det vara indifferent, anthen att hafva honom där eller eij. Om det andre, som contributionen, så blifver quæstio, om vij vele mitigera något däraf.

Rix-Drotzeten mente, att vij beholla hermestardömen och conterien, Altemark.

R. Cantzleren mente, där något skall gifvas efter, det må skee, sedan armistitium är slutet; 2. att man inthet kommer att göra räckning medh them.

Secreteraren Gyllenkloo upläser ett extract af Her Johans bref uthi tractaten medh de Brandeburgiske.

Rix-Cantzleren mente de 20,000 rixdaler kunde väl låthas.

2. Om Enckiedrottningen.

1. Om det är gott, att H. K. M:tt Enckiedrottningen kommer tillbaka; är det inthet gott och nyttigt, så måste vij visa des skäl och då vijsa 3:tium, att det vore gott.

Rix-Drotzen mente, om vij resolverade därhän, att hon skulle komma hem igen, så skulle conditiones däröfver falla mechtog svåre.

Rix-Cantzleren mente det inthet vara rådeligit, 1. efter henne inthet behagar uthi dette landet, och nationen är henne förhatat; 2. skall det inthet tiäna i H. M:tz omyndige åhr, och H. M:tt är richtigh medh Stenderne; 3. efter hon har sådant humor, så tviflas, huru hon skall kunna draga öfverens medh H. M:tt. Kan nu Enckiedrottningen komma öfverens, så är ondt; kommer inthet, så är och ondt, efter de, som äre af Regeringen mescontenterade, löpa alle dijt och draga ogunst öfver Regeringen, och det skulle kunna stutza H. K. M:ttz kröning. Derföre måge I tillsee, att I holla H. M:tt i gott humor, till dess hon har stadgat sigh och

alle Ständers privilegia äre försäkrade. Vill hon då komma in, så må det vara. Då hade man 2 att befahra: 1. att hon står sitt illa före, 2. immiscera sigh statui publico. Då är bäst göras som i sal. Kong Gustafs tidh, lägger till goda, lijder inthet, holla liqväl i godh respect.

Ergo blifver om Enckiedrottningen vidh förr tagne resolution, att hon inthet skall komma in.

Nu på det andre slaget: 1. huru myckyt henne [skall] gifvas, 2. om henne skole sättias förmyndare.

Nu är att considerera, att hon medh sådant ominne uthreste.

Rix-Cantzleren mente att göra ett uthslagh där på, är att remonstrera Gesandterne emot det förre förslaget: 1. Att H. M:tt inthet åstundar hijt; 2. efter hon föregifver, att hon inthet kan lida oss, så kan hon inthet komma in; 3. H. M:tt skulle hafva olägenheet däraf, vij skulle aldrigh kunna göra henne till nöije, och inthet kunne vij lätha regementet handlööst; eljest måtte vij maintenera respect. I vår tijdh hafve vij nogh giordt: 1. allt fredeligit. Ergo vele vij stå därpå, att Cuhrfursten tager henne till sigh nü i Prüssen, och när fredh [blifver] i Brandeburgh.

Inkom Doct. Stenbergh och Her Trancheus, och begärtes af dem, att de skulle göra rapport af Gesandternes discourser 1. om Enckiedrottningen, 2. armistitio.

Det beroor på tu: 1. på modum communicationis, 2. på saken sielf. Och näst curialierne så hafve de sagt H. M:tt[s] afresa hafver varit H. K. M:tt saligh Kongen, H. M:tt regerande och Brandeburgeren sielf till schmach; hafva och anmodat att gifva media vidh handen. När de nu hafva sedt, vij inthet hafva velat, så hafva de bracht uth 1. H. M:tt Enckiedrottningens restitution, 2. neütralitet.

Uthi det förste, att H. M:tt måtte komma in och det 1. ob educationem, 2. storge.[1] Weil das ungelegen, so an ahndre orther, som först i Preussen, 2. eller i Brandeburgh. Uthi det senare vore fahra för fienden; 2. hoos brodhersohnen ville hon icke vara till hofva. De sade, att Brandeburg vore så uthödt, att H. K. M:tt inthet kunde dädan hafva föruthan vedh, fisk, vilbrådh. Om Preussen tycktes dem icke obeqvämbt, om icke den consideration vore, att det vore under Pohlen, allenast om vij ville vara omtenckte om hennes entretenemente. Då när vij och vore i tractaten, ville sända en edelman till H. K. M:tt Enckiedrottningen om des mening.

[1] = det grekiska ordet στοργή (kärlek).

2. Om neutralitetet: 1. quantum contribution, 2. hermesterskaft, 3. Öfverste [Burgsdorf], 4. nebenrecess.

Uthi förre begära moderation. 2. Uthi det andre begära de, att det måtte vara inrymbt. 3. Öfverste Burgsdorf; för honom intercederade Cuhrfursten och mente Sabeltitz skulle hafva sigh betalt. 4. Nebenrecessen som regalia fisci, 2. en Agent i Cüstrin. Uthi det andre ville de heller, att en Resident vore till hofva.

Sidst om modo contributionis att därmedh vore tillsyn, att det commode skedde.

Uthi Enckiedrottningens saak mente det väl kunde finnas ett gott uthslagh. 2. Contesterade att Cuhrfursten alldrigh till sådant rådt hafver. 3. Excuserade moram ratificationis ex itinere Varsoviam; mente att all mora skulle medh detta kunde(!) blifva ersatt. 4. Bode om resolution.

Därhoos mente de, att där man ville H. M:tt igen taga, så skulle Cuhrfursten behandla medh H. M:tt om conditioner. Om taga till sigh, så kunde hafva i Cüstrin, oansedt bättre i Prüssen för underholl.

Här uppå och att inthet vedertaga H. K. M:tt, discourrerade Rix-Cantzleren på samma sätt som förr.

Sidst påminte de sigh Gesandterne hafva sagt, att ehuru väl Cuhrfursten hade sigh ogärna däruthi inmengdt, män måtte vara som en medicus, qui aspera remedia adferret in salutem; de ville skicka en till H. M:tt, som skulle see till, han kunde förordsaka henne att komma hijt in.

Om Commissarier hoos Gesandterne.

R. Cantzleren mente, att om Agenten skulle förfahras efter den resolution Her Johan gifven, 2. hermestardöme. 3. Alte Brandeburgh blifver oss till handa, efter vij hafve inthet Werben. 4. Saltmonopolium att det blifver som det af ålder varit hafver.

2. Enckiedrottningen angående mente Rix-Cantzleren: kunde hon vara i Brandeburgh, så vore gott, hvar och icke i Pryssen. Och efter här är myckyn gell att betala, så att hon inthet kan få hele lifgedingsräntan, så skulle man nu föreslå 20,000 rixdaler, som heüratsnotulen heller tillegnar.

Rix-Drotzeten mente, om Churfursten skulle gifvas 16,000 Rdr och Drottningen 4,000.

Rix-Cantzleren mente, att det vore bäst det skedde på en post och den gofves Churfursten i hender, att han administrerar och gifver henne, och gifver oss sedan obligation, att han vill holla henne.

Uplas Kongens i Franckerijke gratulationsbref öfver vår eröfrade victorie i Slesien.

Uplas och brefvet ifrån Calmar om entstondene branden på Calmare slott.

Rix-Cantzleren frågade, huru han vidh hollande bröllop skall göra medh den Frantzösiske och Danske Residentens biudande, si invitandus, vel non? Uprepade så inconvenientien, om de komma både, och att man alltidh måtte holla æqvaliteten. 2. Om biudas Gesandterne? Ja.

Den 15 Augusti 1642.

Anno 1630 dhen 7 Maij ähr tingh hållit vedh Öffver-Tiurbo häradt. Tå ähr Erich Larsson een dråpare ställdt för rätta och anklagatt, för dhett han hafver ihiällslagitt een b:d Oloff Tidichsson. Perlementet ähr så tilldragitt som följer: Dhen som dräpin bleff hafver först slagitt Erich vidh öhratt och tagitt honom i håårett. När Erich slapp, förbannadhe han sigh, om Oloff komme in, tå skulle han söffva honom, men efter Oloff inthet kom inn, togh Erich een yxa och lop uth i förstuffvan och manthe Oloff. Oloff var på gårdhenn och manthe Erich igenn, och när Oloff skulle gåå sin kooss, kastadhe Erich yxan effter honom. Tå togh Oloff yxann med sigh och satte sigh på sin häst och ville affreesa. När han kom uth på gathann, lopp Erich efter och stack honom medh een knijff, dher aff han strax bleff dödh. Dråparenn blef strax å färske gerningh fångenn och på be:te tingh aff häradtz nämbdh dömdher ifrånn lijffvett.

Dhenne höghmåhlssaack och häradtzdom ähr anno 1630 dhen 6 Decembris uthi dhenn Kongl. Hoffrätten uplässin, öfvervägatt och approberat, och sedhan uthskreffvitt, att Erich skulle uthan upskoff justificeras. För ähnn dhen Kongl. Hoffrättz resolution uthkom, var dråparen rymbd, och alt sedhan varitt på frije fötter. Uthi förledne vinther ähr hann fängzligh bleffvenn, och nu fråges, om han kan behålla liffvett.

Rationes pro et contra:

1. Haffver Erich först mandt Oloff, ändoch Oloff strax mante honom igenn.	1. Haffver måhlsägandherna tå strax på tingett bedhitt för honom.

2. Haffver Erich kastadt yxan efter Oloff.	2. Haffver och then dräpne först slagitt dråparen et slag på munnenn.
3. Haffver Oloff velat rijdha sin vägh, och Erich lupitt uth på gathan effter honom och dher honom öffverdådeligen ihiällstuckett.	3. Hafver dråparen varitt i 12 åhr flychtigh.
4. Åhr hann fången å färske gierningh.	

Blef af H. K. M:tt och den Kon:ge Regering således resolverat: Att emädan denne manslagare hafver lenge varit lan[d]sflychtigh, dy är för gott ansedt, att han må perdoneras till lifvet, allenest han uthståår mansbooth och uppenbara kyrkioplicht.

Den 16 Augusti kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Ammiralen, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Knuth Posse.

Rix-Cantzleren sade de Brandeburgiske Gesandterne hafva begärt att komma till honom och communicera medh honom hvadh de vidare hafva att andraga. Och såsom jagh nu väl troor, att de något varde förebringandes om giftermåhlet medh vår Drottning och stödje sigh på sal. Kongens project, hvadh skall jagh då svara?

Mente alltså man skulle så svara: att såsom då vore andre tempora, och sedan sigh myckyt förvandlat hafver, så kunde man nu inthet svara, emädan 1. H. M:tt hon då var uthi sin fadhers voldh; 2. H. M:tt nu är minorennis och alltså icke tidh; 3. är än sub tutoribus, af hvilke sådant icke läthe sigh dispensera, efter därtill vill en judicieux consensus af H. M:tt. Eljest vore att repetera sal. Kongens taal, att Cuhrfursten skulle instituera här i Svergie nostra lingua et moribus, 2. uthi vår religion; vill eljest taga det ad referendum, [förmenandes sal. Kongen hadhe väl hele världen velat vijst sijn dotter, män ingen den gifvit.][1]

Dette blef så gott funnit.

Sedan blef Her Pedher Sparre ahnbefallt att tractera medh Gesandterne: 1. om Enckiedrottningens entretenement och där

[1] Orden inom [ ] äro i manuskriptet öfverstrukna.

under repræsentera 1. inconvenienten att komma hem i landet; 2. stå på att tractera om 1. entretenementet, 2. om orthen, anthen Brandeburgh om lägenheet eller Prüssen.

Under entretenementet kan föreslås realement, att H. M:tt skall låfvas emoot heürathsnotulen 26,000 Rdr, efter det belöper sigh vidh pass så myckyt; hvadh däröfver kan ofras, det går på justitiæ och redituum ministros, 3. myckyt bortgifvit.

Rix-Cantzleren tyckte det skäligit, att vij föreslå realement hvadh vij vele; 2. så kan ingen calumniera oss derföre, att vij lithet föreslå; 3. om vij gå så högt lifgedinget är anslagit, så hafve vij ett fundament, hvarifrån vij icke vele vijka, och de medh raison icke heller mehre begära.

Her Thure Bielke, förresande till sal. Her Axel Baners lijks afförande, togh afskedh.

Om armistitio vele vij: 1. uphäfva bijafskedet, men elljest underholla det andre föruthan det de contributionis quanto kan vara att tractera. Exaggererade, att vij inthet kunne umbära Mark Brandeburg, efter som om kriget skulle komma i Pommeren eller Mechlenborg, så droge man Kejsarens armee liqväl i Mark Brandeburg.

Uthi saken om giftermåhlet discourrerades, om det skulle vara nyttigt. Mentes vara onyttigt ob rationes: 1. de principes äre mechta quinteux; 2. har annat imperium som gör honom mindre åhogesam om Svergie; 3. gör sigh rijk af vårt bästa exemplo aliorum exterorum regum; 4. skall sättia alle de sine till förnembste tiänster; 5. är inthet vahn att hantera Stenderne; 6. är diversæ religionis; 7. skall exemplo Reginæ matris misshaga vår solem et stellas.[1]

Her Claes Flemming brachte fram om skepen, som åth Portugall affärdas skulle till handelens därhän fortsättiande, och huru monge?

Rix-Cantzleren mente 4 skep, 3 till att afhempta deres vahrur och det fiärde att uplåtha Kongen i Portugall på sätt och vijs som tillförenne är blifvit förmält.

Uplas sedan memorialet för Inspectoren öfver lille tullarne i Värmelandh Petter Pflügge, och underskrefs tillijka medh andre flere bref.

Inkumme Her Steinberg och Trancheus och blefve befallte att adsistera Her Pedher Sparre vidh conferencen medh Gesand-

---

[1] I marginalen står: Non habemus votum decisivum in conjugio Reginæ nostræ; behöfves inthet, att man disputerar quid sit utile vel inutile och offendera folck därmedh. Så svarades Kongen i Dennemark, Kongen i Engelandh.

terne; blefve och af Rix-Cantzleren instruerade på sätt och vijs som tillförenne därom hafver blifvit discourrerat.

Den Enckiedrottningens gell. som i Cammererarens räckning finnes och än uppenbar är, den vele vij betala. Men den hon hafver giordt, sedan hon reste hädan, till den vele vij inthet förstå till.

Resolverades att de hemkompne knechtarne skulle gifvas 1 daler och de andre officerare hvar een half lehning.

Den 17 Augusti vore tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten Rix-Ammiralen, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Gustaf Horn, Her Herman Wrangell, Her Knuth Posse.

Ankom bref ifrån Viborg stadh, begärande att den Kongl. Regeringen ville till deres handels förmehring tillslå dem någre upstäder, som Sordevalla och Kexholm.

Resolverades inthet.

Den 20 Augusti kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Marschen, Rix-Cantzleren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Pedher Sparre.

Resolverades att till den Lutterske kyrkians upbyggiande i Hagh skall förähras 400 Rdr och till den i Alkmar 300.

Ankom bref ifrån Linnar Torstensson, begärande honom må för sijn opassligheet skull förlofvas att reesa hem till Svergie.

Ankom Konungens i Dennemark bref af den 7 Augusti: 1. sigh hafva bracht därhän, att Kejsaren skall den 1 Decembris lätha i Hamburgh uthlefverera salvos conductus och ratificationen på præliminar tractaten.

Däruppå blef Secreteraren Tungell befallt att stiga neder till den Danske Residenten och förmähla, att om han inthet hafver annat att förebringa, han då må heller anbringa det värfvet här hoos den Kon:ge Regeringen än bemöda sigh medh resande därhän, efter H. K. M:tt äntå inthet sielf gifver något svar.

Befalltes och Secreteraren Gyllenkloo att communicera brefvet Baron de Rorté och erfordra där öfver hans sentiment och hvadh han menar rådeligest stode att göra.

Discourrerades om Kejsarens dessein att anpræsentera ratificationen, nembligen att efter skulden protracti tractatus är tillförenne kummin på Kejsaren, så vill han, om nu något skulle stutza, vrida skulden på oss. Hvarföre är bäst vij resolvera därhän att bevillja sammankompsten och ratificationen af præliminar slutet, så frampt det så i alle sine clausuler af Kejsaren är fattat, som det medh Lützo hafver varit slutit.

Uplas sedan Jungfru Bylows ursechtan, att hon inthet hafver varit skyldigh till H. M:tz Enckiedrottningens uthresande eller där till styrckt.

Mentes att dette scriptum skulle H. K. M:tt communiceras, och frågas, om icke man skulle gifva henne och andre salvum conductum att förfahra, huru Kongen i Dennemark därmedh hafver omgådt.

Ankom bref ifrån d'Avaux, contesterande sijn affection emoot H. K. M:tz välfärdh.

Delibererades sedan att emädan d'Avaux inthet hafver velat vedertaga de 20,000 af H. K. M:tt honom præsenterade rixdaler, att honom nu skall förähras en stenringh och H. M:tz contrefaict af samma värde: 1. ob merita och det han ännu kan göra; 2. efter så myckyt hafver honom varit præsenterat, att han icke skall få mindre i värde.

Inkumme Her Pedher Sparre och Doct. Stenbergh och Her Trancheus, görandes relation på det den Kon:ge Regeringen hafver dem ombetrodt hoos Gesandterne att agera och erfordra deres svar.

Enckiedrottningens saak angående, så hafve vij medh ett ordh tillbudit 26,000 Rdr. Däruppå 1. så hafve de ment, om det har kunnat blifvit bracht på 30,000 rixdaler, sade liqväl sigh vela det referera, 2. att vara för H. K. M:tt anthen i Mark eller Prüssen. 2. Skulle det vara Churfursten kärt, om H. M:tt ville förordna dem, som upvartade H. M:tt och hade direction däröfver, det vij toge ad referendum. 3. Locus, där hon skulle vara, mente de bäst vara i Prüssen. 4. Om terminen af betalningen. 5. Om skulden sköte de fram; så sade vij, att Cammereraren hadhe upsatt i böcker richtigh gell. 6. Huru abholingen skulle gå, eller uthaf hvem H. K. M:tt skulle dependera. 7. Om icke skep härifrån, som H. M:tt därhän ledsagade. 8. Behöfde fuller H. M:tt för peningar att löse sigh uth. 9. Att H. K. M:tt icke måtte blifva i Pommeren eller våre orther förskimpfet; att därpå måtte blifva stellt ordre. 10. Att H. K. M:tt måtte medel förordnas,

att när H. M:tt kumme att regera, att hon då måtte komma i landet igen.

2. Om armistitio läthe de sigh vidh det fattade armistitio här nöija, som bestodh: 1. i 100,000 Rdr, 2. 20,000 skepfel, 3. Werben skantz. Däruppå svarade Cantzleren Götz, att omöijeligit vore, att Altemarck skulle gå därifrån; hafver det och medh Gudh betygat. 2. De 200,000 rixdaler, som till guarnisonerne [i] Crossen, Frankfurth, Landbergh, Driesen. Vij sadhe Stenbergh kumme medh flijth ihugh Leutenitz, det de hölle för een fremmande saak; de mente, att guarnisonerne inthet vore starcke. 3. Om hermesterskapen och conterien; om conterien giorde de ingen stridh undantagande conteriet Skiffelbein, det de sade de icke väl kunde mista.

Bode de, att den undantagningen icke måtte lända dem och Cuhrfursten till præjudicium. 2. Om saltmonopolio sadhe de Cuhrfursten instituto suorum prædecessorum hadhe det alltidh ifrån 70 eller 80 åhr ifrån Hertigh Adolpho haft.

Om nebenrecessen sade de inthet hafva på sigh.

Om Werben skantz sade de deres Cuhrfurste inthet hafva vist; excuserade högt.

Om Havelbergs Commendanten klagade de.

Rix-Cantzleren svarade härpå och uthi armistitie saken: 1. om vij skole gifva honom hans jus igen, så moste han erholla oss däremoot, 2. efter Werben skantz är raserat, så vele vij beholla Marck Brandeburg.

Stenbergh sadhe, att de hadhe begärt, man skulle sigh om Skeffel slaget förlijka.

Sedan om servicerne af Skiffelben, vore och inthet om.

Rix-Cantzleren begärte Hofrådhet ville tenckia på rationes, som stabiliera vår mening in armistitio.

Sade så sielf: Hvadh oss är om Marck Brandeburgh anlägit och mehre, som han Krigsrådhet den 16 hujus informerade. Amor sui est initium amoris proximi.

De togo därmedh afträde.

Rix-Cantzleren uprepade det Gesandterne om Enckiedrottningen proponerat hafva:

1. Om de 4,000 Rdr till de 26[000]. Resolverades inthet, att icke gå ifrån fundamentet.

2. Om hennes återstående gell. Resolverades: så myckyt som hon har giordt, förän hon drogh hädan, och skäligh vore.

3. Om peningar att komma henne ifrån Dennemark. Resolverades inthet: 1. att inthet immiscera sigh medh henne, mädan hon är i Dennemark, uthan han må hielpa henne från sigh det beste han gitter Kongen i Dennemark.

4. Folck åth henne. Resolverades inthet, efter hon ingen af våre kan lijda, uthan Cuhrfursten gifve det.

5. Att lätha föra henne ifrån Dennemark medh skep. Resolverades inthet: 1. att inthet befatta sigh medh H. M:tt, förän hoon kommer till Prüssen.

6. Att H. K. M:tt inthet skall skee någon affront i H. K. M:tz guarnisoner. Resolverades: Det skall skee.

7. Det H. K. M:tt skulle vidh H. K. M:tz angående regering komma hijt i Svergie. Det hafver den Kon:ge Regeringen alltidh tillförenne funnit gott.

Underskrefves brefven medh posten.

Taltes om nödigt vara, att man sände ett corporalskap knechtar till skantzens i Nya Svergie besättning: 1. att erholla dem, 2. på all fall eller öfvervoldh att (ɔ: af) de vilde, Engelske eller Hollendske.

Underskrefs memorialet och fullmachten för Öfverst-Lieutenanten Johan Printz.

Rix-Cantzleren påminte, att man skulle skilja ifrån sigh 1. Gesandternes affärding och 2. om revisionssakerne ifrån Liflandh, 3. om skrååordningen, att den måtte öfversees och därefter sedan practiseras stadhen till fromma.

Den 22 Augusti kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Pedher Sparre, Her Knuth Posse.

Rix-Cantzleren sadhe vara mechta anlägit, huru man går till värcka medh Gesandterne, så att där tractaten stutzar, att icke skulden må kunna vridas på oss, anseendes H. K. M:tz dotterens person och respect så och vårt nampn, uthan att vij hafve giordt hvadh görligit hafver varit; 2. att man honorablement dimitterar Gesandterne medh förähringar, nam pecuniam negligere loco summa prudentia est, på det att de och må veta vår godhe intention att berömma.

Nu äre tu att resolvera: 1. att gifva Danske Residenten audience, 2. att destinera deputatos till Gesandterne.

Taltes sedan på hvadh sätt Enckiedrottningen skulle föras ifrån Dennemark, om medh våre skepp?

Mentes neij: 1. efter Kongen hafver läthit föra henne hädan och till den ända att ifrån Dennemark föhra henne till Pryssen; jemväl icke är hvarken Kongen i Dennemark eller oss reputerligit, efter hon är inthet medh vårt lof kommin därhän; 2. skall hon inthet betroo sigh våre skepp.

Rix-Cantzleren informerade Her Pedher Sparre, huru han skulle aftala medh Gesandterne uthi Enckiedrottningens saak: 1. Om åhrlige entretenementet, att det inthet kan vara högre, 1. efter man öfverskrider därmedh heüratsnotulen.

Secreteraren Gyllenkloo giorde rapport af sitt förrättande hoos Baron de Rorté: 1. Efter Baronen hafver haft ordre af sin Kongh att andraga och conferera medh Regeringen något, som communem causam angår och tiänar till bästa, 2. och om conspiratione erhobne i Franckerijke. 2. Seijer sin Kong hafva öfverskickat notificatorias om sijn modhers dödh, sigh och hafva befallning det vidh solenne audience att öfvergifva, begärandes af den Kon:ge Regeringen consilium, om han skulle draga till H. K. M:tt och det afleggia.

Secreteraren Gyllenkloo sadhe sigh hafva så talt: 1. Sade, den Kon:ge Regeringen hadhe förnummit af Konungens i Dennemark bref, det ratificationen på præliminar sluthet skulle vara förhanden, 2. Regeringen hadhe funnit gott att communicera honom brefvet.

Baron de Rorté tackade för communicationen; 2. sade sigh vela det communicera medh d'Avaux; 3. begärte där något sedan kunde vara förelupet eller berättelsse inkummen, att blifva därom förstendigat vidh audiencen. Sadhe sigh inthet veta af Aversbergs resa till Dennemark; 2. begärte underrättel[se] af Gyllenkloo om dagen af uthlefvereringen. Talte sedan om d'Avaux' resa till Franckerijke, S. Romains residence i Hambourg.

Ankom bref ifrån Landshöfdingen Petter Kruse och underrättelsse om det bullret där i Thuna sochn.

Item ett excusationsbref ifrån Mester Simon i Thuna.

Ankom bref ifrån General-Qvartermestaren Olof Hansson och Olof Stake.

Inkom den Danske Residenten Peder Vibe, och gick hans tal således:

Hennes Kon:ge Maij:tt är väl vitterligit, huru Hans Kon:ge Maij:tt min allernådigste Konung och Herre hafver alltidh gärna

sedt, att sedan det Romerske rijket begynte komma i krigh, huru det då måtte blifva befredat och myckyt christeligit blods störtande därmedh afstellt och afskaffat, på det på alle sidor rolighect och gott förstondh kunde komma i stellet igen; hvadh legationer, hvadh åhoga, hvadh flijt min allernådigste Konungh och Herre däruthi försatt hafver, är Eders Herligheter nogsampt vitterligit, och det allt af christeligit nijt och affection så väl af det gemene bästa som H. K. M:tts och dette rikets välfärdh och fromma. Nu efter såsom Hennes Kon:ge Maij:tz Resident den edle och välbördige Johan Strömfeldt hafver vidh sin tillbakakompst till min allernådigste Kong haft i befallning, att emädan fredstractaten hafver sigh emillan H. K. M:tt af Svergie och Kongen i Franckerijke på den ene sidan sampt Kejsaren på den andre sidan stutzat [af ordsaak att Kejsaren hafver icke velat, och skulden vara råkat på Kejsarens sida],[1] det H. K. M:tt min allernådigste Herre ville sigh lätha det gemene bästa vara anlägit och repræsentera Kejsaren, det på eder sida ingen skull är, och bringat därhen, att det måtte komma till een godh och reputerligh fredh; hvarföre hafver H. K. M:tt min allernådigste Konung trengt på Aversbergh och förnummit, det han hade medh sigh bracht ratificationen och salvos conductus så väl på Kejsarens som Kong[ens] i Spanien sida, jemväl hade i fullmacht den att extradera; men efter han hafver tviflat, om d'Avaux skulle till tractaten vara fullkomligen instruerat, hafver han därmedh hullit tillbakars, hemstellandes H. K. M:tt i Dennemark att sättia en viss dagh till bemälte instruments uthlefverering. Så hafver min allernådigste Konung därpå, doch under Chronornes af Svergie och Franckerijke gode tycke och invilljande, ställt dagen därtill den 1 Decembris nästkommande, då så på Kejsarens som Spaniens sida ratificationerne och salvi conductus skole blifva uthlefvererade. Och efter som Strömfeldt hafver på H. K. M:tz vägna tesmognerat, att H. K. M:tts min allernådigste Kongs åhoga och bearbetande däruthi skulle vara angenehm, så tviflar H. K. M:tt inthet, att det ju är H. K. M:tt af Svergie behageligit.

Därtill medh hafver Hans Kong:e Maij:tt min allernådigste Konung och Herre förnummit hvadh resolution H. K. M:tt hafver taget öfver H. M:tt dess Fru moder, att hon skulle begifva sigh till Cuhrfursten af Brandeburgh, eller H. M:tt skulle inthet blifva mechtig frie dispositionen af dess lifgeding. Nu såsom H. K. M:tt inthet veet hvadh för skäl sådant procedere hafver, hälst mädan

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

H. M:tt är icke dragen till någon fiende uthan sin förvante och dette rijkes gode naboo, efter som Hans Kon:ge Maij:tt inthet annat hafver på sijn sida läthit påblijka än all godh naboligh vänskap och förtroende, altså undrar H. K. M:tt icke lithet däröfver, efter H. M:tt Enckiedrottningen är hoos sin närskylde, dette rijkes nabo och gode vän. Hvarföre menar och H. K. M:tt bäst, att H. K. M:tt anthen blifver qvar i H. M:tt[s] rike eller hoos sijn syster i Brunsvijk, till dess Gudh teckes uppå desse sakerne göra een förandring och till H. M:tt sijn dotters myndige åhr och angående regering, än som att H. K. M:tt skulle till mehre än bare underholdet dependera af Prüssen och sin brodhersson Cuhrfursten af Brandeburg. H. K. M:tt vill beflita sigh att lätha H. M:tt vederfahras hoos sigh all ähra och gott, såsom en förvante emoot sijn närskylde väl anståår och tiänar.

Sedan är migh blifvit befallt att andraga något, som uthaf H. K. M:tts skep i Dennemark skall emoot pacter och förbundh sampt H. M:tt[s] högheet vara [före]lupet på H. K. M:tts strömar under Bornholm slott. Och såsom H. K. M:tt hafver icke vetet sigh emoot H. K. M:tt i Svergie annat än väl och nabovänligen att föresee, hafver heller icke annat på sijn sida vijst än allt gott förtroende och nabovänligh vänskap, så trodde H. K. M:tt det skulle emoot H. K. M:ts i Svergie vetskap vara skedt, jemväl H. M:tt ville för sådant lätha straffa Capiteinen. Relationen huru därmedh tillgongit är ville han deres Herligheter öfverlefverera.

Rix-Cantzlerens Ex:cc svarade alltså:

Hvadh Residenten hafver andragit, det hafve vij uthi den förste punchten genom H. K. M:tts eder allernådigste Konungs och Herres skrifvelsse och sedan uthi de andre på H. K. M:ts vägna förstodt och intagit. Till det förste vete vij oss att påminna, det vij befallte vår Resident vidh hans afresande härifrån, att han först skulle tacka H. K. M:tt i Dennemark för den store omhoga och omak, som han hafver användt att förhielpa sakerne till ett roligt tillstondh, och om det kunde stå till att göra, jemväl kriget kunde afhielpas och föhras till en godh ända. Så är oss så myckyt kärare, att H. K. M:tt i Dennemark hafver sigh häruppå väl förklarat och sedan nu [såväl] skriftligen som igenom Residenten läthit sigh förnimma att vela oachtat all möda lätha sigh det väsendet vara anlägit och det så vida bracht, det Aversbergh hafver bekommit så väl ratificationerne på præliminar sluthet som salvos conductus, jemväl fådt i befallning dem att extradera och jempte H. K. M:tt satt en dagh, nembligen den 1 Decembris där-

till, endoch H. K. M:tt kan hafva tviflat, om d'Avaux hafver varit till uthväxlingen instruerat och fullmechtigh.

Till det förste tacke vij H. K. M:tt för osparde ijfver och flijt i det godhe verckets befordran, och höre vij gärna, att Kejsaren hade därtill förstådt, önskande att hafva copien däraf att kunna desto bättre see, om ratificationen är simpel och lijkmätigh de förre clausuler. Vore så hon blefve oss communicerad, då kunde vij seija, om hon vore vårt aftal competent. Eljest kunne vij icke väl därtill svara. Tiden angående så skulle vij, där det redeligen vore meent, icke allenast gärne see, att det vore den 1 December, uthan och den 1 Novemb., den 1 October och, om det stode att nåå, den 1 September. Vij hafve och allereda för detta instruerat Salvium till tractaterne af præliminar slutet sampt extraditionen af ratificationen och salvis conductibus, och till general tractaten nest min sohn honom, och hafve dem allt in solenni forma tillskickat. Hvarföre behöfver Hans Maij:tt inthet tvifla om H. K. M:tts godhe affection därtill, efter som och H. K. M:tt i Dennemark till efventyrs varder därom adverterandes Her Salvium.

Wiben sadhe Aversberg väl hadhe velat, att min Kong skulle hafva satt kortare tidh till extraditionen af ratificationssluthet, män min Kong hafver funnit rådsampt att protrahera den samme till den besagde dagen, på det Kongen i Franckerijke kunde i medler tidh därom blifva adverterat.

Rix-Cantzleren: Medh ratificationen hafver ingen nödh, alleneest att hon på de Kejserskes sida är vidh aftalt form. Män snarare synes att om dagen till tractaten skulle statueras.

Wiben sade sin Kong hafva ment, att vidh extraditionen af ratificationen skulle man på alle sidor bäst kunna tala om dagen till tractaten.

Rix-Cantzleren sade: Det äre icke vij allenast, uthan Franckerijke, som däraf bör veta, sampt Stenderne och interessenterne; och synes därföre vara af nöden, att man någon tidh föruth må få veta om tractatsdagen, på det de icke förgäfves och till stoor kostnat behöfde på all fall holla deres Ambassadeurer och Residenter. Så är och denne tractat godh för Kongen i Dennemark; elljest där de skulle blifva oss öfvermechtige och trengia in på siökanten, så skulle Konungen i Dennemark efven så väl stå i fahra. Är alltså den omhoga, H. K. M:tt sigh gör, all godh och nabovänligh vänskap lijkmätigh och skall af Hennes Kon:ge Maij:tt medh allt gott vedergöras.

Rix-Cantzleren: 2. Om Enckiedrottningens saak efter icke hafver något blifvit förmält uthi H. M:tt Kongens af Dennemark bref, jämväl är een saak af consideration, så vele vij å H. M:tts vägna den taga i betenckiande och oss däruppå resolvera; begäre allenast, att Residenten därmedh något patienterar.

3. Angående den rencontren, som emillan vårt och H. K. M:tz skep under Bornholm skall vara förelupit, så är han oss icke vitterligh. Och såsom H. K. M:tt skall vara försäkrat, att inthet skall å vår sidha löpa emoot pacterne och gott naboligit förtroende, eller det som kan styrckia godh affection, alltså skall H. K. M:tt vara försäkrat, att där vij befinne våre något emoot pacterne hafva handlat, att de därföre alfvarligen skole blifva straffade.

Viben sade det vara däraf, att våre hafve inthet velat vijst deres siöbref på H. K. M:tts i Dennemark strömar.

Rix-Cantzleren sadhe Bornholm liggia i store siön och sigh icke veta, huru det skulle kunna kallas Kongens strömar.

Därmedh togh Viben afträde.

Rix-Cantzleren talte om Juthens rencker, så väl att desbauchera Enckiedrottningen som sal. Kongens modher och hoos henne föhra åthskillige Juthar in, som skulle upspana alle våre secreta.

Det Rix-Drotzeten mente värdt vara att föra ad notam.

Inkom Doct. Stenbergh och Trancheus och blefve tillfrågade, huru de hafve sigh om armistitio betenckt.

R[esponderade] att de inthet kunne rådha, efter de inthet veta Regeringens mening och inthet Brandeburgs ytterste mening.

Rix-Cantzleren sade sigh vela det berätta, hvadh begges intentioner äre. De vela gärna hafva allt, och oss är inthet säkert att mistat, särdeles som vij varde ansatte och ob belli statum.

De mente fuller inthet medel däruthi vara, efter våre inthet ville mista alte Marck, sed si hoc, tunc si Werben skantz blefve igen upbygdt, efter alternativa är om Werben skantz.

Fans gott att Rix-Cantzleren skulle specie visitationis discourrera medh Gesandterne om desse saker att afhöfla det gröfveste och bringa det så myckyt snarare till endskap.

Den 22 Augusti efter middagen kumme tillstädes i Rådh Cammaren Rix-Drotzeten, Her Pedher Sparre.

Och androges då af Referendario någre privata.

Den 23 Augusti för middagen kumme tillstädes i Rix-Cantzlerens cammar Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Pedher Sparre, Her Knuth Posse.

Uplas ett bref af den 19 Augusti ifrån Pfaltzgrefven Johan Casimir, betackande H. K. M:tt för dess behagelige resolution och svar på hans bref och öfverskickande heuratsnotulen, medh Margrefven och hans dotter sluten.

Ex occasione taltes om att Rix-Cantzleren, när han inhemptade Enckiedrottningen, inthet fick någon dotem på sal. Kongens vägna, hvarföre är inthet uthan, att man kan på Prüssen och Brandeburgh hafva prætention, 1. efter ingen renunciation på Kongens sida är skedd, 2. Betlehem Gabor hafver bekommit sitt uth; det som befalltes tagas ad notam.

Uthaf tillfälle af heuratsnotulen och dät däruthi förmältes, att Margrefven vill sökia att meritera hoos H. K. M:tt, när kriget är stillat, något det han kan uppeholla henne, Pfaltzgrefvinnan [med], frågades om det icke är fahrligit att bejaka det, efter det om vij det consentera, så är som att man ville bevillja honom recompence.

Mentes inthet hafva uppå sigh; man kan bejaka och kalla notulen godh, men vele svara, att vij approbera, att det är gott, män oss ståår att göra hvadh tiderne lida; 2. så vele vij Pfaltzgrefven det advertera, att Marggrefven inthet hafver det han kan sättia henne på.

2. Desidererades att räntan icke förmältes, huru högh hon skulle vara af lifgedinget; 2. förmäles icke heller, om det är nu i hans hender.

Rix-Cantzleren mente, man skulle svara, att emädan han veet bäst, huru medh sådane notuler plägar tillgåå, och alltså bäst därom kan judicera, 1. tacka för communicationen och påminna, att Margrefven hafver någon orth, där han i alle saker — —; 2. är gott och väl betenckt; 3. såsom han bäst veet, så är inthet att säija däremot; 4. män efter han commun[icerar], så vele vij väl, att efter vij icke finna häruthi, hvar hon kan vara accommoderat, icke heller finna att någon viss ränta blifver tillslagen i lifgedinget, som plägar ske, och om honom något kunne komma vidh, förän han kommer till sitt landh, huru hon uthi sin enchietidh skall kunna vara försäkrat. Och såsom vij inthet tvifle, att det

ju är uthi heuratsobligationen fattat, så hafve vij icke velat un låtha bidia att excusera, efter det sker af affection och välme-[ning] öfver Fröken Christ[inas] säkre tillstondh.

Rix-Cantzleren gör rapport af sitt samptal medh Gesandterne: Näst curialia sadhe jagh vara ordsaken att näst visitera dem och att maturera tractaten, att tala medh dem om de tvenne sakerne uthi propositionen. Och sedan de sade sigh det helst behaga.

Om Enckiedrottningen remonstrerade jagh præparando ad discoursum det förslaget de hafva giordt: 1. anthen vij skulle taga H. M:tt till oss, 2. eller Cuhrfursten af Brandeburgh.

Emot det förste gaf jagh ordsaker: 1. Att H. K. M:tt hafver [ej?] eller solliciterat. 2. Kunde vij inthet offerera, efter Chronan vore offenderat, och skulle hafva den speciem som vij hadhe offenderat. 3. Så troor man, att hoon inthet skall hafva det velat; icke hafver Kongen i Dennemark det heller sökt. 4. Hafver det icke heller tiänt uthi H. K. M:tt[s] omyndige tidh, 1. att oreda kunde af hennes bijvistande komma hoos Stenderne emot vår Drottning; 2. hon hafver ingen affection till oss. Är alltså inthet gott H. M:tt, 2. Chronan, 3. oss. Dät de och bejakade; män var allenast, att Cuhrfursten skulle medh det förslaget lätha see sin åhoga.

Det andre hafver Cuhrfursten resolverat att hafva henne i Marck och helst Cüstrin, 1. att hon kan få uthaf Prüssen och Polandh hafva sitt underholl, 2. si non hoc, Prüssen; ni metus a Polono och för affronten.

Rix[-Cantzleren] svarade: Quod si non prius, ergo posterius cum nunc amici longo fœdere; 2. confidentia in humanitatem Poloni; 3. kan inthet göra sitt egit hus och affinitet annat än det gott [är], ne ipsi dedecus.

Gesandt[erne] tviflade om Kongen inthet, män kan skee om Starosterne.

Sedan kumme om conditionerne att tala. 1. Begärte att det måtte ökas till 30,000 åhrligit underholdh. Sadhe sigh hafva talt medh Waldo, hennes Marskalk, när han blef ditskickat af Kongen i Dennemark och sade lifgedinget draga 40,000 daler, och de viste inthet annat det var rixdaler. Nu vete vij, att hon är medh 30,000 till fredhs. Det vete vij sielfve, efter Waldo berättade det på Drottningens och Kongens vägna.

Däremoot sade Rix-Cantzleren: Uprepade huru myckyt Enckiedrottningen hafver af sitt lifgeding haft in comparatione medh Franckerijke och Engelandh. Män 1. går myckyt af medh ad-

ministratione œconomiæ, justitiæ och sacrorum, 2. gifvit borth förlähningar; 3. gell.

Rix-Cantzleren mente därpå, om man nu ville fylla, att det blifver 30,000 rixdaler: 1. går det icke an, så äre vij ursechtade; går det ahn, så blifve vij Juthens actioner och Residenten qvitt.

Rix-Drotzen mente, man skulle inthet öka: 1. att obtinera de det, så skole de strengia högre; 2. går man ifrån heuratsnotulen; 3. skall det inthet mehra beveka henne att draga till Cuhrfursten, eller honom att taga henne emot; 4. tillbudet är realt; 5. skall eller föga tilläggia eller göra åth; 6. mente om man i allt annat är richtigh, tå ... göra.

Rix-Cantzleren sadhe icke alltidh consilia vara quid justum, uthan hvadh som kan angåå; 2. så troor man att hon blifver i Dennemark, och om vij då tillbiuda högt, så äre vij ursechtade; 3. om hon det får, så är hon content, som af Waldo var hördt, exemplo af andre riker, Drottningens entretenement i Bohemen.

Rix-Cantzleren, Her Gustaf Horn och Her Claes Flemming, Skattmestaren sadhe allenast lifgedinget uthi viss ränta draga 40,000 daler h[vitt] m[ynt]; nu veet hon väl, att det ovissa drager och högt.

Rix-Cantzleren: Rationes pro 30,000 Rdr: 1. vinna mehra reputation; 2. afskära allt förtaal; 3. viste man, att hon toge inthet vedh, så ville vij biuda dubbelt ob honorem, men i fall så är det möijeligit; 4. vij kunne och ehuru väl heuratsnotulen inneholler, något mutera; 5. exempel att Princessinnan af Pohlen har bekommit 33,000; 6. äre de därmedh nögde. Taga vidh är bättre honorablare; si non, är bättre man har budit högt.

Her Gustaf Horn sadhe och vara att acta, att Waldo på Kongens i Dennemark vägna bejakade, det han vore tillfreds medh 30,000 Rdr; i fall att han sände och tractera därom, så måtte man änthå görat.

Rix-Cantzleren begynte så på att referera vidare: 2. Om de skep, som skulle afhempta [Enkedrottningen] ifrån Dennemark. Sade Rix-Cantzleren det väl inthet vara difficile eller kostsampt, efter man ofta gör det en godh cavailler. Män 1. skall H. K. M:tt det inthet vela eller förtrösta sigh på våre skep af ordsak som äre bewuste; repræsenterade ejus periculum. 2. Tviflar om H. K. M:tt i Dennemark skall bevilljat, efter han kan hafva skep och elljest ville lätha föhra henne öfver. 3. Efter hon är på den orth, som icke är accorderat om, det samme vij och icke giorde, om hon vore oaccorderat i Prüssen, så vill oss det inthet anståå, eij heller något annat som hon efter sitt afresande hafver giordt.

Detta funne de skäligit. Sade så sedan därpå, att de ville skrifva till H. M:tt och lätha migh see conceptet, då jagh låfvade att lätha det beledsaga medh en post.

Sedan sade Rix-Cantzleren sigh komma och för een annan ordsak, nembligen att uprepa hvadh den Danske Residenten hafver förebracht, nembligen hvadh vij hafve igenom Residenten om H. M:tt hoos Juthen om des entretenement och des administration förmält. Nu seijer hans Resident, 1. att H. M:tt måtte hafva libre disposition af sitt lifgeding; 2. vara anthen [i] Dennemark eller Brunswik.

Gesandt[erne] sadhe komma sigh selsampt före, efter Juthen hafver genom åthskillige skrifvelser anhollit hoos gamble som unge Pfaltzgrefven.

Nu sade de ett expedient sigh vela skrifva H. K. M:tt till: 1. huru här är om entretenementet tracterat, 2. om administrationen; däraf (ɔ: därom) ville Cuhrfursten medh H. M:tt Enckiedrottningen tractera.

Rix-Cantzleren holler nu gott, att man hvarcken seijer ja eller neij om peningarnes libre disposition, uthan Cuhrfursten kunne med H. M:tt därom tractera; vij vele och lätha tillijka medh deres afgå ett lijka lydande bref.

3. Talte de om hvem som administrerat pecunias.

Rix-Cantzleren sadhe ingen af oss dependent tiäna, efter vij äre hoos henne exos.

Det de och bejakade.

4. Talte de och om det, som H. K. M:tt skulle komma ifrån Dennemark medh, nembligen resepeningar. Därom tidhen icke tilläth att tala.

Resolverades att i anseende 1. det är honorabelt, 2. Gesandterne stutza därvidh, 3. H. M:tt Enckiedrottningen och därmedh är nögd, skall Enckiedrottningen i två terminer gifvas 30,000 rixdaler, halfve parthen nu advancera, sättiandes elljest en godh man öfver lifgedinget, som derföre giör räckenskap.

Taltes om Enckiedrottningens mobilier skulle sändas henne tillhanda.

Elljest discourrerades om armistitio.

Bijrecessen häfves up.

Män om igenom de 10,000 rixdaler och 20,000 skeffkorn man skall beholla Marck Brandeburgh.

Rationes contra: 1. de Brandeburgiske föhra oss för så omilde uth, såsom Mockels bref förmähler, 2. sanguine junctus princeps.

Rationes contra: 1. Alte marck behöfva vij, och om des inkompst kommer därifrån, så kan staten det inthet draga, 2. hermestardömen och conterien kunne vij inthet mista.

Rix-Drotzeten mente, att man af hele contributionssumman skulle afslå ett ansenligit.

R. Cantzleren sadhe sigh vela tala medh Gesandterne om armistitio och drifva puncterne igenom; communicera så det sedan vidare medh Regeringen.

Resolverades att de hemkompne Finske officerare skole gifvas kläder och peningar så myckyt som de andre officerarne.

Her Gustaf Horn brachte fram om d'Avaugour, det han sigh tillbiuder på våre vägna att reesa åth Pålandh och turbera och hindra några af Cleresiets vronge stemplingar emoot oss.

Blef inthet sluthet, om han därtill måtte brukas.

Den 25 Augusti kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Marschen, Rix-Skattmestaren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Pedher Sparre, Her Knuth Posse.

Uploses då adviserne och brefven, medh posten ankompne.

Taltes om H. K. M:tt skulle gåå i sörjekläder för la Reine meres döds skull, efter Kongen i Franckerijke hafver H. M:tt därom notificerat.

Mentes 1. efter Kongen i Franckerijke hafver burit sörjekläder för H. M:tts Her fadher; 2. synes medh notificationen af sijn modhers dödh vela invitera H. M:tt till sådane curialia; 3. H. M:tt hafver oachtat att Cuhrfursten af Brandeburgh var H. K. M:tts fiende, respectu naturali och sanguinis [sörjt honom]; sedan bar och Kongen i Polandh sörjekläder emoot sal. Kongens dödh; 4. är någon civilitet, därmedh vij beteckne, att vij äre androm lijke.

Resolverades inthet.

Uplas memorialet för Feldtmarskalken Her Gustaf Horn, resande till H. K. M:tt Drottningen, på de verf, som den Kon:ge Regeringen hafver honom i befallning gifvit H. K. M:tt att föredraga.

Secreteraren Gyllenkloo giorde rapport af den conference Rix-Cantzleren hade i fördags medh Gesandterne af Brandeburg och honom var anbefallt i Rix-Cantzlerens frånvaro den Kon:ge Regeringen att föredraga.

Om armistitio: 1. vele lätha blifvat vidh de tractater, som det har varit, och stella om hermesterdömen till vidare vänskap; 2. män Altemarck ville de gärne att skulle komma sub corpus contribuentium, och tedde däruppå giorde förslaget på guarnisonernes underholdh.

Däruppå tyckte Rix-Cantzleren, att 1. efter de bekräfta medh edh, det i Yckermark icke äre mehre än 37(?) och uthi Altemarck allenest 200 undersåtare, därföre mente Rix-Cantzleren, om man skulle taga 10,000 Rdr af de 4 guarnisonerne, Oder, Krossen, Driesen, Landsbergh, och leggia till den summan af Brandeburg uthgåå bör och lätha det så gå under en summa, inthet dividerandes Brandeburgh ifrån contributionssumman, att icke göra dem i Brandeburgh något ombrage att vela prætendera på Marck. Det föreslogh allenast Rix-Cantzleren igenom Secreteraren Gyllenkloo och ställte det till Regeringens vidare deliberation.

Communicerade och copien af det brefvet, som Gesandterne skrifva till Enckiedrottningen.

Communicerades och formula juramenti sodalium sanctæ et immaculatæ conceptionis B. Mariæ virginis.

Bevilljades Baron de Rorté audience i morgon.

Den 26 Augusti kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Marschen, Rix-Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Pedher Sparre, Her Knuth Posse.

Bekom Baron de Rorté audience, och bestodh hans värf 1. i notificationen af la Reine meres dödh; 2. uptecker den factionen uthaf Monsieur och Mons. le Grand.

Rix-Drotzeten svarade på latin: 1. condolerade och tackade för gode affections tillseijelsse; 2. tackar för communicationen af zerslagne factionen, bedher Gudh han ville sådant vidare afvända och hugnar sigh, att det elake upsåtet icke hafver vunnit sitt uthslagh, begärande copien af Kongens bref om factionens förelöpande i Franckerijke.

Bevilljades Kurtzrock att hiälpa sitt älende medh [1] daler.

Resolverades att Her Pedher Sparre sampt Secret[erarne] Nils Nilsson och Johan Månsson skole uptaga de Lifländske revisions-

---

[1] Lakun.

sakerne, extrahera acterne, göra rapport och gifva Regeringen deres betenckiande.

Uthi Anders Marthens saak resolverades, [1. att Her Pedher Sparre, 2 Secreterare sampt en af alle de andre Collegiis och af Cammaren twå öfversee de sidst giorde räckningar och ställa betalningen efter hvart åhrs valvation af rixdaleren.][1]

1. Her Pedher Sparre och 2 Secretarii;
2. af Hofrätten M. Ericus Olai;
3. af Krigs-Collegio Secreteraren Nilss Pedhersson;
4. af Cammaren Gustaf Rosenhane och General-Cammereraren Mårthen Pedhersson;
5. af Ammiralitetet Bookhollaren.

Den 27 Augusti kumme tillstädes nedre i Rix-Cantzlerens cammar Rix-Drotzeten, Rix-Marschen, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Herman Wrangell, Her Pedher Sparre, Her Knuth Posse.

Rix-Cantzleren giorde rapport af sitt samptal medh Gesandterne uthi Enckiedrottningens saak och armistitio. Om Enckiedrottningens saak är richtigt. Uthi armistitio står ännu därpå, om Marck skall dragas till summan af contributionen.

Hvadh svaras skall på Wibens proposition: 1. den 1 punchten vele vij taga up medh tackseijelsse; 2. om Enckiedrottningen, att de hafva fölgt Juthens förmahning och tracterat medh Cuhrfursten och resolverat till hennes underholl, hvarken tacka eller straffa Juthen; 3. om rencontren hafve vij mehre att beklaga oss, att de hafva handlat emot pacterne.

Om medlingen att contributionen af Marck skall räcknas under toto af contributionssumman.

Rix-Marschen mente, man skulle dem i Brandeburgh lindrigt tractera: 1. att undfly det elake roopet; 2. efter han är H. K. M:tt[s] anförvante; 3. om dee lenckias mehre till oss.

Rix-Cantzleren uprepade så än vidare sine discourser medh Gesandterne: 1. att remonstrera dem, huru skäligt och important det för oss är att hafva — —

Rix-Cantzleren mente, om man skulle sättia guarnisonerne i Pommeren och Brandeburgh lägre; rabattera uthaf etthundrade siutie tusende dalers summa 40- eller 50,000 in på 100 fyretijo

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

tusende rixdaler eller sidst 120,000. På det slaget skall befallas de deputerade att tractera medh Gesandterne därom.

Stat sententia, och samptyckte den Kon:ge Regeringen och Rådhet allt detta.

Uplas och underskrefs instruction till H. K. M:tt för Her Gustaf Horn, bref medh posten till Pfaltzgrefven, d'Avaux och åthskillige privati. Befalltes och skrifvas till d'Avaux och begära, att han tilläthe d'Avaugour draga till Polandh och förstöra de Polendskes consilia emoot oss.

Den 30 Augusti kumme tillstädes i Cantzleren[s] Cammar Rix-Drotzen, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangel, Her Pedher Sparre.

Resolutio: Kläder åth de Brandeburgiske, hvar å 300 cronor, och contrefaict medh diamanter.

Rix-Cantzleren: Två saker äre nödige att despeschera: 1. Lesle, den vij hafve uppehullit, till des att vij skulle see, hvart de Irlandske och Engelske sakerne skulle hvelfva.

Honom är att svara: 1. att såsom vij alltidh hafve hollit oss försäkrat om Kongens i Engelandh affection, så hafve vij haft hugh att hielpa gemene väsendet till rätta och beflitat oss att assistera Cuhr-Pfaltz, där vij hade haft undsättning af andre. Tacke för tillbudet och excusera oss, att vij hafve, suspensi incertitudine rerum in Hibernia, hullit honom uppe. Nu vele vij honom hafva dimitterat, tacka Kongen för tillbudet. Där något adsistence skeer, så skole vij väl taga huses Pfaltzes saker i acht.

2. Om den motu medh Hijsingen i Norköping mente R. Cantzleren, att man icke lätteligen skulle föracta små motus in statu publico. Mente gott, att sådant skulle opprimi in herba: 1. för respects skull, den man moste menagera, 2. ob exemplum; 3. det kan skee sine motu status universalis; 4. peccata publica in statu måste endtligen straffas; 5. de hoota än Hijsingens lif; 6. exempel när i Kong Carls tidh det uthplundrande här i staden [skedde]. Jagh holler den saken af den vichtigheet, att om jagh siälf förmotte reesa dijt, så skulle jagh det vela taga uppå migh. Den som dijtresa skulle, han moste see icke personas uthan vichtigheeten af acten och causas till uphofvet; och då efter hon är

public, så går hon oss an; 2. remonstrera att om det vore illa giordt af Hisingen, id tamen non ulsciscendum cæde.

Her Claes Flemming och Drotzeten mente, att 1. dem skulle remonstreras injustitia facti; 2. om då någon är fax male sententium.

Rix-Cantzleren mente deputeras skulle till Commissarier Her Åke Axelsson, 2. Ståthollaren därsammestädes, 3. Secreteraren Johan Månsson. Dem skall och så gifvas instruction.

Stat sententia.

Skall skrifvas hårdt till Ståtholl[aren], 2. till Borgmestaren.

1. Kommer i consideration medh landtullen i Lif- och Ingermanlandh, om man den skall laxera.

2. Are de Narfske hijtkompne, som vij hafve lättat uthi accisen och afskaffat lille tullen och pålagt mantals-bakungspeningar och portoriumet, begärande laxament därpå.

3. Quæstio: Huru skall [man] det Ryssiske godzet tractera? Vår licent löper nu rätt 2 1/2 pro cento som på spannemåhlen; sompt löper 6, sompt 9 pro cento. Om vij nu skole uphäfva till 2 procent oppå det godzet, efter som de begära.

Her Claes Flemming mente, att man skulle åthskilja vahrurne och dem, som resa åth Archangel, lindra licenten på.

Ex hujus occasione talte Rix-Cantzleren om en Svensk, som hadhe tiänt Krusbiörn och tillbude sigh för 600 rixdaler att byggia up Chronones hus i Narfven.

Om man gifver efter, så kan Chronan inthet dragat; si, så stutzar handelen.

Her Claes Flemming frågade, om när en blifver citerat 3 gonger och icke kommer, om man icke må döma i saken.

Rix-Drotzen och Cantzleren mente, att så som det skeer å landet, så må det och ske i staden, där locus competens är.

Her Claes Flemming mente, man skulle achta, huru man lindrade portorium och licenten, efter kan ske att Ryssarnes vahrur, som önseguldh, kunde arbetas up i Narfven och fördes kringh landet och ginge inthet uth på Refle och Riga; fijna varur.

Rix-Drotzen mente, om man skulle sättia tullen på grentzerne.

Skattmestaren mente, att man kan inthet sättia något vijst.

Rix-Cantzleren sadhe, man måtte så laga, att Riga och icke kunde taga exempel däraf.

Her Claes Flemming mente, att allt det, som kommer uthur Rysslandh, skall inthet gifva licent eller portorium högre än sagt,

män det, som kommer uthan efter till Narfven och går upåth, att det belägges som förr.

Rix-Cantzleren sadhe ett vara att considerera, att vij få Räfle och Riga oss på halsen; 2. så ruinera I och Räfle, om licenten tages där och inthet i Narfven. Eller då skall den ene och den andre blifva frij Chronan till skada.

Her Claes Flemming talte om de Ryssarne, som under oss äre, beklagandes sigh att [de] i tullen efven så blifva graverade som uthländske Ryssarne.

Rix-Drotzen mente och föll på Her Claes mening att beläggia som förr det godz, som går up, och ringa på det, som kommer in ifrån Ryslandh. 1. Mente det då inthet skada Räflet; de vahrurne äre och — —

Resolverades att alle de Ryssiske vahrurne skole efter detta åhret inthet blifva högre, när de komma in, än 1 uthi portorio och 2 i licent; och det, som går i Ysslandh, blifva som förr belagdt.

Skall af ett fodher sablar inthet mehre tages än 1 rixdaler, 2. af de godhe och fineste 2 Rdr.

Därmedh 1. förtaga bijvägar och fraudes, 2. öka handelen, 3. dragan hith, där allt går åth.

Stat sententia.

2. Kommer i consideration om landtullen vidh gräntzen på Rysslandh.

Rix-Cantzleren mente, om man skulle lätha det blifva som förr uthan landtull.

Her Claes mente att vara att considerera, det Ryssarnes barckade hudar skole beläggias medh tull, män de rå eller safians hudhar inthet beläggias.

Och fans det således gott.

3. Kommer Nyens och Narfvens privilegia.

Blef så skråordningen upläsen och ställt till Rådhets censur.

Resolverades att Her Pedher Sparre och Nils Nilsson sampt Johan Månsson skole uptaga och extrahera de Liflendske revisionssakerne och göra Regeringen rapport.

Sed uthi Anders Marthens saak, att Hofrätten tager den saken up, att alldenstundh att den saken hafver så lenge varit anhengig, så hafver H. K. M:tt velat committera det Hofrätten, [att] oachtat hvadh här tillförende kan vara passerat, uptaga och skärskoda saken och döma däruthi.

Her Herman Wrangell badh, att Her Pedher Sparre icke måtte sittia öfver hans revisionssaak, i anseende att saken hans brodher angåår.

Uplas så skråordning.

Och kom 1. i consideration, att hon skulle vara så lempat medh den Tyske, att vij skole och kunna passera i Tyslandh.

1. Att ingen skulle idka handtvärck i staden uthan att hafva af gille bref, att han hafver uthlärdt; si beträdes, läre på nytt.

Rix-Cantzleren uprepade sal. Kongens intention att sättia fläckiar och där handtvärckare uthi, som hade pass af stapelstaden. 2. Så gör det och godhe handtvärkare, de lähra till botns, deres facturer blifva gode, vahrurne myckne och om bättre köp.

Rix-Drotzen mente — —

2. Om drifningen af gesellerne, huru den skall anstellas.

3. När en vill sigh sättia någorstädes, han skall hafva bref af sitt gille; vill han hafva dreng, så skall han taga honom af gille.

4. Huru skall man holla medh den, som en vill i embetet hafva, om hans bördsbref och caution för sigh.

5. Om åthskilligh tidh efter åthskillige handtvärck att lära.

6. Om dem, som skole arbeta hoos adelsmän.

7. etc.

Uploses sedan de punchter, som syntes böra tillsättias.

Rix-Drotzen mente böra achtas, att Adelen icke måtte dependera af städerne.

Den 31 Augusti kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Thure Bielke.

Rix-Drotzeten befrågade hvadh de 4 karlarne skulle gifvas för deres omak, som hafva translaterat den finske bibelen.

[September.]

Den 1 September kumme neder i Cantzlerens cammar Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren,

Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Uploses brefven, medh posten ankompne.

Ankom bref ifrån Commendanten och Landshöfdingen i Calmar, berättande 1. hur branden hafver inrijtat på slottet; 2. förfrågar sigh, huru de måge reparera murarne och taken; 3. om fongarne.

Resolverades den gongen inthet, uthan mentes att dem skulle en Byggemestare skickas, som kunde det ordinera.

Rix-Cantzleren befrågade, om Her Karl Bonde skulle följa H. K. M:tt till Vadstena. Uprepade såväl publica som privata incommoda för bergslagen och hans egen ålder.

Om Weitzel bergsmannen resolverades, att han måtte perdoneras för hemgongen; skall förlijka målseganden.

Her Johan Skytte proponerade om Doct. Drysenio, att efter han hafver varit borta en session, removerat för väsendet för lägermåhles skull, om han nu skall sättias till eller från.

Mente R. Cantzleren, att [han] skulle removeras 1. ob indignitatem facti, indignum ea persona, 2. ob contemptum magistratus.

Den 3 September för middagen kumme tillstädes nedre i Räckne-Cammaren Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Thure Bielke.

Underskrefves bref till Her Bengt Oxenstierna angående Her Erick Gyllenstiernas gouvernement i Ingermanlandh.

Resolverades att den stridige saken emillan Fru Sidonia Grijp om ett torp och Jungfru Christina Gyllenstiärna skall blifva stadd till revision, så snart lägeligit faller och de därpå få citation.

Her Claes Flemming berättar en båtzman vara af 2, en skeppare och en styrman, ihiälslagen, och nu är ovist, hvem skadan hafver giordt, frågandes huru därmedh skall förfahras.

Resolverades att väl skall därom öfverleggias.

Uploses och underskrefves bref medh posten till Kongen i Engelandh, d'Avaux, Principem Palatinum Fridericum.

Resolverades att Spiring skall tillskrifvas, det han på Chronones fiärdepart uthi det Västindiske compagniet tager något uthaf de peningarne, som uthur Portugall uthaf Lars Skytte på honom äre remitterade till Hollandh.

Den 6 September kumme tillstädes i Rix-Cantzlerens cammar Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Rix-Cantzleren sade, att bringa sakerne till ändskap syntes i Enckiedrottningens saak, att man skulle göra en act uthaf det vij hafve bevilljat Enckiedrottningen och lätha den ad ratificationem principalium underskrifvas.

2. Vele vij och tillbiuda Cuhrfursten, att han hielper Enckiedrottningen uthur Dennemark, och vij vele det sedan ergella medh några tusende rixdaler. Tager hon vidh, så är gott; si non, så är denne Chronones respect ursechtat. Bettre vore att hafva H. M:tt här än där hon kan göra skada, blifver snöppligh hollen, 2. sköter hans horungar; peccatur in pios manes Regis.

Resolverades och befans så gott, och befalltes Gyllenkloo att gå till Gesandterne och seija i armistitio, att man läther till tractat medh Her Johan Oxenstierna beroo.[1]

2. I Enckiedrottningens saak, efter hon står på en goodh foot, så hadhe Regeringen funnit gott att göra oss emillan något sluth in omnem eventum, och däruppå vij då vele läthe fatta ett sluth till begges nöije.

Sedan proponerade Rix-Cantzleren om den Portugalliske resan, och är att deliberera, 1. om vij vele sända skepp dijt, 2. att öfversända vår ratification på alliancen, det gagneligit [är] 1. för commercierne och saltet, det oss så vida har proufiterat, att 70 eller 80 tusende rixdaler i landet blefve, 2. hafver afhindrat Spagnern att skada oss.

Rix-Cantzleren mente, om man skulle 3 Chronones skep och 2 compagnieskep skicka till Portugall, 1. att continuera trafiquen. 2. öfva seglatzet, 3. gratificera medh någon ammunition, 4. sända

---

[1] I marginalen står: Ett hus för Legater, defrayera 3 dagar Chronones egit folck eller gifva Gesandterne een viss summa; aliud om Ryssen. Resol[verades] inthet. — Enckiedrottningen om kommer hem vidh H. K. M:tt[s] regering, tunc sättia H. M:tt i annat positur. — Taltes om tyskes allvarsamhet.

och någon koppar, järn, master eller hvadh particulari vela lätha föhra. Ett skep däraf, som Den store draken, skulle försäljas inthet om högste prijs medh styckier, och allt det på 3 åhr, sompt med peningar och sompt medh salt att betala halfva parten nu och halfparten sedan.

Rix-Cantzleren mente, att skepen skulle till Götheborg att taga in vapenen.

Resolverades att skall föråhras Kongen i Portugall: harnesk 1,000, musqueter och bandelerer 1,000, piquer 2,000.

Hvem skall regera vercket?

Resolverades Åke Hansson Ulfsparre, och skulle han i tidh därom adverteras.

3. Taltes om Her Erick Gyllenstierna åstadh.

4. Befalltes att skrifvas Mest. Pedher Biugg till, att han skulle skynda sigh hijt att emoottaga stiftet.

R. C[antzleren]: 5. Efter skråhordningen är ahnhengigh, så vore gott hon nu blefve reenskrefven. Twå punchter äre allenast, som äre disputabel: 1. att ingen skulle få arbeta på landet, förän han hafver vunnit sitt mesterstyckyt, det som är ondt för adelen och husbonden, i anseende att det är lithet folck, eller om de skole recurrera till de ceremonier eller lära uth. Den andre puncten är om geburthsbref, att ingen horunge skall kunna komma därtill.

Rix-Drotzeten mente, om man skulle nu först sättia de skråerne och ingen acceptera däruthi, medh mindre han hafver gått igenom efter ordningen.

Rix-Cantzleren mente ett expedient vara, nembligen att den, som profiterade ett handtvärck och ville, att han droge till städerne och toge mesterskap, män de inthet ville draga dijt, deres tiänare skulle af andre inthet blifva vedertagen af gillen, uthan han måste sedan lähra uth.

Det Rix-Drotzeten sadhe vara mechta gott; 2. att de, som medh mestarens ominne lupe borth, att de skulle restitueras till sine mestare.

Dette fans så gott.

Her Claes Flemming påminte och om brandh- och renligheetsordning, den sedan skulle roboreras medh H. K. M:tz bref.

Mente och därhoos, att alle ränstenar skulle och afskaffas, göras orenligheetskistor, gifva åkare som det afföra.

Uthi den andre puncten mentes man måtte mäst respectera de[t] alle de kring oss boo achta den ordningen, 2. att de icke blifve eljest lidne annorstädes.

Ankom bref uthaf Petter Krusbiörn i Musko och ifrån Her Jöns Kurcken och Her Hindrick Flemming.

Underskrefves någre bref.

Uplas finske bibelens translatorum supplication.

Resolverades att hvar skall få ett hemman i deres lifstidh och en kyrkietiende; 2. skole correctorerne och något bekomma.

Resolverades att sal. Her Jörans arfvingar skulle gifvas attestation på 2 gårdar i Östgötland.

Den 7 September kumme tillstädes i Rix-Cantzlerens cammar Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Herman Wrangell, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke.

Resolutio: Efter Doct. Drysenius hafver sökt att komma till rätta medh sijn bijsläperska, och hon hafver det recuserat, jemväl han därom fådt af Nyköpings stadh attestation, hvarföre skall han komma till sitt kall igen, dock att henne är fritt att slitha den actionen, om hon vill, in foro competenti.

Her Erick Gyllenstierna tager information af Rix-Cantzleren, huru han sigh vidh sitt gouvernement i Ingermanlandh förhålla skall, väl att följa instructionen, män liqväl accommodera det tiderne.

Gyllenstiärnan tackar för den höge ähran af kallet, vill föllja deres befallningar och Guds försyn, låfvar göra sijn ytterste flijt; sade väl vara een svår provincie för åthskillig slags folck; beder därföre, att om icke allt kan gå så tråträtt, att det icke må tillskrifvas hans troheet.

Rix-Cantzleren sade sigh icke alldeles vara kunnigh på landsorthen; mente Rix-Drotzeten bättre därom skulle kunna döma.

R. Drotzeten: Landets upväxt består i 2 [ting]: 1. religionens inplantande och det medh maner; 2. i måttelige uthlagor, att de kunne blifva beståande, deducerandes det vidhlyftigh. Deres uthlagor äre väl efter Ryske maneret medh decimis omnium bonorum, och det som svårare är, när någre förrymma, att de andre då måtte uppfylla deres uthlagor. Därmedh skulle monge tusende dragas dijth. 3. Så drifva de och landsköp för de store uthgifterne och uthlagorne. Ergo vore att flyttia köpmennen på en orth, där [man] då skulle sättia een Rysk kyrkia och transferera alle köpmennens orth till Sordevalla.

Regeringen befallte väl att uthsee, om det vore att befästa, men Rix-Drotzeten holler det icke rådeligit, hälst när Ryssar skole komma där in. Den andre platzen synes vara i Taipal i Södere lähn, de som skulle hafva deres stapel i Viborg.

Rix-Cantzleren sadhe om religionen vara gott, att presten kunde lära fundamenta och cathecesimum.

Rix-Drotzeten sadhe om en Rysk prest, som lärde andre catechesmum, den nu är anklagat för träldom och hoor.

Däruthi man måtte väl tillsee, huru man förfahrer därmedh.

Näst catechesimum så är gott, att de lähra finske bokstäfver för bibelens skull och att draga dem till religionen; gifva dem som lähra beneficia.

2. Rix-Cantzleren: Om pålagorne i Kexholms lähn så kan man värdera, när man veet hvadh de uthgifva.

3. Om landsköp därbortha hafver för detta inthet annat kunnat vara. Män det är quæstio, om de skulle få handla till Stockholm.

Mente att pro tempore skall inthet vara rådeligit att stutza Ryssarnes handell, uthan att Erick Gyllenstierna såge medh Landshöfdingen, huru de uthlagorne skulle sättias i något vist, fast än det i förstonde skulle draga mindre; det skulle multitudo advenientium igen belöna.

Rix-Drotzen sade 2 expedient vara: 1. att restancierne blifva tillgifne; 2. att de förrymbde må få perdon och komma tillbaker.

Rix-Cantzleren mente, om restancierne skulle tillgifvas, så skole de kanskee löpa borth, efter det holler dem tillbaka, att de andre måste betala för dem.

Rix-Drotzen påminte, att Kexholm skulle bättre befästas; uprepade des fahra. 2. Att Ryssarne inthet skulle städias till arbethe, uthan läggias som förr är resolverat 1 compagnie mehre än förr.

Resolution på de punchter, som Her Erick Gyllenstierna proponerade.

1. Den förste bejakades.

2. Skall föreslåes och sändas hith ad ratificandum, quidquid ex usu ecclesiæ öfverleggias medh Bispen och de klokeste.

3. Ja. Kostnaden 1. göras till Guds ähra, 2. ratio status, så få vij den fides ubi æqua religio.

4. Neij. Kexholm skall höra under Åbo Hofrätt, och efter det synes longt, så mente Rix-Drotzeten, att det heller skulle sättias i Nyen.

Rix-Skattmestaren [sade] i Viborg.

Rix-Cantzleren mente i Räfle eller Perno.

Her Pedher Sparre mente i Narfven.

5. Om extraordinarie affall, och någon festning kunde löpa resico. Vänta tiden, som recreutering bör skee. Då skall Krigsrådhet tillskrifvas, och de igenom commendement af Regeringen vänta resolution. Nisi necessitas quæ non patitur moram vel legem.

6. Knechtarne tagas allestädes igen; löper en heel familie öfver och en annan tager det vidh, så skall Gouverneuren assistera Ståthollaren, nisi cum venia dimissus.

7. Ja, 6 paar hestar.

In parenthesi skall gifvas Gouverneuren befallning, att han seer till, hvadh gårder där kring husen är pantsatte.

8. Ex occasione och medh modestie.

9. Pro ut deliquerit, vel malitia vel imbecillitate.

10. År skäligt vij och vela göra ordning däröfver.

11. Holles efter skiutzfärdsordningen och medh ordre.

12. Skall Gouverneuren uthsee läg1igh mulbeet och fiske därtill; territorium skall definieras huru stort.

Skall sedan skrifvas till Her Erick Gyllenstierna och betahlas honom det att uthsee och sedan rapportera.

13. År gott, allenast leggas så, att de kunna blifva städer.

14. Ja, Borgmestaren hvar 200 daler, hvar Rådhman 50 daler, till dess att staden kan sielf hafva inkompst.

15. År gott.

16. Kan medh tiden skee, tegellada upbyggias, kalkungn, tegelslagare och brennare.

17. Neij för Viborgs skull.

18. Det kan inthet in præsens skee, ty där skole medel till; göras allenast desseing på festning och staden; sedan göras kostnat.

19. Taga det väl in och skicka hijt; och inthet göra, förän åhret är framfahrit.

20. 3,000 daler de som äre af folcket åhrligen besparde.

21. Det förste skall öfverleggias; 2. efter det besked de få, så skall Gouverneuren sigh efter rätta.

Inter hæc R. Cantzleren: Si pax transportera Narven och inthet beholla mehra än Ivanogård. Soldat föruthan fritt brö[d] salt, lähning.

22. [Nye jordrefningen godh, män att Chronan inthet besvikes.][1]

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

Her Erick: Öfverleggia det att Chronan och adelsmannen icke skeer förnär, observerandes af hvadh fundament, som de nu äre så få obser blefne; om statien skall resolveras.

23. Gott.

24. Skall sees om. Bevilljades.

Skall skrifvas bref till Landshöfdingen vidh Jönköping, att desseignen af Hofrättshuset förandras, och lempes allenast till 2 våningar högt föruthan kellaren.

Den 8 September kumme tillstädes i Rix-Cantzlerens cammar Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Herman Wrangell, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Då blef Wästpfahliske Statsrådet i Minden Rosscamm stadd till audience, och föll hans proposition altså näst helsning och aflagde curialier på sine medhcollegers vägnar: 1. Begärer ett vist till deres salarium. 2. Berättar huru de efter H. K. M:tz. bref och befallningh hafve afträdt Grefvinnan[s] af Schoumburg lähn, men henne icke hafva velat gifva sigh därmedh till freds, uthan anstellt däremoot een action och process; sedan hafver hon kommit Generalen Linnar Torstensson att remittera den sakens skärskådande till Zabeltitz och Wolf, doch att de den saken skulle communicera medh det Mindiske Rådhet. Zabeltitz och Wolf vore icke sielf däröfver, uthan förordnade en Secretarium och Auditor. Nu efter vij hafve haft därom befallning att vara däruthi medh, så skref oss Wolf till och citera[de] oss. Vij sadhe vij ville sielfve remonstrera, i hvadh terminis saken beroor; vij hafve icke velat uthan expresso mandato regio taga oss det samma öfver, och därföre är jagh hijt skickat. Så holla vij uthi Grefvinnans af Schoumburgh saak därföre, att efter hon icke hafver något bref på lähnet, uthan man uthur acterne af Cammaren i Spier veet, att det hafver varit ett tidslähn, så kunde Chronan det beholla, till dess hon däruppå viste jus allodii. 3. Berättade han een stoor oreda vara emillan Zabeltitz och den Mindiske Regeringen af ordsak att den måste dependera af honom, som han äntå menar icke medh det fogh och skäl som borde procederade i actionerne; begärte fördenskull, att den Mindiske Regeringen måtte immediate få dependera af H. K. M:tt i Svergie och Chronan.

Rix-Cantzleren sade H. K. M:tt och å dess vägna den Kon:ge Regeringen väl behaga, att den Mindiske Regeringen hafver honom insändt att underrätta den Kon:ge Regeringen om sakernes beskaffenheet däruthe. Och efter de punchterne, som I proponerat hafva, äre af consideration och behöfvas vidh lägeligh tijdh hoos oss öfverleggias, hvarföre begära vij, att I ville skriftligen öfverlefverera documenta af sakerne, jemväl eder proposition och det af eder är blifvit föreställt, då vij vele oss däröfver förklara.

Uplästes sedan ankompne bref, medh posten ankompne.

Blef och Secreteraren Gyllenkloos skriftlige rapport upläsen af det samptal, som han efter Regeringens befallning om en acts uprättande på H. K. M:tz Enckiedrottningens underholl haft hafver.

Ankom Her Carl Mörners bref, hvaruthi han besvärar sigh om landthandelen, som uthi hans landshöfdingsdöme föröfvas.

Rix-Drotzeten sadhe Korpoboerne besvära sigh, att dem inthet tillstädes att resa igenom strömen; mente att då borgare motte tillseijas, att de handlade dem deras gods af, på det de icke måtte här öfver deres tidh och villje blifva uphollne, efter denne ordningen så nyligen är begynd.

R. Cantzleren mente neij ob rationes.[1]

Den 9 September vore tillstädes i Rådhet Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangel, Her Thure Bielke.

1. Påminte Rix-Cantzleren Her Herman Wrangell att förnya contractet medh Leschhorn på kruthbruket, 2. tillhandla Chronan något pulfver, som han, Leschhorn, præsenterat, item 270 paar pistoler.

2. Blef uthi fruns på Idingsta saak resolverat, att hennes tvist medh sin man skulle skiuthas till Jönköpings Hofrätt, där afdömas, och där mannen inthet följjer citationen, damneras in contumaciam, tappa saken; och hans hustro, till dess saken blifver fullfördh, skall åthnjutha hvart qvartal af sin mans godz 100 daler kopparpeningar. Och där mannen det icke godhvilligt vill låtha följja, så skall Ståthollaren slå sin handh i så myckyt hans gods, som han kan efter hvart qvartal 100 daler kopparpeningar.

Her Claes Flemming sadhe kötmonglare besvära sigh, att de förhindras af borgarne att köpa boskap å landet och blifva af-

[1] Härefter är i manuskriptet lemnadt en sidas tomrum.

drefne ifrån det de köpt hafva; sigh inthet kunna medh sådan mootvilligheets förfahrande kunna försörja denne staden.

Däruppå befalltes, att ställas skulle ett bref till Ståthollaren öfver Stockholms lähn, att han kötmonglare efter lagh och denne stadens tarf uthi det rätt är handholler.

Rix-Cantzleren påminte, att giorde tiggiareordning skulle exeqveras. Sade så vidare, att Burgrefven i Götheborg hade sitt kall renuncierat; frågade om det så tillåthas skulle.

Uploses så Gubert Silentzes postulata och Bergsamptets censur därpå.

Bevilljades den revision på tvisten emillan honom och kopparslagaren.

Förehades sedan jungfruns supplication från Riga för sijn obegrafne syster.

Mentes Magistraten skulle handhollas och vidh respect.

Infordrades Otto Sack, och efter den jungfru Frese hafver sigh på honom refererat, att han af saken viste, det han skulle därom berätta.

Han sadhe sigh inthet veta mehre än om den handelen om mordet; om systerns begrafningh och hvadh rätt vore, veet han inthet.

Sedan förmantes han till enigheet medh Capten Rip och att respectera General-Gouverneuren och Guverneuren.

Befalltes skrifvas till General-Gouverneuren, att han seer om deres quæstion och lagar, att hvar och en gör det honom bör.

Inkom Frese och hans syster och blefve så tilltalte: I hafva för 1 åhr sedan två saker förehaft: 1. om eder systers mordh, 2. om eder systers begrafning.

Uthi det andre repræsenterade Rix-Cantzleren Consistorii censur, att efter deres syster icke ville förlåta sine ovänner, som är bruk i christelige församlingar, 2. så beder och Christus för sine ovänner, derföre hafve vij funnit gōdh Consistorii censur.

R[esponderade]: Efter det är honom af hans syster på sitt yttersta befallt, det han inthet annat kan göra.

Repræsenterades dem då sedan deres obstination och oskäl, lofvandes dem rätt.

· Feldtherrens frijheet på Ekholms friherreskaps kyrkietiende.

Om en studioso medicinæ, som skulle promoveras till stipendium.

Mentes att den unge Marggrefven skulle gifvas för rançon och sin brodhers prætension 2,500 och i föråhring 1,500.

Den 12 September kumme tillstädes i Rådhet Rix-Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Pedher Sparre.

Rix-Cantzleren uplas resolutionen på Vibens inlago, skiutandes den till Rådhets censur.

1. Om dagsättiandet till extraditionen på ratificationerne och salvos conductus; 2. om Enckiedrottningens underholl och lifgedingets frije disposition, 3. om rencontren emillan ett svenskt och danskt skep vidh Bornholm.

Ankom Stalii bref och andres ifrån Liflandh.

Uplas resolutionen på de Narfviskes postulata.

Ankom bref ifrån Herman Flemming ifrån Nyskantz, förfrågande sigh huru han sigh medh de knechterne förholla skall, som han ifrån öfverlöpandet hägnat hafver.

Resolverades och befalltes skrifvas bref därpå, som det vidare uthvijsar.

Befalltes skrifvas till fogden Olof Christofferson vidh Grimbsholm, att emädan bondebyn vidh krutebruket i Åkers sochn ligger kruthbruket så när, att för inbördes uthkommande synes däraf äntstå stoor fahra, därföre skulle han bönderne tillseija, att de flyttia längre borth, och i anseende af deras flyttiande niutha ett åhrs friheet för uthlagor och dagsvärcker.

Ankom bref ifrån Erchiebispen Paulino i Ubsala om sitt förrättande vidh sijn reesa till Vesterbotn och de contreerne; 2. om M. Olofs Skolmestarens promotion till Torstuna; 3. sine privata.

Ankom och bref ifrån Frantz Kruse, begärande privilegia på Arieplogs Lappmarcks excolerande. Det och blef afslagit af consideration af däraf upväxande landsköp.

Rix-Cantzleren sade sigh hafva öfverläsit brandeordningen och finner där 2 betenckiande uthi: 1. om det skall vara att practisera, att hvar och en, som hafver hus, skall hafva en karl, som achtar elden och compescera den; 2. hvadh straff de skole få som delinqvera.

Her Claes Flemming mente, att förmäles i lagen, det alla ega broer byggia och gatur leggia; de det icke göra, dem legges straff på, hvarföre icke i staden — —

Discourrerades sedan om här icke skulle vara nyttigt, att här vore en egen Superintendent.

Mentes ja ob rationes: 1. äre här monge församlingar, som icke kunne hollas rictige eller consentire uthan unius regimine; 2. äre och i Stockholm så monge, som inthet dependera af Ubsala

stift, som Hofpredicanterne, Ammiralitetet, Artilleriet etc., sed de iis alias och medh samptlige Bispernes deliberation.

2. Uthi det andre mente Rix-Cantzleren ett expedient, nembligen att distingvera, hvilke som skole gå i Svenske eller Tyske församblingen. Mente att de, som äre här så vida kompne, att de kunna hafva spem att komma till magistratum civicum, som lagh förmäler, eller de af de fremmande, som elljest vela, [gå] till Svenske kyrkian, män de fremmande och de efter lagh inthet kunna hafva hopp om magistratum, han må medh sin hustro gå i Tyske kyrkian; alle de andre quamvis skulle få stundom gå i Tyske kyrckian, liqväl skulle göra sijn rättigheet till den Svenske, gå där till sacramente och lätha där döpa sine barn.

Her Claes Flemming besvärar sigh, att handtvärcksfolcket af de monge helgedagarne försummar så ofta sitt arbete. Mente att om helgedagarne vore en predikan ifrån 7 och till 8 och det sedan skulle vara obligerat att arbeta.

Uplas Grubbens bref till Rix-Cantzleren om det Cuhrfursten af Saxen synes hemligen anlåtha sigh till neutralitet.

Den 13 September kumme tillstädes i Rådhet nedre i Cammaren Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Mattias Soop, Her Pedher Sparre, Her Claes Christersson Horn, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Rix-Cantzleren uplas än vidare resolutionen på Wibens proposition. Den samptlige Rådhet befann för godh, särdeles efter den var alfvarsam jempte och modest.

Rix-Cantzleren mente, att den punchten om fredstractaten skulle communiceras Baron de Rorté af ordsak: 1. att han seer, huru vij i allt conjungera Kongen i Franckerijke medh oss, efter medhan vij hafve resolverat att holla medh honom, det vij lätha see, att vij göra det sincere; det lährer och animera honom till allt gott emot oss.

Ankom Her Gustaf Horns bref, förmälande H. K. M:tz villje vara, att apparatus till Fröken Christinas bröllop medh kläder och annat, så och till Fru Sigri Baners Hofmesterinnans begrafning medh det forderligste förfärdigas.

Resolverades att emädan Her Herman Wrangell och Her Lars Sparre [icke?] äre här tillstädes, och kan därmedh hafva anstondh, hvarföre skall den saken uptagas i vinter.

De andre resolutioner, därpå affattade Johan Silfverstierna, på de svenske sakerne affattade Nils Nilsson resolution.[1]

Den 1 sköts till vinteren, den 2 uptogs, 3. ja, 4. ja, 5. ja, 6. ja, 7. ja, 8. ja.

Resolverades att samptlige Rix-Rådh till revisionssakernes slijthande skulle komma här tillstädes vidh 8 dagar för Martini tidh; imedlertidh skall dem tvistandom gifvas citationer, att de och hijtkomma och sigh inställa.

Resolverades att i anseende af de Narfveskes trägne anhollande, så är dem bevilljat suspensionen af bakungspeningarne till H. K. M:tz myndige åhr och regering.

Den 14 September kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Pedher Sparre, Her Claes Christersson Horn.

Resolverades att Petro Anthonij skulle till hans equipperande och reesa förähras 600 Rdr, däruppå skulle bref afgåå.

Om donariis resolverades, att därom skulle medh Petro Anthonij och läsande af Krusbiörns bref öfverleggias, huru myckyt därtill erfordras och huru monge Knesarne äre.

Resolverades på Öfverste Hammiltons postulater ifrån Riga, och affattade det Secreteraren Johan Silfverstierna.

Resolverades att i anseende af Commissarii Johan Ericksons älende skall honom sampt hans skrifvare tilldelas den löhn, som de tillförende hafva haft på detta åhret och nu är till Landshöfdingerne destinerat. Däruppå skulle bref afgå till Cammaren.

Ankom bref ifrån Bispen i Åbo om Olinge[2] kyrckias brandh.

Befalltes däruppå skrifvas till Landshöfdingen öfver Finlandh, att han holler den socknen sampt de andre kringliggiande Tavasterne att arbeta därpå och hielpa till dess uprättelse.

---

[1] I marginalen står: Act uprättas medh de Brandeburgiske Gesandterne om summan af Enckiedrottningens entretenement, Enckiedrottningens sijlfver, vagnar, dukar, serveter, män icke tapeter, sängiar. 8,000 Rdr till transportation.

[2] *Hollula* enligt bref till landshöfdingen Arved Horn (R. Reg. 15/9 1642).

Den 14 September uthi närvaro af Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Klaes Flemming, Her Pedher Sparre, Her Claes Christersson Horn.

Företogs revisionen emillan Fru Sophia von Mengden och Wilhelm Patkel uthi gällsaken på 15,000 Liflendske marck bestående.[1]

Uplas så först extractet af acterne, som vijste medh zifrors denotation på acterne.

Her Klaes Flemming mente, att efter han, Patkel, inthet hafver alle godzen, som äre pantsatte, och den skullen af 15,000 mark är giord förr, att han icke heller skulle mehr betala än efter proportionen af de godzen, som han innehafver.

Rix-Cantzleren mente, efter hon läther sigh benöija medh Kudum, 2. är skulden giordh uthur Kudum, ergo måste Patkel anthen afträda Kudum eller kennas vidh betalningen i peningar.

Uplas så Hofrättens skäl till fälte sentenzen.

Item uplas och Hofrättens bref ifrån Dorpt till den Kon:ge Rege[ringen] om samme tvist.

Rix-Cantzleren mente de hafva dömbt ex conscientia; 2. gellen kommer af Kuden; 3. gellen holler sigh vidh både så väl Kuden som Ungernhof; 4. arfsrätten och successionen är richtig; 5. Patkul hafver kändts vidh betalningen.

Uploses sedan gravamina, som Patkel hafver lagt moot domben.

Differerades till morgonen.

Den 15 September kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Pedher Sparre, Her Claes Horn, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Uploses bref, medh posten ankompne.

Särdeles befrågar sigh Her Salvius om de Pommerske empternes inlösande, 2. begärer tillstondh att resa hijt hem.

---

[1] I marginalen är antecknadt: »Lifländsk marck 36 skilling.»

Den 16 September kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Gustaf Horn, Her Pedher Sparre, Her Claes Horn.

Befalltes skrifvas till Erchiebispen, att emädan Regeringen inthet ogillar Mester Olofs skolmestarens promotion till Torstuna, män på det allt richtigt må tillgå, så skall Erchiebispen præsentera honom församblingen, och där henne det åthnöijes, så vill den Kon:ge Regeringen det confirmera.

Resolverades att den unge Margrefven af Durlach skulle i anseende af hans fadhers meriter än bekomma 1,000 rixdaler till och als 5,000 Rdr.[1]

Rix-Cantzleren gör rapport af det de Brandeburgiske Gesandterne hafve talt medh R. Cantzleren om deres uthskickade till Dennemark.

1. Hafver Enckiedrottningen tyckts vara benägen, sagt sigh vela svara; där hafva varit Ståthollaren och Seestedt; sedan hafver hon mutera[t]s. Den uthskickade begärte svar; sagt sigh inthet kunna dröija uthan begärte beskedh eller ett recipisse; hon hafver skutit till Kongen. När han hafver kommit till Seestedt, sade han vara complementer, att hon skulle communicera medh Kongen; män när han var kommen till Ulfäldt, hafver han tempesterat och mente henne inthet böra gå Kongens rådh förbij. Svarar liqväl på sätt till de Brandeburgiske Gesandterne, som blef upläsit: 1. att hon inthet kan göra uthan hans rådh, och tidhen det inthet kan tillåtha; 2. påminner att få frie dispositionen af peningarne, gifver och ordsaken där till; 3. så myckyt som lifgedinget åhrligen drager; 4. vill vara i Prüssen på en godh viss orth, inthet i Brandeburg; 5. att det skall communicera[s] medh Wiben.

Däruppå sade de sigh inthet vela communicera, efter de icke hafva commission att tractera medh Wiben. Och frågade, huru man mente, att härmedh skulle göras.

R. Cantzleren mente på Regeringens förbättring, att contract skulle medh Brandeburgiske slutas, hvadh de hafva varit till freds medh och hvad vij gifva, det de sedan communicera medh Enckiedrottningen. Fordras sedan af oss mehre, vele vij seija, att vij inthet vele vijka ifrån contractet; vill hon inthet, så äre vij excuserade.

[1] Marginalanteckning: Lunta inthet accorderas af Leschhorn, att proufiten blifver i landet af det, som man sielf kan hafva.

Elljest mente Rix-Cantzleren, att man alldrigh skall ejus consilio läggia sigh i tractat medh anthen Kongen i Dennemark eller Enckiedrottningeu.

Rix-Cantzleren uplas än en gång resolutionen på Wibens proposition, den han något förändrat hafver.

Det då blef underskrifvit.

Förehades så revisionssaken emillan Fru Sophia von Mengden och Wilhelm Patkell.

Uploses Patkels gravamina emot honom under ögon gående domb.

Rix-Cantzleren sade domen synes vara godh, men efter hans gravamina kommer i consideration: 1. de 2 handskrifter, som han inkastar, att på de handskrifter resterar 2,000; och efter hon är betalt, så frågar han, huru hon kommer till handskriften; in Februario såldt godzet, betalt därpå 24,000 Rdr, och på restancen är 15,000, där som han har gifvit obligation på. Däruppå kastar han in efter i två terminer äre 11,000 marck betalt. Frågar så därpå, huru hon är kommen till handskriften.

Taltes så sedan om huru Patkels faderbrodher var kommen till den gellen.

Her Johan Skytte sade, mente skäligit vara, att han bevisar, huru han är därtill kommen.

Her Pedher Baner sade inthet behöfvas, att den saken uptages, efter de hafve varit i 40 åhr okrafde. Eljest skall ingen gell som — —

Rix-Cantzleren mente, att de vore förhindrade igenom krigh.

Inkom Wilhelm Patkel och von Mengdens fullmechtige.

1. Frågades huru Fru Rose är kommen till handskriften.

R[esponderade] Mengdens [fullmechtige]: Hon hafver [funnit] det iblandh andre contract [i] von Rosens mobilier; hon blifver den varse medh uthanskriften och seger till sin skrifvare, att hon vill taga den till sigh; går så till Paul Helmes och läther den vidimera; går så och till Patkel, seijer sigh — —

Patkel sade Mengden seijer, att jagh skall den hafva accepterat, män Krydener kom och vijste däraf copien. Jagh sadhe, att skulden var på Klosterhof, 2. var icke i tidh angifven; ergo inthet accepterat.

Rix-Cantzleren frågade, om han befinner sigh vara henne skyldigh.

Patkel fick så handskrifterne.

Rix-Cantzleren frågade, hvarföre den icke förr är blefven lefvere[rad]; sade vij skulle den inthet acceptera.

Mengden bedher, att efter det är en ny saak, och icke i Hofrätten inlag[d], att den — —

Frågades Mengden, om de hafve af de handskrifterne vist.

R[esponderade]: Neij.

Rix-Cantzleren sade hans gravamina, Patkels, lyda på två handskrifter; frågade hvadh Mengden därtill svarar.

Sade sigh inthet veta, efter de icke vore vidh de andre achterne tillstädes.

Frågades hvarföre Patkel efter sitt bref hafver accepterat skulden.

R[esponderade]: Efter han, Krydenär, sadhe, att han mente det skulle lyda på Kuden och inthet Closterhof.

Frågades på hvad vidh (ɔ: vis) Patkel hafver fått qvitteringen.

R[esponderade]: 1630 på Ösel i sommaren.

Uplas contracten på de 15,000 mark på 5 åhr att betala.

Mengden sade: Om han hafver gifvit obligationen på 5 åhrs pant, huru skulle han den kunna qvittera ett åhr efter gifne obligation?

R. Cantzleren frågade: Hvadh svara I Mengden därtill, att Patkel seijer, att han skall inthet vara berättigat till arf efter Lifländisk rätt att enckian eller den efter lefver hafver allenast mobilia; hennes sohn blef och förr dödh förän hon?

R[esponderade] att efter sohnen hon hadhe dogh, så skulle det höra honom till.

Patkel sadhe henne allena efter Lifländsk rätt måtte hafva mobilia, uthan heller Magnus von der Pahl, som de och sade vele sigh förlika medh.

Frågades Patkel, huru han är kommen till den qvittningen.

R[esponderade]: Af sin fadherbrodher på Ösel, som var tutor.

R. C[antzleren]: Att handskriften är inthet richtigh, därtill äre de dubia: 1. att efter den förre handskriften var på 5 åhr och sedan inom samme åhr 3 åthskillige poster erlagt.

R[esponderade]: Han är för ung att veta det.

R. Cantzleren sadhe han hafver inthet medh sigh på qvitting, efter de inthet hafva varit för rätta. I mente, att desse 11,000 mark skall vara på de 15,000 mark; det är inthet att troo; efter som att den obligationen är tre vekor efter, så måtte det ju vara i een annan skull.

R. Cantzleren sadhe och, att Rose till större styrkia läth pantsättia sigh Kuden.

R. Cantzleren repræsenterade, 1. att man borde inthet uptaga det till revision, efter I hafva förledt rätten, bracht i vankostnat medh det I hafve uphullit qvittingerne, 2. alldrigh svarat till hufvudsaken. Han vore värdh, att han ginge saken qvitt.

Patkel berättar, huru Roseskan hafver skrifvit honom till, att hon vore berättigat till den skulden. Jagh svarade henne därpå, och kunde därtill inthet svara.[1]

Togh afträde.

Rix-Cantzleren sadhe han Patkel hadhe efter Hofrättens dom medh Krydenär velat för disputera, förän han skulle bevijsa, huru han vore därtill kommen; det samma insisterade han medh Sophia von Mengden och har alltså förr inthet velat vijsa sine documenta.[2] Imedlertidh dömmer Hofrätten i hufvudsaken, och han, Patkel, icke fick lefverera sine documenta fram; och då domen var fällt, fick han inthet thee de acter. Hofrätten hafver varit hastigh.

Rix-Drotzeten mente, att de skulle begge göra juramenta calumniæ.

Den 17 September kumme tillstädhes i Rådhet Rix-Drotzeten och Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Pedher Sparre.

Blef och något discourrerat om revisionssaken, som förre dagen förehades.

Resolverades på Hamiltons begäran, att hans värfvade knechter skulle bestås undervärjer, män afräknas dem på deres lähning.

Inkom von Mengden.

1. Frågades om han någon tidh tillförenne hafver sedt qvittingerne.

R[esponderade]: Neij alldrigh.

2. Seijes att qvittingerne äre gifne, sedan contractet på pandten är sluten.

Mengden seijer, att han består väl, men han meenar, att det är på köpet af Kuden. Män efter pandtbrefvet lyder på 5 åhr och dette är imedlertidh skedt, så måtte detta een annan skull angå.

[1] I marginalen står: »Kunde inthet gå från afskedet.»

[2] I marginalen är tillagdt: »Sådan sententie mente hon han skulle få på henne».

R. Cantzleren badh, han skulle förläggia skälet af qvittencerne.

Mengden seijer, att Ryttmestaren Platt och Philip Skeding hafve bedt honom, han skulle afleggia qvittencen, som han beropade sigh därpå; menar det är skedt att föhra dem omkring.

Rix-Cantzleren uplas än vidare handskrifterna och togh på sijn conscientie, att de handskrifterne icke lyda på den gellen.

Her Pedher Baner kastar in etc.

Inkom Wilhelm Patkel och blef tillfrågat, om någon hafver vetat af qvitteringar[ne].

R[esponderade] att ingen mehre än Plat, och efter det honom inthet blef pålagdt, så hafver han dem inthet extraderat. 2. Seijer att de 39 tusend marcker är richtigt betalt, som köpebrefvet förmäler, ergo så är det andre på — —

Än frågades Mengden, om icke Hofrätten hafver begärt, att de skulle lefverera alla saker in.

R[esponderade]: Efter Plat det viste, uthan tvifvel så hafver han det Hofrätten sagt.

Mengden seijer, att Albrecht von Mengden hafver sökt att componera, men Patkel hafver sigh inthet velat lenkia.

Rix-Cantzleren uplas acten emillan H. K. M:tt och de Brandeburgiske Gesandterne angående Enckiedrottningens entretenement.

Det så fans gott.

Discourrerades om Enckiedrottningen.

Taltes om titulen, som skulle gifvas Chur-Brandeburgh uthi Deputatorum nampn.

Den 19 September kumme tillstädes i Rådhet Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Pedher Sparre, Her Claes Horn.

Rix-Cantzleren berättade Residentens Wibens anbringande hoos de Brandeburgiske Gesandterne uthi Enckiedrottningens saak: 1. om Enckiedrottningen blefve dödh, huru då därmedh skulle hollas.

Gyllenklou begärar information, huru han skall tala medh Gesandterne: 1. om titularne; 2. om den licentfriheten, som de Brandeburgiske begära på deres godz; 3. där H. M:tt kumme något vidh, huru då medh Enckiedrottningen skall förhollas.[1]

R. Cantzleren sade så, att Gesandterne hafva det sidste på det maneret anbracht, att de mente, om en annan Kong kumme

[1] Här är tillskrifvet: »Resol[utio] Leschhorn 200 Rdr till resepeningar.»

till regementet, att förän han komme därtill, om han icke skall obligeras till Enckiedrottningens entretien.

Nu är quæstio, om vij skole obligera successorem, si fata ita voluerint; e contra seer jagh väl Brandeburgeren kan bonis rationibus vedersaka Enckiedrottningen, om han icke är däruppå försäkrat.

Rix-Drotzen mente, om man dem tillsade, att där så vore, då ville man inthet låtha honom ad imperium, antequam pacisceremur, icke så för Enckiedrottningen som för sal. Kongens respect.

Quæstio in quantum hæres teneatur obligari ad acta ac debita antecessoris.

Rix-Cantzleren mente, att man kunde obligera sigh att vela stå hennes entretenement, så länge att vij ville H. M:tt skall där vara.

Rix-Drotzeten mente, att om vij obligera oss därtill, så skulle och de obligera sigh, så lenge oss åsembde.

Doch befalltes Gyllenkloo att, där de discourrera om denne puncten, taga ad referendum och inthet inlåtha sigh vidare.

Ankom ett bref ifrån Cuhrfursten af Brandeburg, begärande hafva deres gods licentefritt.

Därom blef Gyllenkloo befallt seija, att det vore een saak att deliberera om; discourrerade liqväl vijsa inconvenientien af tullfriheten.

Uplas resolutionen på Her Erick Gyllenstiernas frågepunchter.

Underskrefves en hoop citationer.

Resolverades att Her Erick Gyllenstierna skulle gifvas i anseende af hans tiänster 200 dalers viss åhrligh ränta.

Discourrerades om Fru Sophia von der Mengdens tvist medh Wilhelm Patkel.

R. Cantzleren — —

Resolverades uthi von Mengdens saak, att Patkel skall dömas till 400 rixdaler i anseende till deres omkostnat. [Hvad] Magnus von der Pål vidhkommer, så måge de tala därom.

Efter det han hafver dragit saken up och inthet contenterat sigh medh en skäligh dom, att ifrån den dagen han trädde i Cuden skall gifva interesse, 2. betala för omkostnaden, som han sine vederparter hafver vedersakat, 400 Rdr och för interesse sedan han trädde i Cuden.[1]

Ankom bref ifrån Her Gustaf Oxenstierna.

---

[1] På ett annat ställe omnämnes domen på följande sätt:

Den 19 [September] blef där uthi resolverat på sätt och vijs som följjer: Fridrick Wilhelm Patkel skall betala Fru Sophia von Mengden 1,500 mark Rigisk och ett för allt sampt uthstondne umkostnat 400 Rdr och dette allt af skäl 1. — — Och befalltes det fattas i form af en domb.

Den 20 September kumme tillhopa i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Gustaf Horn, Her Claes Horn, Her Pedher Sparre.

Då blef domben af de däröfver sutit hafva underskrifvin.

Och justificerade Rix-Cantzleren domben på dette sättet.[1]

Ankom bref ifrån Her Bengt Oxenstierna 1. om Rodenburg, 2. om den Polniske Öfversten, som hafver så när bygdt på Efvesten skantz.

Inkom Her Erick Gyllenstierna, och önskade honom Rix-Cantzleren lycka på resan; sadhe inthet myckyt mehre vara å H. M:tts vägnar att påminna, kunna icke heller uthan in genere; det öfriga stelle vij till edert förstånd och discretion, efter där är een provincie, som man kan evertuera sigh uthi. 1. Är att see på religionsväsendet, att det blifver medh fogh bracht i gott lagh; öfverläggia medh Bispen i Viborgh och Superintendenten i Narfven och refererat hit öfver. 2. Ansee politien, justitien, commercier, att han kan draga handelen till Narfven; om tullen skall blifva vidare resolverat; hantera Ryssen rätt att alt [är] ex dignitate; Regeringen låfva all möijeligh adsistence. In privatis hemstelles honom att uthvälja godz, då den Kon:ge Regeringen vill honom det tilldela.

Gyllenstiernan tackar, lofvar sijn tienst.

Rix-Cantzleren beder än vidare, att han vill hafva ögat på Ivanogordh, Nöteborgh och Kexholm; see om där är proviant, att de må icke vara underkastade deras entrepriser.

Gyllenstiernan frågar, om han skall tillstädja Ryssarne att föhra uth kopparmynt.

R[esponderades]: Ja, och så vinnes den desseinen, att kopparmyntet kommer i prijs.

Underskrefves privilegia för Nyen och resolution på de Narfveskes postulater.

Mentes att en Postmestare skulle sättias, och göras een viss ordning, den ingen öfverskrida skulle.

Företogs revisionssaken emillan Lewold och Patkel.

Taltes om Korpoboerna.

---

[1] Rikskanslerens yttrande, för hvilket tomrum lemnats i manuskriptet, är ej infördt.

Den 22 September kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Ankumme adviserne medh grentzposten, och tillbrachtes tidhen medh dess läsande.

Ankom bref ifrån Falckenbergh om Fougden Börje Pedhersson vidh Calmar.

Den 23 September kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Pedher Baner.

Uplas ett bref ifrån Enckiedrottningen till de Brandeburgiske Gesandterne: 1. att lifgedingsräntan må uthi rede peningar henne uthlefvereras och hon därom disponera; 2. frie disposition och libertet om sitt hof, peningar, uthgifter; 3. att hennes gell måtte, som hon efter sitt afresande giordt hafver, blifva af Chronan betalt; 4. att hennes uppehollspeningar må henne ett åhr föruth blifva avancerade; 5. att hennes mobilier måge blifva henne igen skicka[de]; 6. Wiben skall tractera därom; 7. att om allt så skeer, där måtte ställas en act på; 8. att de communicera medh Wiben.

Gyllenkloo giorde rapport af sitt samptal medh Gesandterne: 1. i saken om Enckiedrottningen, 2. om armistitio, 3. berättade om Kongens död i Pålandh och af Götz däraf förde discourser.

Rix-Cantzleren berättade Gesandterne hafva begärt skep att resa hädan.

Rix-Cantzleren informerade Gyllenkloo, huru han skulle tractera medh Gesandterne om contributionssumman, visa inconvenientien af afslaget, nyttan af förmehrandet och strengiande på 140 tusen rixdaler.

Inkom Hans Drake och ahnbefalltes honom gouvernementet af Nöteborgh, 2. recommenderas honom den platzens upsicht att man kan på all fall och händelsse vara försäkrat, 3. att han skulle hafva ögat på vägen kring om slottet.

Draken tackar, begärer större löhn.

R. Cantzleren låfvar, att löhnen skall blifva på ett särdeles sätt för honom ökat.

Resolverades att hvar corrector af den finske bibelen skall föråhras 5 exemplar af den finske bibelen och translatorerne 10 exemplar hvar.

Taltes om alle Collegia skulle hafva deres cassa att holla fattige.

Uplas domen på den tvisten emillan Fru Sophia von Mengden och Wilhelm Patkel.

Inkom Lewolds fullmechtige och Jöran Patkels fullmechtige, nembligen Hans Kemm.

Rix-Cantzleren sadhe vij kunne väl hafva betenckiande att — —

Till hans nytta och gagn och inthet till hans skada skulle han hafva macht att sälja.[1]

Kem seijer, att hele contractet beror på den sedermehre contracten.

Uplas däruppå det sedermehre contractet.

Kem begärar, att Lewoldh vijsar sin contract på skulden, att man må see, om den medh det dato må komma öfverens.

Kem seijer, att contractet var anno 1640 funnit uthi det Cuhrlendiske Cantzlie.

Lewoldh sadhe de hadhe det uthur deres lådha, fördy han hafver sielf tagit documentet af dem. 2. Seijer att vidh Jewenkalden ligger ett godz Rosenbladh, som de såldt hafva och doch inthet förmäles i sal. Kongens donation.

Uploses så Patkelrarnes gravamina.

Rix-Cantzleren frågade Kemmen, huru det skulle vara beskaffat, efter brodheren hafver gifvit fullmacht och straxt icke contradicerat contracten.

Kem sadhe han var i Tyslandh och kunde inthet protestera, förän han kom til sal. Kongens begrafning.

Lewoldh nekade, att det inthet var skedt här uthan i Riga.

Kem seijer, att folck hafva varit därhoos, som däraf veta.

Lewoldh sadhe, att Patkel hadhe velat bytha, hvarföre vela de nu ropa köpet tillbakers; protesterar att han inthet hafver giordh medh hinderlist, som hans vederparter honom tillmähla.

Kehm bedher, att Lewoldh ville den sedermehra contract thee och vijsa.

Rix-Cantzleren sadhe Kem begärar restitutionem in integrum, 2. improberar contracten: 1. han har varit olagligh, 2. han är læderat ultra dimidium, 3. Lewoldh hafver handlat dolo malo. Uthi contractet handlar han emoot lähnsrätten: Min fadher och jagh

[1] I marginalen står: »Patkel».

är så myckyt närmare som min fadherbrodhers döttrar; däremot står i contractet, att de äre lijka skylde, där det inthet är, och altså contractet orätt. 2. Är læderat ultra dimidium, efter hans instruction inthet var följd. 3. Är handlat dolo, att han inthet vill vijsa contractet.

Däruppå uprepar Rix-Cantzleren sen[tentiam].

Den 23 September [efter middagen?] kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Pedher Sparre.

Underskrefves några privata.

Sedan förehades saken emillan Lewoldh och Patkelerne; uprepades så discoursen af förre dagen.

Rix-Drotzeten seijer, att efter contracten är giordh, 2. de hafve varit myndige, 3. de hafve haft peningarne bortha, 4. han hafver tagit så monge svåre conditioner ahn.

Inkom Lewoldh och frågades hvadh fördrag som det var som vore emillan hans svärmodher och Anders Patkels svärmodher.

R[esponderade]: När som svärmodhren kommer i landet, så begärar han att — —

Patkel berättade att Johan Patkel — —

Rix-Cantzleren reprocherade emot Kemm den injurien, som uthi gravaminibus var infördh.

Öfverlachers dotter hafver varit Anders Patkels modher.

Frågades Lewoldh, huru medh Öfverlackers testament var fatt.

Den 25 September kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming.

Uplas resolutionen på Gesandternes proposition.

Rix-Cantzleren informerade åther Secreteraren Gyllenkloo uthi punchten om armistitio, och att af contributionen inthet kan mehre afslås än 30,000 rixdaler, och befallte [honom] däruppå gå neder till de Brandeburgiske Gesandterne.

Discourrerades sedan om Lewolds tvist emillan [ɔ: med] Jörgen Patkell.

Rix-Cantzleren sadhe, man kan icke väl döma Patkel till expenserne, efter som han väl hafver gifvit sijn instruction, men alldrigh hafver velat underskrifva.

Inkom Kem och frågades, om han hadhe sedt den contracten af den 23 Decemb., och vistes honom så — —

Her Claes Flemming berättar om några förrymbde.

Af den occasionen kom på tal om fengzler på landet i hvart ståthollaredöme.

Rix-Cantzleren mente, att almogen skulle byggia i hvart lähn 2 kistor eller torn af steen.

Resolutio: Domen är af Hofrätten väl dömbd och holles därvedh; umkostnaden på 200 Rdr.

Quæstio: Om det skall påleggias omkostnaden.

Her Claes Flemming mente ja, att förhüta exemplet.

Her Pedher Baner mente så väl derföre, som att Patkelen har icke velat völa sigh att sielf vara till stället.

Secreteraren Gyllenkloo kom igen och sadhe Gesandterne 1. hafva funnit gott instrumentet; 2. begärte att uthi underskrifvandet de måtte få sättia sigh på een sida. 2. Om Enckiedrottningens 7,000 dalers gäll och huru dermedh skulle förfahras, där uppå de inthet strengde. 3. Om armistitio vijste Gyllenkloo skäl på vår sida; de doch icke syntes vela träda ifrån deres fattade resolution; viste inconvenientien på deres sida, 1. att i Marck inthet behöfde[s] monga guarnisoner, 2. är ett tillfälle för Cammererare att stiäla.

Inkom Kemmen och sadhe sigh see af contractet, att där måtte een obligation vara dessföruthan på peningarne.

Uplas och öfversågs slyseordningen: En skuta den största 5 eller 6 mark; båthar 2 öre.

Den 26 September kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Pedher Sparre.

Förehades revisionssaken emillan Ulenbroch och [1] angående ett godz Essen.

---

[1] Lakun.

Resolverades att Hofrättens domb approberas, och han, Ulenbrok, lempnas possessionen för sijn prætension och hennes barn till H. K. M:tz myndige åhr, och sohnen kan imedlertidh göra sigh meriterat, så lempnas och hvar och een sin rätt.

Inkom Johan Berends och berättar om bergslagernes tillstondh.

Mente och, att de, som blefve pardonerat till lifvet och lagde till böther och dem icke mechta, de kunde sättias på skep till Nya Svergie: 1. de hafve ingen lycka i grufvan.

Det mente Regeringen vara gott.

Rix-Cantzleren påminte, att de i Bergsamptet sättia up punchter till Bergsamptets förbättring.

Talte så sedan, om man skulle tillstädja dem i Norget och Jemptelandh att resa hijt in i landet; det ähr fahrligit; i fall att de vele illa, så kunne de förderfva värcken vidh Kopparberget.

Uplas slyseordningen och renligheetsordning.

Uthi det senare invände Rix-Drotzeten, att den ordningen skulle vahra så fattat, att Adelen icke alldeles blifver stadhen underlagdt; mente att man på landet är frij och Kongen allena underkastat.

Rix-Cantzleren sadhe lagen hafver ansedt societetens conservation medh bygnat grannar emillan och brandtordningen; 2. vore han inthet här, så nute han inthet sijn respect, löhn. Vij kunna inthet lefva in societate hominum uthan något är som vinculerar oss; husen äre contiguæ; vij hafva rätt i stadhen.

Rix-Drotzeten mente, att det skulle hoos Riddarhuset slithas.

Den 27 September kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming.

Uploses och resolverades på någre punchter, som Zinkler föreställte angående tullen och slyserne vidh Götheborgh.

Förehades någre privata.

Uploses någre puncter af Krigs-Collegio.

1. Den förste punchten hölls skäligh.[1]

---

[1] I marginalen är antecknadt: Rix-Cantzleren: Lähning och brö, kläder åth soldaterne då een incomparabel militie; deres vartpeningar i Finlandh, Uplandh och de i actuel tiänst, kläde, commiss peningar, Capitenernes löhn ökas, och det när de liggia i guarnisoner; uprepade så saligh Kongens intention medh förlähningshemman åth soldaterne.

Förehades än vidare Lewoldhs och Jöran Patkels saak, och öfverlades de sedermehre af Patkel inlagde skäl till hans saaks fordrande.

Resolverades att Fabian Berends skall få köpa för sijn innestående summa i kopparcompagnie några ödesgårdar i Uplandh och det öfrige i Finlandh.

Den 29 September kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Cnuth Posse.

Uploses medh posten ankompne bref den förre dagen.

Resolverades att på det handelsmennens godz, liggiande vidh Dalerön, icke må lenge för tullens afleggiande skull där blifva uppehullit, det dem skall förlåfvas att komma hijt till bryggian medh skepen och här afleggia tullen.

Ankom bref ifrån Pfaltzgrefven den äldre, begärande bröllop åth sijn dotter.

Befalltes däruppå svaras såsom föllјer: Hvadh brölopet tillkommer, kan H. K. M:t inthet resolvera, förän hon kommer hijth.

Inkumme Kemm och de andre, som saken hafva förmedlat millan Lewoldh och Patkel, och frågades hvadh fundament de hafva att sättia förlijkningen på 2,800 Rdr, menandes att de skole lempa efter rättvijsan.

R[esponderade]: De hafva så sigh emillan belefvat.

Den 1 Octobris kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren.

Inkom Detterman och frågades om fundamenten till förlijkningen emillan Lewoldh och Patkel: 1. att efter när räntorne gå af godzet, så är rixdaleren à 15 mark räcknat, och det inthet droge efter gamble sättet marcken; 2. öfverlades uthlagde peningar, som belupe på 3,000 Rdr; 3. hafver han sigh och contenterat medh 2,800 Rdr och det af godh villje.

Däruppå fans gott att öfvertala medh Lewoldh och Patkel om ett slagh på 3,500 Rdr att betala Lewoldh, och han afträder

Jaunkalpen, eller att Patkel inthet betalar uthan tager än 400 Rdr för sijn prætension.

Rix-Cantzleren uprepade så 4 rationes gott vara, att de sigh förlikte, det man menar 2 tingh hielpa, först förlikning, 2. sentenz, det 3:dje mene vij att göra ett förslagh, doch det edher inthet befallat, berättandes så som förr var gott funnit, och sedhan inthet besvära hvar annan medh kostnat eller någon annan prætension.

Patkel bedher, man måtte få blifva vidh det accordet som i går oss emillan giordes för sin sohns skull.

Lewoldh seijer sigh vara medh Regeringens förslagh content, befinner sigh — —

Patkel läther sigh och nöija, vill beholla godzet.

Her Claes Flemming sadhe, att emädan eder emillan så gott är — —

Blef alltså dem emillan så gott funnit, 1. att Patkel gifver Levold 3,500 Rdr och beholler godzet Jaunecalpen oförryckt medh bygning, hvadh han hafver förstreckt bönderne, förre inventarium, Lewold träda af i påsk, då Patkel skall såå och betala höstsäden, som nu är uthsådd medh 70 Rigiske tunnor; inthet afträda godzet, förän han får sijn fulle betalning på ett bräde; fåår han, Levold, icke betalning till påsk, så skall han beholla godzet tanquam possessor efter förste contractet och inthet gifva Patkel de 400 Rdr, som elljest hafve varit af Regeringen föreslagne.

Däruppå skedde handslaget och tacksejelsse på både sidor.

Blef discourrerat att efter det faller mechta kostsampt medh Gesandterne som inkomma, att de här efter kunne inkomma skole allenast 3 dagar blifva defrayerade; allenast Danske och Ryske Gesandter skulle hollas så lenge de här äre.

Uplas domben emillan Krydenär och Horner.

Befalltes att sändas från Jönköping och Vadstena 1000 soldateharnesk och hattar till Götheborgh och åth Portugall.

Resolverades att Gesandternes Marskalk skall förähras een kädh af 120 chronor och den ene upvachtaren sampt Secreteraren af 80 chronor.

Uploses bref med posten och underskrefves.

Item ett till Pfaltzgrefven, item till siöstäderne i Svergiet, att de holle deres köpmän därtill, att de lefverera deres certificationer Residenten Fegræo.

Underskrefs och privilegiumet för Lemnis.

———

Den 4 Octobris kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming.

Företoges några privata medh Baron Halls sollicitaturer: 1. om hermesterdömen, 2. Collin, 3. Lago, 4. Kongsbergh, 5. hans accommodement.

Däruppå blef resolverat: 1. att Regeringen vill sökia att maintenera så myckyt sigh göra läthe hermestaredömen, män man kan heller för uthvärtes gevalt och påkommande krigh icke alldeles försäkran; 2. Collin skall honom blifva confirmerat; 3. för Lago skall befallas Feldtmarskalken Torstensson, att han seer honom något godz uth i Eichsfeldt eller annorstädes där lägenheet kan vara; 4. Kongsbergh skall honom confirmeras på hans manlige brystarfvingar; 5. om någon actuell charge ville den Kongl. Regeringen see något, som för honom kunde vara efvent, och det allt i consideration af hans söhners giorde tiänster.

Ex occasione af Stenbergs sollicitatur att blifva adlat blef först discourrerat, om det skulle vara rådeligit, helst emot dem om hvilkes affection man tviflar. Sedan om de skulle naturaliseras, så mente R. Drotzeten, att de skulle på Riddarhuset göra deres edh.

Resolverades att Steinberg skulle i anseende af sine qvaliteter och Chronan giorde tienster blifva benådat på sitt stonds förbättring.

Resolverades och i lijka mått att Lars Bubbe skall benådas medh adelskap i anseende för sin longlige tiänst.

Henkel begärar 1. adelskap, 2. underholl, 3. att få sambla böcker vidh armeen.

Af den occasionen sadhes nyttigt vara, att där våre armeer bekumme in några städer, att de sökte att hempta ihoop deres archiva och öfversända dem oss till stoor efterrättelsse hijt öfver, till den ända och skulle skrifvas och påminnas Linnar Torstensson.

Taltes om det compagnie på lijn och hampehandelen i Riga.

Den 4 Octobris efter middagen kumme tillstädes i Rådhet Her Claes Flemming — —

Då tillsade Rix-Cantzlerens [Excell:ce] i den Kongl. Regeringens nampn Her Johan Cruse att tillijka medh Secreteraren

Gyllenkloo fara neder till de Brandeburgiske Gesandterne och näst curialia lefverera contracten och donaria.

Uplas bref, ankommet ifrån Hertigen af Mecklenburgh.

Uplas den contracten emillan Gerdt — —

Pascovius [inkom,] tackar för audiencen, 2. helssar på sine principalers vägna, önskar Regeringen helsa och continuerligh välfärdh, önskar lycka i consilierne Gudh till ähra etc. Stadhen [Stettin] tackar för den gifne resolutionen för ett åhr sedan; tvifle inthet, det H. K. M:tt nu drager åhoga därföre. Och efter som Her Legaten Johan Oxenstierna hafver deres desideria förebracht, så tvifle de inthet, att han ju det giordt hafver, efter som att hans principaler hafva förnummit — —

Elljest består deres välfärdh på 3 saker: 1. att de hafva haft frie commercier vidh Warthen och Odern, män sedan genom Brandeburgh blifvit stussat; 2. om tullen som vid Zell, Custrin, Adersberg och andre orther hafva af Cuhrfursten blifvit tagne(!), att den särdeles stutzar commercierne; bevijser så medh exempel, att de hafve af hvar läst tagit 9 rixdaler, det och är medh andre partzeler; 3. är den striden, som sigh hafver emällan Frankfurth och Stetin erhoben. Desse besvär hafve stadhen och Rådhet på Borgerskapets begäran gott funnit att repræsentera, bidiandes att H. K. M:tt ville det anthen här eller däruthe så bringa, att det kunde blifva remedieradt; sadhe dem vele så det aftiäna; recommenderar stadhen och sigh, öfverlefvererar deres gravamina skriftligt sampt een recommendation af Her Johan.

Rix-Cantzleren tackar i H. K. M:tts nampn, att de hafve önskat gott och lycka; hvadh han hafver communicerat, det hafve vij gärne uptagit och vele efter deliberation därpå svara. Så kommer oss och fremmande före, att efter vij hafve medh Brandeburgeren stådt i tractat, att det då skall nu vara föröfvat. Nu emädan tractaten uthan tvifvel lärer skridha dit uth, så skole vij inthet unlåtha edert bästa att drifva; ville så laga, att hvar och icke det kunde bättras, då inthet præjudicium af den Kongl. Regeringen skall tillväxa.

Pascovius tackar så väl att det remitteras till Her Johan och vidare tractat medh Brandeburgh, efter de där hafva deres documenta, nembligen stadhen; 2. vill bringa medh bref stadhen hugnelige tiender, 3. tackade att den Kongl. Regeringen ville taga sigh dem ahn och inthet lätha dem tillväxa något præjudicium.

Däruppå befalltes dem, som till Gesandterne affärdigades, att efter som armistitium allenast hafver om quantitate af contribu-

tionen,[1] män uthi det andre richtigt, så skole de det Gesandterne recommendera, att de göra det som länder till styrkio af vår vänskap att de det göra; vij vele det samme och efterkomma.

Resolverades på Schwalcks privata.

Rix-Cantzleren sadhe, om man kunde påbringa qvarntullen, så skulle det draga ett merkeligit.[2]

Her Claes Flemming mente, att man skulle uprätta Chronones qvarnar, holla dem vidh macht och see så till, huru man kunde påbringa qvarntullen, efter som stoor nödh ähr till mäldh, den dem därtill nogsampt bringa skulle.

Rix-Cantzleren mente, att ingen privatus skulle här efter byggia någon qvarn uthan Ståthollarens och provincial tillstondh.

Approberades Landtrichternes pålago till landkistan att öka dess inkompst, skiutandes till Landtrichterne att öfvertala sin emillan därom, det H. K. M:tt ville confirmera, nembligen 16 öre h[vitt] m[ynt] på hvar kaka; det skeer då lätt reservatione juris, när H. K. M:tt det gör; General-Gouverneuren skall dem assistera. 2. Om deres regeringsordning vill och H. K. M:tt vidh sijn regeringh disponera; 3. sammaledes och då på den tiden den confirmera.

Androges sedan några Liflendske privata.

R. Cantzleren frågade om Fursten af Mecklenburg, huru man skulle sigh emoot honom förholla, om han skulle tracteras som sin fadhers Legatus, efter han hafver hans ärende och hans creditif; om honom och skulle efter hans begäran public audience medhdelas.

Däruppå förmeente Rix-Cantzleren,[3] att där han heller ville hafva audience än per libelum andraga sina angelägenheter, att det då honom måtte städjas; män behöfdes inthet tracteras som en Legat, efter som så väl fadheren uthi sitt bref till H. K. M:tt förmäler, det han är kommen H. K. M:tt att påacta, 2. så hafver han heller icke annat än quæreler och gravamina. Och efter som audiencen honom, Fursten, inthet kunde vägras, så mente han liqväl vara gott, att där han talte på tyska, det honom skulle svaras på svenska.

Rix-Cantzleren mente, att denne Chronans reputation kunde icke så noga följjas häruthi, efter som han icke vore någon solenn Legat; 2. kunde man det icke heller medh vårt språk alltidh practicera, efter då ingen skulle förstå oss nisi per interpretem,

[1] Meningen är ofullständig.

[2] I marginalen står: Qvarntullen, lille tullen treffelige reditus, om de blifva practiserade.

[3] *Rix-Cantzleren* troligtvis felskrifning, ty om rikskansleren har yttrat det närmast föregående och efterföljande, kan denna replik ej vara af honom.

det vår tidh icke kan tillåtha, och vij alltså afhollas ifrån ärenders drifvande; 3. vijste medh exempel, att monge vore, som man icke kunde på annat språk svara, som de Rigiske.

Cammarrådhet Her Johan Kruse sampt Secreteraren Gyllenkloo kumme igen ifrån de Brandeburgiske Gesandterne, och sedan de hafve aflagdt` curialia och dem ahnbefallte värf, tackade Gesandterne för godh resolution, och såsom de hoppades, att medh den förste punchten så skulle blifva hullit, så bode de Regeringen ville dem inthet förtenckia, om de vidh deres afresande uthi den andre punchten giorde påminnelsse. Tackade för det de hafve varit väl fägnade och tracterade, ville det för deres Herre berömma, tackade för donariis, ville sökia det medh all underdånigh tiänst att vedergöra. Uthi det öfrige efter som den Kong:e Regeringen hafver ervänt något om handelens frie lopp sampt de odrägelige tullarne, som lägges på vahrurne och särdeles saltet, så mente de, 1. att de Stetinske skulle inthet kunna hafva sigh däröfver att besvära, efter som Brandeburgerens undersåtare särdeles äre därmedh graverade, i det att om godzet graveras medh tull, så säljes det hans undersåtare så myckyt högre; 2. är skäl att Curfursten belägger det godz, som förtäres i hans landh; 3. en Princeps hafver macht att augera tullen, så myckyt mehr en Cuhrfurste; 4. approberar det och Kejsaren alltidh, när han hafver något att sända igenom de Brandeburgiske ortherne till saltsiuderijt i Slesien; 5. hafva och de Svenske ökt licenten i Pommeren, där doch fœdus gifver medh, ne nulla nova telonia imponantur; 6. hafve och Stetinerne tillförenne ingen fahrt fått hafva Warthen upföre, och om dem nu kumme svårth, så skulle de sigh därföre icke besvära, efter de finge resa den vägen; 7. så är denne tullen nu icke pålagd, uthan så erhollen, som hans fadher den uppålagt hafver; 8. föhra de och myckyt godz igenom underslep åt Pålandh, så att dem ingen orätt skeer.

Däruppå svarades att först fœdus och aftalet vore icke hollet i observantz, när som det blefve uthlåtit, som giorde till liberteten af commercier[nes] conservation, och alltså mutui provinciarum usus förtagne; 2. hade inthet Principes macht att öka tributen; 3. om något skedde särdeles af intuitum, att det i Cuhrfurstens landh förthäres, eller godzet blifver hoos undersåtarne, att det doch skeer salvo jure tertii.

Den 5 Octobris kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Pedher Sparre.

Ankom bref ifrån H. K. M:tt af inneholl att H. M:tt hafver för gott ansedt att upskiutha sijn Hofmesterinnas begrafningh i vinter.

Befalltes och svaras, att Regeringen finner H. K. M:tts dessein godh.

Rix-Cantzleren sadhe sigh hafva förnummit, att 1642 åhrs stadstunna är en godh del större än den i fiordh; sadhe sigh därföre hafva sändt på Kemnersstugun det att andraga. Mente att Borgmestare och Rådh skulle citeras till Hofrätten, igenom Rix-Fiscalen anklagas på Chronones vägna.

Her Claes Flemming sade sigh vela därom inqvirera.

Ankom bref ifrån Borgmestaren i Örebro: 1. att några frälse tompter måtte assigneras till bygnadt åth någre handtvärckare; 2. begärer löhn för sigh.

Resolverades på det förste, att Lenæus sendes därhän att taga pourtraict af stadhen, att kunna därföre bättre resolvera.

Befalltes Sevedh Båth och Secreteraren Schwalck att gå neder til Fursten uthaf Mecklenburgh, att gratulera hans ankompst och städja honom till audience, där han det begärer.

Taltes sedan om någon beqväm vice Præsident till Dorpts Hofrätt. Föresloges Doct. Stenberg, Trancheus, Velling.

Her Claes Flemming och Her Pedher Sparre mente, man skulle sättia någon, som kunde där stifta in den Svenske lagen.

Doch resolverades inthet.

Resolverades att till Peter Krusebiörns deste forderligare affärdning skall honom öfverskickas 2,500 Rdr och gifvas honom tillstondh där än 2,000 Rdr att desgagera sigh: 1. att holla reputation vidh macht; 2. efter där är een stolt nation och skall lända oss till blasme, där han sigh illa kan desgagera.

Discourrerades om donaria att captera de Ryske Kneserne skulle medh Petro Anthonio medhsändas.

Uplas Petri Anthonii afskedh och underskrefs.

Förehades sedan någre Lifländske privata.

Sedan anbrachtes hakelverckets vidh Narfven postulata.

Discourrerades då sedan, om det icke skulle vara gott, att det transfererades till Narfven.

Rix-Cantzleren mente, det de skulle transfereras: 1. att de göra i Narfven handelen starckare och icke turbera hvar andre. 2. Om de stödja i hakelvercket på dem gifne privilegia, så äre de gifna civibus ac cætui hominum, non loco; allegerade i lijka fall exemplum a Romanis. 3. Är inthet gott att hafva dem allena ob molitiones och infidum ingenium.

[Her Claes Flemming, Drotzeten och Her Pedher Baner höllt det gott, allenast man sökte rationes dem det att intala].[1]

Resolverades inthet däruthi.

Rix-Cantzleren föredrager om den Meijer, som hafver varit hoos Her Gustaf Gustafsson, huru medh honom skall förhollas.

Så befalltes däruppå Secreteraren Gyllenkloo, att han skulle fråga Gustaf Gustafsson, af hvadh ordsaker det missförstondet är upvuxit, på det att man måtte veta hvadh i saken tiänar.

Den 6 Octobris kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Rix-Cantzleren giorde discoursvijs rapport om det, som Brandeburgiske Gesandterne vidh deres congétagande af Rix-Cantzleren förebracht hafva: 1. Om Enckiedrottningen, att de vele vidh deres ankompst så laga, att någen blifver öfversändh till H. K. M:tt Enckiedrottningen att tractera medh henne om entretenementets disposition. Berättade och derhoos Pedher Vibes den Danske Residentens hafde discours uthi saken om Enckiedrottningen, betygande H. K. M:tz Enckiedrottningens godhe finnande uthi Gesandternes flijt och uthvärckade resolution ifrån H. K. M:tt och den Kon:ge Regeringen. 2. Om armistitio begärade de, att efter därmedh vore upskutit till vidare tractat med någen, som däruthe därtill kunde blifva deputerat, det då H. K. M:tt och den Kon:ge Regeringen ville gifva sin fullmechtige een godh och lideligh instruction, att det kan vijnna något gott uthslagh; remonstrerade så impossibiliteten af någon vidare contribution än de allereda tillbudit hafva.

Rix-Cantzleren discourrerar medh dem uthi det förste; uthi det andre, nembligen armistitiesaken, föhrer Rix-Cantzleren them

---

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

om och vijser impossibiliteten på något afslagh af contributionssumman: 1. efter tarfven medh guarnisons hollande är så stoor, 2. af impossibili att, om man än skönt skulle komma däruthi öfverens, så skulle man det inthet kunna holla; vore alltså bättre, att det blefve så fattat, att det kunde vara att practisera. Däruthöfver kom Rix-Cantzleren att remonstrera inconvenientien af tvonget af handelen och förtagande af liberteten på commercierne, som de af Stetin och i Pommeren borde vi intenti fœderis öfva och drifva och inthet graveras medh så stoor tulls beleggiande, vijsandes först att efter det största, för hvilket fœdera göras, är ob societatem och mutuum commerciorum usum, hvilket när det vore förtagit, så skulle det inthet fœdus och alliance vara. 2. Reparterade på deres skäl, 1. att det lände Cuhrfurstens undersåtare till större skada, 2. vore skäligt att det belades, som blefve consumerat i Cuhrfurstens landh.

Till det förste vore hon en ratio, som man kunde drifva medh en, som man inthet ville holla uprichtigh vänskap och commerciers öfvande medh, och vore anrättat att stutza Stetinernes och Pommerens handel; 2. måtte alltidh pålagor skee salvo jure tertii; 3. och till det andre deres skäl så consumerades icke alle vahrur i Brandeburgerens landh, uthan sompt åth Pålandh och andre orther.

Uploses ankompne bref ifrån Her Johan Oxenstierna medh des bokhollare Ingemar sampt ifrån General-Feldtmarskalken Torstensson, upteckiandes ille om Pommerske statens beskaffenheet, hic om ratione consiliorum suorum.

Uplas den regerande Furstens af Mechlenburg bref till Her Feldtmarskalken Linnar Torstensson: 1. om resepeningar åth hans sohn; 2. eller och hielpa honom igenom förbön till H. K. M:tt till någon platz i militien; 3. om de empterne att inlösa, som äre medh skuldh behäftade.

Uthi det senare mentes gott vara att een resolution toges.

Her Pedher Baner mente man skulle resolvera på Korpoböndernes begäran om saltbeterhielpens förmedlande på halfve eller fiärdedeles hemman, efter ett halft giör så myckyt som ett helt.

Mentes att om man skulle dem det göra, så skulle det samma alle de andre skee, som skulle göra ett stoort slagh i summan och denne tidhen icke görligit eller tilldrägeligit.

Förehades sedan någre Secreteraren Gyllenkloos och Samuel Anderssons privata.

Ex occasione af Her Friderick Stenbocks handel medh Hindrick Olofsson kom att talas, det Cammaren hade ingen rätt heller fullmacht att pantsättia något af Chronones godz, uthan det borde skee af höge öfverheten.

Resolutio: Mentes att Henkel skulle gifvas i bestellningh åhrligen 600 Rdr, i anseende att han hafver varit i Chronones tiänst, då han blef fongen och då blifven marterat, 2. för sine skrifter att justificera vårt bellum, 3. för hans lärdom, och det allt att han skall något skrifva. Mentes och, det honom något skulle gifvas till hielp och sijn gälls betalning.

Usseling mente man skulle gifvas pension till dödedagar och in præsens något till hielp.

För Köhler ifrån Strasburgh befalltes skrifvas recommendation till Her Johan Oxenstierna om någon assessorat i Pommeren.

Den 7 Octobris kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Insändes af Pedher Wibe copien af Kejsarens ratification på præliminar slutet.

Uploses bref och adviser, medh posten förre dagen ankompne.

Ankom och bref ifrån Kongen i Franckerijke af inneholl att efter han hafver förlofvat d'Avaux att reesa till Franckerijke, det han i medler tidh hafver förordnat S. Romain till Resident, authoriserandes honom och adverterandes därom.

Sedan gick den Kon:ge Regeringen och Rådhet up i audiencesalen.

Staddes Hertigh Carl af Mechlenburg till audience, och var innehollet af hans proposition detta: Näst curialierne, helsningen och vota för H. K. Maij:t och den Kon:ge Regeringens incolumitet seijer han sigh dels af sin fadhers och mästedelen af sin egen instinctu vara hijt kommen att offerera H. K. M:tt sijn underdånige och gehorsame tiänst och påvachtning, tackandes för den nådige benägenheet, som H. K. M:tt honom och det furstlige huset alltidh hafver bevijst; bedher att H. K. M:tt ville sigh låtha denne hans hafvande intention behaga. Eljest är honom af hans Her fadher ahnbefallt desse petita underdånigt andraga: 1. Efter som

landet Mechlenburgh är igenom krigh, pestilentie, dyr tidh och guarnisoners hollande så uthödt, att det är nu uthi störste miserie råkat och helt och hållit af sigh kummit, så att det icke förslår till det furstlige husets uppehälle, dy beder han, det H. K. M:tt och den Kon:ge Regeringen nådigst teckes sådandt älände betrachta, lindra och mindra exactionerne och pålagorne, det furstlige huset icke till ringe bijstondh; 2. bedher han, att den, att den Kon:ge Regeringen ville medh nådher ansee Hertighen af Råstock och göra hvadh hans stat och den stadhen kan lända till styrckia och lijf. Öfverlefvererar och någre punchter skriftligen, som han begärar H. K. M:tz allernådigste förklaring och resolution öfver. Låfvar sijn hörsamme tiänst i alle occasioner, som H. K. M:tt teckes dem att bruka; recommenderar sigh i dess så väl som den Kon:ge Regeringens höge favor. Sidst lyckönskan.

Befallte den Kon:ge Regeringen Lars Canthero att extradera uthur protocollet den mundtlige förlijkning, som Gerdt von Lewenwolde och Jöran Patkell af Regeringens ahnmanande sin emillan giorde den 30 Septemb.

Den 7 Octobris efter middagen kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop.

Ankom bref ifrån Conradt Falckenbergh, förmählande om Calmare borgares fiskiande vidh södre udden.

[Resolverades däruthi att där de komma härnäst igen, så böthe 40 mark, och därnäst de därmedh blifva beträdde mista deres fiskietygh och straffas.] [1]

Resolverades hvadh svaras skulle på Feldtmarskalkens [bref], Grubben — —

Bevilljades Doct. Henkel till åhrligit underholl 1000 daler hvitt mynt och till soulagement af sijn gells afbetalning och uthstondne fengsele 1000 rixdaler för åfvantalde skääl den 6 Octobris.

Resolverades på någre Secreteraren Gyllenkloos privata.

Bevilljades Doct. Deichman, i anseende att han är vidh Hessiske hofvet och att vara där väl affectionerat, till föråhring 1000 Rdr och hans sohn 200 Rdr.

---

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

Rix-Cantzleren mente, att Cammaren skulle heller, när sollicitanterne någre peningar tilldelas, göra der öfver per vexel till Salvium: 1. att göra honom reputation och credit hoos köpman, 2. peningarne blifva mehre i landet.

Sedan brachte Rix-Cantzleren före om Harald Appelbom, att emädhan vij hafve alltidh öga däruppå, huru handelen och commercierne skole cultiveras och befordras, jemväl det inthet kan skee medh mindre man hafver personer, som däruthi äre öfvade och upbrachte och kunna sedan anthen tiäna till Borgmestare eller till Rådh i commercierne, [och kan man alldrigh bättre ahnvända kostnat och peningar än på dem, som uthi något gott sigh informera],[1] och veta det sedan, att denne Appelbom är af godh curiositet, modest, vettigh och inqvirent, förstondigh; hvarföre tyckes migh, han skulle väl tiäna i Holland att informera sigh om commercierne, deres ordningar, manufacturer, skråordningar, privilegier, adviserandes stundom till Her Claes Flemming, stundom till Cammaren och Secreteraren Beijer om commerciernes beskaffenhet, vahrurnes värde, och att han lofvar som en privatus att penetrera desto bättre i sakerne. Allenest erfordras löhn och uppehelle, som man kan desto bättre hafva att taga, efter man kan draga Bloms löhn af, efter han nu blifver aflägse, och dela den Appelbomen och Trotzigen emillan, och alltså tvenne blifva hulpne. Det och gott fans och blef resolverat honom till åhrligh löhn 600 Rdr, och där han något kostade på ordinancier 200 gyllen.

Förehades Carl Gregerssons postulata, igenom Olof Pedhersson ahndragne.

Rix-Cantzleren mente, att emädan de i Westphalen äre jaloux emoot hvar andre, och där inthet kan ordnas, förän där kommer någon souverain, som kan dem commendera, som Salvius skulle sigh väl därtill skicka, efter han är respecterat och förstår det.

In præsens hölts gott, att Carl Gregersson kommer in och gör om alle saker rapport.

Bevilljades på Her Pedher Baners begäran, att uthi gamble Cantzliet skulle upsökias hvadh som af sal. Her Claes Flemmings privat bref kan finnas och läggias af Secreteraren à part, till däss sedan vidare därpå kan blifva resolverat.

Bevilljades och, att 2 compagnie skole medh skiutande adsistera vidh sal. Her Axel Baners begrafning.

Oansedt Rix-Cantzleren mente sådant vara en osedh och som man borde afskaffa, varandes otiänligh för personer, som inthet äre

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

af militien, män uthi dette fallet kunde man icke heller stutza därmedh, på det att sal. Her Axel Baner icke må vara den förste, som det statueras exempel på, eller han synas vara ringare ähn de andre, som det vidh deres jordhfärder hafva haft.

Den 8 Octobris: Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Pedher Sparre, Her Cnuth Posse.

Befalltes annoteras att det placatet på friheet af de skep, som Svenske borgare ega, skall prorogeras och transfereras på dem, som gå till Riga och Räfle.

Befalltes General-qvartermestaren Olof Hansson att vidh Her Axel Banens begrafning göra en dessein på gaturnes regulerande i Upsala och det grofveste vore eller bäst sigh göra läthe, leggiandes pourtraicter däraf på Rådstugun, att hvar och en kunde sigh i bygnaden därefter förholla, förordnandes en därtill, som hulpe desseinen att afsättia och executera.

Rix-Cantzleren påminte Her Johan Berends, att han vidh Bergsamptets sammankompst gör sijn högste flijt, att metallerne blifva väl tillvärkade, särdeles järnet som är så gengse, att när de äre väl sudne och utharbetade, de då måtte 1. hafva godh afgong, 2. draga alle nationer att hempta järnet uthur Svergie, bevekte uthaf vahruns valor och dugligheet.

Särdeles påmintes att de skulle så vida bringat, att bergsmännen få masugnarne och köpmännen hambnarne, så drifver hvar och en det han bäst förståår.

Rix-Cantzleren påminte och, att Bergsamptet delibererar hvadh bergmästare, hvadh tullenärer, hvadh smeder kunna göra till saken, och lätha det sedan igenom H. K. M:tt befallas; gifva så edhert consilium däruthi, sammaledes [om] laboratorium, saltsiudande.

Rix-Skattmestaren befrågar sigh, huru med något järn, ifrån Gäfle ankommit, förhollas skall, efter det ingen tullsedel medhbringer, af den ovahne de i den stadhen hafva att inthet förtulla vidh porten uthan i deres gårdar, det alltså oförtullat igenom staden uthstrålas; sammaledes sade han och vara medh det godzet ifrån Vesterbotn, som inge tullsedlar hafver.

Resolutio: Järnet confisquerat.

Däruppå befalltes skrifvas till Landshöfdingarne i Norlandh, att de achta, att inthet godz må föhras igenom bijhampnarne, och

att det uthur städerne föhres, att det hafver bevijs, och allt, som af landet föhres, skall föhras igenom städerne; förmahna och varna städerne, att de annorlunda görandes, skall deres godz blifva confisquerat.

Uploses och underskrefves bref medh posten till Feldtmarskalken, Salvium, Her Johan Oxenstierna, Grubben.

Rix-Cantzleren påminte, att alle, som talte oss till på deres språk, dem skulle vij svara på svenska, vare Hollender, Frantzoser, Engellandh eller andre rijker, furstendömer och respubliquer, däruppå då Rix-Cantzleren ville ställa ett särdeles concilium och resolution.

Det funne samptlige af Rådhet gott och reputerligit till imitation och respect af andre och ringare, som däruthi äre observant.

Underskrefs resolutionen på Zinklers postulata. Item resolutionen på Krigs-Collegii puncter.

Underskrefs adelsbrefvet för Bubben, item några köpebref.

Uppå Fru Ebba Leijonhufvuds klagan och supplicerande blef resolverat, att skogen skulle hollas in sequestro zur austragung der sache emillan Fru Ebba och bonden.

Den 10 Octobris kumme tillstädes i Rådhet Rix-Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Pedher Sparre.

Uplas brefvet till Commissarien Lars Skytte, hafvandes befallning att sälja skepen och styckyrne, offerera ratificationem fœderis och brefven till Kongen i Portugall och Drottningen.

Rix-Cantzleren påminte sedan: 1. Skall svaras på Churfurstens bref i Pfaltz, 2. gratulation till Kongen i Frankerijke om Perpignans öfvergong och conjurationens enteckiande, 3. condolera modherens dödh etc.

Perd[o]nerades de 2, skepparen och styrmannen, som hadhe slagit ihiäl båtzmannen, i anseende att man inthet veet hvem som hafver honom ihiäl slagit; 2. mente man honom hafva dödt af vahnskötzel; 3. setat länge inne.

Den 10 Octobris efter middagen kumme tillstädes i Rådhet Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Pedher Sparre.

Resolverades att Fahlu stads borgare skole ingen tull göra vidh Nora, i anseende att de äljest äre medh tullfrijheet benådde.

Uplas bref ifrån Fahlu stadh, 1. begärandes att mynta peningar för trångmåhl däraf, 2. främmande få resa up, 3. de järnbruk som där kringh äre, att de afskaffas.

Rix-Cantzleren höllt det inthet vara tilldrägeligit, 1. efter det löper emoot desseignen att uthöda myntet, 2. hafve vij kopparen att lätha mynta i fall af nödh.

Her Claes Flemming mente, att Kopparberget elljest väl kunde begå sigh, efter säden är gott kööp, kopparen väl tillvärkat och i myckenheet.

Mentes att det förste är otilldrägeligt, 2. böre inthet undersåtare bruka regalier.

2. Att lätha fremmande draga up är een ruin, efter de kunna allt fördärfva, draga alle medlen i sine hender och ryckia uthur landet.

3. Om hinderlige järnbergsvärck måtte sees in loco.

Underskrefves Järla och Christinehampns i Värmelandh prilegia.

Den 11 Octobris för middagen kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Underskrefs fullmachten för Harald Appelbom, resolutionen på Krigs-Collegii postulata sampt några privata.

Rix-Cantzleren recommenderar Fougdten och Secretarium i Götheborgh till lägenheter.

Af samme occasion mente Rix-Cantzleren, att man inthet skulle hädan efter förordna Præsidenter i städerne, efter de tribuera sigh plus justo imperium, äre icke heller af staden att lijda, och medh den gracie allenast vore att authorisera borgmestarenampnet, som i sigh sielf är ährligit.

Om Jacob Fougt blef resolverat, att han skall, emädan nu inthet borgmestareställe är vacant, blifva Rådhman i Nyköping,

draga borgmestarelöhn, till dess något ställe kan blifva ledigt, då han skall blifva den närmaste.

Underskrefs och Julii Grots bestellning till borgmestareembetet i Arboga.

Uploses Gustaf Gustafssons besvär emot Ståthollaren Mejer i Osnabrügge.

Resolverades inthet.

Belevades de Wismarske audience i morgon för middagen.

Den 12 Octobris för middagen kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Pedher Baner.

Den Wismarske Afgesandten helssar 1. Hennes Kon:ge Maij:tt och Regeringen sampt Rådhet; önskar prosperitet; 3. påminner sigh sal. Kongens beneficier medh lindrande af guarnison i Wismar. Önskar att en reputerligh och durchgående fridh måtte dem imedlertidh refocillera; imedlertidh som Gudh teckes göra een förandring, måste de repræsentera deres mala: 1. 1,300 hus öde, 2. 3 åhrs päst, 3. guarnisonen 2,000, och månadtligen kostas därpå 3,000 mark lybisk. Och ehuru väl Rix-Cantzleren hafver däruthi giordt order, så hafver den sedan inthet så blifvit följd; därföre måtte de ansökia om förskoning, för det det är en gammal stadh, bidia lindring på de 300 Rdr och licenten suspenderat, till dess de kunna sigh recolligera, 3. att de inthet måtte beläggias medh så myckyt folck uthan allenast till hus, 4. — —

Lefverera[de] så öfver instructionen och memorialet medh sluth af curialier.

Rix-Cantzleren: Hvadh som de Herrarne hafva på erbare Rådhets och menighetens vägna förebracht, det hafve vij på H. K. M:ts vägna väl förstodt, tackar för helssningen, och att det de hafva väl uthtydt hvadh dem är skedt af sal. Konungen, det skall vara en ordsak att göra allt hvadh tidhen tillåther; hafver man ordsak att bidia Gudh om fredh, såsom H. K. M:tt hafver ordsak för den last, som det blodhtörstige kriget hafver medh sigh fördt, och att H. K. M:t kunde komma till fredh medh Kejsaren, och därigenom interesserne blifva befordrade. Såsom det står hoos Gudh och icke allenast hos oss uthan hoos fienden, så måste vij den tidhen afvänta; eljest varande sakerne så beskaffat, så måste vij holla

guarnisonen icke efter stadhens proportion uthan defension. Så måste vij beklaga, att föruthan det de ingen nähring hafva, att så mong hus liggia neder; kunne och väl besinna, att mongen last är dem påbördat igenom oordning, som elljest hafver varit medh ordning satt. Så vele vij [tillse], att hvadh uthan H. K. M:tts præjudicio skee kan, kan remedieras, och efter det består i någre ärender, så vele vij dem öfversee; och göra vij hvadh sigh göra läther, tvifle inthet att de ju göre allt hvadh till stadens defension kan lända; lăfva officia.

Gesandten tackar för audience, bedher än vidare därom.

Underskrefs fullmachten för Biskopen i Viborgh, och resolverades till hans löhns förbättring 300 daler hvitt mynt, till resepenningar 200 daler, item een åhm spanskt vijn.

Underskrefs och resolutionen för Landtrådhets Abgesanter ifrån Liflandh.

Resolutio: Bevilljades Spenserne en bonde frij för uthskrifning.

Underskrefves någre Liflendske privata.

Infordrades Melcher Jung och varnades, att han hanterar sine glasmakare rätt, att draga nytta och proufit af deres arbete.

Den 12 [Octobris] efter middagen kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten — —

Infordrades Doct. Stenbergh, Trancheus och Doctor Henkel, och befalltes dem att uptaga Grefvinnans von Schoumbergs prætensioner, våre insagur och gifva deres consilium däröfver.

Infordrades Gustaf Gustafsson.

R. Cantzleren: Vij see fast ogärna, att I råkade i missförstondh medh edher gamble Hofmestare, det han har sökt att försvara, och I vele påbringa skäl och suspicion; derföre hafve vij funnit nödigt att fråga edher, huru därmedh är bevändt; om han är noxius, då straffas.

Her Gustaf Gustafsson berättar, att alle de entrepriser de hafve haft, de hafve de funnit på sidstonde fienden upteckte; 2. en hans, Her Gustafs, trompetter hafver honom därom adverterat; detta har han inthet tords H. K. M:tt förholla och förtiga; dertillmedh hafver han corresponderat medh Biskop Wilhelm.

R. Cantzleren svarar: 1. Att det är väl möijeligit, att fienden kan hafva berättelsse om sakerne uthaf papisterne i Osnabrygge

uthan Meijer; 2. huru skall vara möijeligit, att där han hafver corresponderat, så skulle det ingen lätteligen upteckia af den förhopplige nyttan om det blefve förtegat. Annorlunda hadhe bordt inthet arrestera honom, förän noga därom hadhe varit inqvirerat.

Gustaf Gustafsson seijer, att han ville inthet drifvat uthan angifver aliorum judicia, uthan de officerare, som han nembt hafver, betyga, att de hafve sedt, att en Kejsers[k] Öfverstes Hofmestare hafver honom 3 gonger besökt; eljest sigh inthet vela hans värsta. Sadhe sigh hafva communicerat det Öfversten Gersdorf. Sadhe att Myschen, en Keijsersk auditeur, hadhe en amptman det upteckt, som alltidh kunde sistera sigh i Minden eller Osnabrygg.

Sedan repræsenterar Rix-Cantzleren de quereller han ansteller med Borgerskapet i Osnabrygg. Seijer sådant göra H. K. M:tt odieux medh det han procederar så violent; han skulle elljest, si quid ardui, communicera med Salvio och Feldtmarskalken.

Her Gustaf Horn mente den differenzen således vara att slätta, att det dem emillan blifver bijlagt, och han, Meijer, frij erkend och bekommer recommendation till Feldtmarskalken om advancement.

Rix-Drotzeten mente extremum vara att inthet bijleggia thet uthan skiuta det till en commissorialrätt i Osnabrygge.

Rix-Cantzleren mente, att om vij inthet skiljat åth, så agera vij inthet personer af någon justo magistratu.

Rix-Drotzeten mente, att efter Gustaf Gustafsson och Meijer inthet kunna förlijkas, best vara, att man specie honoris removerar honom och förlijker dem; remonstrerade så inconvenientien af andre vägar.

Infordrades Meijer och frågadhes hvadh han viste emoot Gustaf Gustafssons anbringan sigh till försvar.

R[esponderade]: Han veet inthet hvadh Her Gustaf klagar uthan beklagar sigh öfver procedurerne och gifver ordsaken, hvarföre han är här inkommen.

Sedan frågades han, om han kände Müschen.

R[esponderade]: Ja, hafver studerat med honom i Königsbergh men aldrigh sedt i Osnabrügge, uthan han hafver sökt honom igenom Hempel hoos Her Gustaf att insimulera.

Om Luttersheims Hofmestare seijer han, att han hafver en gongh talt med honom och sedt hans pass, efter han var uthur Luttersheims tiänst; seijer sigh alldrigh mehre hafva sedt eller talt medh honom dessföruthan.

Berättar så sedan om Judens flärdh.

Befalltes skrifvas till Riga stadh, att de honorera Detterman medh den platz, som andre, [som] af Polnische Chronan hafva blifvit adlade, äre vordne honorerade [med], efter 1. H. K. M:tz åhra interesserar däruthi; 2. så hafver och H. K. M:tt till ingen annan [ända] honorerat honom eller de deres uthan att thee then affection H. K. M:tt till staden drager.

Infordrades de deputerade ifrån Ridderskapet i Liflandh.

Rix-Cantzleren repeterar deres petita och svarar, 1. att H. K. M:tt hafver consenterat öfver det, som de hafve föreslagit om landtcassan; 2. mente medh tidhen vara gott, att där blifver en ordningh fattat i landstaten, att erholla H. K. M:tz högheet och deres privilegier; och skulle man fuller nu sökia det att rätta, män efter H. K. M:tt träder snarth till regementet, och man kan i tidh bättre betenckiat, så vele vij så lenge det lätha anstå; imedlertidh vele vij hielpa dem medh all rådh och dådh till det så väl Chronan [är] nyttigt som dem sielf. Bedher de vela försäkra de sine därom och helssa them, önska them lycka på resan; tvifla och inthet, att de ju gå Gouverneuren till handa, som vij skole veta det att recommendera, och att H. K. M:tt skall blifva dem medh gunst bevågen.

Lewolde tackar, låfvar all tiänst och assistence på sine medhbrödhers vägna.

R. Cantzleren animerar dem till hielp, i fall att fahra vore af fienden och till landsens defension, assisterande Gouverneuren.

Lewolde seijer: Såsom det länder till vårt eget bästa, så skole vij det och taga i acht.

R. Cantzleren förmahnar och Mengden att väl förestå sine 3 compagnier och hafva dem tillreds ad subita casuum. Och där så är, att compagnierne äre svaga, så skall hvart blifva ökat medh 1 corporalskap; påminner om rusttiänstens proportion.

Mengden tackar, lofvar troo och tiänst.

Den 13 Octobris kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Mathias Soop, Her Pedher Sparre.

R. Drotzeten discourrerade nödigt vara, att efter revisionerne multipliceras, att två af hvar Hofrätt skulle förskrifvas till en revisional rätt, och skall dem då blifva proponerat: 1. att distin-

guera rätterne, att hvar blifver vid sin vigor; 2. om gradibus prohibitis; 3. de iis decernere quæ non sunt expressa lege nostra; 4. förklara det, som contrarie resolutioner äre å gongne; 5. huru medh dem förfahras skall, som liggia ihiäl barn, om de skole döö.

In Revisorio Collegio är Cantzleren i Kongens stelle och Director.

Rix-Cantzleren sadhe vara att definiera, huru medh syner skall hollas, och [om] en kommer inthet, när han är citerat.

Taltes än vidare om Fru Ebbas saak medh bonden och däruthi fällte domb.

Resolverades inthet.

Her Claes Flemming sadhe en vara upskickat ifrån Bergsamptet att förfråga sigh, emädan något järn är ifrån Gäfle ankommit och befunni[t]s oförtullat sampt är beslagit af en bergmestare, till hvadh rätt den saken skulle höra.

Resolverades att Fiscalen af Bergamptet skall gå up i Hofrätten, taga där på de borgare i Gäfle, som brotzlige äre, citation till Hofrätten; 1. gör man dem därigenom rädda att audere talia, 2. skeer justicien och helst till Hofrätten, efter det är en stadh.

Uplas privilegium, gifvit de Ivanogorådiske 1617, item resolutionen dem gifven 1640, af ordsaak att de Ivanogårdiske icke vele flyttia till Narfven, beropandes sigh uppå deres privilegia, som doch icke enkannerligen vore restringerade till den orthen.

Rix-Cantzleren menar, att den orthen de boo uppå skulle befästas, och sättias [där] guarnison, att man måtte vara för Ryssarne säker.

R. Drotzen menar det vara expedient, efter Kongen i Spanien lägger alltidh castella vidh sine städer att försäkra sigh.

Sedan kom talet på att qvarntullen skulle mechta vara proufiteligh Chronan, allenast att sqvaltor afskaffas, väderqvarnar beläggias, handtqvarnarna, om de skole subsistera, flyttias i städerne och å landet på en orth och beläggias så medh tull.

Resolverades på de Ivanogårdiskes postulata, att de confirmeras vidh deres privilegia; läther dem blifva vidh den orthen.

Eljest mente Rix-Cantzleren, att efter nu rijket inthet mechtar att byggia och befästa den orthen, hafver monge järn i elden, ergo bättre att de lätha dem sittia där qvar, till dess tempora kunne gifva medel och mutera något däraf.

Befalltes Olof Hansson att förskicka någon Ingenieur till Ubsala, som tager plantan däraf och gör medh honom däröfver

en görligh dessein; det samma befalltes och om Vesterårs, Nyköping.

Den 13 Octobris efter middagen kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, Rix-Skattmestaren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Uploses medh posten ankombne bref och adviser.

Den 14 Octobris kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, Rix-Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Pedher Sparre.

Resolverades att Peter Antonij skall bekomma till åhrligh löhn 2,000 Rdr.

Postmestarinnan åhrligen 200 Rdr, i anseende att hennes man hafver bracht in postmesterij.

Underskrefs despechen för Bispen i Viborgh, item passen och fullmachten för Ammiralen och skipparen till Portugall.

Item underskrefves någre andre privata.

Den 14 Octobris efter middagen kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Pür Sparre.

Her Secreteraren Gyllenkloo gör rapport af sitt samptal medh Baron de Rorté vidh communicerande af ratificationen på præliminar slutet.

Resolverades att någre lagfahrne skulle uthur alle rätterne och somblige städer i riket förskrifvas till 13:de dagh jul, att gifva någre consilia uthi justiciens ordentlige administration, och vore the desse — —[1]

Dem mentes att skulle ex publico på den tidhen de här vore till uppehälle förordnas — —

[1] Här är lemnadt ett tomrum i manuskriptet.

Resolverades på det, som medh posten svaras skulle.

Infordrades Her Gustaf Gustafsson, och repræsenterade[s] honom acten medh Mejer, uthi mening och acht att komma honom att ahnlåta sigh till förlijkning, däraf då inthet vardt.

Sedan infordrades Meijer och frågades hvadh expedient han viste till qvæstionens endskap medh Gustafsson, om igenom rätt, tunc planum, om igenom composition, så är svårt [att se], huru det skall skee, att salvus existat honor utriusque.

Frågades så hvarföre han icke fordrade Juden till rätta, efter han beskyltes.

R[esponderade] att han har velat, men Her Gustaf hafver tagit honom i försvar som sin tiänare; 2. viste inthet i förstonde, hvilke som hans delatorer vore.

Inkom så Her Gustaf, och då upprepade Meijer hele processen ifrån begynnelssen.

Och svarade då Gustaf Gustafsson.

Sedan frågades Gustaf Gustafsson, om han kan honom, Meijer, något tillmähla, anthen om anslagh moot staten eller förräderij, correspondera medh fienden.

R[esponderade]: Han kan inthet bevijsa honom; hafver heller aldrigh det haft i sinnet, uthan de andre hafva honom det sagt.

Frågades Meijer, när han sådant hörde, hvarföre han sigh icke justificerade.

R[esponderade]: Sadhe sigh vara kommen till Öfversterne och Lumsten; då hafva de sagt om Luttersheims Hofmestare, att han hafver Meijer besökt; då blef det anbracht.

R. Cantzleren frågade, hvarföre Gustaf Gustafsson icke hade dem låthit kommit till rätta de som Meijer beskyllt hafva.

R[esponderade]: På det han inthet skulle hindra correspondence, så hafver han inthet velat citera dem till rätta.

R. Cantzleren repræsenterar därmedh inconvenientien af deres qvæstion; sadhe dem begge hafva fehlat uthi processen.

Den 15 Octobris kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzen, Rix-Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming.

Uploses och underskrefves brefven uth medh posten, till Kongen — —

Resolverades på några privata.

Den 17 Octobris kumme tillstädes i Rådhet R. Cantzleren, R. Skattmestaren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Pedher Sparre.

Resolverades och gafs Krisbach 1,200 stockar till bygnat vidh Salneke.

Befalltes Olof Hansson att taga pourtraict af Ubsala.

Togh Biskopen i Viborgh och Åke Hansson afskedh.

Den 25 Octobris kumme tillstädes i Rix-Cantzlerens cammar Rix-Cantzleren, Feldtmarskalken Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her K[n]uth Posse.

R. Cantzleren frågade, huru medh Fröken Christinas bröllop skulle blifva hullit, och när det skall ställas i värcket.

Däruppå uplästes ett Her Erick Rynnings bref, tesmoignerande någon Pfaltzgrefvens impatiance öfver det att medh hans dotters bröllop något förhalades.

Sedan påmintes Her Knuth Posse, att han tillijka medh de öfrige af Cammarrådh inthet skulle unlåtha att nu snart affatta tillkommande åhrs stat, betrachtande huru högt det den Kon:ge Regeringen åligger att veta hvadh som kan vara behullit eller eij, att kunna dästo bättre foga consilia efter innevarande medel, som för dess trångmåls skull ofta måste stanna och stutza.

Uploses medh posten och uthi den Kon:ge Regeringens frånvaru till sal. R. Marskalkens begrafning i Ubsala den 20 Octob. ankompne bref och adviser.

Däribland blef och Her Salvii bref upläsit, hvaruthi han iblandh annat förfrågar sigh, huru han sigh förholla skall medh den Kejserlige ratificationen på præliminar slutet, särdeles efter där synes vara någre fraudes under, enkannerligen att Cejsaren seijer sigh approbera formam instrumenti, såsom Her Salvius däröfver och hafver giordt een censur. 2. Att efter Cuhrfursten af Beijeren hafver låthit sigh förljuda emoot Kongen i Frankerijke, det han tillijka medh de andre Cuhrfurstarne ville inlätha sigh medh honom i neutralitet, jemväl Sainct Romain hade på sin Kongs vägna honom, Salvio, därom notificerat, medh begäran han ville det hijt öfver skrifva och fordra däruppå den Kon:ge Regeringens gottfinnande

och mening, förmenandes att där Kongen i Franckerijke den neutraliteten medh Cuhrfurstarne ingienge, då skulle han till begges vårt bästa bättre kunna distrahera dem ifrån Kejsaren och alltså bringa honom på kneken. 3. Förmälte och Salvius om Ragozzis anbudh att conjungera sine vapen medh våre; condicionerne, förmedelst hvilke han ville därtill förstå, kumme medh förre posten uthi zifror.

Rix-Cantzleren: Nu är att deliberera, om vij nu så vele kalla godh den Kejserske ratificationen och lätha därvidh blifva eller repræsentera det oss däruthi synes ofullkomligit och osäkert, såsom Salvius medh sijn medhskickade censur hafver däröfver gifvit sitt sentiment till känna; 2. om man skall lätha sigh behaga det Frantzosen föreslår att träda i neutralitet medh Cuhrfursterne, efter han menar, att därigenom skulle een beqvämligare distraction kunna skee emillan Cuhrfurstarne och Kejsaren sampt hus Österrijke. Begärte alltså, att de öfrige herrarne ville gifva däröfver deres betenckiande, om det är rådeligit för vår stat.

Her Gustaf Horn mente uthi det förste om den Kejserlige ratificationen bäst vara, att på det däruthi icke skulle blifva något roop eller buller, där medh ratificationen kunde stå att ändra, att han, Salvius, adverterade Doctor Langerman om det för honom uthi den Kejserske ratificationen manglade och man kunne hafva att tala på, bidiandes honom han ville det Aversbergh andraga, taga hans förklaring däröfver och sökia att bringan därhän att ex voluntate Cæsaris kunde däruthi förandra det, som oss mäst stöter för hufvudet, på det man måtte därigenom entkomma vidlyftigheet, om det annars skee kunde, jemväl undfly den misstanckan hoos folck, att vij ingen lust hafva till fredhen, och att vij censura minutissimorum skole bryta och sönderslå hele värcket.

Uthi det andre rådde han, att man inthet skulle consentera Kongen i Franckerijke någon neutralitet medh Cuhrfursterne, 1. efter den vore uthan tvifvel af dem ansedd att efter de inthet hafva kunnat draga oss ifrån Frantzosen till tractat, de då skole sökia att böija honom ifrån oss och alltså convertera alle deres forces på oss, därtill äre de indicia, att Chur-Beyeren, som är Kejsarens General-Lieutenant, är huset Österrijke mechta tillbunden; därtillmedh äre och han af Mentz och Cöllen godhe Spanske, underholdne medh Spagnerns pensioner, jemväl och att Frantzosen måtte slippa Cöllen på den sidan och alltså de blifva entledigade af kriget. 2. Där Frantzosen skulle ingå medh dem neutralitet, så skulle de Weimerske och af Frantzosen dependerande troupper,

där de sloge sigh ihopa medh Kejsaren eller Cuhrfurstarne, blifva oss till last och ruin, Cuhrfursterne då desto bettre kunne vända all deres macht på oss. 3. Skulle och kanskee Frantzosen slå sigh ihoop medh Cejsaren och Churfurstarne och drifva oss uthur Tyslandh.

Her Claes Flemming mente uthi det förre, nembligen ratificationen, gott vara, att man inthet annat ansåge än realia, unfly[e]ndes censur och minutier, på det vij måtte göra vårt därtill att komma till en almän fridh, hafvandes ögat på hufvudtractaten, om då i conditionerne af freden något kan vara, som löper emoot vår stat och välfärdh.

Uthi det andra mente han oss inthet vara tilldrägeligit, efter det vore anrättat att divertera Frantzosen ifrån oss, som vij uthi dette kriget och så lenge Gudh tecktes oss därmedh straffa inthet kunne umbära.

Her Matthias Soop bifaller Her Claes Flemmings mening.

Her Herman Wrangel och Her Cnuth Posse vore af samme mening.

Rix-Cantzleren seijer sigh icke holla rådeligit, att Salvius söker uthi ratificationen alle små scrupulos uthan allenast det, som är realt, såsom det Salvius uthi sijn censur steller, att Kejsarens bref till Kongen i Dennemark är inthet hans ratification lijkmätigh, sluter inthet myckyt och mehre slijkt; män att där står uthi, att Kejsaren allenast approberar formam ratificationis, det är reale och bör icke allenast remonstreras Kongen i Dennemark uthan och Aversberg, och det synes meritera att därom blifver talt, på det vij måste deste säkrare gå till tractat; ty medh hvadh hiärtelagh skall man skrida därtill, när man är uthi ett så högt in præliminaribus bedragen?

Det andre, nembligen Cuhrfurstarnes neutralitet medh Frankerijke, måtte vij medh högste alfvar sökia att hindra, ty alle Cuhrfurstarne dependera af Spagnen, och det de göra så göra de till ingen annan ända än att skilja oss och Frantzosen ifrån hvarandre, serdeles efter de vete, att Frantzosen famblar efter att vara i förbundh medh Cuhrfurstarne, såsom han läth see een stoor partialitet emoot Cuhrfursten af Beyeren, då han lågh vid Rehnen medh sijn armee och hade väl kunnat, män ville doch icke ruineran och antastan. Frantzosens uthseende är det, att där han gör förbundh medh them, så kan han så myckyt hårdare tryckia Spagnen: 1. Kommer hela brassen på oss, ty igenom det Frantzosen afdankar de Weimerske, så faller hele brassen och bördan på oss, ty anthen the komma till Keijsaren, så äre de oss till skada, eller taga vij dem till oss, så vete vij, att conjunction medh frem-

mande armeer plägar aldrigh lyckas oss väl; de vele hafva penningar, qvarter allena, och våre egne, om hvilke vij äre mäst försäkrade, måste allt mista, och fast än de kunna komma under ett hufvudh och Capiten, liqväl upväxa alltidh emillan them och de våra jalousier, som myckyt ondt förordsaka pläga; 2. kunna de desto starkare macht vända på oss, när de äre på Frantzosens sida säkre; 3. skulle den occasion af vår afbreck eller knek eller och den ringeste irring medh Frantzosen blifva tillfälle till ruptur oss emillan, och att han kunde slå sigh ihopa medh Kejsaren och drifva oss uthur Tyslandh och igenom oss ruinera alle Evangeliske; 4. sökia Curfurstarne inthet annat än att separera Frantzosen ifrån oss, efter det andre inthet hafver gådt dem ahn.

Hvarföre resolverades icke allenast, att Salvio tillskrifves, att han bådhe manibus och pedibus sådan intention afrådher och mootsträfver, uthan och vij måste vijsa Baron de Rorté, att det löper emoot alliancen; 2. legger hele Römerske rijket på halssen på oss. Vårt vilkohr är heller icke så beskaffat, att vij kunne läggia alle våre vires däruppå, uthan måste förvahra 3 delarne för våre grannar.

Skall och skrifvas Grotio till att remonstrera Kongen consequentierne däraf.

Stat sententia.

Den 26 Octobris kumme tillstädes i Rix-Cantzlerens cammar Rix-Drotzeten, Rix-Ammiralen, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Rix-Cantzleren talte om de tillmäle, som krögaren vidh Daleröön gör Anders Olofsson och Christian tullnärer; mente att de skulle mainteneras, till dess att dem det skäligit bevijsas kunde, efter det embetet elljest inthet kunde bestå, emädan det så odieust är.

Uplas By sochns supplication i Bergslagen, anhollande att beholla till Kyrkioherde Capellanen Her Erick däresammestädes, som och Bispen sampt 120 af församblingen suffragera.

Resolverades att mädan som att Biskopen och församblingen äre ens därom, därföre skall confirmeras, allenast att Ståthollaren reser dijt och förlijker församblingen; vele de inthet förlijkas, så blifves vidh de mäste vota.

Uplas en knechts supplication, som hafver giordt hoor och därföre dömbd att gå och arbeta i 80 vekor vid Ubsala, begärandes att blifva därifrån entledigat och perdonerat.

Resolverades att öfverhetens och det verdslige straff må honom perdoneras, 1. i anseende att han är en gammal soldat, myckyt lidit; 2. hustrun var oäreligh, förän han kom hem. Men hvadh det andelige straffet vidhkommer, skulle remitteras till Capitlets disqvisition, och om han må träda i echtenskap medh en annan.

Uplas Marcus Steinmans supplication, begärande att blifva betalt för det han Enckiedrottningen förstreckt hafver.

Resolutio: Skall sees efter hvadh betalt och obetalt är, att man sedan kan see hvadh den staten kan draga.

Rix-Cantzleren frågade, på hvadh sätt Regeringen och Rådhet skulle mötha H. K. M:tt.

Mentes vidh Brenkyrkia.

Her Claes Flemming frågade, hvar Borgerskapet skulle stellas.

Rix-Cantzleren mente, att en del af Borgerskapet skall mötha uthanför södre porth, ståendes medh 2 compagnie här vidh kyrkian.

Taltes sedan om excessen att lätha begrafva i kyrkiorne och kyrkiegårdarne. Mentes bättre exemplo aliorum att hafva Gottesackrar.

Her Gustaf Horn berättar d'Avaugour hafva skrifvit sigh till, förmälandes om Ragozis intention och Bisterfelds drifvande att stöta ihoop medh Feldtmarskalken Torstensson.

Baron de Rorté begärer veta resolution, efter correspondence nu henger på honom.

R. Cantzleren sadhe vara att deliberera, efter som vår armee vore råkat longt bort; fienden är starck, våre äre på fiendtligh orth; huru vij skole kunna våre saker, så beskaffade, medh rådh bijspringa.

Om Ragozi; han hafver alldrigh något giordt; att taga brödet från barnen och gifva hundarne, är och svårth. Män så myckyt seer jagh, Turken hafver fredh medh Ryssen, så resterar Turken 3 ting, anthen sittia i fredh, gå på Pålandh eller Cejsaren; 2. att tantum imperium kan inthet sittia uthan måste röras efter leges fundamentales. Om han då skall föhra krigh, så anthen på Tyssland eller Pålandh. Om då Ragozi hafver en vink däraf, så lärer han resa sigh; då om man ville något göra, så vore opportunum att sticka in medh dem, mangla peningar.

Rix-Cantzleren menar på förbättring, vij vele leggia oss i handel medh honom, skrijfva dijt och sända någon. Mente den, som

hade setat fongen i Västeråhrs, värre kan han inthet göra än vijsa brefvet Påland eller Cejsaren, men importerar inthet.

R. Drotzeten mente, att en svensk skulle där vinna mehre affection; föreslogh så Svante Baners præceptor.

R. Cantzleren mente, man skulle då svara på hans condicioner hvadh vij göra kunne, gifva vår afskickade fullmacht att tala medh honom.

R. Drotzeten mente, att man skulle väl betrachta, till hvadh ände han det gör.

R. Cantzleren sadhe: Han söker att få samma foot i Ungeren som Betlehem Gabor. Hvarföre om han kunne hoc motu blifva qvitt sitt landh, så vill han 1. vara igenom oss försäkrat om Turcken, 2. att hafva pension till dödedagar; vore och att vinna honom därtill, så vore inthet för myckyt att spendera 30,000 Rdr därpå.

Rix-Cantzleren uprepade så hvadh förre dagen blef delibererat om Frantzosens project om neutralitet medh Cuhrfurstarne; mente det inthet vara tilldrägeligit för skäl i går förtalde, och skulle repræsenteras Baron de Rorté, anthen han kommer up i Senaten, till Rix-Cantzleren eller conference medh Secreteraren.

R. Drotzen: Efter det är en capital saak, talas medh honom i Rådhet, att han seer, att det är alfvar; anthen beholler eller sänder på oss, som är ruin af vår vapn, 3. separera oss och 4. sub specie nostri ruinera de Evangeliske.

Stat sententia.

Her Gustaf Horn berättar, att om Frantzosen blifver säker på den sidan vidh Cöllen, så kommer all brassen på oss, efter fienden då inthet behöfdes occuperas på den orthen.

Uploses så därpå puncterne, föreslagne af Ragozi, att han träder i conjunction.

Uthi saken om neutral väsendet berättade Her Gustaf Horn sin discours medh Baron de Rorté.

Resolverades att Baron de Rorté skall upkallas i Senaten i morgon för middagen.

Rix-Cantzleren påminte om privatorum afhielpande sampt revisionssakerne ifrån Liflandh.

Kom åther på talet om Landtgrefvens af Hessens sollicitaturer.

Gref Pedher Brahe mente inthet böra honom öfver det skriftelige svaret, han bekommit hafver, gifvas, efter han kanskee entå kommer hijt in.

Her Gustaf Horn menar orådeligit vara att disgousteran för det onda han kan medh vanhopp göra hoos armeen; mali adorandi sunt, ne noceant.

Her Pedher Sparre begärar, att den Kon:ge Regeringen ville slätta den skiljachtigheten, som emillan Falkenbergh och honom är. Mente den ståå att mäkla, sedan begges documenta vore öfversedde; vederparten och vara därmedh tillfreds.

Minne ifrån 15 à 65 åhr.

Urminne efter lagh är det, som ingen minnes eller efter sanna sagu seija veet.

Den 27 Octobris kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, Rix-Ammiralen, Rix-Cantzleren, Her Pedher Baner, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Pedher Sparre, Her Claes Christersson Horn, Her Thure Bielke.

Bevilljades Åke Ulfsparre Ammiralen att bytha sigh [till] twå chronegårdar i Pfaltzgrefvens lähn, allenast han gifver så gott igen, och att det skeer medh Pfaltzgrefvens gode villje och bejakande.

Rix-Cantzleren discourrerade om processen och oväsendet i Engelandh, quibus initiis cæperit.

Her Gustaf Horn frågar hvad svar han skall gifva d'Avaugour om Ragozzi att dragan in societate belli.

Infordrades Johan Berends, och vijstes honom een supplication af Nora stadh, begärande att få beholla deres hambrar.

Berends mente det vara skadeligit: 1. att de uthöda för myckyt vedh för de andre bergvärken, särdeles efter de äntå måste så myckyt tillvärcka; 2. tillvärcka de lithet tackjärn; 3. om de skole smidja och hafva så monge handteringar, så smida de elakt järn, och det alltså kommer i föracht. Vore en ting, om för denne tidh en eller twå tillstäddes deres hambrer, som hafva giordt stoor kostnat; i lengden kunde det och inthet städjas.

Sköts altså det ärendet till Bergsamptets dijudication.

R. Cantzlerens discours medh bergsmennen om myntandet.

Inkom Baron de Rorté och blef således af Rix-Cantzleren tilltalt: [1]

[1] I marginalen står antecknadt: Conferencen med Baron de Rorté om inconveniencen af neutralitet emillan Kongen i Frankrijke och Cuhrfurstarne.

Illustris Domine Baro fuit nobis operæ præcium, ut eum vocaremus eiusque consilio ac opere uteremur. Dominus Salvius, Reginæ nostræ Legatus, scripsit cum proximo veredario, quod Regis Galliæ Residens venerit significare Salvio, quod Elector Bavariæ obtulerit Regi Galliæ tractatum Regemque Galliæ nihil statuere voluisse antequam nostrum consilium ac consensum requirere[t] dicendo se velle ea ad nos referre. Nos duximus necessarium nostrum de ea re sensum Ill:ti T:æ aperire. Hæc quamvis illam speciem habere possent, ut distrahere viderentur Electores a domo Austriaca, non damni sed usus alicuius causæ communis; verum cum (?) cernimus ac perspicimus eam notam amicitiam, quæ Domum Bava[r]icam cæterosque Electores cum Cæsare ac Hispano intercedit, metuendum nobis est ab aliqua fraude. Præsertim quod videant se tunc liberari metu advenæ ac sic torquere in nos vires suas, cumque videant nos non voluisse permittere nos alicui distractioni ab fœdere cum Galliæ Rege, conantur, nunc idem apud Regem Galliarum, quo distrahant nos aliquando ab invicem ac ingerant suspiciones ac simultates, sic quod consilio nequiverunt vi efficere possint. Ob has causas necessarium duximus hæc Ill:ti V:æ notificare, rogantes ut id monstrare Regi suo velit, quo conservetur inter utraque regna amicitia. De Ill:tis T:æ affectu in causam communem non dubitamus, ut magna eius dedit documenta.

Baro de Rorté dixit Regem suum non ita conclusisse, sed voluisse hoc ad illorum consilium referre. Non deerit ea fideliter referre. Nec est quod credamus ea ita conclusa, se equidem credere fraudes strui ab Electoribus, cum vident se undique vexari, præsertim Coloniensem; velle tamen fideliter ea referre.

Cancellarius remonstrerar åther igen, att det är inthet hoos Cuhrfurstarne ment där medh; vore det så skulle man kanskee inthet uthan applausu det höra. Män nu är Cuhrfursten af Saxen allenast nomine General-Lieutenant och Beyeren re öfver Kejsarens armeer; 2. ob conjugium så väl det förre som nu, som efter hans dödh måtte hafva allt ögat på Kejsaren; 3. hafver han och tillbudit sal. Kongen fredh, män simulate; 4. medh Frankerijke hafver han och för 10 åhr sedan falskeligen spelt och vidh Heilbrun, att vij tenckte. Och efter detta är ansedt att skilja oss åth och bringa en heller annan i sömpn af oss, så holla vij bättre, att allt refereras till general tractaten, som vederparten synes ostentera.

Baron de Rorté: Kan skee att de sökia att divertera oss ifrån general tractaten; 2. ingen communication, ingen correspondence

hafva varit emillan Frankerike och Beijeren, sedan han gaf sigh uthi det sidste giftermåhlet.

Rix-Cantzleren uprepade den intentionen, som Påven och Dennemark hadhe att ille bringa Kejsaren och Curfursten, hic oss medh dem i tractat, men intention att skilja oss åth. Uprepade och den affection Beijeren hafver haft medh eder Kongh vidh Philipsburgh och hans bedrägerij däremoot.

2. Refert Regni Cancellarius de Transylvano fateturque nos diu cum illo egisse, refert quoque condiciones Transylvani, diminutas quam summam peditum, quam æris ac stipendii. Sed quomodo pedites eo transferri possint, ea nunc est difficultas; de pecunia aliisque poterimus alias colloqui. Nunc præter hæc rogat, ut assecuremus illum de parte Turcæ. Nunc cum ibi sit Residens Regis Galliæ, putamus optime perfici posse, sed alias suspicamur actiones Ragozii, cum nunquam aliquid serii testatus sit; movente se Betlehemo Gabore adplicuisse se Cæsari et illi. 2. Deinde Merbotium ad nos misit cumque ille se insereret in tractatum nobiscum, dixit id mandato suo non fieri. Nunc qua via mittendus esset qui cum eo ageret.

Rorté dixit: egimus ea de re præterito anno conscio Domino Gyldenklovio. Retulit quoque Bisterfeldii colloquium cum d'Avausio. Dixit quoque aliquas difficultates condicionum esse Jencopiæ propositas. Tamen quo ritius sciat Galliarum Rex quid statuat, rogat, ut nos aperiamus ea de re nostrum sensum; statuendæ quoque condiciones inter nos quantum militum, quantum pecuniæ tribuendum. Tunc velle Regem eo vel per Dantiscum vel alias mittere quempiam qui ea de re agat.

Cancellarius: Quamvis putaverimus Transylvanum ludere specie tractatus, sed cum nunc quiescit Turca ob pacem cum Moscho per deditionem Asovi nescitque diu esse quietus per leges regni, aluimus hanc suspicionem, quod illius potentiam verentur mereri tamen hanc rem ut consideretur. Eoque ponendæ nobis ob oculos condiciones ac dicere ea de re quæ sentimus.

Rorté dat hoc consilium, ut scribamus ad d'Avancourtium, ut nunciet Bisterfeldio petita Transylvani eo sint loco, ut aliquid boni inde sit expectandum.

Quod Cancellarius approbavit.

Därmedh togh han afträde.

Däruppå mentès, att en skulle där hädan sändas, och särdeles mente de Svante Baners præceptorem vara därtill capabel.

Den 27 [**Octobris**] efter middagen ankom H. K. M:tt.[1]

- - -

Den 29 Octobris kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, R. Ammiralen, R. Cantzleren, Her Pedher Baner. Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Erick Rynning, Her Carl Bonde, Her Pedher Sparre.

Infordrades Hofmarskalken Her Thure Sparre och befalltes. att efter som Pfaltzgrefven drifver uppå, att medh hans dotters bröllop måtte skyndas, sampt H. K. M:tt hafver sigh efter hans begäran däruthi velat beqväma och achtat att executera det 3 vekor här efter, hvarföre är anlägit, att han uthi Rix-Marschalkens stelle hafver föresorgh, att hvadh till maat, dryck, confect och annat, som därtill hörer, fordras, må hollas tillreds och till 3 dagars täring.

Hofmarskalken befrågar sigh, om Fröken skall efter maneret 8 dagar för bröllopet blifva spisat allena.

Mentes ja, att man följer däruthi sedvanan.

Infordrades och Her Knuth Posse och befalltes, att han medh Cammarrådh gör den anstellning, att tygh till Frökens klädningar uthhemptas, och vijses Fröken hvadh henne bäst kan behaga; 2. att öfverlegges hvadh till kök och kellare erfordras, tagandes det här kan vara tillreds, det som sedan skall blifva refunderat.

Befalltes Her Knuth Posse och Her Thure Sparre stiga up till H. K. M:tt och förnimma, om H. K. M:tt behagar den förordning, som Regeringen hafver giordt om Fröken Christinas klädnat, att kläd'a henne i två dagar; 2. tidhen att fullkompna bröllopet, anthen den 23 Novemb. eller den 27.

Taltes sedan om, på hvadh sätt den Mechlenburgiske Hertigen skulle få audience hoos H. K. M:tt.

Mentes 1. att H. K. M:tt skulle beskicka honom medh någon. som gratulerar hans ankompst och städjer honom till audience. det bäst mentes skee i morgon efter predikan, då i det de öfrige af Regeringen påvachta H. K. M:tt, kan Fursten få audience och sedan blifva till måltids. Däruppå mentes och, att H. K. M:tt skulle upteckias den resolutionen att inthet svara på något annat språk än svenska, när de tala oss till på deres modhersmåhl, på det H. K. M:tt må svara Fursten på svenska.

[1] Står i marginalen.

Discourrerades om väsendet i Engelandh, och uprepade Rix-Cantzleren ursprunget ifrån Drottning Elisabethæ tidh, och huru det hafver varit ruinerat in till denne tidhen; och var endtligen locus communis, att en Kong achte sigh för extrema och uthi ett libert landh införa dominatum.

Her Knuth Posse kom tillbaka ifrån H. K. M:tt och sade henne hafva låthit sigh den Kon:ge Regeringens förordning behaga; allenast begärte, att hvadh i tygh uthtages, måtte uthtagas af det Louis de Geer inbestellt hafver. Påminte och särdeles om linneknytning sampt linne och cammarduk.

Resolverades att Fröken Christin skall beståås så myckyt linne och knytning, som hon för sin particular person behöfver, inthet anseendes 100, 2 eller 3 rixdaler mehre eller mindre.

Ankom bref ifrån Her Philip Scheding.

Taltes om gestgifverij, och mentes gott vara, att dem gofves mehre för mijlen, nembligen 8 öre hvitt mynt och det indiscriminatim, vare hvadh tidh det ville om åhret.

Däruppå blef ihugkommit om skiutzfrijheet, och huru tilldrägeligit det skulle vara landet att ergella den medh någre peningar åhrligen.

R. Cantzleren brachte fram om perlefengiaren, att efter man seer, att här i landet vanka perlor, och det bruket vore värdt här att excolera, det han må få ett privilegium att fiskia på Chronones strömer jemväl och på privatorum, allenast att han accorderar medh dem därom, doch deres fiskerij oförstördt.

Slöts inthet.

Her Claes Flemming begärar, det den Kon:ge Regeringen och Rådhet ville contribuera något till de fattiges bijstondh; menar medh inskrifvande i book vara det bäste medlet att bringa ett capital tillhopa och entlediga sedan folck medh de fattiges öfverlopp.

Igenkom Her Thure Sparre. Berättade H. K. M:tt väl behagar dagen, nembligen den 27 Novemb.; påminte allenast, att Pfaltzgrefven skulle därom adverteras, 2. om kläder för Frökens folk. Det senare blef inthet gott funnit, ty det tiänar inthet, att H. K. M:tt det gör; 2. är kostsampt; 3. är svårt in posterum, när de andre frök[n]erne skole uthfästas.

Rix-Cantzleren påminte om tuchthus och dullhuus.

Ex occasione af en hustro, som förmenes hafva förgiordt sitt barn och nu hafver varit ett åhr fengsligh anhollen, och Her Claes Flemming fordrade att däröfver måtte resolveras, mente Rix-Cantzleren, att när en sielf inthet ville bekenna sin syndh, icke heller

kunde hafva däruppå visse indicia, det en magistratus skulle icke heller medh tortur något ahnsökia.

Rix-Drotzeten påminte om een resolution, som sal. Konungen hafver läthit uthgåå, att där någon, som oechta barn aflade, giorde det i andre meniskiors frånvaran och allena, den skulle, där barnet dödde, mista lifvet; höllt gott, att den publicerades.

R. Cantzleren mente man skulle taga det ad notam, till dess de förskrefne laghfahrne sammankomma.

Rorté skall den 31 hujus städjas audience hoos H. K. M:tt.

Och taltes då, om H. K. M:tt skulle någon tidh gå i sörjekläder för Kongens moders i Franckerijke döds skull.

Mentes vara onödigt.

Uploses Conradt Falckenbergs besvär uppå Börje Pedhersson, Slotzfougden i Calmar.

Mentes att det skulle remitteras till tinget eller en borgsrätt.

Uploses och underskrefves brefven, som medh posten till Her Salvium och Her Johan Oxenstierna afgå skulle.

Resolverades att den fongen, som hafver för tiufverij skull setat fongen, skall sättias på ett skepp till Tyslandh och committeras sin egen lycka.

Den 31 Octobris kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, R. Ammiralen, Her Gustaf Horn, Her Herman Wrangell, Her Pedher Sparre, Her Knuth Posse.

Ankom bref ifrån Pfaltzgrefven, begärande att blifva underrättat om tiden af hans dotters bröllop.

Resolverades det honom skall adviseras, att dagen är satt på den 27 Novembris.

Resolverades och att bref afgå skulle till bortovarande Rix-Rådh sampt deres fruer och annan adel af Collegierne, att de instella sigh till den 27 Octobris [ɔ: Novembris] till Fröken Christinas bröllop.

Bevilljades och Fröken Christin än een kiortel till de tvenne andre sampt 1,000 rixdaler till handpenningar.

Den Kon:ge Regeringen och Rådhet befallte Canthero att stiga neder till Rix-Cantzleren och, efter som Baron de Rorté hafver låthit hoos H. K. M:tt om audience anholla, att intaga

Rix-Cantzlerens advis, det emädan Baron de Rorté vore icke någon solenn Legat, 2. H. K. M:tt kunde och göra så väl af sijn öfning som elljest begynnelssen att svara på svänska emot frantzöskan, att då H. K. M:tt skulle svara medh några fåå ordh på svenska, och att Secreteraren Gyllenkloo explicerade det sedan för honom, Rorté, på latin, excuserandes H. K. M:tt att efter hon icke vore så vahn medh det latinska eller frantzöska språket, och H. K. M:tt för den affectionen hon Hans Kär:het Kongen i Frankerijke tilldrager liqväl hafver honom sielf velat svara, dy hafver H. K. M:tt honom befallt Rorté H. K. M:ttz taals inneholl upteckia och uthtyda.

Cantherus gör rapport af Rix-Cantzlerens advis således, det Rix-Cantzleren finner väl de gode Herrarnes förslagh gott, män emädan att medh Frantzosen öfver språket än inthet aftal är skedt; 2. läther sigh icke heller hoc rerum statu göra eller ingå därföre någon dispute; 3. skulle det nu vara underkastat discourser, efter det tillförende icke vore practiserat; 4. om man skulle något förandra, så skulle det skee medh tiden och lämpa exemplo Hollandorum, som stella deres fattade resolution om språket till tidhen och beqvämligheten; 5. vore och Rorté een publica persona; dy höllt Rix-Cantzleren tiänligare och bättre, att någon af Cantzlierådhet eller Regeringen svarade å H. K. M:tz vägna och det på latin. Förmente och, att där han för sin opassligheet förmåtte att stiga up, så ville han svara på latin. Uthi det öfrige slöt han till Regeringens godtfinnande och hvadh sigh för necessitetens skull inthet läthe ändra.

Däruppå blef resolverat så väl för ofvantalde och af Rådhet projecterade skäls skull, som särdeles att ingen af då tillstädes varande Rix-Rådh var det latiniske språket så mechtig, att de ex tempore nnderstode sigh rite på latin att svara, efter det erfordrar en dagelig öfning, som Rådhet för publique sakers förrättande skull icke kan så hafva, det och blef Her Thure Sparre ahnbefallt H. K. M:tt att berätta och åfvantalde skäl att repræsentera.

Uplas Major Francks supplication, förmälande om några officerares och soldaters unseijande till lifvet emoot sigh, begärandes därföre ett skyddsbref.

Uploses tvenne criminalsaker och skötes till den Kon:ge Regeringens resolution.

Det ene, nembligen ett dråp som sigh 1638 i Norköping tilldragit hafver; däruppå resolverades, att emädan dråparen hafver i 5 åhr varit landsflychtigh, 2. målseganden hafver bidit för honom, att

han skulle perdoneras lifvet, allenast bötha till hospitalet kongsboot sampt uthstå oppenbara kyrkioplicht.

Det andre, som sigh i Närikie tilldragit hafver; däruppå resolverades efter dråparen vore på frij footh, hafver ochså inthet annat gifvit den döden ledh än torre hugg; 3. hafver icke varit allena, uthan hans complex hafver lidit döden, ergo perdoneras han lifvet, allenast skall förlijka målseganden, stå kongsbooth och oppenbara kyrkioplicht.

Resolverades att revisionssakerne skulle företagas om onsdagh.

November.

Den 2 Novembris kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, Her Pedher Baner, Her Gustaf Horn, Her Herman Wrangell, Her Matthias Soop, Her Erick Rynning.

Her Knuth Posse g[i]orde rapport af sitt samptal medh H:nes Maij:tt angående Fröken Christinas bröllopskIädnat, handhpeningar, knytning och linnetygh; berättade därjempte H. K. M:tt hafva begärat, det Fröken Christin måtte een säng medh sitt accoustrement, som gyllentubin till sparlakan, sampt tvenne gyllenduksnattdukar förähras. Mente inthet mindre kunna göras emoot henne i anseende af den longlige gode tiänst, som Fröken H. K. M:tt bevijst hafver. H. K. M:tt begärar och åth sigh 2 eller 3 klädningar.

Resolverades och bevilljades Fröken Christina det förre, nembligen en säng medh sitt accoustrement, item två nattdukar af gyllenduk.

Uplas Feldtmarskalken Wrangells supplication, begärande rätt uthi den saken emillan honom och Andream Bureum.

Resolverades att tillkommande söndagh skulle å predikstolen tackas Gudh för Perpignans öfvergong, och då lösas någre stycken på Tre kronor, skepen och Brunkebergh, af ordsak 1. att han, Kongen i Frankerijke, är vår bundsförvant och vij participera af victorien ob communes hostes; 2. att fienden skall see den såte vänskap, som oss är emillan.

Underskrefs ett köpebref för Melcher Vernstedt.

Förehades någre privata.

Befalltes att skrifva till minnes, det den Kon:ge Regeringen ville i morgon hoos Rix-Cantzleren resolvera öfver Furstens uthaf Mecklenburgs defrayerande sampt så väl hans som de Wismarskes afskedh.

Den 3 Novembris kumme tillstädes i Rix-Cantzlerens cammar Her Gustaf Horn, Her Matthias Soop, Her Erick Rynning, Her Carl Bonde, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Inkom Krisbach ooh giorde berättelse om Salbergets tillstondh; talte och om Kopparbergets trongmåhl på peningar.

Rix-Cantzleren vijste inconvenienzen af det förre. Däruppå giorde Rix-Cantzleren påminnelse, att Bergamptet excolerar Finlands bergvärck, menagera den nys upfundne saltbrunnen att hafva nytta däraf och särskillian ifrån sött vatn. Mente att de, som sådant vijste, skulle väl belönas och inciteras till att upteckia något mehre; vijste så nyttan däraf och jemförde den med Kopparberget.

Her Knuth Posse gör rapport om det han i går för Regeringen förebrachte; summan af allt belöpa sigh till 3,300 rixdaler.

Resolverades att H. K. M:tz fruentimber skall bekomma uth sin löhn till Frökens bröllop, att accoustrera sig medh; skall derföre öfversees hvadh dem resterar. Skall och befallas Hofmarskalken, att han achtar rationem redditi och impendii af hofvet.

Mentes att jungfruerne kunde väl gifvas een ährekläduing, efter 1. de tillförende icke hafva något bekommit; 2. är Fröken så när skyll H. K. M:tt. Befalltes och Her Knuth Posse att see hvadh det kan stiga.

Rix-Cantzleren påminner om det väsendet i Norköping, att det vore af nöden att deruthi statuerades, efter de icke allenast tyckia, att de hafve giordt illa, uthan de hafve supplicerat vidh H. K. M:tz närvaran, att de måtte blifva lille tullen, mantals- och boskapspeningar och in summa alla pålagor undantagne. Nu mente R. Cantzleren, på det att sådant väsende icke gör någon oreda vidh någon herredagh, där det blefve ostraffat; 2. där och någon skall straffas, så skeer det medh minste motu emot een stadh och borgare, ty de andre stonden att angripa, som adel, präster och bönder, är inthet uthan högste fahra. Nu synes ingen beqvämare därtill än Her Knuth

Posse, Secreteraren Johan Månsson och Skäring Rosenhane Ståthollare. De hafva då först att excutiera Borgmästarens förseende, medh dijudication att ehuru stort det vore, så kunde dock därföre inthet uplop företagas.

1. Examinera om inthet stoort brott af Borgmästaren befinnes; 2. vijsa borgarne, att de hafve öfverskridit respecten; 3. sedan remonstrera, att borgerskapet hafver medh sitt uplopp förtiänt straff, violerat securitatem publicam och Magistratens respect; 4. ergo bör factionis och malorum capita blifva straffade.

Befalltes skrifvas till Kopparberget och svara på deres bref. 1. att de inthet få mynta för åfvantalde ordsaker; 2. om de främmandes handel, att den ähr fahrligh och skadeligh, ergo inthet tillåthes; 3. om hambrars afskaffande skall göras hvadh sigh göra låther; 4. skall dem bevilljas de 6,000 daler till hielp, som dem förr hafver blifvit bestådt och extollendo ea verbis.

Inkom Her Thure Sparre, och befalltes, 1. att H. K. M:tz pager och laqueier skole blifva klädde; 2. fruentimbret må få sitt richtigt uth och än een hederskledning till bröllopet, efter de äre H. K. M:tz husjungfruer; 3. påmintes att han skulle lätha någre unge holla balett; 4. Stallmästaren holla ringrännande. Uppå det 3:dje skall göras öfverslagh hvadh det kostar.

Her Thure Sparre vijste een lengd af någre, som skulle blifva H. K. M:tz upvachtare och hofjunkrar, som den Kon:ge Regeringen och gillade.

Befalltes och Her Thure Sparre han ville fråga H. K. M:tt. att efter H. K. M:tt nu fattas en Cammarherre, om H. K. M:tt icke behagade den unge Carl Sparre, som därtill holles dugligh och skickeligh.

Her Gustaf Horn påminte om resolution uthi saken medh Ragocci, bracht därtill af Baron de Rortés påminnande.

Rix-Cantzleren sade: Vij hafve högh ordsak att achta oss; Cuhrfurstarne sökia att så försäkra sigh medh Frankerijke, som Brandeburgeren hafver försäkrat sigh medh oss. Därtill medh berättade han och det Vachtmästaren berättat hafver om Lituanorum inclination att vara i fredh och peupleens och presternes till rof och krigh, sagor om Drottningens instigation i Pålandh. Ergo municare oss i Liflandh medh folck och hestar. D'Avaugour vore och att skicka till herredagen i Pålandh att söndra och sondera deres consilia emoot oss.

Nu äre tu ting: 1. att vij värja oss i Liflandh och att fästa våre saker i Tyslandh, som destitueras all hielp till actioner af

medellösheet; 2. vår hemstath, att han blifver fattat, efter det är fundamentet; där kan inthet mehre behöfvas än lätha blifva det, som måste stå och skjutha till censur det, som bör förandras, att man icke så lenge skall sittia däröfver. Nu är att öfverleggia om expeditionen i tillkommande åhr, uthskrifning, flåttan, et taliter instructos non facile adorietur quispiam nisi intestino bello vexatos. På det staten må gå fortare för sig, tillbiuder sig Rix-Cantzleren att see honom en privé öfver, notera hvadh som fehlas och discourrera däröfver.

Nu efter Turken hafver fredh medh Persien och Ryssen, så mätte han till föllje af sijna leges fundamentales alltidh vara i action si non domi, est foris. Och där det är så anthen med Påland eller Cejsaren eller helt och hollit stilla.

Bevilljades Öfversten Halls begäran om vederlagh af det godz, som han mist hafver.

Uplästes bref till Pfaltzgrefven, item ett bref till några laghfahrne att comparera här och deliberera om något, som justitieväsendet ahngår.

— — — —

Den 5 Novembris kumme tillstädes i Rix-Cantzlerens cammar Rix-Ammiralen, Rix-Cantzleren, Her Gustaf Horn, Her Matthias Soop, Her Erick Rynning, Her Karl Bonde, Her Knuth Posse.

Discourrerades om saltsiuderijs uprättande i Finlandh och dess nytta.

Rix-Cantzleren uprepar discourrendo nyttan af saltsiuderijt här i landet; sade sigh fasna, när som betenckes hvadh mala des manquement kan förordsaka, särdeles när Kong Christiern i Dennemark bröth halssen sönder på herrarna här i Stockholm, så qvietera[de] och stillade han hele almogen medh det han gaf hvar och en bonde en tunna salt, efter de igenom kriget hafva inthet kunnat öfverkomma. Derföre vore salinarum investigatores att belöna och iblandh dem Öfversten Zigeroth, efter han är ijdigh och oförtruten.

Ankom bref ifrån Her Lars Kaggen, förmälande om några oordentligheter i landet, särdeles att fougdarne upkräfia monge åhrs rest, 2. ryttarehemman köpas och de platzas.

Resolverades och, att Louis de Geers förarbetade messing skall förlofvas att inskippas vidh Baresundh, och befalltes därom afskicka bref till Mårthen Augustinsson.

Uplästes Baron de Rortés bref till Rix-Cantzleren, begärande 1. att vij inthet ville förklara oss öfver den Cejserlige ratificationen, förän Aversbergh skulle vijsa S. Romain ratificationen för Frankerijke, och efter som han den inthet hafver velat öfverlefverera uthan på Kongens i Dennemarks instance, 2. begärar för den skull, att vij vele det hoos Kongen i Dennemark sökia.

Näst discours däröfver resolverades efter som Rix-Cantzleren i går hadhe igenom Gyllenkloo sagt sitt sentiment, nembligen 1. försäkra Rorté, att vij skole göra allt conjunctim, män migh tyckte, att medh ratificationens uthvärckande hoos Kongen i Frankerijke och medh brefväxlande skulle länge ahnlöpa, 2. uthan mente bättre, efter den 1 Decembris snarth tillstundar och ratificationerne då skole uthlefvereras, att därmedh så lenge anstår, och Salvius gör ingen declaration förr på någre vägna däröfver. Rix-Cantzleren hafver och läthit Salvio till de gode Herrars förbättrande tillskrifva, att billigt vore, att där vidh blefve, det vij äre hvarandre lijkmätige, och att Wiben om ratificationen påminnes.

R. Cantzleren menar Frantzosen gör dette att procrastinera freden, efter de hafve lycka emoot Spagnern, hafva tagit hans förnembste festningar in, motus är och nu i Italien; 2. han vill hoc motu lätha Portugisen sättia och stabiliera sigh.

Uthi Frantzosens begäran mente Rix-Ammiralen, att man följde den mening Rix-Cantzleren hafver läthit förmerckia, efter det är fœdere oss emillan aftalt.

Rix-Cantzleren mente tvenne causas för oss: 1. fœdus, 2. vij finne inthet ratificationen richtigh; därföre är gott, att vij procrastinationis odium dela oss emillan, efter vij äntå inthet kunna det ingå uthan måtte därom disputera.

Däruppå resolverades att Fegræo skulle tillskrifvas, det han uthvärckar ratificationen för Frankerijke hoos Kongen i Dennemark.

2. Hafver och Rorté påmint om tractaten medh Ragocci.

Discourrerades så däröfver pro 1:o[1]

Inkom Gyllenkloo och giorde rapport af sitt samptal för näst approberande af resolutionen, som Rix-Cantzleren tog: 1. begärte att H. K. M:tt ville sielf skrifva Kongen i Dennemark till, att de härefter icke så understå sigh att distrahera oss, och skulle den saken hafva gott eftertryck. Berättade ochså Rix-Drotzetens sentiment däröfver, att efter kan skee att vidh den 1 Decembris rati-

[1] Härefter en half sidas tomrum i manuskriptet.

ficationerne icke blifva så richtiga, att vij då måtte skrifva Kongen i Dennemark till.

R. Cantzleren mente man kan entå få skrifva, efter ratificationen är orichtigh, och nu kunne vij skrifva af skäl som Baron de Rorté gaf att afvärja distraction.

Gyllenkloo: 2. om Ragocci: 1. förväntar han vår resolution; 2. vore bättre igenom resolution och igenom d'Avaugour lätha förmähla Ragozzi, att vij det vele bevillja, till dess vij förnimme hans villje.

Discourrerades så sedan om vårt advantage däruthi, och att vij därföre borde contribuera mehre.

Om Printzens i Dennemarks begäran om peningar var denne Rix-Drotzetens mening: 1. att inthet uthslå det uthan förfahra, om det kommer af honom sielf; 2. trodde väl, att det skulle komma af honom, 1. efter han är indigne habitus af faderen; 2. hafver ringa inkompst; 3. Seestädt spelade absolut och till Prinzens förtreet; 4. hafver giordt det igenom en Portugez, ty emot en Dansk törs han inthet, 2. Tysk törs han heller inthet.

R. Cantzleren discourrerade därom; mente om han det mente, så habent beneficia summam obligandi vim.

Taltes om Gustaf Gustafssons och hans Hofmestares querelle, och huru den skall blifva förlijkt.

Rix-Cantzleren mente, att de sin emillan förlijkas, och Her Gustaf uphäfver allt tillmähle på honom tanquam nobis insciis, ty Regeringen vill inthet tiäna att de förlijka dem, 1. för det att det är in (?) causa publica; 2. Regeringen hafver inthet klagat honom ahn; 3. om hon skall göra något testimonium däruthi, så må hon först inqvirera quo recte judicet, och då går det inthet på förlijkning och processum juris.

Elljest vore den saken altera via per Commissarios att afdömma.

Resolverades att medh frögdeskott och tackseijelsse öfver Perpignans eröfring skall upskiutas till i morgon öfver 8 dagar, efter det i morgon är den 6 Novemb., sal. Kongens dödsdagh.

Underskrefves bref medh posten.

Den 7 Novembris kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, R. Ammiralen, Her Pedher Baner, Her Gustaf Horn.

Förehades någre privata.

Resolverades att om deres restancer i Österbotn skall randsakas.

Fick Cammarrådh befallning att lätha laga H. K. M:tz chrono, halsbandh sampt bestella om H. K. M:tz förähring vidh bröllopet.

Den 8 Novembris kumme tillstädes hoos Rix-Cantzleren R. Drotzeten, R. Ammiralen, R. Cantzleren, Her Pedher Baner, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Erick Rynning, Her Thure Bielke.

Uplas Friderick Vilhelms supplication emoot Fru Catharina Flemming, beklagande sigh rättlös. Däruppå mentes, att man inthet skulle öfversee, att de så taxera Magistraten, efter de förtaga en all respect; 2. om de inthet vele comparera, så måtte Magistratus nödga up dem; 3. inthet tillstädja dem att föreskrifva rätten något för förachtets skull.

Resolverades att de, som därtill hafva varit deputerade, att de skole slutha och afdöma den saken och sedan vid näste session göra därom för den Kon:ge Hofrätten rapport, då Hofrätten skall lätha Friderich Vilhelm upfordras och befrågas, och sedan däruthi afdömas.

Om Feldtherrens saak medh Fru Anna mentes, att efter hele Landtrådet i Liflandh hafver setat domb däröfver, att därvidh skulle och blifva. Slöts liqväl inthet.

Item taltes om Jonæ Buræi tvist medh Fru Catharina Flemming.

R. Cantzleren förmäler sigh hafva befallt Secreteraren Gyllenkloo att författa uthaf Baron de Rortés och Strasburgers betenckiande conditiones medh Ragoccy.

Sadhe därhoos Ragoccy rörer sigh neppligen, uthan han hafver något hopp, att Turcen sigh rörer.

Pro fœdere medh Ragocci: 1. att gifva det skeen, att vij och excitera på andre orther; 2. hafver Pålacken öga därpå; 3. där vij kunna exciteran, så kan han myckyt uthrätta; 4. nå vij inthet, så är därmedh inthet värre; 5. ne se quæratur spretum et contemptum och kan skee däraf fatta occasion till någon ovillje moot oss, ergo måtte man ad minimum tractera medh honom eller sända någon till honom.

R. Cantzlern frågade till det andre, hvar man skall tractera medh Ragoccy.

R. Drotzeten mente, man skulle först beskicka honom och upväckia affectionen och sedan tractera i Hamburgh.

R. Cantzleren mente, efter det allt icke löper medh folcks och subsidie hollande 60,000 Rdr, det Ragozzi begärer, så myckyt därtill låfvar och Frantzosen på sin sida, ergo är det att göra; holler han sigh inthet, så kosta vij inthet på honom; holler han sigh, så kan det väl proufitera oss mehre än det, medh den diversion han kan göra. Mente honom vara därtill inclinerat, 1. efter han nu hafver mindrat summan, som han begärer; 2. skref han och Torstensson till, när han var i Bohemen och Mähren, efter han var när och kunde tenckia någon conjunction då lätteligen kunna skee.

Uploses bref ifrån Her Bengt Oxenstierna om Rodenburg, skantzarnes byggiande, 3. begärer förlofvas hemåth, 4. adviser.

Item bref ifrån Dorpts Hofrätt, besvärande sigh öfver Marskalken Wrangelen.

Item bref ifrån Riga, begärande blifva betalte för restancen; 2. förklara hampecompagnie.

Uploses så condiciones medh Ragoccy uthi den 8:de articulen.

Uthi den 10 articulen skall sättias domus Austriaca.

Uthi den 11 per se et per alios; 2. ad finem belli Germanici vel belli moderni; 3. ex occasione hujus belli.

Den 14 non per tres annos sed finem belli moderni.

Gyllenkloo seijer Rorté begära, 1. att där Ragoccy kommer up, att han inthet turberar religionem catholicam och beläggie præsules; 2. att vidh portam Ottomannicam anholles, att Ragoccys sohn blifver upfödd in religione catholica; 3. att Moses Seckel blifver handhollen och försvarat.

R. Cantzleren: Det förste non nostra interest, lätha Frantzosen accordera medh honom därom, 2. skall införas in fœdere; 3:um så hafve vij inthet att bestella medh.

Sedan det så är öfversedt, skall det communiceras Baron de Rorté och meddelas concept.

Gyllen[klo] frågar, om Principes fœderati skole införas.

Mentes ja, ifall vij på begge sidor, få någre fœderatos, att vij kunne dem till fœdus och subsidierne obligera.

R. Cantzleren sadhe: Nu är frågan, om vij skole städja, att Baron de Rorté skrifver till Franckerijke och refererar om vårt sentiment, om vij vele på den postens återkompst bijda.

Mentes ja.

Imedlertidh kan någon af Regeringen eller Rådhet skrifva Ragoccy till, att sakerne och inclinationen vore på en godh vägh till fœdus, eller Salvius skulle kunna skrifva till Bisterfeldt.

Her Gustaf Horn frågar, huru den Kon:ge Regeringen vill resolvera sigh öfver d'Avaugour, att det skall skrifvas Savigni till, att han må få resa till Rixdagen i Pålandh att sondera gemytherne emoot oss.

Her Claes Flemming påminner om Furstens af Mechlenburgs afskedh, efter där han skall läggia på sin kostnat, så faller det svårt, att han skall vara här lengre.

[R. Cantzleren: det 1. hans värf består i quereler, där är att see hvadh som han kan stå att gratificera uthi, 2.][1]

Resolverades att först hans gravamina angående så skole Hofrådhet och Gyllenkloo öfverleggia, hvar uthi de stå att lindra. 2. Printzen gifvas åhrligen att vandra medh 3,000 Rdr, 1. att öka affectionen; 2. vij hafva så stoor nytta af deres landh. Eljest skall han inthet blifva defrayerat ob exemplum, uthan elljest gifvas honom något mehre peningar vidh des affärdh.

Taltes om Grotii avocerande. Causæ: 1. kostesam; 2. hafver inthet respect eller confidence hoos Frantzosen; 3. hafver blifvit papist, som en tryckt epistola till Hengerum uthvijser.

Taltes om Gustaf Gustafssons querelle och quæstion medh Bartholomeo Mejer.

Resolverades uthi Fru Ebba Leijonhufuds saak, att den Kon:ge Regeringen skall skrifva till Hofrätten, att de holla skogen i qvarstadh till sakens afhandling, det de medh deres suspensionsbref skole förrätta.

Uthi Fredrich Stenbocks saak och godzeköpet medh Hindrick Olofsson, att det och skall stå i qvarstadh, till dess vidare därom blifver resolverat.

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

Resolverades att perlfengiaren skall få recommendation till Skottlandh att värfva något folck och privilegium här att fiskja fritt på Chronones strömar och medh accord på privatorum — Chronan skall hafva ett antal däraf och refundera honom det han värfvat före — och ett pass till Landshöfdingarne at de fordran.

Den 9 Novembris kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, R. Ammiralen, Her Pedher Baner, Her Gustaf Horn, Her Erick Rynning.

Resolverades att Ammiralen Blom skall i anseende af hans giorde tiänster blifva tillstondit att uthvälja sigh en godh gårdh, den honom sedan skall blifva förährat.

Ryttaren i Johan Hinderssons lähn.[1]

Inkom Her Knuth Posse och befrågade sigh, att efter Ammiralitetet begärar 500 skeppund till styckyskiutning (ɔ: styckegiutning) efter som skeppen äre af nödigh armatur förblottade, och staten inthet mehre kan draga än medh nödh 300 skeppundh, huru de sigh därmedh förholla skole.

Mentes att svårt vore att efterkomma Ammiralitetets begäran, efter det faller staten för svårth, män e contra ondt in subita casuum, om skepen skulle vara förblottade af stycker; 2. efter som styckyrne nu tillvärkas på bäste sätt, som de någon tidh hafva varit tillförenne, att man skulle holla det folket i arbetet och icke släppa det bruket, som oss så högt är proufitabelt.

Resolverades på någre privata.

Om Residenternes biudande.[1]

Den 10 Novembris kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Knuth Posse.

Secreteraren Gyllenkloo gör rapport af Baron de Rortés samptal öfver fœdere medh Transylvano. Repeterar så först sitt tal till honom och exhiberar leges fœderis, hvaruthi Baron de Rorté noterar uthi den förste punchten: 1. Att försäkra Ragoccy hoos

[1] Står i marginalen.

portam Ottomannicam, menar han vara betenckeligit att icke hafva det anseendet hoos christenheten, 1. som skulle man vela reeta Turcen up moot christenheten, eller 2. lätha see, att vij stoor gemenskap hafva medh christenhetens fiende. Däruppå svarar Gyllenkloo, att efter Ragoccys hele säkerheet och stat står därpå, så skall han fuller vela [blifva] därom försäkrat, och skall det fuller vara ett det principaleste iblandh hans begäran.

2. Uthi den andre punchten mente han, att nembligen att conciliera honom Kongen och (ɔ: i) Pålandh och våre bundsförvanter mente han väl kunna skee, allenast vore bättre, att man insererade det inthet fœderi, uthan heller recommendera det mundtligen, på det man sigh icke skulle obligera. Mente om det skulle skee in fine articulorum fœderis, så väl om försäkring hoos portam Ottomannicam som hoos Kongen i Pålandh och fœderatos, om det skulle tillsättias.

3. Den tredje fann han godh.

4. Om 3000 mans hollande mente han bättre vara, att våra dem hölle, efter vij 1. vore närmare, 2. redunderar det primario till vår och secundario till Frantzosens nytta.

5. Om subsidierne mente Frantzosen, att han ville taga halfve parten uppå sigh, allenast att vij stå den andre halfparten.

Uthi den 4:de puncten sedan Gyllenkloo remonstrerade honom, huru Frantzosen däraf participerar, jemväl att man icke kunne holla det antalet i folck, efter man det sielf behöfde, uthan ville giöra det i peningar och för 30,000 Rdr, så lofvade Rorté, att och hans Kong skulle halfve parten däremoot bestå.

Öfver det mente Baron de Rorté, att Ragoccy skulle försäkra de catholiske [uthi Siebenburgh att der han finge öfverhanden][1], att de inthet skole lijda någon skada.

Däruppå mente Secreteraren Gyllenkloo, att han kunde inthet vara mechtigh det att holla, efter som han inthet så strengt kunde cohibera militiam eller råda för henne, att hon ju g[i]orde excesser, efter hon inthet kan subsistera, som den Frantzösiske armeen i Cöllen sigh förholler.

Om modo att beskicka Ragoccy mente Rorté bäst vara, att en sändes nu straxt öfver Dantzich, och adviserades d'Avaugour och Salvio, den ene på Franckerijkes och den andre på Sveriges vägna, att de advisera om vår intention Bisterfeld eller Ragoccy och sedan lätha medh hans deputerade tractera i Hamburgh.

[1] Öfverstruket i manuskriptet.

Häruppå giorde Rix-Cantzleren det advertissement, att 1. när någon af Rix-Rådh kumme medh Baron de Korté till tals, att han då sökte att persvadera honom, att Kongen står två delarne medh subsidiernes och knechthollandes kostnat och vij däremoot tredje delen; 2. att Salvio skrifves därom till, och ingen sändes ähn därhän.

Her Hindrick Flemming gör rapport om sitt förrättande i Finlandh: Efter som den Kong:e Regeringen hafver teckts affärda migh medh Her Jöns Kurk till Finlandh att munstra och (!) uthredningen, 1. så blifver i Finlandh i Åbo lähn 400, i Finlandh 400; äre så hemma i Åbo lähn [1], uthi Viborgh 4 compagnier och detta medh rytterijt. Medh footfolcket hafver fuller varit någon defect, nembligen 500 man, som icke hafve till uthredningen kunnat komma tillstädes. Sedan hafve vij upteckt hvadh hemma [är], hvadh uthgick, hvadh i peningar och proviant är erlagdt, som denne förteckning uthvijser.

Drotzeten tackar för åhogan, hugnar att han är medh helssan hijtkommen, veet väl att alltidh plägar vara defect; frågar elljest, huru allmogen står uppå sigh, soldaterne och medh dess betalning och löhn, sedan huru allmogen läther sigh behaga dette sättet af uthskrifningen.

R[esponderade]: Allmogen läther sigh det sättet mechta väl behaga; uprepade så causas därtill; 2. soldaternes löhning anlangande så är något vilsampt därmedh tillgongit, efter de i Viborgs lähn hafve fådt anordning till Åbo lähn och därmedh förhalat betalningen. Seijer det fehlet vara, att åhrlige visse räntan ahnordnas till annat och det ovisse till soldaternes och officerarnes afbetalning. Det Her Knuth Posse och Cammereraren Erick Johansson nekade.

Flemming sadhe, att presterne i Finlandh äre tröga medh folckets och ryttarnes uthrustande. Excuserar så sedan, att han hafver Majoren Sigfridh ifrån majorskapet afsatt.

Togh så afträde.

Resolverades att 500 skeppundh koppar skole för dette åhret beståås till styckiegiuthning för Ammiralitetet för det manquement där är på nödige stycker.

---

[1] Lakun.

Den 10 [**November**] efter middagen kom posten om victorien ifrån Leipzich.[1]

Den 11 November för middagen ginge Regeringen och Rådhet up till H. K. M:tt att föreläsa henne adviserne, medh grentzeposten ankompne.

Den 11 November efter middagen kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Resolverades att efter man förnimmer åthskillige fahrkoster och skutor komma på ruin uthi dee Finske skären förmedelst de där uthliggiande remar och grundh, det Ståthollarne skall tillskrifvas, att de hafva upsicht medh skärkarlarne, att de rymma och afstöta bemälte remar och grundh, och där de det icke göra, plichta som af ålder hafver varit öfligit och sedhvahnligit.

Uplas Fru Britha och Sigriedh Bielkens supplication, begärande sal. Her Sten Bielkes gratial.

Befalltes att de i Cammaren see efter, hvar uthi det består, då den Kon:ge Regeringen vill sig därom förklara.

Den 12 November kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning.

Gafs Joen Pedhersson ordre, huru han sigh förholla skulle medh skiutande för Perpignans öfvergong, nembligen att de skole lösa af styckyrne straxt tackseijelssen är föröfver.

Resolverades att de peningar, som hafve varit tilldelte sal. Rix-Marskalken till kost och hans efterlefverska hafver nutit till

[1] Står i marginalen.

hans begrafning, skole nu återkallas till Chronan, ob exemplum att hon niutandes det till nyåhret icke skall göra een vana, att andre och skole in pari casu vela taga därefter.

Underskrefves bref, som medh posten afgå skulle.

Item ett pass för Her Åke Axelsson att reesa till Göxholm och bestella om sin sohns begrafning.

Den 16 Novembris kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Ammiralen, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangel, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Recommenderades Her Knuth Posse att hielpa Melcher Jung till rätta medh sin restance hoos Chronan.

Her Cnuth Posse theer Regeringen de gårdar, som Axel Thuresson begärer igen för Åmola och därunder hörige godz.

R. Drotzeten mente inthet mehre hinder däruthi vara, ähn om Chronan skall bytha flere godz medh honom än under Åmola stadh behöfves.

Blefve Pfaltzgrefvens responsoriæ på H. K. M:tt[s] bref om dagzsättiandet till Fröken Christinas bröllop och om hans hijtkompst för bröllopet [uppläste].

Ex occasione att Pfaltzgrefven, repeterande innehollet af H. M:ttz bref, nempner Adelen under betiänte och undersåtare, mente Rix-Drotzeten, att H. K. M:tt skulle uthi sine bref inthet nempna Adelen under det nampnet af undersåtare, efter 1. det är servile; 2. æqviparerar ett furstendöme medh ett konungerijke, som liqväl är så myckyt högre; 4. ju högre herren är, ju högre äre tiänarne, exemplo af den Römerske Kejsaren i respect af Cuhrfursterne, som äre under honom; 5. exemplo af Kongen i Spagnen, Portugall och Pålandh, som kalla dem Vasallos och Ständer; uthan mentes heller skulle nempnas våre Ständer Adelen och Ridderskapet.

Resolverades att den klockan, som Ryssarne vele föhra till [1] skall passera uthan tulls afläggiande.

Delibererades om Margrefven skall tillijka medh Pfalzgrefven hemptas in och logeras på slottet, eller om Margrefven skall två dagar för brölloppet inhemptas.

[1] Lakun.

Det förre mentes bättre. Och resolverades att man skall så väl medh ridhestar som vagnar draga honom emoot, att man sedan må see, på hvadh sätt man må infahra. Någre af H. M:tt[s] drabanter skole och vidh pass 10 föllja Margrefven medh bardisanerne på sidorne. Det sedan blef Hofmarskalken befallt att bestella.

Befalltes Referendario att förnimma hoos Rix-Cantzleren, huru medh tackseijelssen för eröfrade victorie vidh Leipzich skall förhollas, när och om öfver hele rijket tillijka.

R. Cantzlerens betenckiande var, att därmedh till vidare inkommande particulariteter skulle fördröijas; 2. plägar tackseijelssen skee i Stockholm först och sedan öfver hele rijket.

Inkom Hofmarskalken och befrågade sigh, 1. hvar brudehuset skulle blifva; 2. hvem uthaf Collegierne och uthom Adelen skulle biudas; 3. på hvadh rum, efter som fuller skulle falla något trongt i rixsalen; 4. om någre gemene brudhar måtte sigh på tredje bröllopsdagen instella.

Resolutio: 1. Brudehuset skall blifva i rixsalen, efter som medh sal. Pfalzgrefvinnan blef förfahrit; 2. måge Collegierne sampt Borgmestare och Rådh blifva igenom twå Hofjunkrar budne en general; 3. må för dem göras ett afsöndrat bord i rixsalen; 4. bevilljades.

Företogs revisionssaken angående godzet Tigniz och någre godz, som skole vara lydande under Karkhus gebiet, som Her Johan Kruse och Wolfeldt tvista om.

Den 16 Novembris efter middagen kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Företogs åther revisionssake nemillan Her Johan Kruse och Majoren Wolfeldt.

Voterades däruthi.

Rix-Drotzeten: 1. Wohlfeldt skall betala Johan Kruse det han hafver uthgifvit på lifsstadsrätten för Tekenitz; 2. refundera usum fructum, som han däraf hafver nutit; 3. de byarne,

Wolfeldt hafver haft uthom donation och hafver dem emillan varit tvistat om, skole lyda under Carkhus.

Her Knuth Posse: Det köpet, som Fru Britha hafver giordt medh Drufven, är disputerligit, efter Hofrätten inthet mäler därom; 2. är inthet vittne därtill. Den andre saken belangande, så äre dee godzen under Teckniz efter donationens lydelsse medh rätta hörige under Her Johan Kruse. 3. Bör det köpet, som Drufven giorde medh Fru Britha, vara fastare, efter det var förr.

Her Thure Bielke bijfaller om Tekenitz Wolfeld, att han niuther efter donationen, och Krusen de godzen, som [lyda] under Karkhus efter den polnske donationen; 2. om köpet medh Drufven mente han skulle förfahras, om det icke vore Hofrätten kunnigt.

Her Pedher Sparre mente, att Teckniz skall tillhöra Wolfeldt medh dess pertinentier efter sal. Kongens donation. 2. Kan inthet gilla contracten medh Drufven, 1. efter Hofrätten den har gådt förbij. Så myckyt ansee domen af Hofrätten; det andra är uthom.

Her Erick Rynning: Så myckyt som är specificerat af godz efter donationen, det hafver han att prætendera; mehre bör honom inthet. 2. Måtte eftersees i Canzlijt, huru immissionen är skedd, om hon är giordh på de andre godzen; elljest om icke det skeer, så skall Johan Kruse stå på refusionem usus, förän man är därom viss. 3. Köpet holler han inthet gillt, efter Hofrätten det går förbij. 4. Skulle straffas de, som så spela som Drufven och Wohlfeldt i hopa medh säljande och köpande af lifsdagsrätten.

Her Carl Bonde bijfaller om Tikenitz de andre; 2. olagligit köpt, efter där icke till det minste förmähles om priset.

Marskalk Wrangell: 1. approberar Hofrättens domb om Tikenitz; de öfrige godzen skole hollas i qvarstadh, till dess därom är ransakat; 2. köpet kan icke heller han gilla.

Her Matthias Soop: Domen i Dorpt är i alle sina clausuler rätt; 2. ogillar köpet, efter det måtte ske för lagh och rätta.

Her Claes Flemming: Seer att sal. Kongen hafver gifvit honom Tikenitz medh sine pertinentier. Nu uthvijser donationsbrefvet, huru myckyt det skall vara; det öfrige kan han icke taga från Krusen, efter han icke kan taga från honom. 2. Köpet på lifsdagsrätten orichtigt, 1. att han inthet måtte en annan in præjudicium göra det köp; 2. bör göra publice; 3. Hofrätten hafver inthet förmält därom; 4. menar att det han hafver nutit Tigeniz, sc. Wolfäldt, skall restituera, efter han hafver nutit godzet, Johan Kruse reditus.

Her Gustaf Horn bijföll de andre om Tigniz; 2. göra inthet behof, som Her Wrangell mente, att man inthet behöfver att skrifva till Hofrätten, efter i donationerne allt är specificerat.

R. Drotzen bijföll dem begge. 2. Den som hafve rett lähn, må det inthet söndra ifrån sigh och præjudicera sin öfverheet därmedh; 2. är bankeköp, deducerandes så det som det andre; 3. Drufven skall gifva peningar igen; 4. Wohlfält usum fructum Johan Kruse igen; 5. refundera expenser.

Efter någon vidare deliberation slöts: 1. Erholler Wolfeldt Tigeniz och dess pertinentier; 2. det han inthet hafver skäl och bevijs på och inthet blef i donationen förmält kennes under Carkus; 3. Drufven skall betala Krusen det han hafver honom gifvit för lifsdagsrätten; 4. upphäfvas expenserne på både sidor och skadestondh och alle prætensioner, efter som Wolfäldt har bona fide kommit där till och viste inthet annat än att det var lydande under Tignits.

Befalltes på det sättet att författas en domb, som finnes uthi registraturet.

Den 17 Novembris kumme tillstädes hoos Rix-Cantzleren R. Drotzeten, Rix-Marschen, Rix-Cantzleren, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Blef omtalt på hvadh sätt Margrefven skulle mötas och inhemptas, och blef vidh förre därå fäldte resolution.

Sedan blef talt om öflige ceremonier på Furstens af Mechlenburgh bröllop: 1. att när de kumme in medh process, så vigde dem Erchiebispen, sedan blefve de sängeledde, och då stiger han fram, som å brudhgummens vägna talar.

R. Cantzleren sadhe sigh på denne dagen mäst hafva inställt sijn cuur därföre, att efter den högste Gudh hafver förlänt oss en sådan victorie, så är icke allenast att vij hugna oss däröfver uthan och af conseqvencen, 1. att vår armee får rusta och vij sättia oss i positur. Däremot så är inthet att tvifla, att fienden ju lärer draga sigh tillhopa; han hafver 1. landet, 2. sine guarnisoner, 3. något uthaf sitt rytterij behållet, 4. armeen emoot Hartzfeldt. Så lärer han bruka alle forces, som han kan, att tryckia oss. Hvadh consilia som vij kunne conservera och holla vår stat upprät

däruthe, så måste vij sökia och advertera därom Feldtmarskalken, icke så stoor ordre, efter man den icke så noga göra kan, män huru såsom vij mene efter som sakerne stå hoos oss och vij kunne på det närmeste rätta våre consilia därefter. Nu är allenast därom att deliberera, män fatta sedan ett memorial, när vij få vidare kundskap om victorien.

R. Marschen påminner, att efter som vij nu hafva victorie, att vij bruka den och att nå fredh och lätha oss därtill finnas villige, ne videamur insolescere.

R. Cantzleren mente man skulle blifva vidh förre resolutioner om fredh, inthet gå därifrån, allenast lätha det komma på een författning.

Sadhe sigh därhoos så mena, där vij få tiende att Leipzig är inne, så vele vij see till 1. armeen, huru hon kan blifva conserverat, 2. augerat, 3. fäst och sättia fothen, 4. och employera henne i de orther hon fienden mäst kan skada. 2. See på vår stat här hemma. 3. Hvadh vij skole entsättia däraf Linnar Torstensson. 4. Skole vij befahra, att om vij lätha oss någon säkerhet tillväxa, så skall det Pålacken och Juthen det de tillförende hafva lurat på icke måste tasta oss ahn;[1] utan om vij holla oss i harnesk och särdeles nu, så skall det stutza våre vedervärtige, ty såsom denne victorie kan göra oss säkerheet, så skall hon treffeligh kunna tränna våre vedervilljande. Uprepar så amplitudinem victoriæ.

Däruppå sade Rix-Marschen, att efter som Feldtmarskalken Linnar Torstensson hafver denne tidhen bårth åth haft store lyckor medh platzers inkrächtande, och myckyt folck är därmedh dividerat ifrån armeen medh besättningar, och han än förhoppligen kan få en hoop platzer in, ergo suppleras det han hafver och tillökes medh recreute.

Rix-Drotzeten bijföll Rix-Marschen, att 1. anthen måtte vår armee suppleteras; 2. eller några guarnisoner emillan Pommeren och ärfländerne lättas och uphäfvas; 3. eller vij måste see till, huru vida Frantzosen kan medh oss cooperera.

Her Gustaf Horn, considererande så väl den nyttan af vår victorie, så väl som Kejsarens macht och huru snart han kan göra sigh considerabel, så mente han först, att man brachte Comte de Guebriant därtill, att han holler sigh oss tillhanda på fall, maintenerar ortherne vidh Rehnen och Pfaltz, därmedh hollas de Beieriske ifrån ärfländerne, går först i Halberstadt och vidh Elbe att asseurera dem och lagar, att en correspondencelinie kunde

[1] Meningen bristfällig.

blifva oss emillan, hindra därmedh fiendens värfningar; 2. att ahnsökia Ragozi, att han nu nyttjar denne occasionen, mädan järnet är varmt, så läther sigh bäst smida.

Rix-Marschen bijfaller Her Gustaf Horn.

R. Cantzleren: Att nyttia victorien väl, synes migh, att hon står i 2. saker: 1. Att Fäldmarskalken så vida förfölljer fienden, som det är säker[t], och går i erfländerne, 1. svaga därigenom mehre fienden; 2. det gifver oss mindre invidie af Tyslandh; därtill medh synes och lijkt, att Feldtmarskalken går åth Bohemen, hafvande foot i Mehren, Slesien. 2. Att vij fatta vår stath i Tyslandh; vår stat hafver här till beståådt på Pommeren, mehre hafve vij inthet haft; nu see vij hvadh det är att hafva foot, som exemplo af Erfurdt och Glogow. Nu alldenstundh vij hafve det vunnit, måste vij see, att vij äre mästare af nedre och öfre Sachsen, att förhindra den macht som Kejsaren kan däraf hafva; fatta Cuhrsaxen, och Feldtmarskalken lagar så, att gångande åth Bohemen kan efter handen repurgera Slesien. Uthi Öfver-Sachsen äre nu fuller difficulteter, uthi nedre Sachsen äre Holsten och Bremen, som är noli me tangere. Män dessuthom så äre de andre nobis obvia. Nu att sättia vår stat och förordsaka fienden att inthet hempta sine tarfver så när uthan vidh Donau och i Beieren; vij hindra fiendens upbringande i Bohemen, Slesien. Mente så, att Königsmark skulle nu gripa ahn Moritzburgh och sökia att bemechtiga sigh landet Magdeburgh, däraf vij sedan hafva vårt fundament, angripa Halberstadt, Eichsfeldt; och Lyneburg inthet gripa ahn honom af Lyneburg, holla som vänner, sed ubi occasio stötan; skona Hertigh Jöran af Lyneburgs barn. 2. See till att få Demitz in, efter som Båth är klappat, så är fuller den obex bårtha.

R. Marschen höllt det consilium mechta gott, deducerandes det samme medh samme och paribus rationibus som R. Cantzleren.

Detta hölle de samptlige gott.

R. Cantzleren: Nu sedan synes vara 1. att göra diversion, att fienden icke kan sterkia sigh, efter han elljest hafver svårt efter gott folck, landfolcket är ovant, rytterijt löper gärna, vahnan att löpa kommer dem alltidh därtill; ergo att Kejsaren icke får Hatzfeldt till sigh, efter han är considerabel. Därföre skall fuller Feldtmarskalken sökia att draga de Weimarske till sigh; män jagh fruchtar, att 2 ting äre, för hvilke de skole inthet göra oss gagn: 1. göra de hvadh de vele skole nyttia vår victorie och leggia sigh i Brunsvik; 2. skole släppa Hatzfeldt på oss och, sedan han är borta, gå sedan dijt och sättia sigh der, sedan de hafva sterckt

sigh. 2. Frantzosen skall vara jaloux öfver vår victorie och skall sökia att contrebalancera henne, som vidh Rehnströmen 1635. Män vare det huru [det] vill, kommer han nu dem därtill, som man vill hoppas, eftersom Lotringen pressar Frantzosen, och de icke heller skole kunna aldeles neka oss, att de icke blotta sigh. Dy mente han, att man först skulle skrifva Feldtmarskalken och Salvio till, sedan Saint Romain vijsa dem att nu är att hiälpa; skrifva och nu Comte de Guebriant till, remonstrera att bättre är, att de gå op åth öfre kretzen, nembligen Franken och Pfaltz, och altså inthet uthösa våre qvarter här nedre.

R. Marschen mente man skulle lithet mehre rudement tractera Frantzosen, remonstrera honom inconvenientierne, skrifva och d'Avaux till.

R. Cantzleren mente, efter suspicio nu är om deres intention, så må man allenast påminna, men när vij seet, seijat rent uth. Ergo nu följjandes primus gradus och påminnas de, och först Rorté, inthet præscribera hvart de skole gå uthan stöta på Francken och Rehnströmen.

R. Marschen mente, att efter som Frantzosen hafver alltidh velat hollit hus Brunsvik i respect, så kunde man bruka det argument att komma honom uthur Brunsvik.

R. Cantzleren: Secunda diversio är genom Ragozi, efter han är kommen på temmeligen æquitable conditioner, hvilke då upploses och funnes par tout æquitable.

Därföre menar R. Cantzleren, att man skrifver Linnar Torstensson till, att han sänder honom en plenipotentiarium och försäkrar honom så väl på våre som Frantzosens vägna, att vij vele stadna vidh de condicioner, som han föreslagit hafver, och sedan att han sänder en som tracterar medh honom i Hamburg.

R. Marschen mente, att Feldtmarskalken skulle sändas ett creditif ifrån H. K. M:tt, att han dästo bättre skulle kunna tractera medh Ragozi.

Det och fanns gott, särdeles efter han syntes kunna förordsaka fredh.

R. Cantzleren: När man så hafver fattat våre consilia medh diversioner, så är att fatta staten vid siökanten och inlåtha oss i tractat medh Brandeburg; går det inthet an, så skadar det oss eller icke stort; sin minus, så är säkert. Därtill medh hafve vij tilkommande åhr att recreutera oss och fråga därom först Feldtmarskalken; hafva liqväl hugh att tractera, män inthet att göra oss blåtte. Därföre är nu att considerera, huru vår stat däruthe är att under-

stödja; 2. göra vår stat säker här hemma emoot våre grannar, att vij icke bäfva vidh occurrencer.

R. Cantzleren mente, att de tillkommande åhr skulle recreuteras medh 6000 man, och de gamble, som kallas tillbaker, bruka dem till landsens defension; hvadh ryttare tillkommer, så hafve vij något svårt.

Her Gustaf Horn mente, att man kunde för den kostsamme uthredningen [undvika?] att besolla ryttare.

R. Cantzleren menthe dem inthet kunna umbäras. Derföre skrifves Feldtmarskalken till, att han gifver tillkenna hvadh han i footfolk behöfver, efter han och veet, huru medh uthskrifningen gåår här hoos oss och hvadh till landssens defension kan erfordras. Män att han söker att vinna rytterij däruthe; om han det icke kan, så måste vij see till, huru vida vij det kunne göra.

Taltes om den afskickade General-Auditorn, att han skulle väl belönas, 1. så väl för de hugnelige tiender, 2. ob exemplum att han må animera andre i armeen; och gifva honom sedan recommendation till Feldtmarskalken.

Rix-Cantzleren mente, att honom skulle gifvas een kädh af 300 chronor medh H. K. M:tz contrefaict, sedan 2000 Rdr.

Skall Feldtmarskalken tillskrifvas, att d'Avaugour skall få ett regemente.

R. Drotzeten påminte om de Wismarskes depeche.

Dy mente R. Cantzleren, att han ville despechera General-Auditoren medh svar på Feldtmarskalkens bref och referera sig på memorialet.

Resolverades att tackseijelssen skall hollas den 27 Novemb. för erholdne victorie.

R. Marschen recommenderade den nys ankompne Doctorem Medicinæ medh Her Bengt Skytte.

Den 18 Novembris kumme tillstädes i Rådh-Cammaren R. Drotzeten, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Och gick samptlige Rådet up att lätha föreläsa H. K. M:tt medh posten ankombne adviser.

[**Den 18 Novembris**] efter middagen kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Wrangell, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Befalltes föras ad notam, att H. K. M:tz Enckiedrottningens Predikant skall för 900 daler hvitt mynt inthet mehre åhrligen bekomma än 400 daler h[vitt] mynt och æqvipareras i så måtto medh Hennes Maij:ttz dottrens egne Hofpredikanter.

Företogs sedan revisionssaken emillan Detterman och Mårthen Wolf om godzet Lehnewarde.

Resolverades att emädan åhrstidhen blifver mechta besvärligh och fahrligh för seglatzet, det de skepen, som hafve achtat åth Portugall, skole upskiutha deres resa till tillkommande Aprilis.

Bevilljades Bengt Grå 100 daler h[vitt] mynt.

Den 19 Novembris kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzen, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke.

Befalltes Hofmarskalken att efter een querelle vore emillan den unge Grefven af Turn och H. M:ttz Hofjuncker Berkholt upvuxen, och han, Grefven, hafver beskyllt honom för affront, och han beklagar öfver öfvervoldh, att han ransakar och inqvirerar hoos Berckholt och hans camerader eller de därom veta, huru därmedh är tillgongit.

Befalltes och Öfversten af garden att gå nedher till Grefvinnan af Thurn och förnimma, af hvadh ordsaker Berckholt är af hennes folck vorden öfverfallen; remonstrera att sådane procedurer äre inthet legitim.

Befalltes och Hofmarskalken förnimma, om H. K. M:tt vore lägligit, att Goldsten som H. K. M:tts gamble tiänare måtte hafva den åhran att kyssa H. K. M:tz hender.

Præsenterades Marcus Stenmans supplication, begärande blifva betalt för H. K. M:tz Enckiedrottningens gell.

Upsköts resolutionen till fleere af Herrarnes sammankompst.

Företogs åther revisionssaken emillan Detterman och Mårthen Wolf, och blef på dette sättet resolverat, att Detterman besitter godzet Alkemoiso, som befinnes vara ett separat godz, och förnöijer Peter Rasch, där han någre rättmätige prætensioner kan hafva, efter det är alienum ifrån den controversien emillan Wolf och Detterman.

Uploses och underskrefves brefven, som medh posten afgå skulle.

Inkom Hofmarskalken och giorde rapport af den ransakning, han hafver anstellt medh Berchholt och hans vittne.

Spärling giorde och berättelse af det han på den Kon:ge Regeringens vägna hafver repræsenterat Grefven af Turn och det han hafver svarat.

Resolverades härpå, att Her Claes Flemming och Feldtmarskalken Wrangell sampt Hofmarskalken och Öfverste Sperling skole tillkommande måndagh uptaga deres saak och göra därom rapport.

Secreteraren Gyllenkloo befrågar sigh, 1. om han icke må, gående till Baron de Rorté, bidia honom, att han medh sitt bref skrifver till Conte de Guebriant och förmahnar honom, att han bryther op uthur Brunsviker landh och går åth Franken att gå emillan fienden och hindra conjunctionen medh fiendens armee emoot oss; 2. om han och icke må upteckia Baronen den beskickelsen, som Feldtmarskalken hafver giordt till Ragoccy och de conditioner, som han oss föreslagit hafver, betygandes vår resolution däruthi.

Det blef af den Kon:ge Regeringen gott funnit, att Secreteraren det Baronen upteckia och föredraga motte.

Underskrefs ett köpebref för Her K[n]uth Posse.

Uplas bröllopsprocessen, af Hofmarskalken öfverlefvererat.

Den 21 Novembris kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Inkom Her Knuth Posse och vijste een förteckning af det Jost Hansson blef Chronan skyldig, begärandes att förnimma den

Kon:ge Regeringens resolution däruthi, anthen den skull skall hans efterlefvande tillgifvas eller tillräcknas.

Discourrerades om det moderamine och miseratione, som en kunne bruka i dette fallet, män resolverades inthet. Befalltes allenast att upsättias skulle hvadh godz Jost Hansson kan hafva och däremot hvadh han kan vara skyldigh Chronan.

Befalltes skrifvas till Erchiebispen i Ubsala, att han förfogar sigh hijt att förrätta copulationen emillan Margrefven och Fröken Christina.

Företogs revisionssaken emillan H. Ex:ce Feldtherren moot Casper och Michel Engelhardt angående godzet Persen.

Infordrades Syndicus, afskickat ifrån staden Osnabrygge.

Syndicus ifrån Osnabrygge: 1. tackar för audiencen; 2. andrager att emot dem gifne privilegier och cammarordning sker store mehn och introng; 3. öfverlefvererar skriftligen gravamina och ursechtar, att han importunerar den Kongl. Regeringen.

R. Drotzeten: 1. tackar för helssningen; 2. lofvar vela uptaga gravamina och afhielpa hvadh sigh göra låther; 3. förhoppas att hans principaler allt väl uthtyda.

Syndicus klagar sedan öfver Lumstens öfvervoldh; 2. att Burgsdorf läther tractera sitt regementt såsom complett, där det inthet är mehre än 600 man starck, förbrukandes utensilier; 3. begärar om där allenast måtte ett complett regemente inleggias, uprepande borgarnes troheet och den unge manskapens tapperheet.

Den 22 Novembris kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Knuth Posse.

Her Claes Flemming gör rapport af den inqvisition han hafver anstellt medh Grefven af Thurn och Hofjunkeren Berkholdt; berättade så först hvadh de begge hafva hvarannan giordt och sagt och sedan hvadh vittnen hafva berättat. Sade sigh sedan hafva kallat hvar och en à part och gifvit dem reprimander.

Anbrachtes Berckholt och Arfvedh Sabel att hafva haft bestella medh een lättfärdigh människia; mentes därföre i [ɔ: ej] väl böra lijdas i hofvet.

Uplas la Valees supplication, beklagande öfver det Erick Oxenstierna Christersson hafver i går öfverfallit honom på gatun.

Uthi det andra om lönskelägret resolverades, att de skole entholla sigh salen och att påvachta H. H. M:tt, till dess de hafva clarerat saken.

Uthi det förre resolverades att så väl Grefven af Turn som Beckholt skole holla sigh i deres logementer, till dess att den saken blifver dem emillan slitin.

Elljest skulle man om dee sakernes afdömande intaga Rix-Cantzlerens sentiment.

Ankom bref ifrån den äldre Pfaltzgrefven, inlefvererat af Johan Rosenhan, gifvande tillkenna om sijn ankompst nästkommande torsdagh.

Underskrefves några köpebref.

Förehades och några privata.

Underskrefves revisionsdomarne för Her Johan Kruse och Wolfeldt sampt Detterman-Chronman och Mårthen Wolf.

- - - -

Den 28 Novembris kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre. Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Secreteraren Gyllenkloo oplas General-Auditoren Rebenstocks depesche medh ett bref till Feltmarskalken consilievijs, huru consilia belli vore däruthe att fatta.

Uplas sedan protocollet af den conference, som han hafver haft medh Baron de Rorté, 1. remonstrerande nyttigt vara, att Conte de Guebriant går emoot Hatzfeldt, distraherar honom och holler honom anthen i Franken eller vidh Rehnen; 2. om Ragoccy och att H. K. M:tt och Kongen i Frankerijke skulle sigh däröfver föreena, på hvadh sätt han vore att bringa till diversion och sedan att entretenera, hvilket protocoll blef af Secreteraren Gyllenkloo affattat och finnes ibland acta Gallica.[1]

Mentes att två af Rådhet skulle efter middagen stiga up till H. K. M:t och lätha H. K. M:t brefvet föreläsa, discourrerandes om causis consiliorum och våre vapens beskaffenheet.

[1] Finnes numera ej i behåll.

Inkom Secretarius Archivi, befalt uthaf Rix-Cantzleren att thee och vijsa någre furstlige bröllopsprocesser, att Regeringen kunde däruthaf taga hvadh uthi dette furstlige bröllopet sigh göra låther och kan vara tiänligest.

Och blef sal. gamble Konung Gustafs dotters bröllopsprocess upläsen.

Förehades och revisionssaken emillan Feldtherren och Engellhardt.

Och fans gott att de begge skulle förmås till vänlig afhandling och förlijkningh, och blef parterne det föreslagit, doch deres rätt att agera i saken och afbijda domen, där dem så teckes, alldeles oförgripeligh.

Den 24 Novembris kumme tillstädes hoos R. Cantzleren R. Drotzeten, Rix-Marschen, R. Ammiralen, R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Pär Sparre, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse.

Rix-Drotzeten sadhe Rådet särdeles därföre vara kommit till Rix-Cantzleren, att efter som nu förmedelst vår victorie vij äre redoutabel så hoos fiender som hoos venner, och emädan den Osnabryggiske Syndicus hafver besvärat sigh på den stadens vägna öfver officerarnes öfverlast och det besvär de tillfoga stadhen, man då nu vidh dette tillfället skulle sökia att reformera den Wästphaliske staten, som nu syntes medh minste motu kunna skee.

2. Sade Rix-Drotzen vara att öfverse Hofmarskalkens project om processen vidh bröllopet.

3. Om querellen medh Berkholt och Grefven von Turn, och huru det skulle slättas.

Uthi det förste mente Rix-Cantzleren, att efter det behöfver een mogen deliberation, så kan man icke öfverskrifva något därom medh General-Adjutanten.

Uthi det andra läth Marskalken fordras.

Uthi det 3:dje mentes man skulle dempa sådane insolentier, på det de icke afklädes all respect emot sin öfverheet, det sigh inthet vill tiäna, tutorio hoc tempore så väl som alltidh.

Her Claes befrågar sigh, om någre af vachten och Borgerskapet skole thee sigh vidh Margrefvens inridande på Järntorget i gevähr, 2. och hvadh gata som man skall sedan taga, anthen Vesterlonggatan eller Svartmunkegatan.

Uthi det förre fans gott, att efter Borgerskapet icke kunde komma i myckenheet ihopa, att de på en klump skulle stella sigh på Järntorget, och 2. att man skulle fahra Västerlonggatan, efter brinken till Svartmunkegatan är så besvärligh.

Inkom Hofmarskalken och förmantes, att han holler Hofjunckrarne i sichtet, läther tidt upläsa hofartiklarne för them, hotar medh handens mutilerande, som och den resolution skall uthaf en respect af någon person fattas, dän som här med blifver beträdd. 2. Blef och Marskalken förehullit om Hofjunkrarnes otucht; mentes att dem skulle interdici H. K. M:tz upvachtning.

Blef sedan talt om bröllopsprocessen, och fans gott: 1. H. M:tt skall möta brudhgummen nedre vidh den store trappan åth slotzkyrckian, ledd af Her Carl Bonde och accompagnerat af fruentimbret, non peccabit H. M:tt humanitate, brudhgummen ährar man och alltidh des föruthan; 2. sedan går man igenom mathsalen; 3. följes brudgummen först till H. K. M:tt, och sedan följjer man brudhgummen i hans kammare och sedan Pfaltzgrefven i hans cammar, medh mehre som den skriftlige processen förmäler, som då blef upläsen; 4. fans gott att præsenterne skole præsenteras den andre dagen; 5. alle dagarne hollas fördantzar; 6. ingen af Rådhet går för skenckerne; 7. H. M:tt tager Fröken framman för sigh; 8. vatn skall gifvas af 4 af Rix-Rådh, af hvilke Her Matthias Soop skall vara marskalk, och skole bringa 3 handfath, H. M:tt och brudhen, men brudhgummen och Frök[n]erne gifva andre uthom Rådhet; 9. skole efter måltiden allenast vara 2 handfath; 10. efter måltiden tvättar brudhgummen sigh medh H. K. M:tt.

Marskalken frågar, om Residenterne skole biudas.

R. Drotzeten höllt det orådeligit för däraf kommande querelle.

R. Cantzleren mente, om man dem begge biuder, så synes man agera domare dem emillan, som är bäst att man sigh det entholler; 2. göra vij det, så göra vij det som Kongen i Dennemark gör oss igen, där vij doch hafve ordsak att däruthi favorisera Kongen i Dennemark.

Resolverades att ingendera skall blifva buden, efter man nulla re kan minus peccare än non invitando och göra då inthet mehre än een faute.[1]

Her Carl Bonde brachte ahn, att en Frantzos, varande byggemästare på Österby bruk, hafver ihiälslagit en karl, varit en longh tidh på frij foot och inkommen på leigde, och för det han här hafver varit öfver tidhen, och därföre nu är dömbd att mista lifvet, begärande att medh executionen måtte upskiutas, till dess att saken kan bättre skärskodas.

Resolverades att ett bref skall afgå till Ståthollaren, att han suspenderar executionen på 14 dagar tillgörande.

Uplas Baron de Rortés bref till Secreteraren Gyllenkloo, begärande att veta om H. K. M:tt ville taga halfparten på sigh af de 30,000 Rdr, som skole gifvas vid portam Ottomannicam.

Däruppå hafver Gyllenkloo svarat efter R. Cantzlerens gottfinnande, att kunde man vara den uthgiften föruthan, så vore bättre, men kan inthet annars vara, eller värcket skulle därpå stutza, så vill H. K. M:tt därtill förstå. Det och Rådhet fann gott.

Fans gott att R. Drotzeten skall, i det han möther Margrefven, fägna honom medh ett lithet tal, nembligen — —

Ett bref till Gustaf Leijonhufvudh, att han gifver arresten lös; är ett förseende, att man hafver gifvit skogen.

—— ——

Den 25 Novembris kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse.

Inkom Hofmarskalken och förfrågade sigh, att emädan den olyckan af en del af slottetz upbrännande hade sigh den 24 tilldragit, huru medh det furstlige bröllopet skulle förhollas, och på hvadh dagh det skal anställas.

Blef gott funnit att det skulle blifva hullit tillkommande onsdagh S. Andreæ dagh. 2. Efter som den äldre Pfaltzgrefven hadhe begärdt hoos Rådhet audience att betacka dem, såsom han allereda hafver giordt emot H. M:tt för hafde omhoga om hans dotters bröllop, blef gott funnit, att Rådhet ville sigh erbiuda att komma

[1] I marginalen står: Om bröllop åth H. K. M:tt, så biuda ingen nisi vicinum Danum.

up till honom och gå dedan till H. K. M:tt att lätha henne adviserne föreläsa.

Uploses adviserne, medh posten ankompne, Fegræi bref etc.

Den 26 Novembris kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzen, R. Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Karl Bonde, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse.

Infordrades General-Auditeuren Rebenstock att taga afskedh af den Kongelige Regeringen och blef af Rix-Drotzeten således tilltalt, att efter som den högste Gudh hafver teckts förlähna våre vapen den treffelige victorien för Leipzich, så hafve vij icke obilligt haft att tacka därföre den högste Gudh och hugna oss däröfver. Och emädan såsom Feldtmarskalken hafver behagat att lätha oss igenom eder person de hugnelige adviserne förnimma, vij och därjempte hafve förnummit, det I eder uthi H. K. M:tz och Chronones tiänst alltidh tappert och troligen förhullit hafve, så hafver H. K. M:tt och å dess vägna den Kon:ge Regeringen till betecknande af sijn gunst och favor velat förähra edher een kädh, den I dem till åminnelsse kunne bära, där till medh och tillempnat edher någre rese- och tärepeningar, sampt medhgifva een recommendation till Feldtmarskalken om någon godh charge, och blifver edher uthi det öfrige medh gunst och nåde bevågen. Begärte så, att han ville hälsa Feldtmarskalken på H. K. M:tts vägna sampt förmähla, det H. K. M:tt blifver honom medh all kongligh gunst och nåde bevågen, och att H. K. M:tt skall och inthet uthur förgätenheet ställa så väl hans som andre redelige officerares tienst och gode meriter, uthan veta dem vidh lägenheet medh all kongligh nådhe och ynnest att belöna.

Sedan han, Rebenstock, hade tackat, önskatt H. K. M:tt och Svergies Chrono bestendigh lycko, tillsagdt sijn trogne tiänst och recommenderat sigh H. K. M:tz Kon:ge ynnest och den Kon:ge Regeringens favor, kom den äldre Pfaltzgrefven in och tackade för den omhogan, H. K. M:tt och å des vägna den Kon:ge Regeringen hadhe för hans dotters bröllop, på dette sättet: Den stoore obligation, som han hadhe emoot H. K. M:tt och högtähradhe

Herrar nu 30 åhr bårthåth för de ansenlige konglige välgärningar och bevijste tiänst så väl emoot honom som emoot hans vårdnat, jemvål vore medh större och större välgärningar åhr från åhr förmehrat, förordsakade honom att komma här neder och beteckna därföre een skyldigh tackseijelsse. Och efter som välgärningerne vore så stoore, att han dem icke kunde exprimera eller finna ordeform till, uthan ville dem uthi sitt hierta förvahra, draga hugh och villje sådant att aftiäna sampt förmahna därtill sine barn, så badh han den Kon:ge Regeringen teckes det troo och försäkra sigh om hans dragande devotion emoot H. K. M:tt sampt havande vänskap emoot den Kon:ge Regeringen och Rådhet.

R. Drotzeten tackade, att det honom vederfahrit vore, han då hade i godh ihugkommelsse och väl uthtydde. Det ringa H. K. M:tt sampt den Kon:ge Regeringen hafver kunnat komma till väga, vore gärna skedt, och försäkrade H. Furstl. Nådhe det om H. K. M:tts affection sampt deres välvillje och tiänst.

Sedan blef något talt om dagen till bröllopet, det H. F:ge Nådhe hemstellte H. K. M:tt och den Kon:ge Regeringen.

Den 29 Novembris kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gustaf Horn, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Resolverades att Krigspresten Andreas Marci skall bekomma till sijn resas befordring till Osnabrygge 40 Rdr.

Her Claes Flemming brachte ahn om en Capitein, som hafver öfverfallit en annan på almenne vägh; vore nu fengzligh ahnhollen, och att H. K. M:tt hafver siälf bidit för honom.

Resolverades därpå och till föllje af H. K. M:tz villje så väl som i anseende att han hafver setat en tidh inne, att han skall slippa fengzlet medh caution och borgen, och sedan han hafver förnögdt målseganden, skall han blifva frij för åtal för samme gärning.

Resolverades att Fröken Christina skulle gifvas i brudhgåfvor en silfverservice af 4,000 rixdaler. Och efter här ingen så snart vore till hands, så skulle imedlertidh en zedel leggias i en ask, nembligen ett bref till Cammaren därpå. Det att berätta och skiutha till H. K. M:tz betenckiande.

Afgick ett bref till Her Johan Oxenstierna, att han läther hugga något ekeverke af skogen vidh Stetin till vår skepsbygnat.

Den 2 Decembris kumme tillstädhes i Rådhet R. Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse.

Uploses medh posten ankombne bref och adviser och iblandh andre Her Salvii, hvaruthi han förfrågar sigh, 1. att emädan Kejsaren hafver uthi ratificationen af præliminar slutet uthlåthit att kalla Salvium Legatum på Chronans vägna, och det syntes lända oss till præjudicium, huru därmedh skulle förfahras; 2. påminner och ahnmanar oss till conjunction medh Ragoccy; 3. förmähler och om Hertigens af Zell legation till sigh.

Den 5 Decembris kumme tillstädes uthi Rådhet Rix-Ammiralen, Rix-Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse.

Ankom bref ifrån Her Gustaf Leijonhufvudh, repræsenterandes Örebroo stads necessitet att hafva en medicum och föreslåendes Dionysium Fischer, begärande att honom något måtte till löhn af Chronan deputeras.

Rix-Cantzleren sadhe Pfaltzgrefven hafva ahnhollit om audience, och förmente han honom tvänne ärender vara förebringandes, 1. om sin sohn huru hans fortun skall vidare vara att sättia och han vidare att accommodera; 2. om sin mågh Margrefven och om hans vilkohr.

Blef Secreteraren Schwalck sändh till H. F. Nåde Pfaltzgrefven att städja honom till audience eller tillbiuda honom, att någre af Rådhet stiga up till Hans Furstl. Nåde.

Inkom Pfaltzgrefven och begynte således att tala: Ob wohl die obligation, so di K. M:tt undt ihret wegen der Kon:ge Rege-

ringen (!) ich habe wegen allezeit bevor, insonderheit aber nun neulich, ist so gross, das ich keine beqweme worten kan finden dieselbe zu exprimiren, so ist mir der Mundt so viel mehr zugebunden; recommenderar sigh än vidare och beder, att de vela, efter han är åldrigh, gifva de medel vidh handen, att hans barn kunne blifva försorgde, såsom han vill dem därtill förmahna, att de göra hvadh deres skyldigheet och en så högh kongligh favor emoot dem erfordrar.

R. Cantzleren: Höghborne Furste, det är H. K. M:tt kärt, att Edhers F. Nåde hafver så väl uptagit hvadh desse dagar som älljest skedt ähr, som inthet mehre ähr än een skyldigheet för den nähre skyldskap och vänskap, som H. K. M:tt är E. F. Nåde förbunden och förvant medh. För våhre personer så drage vij den tillbörlige villigheet emoot E. F. N:de som oss bör; är något försummat, så bidje vij E. F. Nåde uthtyda det till det bästa och tillskrifva det tiderne. Vij för våre personer vele inthet unlåtha allt det, som kan lända E. F. Nådhe till respect, ähra och tiänst. Hvadh det andre anlangar, så ehuru väl tiderne hafve varit svåre och vij hafve liqväl gärne giordt hvadh vij hafve kunnat, skole elljest inthet unlåtha det, som är H. F. Nåde till ähra och respect, och i alle tidher bestå däruthi faste. Allenast in particulari kunne vij nu icke om Edhers Furstl. Nådes barns accommodement något öfverleggia, efter Rix-Drotzeten, såsom den principaleste ibland oss, och en del andre af Rådhet äre borte; där liqväl H. F. Nåde ville det specialius beteckna, så kunne vij det så myckyt bättre öfverleggia och taga till deliberation.

Pfaltzgrefven: Efter som att I gifva migh den libertet att gifva det tillkenna, så tackar jagh först för edher godhe affection och sedan begerar på min mågs vägna, att han kunde i H. K. M:tz tiänst blifva vidare accommoderat, efter han sielf är därtill benägen och begirigh.

R. Cantzleren sadhe, att hvadh som sigh uthan præjudicio af H. K. M:tt göra låther, vele vij taga i acht och vele det öfverleggia.

Pfaltzgrefven: Efter han troor, att den Kon:ge Regeringen tager någon tidh därom att deliberera, så vill han och tillijka hafva insinuerat om sin äldre sohn, huru han sitt comportement vidare hafver att anstella; beder och, att efter hans yngste sohn nu växer till, att de och om hans bästa, hvadh medh honom skall kunna vara att angrijpa, beråda; refererar sigh på sin confidence, att han allt sådant proponerar, bedher att han medh hugne-

ligit svar måtte snarth komma hädan, efter honom nu uthi denne ålderen tiänar bäst att vara allena.

Därmedh togh han afträde.

Rix-Cantzleren sadhe den svåreste saken vara medh Margrefvens accommodement, efter som de Tyske Förstarne pläga inthet vara oss nyttige, särdeles efter de 1. äre svåre att contentera så medh lägenheet som medh gage; 2. kunna medh sitt exempel göra monge malcontents och factiones; 3. hindra mångens väl meriterads lycka.

Somblige af Rådhet sadhe Margrefven inclinera att blifva commendant i Benfeldt.

Däremoot mentes: 1. att där någon tysk Furste kumme därin, så skulle vij kan skee snart vara den orthen qvitte, som är Strasburgerne till stoor säkerheet, kan holla sigh af sitt lähns inkompster, våre stycker medh Svergies vapen liggia till ett stoort antal därinne; 2. Frantzosen skall och gärna protestera däremoot, ehuruväl vij icke kunna gifva därom, där ratio status det tilläthe.

Hvarföre mentes bättre, att Margrefven accommoderades i armeen och sökte att göra sijn fortun.

Om den yngre sohnen mentes gott vara, att honom förordnades en annan bättre præceptor än denne och en godh hofmestare.

Uthi allt syntes stutza på manquementet af medel och peningar, därmedh man kunde contentera sådane höge personer.

R. Ammiralen föredrogh nödigt vara, att Nyköpings slott på den ene sidan repareradès, efter därmedh synes inthet vela lijda något drögsmåhl.

Det då blef Cammaren recommenderat att öfverleggia därom.

Resolverades att la Valee skulle få vijdh sijn jordefärd klockorne och begrafvas i S. Jacobs kyrkia.

Her Claes Flemming repræsenterade nödigt vara, att efter la Valee vore dödh och till Riddarhus sampt Chronones bygningar behöfdes en godh byggemestare, att man sigh i tidh, och att kunna nyttja honom i varande vinter, om en godh byggemestare föreser.

Där hoos befrågar han sigh, att efter de tornen, som vore på den östre och afbrände våningen, vore olijka, om man icke nu på begge ändarne skulle göra lijka torn medh de andre på slottet och i stellet för det medlere tornet uprätta en gafvel af uthuggen steen väl fattat; 2. om man icke måtte taga kopparen af gröne gongen och en del däraf använda till den afbrände våhningens redressering och en del att lätha byggia andre våningar i stellet

för gröne gongen, förmenandes att där skole mechta sköna salar och gemächer kunna uprättas; 3. om icke till bättre upbyggiande af den afbrände vohningen måtte än 100 skeppund coppar förordnas; 4. om uthvaskaren af den sammanbrände taakkopparen icke måtte beståås för hvart skeppundh han uthvaskar 10 daler silfvermynt.

Resolverades att så skulle skee.

Resolverades att till La Valees begrafning skole förordnas 100 Rdr, sampt lefvereras hans efterlefverska restancen af hans löhn.

Resolverades att en god byggiemestare skall förskrifvas uthur Nederlandh.

Taltes om Eskilstunas bygningar, och mentes att man denne vinteren skulle därmedh låtha anstå.

Taltes och om Ubsala slotz reparerande, och mente[s] det för H. K. M:tz kröning endtligen böra skee.

Påmintes och om Strängnes kyrkiotorns reparerande, och befalltes Cammarrådh att göra därpå ett förslag.

Taltes om perlefiskiaren och hans anhollan, och befaltes Secreteraren Gyllenkloo, att han skulle förnimma hvadh han åstundade.

R. Cantzleren sade åthskillige saker vara att deliberera om: 1. myntordningen, 2. commission till Finlandh, 3. brandh- och renligheetsordning.

Om den kom på talet: 1. att de, som lefva tillhopa och måste vara hvar annan till hielp, quod teneantur eadem lege.

Her Carl Carlsson och Her Matthias Soop mente bättre vore man gofve ett capital, att dermedh afförde orenligheten, häller än att de skulle för hvar kärra gifva peningar; mente det icke länge kunne hafva bestondh.

R. Cantzleren och Her Claes Flemming mente det inthet kunna gå för sigh, uthan bättre att det blifver vidh giorde förslagh, att staden läther afföra oreenligheten, och att man sedan lägger straff på den, som ordningen emoot bryter; elljest kan den alldrigh hollas. Män värst äret att exseqvera på dem, som sittia vedh rådsbordet, efter en del af dem vele vara ifrån sådane ordningar exempt.

Discourrerades om myntet, och mente Rix-Cantzleren, att om icke kopparen kommer lijka medh silfvermynt, så länder det landet till öfvermåttan skada och afsaknat; 2. om vij icke föhra mehre varur uth än vij få in, så kan vårt landh inthet florera; 3. dedu-

cerade han hvadh man i kopparmynt tappar emoot en rixdaler, särdeles Chronan som måtte taga up i sine räntor 3 daler för 1 rixdaler, och när Chronan skall betala fremmandom, så måste hon gifva 15 mark för Rdr, tappar så på 100,000 daler 25,000 Rdr.

Den 6 Decembris kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Marschen, R. Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Knuth Posse.

Förehades någre privata.

Taltes om det dråp, som den unge Erick Oxenstierna Christersson på La Valée begådt hafver, och huru Regeringen som justiciarii skole sigh däruthi förholla.

R. Marschen mente, man skulle tala medh Baron de Rorté och medh la Valees efterlefverska, att de ville förstå till förlijkning, särdeles att saken blifver hemstellt Baron de Rorté, anmahnande att Erick Oxenstiernas närmste förvante bemöda sigh därom, efter det inthet vill anstå Regeringen.

Taltes sedan om, huruvida Adelen hafver privilegium att rätta och straffa de delicta, som deres egne tiänare begå.

Rix-Drotzeten sade, att emädan att Pfalzgrefven hafver skutit till Regeringens betenckiande om Margrefvens, sin äldre sohns accommodement sampt huru den yngres väsende skulle vara att föhra, och han nu vill skynda sijn resa hädan, dy är af nöden, att vij därom deliberera.

R. Marschen uprepade så Pfaltzgrefvens taal om samme saker medh sigh.

Om det förste, nembligen Margrefvens accommodement, hölltsorådeligit, att han skulle blifva Commendant på Benfeldt för följiande skäl: 1. skall Frantzosen på det högste protestera däremoot och då inthet hafva respect att ruinera kringliggiande landh, att festningen skulle inthet entretenement kunna hafva; 2. skall Kongen i Frankerijke lätteligare kunna desbeauchera Margrefven medh pension eller elljest; 3. är Margrefven inthet mechtigh af sigh sielf att holla den platzen, och medlen af landet däromkring skulle Frantzosen sökia att förekomma; 4. där Frantzosen skulle blifva den orthen mechtigh, så skulle det vara högt så väl

emot Strasburgers stads säkerheet och deres instendige begäran, att vij inthet vele öfverdraga bemälte orth Benfeldt någon annan än dem.

Blef så däruppå Mockels bref om den orthens stat upläsit, och mentes att det skulle Pfaltzgrefven communiceras, på det han kunde däraf taga hvadh anfechtning som Benfeldt hafver af Franzosen.

Mentes häröfver skulle voteras.

Rix-Drotzeten mente, att Margrefven skulle gifva sigh under den Weimarske och confœdererade armeen och sökia där att evertuera sigh och bringa sitt vilkohr högre och högre, blifvandes uthi vår och Frantzosens devotion, och Chronan Svergie gofve honom på en tidh åhrligh pension; att han skulle vara i vår armee, är vår stat för denne tijdhen inthet tilldrägeligit.

R. Marschen höllt det gott, särdeles efter Margrefvens fadher hafver all sijn protection af Kongen i Franckerijke och dessföruthan åhrligh pension, den icke rådheligit vore att han skulle lätha gå sigh uthur henderne; skall sohnen hafva för giftermåhlet större respect; 3. skall där kunna göra oss större tiänst.

Därtill medh mente han och gott vara, att vij gifva honom åhrligh pension, män att han skulle vara i Benfeldt, är orådeligit: 1. att vij därföre lätteligen kunne komma i håret medh Frantzosen; 2. göra oss hele Römerske rijket och särdeles Strasburgh till ovänner.

Taltes sedan om att, efter han, Margrefven, hafver begärt någon orth i Pommeren att sättia sin gemåhl på, att det inthet skulle vara rådeligit för åthskillige considerationer och säkerheet af Pommeren i vidrige fall.

R. Drotzetens mening var, att anthen skulle Margrefven bevilljas ett landhhuus ifrån siökanten i Pommeren medh dess ränta och ingen pension eller 3,000 Rdr till åhrligh pension uthan ränta, och Fröken Kierstin i anseende af sin påvachtning 5,000 Rdr.

Somblige mente, att en orth i Westphalen skulle till Margrefvens demeurance förordnas.

Her Matthias Soop mente bättre vara, att han, Margrefven, finge någon orth uppe vid Strasburg, där de hafva sin slecht och medel.

Her Erick Rynning mente, att efter medlen äre temmeligen knappe och skulle blifva knappare, där de Frantzösiske subsidierne fehla, att han finge een åhrligh pension, doch på ingen viss tidh, eller till dess han kommer till sitt landh, efter det är ovist.

Om den unge Pfaltzgrefven mentes gott, att han vore som en volontaire hoos Feldtmarskalken Linnar Torstensson, häller än att han skulle binda sigh till någon tienst, efter han då kan vara medh i alle occasioner och till efventyrs mehre lähra, än när han är på en orth engagerat. Ergo mentes bättre, att på det slaget svarades Pfaltzgrefven och skötes till hans egit gottfinnande såsom fadhren, som kan rama sine barns bästa.

Taltes sedan incidenter om Hertigens af Mecklenburg depesche. Och mentes att han 1. skulle defrayeras i herberget; 2. gifvas åhrligen till hans studier 2,000 rdr.

Om den yngste Pfaltzgrefven mentes inthet annat rådh vara, än att honom förordnas någon godh præceptor, och han sändes till Ubsala.

Och mente häruppå Rix-Drotzeten något selsampt vara, att Pfaltzgrefven andrager sine privata så offentligen och för hela Rådhet, såsom det skulle så högt interesse reipublicæ vara, eller att vij skulle vara obligerade att hafva därom omhoga, quamvis det kan fuller per accidens vara till fäderneslandets bästa, tamen non principaliter.

Begärtes derföre af Gustaf Horn han ville så väl det, som hvadh som öfver Pfaltzgrefvens petita nu är resolverat, R. Cantzleren föredraga och taga deröfver hans betenckiande in.

Den 7 Decembris kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, [Her] Matthias Soop, Her Herman Wrangel, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre, Her Knuth Posse.

Inkom Hofmarskalken Thure Sparre och befrågade sigh, huru han skulle sigh medh de tvenne Hofjunckrarne förholla, som vore beskylte för lönskeläger och sute nu inmahnte. Och blef först omtalt, till hvadh forum den saken skulle höra, anthen till slottet eller rådhstugun.

Resolverades att Marskalken skall sända en af H. Maij:tz tiänare till Hofjunckrarnes värdinna i stadhen och lätha om deres lönskeläger förnimma och inqvirera sampt uptaga saken och slita den medh Borgrätt.

Taltes om den eldre Pfaltzgrefvens proposition, och höllts suspect, att han den andrager för hele Senaten, såsom det skulle vara något af interesse publico, där doch Rådhet inthet obligeras att draga in publicum hans privata. Mentes och, att om Hertigen af Holsten kumme till Rådhet i Dennemark och frågade om sine barn, så troor man, att de därmedh inthet skulle sigh befatta, särdeles efter han hafver tillförende velat haft sine barn till Furstar i riket och i Rixdagen och in consilio publico. Mentes man kunde det medh tidhen och för H. K. M:tt inthet försvara, att man consilio dando hafver sig obligerat. Somblige mente, att Pfaltzgrefven skulle därom hårdt tilltalas, att han icke kumme mehre igen.

Däremoot mentes att man inthet skulle irra honom därmedh uthi sin ålder och siukdomb, uthan att två af Rådhet skulle gå up till Pfaltzgrefven och seija Regeringen hafver om Margrefven så resolverat, att Pfalzgrefven skulle först repræsenteras, att det vår stat inthet vore tilldrägeligit, anthen att han skulle bekomma någon charge hoos vår armee, som medh kostsamme och höge personer inthet är betiänt, heller och i Benfeldt, efter det allereda igenom Frantzosens meneer blifver anfechtat och skulle då så myckyt mehr, uthan att H. K. M:tt gifver Margrefvinnan till åhrligh pension 3,000 Rdr och till affärdspeningar 5,000 Rdr, män in publico kan Senatus om hans söner inthet seija, efter han är fadhren och veet bäst hvadh hans barn är nyttigt, män in privato kunna hvar och en i synnerheet gifva det rådhet, att den äldre sohnen blifver än en avanturier vidh armeen och den yngre förordnas en godh præceptor och hofmestare.

Det alle af Rådhet funne gott.

Taltes sedan om Erick Oxenstiernas begågne dråp på La Valee, och förmälte Rix-Drotzeten hans, La Valees, efterlefverska hafva supplicerat om justicie.

Och mentes gott vara någre medici så väl af hans landzmen som andre ginge och besichtigade lijket och sökte, hvadan sooten härrörde, justicien till desto större lius.

Inkom Cammarrådh och tedde hvadh som af Chronones skuldh skulle nu in Decembri betalas sampt hvadh som kunde i cassan vara behullit, repræsenterande oförmögenheten att här streckia något mehre peningar.

Resolverades sedan, att de 1,700 Rdr, som sigh belupe för de godzen, som sal. Jost Hansson hafver köpt på förbudne orther, skall i anseende af hans efterlefverskas ynkelige tillstondh afkortas af de 17,000 daler, som han blifver Chronan skyldig, föruthan

det Chronan kan än hafva att tala på och än icke är clarerat. Sedan skall Cammaren taga hans godz, beholla det, som Chronan är till måtto och lägligheet, och försellja det öfrige sampt medh peningarne däraf så väl betala Chronan som tillslå det öfrige till creditorernes afbetalning.

Her Knuth Posse sade och vara resolverat, att ehuruväl de godzen, som Jost Hansson hade köpt på Torssön (?), inthet vore på förbudne orther, liqväl där de Chronan vore till lägligheet, skulle det stå i hennes macht dem att beholla.

2. Att efter Nils Posse hafver några godz under frelsse medh Arfved Hanssons peningar och honom dem updragit, och i kraft af den resolution, som i fiordh togs, nembligen att de, som sälja ofrälsse män gods, skole lösa dem till sigh innan natt och åhr, eller de skulle vara kände under Chronan, hvarföre emädan Nils Posse hafver löst de godzen ifrån Arfvedh Hansson till sigh igen, sedan han blef om resolutionen informerat, dy är resolverat, att han skall beholla godzen, till dess H. K. M:tt erlegger honom sine peningar vidh sin regering, eller han beholler dem efter köpebrefvets inneholl evärdeligen.

3. Blef resolverat att emädan Arfvedh Hansson hafver plichtat med fengzle och erlagt de böter honom blefve pålagde, det han då vidh occasion skall blifva accommoderat medh någon lägenheet.

Resolverades att den unge Fursten af Mechlenburg skall, i anseende att han är uthi ett armt och fattigt tillstondh sampt att det landet är till vår devotion och nytta, bekomma till sine studiers och resors fortsättiande på 2 åhr tillgörandes åhrligen 2,000 rixdaler och nu att degagera sigh uthur herberget medh 1,000 Rdr, derhoos då skall hans Marskalk blifva ansagdt, att H. K. M:tt hafver derföre heller sändt honom peningar, efter det skulle kunna dragas till något exempel emoot den resolution, som medh ankompne fremmande Furstar fattat vore, där H. K. M:tt skulle honom uthur herberget lossa, och detta allt med gott och lempeligit maneer.

Däruppå blef Cantherus sänd till Rix-Cantzleren, att efter den Kon:ge Regeringen hafver i denne dagh varit öfver och delibererat om det, som Pfaltzgrefven hafver för några dagar sedan skutit till Regeringens och Rådhets betenckiande, nembligen om sin mågs Margrefvens accommodement uthi H. K. M:tz tiänst sampt huru hans begge söner skulle sigh vidare hafva att förholla och hvadh de helst angripa skulle, och uthi det förste för gott funnit, att

Pfaltzgrefven skulle igenom några af Rådhet repræsenteras, det denne tiderne (!) icke väl tilläthe, att han skulle blifva brukat anthen i H. K. M:tz armee eller vidh Benfeldt, efter höge personer vijdh armeen att holla efter deres värde och högheet vore för denne tiden för kostnadens och monge uthgifters skull icke görligit eller tilldrägeligit; att förordna honom till Commendant i Benfeldt och Elsass skulle desse tiderne icke väl tillåtha för Kongens i Franckerijke jalousier skull, för de menees han allereda brukar att blifva den orthen mechtigh, och på det vij icke måtte råka medh honom däröfver i vidhlöftigheet sampt draga de Tyske Stenders och enkannerligen Strasburger stadhs ovillje öfver oss, efter de per expressum därom anhollit hafva, att den orthen skulle ingen annan än them öfverlåthas, menandes sigh däruthöfver ingen occasion, som i Frantzösiske och Weimarske armeen, den Margrefven skulle vara beqvemb, vela indigitera, uthan förmähla därjempte, att H. K. M:tt hadhe, att vijsa sijn godhe affection och benägenheet emoot Margrefvinnan, velat gifva henne till åhrligh pension 3000 Rdr och till affärds- och resepeningar 5,000 Rdr af skäl att hon måtte så myckyt snarare maturera sijn resa hädan och lätta Chronan medh den kostnat, som dageligen spenderas på hennes tafel.

Om begge Pfalzgrefvens söhner, ehuru väl de icke publice hafva något därom consulterat, efter det icke hörde därhän, uthan privatim hafva näst Pfaltzgrefvens eget finnande däruthi för godt ansedt, att den älste sohnen förholler sigh ähn och till vidare experience vidh armeen som en avanturier, bijvistar alle occasioner att kunna desto bättre göra sigh capabel och icke binda sigh vidh een occasion, till hvilken han skulle vara bunden, och det andre sedan sättia tillbakers. Den yngste sohnen synes därmedh vara consulerat, att han bekommer en godh hofmestare och præceptorem.

Öfver det hafve de och meent, att den unge Hertigen af Mechlenburg skulle på 2 åhrs tidh tillgörandes gifvas till hans studiers vidare fortsättiande åhrligen 2,000 Rdr och att betala för sigh i herberget 1,000 Rdr, heller än att defrayera honom, efter det synes draga exempel medh sigh.

Och att den Kon:ge Regeringen hadhe bevilljat Fursten af Mechlenburg på 2 åhr tillgörande, vore därföre skedt, efter det på behageligh tidh icke skall sigh skicka och synes draga någon längre tidh och till H. K. M:tz myndige åhr och Regering skulle föra een stor last och besvär på H. K. M:tz första regementstidh

och gifva henne den mödan sådant anthen att confirmera eller att göra sigh invidie och ovillje, i det hon det afsloge.

Hvarföre begärte den Kon:ge Regeringen såväl Rix-Cantzlerens betenckiande härom som om detta allt skulle först H. K. M:tt blifva communicerat, och hvem af Rådhet som skulle stiga up till Pfaltzgrefven att berätta honom H. K. M:tz och den Kon:ge Regeringens mening och resolution.

Igenkom Cantherus ifrån Rix-Cantzleren och näst helsseningen på Rix-Cantzlerens vägna sadhe sigh hafva honom rapporterat så väl om den Kon:ge Regeringens resolution uthi det, som Pfaltzgrefven hafver Regeringen proponerat och skutit till dess betenckiande, som om det, som Margrefvinnan skulle hafva till åhrligh pension och affärdspeningar sampt det Fursten af Mechlenburg vore tillempnat och hvadh skäl och ordsaker dem därtill bevekt hafva, jemväl den Kon:ge Regeringen så väl öfver detta allt som om det skulle först communiceras medh H. K. M:tt, och igenom hvilke uthaf Rådhet sedan resolutionen skulle Pfalzgrefven blifva upteckt, erfordra Rix-Cantzlerens sentiment; förmälte han Rix-Cantzlerens betenckiande hafva varit sålunda, nembligen att uthi det förste om Margrefvens accommodement höllt han Regeringens betenckiande gott, att de repræsentera Pfaltzgrefven, att desse tidher och vår stats vilkohr icke tillåtha att hafva några Furstar uthi vår tiänst eller oss vara tilldrägeligit att hafva dem vidh armeen, som Pfaltzgrefven sielf höghförnuftigt kunde ersinna, eller och att förordna Margrefven till Benfeldt för de meneer, som Frantzosen nu allereda dageligen förer, som och vore H. F. Nåde att vijsa af Mockels bref, uthan H. K. M:tt och den Kon:ge Regeringen hafver det för gott ansedt att, efter hon inthet kunde accommodera Margrefven för denne tidhen uthi sin tiänst, föråhra honom för Margrefvinnans skull och till dess vår stat kan råka i något önskeligare vilkohr, till åhrligh pension 3,000 Rdr, som R. Cantzleren nogsampt höllt att göra tillfyllest för testification af H. K. M:tz nådige tillbenägenheet, de Margrefvinnan kunde anthen bekomma i rede peningar i Hamburgh eller Hollandh, eller där H. F. Nåde förhölle sigh vidh Minden i Westphalen och ville till sin taffels uppehälle taga en del i partzeler och proviant och lätha sigh det i summan afräckna eller och i rede peningar, skulle henne stå fritt.

2. Om de 5,000 Rdr, som vore empnade Margrefvinnan till föråhring och affärdspeningar, viste icke Rix-Cantzleren, hvarföre de vara skulle, särdeles efter hon hafver fådt temmeligh stoor

pension, och där man det nu gofve, skulle man förordsaka henne att anholla om något mehre, uthan heller att man inthet nembde därom, till dess man kunde det bättre öfverleggia, efter och trongmåhlen på medel det icke heller väl kunna lijda.

Uthi det 3:dje om Pfaltzgrefvens söhner höllt han rådeligit, att efter som uthan tvifvel Pfaltzgrefven hafver bono fine och uthaf een sorgfeldigheet för sine barn rådhfördt sigh medh Rådhet därom, det då Rådhet skulle tacka honom, att han hafver velat fördt det till deres eftertenckiande, sampt civiliter repræsentera honom, att ehuruväl de inthet publice hafva därom öfverlagdt, och han som en fadher väl bäst kan consulera sine barn, liqväl hafva de privatim och hvar in particulari, efter som de troo, att han af några i synnerheet af dem allereda skall hafva förstodt, det funnit för det bästa, att hans äldre sohn skulle än till vidare förfahrenheet och att blifva capabel upholla sigh uthi armeen som en avanturier att kunna bijvista alle förnehme occasioner, efter som han bunden vidh een viss charge icke skulle kunna det så beqvämligen göra. Om den yngre sohnen kunde de det förmähla, att efter ingenium är snelt och benägit till gode inclinationer, att honom förordnas en godh præceptor och hofmestare.

4. Om Fursten af Mechlenburg höllt han så gott och mente de 1000 Rdr till lösen uthur herberget skulle kunna hans värdh uthan præjudicio, att det skulle blifva draget till exempel, lefvereras, efter han är hijt kommen som en privatus.

5. Att Regeringen communicerade om Margrefvens pension sampt Furstens af Mechlenburghs stipendio medh H. K. M:tt, för än några af Rådhet ginge till Pfaltzgrefven, mente R. Cantzleren vara gott och rådesampt.

6. Men hvem af Rådhet som skulle gå up till Pfaltzgrefven, sköt Rix-Cantzleren till Regeringens gottfinnande, efter han icke kunde veta, huru hvars och ens lägenheet vore.

R. Cantzlerens mening blef däruthi uthi allt följd, allenast efter som Pfaltzgrefven icke hafver vidh audiencen indigiterat någon viss tiänst för Margrefven, att då hvarken om generalmajorskapet vidh vår armee eller commendantskapet på Benfeldt skulle något förmählas, till dess Pfaltzgrefven sielf därom rörde, uthan skulle in genere remonstreras honom olägeligheten för vår stat att holla höge personer.

Däruppå blef Rix-Drotzeten, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Erick Rynning och Her Pedher Sparre förordnade

att gå up till H. K. M:tt och till Pfaltzgrefven Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming.

Förehades några privata, och underskrefves några bref till Landshöfdingarne.

Resolverades att revisionssaken emillan Fru Sidonia Grijp och Jungfru Kierstin Gyllenstierna skall blifva upskuten till den 8:de Februarij.

Item att deres revisionssaker, som boo lengst bort, skole blifva uptagne mitt uthi Januario.

Den 8 Decembris kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Ammiralen, R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Gustaf Horn, Her Claes Fleming, Her Herman Wrangell, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke, Her Lars Sparre.

R. Cantzleren sadhe, att medh de privatis och revisionssaker blifver myckyt in publicis försummat och tillbakars satt, såsom nu synes höghnödigt, att om Bergsembetes anlägenheter företages, efter därå henger hele rixens välfärdh, särdeles om myntväsendet som i ett anseenligit är Chronan skadeligit, hälst efter kopparmyntet är nu så vilificerat.

Skickades fördenskull efter Præsidenten och vice Præsidenten i Bergembetet, hvilke då androge deres frågepunchter, och resolverades:[1]

1. Ja, att må afgå befallning till Ståthollaren i hvart gebiet, att han måtte vara medh att kunna handtholla Bergembetet därvidh.

2. Kan väl vara, doch vinet allena.

3. Skall recommenderas och icke imponeras.

4. Bevilljades och, efter det är bättre conservera cæpta än inchoare nova.

5. Skole anklagas igenom Bergembetes Fiskalen vidh Hofrätten och begäras citation på Borgmestaren att svara sampt underkastas domb.

6. Skole 1. biuda Stockholmsboerne järnet vidh marcknaden i Stockholm, och där de hafva mehre järn, än invånarne innom de

[1] Frågepunkternas innehåll framgår ej tydligt af svaren och kan icke heller närmare angifvas, ty några skriftligen affattade frågepunkter finnas ej, och resolutionen saknas i riksregistraturet.

8 dagarne kunna sigh tillhandla, så måge de hafva de andre 14 dagarne af marcknaden fritt att sällja hvem de vele; doch på det att Stockholms privilegier därmedh icke må skee för när, må först medh Borgmestare och Rådh communiceras därom.

7. Den halfve marcken, som någon tidh i Bergslagen är tagen af järntullen, den skall transfereras till siötullarne för de besvär, som allmogen däraf tager.

8. Kan inthet gå för sigh, uthan holles vidh det förre, efter det är een recognition, att godzet och kopparen kommer i rullan.

9. Då den förehades, infordrades Her Knuth Posse och frågades, hvarföre Cammaren icke hafver förr giordt räckning medh honom. R[esponderade]: Han hafver skyllt på, att han inthet hafver fådt kratzen reen.

Ex illa occasione befalltes Cammaren, att de sökte att förmedla bondens arende vid Nyqvarn.

Uppå den 9 punchten resolverades, att Marcus Kock skall i 2 åhr betala de resterande 140 skepp[und] koppar, sampt att den andre delen af den 9:de punchten blifver honom confirmerat.

10. Skall på ett åhrs tidh bevilljas Fahlun till grufvans excolerande 6,000 daler och till förökning 2,000 daler, föruthan det som till Regeringsskachten är deputeratt.

Johan Berends skall sielf besichtiga ortherne.

11. Resolutionen upsköts till efter middagen.

Den 8 Decembris efter middagen kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Cantzleren, Her Claes Flemming, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Peder Sparre, Her Thure Bielke.

Företogs åther Bergsembetes privata, och den 11 resolverades, att han skall straffas, efter han äntå alltidh hafver sigh illa förhullit.

12. Skole straffas medh gatulopp.

13. Blifver som styrkt och Regeringen vill ratificera till H. K. M:tz myndige åhr.

15. Järle kan få 2 torp.

17. Om blyt; bevilljades.

18. Om Markus Kocks doubloner: 1. om han må slå dem, 2. om vidh Säter. Det förre bevilljades; det andre, att det ske skulle vidh Säther, bevilljades och.

19. Om ett torp vidh Åvestadh, som skulle leggias under staden och gifvas annat igen. Resolutio: Ja.

20. Om Jacob Wulf fans gott — —

21. Om Hedemora och Säter befalltes ratificeras det Ståthollaren hafver funnit gott.

Den 22. Skall af tienden af vichtriol och svafvel så myckyt deputeras, som skall användas till nödigh bygnat vidh bruket, och afräckna det sedan af tienden.

23. Om Underlandshöfdinge i Landshöfdingens Berends stelle. Resolverades ja, fullmacht för Lorentz Kreiss och 500 daler i löhn det som kortas för Ståthollaren.

24. Om Borgmestare i Salberget och Lagläsare; fans Peder Danielsson därtill godh, och att honom 100 daler dessföruthan skulle förordnas; instruction för honom.

25. Om Lappmarkerne gicks förbij, och skulle talas medh Cammaren.

Vijstes sedan några carter af Åfvestadh och Sala.

Bevilljades Mester Jacob vidh Salberget räntan af ett skattehemman fritt uthi sijn och sijn hustros lifstidh och sedan skatträttigheten på hans barn.

Uplas Norköpin[g]s pistolemakares supplication, begärande execution af Landshöfdingen; skråordningar.

Uplas Nopmans supplication att uprätta messingsmakerijt i Nyköping.

Bevilljades Olof i Hatsker i Norby och Sala sochn i anseende af hans tiänst hans hemman fritt i hans lifstidh.

Den 9 Decembris kumme tillstädes i Rådhet Rix-Ammiralen, R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Carl Bonde, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Knuth Posse.

Uploses medh posten ankombne adviser och bref och iblandh andre ifrån Her Johan Oxenstierna och Her Lars Skytte.

Her Claes Flemming befrågar sigh, om han må förselja den taakkopparen, som på slottet af vådeldh förbrendh blef.

Resolverades att därmedh syntes den vara den beste uthvägen.

Den 10 Decembris kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Amiralen, R. Cantzleren, Her Gustaf Horn, [Her] Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Pedher Sparre, Her Thure Bielke.

Företogs åther revisionssaken emillan R. Marschen och Engelhardt om godzet Jersen eller Persen.

Uploses de bref, som medh posten afgå skulle och 1. till Salvium, däruthi Rix-Cantzleren förklarade consilium till Her Salvium att comportera sigh uthi censuren af ratificationen på præliminar slutet; 2. om Ragoccy; 3. att han skulle sökia att våre och de Weimerske ginge separatim; 4. om Cantzleren Drebbers legation, huru han sigh däröfver hafver att comportera; 5. att han förmahnar S. Romain att förebygga den orätt, som Kongen i Franckrijkes folck oss vidh Benfeldt tillfogat hafver. Item andre bref och een commendation till Kongen i Portugall för Hamburgerne.

Rix-Cantzleren sadhe Norköpings smeder begära een viss skråordning, hvarefter de sigh rätta skole.

Mentes att de skole uphollas med förtröstning, till dess man kan af åthskillige brandordningar hafva kunnat fatta een viss och väl emenderat ordning.

Den 11 Decembris kumme tillstädes i Rådhet Rix-Drotzeten, R. Marschen, Rix-Ammiralen, R. Skattmestaren, Her Johan Skytte, Her Gustaf Horn, Her Matthias Soop, Her Carl Bonde, Her Erik Rynning, Her Pedher Sparre.

Ankom bref ifrån Residenten i Muskou Petter Krusbiörn af den 13 Septemb. om legationen, som dädan afgick till Dennemark; 2. begärar, att en post måtte honom [sändas] alle 6 vekor, som han vore skickat ifrån Svergie med H. K. M:tz store pass; 3. att de Svenske poster, som där ankomma, måtte för Chronones heder bättre vara klädde; 4. att om järnlodhshandelen skall till Storfursten afgå [bref] att där än vidare må gå för sigh; 5. adviser.

Underskrefs tackseijelsepatentet för victorien sampt brefven till Bisparne och Landshöfdingarne.

Uplas bref ifrån Her Bengt Oxenstierna, förmählande om controversien emillan oss och Pålackarne om Efveste skantz. Och

resolverades däruppå, att till Her Bengt Oxenstierna skrifvas skulle, att han tillskrifver Pålackarne, det de förordna Commissarier till tvistens slijtande om grentzen, som han och skulle på sijn sida några därhän förordna.

Befalltes och skrifvas till Krusbiörn, 1. att han remonstrerar Storfursten och herrarne, det deres Gesandter äre vordne uthi deres resa till Dennemark frij holdne.

Uplas och Stalii breef, förmälande om Ryssarnes uplopp uthi deres kyrckia, när han hafver velat införa den christna lähran.

R. Cantzleren sade det vara ett samsatt värck af Ryssarne.

R. Ammiralen mente, att man skulle inthet vertera Lutheri catechesimum för den sky de därföre hafva, uthan uthur deres egen bibel, tijo Gudz budh uthur Exodo.

R. Marschen mente, att man 1. verterar på det sättet som R. Ammiralen sade, 2. och allicierade presterne medh löhn.

R. Drotzeten mente, att man måste medh fogh umgås medh dem, seija att vår och deres religion äre lijka, allenast de skrida ifrån den gamble Grekiske religion; och instillera mästedeles de unge den rätte religionen, efter de gamble skole äntå inthet lätha draga sigh därtill.

R. Cantzleren mente, att skrifvas skulle till Gouverneuren, att han examinerar saken och rapporterar hijt öfver, då vij där vij befinne Ryssarne hafva orätt, så vele vij lätha klappa hufvudet för dem och straffa dem som seditiosos: 1. att gifva honom respect som skall något hoos dem värcka; 2. skräckia andre; 3 gifva magistraten respect och kneppa dem sub specie seditionis för det de ingen respect göra öfverheten och gripa till uplopp, där de borde klaga. Där sådane acter mesnageras, så kan en magistrat vara säker och lätha poenam ad paucos och exemplum ad omnes ländа, fast än magistratus icke alltidh hittar så på. Sadhe och där hoos, att de uthi hackelverket vore förrädare och vore sub aliqua honesti specie att removera.

Uplas och därpå Her Erick Gyllenstiernas bref, gåendes på samme slaget som Rix-Cantzlerens mening; 2. förfrågar sigh, om han icke skall släppa de Ryssarne, som han därföre hafver tagit fongne.

Blef resolutionen därpå upskuten.

Oplästes Ryssarnes i hackelvärcket supplication emoot Stalium.

Resolverades om een hustro, Anna Andersdotter benämdt, som hafver läthit vija sigh medh twå männ: skall 1. i anseende att hon hafver bedragit församblingen, i det hon hafver läthit sin bro-

dher skrifva, att hennes man var dödh, 2. öfverskridit sin echtenskaps plicht, mista hufvudet androm till varnagel.

R. Marschen brachte fram om en, som hade förluppet fahnan och nu sute feng[s]ligh på Nyköpings slott.

Resolverades inthet.

Taltes om Fredrich Stenbocks saak och handel medh Hindrick Olofsson Proviantmestaren.

Den 18 Decembris kumme tillstädes i Rådhet R. Drotzeten, R. Marschen, R. Ammiralen, R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Pedher Baner, Her Gustaf Horn, Her Claes Flemming, Her Herman Wrangell, Her Erick Rynning, Her Pedher Sparre, Her Lars Sparre.

Infordrades Cammarrådh och befalltes, det een viss räckning skulle författas öfver H. K. M:tz Enckiedrottningens creditorer, som af 2 åhrs lifgedings ränta afbetalas skulle, och den sedan thees den Kon:ge Regeringen, att i fall att Enckiedrottningen efter accorden gifver sigh öfver till Prüssen, vij då må kunna holla så väl medh hennes creditorers contenterande som medh hennes entretenement.

Cammarrådh lofvade sigh den Kon:ge Regeringens befallning vela efterkomma.

Sedan blefve den Kon:ge Regeringen tillijka medh Her Pedher Baner, Her Gustaf Horn, Her Herman Wrangell och Her Lars Sparre där nedre att bijlegia och mäckla den qvæstionen emillan sal. Her Johan Baners efterlefverska och hans barn af de förre hustroerne.

Her Claes Flemming och Her Erick Rynning ginge neder i Ammiralitetet, män Her Johan Skytte och Her Pedher Sparre ginge up i Cantzliet att uptaga referendsaker och privata, att kunna desto bättre affärda folket för helgen.

Bilagor.

I.

Särskildt protokoll den 10 Januari 1642 angående utskrifningen och boskapsskatten.[1]

Den 10 Januarij 1642 effter 9 för middagen gingo Regeringen och Rådet opp i Hennes K. Maij:tz cammar att debattera uthi H. K. M:tz närvaro, huru och på hvadh sätt uthskrifningen och boskapskatten här effter skee och opbäras skulle.

R. Cantzleren förde först ordet, seijandes: Effter som H. K. M:t hafver för någon tijdh sädan låtitt hijt förskrifva Rijkzens Stender till een allmen Rijkzdag i den acht och mening att vela proponera dem några rijkzens anlägne ährender, som icke uthan deres betänckiande och samtyckio låta tractera sig, och fördenskuldh nu de förnemste ährender hafver låtitt skriffteligen författa uthi några visse puncter, hvilke i morgon, då Rijkzdagen skall begynnas, skole för Ständerne blifva opläsne; och såsom samma författade puncter, som ähr 1. om krijget och dess uthförande, 2. om fredztractaten och hvadh der hoos kan medh tijden falla uthi consideration, 3. om förbunden medh Franckrijke och Portugall etc., ähre af stoor vichtigheet, och där under ett sådant secretum sticker, att man Stenderne allenast generaliter der om förständiga måste och deres betänckiande der om förnimma, så vill Hennes K. M:t nu för denne gong fögo der om tala, uthan lemna dem till ett bättre tillfälle. Allenast för nödigt erachtar, att de tvenne puncter, nemligen om uthskrifningen och boskapsskatten, huru och på hvadh sätt den här effter beqvemligest skee och opbäras kan, vääl debatteras och öfverläggias må, effter som de undersåterne mäst tryckia, och att der öffver sädan motte först här blifva af nährvarande godhe Herrar R. Rådh nå-

[1] Se ofvan sid. 19, not. 1. På baksidan är antecknadt: »Protocoll hollit i Rådh-Cammaren den 10 Januarij 1642 angående uthskrifningen och boskapzskatten». Protokollet är skrifvet af sekreteraren Tungel.

got vist resolverat, och vij oss emellan däruthinnan öffvereens komma, för än som Ständerne blifver der om något proponerat, icke derföre att vij vele dem något föreskrifva uthi de saker, uthan att man sådan värcket desto bättre till H. K. M:tz tienst och fäderneslandetz värn och styrckio må kunna promovera. H. K. M:t begärar fördenskuldh, att de gode Herrar ville först öfverläggia och debattera, på hvadh sätt uthskrifningen och dess stärckning — hvilken, som omberört ähr, mäst trycker undersåterne — kan falla landet tilldrägeligest och doch mera, än här till skett ähr, Cronan båta. Och alldenstundh de nährvarandes gode Herrar drage sig vääl till minnes, hvadh på seneste möthet medh uthskottet der om communicerat blef och sådan åffta in Senatu discurrerat ähr, nemligen att thet skulle falla landet till mindre besvär, om uthskrifningen skedde effter gårdetalet och icke effter mantalet, hölt R. Cantzlerens Ex:e för gott, om tvenne af de gode Herrar först ville anstella sin emellan een discurs der öfver och pro et contra argumentera, hvilketdera rijket nyttigare och landet tilldrägeligare vore, anthen uthskrifningen effter mantalen eller gårdetalet, och sädan hvar för sig der öfver votera.

R. Drotzen: Discurrendi gratia, non votandi sijr jag intet annat, än att uthskrifningen måste nödvändigt skee, såsom och Ständerne anmodas om några medell till krigetz uthförande. Och effter man dageligen sijr, att de vanlige uthskrifningar nu ringa folck gifver emot thet, som i förstonne gafs, nähr uthskrifningen effter mantalet först begyntes, hvarigenom Cronan mister på thet sättet mycket folck, uthi anseende och betrachtande att mycket folk rymma sin koos hijt och dijt af reddhåga för uthskrifningen, och resten sädan, som uthskrifningen underkastadt ähr, bruka stort underslef att sticka deres söner, mågar och drengier undan på frije orter, nähr uthskrifningarne skole [skee], och lemna hemmannen besatte medh gamble gubbar, som intet uthnemnas kunde, vill förtiga monge andre olägenheter; derföre på thet H. K. M:t kunde åhrligen hafva ett vist taal på folck och sitt vissa facit der på giöra, och fäderneslandet lickväl icke ruineras, ansåg han för bäst, att uthskrifningen måtte skee effter gårdetalet, så kunde föruthan andre der af följjande commoditeter för rijket hemmannen, som nu besatte ähre, blifva beholdne, och alle ödeshemman optagas. Och fast än effter gårdetalet skulle gifva något mindre folck, så ähr lickväl bättre att hafva alla åhr något och ett vist än som på ett åhr myket folck och de effterföllјande ett ovist och allt mindre och mindre icke allenast på folck uthan conse-

quenter uthlagor, som sådan förminskelse drager medh sig. 2. Hvadh hielperne anlangar, så veet man fuller, att boskapskatten hafver här till giort thet mästa; män emädan han och nu åhr ifrån åhr merckeligen aftager, sompt der igenom att månge ex malitia slachta sin boskap, somlige och för nödh skuldh, hvaraf och föllger, att monge kiöpmansvaror, som ähr talg, smörr, huudar och annat, som af boskapen faller, förminskas och försvagar handelen, derföre om man kunde optänckia något bättre och richtigare medell att uthbringa boskapzskatten, kunde thet hafva sine gode skääl, och förmente, att om uthskrifningen och boskapzskatten kunde på begge sijdor effter gårdetalet så anstellas, att H. K. M:t kunde åthminstonne hafva der af så mycket folck och boskapskatt som de förrè åhren, skulle dhet minst besvära landet.

R. Admiralen: Effter som R. Drotzens skääl till att gilla uthskrifningen och boskapzskatten effter gårdetalet ähre considerable, kan han för sin person sig der emot intet opponera; påminner sig vääl, huruledes uthi Kung Jahans tijdh icke skrefs effter mantalet uthan gårdetalet, thet han och nu hölt bäst, hälst derföre att de, som af gårdetalet tages till knechter, skole där igenom finnas så mycket benägnare och villigare att blifva knechter och icke gå der till så tröge och tvungne, som nu skeer. Sädan hvadh boskapzskatten anlangar, effter han icke mindre än som folcket i uthskrifningarne minskas, hölt han bäst, och (ɔ: att) och den lades proportionaliter på gårdetalet, effter som gårdarne vore store eller små till, heela, halfva eller fiärdedels hemman.

R. Cantzleren svarade: R. Drotzen och R. Admiralen hafve om desse tvenne puncter mächta vääl discurerat och ventilerat; män så kan fuller lickväl finnas monge contrari argumenta der emot.

Her Jahan Skytte: Att förandra hvadh för hafver varit i så longan tijdh brukeligit och nu mera kommit in consuetudine, holler han icke allenast mycket betänckeligit uthan och farligit och besvärligit; doch seijer han thet icke animo votandi. 2. Förmente han och, att thet skulle falla mächta svårt att bringa Stenderne der till, ty de uthan tvifvell befara skole, att de der igenom skole blifva een perpetuell uthskrifning underkastade. 3. Plägar och sådanne förandringar vara periculös. Doch effter Landzhöfdingarne hafva, som han förnimmer, taladt medh almogen och adelen i deres landzhöfdingedömmen der om, vijste han icke, huru vijda de sig der på emot dem resolverat hafve. Hvadh boskapskatten anlangar, effter der om ähr nogsampt debatterat i sal. K. M:tz tijdh,

och då intet bättre medell ähr funnit än även detta, som nu sådan i så monge åhr practicerat ähr, mente han vara bäst att blifva der vidh.

R. Drotzen: Om man kan remonstrera Stenderne, och Rådet emellan sig befinna, att desse eller andre nye förandringar på uthskrifningen eller hielper lända rijket och Cronan till större bijståndh och styrckio, och landet till mindre besvär än det, som förr vant ähr, holler han den intet periculös; enkannerligen ähr thet och till att considerera, att om på vanligit sätt medh boskapzskatten skulle continueras, skulle den affsaknad i framtijden för Cronan blifva fast större än den nytta, som H. K. M:t och rijket nu der af hafva kan.

Her Jahan Skytte: Om allmogen står der på att blifva vidh antiquo modo, skulle falla mycket betänckeligit att bringa dem der ifrån.

R. Drotzen: När Stenderne blifve rett och behörligen unde[r]rettade om rijkzens tarfver, tviflar han intet, att de till all billighet beqväma sig. Och måste vij oss emellan först vara eense, för än vij något här om proponera Stenderne.

Her Jah. Skytte: I sal. K. M:tz tijdh blef åffta mycket hoos H. sal. M:t slutit och Ständerne sädan proponerat, som doch icke gick för sig; ihugkom i synnerheet Consistorium ecclesiasticum.

R. Cantzleren: Jag bekenner, att Her Jah. Skyttes argumenta in contrarium ähre af stoor consideration; ähr och väl sant, att sal. K. M:t hafver under tijden proponerat Stenderne och endels hoos sig slutit att stella i vercket hvadh han rijket nyttigt och nödigt befan. Män såsom een klok styrman veet för allehanda stormväder styra och regera sitt skepp, så hafver och sal. Konungen såsom een klok regent vikit tempestaten och i tijdh vijst gifva och taga etc., och den thedh icke veet, skall i regementzsaker fåå mera än myket att giöra. De gode Herrer här nährvarandes, som länge hafve varit i Rådet och suttit vidh förnemme tienster i rijket, vette sig vääl att påminna, att man medh boskapskattens opbördh icke altidh hafver brukat enahanda sätt, icke heller medh uthskrifningen. Mig kommer thet vääl ihug, att nähr H. sal. K. M:t råkade i thedh store Prysiske kriget, bevilljades uthskrifningen effter mantalet, och fick Cronan då i förstonne uthi ett åhrs uthskrifning öfver hela rijket vääl till 15,000 knechter, i näst effterfölgande skrifningen 12,000, män omsijder, sädan hvar och een fick tijdh att tänckia på underslef, icke öfver 6- eller 7,000 man, så att H. K. M:t nu får lijtet folck. Drager

thet nu så lijtet effter mantalet, der ingen blifver utheslutеn, så åhr vääl till att befara, att thet så myket mindre skall förslå effter gårdetalet, effter uthan tvifvel då monge skole slagga sig tillhopa på een gårdh. Doch åhr der emot detta till att considerera, att om uthskrifningen skall skee effter gårdetalet, så kommer gambla gubbar och änckior, som förr i roteringen hafve varit utheslutne, i uthskrifningen. Hvadh boskapzskatten vidkommer, vill han icke som ett votum seija uthan discursvijs ihugkomma, att monga difficulteter enom däri möta och i consideration komma. Bekenner fuller thedh, att i sal. K. M:tz tijdh åhr skäligest af H. K. M:t siälf befunnit, att boskapzskatten på intet bättre sätt kunde bevilljas eller fordras, än han sädan åhr opburin, och om man nu skulle gå der ifrån, går man ifrån ratione æquitatis, och hvadh då befans billigest och skäligest, moste ännu fuller vara skäligt och rettvijst, hälst effter thet imedlertijdh åhr gongit lijka som in legem, och folcket nu åhr vaant der vidh uthan någon ovillja eller knorr. Syntes fördenskuldh och hånom betänckeligit — doch icke conclusive sagt — att göra deri någon förandring, uthan bättre vara att blifva vidh thedh, som vaant hafver v[ar]itt så medh uthskrifningen som boskapzskatten.

R. Admiralen: Thedh åhr vääl till att betänckia, att der man skulle skrifva effter gårdetalet, då lärer monge slagga sig tillhopa på een gårdh. Doch lickväl att H. K. M:t må fåå een perpetuum militem och hafva, som för åhr ihugkommitt, åhrligen ett vist tal på folk, så åhr uthskrifningen effter gårdetalet den bästa, och landet tilldrägeligest. Boskapzskatten hafver (ɔ: är) och fuller här till på billigt vijs blefven gifven, så att den, som någon boskap har hafft, har och något gifvit, hvilket och i förstonne var ansedt medh qvarntullen, hvilken där den hade hafft sin fortgång, hade thet varit een skälig och rettvijs pålago eller hielp till Cronan, män så åhr han lickväl blefven imedlertijdh förmedelst de förmögnes qvereler satt på een viss penning, så att den fattige, som lijtet eller intet hafver att mala, gir (!) så mycket som den der rijk åhr och myket hafver att mala. Om man nu kunde medh godo få Stendernes applausum till förandring uthi uthskrifningen och boskapzskatten, vore thet fuller thet bästa; män ville de pertinaciter settia sig der emot, måste man blifva vidh thedh förre, till dess de bättre betänckia sig, och de kunde medh godo vara der till att öfvertala.

Här på följde hvars och eens votum och omröstning.

II.

Protokoll vid regeringens och rådets öfverläggningar i kammarkollegium.[1]

Den 4 Martij [**1642**]. Hans Ex. och H:r Knut Påsse siuke.

— — — — — — — — — — — — — — —

Sedhan inkom den Konglige Regeringen och Rådhet.

Så blefve ock alla Landzhöfdingerne inkalladhe.

Först tiltalte H. Ex. Rijkz-Cantzleren Cam[mereraren] Nils Nilsson, hvarföre han icke åhr ifrån åhr hafver gifvit tilkänna hvadh Hindrich Olofsson hade blifvit skyldigh, uthan sådant förtegat och den ena åhrs rest samkat in på den andra, at resten hafver blifvit så stoor.

Cam[mereraren] svaradhe, at han altidh hafver der om tilkänna gifvit.

Der öfver togz böckerne fram, at see hvadh Hindrich Olofsson åhrligen pro inventario blifvit skyldigh.

Sedhan hölts rättegångh öfver Jost och Arfvedh Hanssons saker, hvilke passerede såsom rättegångzprotocollet uthvijsar.[2]

När rättegången var uthe, så discureredes om spannemåhlshielpen.

H. Ex. Rikz-Cantzleren förmente Cronan vara stort underslef der medh skedt, befallandes at der effter måtte ransakas. Förmahnandes Landzhöffdingerne i gemeen, at dhe ville see på Cronones rätt, så frampt dhe icke ville vara förtänckte een gångh derföre at svara. Ty til det ringeste bör Landzhöffdingerne sij posterne öfver i landzböckerne, huru dhe äre infördhe, rätt eller orätt. Sadhe at dhe vore försumblige i deres kall och ämbete.

[**Den 4 Martij**] **e**[**fter**] **m**[**iddagen**] vore åter den Konglige Regeringen sampt Rådhet försambladhe lijka som för middagen.

Blefve ock samptlige Landzhöffdingerne inkalladhe.

---

[1] Utdrag ur kammarprotokollet. Jfr ofvan sid. 180, 197, 199, 229. [2] Se nedan bil. III.

Först förhört[e]s proviantsskrifvaren Abram, och passerade fråga och svar som rättegångzprotocollet utvijsar.[1]

Sedhan hölts rättegångh medh Cam[mereraren] Berge Persson, och passerade saken, som rättegångzprotocollet uthvijsar.[1]

När rättegången var ändat, så hades åtskillige discurser.

Iblandh andra berättadhe H:r Lars Kagg, at Cam[mereraren] Berge Pedersson hade påfördt ryttarne och officererne uthi Norlandh i 2 åhr deres anordningh, den dhe doch intet bekommit hafve. Begärte at der effter måtte sees i Cammaren, huru der medh rätteligen förevetter.

Landzhöffdingen Melcher Werenstedh berättadhe, at någhre krigzfolks penningar hafve stådt der hoos honom parat, hvilke sedhan blefve hijt skickadhe, men veet intet, huru der medh är.

H. Ex. Rijkz-Cantzleren svaradhe: Skulle I intet vetha det, som sitter i landzorten?

Melcher Werenstedh sadhe, at i Norlandh var een Bookhållare; han hade 3 stådthållaredömen at giöra medh och kom allenast i de 3 åhren een gångh til migh medh boken.

Den Konglige Regeringen resolverede, at ingen Bookhållare borde hafva 2 eller flere lähnen at giöra medh, uthan en Bookhållare skal vara i hvart landzhöffdingedöme Landzhöffdingen til hielp uthi Cronones saker.

Bookhållaren Pedher Erichsson blef inkalladh, och han kom in.

H. Ex. Rijkz-Cantzleren frågade honom, nembligen: Hafve I hafft alla 3 stådthållaredömen i Norlandh under edher at hålla räkenskap der öfver?

Pedher Erichsson svaradhe ja.

H. Ex:tz: Hvar togh Johan Printzes ryttares ränta väghen?

Pedher Erichsson sadhe: Det är för alla åhren dem deres ränta påfördt, nembligen 30 daler på hvar häst, så när som i fiordh, då jagh fick först vetha uthur Krigzrätten, at dhe inthet skulle hafva så myckit. Men om dhe de förra åhren intet hafva fådt sidt uth, må Fougderne svara före, ty dhe föhra fullt oppå dem.

H. Ex. discurerede, huru det skulle tilkomma, at rytternes förordningh skulle parteras i 3 åhr, tiltalandes Landzhöffdingen Melcher Werenstedh med desse ordh: Hvij skåde I så på väggen och icke see på Cronones saker och låta Fougderne hafva bort det?

Melcher Werenstedh excuserede sigh intet hafva vetskap här om, at Fougderne skulle hafva sådant bårta.

---

[1] Se nedan bil. III.

H:r Åke Axelsson mente, at Hindrich Flemingh hafver sedhan fådt invisningh af Cammaren på samma penningar, som äre 1,800 daler.

H. Ex. tiltalte Cam[mereraren] Nils Nilsson således: I hafve varit een Cammarerere öfver krigzfolket och proviantssakerne; skulle I intet hafva sedt det för än nu, at så stor räst uthstår?

Cam[mereraren] Nils Nilsson mente sig intet hafva fådt räkningerne af Hindrich Oloffsson i rättan tijdh.

H. Ex. förmahnte Landzhöffdingerne i gemeen, at dhe här effter ville vara flijtige i deres kall och icke lijta så myckit på Bookhållarne. I synnerheet förehölts Melcher Werenstedh, at han icke skulle så låta bedraga sigh af Bookhållaren och Fougderne, som här til skedt är, i det at han icke på 3 åhrs tijdh mehre än een gångh hafver fådt see boken.

Rijkz-Marschalken välborne H:r Axel Baner berättadhe, at Cam[mereraren] Berge Persson ännu intet hafver clarerat hoffräkningerne, som han hade at beställa medh för någhre åhr sedhan.

H:r Åke Axelsson befalte detta at annoteras, det sådant blifver ihughkommit och samma räkningh öfversedt.

H. Ex. Rijkz-Cantzleren sadhe til Cammarrådh, at Cam[mereraren] Nils Nilsson skulle svara, at han icke för hafver gifvit tilkänna och oppenbarat åhr ifrån åhr om Hindrich Olofssons store räst, uthan sådant förtegat.

H:r Lars Kagg besväradhe sigh öfver den store räst, som krigzfolket hafver til at fordra i Finlandh.

H. Ex. Rijkz-Drotzeten svaradhe här opå, at krigzfolket på den orten mäst är betalt dhe åhren som H. Ex. i Finlandh varit hafver. Men resten var giordh de förre åhren, för än H. Ex. dijtkom. Gifvandes der hoos tilkänna upbördzmännernes store underslef och skalkestycker i Finlandh, som dhe öfva på mångahanda sätt; sätter man een upbördzman af, så är den, som effterkommer, tije gånger värre än den förre, så at ett Italianisk stycke kan aldrigh vara så stoor, [att icke] han, upbördzmannen, hafver det practicerat än bättre. Af hvilken orsak hafver H. Ex. befunnit rådhsampt och för det bäste medhlet och befahlat den tijdh han var der, at så myckit, som man kunde komma af räntorne tilvägha, skulle föhras i proviantet, och sedhan deraf krigzfolket contenteras.

H:s Ex. Rijkz-Cantzleren mente, at detta proviantsväsende vore intet godt, ty uthi provianterne skedde ock så myckit underslef.

Landzhöffdingen Conradt von Falkenbergh gaf tilkänna dedh oskick, som hafves medh landzböckernes inlefvererendhe, i det at

Bookhållarne först komma hijt, sedhan Landzhöffdingerne äre hedhan reeste, och låta här inbinda sine böcker. Mente at Bookhållaren borde där nedhre in loco låtha inbinda boken, såsom ock låta den Landzhöffdingen öfversee.

Den Konglige Regeringen resolverede, at böckerne icke allenast här effter skulle i landzorten inbindas, uthan och Landzhöffdingerne vara plichtige alla påstar nedher i landet först öfversee, approbera, boken medh sin handh underskrifva och sedhan opsända.

Vidhare resolverede den Konglige Regeringen, at Landzhöffdingerne måtte komma opp i morghon, och då skulle dhe få sidt afskedh at reesa hem hvar och een til sidt lähn, aldenstundh uthskrifningen skulle snart anställas effter rijkzdagzbeslutet. Befallandes dem samptligen att säija almoghen til om uthskrifningen, det dhe hålla sigh färdige, ställandes sigh i medhler tijdh för ōghon öfver uthskrifningen rijkzdagzbeslutet, til dess de bekomma der öfver vidhare order och memorialer här ifrån, som medh första skole föllja anten medh ordinari påsten eller expresse bud.

Sedhan talte H. Ex. Rijkz-Cantzleren om Cammarererne, at medhan Jost Hansson sigh så hade stält, det han intet bör komma till sin tienst igen, och Berge Pederssons saak kan fuller intet vara så stoor som den andras, men så hafver han, som migh berättas, allaredho för 1½ åhr sedhan begärt dimission af tiensten. Påminnandes fördenskuldh Cammarrådh, at emedhan arbetet intet vil läggias nedher, at dhe fördenskuldh ville vara betänckte at skaffa godhe karlar i deres ställe, som kunne förestå de tienster, och at man noga ville see dem på fingerne, huru dhe omgå medh Cronones handlinger.

H. Ex:tz befalte Bengt Hansson at giöra anordningzstaten färdigh, informerandes honom huru han den skulle formera med sine visse columner.

Den Konglige Regeringen lät inkalla Hindrich Olofssons barns præceptor, och berättadhe han, huru det var tilgångit medh Hindrich Olofssons förrymmande, såsom han för detta bekändt hafver och rättegångsprotocollet uthvijsar.

Befaltes præceptoren, at han skulle blifva tilstädes at opkomma, när man honom budh skicker.

[**Den 7 Martij**] e[fter] m[iddagen] præsent. H:r Åke Axelsson, H:r Knut Påsse, Cammarrådh Sevedh Båât, Secret[eraren] och Cammarererne.

H. Ex:tz Rijkz-Cantzleren kom in och opåminte Cammarrådh om Otto Krugz betalningh för dedh, som resteredhe på saltsiuderijstaten pro anno 1641.

Cammarrådh svaradhe, at Krugz assignationer på sin hela rest äre i dagh underskrefne och skole honom straxt tilställas, effter som ock skedde.

H. Ex. opåminte ock Cammarrådh, at dhe ville öfversee köpegodzen, som nu på en tijdh passerede äre, och förnimma, om något underslef deruthinnan vore öfvat eller elljest någhot försedt, at sådant i tijdh måtte rättas, ty Regeringen hade köpebrefven underskrifvit och intet igenom läsit uthan allenast trodt på Secretereren och Cammarereren, som them verificerat hade.

[**Den 9 Martij**] e[fter] m[iddagen]. De samma tilstädes som för middagen.[1]

H. Ex:tz Rijkz-Cantzleren och H:r Pedher Baner inkommo, och så discurerede H. Ex:tz:

Först om staten at den måtte tages före och gиöras färdigh, opåminnandes Cammarrådh at dhe sigh ingentingh ville låta turbera derifrån uthan hålla sakerne gående.

Til det andra at Cammarrådh ville fatta een ordning i Cammaren, at all ting måtte rätt tilgå, see til hvadh som försedt är med proviantmestaren Hindrich Olofsson och hvem som skuldh dertil hafver, ehuru väl han hafver alt slukat igenom halsen, såsom ock ransaka medh Cammarererne de som skulle det förebyggia, huru dhe hafve omgådt medh Cronones saker.

Rijkz- och Cammarrådh bekände, at när een Cammarerere vil giöra orätt, kan ingen dedh märckia.

Rijkz-C[antzlerens] Ex:tz talte om, hvij Cammarrådh icke toghe under saken, sedhan Falckenbergh gaf tilkänna dedh fehlet för detta.

H:r Åke nekade det hafva hördt och förnummit. Sammaledes excuserede sigh de andra godhe Herrar, sadhe sigh aldrigh hade hört Falckenbergh tala der om för nu i åhr. Men dedh berättades, at dedh var Carll Mörner och Hr Bengt Skytt tilkänna gifvit.

H. Ex:tz Rijkz-Cantzleren meente, at Cammaren vore nu mindre besvärat än i förra tijdher. Ty först är Cammaren af medh

[1] Förmiddagen voro närvarande: rikskammarråden Åke Axelsson och Knut Posse, kammarråden Johan Kruus och Seved Bååt samt sekreteraren och kamrerarne.

bergzambts-sakerne, som tilförende hafve hängt vidh Cammaren; 2. är Cammaren lijsat genom Revisions-Cammaren, hvilken i sahl. Konungens tijdh intet varit hafver. H. Ex. mentionerede fördenskuldh, at inge Cammarerere behöfdes i Cammaren, uthan Revisionsherrarne kunde optaga räkningerne och dem öfversee.

Rijkz- och Cammarrådh remonstrerede, huru myckit arbete nu i Cammaren förefaller framför i förra tijdher varit hafver.

H. Ex. Rijkz-Cantzleren discurerede om öfverloppet, som giörs i Cammaren, der Cammarrådh sittia, så at dhe offta förhindras uthi deres rådhslagh. Mente fördenskuldh bäst vara at låta Secret[eraren] hvars och ens begäran optekna och så Cammarrådh föredraga, sigh der öfver at resolvera, och icke låta hvar och een löpa der in.

H. Ex. discurerede om publik sakerne, som intet böre uthtages, och alla Cammarpersoner måste vara edhsvurne, hålla det tyst som förteghat vara böör. Mente at der öfver borde giöras ordningh och form, huru alt ting hållas skal.

H. Ex:tz resolverede, at hvar Landzhöffdinge skal hafva een Bookhållare och Landzhöffdingen sielf öfversee boken der nedhre i landzorten, underskrifva och senda den sedhan förseglat hijt opp at lefvereres ginest i Revisions-Cammaren, der at revideras.

H. Ex. meente, at Cammarrådz ämbete består enkannerlighen deruthinnan, at dhe see opå: 1. räntorne, 2. berghvärcken, 3. krigzväsendet, 4. byggningerne, 5. ammiralitetet. Och hafva nogh at giöra, tractera, contentera etc., hafvandes sigh til hielp Bergzambtet på den ena och Revisions-Cammaren på den andra sijdhan och således lijsadhe kunne uthföhra värket medh skääl.

Hr Johan Kruus gaf tilkänna, at Fougdernes räkninger och landzböckerne icke komma öfvercens, och at Bookhållarne komma hijt och formera sine räkninger såsom den eller den Cammarereren dedh ville hafva.

Ladhes fram een balance, huru Cam[mereraren] Berge Pedhersson hade anammat, opföhrt och uthgifvit Norlandzräntan, sompt upburit i penninger och gifvit partzeler, sompt i partzeler och gifvit penninger före. Detta förslagh är giordt på den ena sijdhan huru det böör vara, och til dedh andra huru det är skedt.

H:r Åke meente, om Berge Pedhersson hafver super plus beräknadt och Cronan godh giordt, dedh Berge Pedersson säijer sig vilja bevijsa, då kan man intet stort säija.

H:r Pedher Baner sadhe Berge Pedhersson borde ju intet tagha emot Cronones ränta, dedh var intet hans ämbete.

H. Ex:tz öfversågh köpegodzpenningernes räkninghen på upbördh och uthgifft.

H. Ex:tz befalte expresse, at dhe påstar, som intet borde vara betalte af köpegodzpenningerne och icke til krigzstaten kompne äre, skulle restitueres tilbaka igen af andra medhel. Förbödh der hoos at röra dhe köpegodzpenninger, som nu i förrådh äre.

Taltes ock om dhe ducater, som Secret[eraren] Nils Nilsson Tungel hafver lefvereret på köpegodzen à 2 Rdr stycket, der doch samma gull intet så högt äre uthgifne.

H. Ex. resolverede, at Nils Nilsson måste giöra resten godh eller tagha sine gull igen och bethala medh specie Rdr och icke således förfördela Cronan. Vil han dedh icke giöra, då slås händerne i godzen, och gullen gifves honom igen.

Taltes om den summa, som sahl. Hans Jörenssons änckia är Cronan skyldigh på köpegodzen.

H. Ex. sadhe, at hon måste betahla dedh hon skyldigh är.

Taltes ock om generalböckerne, som liggia oslutne.

Cammarrådh berättadhe, at Cam[mereraren] Mårten Pederson vil hafva flere skrifvare sigh till hielp för arbetetz myckenheet skuldh.

H. Ex. sadhe, at Mårten Pedersson är myckit försummeligh i sin tienst; kunde väl mehre giöra, om han ville och icke droge så myckit i gästebudh.

Öfversågz förslaget på kopparen, som tilvärkadh är i förledhit åhr.

H. Ex:tz Rijkz-Cantzleren meente, at Cammarrådh ville tilsee, det i stadhen för den kopparen, som är vägen ifrån 1 Januario til 1 Martio nästförledhen och taghen til 1641 åhrs stat, kunde så myckit ersättias til 1642 åhrs stat uthaf dedh, som af 1641 åhrs koppar kan vara behållen och bespardh, så at denne åhrs koppars inväghningh kunde föllja staten åth och angå ifrån primo Januario nästförledhen och lychtes sidste Decembris och så sedhan framgeent åhrlighen.

Rijkz-Marschalken välborne H:r Axel Baner inkom, besvärandes sigh at stallstaten fast icke ett åhr uthi de passerede åhren är tilfyllest uthgången effter anordninghen.

Cammarrådh svaradhe: Så vidha dem vetterlighit är, hafver den staten fådt uth sin anordningh, allenast resterer dem på förledhit åhr een påst hafra ifrån Ingermanlandh, hvilken för vinterens hastige infallandhe i höstas intet kunde öfverkomma uthan deels är på väghen infrussen. Sadhe sigh hafva giordt sin flijt

och offta der om skrifvit. Elljest så är missvexten här til een orsak, at ringa hafra i Ingermannelandh hafver varit i förrådh.

Förslaget på hafran togz fram hvadh som öfverkommit är och ännu resterer.

H. Ex. befalte, at stallstaten här effter måtte tilbörlighen försedd varda bådhe medh höö, halm och hafra.

H. Ex. talte om den store summa, som H:r Lars Kagg hafver sagt at vara bespardh och behållen af krigzfolketz anordninger i åtskillige landzändar, effter compagnierne intet hafva varit complette eller altidh lijka starcke, och lijkväl full anordningh på dem giordt.

Sidst discureredes om staterne i gemeen, at sådhan order ställes måtte, det dhe i rättan tijdh kunne gå uth och hvar få sidt.

Cammarrådh mente, at müst förorsaker sigh af kopparens långsamme uthgående.

Den 15 Martij var den Konglige Regeringen och Rådhet i Cammaren at öfversee staten.

H. Ex. Rijkz-Cantzleren discurerede, huru som krafften och Hennes Maij:tz lefverne består i Cammaren, och dedh Collegium står fuller effterst, men borde så vidha vara främbst, och altså när Cammarrådh alt tingh väl förestå i Cammaren, så hafva dhe så mycken större åhra, ty räntornes disposition är fundamentet til alla Collegier, och månge hafva uthi Cammaren at fordra deres löhn och underhåldh.

Eljest om staten i gemeen så veet man intet stort at förandra der uthi, uthan om een karll slutes uth eller sättes til, kan föga hafva oppå sigh.

I synnerheet talte H. Ex. om cantzlijstaten, at han intet stoort viste deruthinnan at förandra. Om krigzfolket intet heller, ty staten tillåter intet dedh at föröka.

Taltes ock om kopparen, at den i staten i detta åhret måtte redresseras ifrån nyåhret til nyåhret; elljest fölljer orichtighet aff.

Sedhan framtogz Rijkz-Marschalkens inlagde puncter angående hoffstaten, huru vidha H. N:de begärer at den måtte förökas.

H. Ex:tz discurerede om Rijkz-Jägemästarens ämbete, at under honom borde vara 3 Jägemästare, nembligen 1 uthi Sverige, 1

i Götha rijket och 1 i Finlandh, som rijdha och besee Cronones skogar, at alt ting måtte rätt tilgå.

Den Tyske Jägemästaren Stesslaw, som Rijkz-Marskalken opsat hade, blef bevilljat at föhras på staten, och skal denne lijkväl enkannerlighen höra under Rijkz-Jägemästarens disposition, ehuru väl han blifver så vidha stadigt vidh hofvet, och Rijkz-Marschalken befahler honom hvadh han skal giöra.

Hans tienare skole ock bekomma jämpte deres löhn hvardere 30 Rdrs commiss til kläder medh mehre, som uthi längden införd och anteknat är.

Capellmestarens Anders Dübens löhn blef förbättrat på 100 daler.

Item discantisternes kostpengar på 25 daler hvardere.

H. Furstl. N:de Hertigh Carll bevilljades 1 stalldrengh mehre.

Höö och fodher til gödha oxarne, som hålles vidh ladhugårdarne, skal förordnas af landet.

At lahnefiskien måge blifva hoffstaten tilslagne för så stoor summa, som andra derföre gifva, hafver sine skääl, aldenstundh hoffstaten ordinarie vil vara försörgdt medh färsk fisk.

Men belangande laxefiskiet uthi Elfkarlby, som til hoffstaten begäres, så skal först lifgedingzstaten öfversees och sedhan beskedh opå gifves; interim kan hoffstaten dedh intet få.

Til fiskiarnes löhn påökes dem hvardere 12 alnar vallmar.

Skal ock giöras anordningh til notan vidh Svartsiö.

Hoffbokhållaren bestås ingen förbättringh på löhnen, uthan kan elljest uthaf extra ordinarij medhel beneficeras någhot, der han sin tienst väl förestår.

Tvenne ladhugårdzdrenger blefve tilökte vidh Ultuna ladhugårdh.

Fans godt at Stockholms ladhugårdh blifver vidh hoffstaten, och at der hålles Cronones eghen afvel, på det när man intet kan få här någhon färsk maat til kiöpz, man då må hafva någhot at tilgå vidh ladhugården härsammastedz at försörja Hennes Kongl. Maij:tz köök medh.

Discureredes ock om lijfguardiet, och blef resolverat at dedh skal fourneras på 300 man.

Företogz stallstaten.

H. Ex. sadhe, at Cammaren beskylles, det dhe hafva höö och halm i förlähningh.

H:r Åke svaradhe, at ingen i Cammaren hafver sådan förlähningh, allenast hafver Rijkz-Skattmästaren någhon förlähningh uthi höö effter konglige breeff.

H:s Ex:tz mente, om Rijkz-Skattmestaren hade konglige breff der på, kunde det vara skäligt, at han behåller samma förlähningh; elljest medh kan detta intet så stoort importera.

H. Ex. tiltalte Hoffstallmestaren Hans Wachtmestare, at uthfohringen på hästarne är för högt sadt; mente at man väl medh ringare kunde tilkomma.

Stallmestaren mente neij, uthan är effter gammal ordhningh stält.

Altså lät man der vidh förblifvat.

Bevilljadhes fodhermarsken, rustskrifvaren, remsnidharen och flere någhon förbättringh på löhnen, effter som H. Ex. det in margine på Stallmestarens puncter anteknadhe.

Discureredes om stodhgångerne.

H. Ex. meente, at dedh vore een nödigh tingh och måste oprättas och anställas. Sadhe at Svartsiölandet och öijarne i Uplandh kunne vara der til tiänligast.

Om öijarne i Finlandh skal ransakas hvadh som behållit är eller eij, och hvilke som til stodhgången kunne vara tiänlighe.

[**Den 15 Martij**] e[fter] m[iddagen]. Den Konglige Regeringen och Rådhet vore i Cammaren såsom för middaghen.

Först företogz krigzstaten.

Taltes om Lifländske staten, huru det tilkommer, at [på] den staten altidh blifver så stoor räst på dess anordningh.

Berättadhes at samma rest sticker mästedels i Finske anordninghen, den långsambligen uthgår, och sompt står tilbaka af spannemåhlshielpen här i Sverige.

H. Ex. befalte, at sådant måtte remedieras, serdeles at guardnizonen sammastedz blifver försörgd medh nödtorfftigt uppehälle effter staten. Och är detta besynnerlighen at i acht tagha, at hofförtäringen kan intet bidha uthan måste vara 2 månadher föruth försörgd, men hoffolket kan någhot bidha.

Gemene soldaterne, som liggia i guarnizonerne, kunne intet heller bidha, men General-Gouverneuren och andra officianter måste bidha.

Vidh cantzlijstaten äre skrifvarne först betalte vordne, och jagh, sadhe H. Ex:tz Rijkz-Cantzleren, hafver bidhat til det sidste.

In summa, dhe som torfftigaste äre måste först betahlas i alla Collegier.

Fans för den skuldh rådhsampt, at een viss ränta förordnas til det gemene folkzens underhåldh, och den räntan skal enkannerlighen der til användas och til intet annat brukas.

H. Ex. mente, at Cammarrådh böre see på Cammarererne, at dhe intet giöra falsk räkningh, i synnerheet at upbördh och uthgifft blifver rätt infördh.

H:r Åke sadhe, at Cammarrådh kunde til ingen räkningh svara.

H:s Ex. svaradhe: Om en Secreterere opp i Cantzlijet giör ett orätt concept, ville jagh det straxt corrigera och sättia i bredden, huru jagh det ville hafva; altså måste Cammarrådh ock vara förtänckte at öfversee räkningerne i Cammaren, om dhe anten äre rätt[e] eller orätte.

H. Ex. befalte at opsättia, huru starck Adhelens rusttienst är i Liflandh, Estlandh och Ingermannelandh, och 6 compagnier skole vara i Liflandh och Estlandh och 2 compagnier i Ingermannelandh. Der effter giörs förslagh, huru myckit nu är anordnat på officererne sammastedz, och sedhan anordnas så myckit der til, at desse blifva tilhopa ett complet regemente.

Klagades at officererne bekomma deres förordnadhe spannemåhls underhåldh i landzänderne uthi penninger à 9 marck tunnan. Och när spannemåhlen är i högt prijs, gifves dem penninger, men när den är i lågt prijs spannemåhl.

Cammarrådh sadhe, at i åhr är intet mycken spannemåhl blifven; derföre hafver krigzfolket deels måst bethales deres spannemåhls underhåldh medh penninger.

H. Ex. sadhe: I Norlandh kan det vara een saak, der som stoor missvext varit hafver, och skal dem der gifves spannemåhl så långt den förslår, men det öfrige, som brister i spannemåhl, bethales medh penninger, nembligen een daler eller någhot lijtet mehre för tunnan än som elljest Cronones värderingh är. Men i de andra landzändar, der som spannemåhl vuxen är, borde krigzfolket försörjas medh spannemåhl effter ordninghen. Och der någhon missvext vore, at krigzfolket icke kunde alt få deres spannemåhls underhåldh i sielfve partzelen, så bör i sådhant fall gå proportionaliter til och så väl afkortes för dem, som förlähninger hafva, som för krigzfolket, så att der medh hålles een lijkheet; den som myckit hafver, miste myckit, och den lijtet hafver, miste mindre alt effter quotan.

Resolverede den Konglige Regeringen, at uthi det landzskapet, der som krigzfolket är, skal taghas och anordnas dem deres spannemåhls underhåldh af tijonden och åhrlige räntan dersammastedz, och så vidha desse intet fyllest giöra, taghes af nästa häradt, så at krigzfolket får sin anordningh i spannemåhl fyllest uth effter ordninghen.

Cammarrådh mente, at krigzfolket hafver fådt uth deres spannemåhls underhåldh i sielfve partzelen för alla åhren så när som i fiordh, då missvext å landet varit hafver, det dhe intet kunne bättra.

H:r Lars Kagg sadhe, at alla åhren hafver spannemåhlen bristat för krigzfolket.

H:r Åke befalte at annotera den Kongligha Regeringens villja vara, at ryttarnes arresterede ränta, som dhe öfver ordninghen af deres tildelningzhemman niutit hafva, skal dem restitueres och löösgifves, och dhe alt fort samma öfrige ränta effter den Konglige Regeringens gifne förklaringh niuta, til dess dhe anten blifva slaghne, dancka af eller döö bort, då den öfrige räntan skal draghes tilbaka, och de, som effter komma, eij mehra tildeles än ordninghen förmår.

Den Konglige Regeringen bevilljadhe Ingenieuren Johan Andersson 800 daler til åhrligh löhn, och skal han således föhras på staten.

Taltes om krutqvarnen i Åker sochn.

H. Ex. mente, at värket måste så starckt drifves, det åhrlighen vidh 100 läster kruut kunde der blifva tilvärkadhe.

Sedhan företogz ammiralitetzstaten.

H. N:e Rijkz-Ammiralen och H:r Clas Flemmingh begärte, at Ammiralernes löhn måtte någhorlunda förbättras och proportioneras effter Feltmarschalkernes gagier.

H. Ex:tz Rijkz-Cantzleren mente, at den enas tienst måtte sättias emot den andras, ty dhe äre intet lijka uthan een stor åtskildnadh emellan dem bägge. Den ena strijdher til siös, den andra til landz; den ena förrätter sin reesa innan en månadh eller någhot mehre, den andra kanskee intet på åhr och dagh. Altså faller i consideration, at dhe eij heller kunna niuta lijka löhn.

Den 16 Martij var den Konglige Regeringen och Rådhet nedher i Cammaren at öfversee staten.

Först discureredes om siööstaten, och at den skulle blifva såsom den i fiordh varit hafver, allenast öktes på 6 eller 7 personer någhon löhns förbättringh.

Sedhan discureredes om cantzlijstaten.

H. Ex. sadhe den blifver som för, allenast begärte, at Loccenius måtte deruthinnan påökas och försees medh någon bestellningh jämpte sin Professoris löhn, i betänckiande at han skrifver historier.

Item at Beijer också måtte sättias på cantzlijstaten och blifva Secreterer i gamble Cantzlijet öfver Tyske sakerne, och at han är elljest tiänligh at brukas i correspondentzsakerne uthom landz.

Om cammarstaten.

H. Ex:tz discurerede om General-Cammarereren och hans underhafvande, som borttagha åhrlighen til löhn een stoor post öfver 5,000 daler, hvadh de derföre giöra. Sadhe at uthi Cammaren måste giöras ordningh och all oredha afskaffas, och Cammarrådh skole gifva acht på räntorne, at alt kommer Cronan til godho.

H:r Åke gaf tilkänna, at dubbelt mehre af handhpenningerne är betalt til krigzstaten, än af köpegodzpenningerne är taghen til handpenningernes uthgiffter.

H. Ex. meente, när handpenningerne intet vele tilräckia, skal man den Konglige Regeringen sådant gifva tilkänna, at mehre förordningh der til giöres, och icke tagha af andra anordninger.

Pedher Nilsson Gyllenax inkalladh blef frågadt af H. Ex:tz Rijkz-Cantzleren, huru man rätt skulle gå til värcka och ställa sakerne der hän, at man alt underslef kunne få see och lefva i vissheet.

Svaradhe, om Bookhållarne måtte lefverera åhrlighen sine räkninger in Majo, så kunde bättre richtigheet föllja medh än nu skeer.

H. Ex:tz meente, at Bookhållarne behöfde intet sielf komma hijt, uthan böckerne sendes hijt af Landzhöffdingerne öfversedde och förségladhe til Revisions-Cammaren. Finnes sedhan någhon faut deruthi, då är tijdh nogh, at Bookhållaren kommer hijt och för intet. Och måste Bookhållarne och Fougderne intet correspondera tilhopa medh sine räkninger; elljest kunne dhe stiäla bådhe.

Rijkz- och Cammarrådh hölle rådhsampt, at Fougdernes och Bookhållarnes räkninger måtte följjas åth och lefvereres bägge här i Cammaren.

H. Ex:tz och den Konglige Regeringen mente, at när Fougderne hafva sine räkninger färdige, så skole de dem lefverera til Landzhöffdingen at öfversee och verificera medh sin handz underskrifvande, at dhe äre richtige; sedhan öfverantvarder Landzhöffdingen bemälte fougderäkninger Bookhållaren i händer at sluta sin landzbook der effter. När nu Bookhållaren hafver sin book färdigh, då skal Landzhöffdingen den i lijka måtto öfversee och verificera medh sin handz underskrifvande, at den är richtigh befunnen, och sedhan skickar Landzhöffdingen bådhe landzboken medh dess documenter och Fougdernes räkenskaper i rättan tijdh hijt, dem ginest i Revisions-Cammaren at lefvereres, der at revideras. Och skole Revisorerne icke allenast optagha och öfversee landzräkninger uthan ock koppar-, tull-, Collegiernes, guardnizoners och andra sådhana stora räkninger. Landzböckerne skole intet här oppe uthan der nedhre i landzorten inbindas, för än dhe opskickas och lefvereres i Cammaren.

Pedher Nilsson berättadhe här til hafva varit brukelighit, at Cammarererne hafva först proberat summorne i böckerne, och sedhan äre dhe lefvereredhe i Revisions-Cammaren at revideras.

H. Ex:tz meente, at dhe 4 Cammarerere borde vara under Revisions-Cammaren och stadigt sittia vidh deres arbethe, och hvadh förslagh och statssaker behöfves at förfärdigas, kunde General-Cammarereren förfärdiga, fast än man skulle tilordna honom ett pahr godhe karlar til samma arbetes uthförande.

H. Ex:tz talte om Bengt Ingolfsson, som gifver uth bevijs uthur Rijkzens Archivo emot Cronan. Förbödh at han intet skal gifva uth någhot bevijs her effter, med mindre det honom anten af den Konglige Regeringen eller Cammarrådh expresse befalt varder at giöra.

Befaltes at collationera store tullräkningerne medh de tryckte tullordonantier til at see, om vahrurne äre alla der effter rätt förtulladhe, och Cronan skedt rätt, ty H. Ex. mente, at deruthinnan kan brukas stoor flerdh, som man intet så lättelighen kunde märckia.

Sedhan företogz bergzambtsstaten.

H. Ex:tz discurerede, at Laboranten i Bergzambtet måtte afskaffas på det sättet, som han nu är, effter han är apoteket i stadhen til förfångh och ruin, och skal honom, Laboranten, förbiudhes at sällia någhre distilerede saker.

Oplästes Philip Apotekares supplication, deruthinnan han begärer, at denne saken måtte remedieras.

H. E. sadhe, effter som Philip hafver konglige privilegier på apotekarijet, så måste han der vidh mainteneras.

Den 17 Martij. H. Ex:tz Rijkz-Skattmestaren siuk. Tilstädes Rijkz- och Cammarrådh.

— — — — — — — — — — — — — — —

Sedhan inkommo den Konglige Regeringen och Rådhet.

Discureredes, huru nödigt det vore, at rätta jordeböcker måtte oprättas.

Cammarrådh mente jordeböckerne kunne intet justeras i Cammaren, uthan vore bäst in loco at förfärdigas.

H. Ex. mente ja, det kunde väl skee i Cammaren.

Blef omtalt, at Cammarererne intet böre hafva at giöra medh förslagen uthan sittia i Revisions-Cammaren och jämpte Revisorerne öfversee och revidera landz- och andra Cronones räkninger.

H. Ex. sadhe Räkninge-Cammaren bör vara såsom een Inspector öfver alla Cronones räntor, at der medh rätt handlas.

Secretereren bör tagha registraturen, alla breff och assignationer, contracter etc. i acht och svara derföre.

Protocollisten achtar protocollet och annoterar hvadh som Cammarrådh tractera, såsom opp i Cantzlijet hålles. Een Cammarerere bör achta allenast sin book och ingen handel drifva, som här til skedt är.

Befaltes at een Proviantmestare eller Proviantskrifvare här vidh slottet skulle tilsättes.

Cammarrådh mente, at Proviantmästaren måste handla, när uthredningar skee.

H. Ex:tz sadhe neij, uthan hvadh som behöfves kan ophandlas af borgerskapet och dhe bethales anten medh pänninger eller partzeler, och är allenast Proviantmestaren som en Inspector der öfver och tagher proviantet emot, icke lefvererandes uth det ringaste uthan order och befallningh, och måste man see honom nogha på fingeren och låta esomofftast inventera i provianthuset, om ock allt är så tilstädes som vara bör, opåminnandes Cammarrådh, at dhe ville vara betänckte opå alla saker i Cammaren, at dhe måtte ställas i godh skick, som vara böör och tijdhen det fordrar.

Sedhan företogz bergzambtsstaten. I synnerheet taltes om saltsiuderijet.

H. Ex. mente, at een stor deel af rijkzens välfärdh ligger på saltet, och är så nödigt som nyttigt at detta värck befordras.

H. Ex. discurerede, huru han vidh Nyköpingh talte medh Otto Krug och Sigeroth, när dhe hade der giordt prof på saltet, frågandes dem först om saltet här var så in qualitate såsom annat salt; 2. om man kunde det hafva in quantitate och så myckit som rijket behöfde; 3. om man kunde det här tillvärcka för sådant prijs såsom det kostar, elljest at inköpas. Så svaradhe dhe: in qualitate är detta så godt som någhot salt kan vara; quantitate, man kan få så myckit som man ville hafva; och om prijsen sadhe dhe, man kunde tilvärka det för mindre än det kostar at opkiöpas.

Der opå är värket vidh Muskön blifvit oprättadt och så vidha bracht, at der är een deel salt giordt, som är befunnit godt.

Blef så beslutit, at saltvärket skal fortsättes.'

Resolverede den Konglige Regeringen, at Hindrich Olofssons huus skal värderes och sedhan sälljas til H:r Lars Kagg, som det begärer til kiöpz.

[**Den 17 Martij**] e[fter] m[iddagen]. Rijkz- och Cammarrådh tilstädes.

— — — — — — — — — — — — — — —

Sedhan inkommo den Konglige Regeringen och öfversåge staten.

[**Den 18 Martij**] e[fter] m[iddagen] var den Konglige Regeringen och Rådhet i Cammaren och öfversåge landzstaterne.

Den 19 Martij var den Kongl. Regeringen och Rådhet i Cammaren och öfversåge staten.

H:r Åke Axelsson befalte at annotera, at den Konglige Regeringen hafver bevilljat, det Landzhöffdingen välb. Carll Mörner skal sättias på staten för så stoor löhn, som han hadhe, när han var Cammerrådh.

Den Konglige Regeringen befalte, at bonden, som boor på Vendthollmen, skal säijas til, at han vidh rätta fahrdagh emot anno 1643 flyttiar dedhan, aldenstundh Cronones stodhgångh skal der anrättas.

Cammarrådh befalte så straxt Secretereren at ställa breff til Landzhöffdingen, det han bonden i tijdh låter dedh vetha, och han må hafva sigh der effter at rätta.

[**Den 19 Martij**] e[fter] m[iddagen] var den Konglige Regeringen och Rådhet i Cammaren och öfversåge åter staten.

Blef af den Konglige Regeringen resolverat, at effter mehrendeels dhe saker, som äre fundne uthi Hendrich Olofsons huus, och återhämptadhe tre kistor ähre af föga värdhe uthan een hoop klädher, lijthet then, koppar och mässingh, som lijtet hafva på sigh, hvarföre skole dhe hans hustro och barn igen restitueras, hvilket ock Rijkz- och Cammarrådh befalte Fiscalen Clas Erichsson at efterkomma och samma saker åther lefverera så när som skååp, ebenholtz contor och inlagde kostelige kistor, hvilke blifva stående på dhe orter, der dhe nu ähre, til vidhare resolution.

Skickadhes Cam[mereraren] Erich Johansson och Fiscalen Clas Erichsson til Commissarien Johan Erichsson Apelgren at förehålla honom, dedh han uthan oppehåldningh skulle inläggia vist extract på alla partzeler utaf ordinarie räntan i Finlandh, som til 1642 åhrs staat blifver behållen.

Den 21 Martij. H. Ex:tz Rijkz-Skattmestaren siuk. Præsent. Her Åke Axelsson, Her Knut Påsse, Cammarrådh Her Johan Kruus och Sevedh Bååt.

— — — — — — — — — — — — — — —

Sedhan inkommo den Konglige Regeringen och Rådhet och öfversåge staten.

Iblandh annat discureredes om Hindrich Olofssons huus. Berättadhes hans änckia föregifver, det huset var köpt medh hennes penninger.

H. Ex:tz mente neij, uthan är mehre medh H:r Fredrich Stenbocks penninger kiöpt, men hvadh maatvahrur och annat löst kunde finnas i huset, som icke är af någhon importantz, det kunde man änckian väl tilställa och låta föllja.

Och effter H:r Lars Kagg hafver begäret huset til kiöpz, så befalte den Konglige Regeringen, at det skal värderas och för-

sälljas til Crononés bästa det högsta som ske kan och H:r Lars Kagg vara närmast dedh at behålla, der han så myckit gifva vil, som dedh värdh är.

Sedhermehre resolverede den Konglige Regeringen, at Hindrich Olofssons änckia skal igengifves dhe 2 gullkädjor och ett pahr armbandh sampt gullringar, som hafva funnitz effter Hindrich Olofsson. Item sängkläder, gångekläder, maatvahrur, then och koppar medh annat löst, som finnes i huset, skal änckan tilställas; allenast behåller Cronan huset medh all fast innandöme sampt dedh som kan vara af någhon importantz.

Den Konglige Regeringen opåminte Cammarrådh, at dhe i tijdh ville vara betänckte på uthredningen, at den må blifva försörgdt.

[**Den 21 Martij**] e[fter] m[iddagen] var åter den Konglige Regeringen och Rådhet i Cammaren.

Först föreföll een discurs om dhe ducater, som Secret[eraren] Nils Nilsson Tungell hafver lefvereret til sahl. Hans Jörensson på köpegodzens betalningh, stycket à 2 Rdr. Deröfver togz sahl. Hans Jörenssons qvitantz fram och den revers, som Nils Nilsson der emot gifvit hafver, deruthinnan bemälte Nils Nilson sigh obligerar, så frampt ducaterne intet kunne uthgifves för 2 Rdr stycket, då ville han them igentagha och gifva specie Rdr derföre.

H:r Pedher Baner mente, at Nils Nilsson hade fådt fullkombligh qvitantz på specie Rdr och derföre intet kunde tilbindas at bethala Cronan någhot mehre.

H. Ex:tz Rijkz-Cantzleren sadhe, at Nils Nilsson var skyldigh at lefverere specie Rdr til Cronan och inga ducater; och emedhan Nils Nilsson hafver sigh reverserat, at der så skääl ducaterne intet kunde uthgifves för 2 Rdr stycket, så skulle han them igen tagha och bethala med specie Rdr, opå hvilken revers hafver Hans Jörensson sedt och gifvit sin qvitantz uth. Nu är Hans Jörensson der öfver dödh blefven, och ducaterne äre sedhan utgifne för ringare värdhe än 2 Rdr stycket.

Endtligen resolveredes at Nils Nilsson skal opfylla hvadh han ännu skyldigh blifver.

Berättadhes at Nils Nilsson begärer rescontrera denna rest på sin skuldhfordringh i kopparcompagniet. Så alldenstundh anno 1639, den tijdhen som Nils Nilsson var skyldigh denne sin köpe-

godz summa at erläggia, icke ändå var bevilljat någhon afkortningh i kopparcompagniet, dy bestås Nils Nilsson ingen afkortningh på detta sättet, uthan han måste contant betahla hvadh han skyldigh är, hvilket den Konglige Regeringen således resolverede.
Sedhan öfversågs staten.

[**Den 29 Martij**] e[fter] m[iddagen] præsent. H:r Åke [Axelsson], H:r Knut Påsse, Cammarrådh Sevedh Bååt, Secret[eraren] och Cammarererne.

Hans Ex:tz Rijkz-Cantzleren kom in och sågh något opå anordningzstaten.

Den 30 Martij. H. Ex. Rijkz-Skattmestaren siuk. Præsent. H:r Åke Axelsson, H:r Knut Påsse, Cammarrådh H:r Johan Kruus och Sevedh Bååt. Secret[eraren] och Cammarererne.

H. Ex:tz Rijkz-Cantzleren inkom och öfversågh anordningzstaten.

I medhler tijdh inkommo ock H:r Clas Flemingh och H:r Carll Bonde.

H. Ex:tz Rijkz-Cantzleren förbödh expresse, at inge uthräkninger skole må gióras her effter på någre godz, som anten officerere eller gemene ryttare och knechter äre på deres tienst tildeelte eller dhe elljest på Konglige breff innehafva, medh mindre sådant är den Konglige Regeringen först der om tilkänna gifvit, och de hafva der til samptyckt och det bevilljat genom deres breff til Cammaren, intet achtandes i sådant fall hvarken krigzrätz eller krigzfålketz tilståndzzedlar.

Rijkz- och Cammarrådh befalte så straxt Bengt Hansson sådant at taga i acht och inge krigzfolkzhemman gióra uthräkning opå at bortköpas uthan den Konglige Regeringens serdeles skriffteligе befallningh och order. Hvar effter sigh ock de andra Cammarerer skole hafva at rätta.

[**Den 30 Martij**] e[fter] m[iddagen]. De samma tilstädes som förmiddagen.

H. E:tz Rijkz-Cantzleren inkom och sågh åter på anordningzstaten.

Så kommo ock tilstädes H:r Clas Fleming och H:r Carll Bonde.

Resolveredes at Johan Trotzichs contract öfver styckegiutningen i dette åhr skal så vidha retraheras och förminskas, at der han skulle tilgiuta och lefverere til Cronones behof 800 skippundh kopparstycker, skal han allenast i åhr lefverere 500 skippundh, och dereffter skal formeras staten.

Resolveredes at uthaf vantmakerijen här i rijket skal ophandlas så myckit kläde, som vil behöfves til soldaterne i Liflandh, Pommern och Mechlenburgh sampt uthredningen här hemma.

Taltes medh Commissarien Regner Lehusen, om han och hans participanter ville blifve vidh vantmakerijet i Arboga.

Han sadhe, at dhe kunna intet blifva behåldne medh det kööp, som dhe här til hafve gifvit på deres klädhe, aldenstundh ullen kostar nu dubbelt mehra än förre åhren. Elljest gifves dem kopparmynt 3 daler emot een Rdr.

H. Ex:tz hölt billigt, at dhe bethalas medh Rdr in specie, och at medh Lehusen måtte handlas om en påst kläde uthaf Arboga vantmakerijet.

Resolveredes at ehuru väl summan på slysebyggningen är uthi förslaget sadt oppå 11,000 och några daler, så skal den doch eij högre blifva och föhras på staten än för 8,000 daler.

Louijs De Geer berätter uthi sin supplication, at bönderne vidh Österby och Löfstadh bruken belägne hafve altidh i sahl. Kongens tijdh varit frije för uthskrifningen; der emot hafver hvar bonde utgifvit 5 staffrum veedh til bemälte bruk, belöper sigh för hvar knecht 50 staffrum vedh, för hvilken åhrligen är bethalt i Cammaren 1 daler hvit mynt för hvart staffrum räknandes, och emedan ju längre ju värre blifver effter vedh, och värket föruthan denne stafrums vedhen icke kan tilbörligen fortsatt varda, så bedher han, at bönderne så här effter som här til måtte vidh samma utskrifningzfrijhet förblifva emot vedhens uthgiörande.

Der opå resolveredes af H. Ex:tz Rijkz-Cantzleren, at dhe sochnar, som här til under bruken varit hafva och utgiort vedh för knechteskrifningen, de samma skole ock der vidh förblifva och vara exempte för knechteskrifningen, der emot de til bruken lefverere 5 staffrum vedh hvar bonde, och Louijs De Geer bethaler den effter ordningen.

Resolveredes at Proviantskrifvaren Abraham Olofsson skal ännu vidhare förhöres, om han icke veet Hindrich Olofssons gälldenärer, och sedhan sleppas uhr fängelset.

[**Den 12 Julij**]. Effter middagen var tilstädes H. E:tz Rijkz-Skattmestaren sampt Rijkz- och Cammarrådh.

— — — — — — — — — — — — — — —

Sedhan inkommo den Konglige Regeringen och Rådhet, och så togz åter consilium Cameræ före.

H. E:tz Rijkz-Cantzleren frågade Revisorerne, om dhe hafva sedt detta consilium igenom och lagt denne ordhning öfver.

Dertil svarade dhe jaa.

Discurerades vidlyfftigen om en räkenskap, som intet öfversedd är, huru det bäst skal förhållas medh och hvadh tijdh dertil skal determineras.

Rijkz-Cantzleren: Vij måste see opå Cronan, vij måste ock see på tienarne. Tienarne faller een stoor last, som gärna ville clarera sine räkningar; skulle dhe nu intet blifve öfversedde, och dhe förplichtas at svara för 10 åhrs gammal räkenskap, så vore det een odrägeligh saak. Man skulle intet få många tienare opå den beskedh.

Detta meente ock Rijkz-Drotzen. Man måste ock see på Cronan, at den icke sker för när, ty många hinder kunna infalla Konungen uthan landz.

Rijkz-Drotzen: Det är lijka så som Regeringen effter Hennes Kongl. Maij:tz tillträde til regementet intet skulle giöra räkenskap öfver 10 åhr tilbaka.

Rijkz-Cantzleren: Detta angår the personer, som vedherböra at svara til räntorna.

Feltherren hölt före, at den må väl effter 10 åhrs tijdz förlopp vara otiltalt och intet svara för så gammal räkningh.

Rijkz-Skattmestaren: Man kan icke så sättia absolute; therföre limiteras Cronones rättigheet uthi följande clausuler.

Rijkz-Cantzleren: I injuriesaker cessat actio intra breve temporis spacium; så kan detta vara skäligt, doch äre argumenta per contra. Respublica est pupilla, thet måste svaras til på Cronones vägnar, synnerligen in turbido statu hafva ögat på dess välståndh.

Man håller skäligt, när räkenskaperne hafva leghat i 10 åhr inne — dess förinnan de förmenes, synnerligen in pacato statu, väl

hafva kunnat öfversees — så tycker migh, sadhe H. E:tz Rijkz-Cantzleren, det man sachta må låtha blifvat, medh mindre han är flychtigh och man hafver honom intet varit mechtigh, som räkningen borde svara til. Men det är quæstio, om man skulle bruka tijdhen så långh; ligger räkenskapen 6 eller 7 åhr, tyckes det vara nogh.

H:r Per Baner: Om icke följjer försummelse på, at dhe, som räkenskaperne bordhe optaga, intet det executera eller sökia hålla någhon oppe i lång tijdh.

Togz expedient uthi, at den puncten slöts uth pro tempore. Taghes tijdhen kort, så giörs Cronan præjudicium; sättes ock tijdhen långh, kan mången godh karll blifva ruinerad. Är värd at taghes i bättre betänckiande, helst medhan ännu Drotningen är i omyndiga åhr.

Rijkz-Skattmestaren sadhe, at böckerne ifrån 1631 äre optaghne här i Cammaren.

Rijkz-Cantzleren mente det vara bäst, at man blifver vidh den terminen; faller något före, at man måste sökia flere åhr tilbaka, kan derom sökias den Konglige Regeringens consens.

Denna quæstio hafver något efftertänckiande, ty der äre icke allenast upbördzmän af Fougder och dess lijke uthan ock flere och högre personer Cronan hafver til kräfvia af; particular personer kunna ock hafva at fordra. Och såsom Cronan vil hålla uthi sine gäldsaker och skuldfordringer, samma jus vil ock en particulier person niuta. Man måste thala på 20 åhrs saker och kräfvia Crönones gäldh, men det synes bäst, at intet giörs någhon ordningh här på för dhe præjudicerlighe conseqventier.

Opåminthes vidhare, at i Revisions-Cammaren behöfves 3 Adsessores. Så blef godt funnit at Gustaff Rosenhane blifver een af them.

Hölts nödigt at flere journalister i Bookhållerijet sättias til på någre åhr, til dess böckerne kunna blifva färdiga.

Discurreredes sidst om numero Adsessoris Cameræ, och mentes at consultantium multiplicatio är ett stort hinder och besvär. Thet är bättre och gagneligare, at Collegiumet består på 5 collegianter, ty ju flere dhe åhre, ju mehre hindrar den ena den andra. Nu är på Revisions-Cammaren devolverat een stor bördha, der medh lättas Cammarrådh; sedhan tager ock Bergzamptet een stoor last ifrån dem, at man så myckit mindre personer behöfver.

Den 13 Julij var den Konglige Regeringen och Rådhet i Cammaren.

Den 15 dito præsent. Rijkz-Skattmestaren, H:r Knut Påsse, Cammarrådh H:r Johan Kruus och Sevedh Bååt, Secret[eraren] och Cam[mererarne].

H. E:ts Rijkz-Cantzleren kom in, och så taltes om, at Landzhöfding Hans Rotkirch skrifver til Cammaren och begärer anordning på penningar til någhon veedz inkiöp, som skulle behöfves til Hennes Kongl. Maij:tz ankompst uthi Nyköpingh, och mente Cammarrådh Landzhöfdingen hade intet behof at besvära Cronan der medh, uthan han hade slotzbåtar och fålck medh stora skoghen för sigh och kunde väl sielf låta hempta någhon vedh.

H. E:tz Rijkz-Cantzleren mente, at Cammaren skulle skrifva honom dedh svar, at der han intet bättre ville förestå sidt ämbethe, än han här til giordt hade, då ville Cammarrådh sigh deröfver besvära för den Konglige Regeringen.

III.

Särskildt protokoll vid rättegången mot kamreraren Jost Hansson m. fl.[1]

Den 4 Martij för middagen vore nedre i Rådh-Kammaren R. Drotzeten, R. Ammiralen, R. Cantzleren, Her Pedher Baner, Her Claes Flemming, Her Johan Skytte, Her Herman Wrangell, Her Matthias Soop, Her Carl Bonde, Her Axel Baner, Her Pedher Baneer (ɔ: Sparre), Her Erick Flemming (ɔ: Ryning), Her Lars Sparre, Her Thure Bielke, Her Lars Kagg.

Närvarande Rix- och Cammarrådh.

Uplas protocollet af Jost Hanssons fauter.

R. Cantzleren sadhe, att hvadh moot staten löper är oppenbart tyverij.

Infordrades Joest Hansson och Ståthollarne.

---

[1] Se ofvan sid. 493, 494. — Manuskriptet är delvis mycket svårläst.

Culpa: 1. hafver differerat proviantet i Calmar, 2. köpt förbudne godz, 3. har han dölgdt undan peningarne för godzen, 4. hafver betalt södh därföre, 5. raderat böckerne.

Uplas R. Cantzleren cammererare-edhen, att see hans devoir.

Inkomme Ståthollarne 14 stycker.

Inkom Jost Hansson och blef så tilltalt: I hafve 1. varit lenge en betrodd man, 2. varit edhsvuren att sökia rixens bästa och entholla edher det, som hafver varit riket till skada. Sedan har och varit edher betrodt att taga up böcker af Fougdar af landzändarne och där uthi att handla som edher edh uthvijser. Isynnerheet om I såge någon hantera, som inthet borde, och där af skedde skada, så hadhe edher plicht, ähra och redeligheet mått drifva sådant att upteckia, myckyt mindre har edher bordt att menga edher i den som handlar(?) riket till skada. Och man har tenkt(?), att man skulle hafva haft ordsak att tenka på recompens. Doch hafver oss kommit fremmande före; doch jagh låther komma till edher förklaring; doch hafve vij låthit oss berätta, att I icke hafva giordt edher skyldigheet, uthan in contrarium. Landshöfdingernes embete är att de underslep yppa och uppenbara, så äre vij hijtkompne att see hvadh rätt eller orätt giordt är. Detta, som riket så myckyt är anlägit, måtte vij der drifva(?). Nu hafve vij tenckt det förhandla: 1. Huru komme I till det som är förordnat till Calmare fästning, att I det hafva undandragit, efter vår resolution och platzens importance. Det är sådan saak, som ingen bestås att variera. Sadhes till dem, som det göra, att de det icke röra uthan det brunne ihopa, att han det då måtte hielpa; qui secus faxit, skall hollas att hafva förådt fästningen. I drifve handel därmedh; privera den orthen.

Jost Hansson bekände, han borde lefverera spanmåhlen anno [16]41 och talte medh två, som skulle den instella, och mente, att där den ene skulle slå felt, så skulle icke den andre, som doch slogh felt, det honom var ledt; badh pardon, erbödh recompence.

R. Cantzleren: Hvem hafver befallt edher, att I skulle handla, uthan af rixens räntor skulle det tagas. Vij hafve ansedt, att man hielpespannen skulle taga till festningens proviantering.

Jost sadhe den spanmåhlen vara för godz och inthet af hielpspannen.

R. Cantzleren frågade, hvem honom hadhe gifvit fullmacht att taga och köpa spanmåhl.

Jost sadhe sigh hafva varit interesserat i godz köpande.

R. Cantzleren sadhe han då inthet var frälsesman.

Jost sadhe sigh det hafva giordt för Kylen.

R. Cantzleren sadhe dem i Kammaren altidh hafva skutit på longe bencken.

Jost sadhe all spannemåhlen vara sändh till Tyslandh.

R. Cantzleren sadhe sigh hafva ment vara bäst, att peningar gofves.

Jost sadhe Crohnan ingen skadha hafva däraf, efter tunnan är uthgifven för 7 1/2 rixort(?), män gifvet uth för 2 Rdr.

R. Cantzleren frågade, hvem det då hadhe tagit därföre; sadhe det inthet.

Jost sadhe, Crohnones gäldnärer hadhe tagit så högt i betallning.

Jost refererade sigh på specificationen därpå.

Her Johan Krus sadhe: Hvadh angåår Kylens 1,000 tunnor spanmåhel, så hafver han lefvererat peningar. Och Gyldensvärd hafver honom gifvit peningar.

Jost sadhe, att Kylen hafver inthet bracht(?) spanmåhlen, men han liqväl är inkommen Crohnan till godo.

Olof Stake sadhe sigh inthet hafva lefvererat spanmåhlen, och sigh hafva bekommit peningar och uthgifvit.

Jost sadhe spanmåhlen är inlefvererad i proviantet.

Medh Kylen bekände han att han hadhe handlat.

Jost bekände, att Staken hadhe betalt peningar, och sigh för peningarne hade lefvererat spanmåhlen; sadhe sigh hadhe det lefvererat för 7 t:r och såldt till Crohnans proufith för 8 rixorth.

Om Fredrick Stenbock bekände han, att icke ett korn inkom, uthan sigh eodem modo hafva handlat och hafver det i proviantet lefvererat.

Bekände om Carl Hårdh, att han inthet hafver lefvererat korn.

Torstensson hafver inga godz köpt, som Sopen sadhe.

Sadhe sigh för alle de hadhe inlefvererat — —

För Gyldensvärdh sadhe han hafver lefvererat — —[1]

Jost sadhe sitt fundament vara att sällja till Crohnans bästa för 8 Rdr.

Frågades hvem honom hadhe det befalt.

R[esponderade]: sadhe ingen särdeles det hafva giordt, uthan honom ser att han kunde gifva den till Chronans profit för 8 Rdr.

R. Cantzleren uptäcker finessen; sadhe Jost Hansson hafva köpt för 5, 6, 7 daler, och sedan af Norlands kornet hafva någon

[1] Härvid är tillskrifvet: summa 4,903.

proufit på Crohnan, och därmedh trängt på köpmännen, som han hafver varit skyldigh att köpa godz medh.

Jost sadhe mästedeles spanmåhlen var att betala Chronones giell.

Frågades hvem det honom hadhe befalat.

Jost sadhe som för, men emädan att Adelen tillstods att hafva spanmål, så mente han sigh och kunde betala Cronones gäll därmedh henne till proufit.

R. Cantzleren uprepade inventionen af gödz sälljande och tagande af sädh och peningar till krigsfolket.

R. Cantzleren sadhe eder vara en Cammererare och icke hafva haft tillstondh att handla.

R. Cantzleren: Vij see väl, att det är in confesso om Calmar, och uprepade så . . . . fahra.

Undrade att Ståthollaren det [icke] i fiordh angaf, att det har kunnat remedieras.

Falckenberg sadhe sigh hafva däruppå skeligh förklaring, den han sielf uplas.

Falckenberg andrager excusationem occæptæ causæ, den icke vara skedt af privata offensa.

1. Det han medh skäl uthvijser.

2. Säijer sigh hafva hans putzer uppenbarat Cammaren mehra än för ett åhr sedan.

3. Sigh till spanmålsuthredningen inthet hafva haft spanmåhl, uthan nödgades sedan att uptaga på borgen af andre. Sedan kom då Arfvedh Hansson medh 2,000 tunnor under Nils Posses nampn.

R. Cantzleren sadhe Jost oredeligen hafva handlat.

Öfvertygades sedan Jost Hansson att hafva köpt Calföön.

Jost sadhe Falckenberg det nu hafva.

Falckenbergh sadhe, att han det sedan hade köpt af Johan Hindricksson och inthet af Crohnan.

Sadhe än vidare, hvadan de 1,600 tunnorna hvadan de vore kompne, Ölandh, Södra Möhre.

4. Sadhe sigh hafva befunnit i Calmar ett falskt inventarium.

5. Att Jost hadhe Falckenberg tillbudit, att han skulle taga peningarne till sigh och lefverera spanmåhlen.

6. Huru som Jost hadhe förbudhit skrifva Falckenberg, att han icke skulle komma up. Sedan honom hafva förmådt i Cammaren, att Arfved Hansson skulle föra den hit up.

Jost sadhe sigh däraf inthet veta. Sadhe Falckenberg hadhe tagit räckningen till sigh.

7. Att proviantsboken vore förandrat.

Jost sadhe det vara skedt, förän hoon kom i Kammaren.

Jost bekänner, att Arfvedh Hansson hafver det giordt af sijn befallning, men inthet i Cammaren.

Fiscalen vijste och det samma.

R. Cantzleren sadhe, att böckerne äre icke giorde, att de skole göra fördeel.

9. Sadhe intentionen af prætexterne att uthlefverera peningarne.

10. Sadhe huru Jost hadhe tillbudit honom den proufithen.

11. Bekende Falckenberg sigh hafva adresserat Jost till Fercklås.

Vijste Fiscalen, att han sedan annan dagen hafver fördt up de 1,600 tunnor samt och till den ände raderat boken.

R. Cantzleren frågade, om böckerne blefve på ett åhr raderade.

R[esponderade]: bekendes ja.

Jost sadhe sigh hafva bedt sin brodher, han skulle inföhra den posten, män icke radera boken.

R. Cantzleren sadhe om köpegodz peningar och hadhe behullit peningarne.

Jost bekände af Falckenberg vara 550 och några R.daler, hafva dem behullit till jul och vara därföre af Skattmes[taren] reprimenderat.

Her Johan Kruse sadhe honom nu nyligen hafva de 550 daler fördt på Falckenberg.

Räckningen medh Pedher Lillie.

Som Jost Hansson bekände, att han content bekommit hadhe, och efter han inthet hadhe peningar, så gaf han spannemåhl.

Jost sadhe sigh hafva upburit peningarne ifrån.

R. Cantzleren sadhe vara fehl: 1. att han hafver haft peningarne bortha, 2. gifvit spannemåhl och den doch icke gifvit.

Befans att i reda peningar allenast äre 400 Rdr inlefvererade.

Bekände och, att han hadhe tillskrifvit Hindrick Olofsson, det han ville föhra 1,500 tunnor i proviantet.

Jost sadhe sigh väl hafva det giordt, emädan han inthet hadhe peningar att köpa godz, hafver han tagit silfver och köpt spanmåhl, att han hadhe kunnat det såldt för 2 Rdr.

R. Cantzleren sadhe, att Jost hadhe spelat sitt lohrendrägerij därunder.

Falckenberg sadhe — —

Falckenberg förklarade sigh om det han var Crohnan skyldigh, att [han] det der af bort kunna(?) betala.

Sadhe Jost hafva honom det inthet uthlefvererat.

R. Cantzleren sadhe det vara particularia.

R. Cantzleren frågade, hvarföre I hafve icke lagt päningarne på den orth de borde, uthan förvandlat dem.

Jost sadhe sigh inthet hafva något mehra åther hullit än de 500 Rdr, 2. att han var skyldig andre, 3. att Crohnan inthet hafver lidit skada.

Fiscalen sadhe Drummundts peningar vara borthåldne.

Uplas Nils Jonssons bevijs och förklaring på Jostes anordningar up- och uthfördt.

Jost regererade varia.

Falckenberg sadhe om Drummundts gäll, att Arfvedh Hansson hafver den i Nyköping uptagit.

Jost sadhe sigh hafva tagit den in deposito af Arfvedh Hansson.

Jost svor, att han inthet viste, att det var Drummundts peningar, för än sedan att Arfvedh skref honom till därom.

Johan Krus vredh honom i näsan och uplas därpå protocollet.

R. Cantzleren frågade, hvarför han hafver låthit köpa godz i Chronones parker emot edher skyldigheet att varna andre. I hafve det och sielf giordt.

Jost sadhe vidh godzen, som igenom köp vore förbudne, så viste han andre väl, men inthet Kinne skogh.

Sadhe Anders Ericksson och Bengt Bilfeld.

R. Cantzleren sadhe Anders Ericksson hafver det förr bekummit i sal. Kong[ens] tidh. Om Bilfeldt är error; uprepades hans merita.

R. Cantzleren sadhe alle parquer vara exciperade.

Her Johan Krus vijste Jost Hanssons förteckning på någre godz, som så vore köpte.

Jost Hansson sadhe sigh hafva giordt det medh Carl Hårds invilljande.

Her Åke Axelsson sadhe Jost hafva giordt Hården orätt.

Her Lars Kagg sadhe, Jost hafver drifvit officerarne af torpen under parquerne.

Carl Siggesson sadhe monge godz uthom Mariestadh vara alle bortköpte och monge uthan immissionsbref.

Sadhe Jost hafver känts vidh monge.

R. Cantzleren sadhe, att Ståthollaren måtte det tidigt angifva.

R[esponderade] sigh hafva det giordt.

Uplas Carl Hårds ursechtan, att han hadhe Jost godz på Kinne inthet samtyckt.

Uplas och det falske såldbrefvet, som Jost Hansson hadhe i Carl Hårds nampn steltt.

Her Åke Axelsson frågade, om Jost hadhe betalt Carl Hårdh.

Jost svarade false ja.

R. Cantzleren sadhe Karl Hårdh hafva giordt försummeligen och gespachtigt, men I föge åhrligen.

Repræsenterade så maleficium: 1. att köpa godzet, 2. att I hafve det giordt i hans nampn, som hafver varit Jägmästare, att tanto argutius decipere.

R. Cantzleren: Det blifver besluthet, att Chronan tager peningarne och godzen medh.

Her Lars Kagg sadhe honom mäst hadhe köpt bort ryttarehemman.

Jost sadhe, han vele sigh däruppå förklara.

R. Cantzleren: Huru kommer det till att handla medh andre Crohnones män, som medh Hindrick Olofsson?

Jost sadhe inthet annat proviant vara än sädh och spanmåhl.

Her Johan Krus läth läsa up Hindrick Olofssons qvittenz på Jost Hanssons inlefvererade spannemåhl.

Olof Stake och Carl Siggesson sadhe sigh hafva lefvererat rede peningar.

J. Krus frågade, om Carl Pedhersson, Bokhollare i Uplandh, hade lefvererat honom spanmålen. Mente honom det inthet böra giort, så vidt han är Bookhollare.

Jost sadhe: Jagh veet inthet, huru han hafver den köpt.

Fiskalen sadhe den spanmåhlen inthet vara kommen i proviantet.

Vreds Jost i näsan, att han hadhe förr fådt qvittenzerne, förän han hadhe inlefvere[rat].

Johan Krus sadhe, att qvittenzerne och lefveranzerne inthet vore lijka.

R. Cantzleren sadhe: Ehuru vij hafve bevilljat, att de skulle få lefverera spanmåhl, men nu hafva de gifvit peningar. Och I inthet bordt drifva därmedh köpenskap.

Drefs Jost Hansson på, att han hadhe tunnan spanmåhl köpt för 5 daler och mindre, som Fougden i Norköping bevijste.

Sändes efter Jost Hanssons brodher.

R. Cantzleren frågadhe, hvarföre han hade förändrat Chronones book; upprepade så Bokhollares devoir.

R[esponderade]: sadhe sigh alldrigh hadhe giordt, sedan de kumme till Kammaren, uthan förän de äre dijtkompne. Bekenner,

att han hafver uptalt spanmåhlen emot befallning; bedher om förlåtelse.

R. Cantzleren frågade, om det är rätt, att han collationerar sine böcker medh Cammererarne. Sadhe att han bör gillas af Ståthollaren.

J[ost] spela därmedh.

Falckenberg sadhe, att Jost hafver informerat Bookhollaren att ändra; frågandes att Jost så dem informerade.

Fiskalen öfvertygade Jost, att han hadhe läthit sin brodher ex priori förändra summan.

R. Cantzleren sadhe, det borde edher inthet göra: 1. för edert interesse, 2. och icke Chronones tiän[st].

År och frågat, om Bokhollaren hadhe redeligen handlat eller icke som en skelm.

Bevijstes af Arfveds maculatursbook, att han sedan var förhindrat.

R. Cantzleren improberade de processerne.

Jost sadhe det icke vara till Chronans skada.

R. Cantzleren: Det är uthan befallning eller där det är, att Cammerrådh, som är maleficium.

Bookhollarne skole påminna Ståthollaren, om de något fehel see, 2. skulle tee honom först räckningen.

Jost sadhe sigh hafva lidit skada på 240 R.daler derpå.

2. Frågades Arfved om Drummondts peningar.

Frågades när han drogh därifrån.

R[esponderade]: den förste Maij och sade ännu icke brefvet vara underskrifvit.

Retorqverades, att han den 29 April än brefvet underskref. Bekände och Arfved, att han togh peningarne där af och satte dem in deposito, det han bestodh.

Jost badh, att peningar, som så hafva varit borta, måtte medh interesse erleggias.

R. Cantzleren frågade, hvarföre I hafve hållit bortha emot våre trongmåhl pening[ar] så lenge.

Jost sadhe sigh inge peningar [hafva] inne mehr än de 550 Rdr och Drummondts peningar.

Sevedh Båth sadhe äntå om Liliehöks peningar.

Frågades om Johan Hårdh, Johan Hindricksson vore något skyldige.

Jost giorde så rapport om det som under Johan Hinderssons nampn.

Jost sadhe, att 1632 är köpt à 3 pro cento, och det är Chronan till nytta.

Togh Jost afträde.

Falck[enberg] sadhe vara misstenckt, att de hafva så myckyt peningar i Calmar. Mente Bokhollare taga de extra ordinarie rentor och göra dem i rede peningar; dem föra de af på Chronones värdering.

Sadhe och vidare vara fahra, att icke de dem taga efter Chronones värdering, därmedh går allt åth Dennemark.

R. Cantzleren rådde, att det giordes anordningar på rentor till officerarnes afbetalning.

R. Cantzleren påminte Ståthollarne, att de see Bokhollarne på henderne, att de till det minste vete posterne.

R. Drotzen mente, om man skulle på tre åhr tillbaka see till hvadh till Tysland fördt åhr.

R. Cantzleren — —

[Samma dag] efter middagen vore tillstädes i Råd-Cammaren Regeringen och Rådhet.

Infordrades Proviantmestarens skrifvare.

R. Cantzleren frågade, om han hadhe varit Hindrick Olofssons skrifvare.

R[esponderade]: en lithen tidh; sadhe att han skref sigh på en zedel till, jagh skulle seija hans pojke, att han skulle komma i hugh — —

R. Cantzleren frågade, hvarföre han det icke upteckte och tillsade vachten.

R[esponderade] att han inthet kunde göra emot honom, som var hans husbonde.

R. Cantzleren sadhe honom inthet så böra tiäna honom, att han skulle tiäna Chronan.

R. Cantzleren befallte än vidare att seija uthet.

R[esponderade]: Han sadhe sigh inthet veta däraf.

R. Cantzleren frågade, huru lenge han hadhe varit hoos honom.

R[esponderade]: 1½ åhr.

Frågades hvem han hadhe handlat medh.

R[esponderade]: Nymannerne, Anders Jönsson.

Sadhe så sedan, att Anders Jönsson, Nyman, Börje Pedhersson hafva lefvererat där in lax, ström[ming], smör, 600 tunnor korn.

Frågades huru högt tunnan korn räcknats.

Han mente 6 daler.

Lax — 30 daler.

Frågades när han lefvererade.

R[esponderade]: Näst för uthredningen.

Frågades hvarmedh dem blef betalt.

R[esponderade]: han mente medh invijsningar, och hafver sluthit räckningerne medh Börje Pedhersson för jul, och sadhe sigh blifva skyldigh Börije.

Frågades huru myckyt spanmåhl han hadh[e].

R[esponderade] att han hadhe fådt af Ubsala lähn något mehre än 400.

Frågades hvart det togh vägen.

R[esponderade]: Till Josua på Nårremalm.

Frågades om han det var skyldigh.

R[esponderade]: Ja.

R. Cantzleren frågade hvadh anordningar, som äre igåår uthgogne af Cammaren.

R[esponderade] att ingen anordning giordh var, uthan han efter sine egne order till Fougden hafver dem upbracht.

Frågades hvar ifrån i Uplandh dät var.

R[esponderade]: ifrån Nilss Svensson i Ubsala.

Her P[eder] Baner: Hafver den ene Fougden lefvererat allt slätt?

R[esponderade]: mente att sompt kom af Hussby Longhundra Jon Andersson.

Frågades huru lenge Börje Pedhersson hadhe handlat medh H. Olofsson.

R[esponderade]: så lenge jagh här var.

Frågades om han ingen gäll hadhe utståendes.

R[esponderade] sigh inthet veta däraf, eij heller af hans privata.

Infordrades Börje Pedhersson.

R. Cantzleren: Det är oss ledt vij skole hafva ordsak att tala medh eder på detta sätt. I äre vyrdat att vara Cammerer och hafva upsicht på r[ikets] räntor och enkanner[ligen] på de landskap edher äre förtrodde, i den mening att I skulle holla rene hender och rent hiärtha och göra edher meriterat, och på den lijth hafver man förtrodt edher vara Kammerer; kan hända att man hafver giordt orätt, att man har trodt edher väl, i det I hafve

varit syndige. I hafve besudlat edhre hender medh det edher inthet bordt. Proviantmestaren hafver haft stoor inkompst, och såsom I inthet hafve annat att göra [än] att I skulle hafva haft ögonen på hans hender och så secourera Skattmestaren sampt ansedt hvadh rixsens välfärd har synt[s] tillenda. I hadhe bordt det gifva tillkenna, det I icke hafve giordt uthan hafve vicklath edher där in och gott och köpslagat medh honom, där I som en Kammerer inthet borde drifva därmedh köpenskap, icke allenast i gemen, det I elljest kunne hafva att svara för, uthan mädh Chronones egen inkompst.

Börje Pedhersson sadhe sigh hadhe inthet vetat sigh giordt Chronan till det argesta, uthan hafver anseedt sine monge barn.

R. Cantzleren: Huru komme I där till att handla medh Proviantmästaren? 1. Att det är misstenckt, 2. att det är Chronones, därmedh icke bör köpslagas. Uprepade sedan mala illius, medium(?) militum. Et ni hoc fuisset factum, hadhe monge lefvat, som nu äre döde. Exempla.

R. Cantzleren: Hvarföre göre I förstreckningar att göra proufit på Chronan och icke på Hendrick Olofsson?

Börje sadhe, Hendrick hadhe åhrligen bekommit een summa peningar, och Adelen och andre hadhe inthet velat troo honom; så är jagh tillgongen och hafver så blifvit betalt därföre.

R. Cantzleren sadhe: I seije edher göra Cronone till tienst. I hafve vist, att han hadhe haft så myckyt i inventario.

R[esponderade] se nescivisse.

R. Cantzleren sadhe en då illa vara Cammerer; sadhe och, att de hafve sigh ju ofta där öfver beklagat.

Inkallades Nils Nilsson.

I hafve, Börje, tagit hans assignationer åth Norlandh på 39,100.

R[esponderade]: neij, till Näricke allenast på 5,000.

Börje Pedhersson sadhe sigh allenast hadhe varit godh för honom.

R. Cantzleren sadhe väl en annan handel hadhe varit i Norlandh.

Börje sadhe man veet växlar kompne ifrån Norlanden.

R. Cantzleren sadhe honom hafva handlat i 2 eller 3 åhr.

R[esponderade]: [16]40, 41 allenast.

Och igenom bref allenast, när vij vore i Örebroo.

Uplas balancen Börje Pedherssons på Hindrick Olofsson.

B. P[edhersson] sadhe vara qvitterat i spannemål, män lefvererat i peningar.

Fiskalen vijste Hindrick Olofssons kladdebook.

R. Cantzleren frågade, hvarföre han hafver sådant giordt.

B. Pedhersson sadhe sig hafva för varur gifvit varur igen.

Frågades om Cammarrådh hadhe tillstådt Börje handel.

R[esponderade]: Stundom hafver Cammarrådh befallt, män det hafver varit förderfva spanmåhl att substituera godh igen.

Frågades hvadh assignationer Proviantmestaren hadhe.

Nils Nilsson tedde det.

Frågades hvadh för 28,000 daler det vore.

Frågades hvadh partzeler, som hafve varit H. Olofsson anordnade i Norlandh.

R[esponderade]: inthet annat än på bare peningar.

R. Cantzleren frågade hvadh Börje hadhe att göra hoos Hendrick Olofsson.

B. Pedhersson sadhe vara sigh befallt af Possen att förnimma, om han skulle kunna bringa up 2 eller 3 tusen tunnor sädh.

Sändes derföre att förnimma därom hoos Her Knuth Posse.

B. Pedhersson sadhe sigh en gong hafva sökt honom och varit fremmande; den andre har han fådt tala medh honom.

R. Cantzleren frågade, hvarföre han gick dit och fick math medh honom.

B. Pedhersson sadhe sigh väl see folck där till måltidhs, män inthet åth.

Flemmingen sadhe sigh hafva förnummit, att han hadhe växlat sigh räkningar emillan, gått 2 eller 3 gonger dith.

Mente han skulle vijsa honom dem, som god beskedh därom hadhe.

B. P[edhersson] nekade; sadhe dem vara de samme som de slötho i Hendrick Olofssons siukdom.

Flemming nekade det.

Her Johan Kruse och Sevedh Båth sadhe sigh icke veta, att Her Cnuth hadhe sändt honom dijth.

Frågades om räckningen, om det ingen annan var än denne.

R[esponderade]: neij.

R. Cantzleren sadhe sedhan Börje hadhe haft handel i Vestmanlandh och Norlandh.

R[esponderade]: man skall see, huru högt han den hafver köpt.

Her Klaes Flemming sadhe det skulle particulariter uthvijsas.

B. Pedhersson sadhe sigh hafva stundom förytrat Chronones spanmåhl.

Det och Her Åke Axelsson bejakade.

R. Cantzleren sadhe Börje hafva handlat medh H. Olofsson, det han inthet bordt.

R[esponderade] att efter han hadhe commission att handla medh hvar och en.

R. Drotzen frågade, om han inthet viste, att Hindrick Olofsson giordt orätt.

R[esponderade] adseverative neij.

B. Pedhersson sadhe sigh inthet hadhe vist det hafva varit förbudit.

R. Ammiralen sadhe Börje och hafva handlat med Ammiralitetet.

R[esponderade]: 40 tunnor lax och öhl om så gott köp som hans bryggiare.

Her Johan Kruse sadhe några tunnor odugheligh lax vara inkummit, den sedan blef såld.

Igenkom Bengt Hansson och sadhe Possen hafva väl discourrerat därom, men icke särdeles befallt.

B. Pädhersson insisterar sigh hafva haft befallning.

Tynes Langman sadhe sigh hafva sedt een ny book hoos Hindrick Olofsson lithet före jul, därom han menar Börje Pedhersson skulle hafva vetenskap.

Börje Pedhersson badh om perdon, att om han hafver af oförstondh syndat; sadhe sigh hafva tiänt i 31 åhr; begärte att nådhen måtte blifva bättre än rätten.

IV.

Särskildt protokoll angående en tvist mellan riksrådet Peder Baner och herr Henrik Fleming.[1]

Den 28 Martij för middagen vore tillstädes i Rådh-Cammaren Rix-Drotzen, Rix-Ammiralen, R. Cantzleren, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Herman Wrangell, Her Åke Axelsson, Her Erick Rynning, Her Carl Bonde, Her Pedher Sparre, Her Knuth Posse, Her Lars Kagge.

---

[1] Se ofvan sid. 213.

Iblandh annat, som då förehades och protocollet af dette dato vidare uthvijser, blef särdeles företagen den tvist och differens, som är emillan välborne Her Pedher Baner och Her Hindrick Flemming angående Yllenöö gårds och dess tillydande godz värdering i Finlandh.

Och blef först af R. Cantzlerens Ex:ce status controversiæ uprepat, nembligen 1. huru bemälte Yllenö gårdh vore af Hindrick Flemming olageligen köpt, 2. välborne Her Pedher Baner för bördesrättens skull åther tilldömbd. Och efter som Hindrick Flemming hade gården köpt, stodh det till välborne Her Pedher Baner honom att återlösa. Och alldenstundh välbemälte Her Pedher Baner icke befann skäligt den så högt att lösa, som bemälte Her Hindrick Flemming den satte, skréf den Kon:ge Regeringen på begges godhe och samptyckio till Hofrätten i Åbo, att några uthvalde män skulle deputeras att besichtiga godzet och det mäta. Däruppå och något där efter, när välborne Her Pedher Baner befann sigh medh een så högh och otilldräglige mätningen, särdeles efter engien var à part ifrån åkern värderat, obelåten, excipierade Hans Nåde och sköth det åther till den Kongl. Regeringens domb och gottfinnande igen.

Nu är quæstio och när man in genere ett sådant måhl betrachtar, om man må selja sine arfvegodz byrdamannom så högt man vill, eller skall däruthi statueras en viss modus.

Till det förre, att man måtte sällja sine godz så högt man vill och kan, vore desse skiäl: 1. Att en må selja sitt så högt en gitter, är consuetudini lijkmätigt, quæ ex communi consensu haffver vim legis, est lex non scripta; och allegerades exempel af morgongåfvor, hvilke fast de äre lege restringerade, liqväl äre de quamvis extra legem per consuetudinem approberade. 2. Synes icke en vara absolutus dominus rerum suarum, om han icke kan få selja sitt så högt han det kan. 3. Såsom man gemenligen selljer för sijn nödh och trongmåhls skuldh, så skulle och mongens hielp däruthi stutza, eller där han hade gäll anthen för sigh eller sine föräldrar och förvanter at betala, att han skulle restringeras till een viss betalning, där han kan 3- eller 4-dubbelt af någon förmögen få derföre. 4. A pari att efter man elljest efter lagen får selja sine vahrur så högt man gitter och den, som mest gifver, så synes och uthi godz säljande vara oskäligit att statuera ett vist prijs att selja efter. 5. Landslaghen i tingmåhlabalcken i det 27 capitlet gifver medh, vide præcedentia: tå skall mätas i bolbyenom som the 12 seija dyrest vara.

Där emoot åther, att man inthet må selja byrdaman sine arfvegodz, som han dyrest gitter, äre desse skääl: 1. Så skulle bördrätten vara ett jus elusorium, emädan när seljaren ville det sättia på det högste, skulle ingen i slechten vara, som skulle det kunna återlösa, och godzet alltså komma i andre familier, ehuruväl man af lagen nogsampt kan aftaga, huru hon vill, att godzet skall byrdaman hembiudas, anseende där medh att bona måtte blifva innom slechten, och alltså tacite medhgifva, att det skulle efter drägeligit och skäligit prijs seljas, så slechten förmåtte att holla sigh dät tillhanda, till den ända och att seljaren icke måtte absolute spela därmedh eller efter godhtyckiom statuerat mätesmän, som af begge, att där skulle vara mindre vildh uthi, väljas skulle. 2. Gifver det och tillfälle till myckyt underslep, när en missunnar sin slecht, att han då kan seija den andre uthom slechten så myckyt högre sigh hafva betalt än byrdamen budit hafva, det doch så ofta icke kan vara beskaffat. 3. Kan sådant högt prijs på godzen och i det en så myckyt därföre bekommer vara tillfälle och anretning till luxurie och prodigalitet, där modica res familiaris plägar gifva gode husholläre och gifva mindre tillfälle till exorbitanzier. 4. Uthi syskoneskifte plägar alltidh gå på thet lindrigste, anthen thet skiptes eller seljes; altså är det och skäligt, att en respect uthi seljandet hafs på byrdemannen. 5. Af incommodo om ickie nu statueras något vist däruthi, så drifver liqväl nöden framdeles därtill, hälst i de fall som byrdemannen skall af creditorerne inlösa de pantsatte godz, såsom slechten hafver af prodigalitet pantsatt. Däraf då den inconvenienzen skulle föllja, att om man skulle så högt inlösa af creditorerne godzen, som skulden medh interesset kunde draga, så skulle alldrigh någon tidh någen byrdaman dess blifva mechtigh, och altså den byrderätten vara ett jus elusorium, och lagen förgäfves innuera, att det skall slechten hembiudas och tillägnas, då det så högt skall inlösas, att det bådhe öfverskridher godzes värde såsom och eens förmögenheet, som skyldeman är.

Emoot thesin så väl som antithesin vore väl åthskillige instancier på probationerne och exemplen, men emädan de icke vore så erhebliche, äre de uthlåthne; och så monga som de äre finnas passim som intalet medhgifvit hafver uthi protocollet.

In specie föll sedan discoursen på controversiens omstendigheter emillan välborne Her Pedher Baner och Her Hindrick Flemming. Och såsom välbemälte Her Pedher Baner icke kunde låtha sigh nöija medh den mätning, som mätesmännen giordt hafva,

för den misstancka som så väl Flemmingens närvaran hoos mätesmännen förordsakade, så väl att de i mätandet uthlethe engien ifrån åkeren, jemväl för det ringe estime som sal. Birckholt giorde om Avillene, det han bättre skattade än Yllenö; däruthaf kom quæstio, om en måtte stå och låtha sigh åthnöija medh mätesmänne ordom och mätning.

Pro mentes: 1. Att lagen hafver synts vela statuera finem litium medh det hon har authoriserat mätesmän; och där det inthet skulle blifva därvidh, så skulle dee, som begirige vore att träta, aldrigh låtha sigh åthnöija.

Däremoot mentes åther igen: 1. Emädan lagen hade bevilljat åthskillige mätningar och syner, såsom ifrån häradets till Lagmannens och dädan till riddaresyn och mätning etc., så skulle man icke vara så obligerat att blifva och lätha sigh åthnöija medh een. 2. Kunde och af oförstondh vara den imbecillitet och vildh hoos mätaren, att han saken ögenskinligen orätt dömbde. 3. Vore och så härmedh som medh andre trätor, som man läthe gå ifrån den ene rätten till den andra.

In particulari om mätningen 1. mente somblige Her Pedher Baner borde därföre låtha sigh benöija medh mätningen, efter han hafver där haft sin fullmechtige, och vore alltså en compromiss, där medh han sigh underkastade domben och mätningen. 2. Hafver inthet achtat fatalia juris at excipiera då straxt emoot mätningen.

Därtill svarades af Her Pedher Baners egen betygelsse: 1. Att han väl hade sijn fullmechtige där att höra och blifva underrättat, män icke att bevillja hvadh de giorde, tagandes det ad referendum; det och icke hafva varit ett sådant compromiss, att hvadh de giorde där, ville han sigh medh åthnöija låtha, uthan efter den Kon:ge Regeringens gottfinnande hafver låtit saken hvälfva till de mätesmännen. 2. Fatalia juris icke så måtte achtäs, att därmedh måtte skee iniqvitet och injustitie; och oansedt de stundom kunde af hinder, som här Her Pedher Baners frånvarelse, blifva försummade, doch liqväl måste en icke därföre lida orätt, oansedt det att det är ad finem litium stundom ansedt.

Slaget och medlet häruthi mentes af somblige, at efter man ex post facto icke kan göra någon särdeles ordningh om godz säljande och för en particulars skull, att man då läthe denne saken efter mätesmännens ordh blifva och statuera porro; eller och på det man hvarken en ordning som begynnas skulle eller den som hafver varit i bruk nu medh detta exemplo præjudicerade,

att man läthe them förlijkas, det man fuller trodde, att uthi begges fattade resolution icke skulle gå för sigh.

Däruppå mente R. Cantzleren, Her Claes Flemming och Her Herman Wrangel: 1. Att om man icke nu giorde den ordningen, så skulle man liqväl snart därtill blifva förordsakat af slika impenderande casibus. 2. Hafver och projectevijs tillförenne blifvit fattat en resolution förgogne åhret 1641, att de skulle sälljas efter Chronones värderingh. 3. Att mätesmännen och synes däruthi hafva giordt orätt, att ängen är ifrån åkeren värderat, och i comparation andre godz, som bättre villkohr och lägenheet hafva, icke äre dät värde. 4. Bördesrätten i sigh sielf och sua natura vara ett jus elusorium.

Doch blef häruthi för monge andre occurrenziers skull inthet sluthit, uthan upskutit till beqvämbligh tidh.

Dätta är så det mästa af det, som den 28 och 29 Martij blef agiterat.

REGISTER.

Vid registrets begagnande är att märka:

att de med en asterisk (*) utmärkta siffertalen hänvisa till både texten och noterna;

att de siffertal, framför hvilka bokstafven *n* är satt, hänvisa endast till noterna;

att personernas både förnamn (om dessa finnas i texten) och tillnamn äro i den alfabetiska ordningen anförda, med hänvisning från de senare till de förra;

att för de personer, hvilka tillhöra adliga slägter eller sjelfva blifvit adlade, adelsnamnet — så vida det ej förekommer i texten och sålunda är i registret anfördt med den vanliga rubrikstilen — blifvit tillagdt med kursivstil; hvarjemte i de fall, då adlandet egt rum *efter* den tid, som denna del omfattar, årtalet är utsatt efter Svenska Adelns ättartaflor, utg. af G. Anrep:

att för öfrigt de tillagda upplysningarna rörande personernas titlar, embeten, offentliga uppdrag och samhällsställning äro begränsade till nyss sagda tidrymd:

att fastän samma person, ställe eller sak ofta förekommer två eller flere gånger på samma sida i texten, detta förhållande ej är i registret särskildt anmärkt; samt

att parentestecknet omkring ett siffertal betyder, att personen, stället eller saken, som är i fråga, i texten förekommer under annan benämning än i registret eller blott antydningsvis finnes vidrörd. Dock är parentestecknet i allmänhet icke användt för sådant ändamål i andra fall, än då ett förbiseende eljes lätteligen kunde ega rum.

A.

B.

[1] Se S. A. Ä., ätten *Rosenfelt* (nr 694).

C.

[1] Maria Eleonoras syster Anna Sophia.

[1] Se R. Reg. 11/1 1642.

D.

E.

[1] Se S. A. Ä., ätten *Lillieflycht.*

F.

[1] Se R. Reg. $^{21}/_{1}$ 1642. Död 1641.

G.

H.

[1] Den nya skeppsgården skulle anläggas vid Caseborg. Se Erik Rynings bref t. majoren Lars Matsson 29/7 1642 (Bih. t. amiralitetets registratur i flottans arkiv) samt Joh. Oxenstiernas koncept 14/8 1642 (Riksarkivet).

[1] Här afses antagligen fru Kerstin Nilsdotter (*Natt och Dag*), som dog 1642 (se R. Reg. 24 o. 26 Sept. 1642). På sid. 390 står visserligen Sigri Baner, men så vidt man kan se af hofräkenskaperna (i slottsarkivet) hade drottning Kristina 1641 o. 1642 tre hofmästarinnor, nämligen utom Kerstin Nilsdotter fruarna Beata Oxenstierna och Ebba Ryning, men ingen med namnet Sigrid Baner.

I.

J.

[1] S. A. Ä., ätten *Trotzenfelt.*

K.

[1] Se Dansk Biografisk Lexikon. Erik Krabbe var »Lensmand» i Christianopel.

L.

[1] Se R. Reg. $^{8}/_{10}$ 1642. Jfr del. VIII.

[2] Jfr Dorpats hofrätts skrifvelse t. K. M. $^{3}/_{8}$ 1642. (Riksarkivet.)

M.

N.

O.

P.

Q.

R.

[1] Se R. Reg. 1/7 1642. Kallas i noten sid. 314 *Johan.*

[2] Kallas i skrifvelser till fältmarskalken Lennart Torstensson (R. Reg. 23/11 1642) *generaladjutant.*

[1] Nämnes ej i protokollets öfverskrift.

[1] Nämnes ej i protokollets öfverskrift.

[2] Se Axel Oxenstiernas bref t. sin son Johan 20/8 1642.

---

[1] Nämnes ej i protokollets öfverskrift.

S.

[1] Se R. Reg. $^{28}/_{8}$ 1642. — [2] Jfr ofvan sid. 349. not. 1.

[1] Se revisionsakter 1642 (Riksarkivet).

---

[1] Enligt R. Reg. 31/3 1642.

T.

[1] Se R. Reg. 1/8 1642.

[1] Se S. A. Ä., ätten *Gyllentrost*.

U.

V. W.

---

[1] Jfr registret till Rikskansl. Axel Oxenstiernas skrifter och brefvexling, senare afd., bd 8.

---

[1] Se R. Reg. 10/6 1642.

Y.

Z.

Å.

Ä.

Ö.

Förkortningar.

R. Reg. = Riksregistratur.
S. A. Ä. = Svenska adelns ättartaflor (utgifna af G. Anrep).

Rättelser.

Sid.	99,	rad.	17 nedifr.	*står:*	Stresslow; *läs:* Stesslow
»	144	»	10 »	»	åboerne; *läs:* Åboboerne
»	386	»	1 uppifr.	»	Her Erick: Öfverläggia det att
				läs:	Her Erick öfverläggia det, att
»	456	»	3 nedifr.	*står:*	Hartzfeldt; *läs:* Hatzfeldt

Hittills utgifna delar af

HANDLINGAR RÖRANDE SVERIGES HISTORIA.

Första serien. Konung Gustaf den förstes registratur, utg. genom ***V. Granlund*** och ***G. O. Berg.***

Del. 1, 1521—1524. Pris 3,50.
» 2, 1525. Pris 3,50.
» 3, 1526. Pris 4 kr.
» 4, 1527. Pris 4 kr.
» 5, 1528. Pris 4 kr.
» 6, 1529. Pris 6 kr.
» 7, 1530—1531, (i 2 häften). Pris 9,25.
» 8, 1532—1533, (i 2 häften). Pris 7,50.
Del. 9, 1534, (i 2 häften). Pris 7,50.
» 10, 1535. Pris 7,50.
» 11, 1536—1537. Pris 9 kr.
» 12, 1538—1539. Pris 5,75.
» 13, 1540—1541. Pris 6,50.
» 14, 1542. Pris 6,50.
» 15, 1543. Pris 9 kr.
» 16, 1544. Pris 11 kr.
» 17, 1545. Pris 9 kr.
» 18, 1546—1547. Pris 12,25.
» 19, 1548. Pris 5,25.

Andra serien.

1. Lagförslag i Carl IX:s tid, utg. genom ***F. A. Dahlgren.*** Pris 5 kr.
2. Kyrkoordningar och förslag dertill före 1686, utg. genom ***O. v. Feilitzen.***
   Afd. 1. Pris 5 kr.
   Afd. 2. Två häften. Pris tills. 9,50.

Tredje serien. Svenska riksrådets protokoll.

Del. 1, 1621—29, utg. genom ***N. A. Kullberg.*** Pris 4,50.
» 2, 1630—32, utg. genom ***N. A. Kullberg.*** Pris 4,50.
» 3, 1633, utg. genom ***N. A. Kullberg.*** Pris 4,50.
» 4, 1634, utg. genom ***S. Bergh.*** Pris 4,50.
» 5, 1635, utg. genom ***S. Bergh.*** Pris 5,75.
» 6, 1636, (i 2 häften) utg. genom ***S. Bergh.*** Pris 11 kr
» 7, 1637—39, (i 2 häften) utg. genom ***S. Bergh.*** Pris 8,75.
» 8, 1640, 41, (i 2 häften) utg. genom ***S. Bergh.*** Pris 11 kr.